

AZƏRBAYCAN TOPONİMLƏRİNİN

ENSİKLOPEDİK LÜĞƏTİ

BİRİNCİ CİLD

LÜĞƏT VƏ ENSİKLOPEDIYALAR

U163

A99

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI
NƏSİMİ ADINA DİLÇİLİK İNSTITUTU

AZƏRBAYCAN TOPONİMLƏRİNİN

ENSİKLOPEDİK LÜĞƏTİ

İKİ CİLDDƏ
BİRİNCİ CİLD

A.Ə.

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

ŞƏRQ-QƏRB

BAKI 2007

252514

Redaktor: **Rübabə Əliyeva**

Tərtibçilər: **Rübabə Əliyeva**
Qara Məşədiyev
Etibar İnanç
Tünzalə Baxşıyeva
Şəms Qocayeva

Rəyçilər: **İsmayıl Məmmədov**
Fikrət Xalqov

ISBN 978-9952-34-155-3

914.754/003-dc22

Azərbaycan toponimləri – Lüğətlər

Azərbaycan toponimlərinin ensiklopedik lüğəti. İki cildə. I cild.

Bakı, "Şərq-Qərb", 2007, 304 səh.

İkicildlik Azərbaycan toponimlərinin ensiklopedik lüğətində 12 minə yaxın coğrafi adın izahı verilmişdir. Lüğətin tərtibində Azərbaycanın görkəmli dilçi, tarixçi və toponimist alimlərinin tədqiqatları nəzərə alınmışdır.

© "Şərq-Qərb", 2007

ÖN SÖZ

Hər bir xalqın tarixi, dili, etnogenezi, təfəkkürü, məşğuliyyəti haqqında dəyərli məlumat verən toponimlər onomastik vahidlər sırasında öz zənginliyi ilə seçilir. Lüğətdə toplanmış toponimlər Azərbaycan Respublikasının bu günü və yaxın keçmişi (1980-ci illər) ilə bağlı olan coğrafi adlardır. Müstəqillik dövründə dəyişdirilmiş adlar da lüğətdə öz əksini tapmışdır.

Lüğətin tərtibində toponimiyadakı son məlumatlar nəzərə alınmışdır. Lakin bəzi məqamlarda tərtibçilər və redaktor öz mövqelərindən çıxış etməyi lazım bilməşlər. Belə ki, əsasən toponimik tədqiqatlara yardım məqsədilə nəzərdə tutulmuş bu lüğətdə gələcək tədqiqatçıları düzgün istiqamətləndirmək üçün kəndlərin adları onların daxil olduqları inzibati ərazi vahidlərinin adları ilə birlikdə çəkilir. Müstəqillik dövründə dəyişdirilmiş adların bəziləri tərtibçiləri qane etmədiyindən, köhnə adların etimologiyası da açıqlanmış və beləliklə də qədim dil vahidlərinin dildən çıxarılmasına qarşı tədqiqatçılar öz fikirlərini söyləmiş olmuşlar.

Lüğətin tərtibində müəlliflərin öz tədqiqatları ilə yanaşı, Azərbaycanın bir çox görkəmli dilçi alimlərinin, türkoloqların, tarixçilərin, coğrafiyaşünasların, toponimistlərin, etnoqrafların əsərləri nəzərdən keçirilmiş, mövzu ilə bağlı müxtəlif lüğətlərə, toplulara, inzibati ərazi bölgülərinə müraciətlər olmuş, müqayisələr aparılmışdır.

ŞƏRTİ İXTİSARLAR

alm – Almanca
antr – antropnim
avar – avarca
Azərb – Azərbaycan
azərb – azərbaycanlı
c – cənub
d y – demir yol
düz – düzəltmə
erm – erməniscə
etn – etnonim
ər – ərəbcə
fars – farsca
fr – fransızca
ha – hektar
hidr – hidronim
hün – hündürlüyü
i ə v – inzibati ərazi vahidi
km – kilometr
q – qərb
qəd – qədim
lat – latınca

ləzg – ləzgicə
m – metr
mansub şək -si – mənsubiyyət şəkilçisi
min – mineral
monq – monqolca
mür – mürəkkəb
Nax MR – Naxçıvan Muxtar Respublikası
oyk – oykonim
or – oronim
r-n – rayon
rus – rusca
ş – şərq
ş a – şəxs adı
şək – şəkilçi
şm – şimal
ştq – şəhər tipli qəsəbə
tal – talışca
tat – tatca
təqr – təqribən
top – toponim
türk – türkçə

AZƏRBAYCAN ƏLİFBASI

Ab <i>a</i>	Bb <i>be</i>	Cc <i>ce</i>	Çç <i>çe</i>	Dd <i>de</i>	Ee <i>e</i>	Əə <i>ə</i>	Ff <i>fe</i>
Gg <i>ge</i>	Ğğ <i>ğe</i>	Hh <i>he</i>	Xx <i>xe</i>	İı <i>ı</i>	İi <i>i</i>	Jj <i>je</i>	Kk <i>ke, ka</i>
Qq <i>qe</i>	Ll <i>el</i>	Mm <i>em</i>	Nn <i>en</i>	Oo <i>o</i>	Öö <i>ö</i>	Pp <i>pe</i>	Rr <i>er</i>
Ss <i>se</i>	Şş <i>şe</i>	Tt <i>te</i>	Uu <i>u</i>	Üü <i>u</i>	Vv <i>ve</i>	Yy <i>ye</i>	Zz <i>ze</i>

Abad

Aa

Abad *oyk., sada* Ağdaş r-nunun Qaradəy-ni i ə v -də kənd 1809-cu ildə Avat, 1917-ci ildə Avad şəklində qeydə alınmışdır Yerli sakinlərin dilində *Avat* kimi tələffüz olunur və "quru kol-kos" mənasında izah edilir. Mənbələrin verdiyi məlumata görə, *avət* qırğız tayfalarından birinin adıdır. Tümen vilayətində Abat, Gürcüstanda Abat-xevı, Qazaxıstanda Avat, Qafqazda Avat dağ və kənd adları Abad (Ağdaş) oykoniminin *avət* etnonimi ilə bağlı olduğunu söyləməyə əsas verir. Türklərin Qərb yürüşlərində iştirak edən avatların XI-XIII əsrlərdə Səlcuq oğuzlarının tərkibində *Azərb -a* gəlmələri ehtimal olunur.

Abadgöl *hidr., mür* Ağdaş r-nunda arx Hidronim *Abad* (kənd adı) və göl şölələndirən düzəlib, "Abad kəndinə məxsus göl" deməkdir.

Abadkənd *oyk., mür* Salyan r-nunun Xələc i ə v -də kənd. 1954-cü ilədək Cəndirli (əslki Cəndarlı) olmuşdur Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Oykonim *abad* və *kənd* topokomponentlərdən düzəlib, "müntəzəm və çoxlu tikintisi, yaşayış üçün hər cür şəraiti olan, məskun edilmiş, səliqəli, inkişaf etmiş, becərilmiş, düzəldilmiş yer, yaşayış məntəqəsi" deməkdir *Abad* topokomponenti çox vaxt şəxs adlarına qoşularaq rus dilindəki *-grad, -ovka*, yunan dilindəki *-pol*, alman dilindəki *-burg* topoforamlarına uyğun gəlir və memoral toponimlərin yaranmasında iştirak edir. Bu topokomponentə *hünd*, *Pakistan*, *fars*, *türk* (həmçinin digər türkdilli xalqlar) toponimiyasında rast gəlmək mümkündür Cəndarlı toponiminə gəlincə, bu toponimə Cəndir/Cəndar/Cəndar variantlarında Türkmənistan, Özbəkistan, Gürcüstan toponimiyasında təsadüf olunur *Azərb -ın* Qazax-Ağstafa bölgəsində Cəndar göl hidronimi və Cəndirli ailəsi də qeydə alınmışdır XIX əsrdə *Azərb -nın* keçmiş Cavad qəzasında yaşayan xələclərin bir tərsinin adı *cəndir* olmuşdur İndiki Abadkənd kəndinin Xələc i ə v -nin tərkibində olması bu

Abbasabad

toponimin etnotoponim olması söyləməyə əsas verir Cəndar etnonimi Səlcuq oğuzları ilə əlaqələndirilir

Abalı/Abalu (1933) *oyk., sada*. Zaqatala r-nunun Danaçı i ə v -də kənd Mənbələrin verdiyi məlumata görə, kəndin əsl adı Abaloiba olmuşdur Yerli əhalinin ehtimalına görə, oykonim *Abalı* (Dağstanın Çaroda kəndindən gəlmiş şəxsın adı) və *oba* (kəndin ərazisində kiçik icma) komponentlərindən ibarətdir Türk dillərində, o cümlədən *Azərb* dilinin dialekt və şivələrində *aba* "ata, baba, əmi, ana, xala, böyük bacı" mənalarda işlənir Oykonimi Dədəli, Babalı və s etnotoponimlərinin onomoni kimi qəbul etmək lazımdır Bu oykonim sonrakı illərdə Abasalı (1979), Abalı (1986) variantlarında qeydə alınmışdır 2004-cü ildə kəndin adı Abalı variantında rəsmiləşdirilmişdir

Abazallı (1968) / **Abasallı** (1917, 1933, 1961) / **Abasallı** (1979, 1986) *oyk. düz* 1 Neftçala r-nunun Tatarməhlə i ə v -də kənd Salyan düzündədir Son illərdə *Abasəlikənd* variantında rəsmiləşdirilmişdir; 2 Cəlilabad r-nunun Təkle i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin etayindədir 2001-ci ildən Abasallı kimi rəsmiləşdirilmişdir Bile-suvər r-nundakı Novomixaylovka (İndiki Zəhmətəbad) kəndinin adı da 1840-cı ilədək Abazallı olmuşdur. Bu oykonimlər xəzər və peçeneqlərin tərkibində *Azərb -na* gəlmiş *abaza* (avaz/abas/abaz) tayfasının adı ilə bağlıdır Türkmənstanda *Avaza*, *Xakas MV*-də *Abaza*, Gürcüstanda *Abasa*, *Abazlar* toponimlərinin, *Azərb -da* isə *Avazlar*, *Avaz*, *ab-bazlı* (Qazax r-nunun İkinci Şıxıt kəndində tayfa) toponim və etnonimlərinin qeydə alınması bu fikri təsdiq edir

Abbasabad *oyk. mür* Yardımlı r-nunun Hamarkənd i ə v -də kənd. Viləş çayının sahilində, dağotayı ərazisindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarında pormayim tayfasına mənsub ailələr tərəfindən salınmışdır Bozi mənbələrdə *Abasabad* (1917, 1933, 1961) variantında qeydə alınmışdır Oykonim *Abbas* (şəxs adı) və *abad* topokomponentlərdən düzəlib 1809-1810-cu illərdə Araz çayı sahilində, Naxçıvan şəhərinin 6 km

Abbasbeyli

c -ş.-indo fransız hərbi mühəndislorinin layihəsi əsasında Abbasabad qalası tikilmişdi Qala İrən dövlət xadimi, Fətəli şah Qacarın oğlu və vəliəhd Abbas Mirzənin adı ilə bağlı idi Rusiya-İrən müharibəsində (1826-1828) qalada vuruşmalar olmuşdu. Araz su qovşağı tikildəndən sonra Abbasabad qalasının xarabalığı su altında qalmışdır Mənbələrdə 1828-30-cu illərdə baş vermiş hadisələrlə əlaqədar İrəvan xanlığının Vedibasər, Şərur və Sürməli mahallarında Abbasabad adı kəndlərin azərb əhalisi haqqında məlumat verir

Abbasbeyli/Abasbeyli *oyk. sada* 1 Qazax r-nunun Aypulı i.ə.v.-də kənd Genca-Qazax düzənliyindədir Keçmiş adı Daharbəyliydir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Dəmirçilər kəndinin abasbeyli adı nəslinə mənsub ailələr tərəfindən salınmışdır, 2 Masallı r-nunun Yeyonkənd i.ə.v.-də kənd Lanke-ran ovalığındadır 1933-cü ildə Dəvəçi və Sabirabad r-nları ərazisində də Abasbeyli kəndləri qeydə alınmışdır Bu oykonimlər abasbeyli etnonimi ilə bağlıdır

Abbasxanlı/Abasxanlı *oyk. sada*, Ağsu r-nunun Kəndoba i.ə.v.-də kənd Şirvan düzündədir Keçmiş adı Gorus Abbasxanlı olmuşdur Oykonim Şamaxı qəzasında maldarlıqla məşğul olan bir nəslin adını əks etdirir Bu kənd Şirvan xanlığı dövründə Çaparlı və Ağarx kəndləri ilə birlikdə Gorus adlanan mahala daxil idi Mahalın adı vaxtilə burada məskunlaşmış gorus qzılbaş tayfa-sının adından götürülmüşdür XVIII əsrdə Gorus mahalı Şamaxı xanı Mustafa xanın kürəkəni Ağakışi bəyə mənsub olmuşdur 1933-cü ildə Cəlilabad r-nu ərazisində eyniadlı kənd qeydə alınmışdır Bu oykonimlər *abbasxanlı* nəslinin adı ilə bağlıdır

Abaskənd *oyk. mür* Şəki r-nunun Ağsağ Göynük i.ə.v.-də kənd Alazan-Əyrıçay çökəkliyindədir Oykonim *Abbas* (şəxs adı) və *kənd* toponimlərinin birləşməsi ilə "Abbas adlı şəxsə mənsub yaşayış məntəqəsi" deməkdir

Abbasqulular/Abasqulular (1933) *oyk. sada* Tovuz r-nunun Cəmşöli (keçmiş Çirkinli) i.ə.v.-də kənd Əsrık çayının sahilindədir Gədəbəy r-nunda da eyniadlı kənd qeydə alınmışdır Etnotoponimdir

Abdal

Abbaslar *kəbəri or. mür* Yevlax r-nunun Ərəbsovu kəndi ərazisində yoxuş Oronim *abbaslar* (etnonim) və *kəbər* (qabarmış soth boyu gedən yol, yoxuş) sözlərinin düzəlib (-i mənsub şəkildədir).

Abbaslı/Abaslı *oyk sada* Şəmkir r-nunun Seyfəli i.ə.v.-də kənd Şəmkir çayının sahilində, dağ eteyindədir Oykonim *abası/abası* etnonimi ilə bağlıdır Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kəndin əsası XIX əsrdə İrəvan quberniyasından gəlmiş eyniadlı nəslə məxsus ailələr tərəfindən qoyulmuşdur 1917-ci ildə Yardımlı r-nunun Şiləvəngə i.ə.v.-də Abaslı kənd adı qeydə alınmışdır

Abdal *oyk. sada* 1 Ağdam r-nunun Güllübi i.ə.v.-də kənd Dağ yamaçındadır, 2 Tovuz r-nunun Yanıxılı i.ə.v.-də kənd. Çınqıldağ silsiləsinin eteyindədir Oykonim *abdal* tayfasının adı ilə bağlıdır Qafqaz Albaniyasında hələ eradan əvvəl yaşamaq ehtimal olunan abdalılar (heftal/heptal/teftal) adına qazax, qaraqalpaq, türkmən və türk toponimiyasında da rast gəlmək mümkündür. **Abdal hidr. sada** Tovuz r-nu ərazisində çay Zəyəm çayının qoludur Mənbəyini Öküz dağı və Maral dağının yamaclarından götürür Çay qədim Abdal qalasının yaxınlığından axdığı üçün həmin qalanın adı ilə adlandırılmışdır.

Abdal or. sada Ordubad r-nu ərazisində dağ. Etnotoponimdir.

Abdalanlı *oyk. düz* Qubadlı r-nunun Qayalı i.ə.v.-də kənd Dağoteyi ərazisindədir Keçmiş adı Ocaqqışlağdır Yaşayış məntəqəsi keçmiş qışlaq yerində salınmışdır Tədqiqatçılara görə, kəndin adı *abdalanlı* adı elatın adı ilə bağlıdır Oykonim *abdal* etnonimindən, -an (fər cəm şəx -si) və -lı (azərb mənsubluq, aidlik bildiren şəx) şəkilçilərdən düzəlib, "abdallara məxsus, abdallar yaşayan kənd" deməkdir

Abdallar *oyk. sada* Laçın r-nun Qarıkəh i.ə.v.-də (keçmiş Abdallar) kənd Həkəri çayının sahilində, Qarabağ silsiləsinin eteyindədir 1923-cü ildə Laçın şəhərinin adı da Abdallar olmuşdur Etnotoponimdir

Abdallı *oyk. düz* Oğuz r-nunun Xaçmaz i.ə.v.-də kənd Qala çayının sahilində, dağ-

Abdinli

ətəyi ərazisində. Mənbələrin məlumatına görə, XIX əsrdə Şəkinin Qonuxlar kəndindən kəçib gələnlər Oğuzda üç kiçik məntəqəni yaratmışdılar Bunlar Şibli, Yemişanlı və Abdinli məntəqələri idi *Abdinli* "abdal tayfasına məxsus yaşayış məntəqəsi" deməkdir XIX əsrdə Gürcüstan ərazisində də eyniadlı iki kənd qeydə alınmışdır

Abdinli (1961, 1968) / **Abdinli** (1933, 1979) / **Abdinli** (1917) *oyk. sada* 1 Ağdam r-nunun Göytəpə i.ə.v.-də kənd Düzənlik-dədir Kəndin ərazisi keçmişdə Tağbəyli kəndinin abdinli nəslinə məxsus qışlaq yer olmuşdur, 2 Yardımlı r-nunun Şəfoqlı i.ə.v.-də kənd Vilos çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir Oykonim *abdinli* (digər adı qullardır) nəslinin adı ilə bağlıdır

Abdullaşağı *oyk. sada* Kəlbəcər r-nunun eyniadlı i.ə.v.-də kənd Məzcayın sol sahilində, dağ eteyindədir Keçmiş adı Şəhsevənliyədir Yerli əhalinin məlumatına görə, XIX əsrin sonlarında Ağcabədi r-nunun Şəhsevən kəndindən kəçmiş Abdulla adlı şəxs ərazidə iki bina salmışdır XX əsrin əvvəllərində də Cavanşir qəzasında Böyük və Kiçik Abdullaşağı adlı iki bina adı qeydə alınmışdır R-nun Çobangərəkməz kəndi yaxınlığında bir yurd yeri də Abdulla yurdu adlanır Etnotoponimdir

Abdullu *oyk. sada* Cəlilabad r-nunun Astarlı i.ə.v.-də kənd Burovar silsiləsinin eteyindədir Keçmiş adı Molla Abdulla olmuşdur Yaşayış məntəqəsinin XIX əsrin ortalarında keçmiş Həsəlli kəndinə məxsus pay torpağı sahəsində salınmışdır Oykonim Qızılbaş tayfalarından şamlıların bir qolu olan *abdullu* tərəsinin adı ilə bağlıdır 1933-cü ildə həmin r-nun ərazisində Abdullu oykonimi ilə yanaşı iki Abdullalı kənd adı da qeydə alınmışdır

Abdulyan *oyk. sada* Sabirabad r-nunun eyniadlı i.ə.v.-də kənd Kür çayının sol sahilində, Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsinə Kür çayında kiçik balıq votogorlarında işləyən Cənubi Azərb -dən kəçmiş ailələr salmışdır Son illərdə kəndin adı Abdulla adından adlandırılmış və Hacıqabul r-nun ərazisinə daxil edilmişdir *Abdulyan* abdullar etnoniminin variantıdır XIX əsrdə İrəvan

Abrix

xanlığında Abdullar, Abdulkənd, Abdullağalı oykonimləri qeydə alınmışdır Orenbur vilayətindəki Abdullino şəhərinin adı da, çox güman ki, bu etnonimlə bağlıdır

Abaşabad *oyk. mür* Cəlilabad r-nunun Silvəngə i.ə.v.-də kənd Burovar silsiləsinin eteyindədir Oykonim *Abış* (şəxs adı) və *abad* toponimlərinin birləşməsi ilə ibarətdir Bu şəxs adı ilə bağlı Masallı r-nunun Şıxlar kəndi ərazisində Abaşlı toposi oronimi və Ağcabədi r-nunun Qaradolaq i.ə.v.-də Abış-beyli (1933) oykonimi məlumdur Elmi ədəbiyyatların verdiyi məlumata görə, bu yaşayış məntəqəsi keçmişdə həmin ərazidə yaşayan aslar tayfasının üçüncü qolundan olan Abış bəyə mənsub ailələr tərəfindən XIX əsrdə salınmışdır

Abix or. sada Bakı şəh -dən 12 km şm -da, Abşeron yarımadasında palçıq vulkanı Uzun müddətli püskürmə Abşeron yarımadasında və Xəzərdə olan palçıq vulkanlarını öyrənmiş, Azərb -nin geoloji quruluşuna və 1859-cu il Şamaxı zəlzələsinə aid osorlər yazmış alman geoloqu, Peterburq EA-nın akademiki German Vilhelm Abixin (1806-1886) şərifinə atlandırılmışdır Memorial toponimdir

Abjıt hidr. sada Balakan r-nu ərazisində çay Qanıx çayının qoludur. Bəzi tədqiqatçıların fikrincə, çayın adı İrən mənşəli *ab* (su, çay) və *jat* (qonur) sözlərindən ibarət olub "qətranlı çay" mənasındadır Qədim türk yazılı abidələrində xristianların xeyirdən mərasimi "abjil/abişik" adlanır Ehtimal ki, *abjıt* sözü r-nun ərazisində tarixi məlum olmayan qədim məbəd və ibadətqahla bağlıdır

Abjıt *oyk. sada* Balakan r-nunun Qaysa i.ə.v.-də kənd Qoyuntopo dağının eteyindədir Yaşayış məntəqəsi İkinci dünya müharibəsindən sonra yaradılmışdır Kəndin adı eyniadlı çayın adından alınmışdır

Abrix *oyk. sada* Qobolo r-nunun Tikanlı i.ə.v.-də kənd Alazan-Əyrıçay çökəkliyindədir Keçən osro adı materiallara osasən, Abrix Tikanlı kəndindən yaranmış yaşayış məntəqəsidir IX əsr orob coğrafiyasınaş-narının yazdığına görə Beyləqanda (bu şəhərin xarabalıqları Mil düzündə indiyodok

Örənqala adı ilə qalmaqdadır) Abrik/Abrek adlı qala mövcud olmuşdur. Toponimikada belə bir fərzəyə var ki, homin Abrik qalası bir vaxt müeyyən hədisə ilə əlaqədar olaraq (bəlkə de monqolları XIII əsr başqlarını) dağıtdıldıqdan sonra əhalisinin müeyyən hissəsi bu zonaya gəlmiş və bu adı da özləri ilə gətirmişlər. Mənbələr Bizansda da Abrik adlı şəhərin mövcudluğundan xəbər verər. Azərbaycan dilinin dialekt və şivələrində *avurx/avruğ* "çay qırağında olan qamışlıq, çubuq" deməkdir. Türk dilində avrik "hörülmiş, sarımtmış, bağlanmış" mənalarını ifadə edir. Deməli, *Abrix/Abrik/Abriq qalası* "qamışdan hörülmüş qala" kimi izah oluna bilər.

Abşeron or. sada Azərb -da, Xəzər dənizinin q sahilində ən böyük yarımada. Böyük Qafqazın c -ş qurtaracağındadır. Bakı şəhəri və ətraf kəndləri Abşeron yarımadasına daxildir. Sözlün etimologiyası ilə bağlı müxtəlif fikirlər mövcuddur. Bəzilər "Abşeron"un farsca ab (su) və şoran (duzlu) sözlərindən emələ gəldiyini güman edirlər. Bir çox alimlərin fikrincə, "Abşeron" oğuz boylarından bir olan *avşar/əfsar* tayfa adı ilə bağlıdır. Mənbələrin məlumatına görə, Bakı yaxınlığında, İrandan Dərbəndə gedən karvan yolu üzərində Əfsarın adlı yaşayış məntəqəsi olmuşdur. Orta əsrlərdə Xəzər dənizinin q sahilində, Pirallahı adasının qarşısında Əfsarın şəhərinin mövcudluğu haqqında məlumat verilir. Türk-səlcuq tayfa birliliyinə daxil olmuş və Azərbaycan xalqının etnogenezində iştirak etmiş əfsarlar Səfəvilər dövlətinin siyasi həyatında mühüm rol oynamış, Nadir şah Əfşarın dövründə bir müddət İranda hakimiyyəti ələ ala bilməmişlər. Belə olan surətdə əfsarların adı Azərbaycan toponimiyasında öz oksini tapmaya bilməz. Odur ki, *Abşeron* toponiminin "əfsarlar yaşayış yer" kimi izah olunması məntiqə daha çox uyğundur.

Abşeron or. sada 1 Azəb. -nın ş -ində inzibati r-n Fatmayı, Masazır, Məhəmmədli, Hökməli kəndləri, Güzdək, Qobu, Saray, Digah, Ceyranbataq qəsəbələri r-nun orası-ozası daxildir, 2 Bakı şəhəri, Əzizbəyov r-nunda qəsəbə Xəzərin sahilində, cəmiətlər yarımadası salınmışdır (1960-cı illərdə)

Türkiyə, İran, Ermənistan, Gürcüstan, Türkmənistan ərazilərində də *avşar/əfsar* etnonimi ilə bağlı çoxlu coğrafi adlara rast gəlmək mümkündür. Krasnodar vilayətindəki Apeşeronk şəhər və r-nunun adı isə Abşeron y.a -nın adı ilə bağlıdır.

Abşeron arxipelaqı or. mür Xəzər dənizində Abşeron yarımadasından ş -də bir qrup adadır. Arxipelaqın tərkibinə Pirallahı, Çilov, Qu daşı, Böyük Tava, Kiçik Tava və b. adalar daxildir.

Abşeron boğazı hidr. mür Pirallahı adası ilə Abşeron yarımadası arasında ş -də bir qrup adadır. Bu boğazda şose və elektrik d -y -ları keçən bənd salınmışdır.

Abşeron kənaalı hidr. mür Abşeron yarımadasında q.-dən ş -ə doğru uzanan Kanala su Ceyranbataq su anbarından verilir.

Acıbulaq hidr. mür Abşeron yarımadasında göl. Hidronim *acı* və *bulaq* sözlərindən düzəlib, göl suyunun dadına görə bu adı almışdır. Belə hidronimlərdən biri də Kürdəmir r-nu ərazisində *Acı arxıdır* Şamaxı və Qazax r-nları ərazisində və Şəki r-nunun Təpəcənənd kəndində də Acıbulaq adı su obyektin qeydə alınmışdır.

Acıcağ hidr. mür 1 Şamaxı r-nunda çay (Çigil çayı hövzəsi) Tudar kəndinin yaxınlığında axır Tudar da adlanır; 2 Qax r-nunda çay Kürmük (Qurmux) çayından ayrılaraq Qamış (Alazan) çayına tökülən qoldur. Hidronim *acı* və *çay* sözlərindən düzəlib, obyekt suyunun *acı* və ya şor olduğunu bildirir. Türkmənistan ərazisində Açısay adlı çay və yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır.

Acıçəməş or. mür Ordubad r-nu ərazisində dağ. **Oronim *acı*** (dad bildiren söz) və *çəməş(n)* (fər bulaq) sözlərindən düzəlib, "acıbulaq" və ya "acıbulaqlar" deməkdir. Dağın adı ərazidəki duzlu bulaqlardan alınmışdır.

Acıdağ or. mür Goranboy r-nu ərazisində dağ. Hün 807 m. **Oronim *acı*** və *dağ* sözlərindən düzəlib. Mütəxəssislərin fikrincə, oronimin birinci komponenti dad bildiren sifətə ifadə olunaraq coğrafi obyektin süxurlarının *acı* maddələrlə zəngin olduğunu bildirir. Başqa mülahizəyə görə, dağın adındakı *acı* sözü oradakı otların *acı* olmasını

öksüdür. İlin üç fəslində bu otlar *acı* olduğu üçün heyvanlar onu yemir. Yalnız qışda bu otlar quruduqda yem üçün yararlı olduğundan maldarlar çay qoyun yataqlarını, binoləri belə yerlərdə salırlar. Lakin onu da əlavə etmək lazımdır ki, *acı* ifadəsi qədim türk dillərində "zey, zaylı" mənalarında işlənmişdir. Ərazidəki Zaylık, Zaylıqçay coğrafi adları bu fikri təsdiqləyir. Mənbələrdə bu ərazidə Acıqala oronimi də qeydə alınmışdır.

Acıdoro/Ajdoro/Acdoro hidr. mür 1 İsmayılı və Kürdəmir r-nlarından axan çay Gurdıman çayının sol qoludur; 2 Şamaxı r-nunda çay (Gurdıman çayı hövzəsi) Pirsax çayının sol qoludur. Sündü kəndi yaxınlığından başlayıb, Acıdoro kəndi yaxınlığından qurtarır. Yay quraq keçəndə suyu azalır və şorlaşır. Buna görə də Acıdoro adlanır. Bu çaylar adlarını ərazidəki cəmiətlər çay dərələrindən almışlar.

Acıdoro or. mür 1 Şamaxı r-nu ərazisində dağ. Hün 931 m, 2 Şamaxı r-nunda cəmiətlər çayın dərəsi Şamaxı şəhəri kənarından başlayıb, Acıdoro kəndi yaxınlığından qurtarır. 3 Qazax r-nunun şim -q -ində yarğan Yaylacıq dağlarından c istiqamətdə ayrılan Demirdağ, İlanlıca dağ və Sacdağ yüksəklikləri ilə birləşir. Həmin yüksəkliklərin arasında dağ dərə keçmişdir. Böyük Acı adlanırdı. **Oronim** buradakı şor sulu bulaqlarla əlaqədardır. 4 Qax r-nu ərazisində dərə, 5 Tovuz r-nu ərazisində dərə və s. Mütəxəssislərin statistik hesablamasına görə, respublika ərazisində 50-dən artıq Acıdoro oronimi qeydə alınmışdır. **Oronim *acı*** və *dərə* sözlərindən düzəlib, obyekt örtüyünün də cahotdan təyin edir. **Mos** , Qazax r-nundakı Acıdoro həmin dərədən axan Acısu çayının, Qax r-nundakı Acıdoro isə oradan axan Acıçayın suyunun dadının *acı* olmasına görə belə adlandırılmışdır. Cənubi Azərb -da da Acıdoro oronimi qeydə alınmışdır.

Acıdoro oyk. sada Şamaxı r-nunun Göyləri o v -də kənd Acıdoro çayının sahilində, Ləngəbiz silsiləsinin östündür. Kəndin ərazisi keçmişdə Şamaxı qozasında yaşamış çiraqlı tayfasının qışlaq yeri olmuşdur. 1896-cı ildə çiraqlıların bir hissəsi Acıdoro

rodə xidmət evi olan poçt (çapxaxana) ətrafında məskunlaşmışlar. Yaşayış məntəqəsi yerləşdiyi ərazinin adı adlandırılmışdır.

Acıdorasu hidr. mür Şamaxı r-nu ərazisində çay. Hidronim "Acıdoro"dan axan su, çay" deməkdir.

Acıcağ hidr. mür Kürün sol qolu. Böyük Qafqazdan axır Hidronim *acıcağ* və çay sözlərindən düzəlib, "acıqlı, qəzəbli çay" deməkdir.

Acıqlıqinə oyk. mür Balakən r-nunun Qullar i o v -də kənd Mazım çayının sahilindədir. Mütəxəssislərin fikrincə, *Acıqlıqinə/Hacıqlıqinə* "Hacıya məxsus bina" deməkdir. Əvvəllər bu ərazidə Qullar kəndi camaatının binoləri yerləşirdi. XIX əsrin ortalarında Qullar kəndindən çıxmış ailələr Acıqlıq adlanan pay torpağında məskunlaşdılar. Bezi tədqiqatçılar oyxonimin birinci komponentini həmin ərazidə *acı* dad verən yovşan bitkisinin bolluğu ilə əlaqələndirirlər. Əsli *Acıqlıq* sözü Azərbaycan dilinin bir sıra dialekt və şivələrində "sux tikanlı bitkisi olan yer" mənasında işlənir. Odur ki, oyxonim "sux tikanlı bitkisi olan bina (kənd)" kimi izah olunmalıdır.

Acınohur hidr. mür Şəki və Qax r-nları ərazisində şor göl. Acınohur çölünün mərkəzi hissəsindədir. Dəhne çayı daşqın zamanı Acınohura tökülür. Axan olmayan göldür. Hidronim *acı* (şor) və *nohur* (monq "göl") sözlərindən düzəlib, "şor göl" deməkdir. Yerli əhali arasında Acıgöl də adlanır. Qorbi Sibirdeki Aşkuql, Aşçuql, Aşkuql hidronimləri bu hidronimin paralellərdir.

Acınohur çölü or. mür Acınohur ön dağığının Bozdağ və Gəmiqaya silsilələri arasında Qax və Şəki r-ları ərazisindədir. Turut çölünə qovuşur. Qış otlağı kimi istifadə olunur. Adını ərazidəki Acınohur gölündən almışdır.

Acınohurdərəsi or. mür Qax r-nunun Zornə kəndi ərazisində dərə. Dərəyə bu ad Acınohur gölünün yaxınlığında olduğu üçün verilmişdir.

Acınohur ön dağığ or. mür Böyük Qafqazın c -unda, Alazan-Hoforan vadisi ilə Kür-Araz ovalığı arasında. Hün 1100 m. Silsilə və tirolardan (Daşüz, Gəmiqaya,

Bozdağ-Qaraca, Qaramoryom və s), onları ayıran çökəklik və dərələrdən (Sarica, Acınohur, Turut, Ərəş, Qarayay, Külüllü və s) ibarətdir Adını Acınohur gölündən almışdır

Acısu hıdr. *mür* 1 Qazax r-nunda çay Kürün sağ qoludur. 2 Şamaxı r-nu ərazisində çay Hidronim *acı* və *su* sözlərindən düzəlib Hidronim çay suyunun dadının acı və ya şor olduğunu bildirir V-XIII əsrlərə aid gürcü mənbələrində Acısu hidronimi qeydə alınmışdır Dağıstan toponimiyasında Acısu hidronimi və oykonimi, Cənubi Azərb -də Acısu hidronimi vardır

Açarlı oyk. *sadə* Ağdam r-nunun Novruzlu i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidedir Toponimiya *atsa/çaça* coğrafi termin kimi "iti uclu qaya, yüksəklik, dağətəyi yer" mənalırını ifadə edir

Adnallı oyk. *düz* 1 Cəlilabad r-nunun Şiləvəngə i ə v -də kənd Dəğətəyi sahibindən bir qədər aralı, Burovar silsiləsinin şm -ş əyətindədir. 2. Şamaxı r-nunun Çarhan i ə v -də kənd. 1933-cü ildə bu kənd Kələxana i ə v -nin tərkibində qeydə alınmışdır. Kələxana fars "ilxı saxlanılan yer" deməkdir Adna qədim türk dillərində *adana/adina/aduna* formasında olub "axtalanmış dəvə, at ilxısı, at saxlanılan yer" mənalırında işlənmişdir Şamaxı r-nu yaxınlığında, Ağsu r-nuna aid ilxıcı kəndinin olması bir daha əsas verir ki, Adnallı oykonimi "ilxısı olan, at saxlanılan yer" kimi izah olunsun Türkyədəki Adana adlı şəhərin adı da, çox güman ki, qədim türklərin bu məşğuliyyəti ilə bağlıdır

Adur oyk. *sadə* Quba r-nunun Rük i ə v -də kənd Qaraçayın sahilində, Yan silsiləsinin yamacındadır Türk dillərində *adirl/adirl/adur* "təpəlik", "dağlıq yer", "düzən olmayan yer", "suvarla bilməyən yüksəklik", "bir neçə təpədən ibarət məşəsiz yer", "dağ əyəyi" mənalırında işlənir Dağlıq yerdə, alçaq təpəli ərazidə yerləşən kəndin coğrafi relyefi adın verilməsində əsas olmuşdur Fərqəne vadisinin əhatə edən təpəli dağətəyi sahələr *adur* adlanır Altay toponimiyasında Adur, Türkiyə toponimiyasında Ədirne oykonimlərinə sözlə əlaqədardır

Adurçay hıdr. *mür* Quba r-nu ərazisində kiçik çay Qaraçayın sol qoludur Çay öz adını yaxınlığındakı eyniadlı kəndin adından almışdır Hidronim *adur* (sərt relyefli yer) və *çay* (axar su obyekt) sözlərindən düzəlib, "sərt relyefli yerdən axan çay" deməkdir Pirney dağlarından başlayan çayın Fransanın c -q.-indən axan və Biskay körfəzinə tökülən bir çayın adı da Adurdur

Afan oyk. *sadə* Saatlı r-nunda kənd Mil düzündədir R-nun Novruzlu kəndindən çıxmış yeddi ailə tərəfindən Afan adlanan yerdə salınmış bu kənd əvvəllər Təzə Novruzlu, Yeddievlər, Gəlmələr də adlanırdı Azərb dilinin dialektlərində *afan* "zəif, gücsüz" mənasında işlənir Toponim "gücsüz yer" mənasını ifadə edir

Afurca oyk. *sadə* Quba r-nunun Gülez i ə v -də kənd Cimi çayının sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin yamacındadır Adını ərazidəki eyniadlı şəlalədən almışdır Bu şəlalə Azərb -də dağ çaylarına məxsus daimi fəaliyyətə olan şəlalələrdən biridir və Vəlvəle çayının Təngə dağından axan hissəsidir Kənd də həmin şəlalənin yaxınlığında yerləşir Afurca sözünü tədqiqatçılar belə izah edirlər İrən mənşəli əlbəvə (yerli tələffüz forması ofırəca) sözünün qismən təhrif olunmuş formasıdır Toponim *a* (ab) "su", *fur/för* "aşağı" və *ca* (çaston) "sıçırmaq" sözlərindən düzəlib, "su aşağı sıçrayan (tökülən) yer, şəlalə" deməkdir

Ağababa/Ağbaba or. *sadə* Kəlbəcər r-nunun ş hissəsində, Qarabağ silsiləsində dağ Hün 2367 m Türkcə *akbaba* "qartal" deməkdir Oronim "qartal dağı, qartal dağ" mənasını ifadə edir Dağda Ağbaba pırı var Qərbi Azərb -nin Amasiya r-nunda böyük bir ərazi də Ağbaba adlanır

Ağabağı oyk. *mür* Zərdab r-nunun Şıx-bağı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir Oykonim *Ağa* (şəxs adı) və *bağ* sözlərindən düzəlib (-i mənsub şək.-sı), "Ağaya məxsus bağ" deməkdir Mənbələrin verdiyi məlumata görə, 1855-ci ildə Kür sahilində 740 desyatınlik təbii (çöküllük) ayrı-ayrı şəxslər arasında bölüşdürülmüşdü Ağa adlı bir nəfərə verilmiş hissə əhali arasında Ağabağı adlandırılmışdır Son-

rular Zərdabın kəndlərindən buraya köçmüş ailələr həmin ərazidə məskunlaşmış, yeni yaşayış məntəqəsi həmin adı saxlamışdır

Ağabəylənc/Ağabəylənc (1979) / Ağabəylənc (1933) oyk. *mür* Ağdərə r-nunun Möhrətəğ i ə v -də kənd Oykonim *agəbay* (ağabəyli etn -nin qısaltdılmış forması), -ə (bitişdirici sait) və *linc/lənc* (tə dilində "ətək, yer, yüksəklik") sözlərindən düzəlib, "ağabəyilərə məxsus yüksəklik" deməkdir Kəndin adı XIX əsrdə Ağabəyial kum qeydə alınmışdır Toponim ikinci komponentinin lənc sözü ilə əvəz olunması XIX əsrin əvvəllərində İrəndən gəlmiş erməni ailələrinin həmin ərazidə məskunlaşması ilə əlaqədardır 1992-ci ildən kənd Ağabəyial adı ilə rəsmiləşdirilmişdir

Ağabəylər hıdr. *sadə* İmişli və Biləsuvar r-nları ərazisində çay Etnohidronimdir Ağabəyilər nesli 1903-cü ilədək Cavad və Göyçay qəzalarında yaşamış ərəbşöbəlliklərinin tayfasının qollarından bındır. Bu nesil Hacıbəy oğlu Ağabəyilər adını daşıyır

Ağabəyli oyk. *sadə* 1 Ağcabədi r-nunun Hacıbəydəlli i ə v -də kənd Qarçar çayının sahilində; 2 Ağsu r-nunun Çaparlı i ə v -də kənd Ağsu çayının sahilində, Şirvan düzündədir Tam adı Hacı Ağabəyilərdir Oykonim *agəbayli* neslinin adını əks etdirir Bu etnonimlə bağlı Şamaxı r-nunda Ağabəyli (1933), Ağdam və Ağsu r-nlarında Ağalarbəyli (1917-1961), Ağsu r-nunun Bozavənd kəndində Ağabəy qobusu, Qax r-nunun Zərnə kəndində Ağabəyilər obası və s qeydə alınmışdır Ağabəyilər köçürülənlər *agəbayli* qoluna məxsus bir neslin adıdır

Ağabulağı or. *sadə* Tovuz r-nu ərazisində dərə Oronim dərədəki eyniadlı bulanağın adından yaranmışdır "Ağaya (milkədərə) məxsus bulaq olan dərə" deməkdir

Ağacanlı oyk. *düz* Sabirabad r-nunun Qaraqünəyi i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir Etnotoponimdir Oykonim XIX əsrin ortalarında Şirvandan köçmüş muğanlı tayfasının xilomuzlular tərsinə aid *aqacanlı* neslinin adını daşıyır

Ağcabulaqdərəsi hıdr. *mür* Yardımlı r-nu ərazisində dərə və həmin dərədən axan

çay Hidronim *Ağcabulaq* (bulağın adı) və *dərəsi* komponentlərindən düzəlib Adından məlum olduğu kimi, çay meşədə yeraltı suların üzə çıxaraq axması noticəsində yaranmışdır Çay Ağcabulaq adlı bulağın yerləşdiyi dərə ilə axdığı üçün belə adlandırılmışdır

Ağacəri or. *sadə* Tovuz r-nu ərazisində dağ Hün 1769 m Etnoornimdir Eyniadlı dağ Cənubi Azərb ərazisində də qeydə alınmışdır

Ağacqala oyk. *mür* Tovuz r-nunun Sarıtala i ə v -də kənd Dağlıq ərazidedir Oykonim *agac* (taxta) və *qala* (qurğu, tikinti) sözlərindən düzəlib, "taxtadan tikilmiş, qurulmuş qala" deməkdir Başqa məlumata görə, əsl adı Ağcaqaladır Kənd adını sildirmə qayada olan Ağcaqalının (XIX əsrdən adıçəkənlər Kırən qalasını xarabalığıdır) adından alınmışdır Toponim *agca* (qalının divarları kirec və gil məhlulla hörüldüyünə görə ağımtıl görünür) və *qala* sözlərindən birləşməsindən eməle gəlib, "ağımtıl divarlı qala" mənasındadır Qeyd etmək lazımdır ki, Azərb dilində kərsən "məş məmulatı, şalban, tır" deməkdir Bu baxımdan Ağcaqala toponimi doğru variant hesab olunmalıdır

Ağaçay hıdr. *mür* Qubadlı r-nu ərazisində çay Barçayın qoludur Yerli məlumata görə, çay vaxtılı olaraq yaylaq yurdından istifadə edən Ağa adlı pıranı bir seyidin adını daşıyır Hidronim *aga* (böyük, enli, güclü) və çay (hidrokrom) sözlərindən düzəlib, "böyük çay, güclü çay" deməkdir

Ağakişibəyli oyk. *sadə* Masallı r-nunun Şərəfə i ə v -də kənd. Lənkeran ovalığındaadır Etnotoponimdir Kənd XIX əsrdə təklə tayfasından olan Ağakişiy bəy məşub ailələrin məskunlaşması noticəsində yaranmışdır

Ağakişilər oyk. *sadə* Zəngilan r-nunun İsgəndərbəyli i ə v -də kənd Dağlıq ərazidedir Etnotoponimdir Kəndi vaxtilə Ermənistanın Qafan r-nunun Kürs kəndindən qovulmuş ağakişilər nesli salmışdır Kəndin ərazisi keçmişdə həmin neslin qışlaq yer olmuşdur 1933-cü ildə Bərdə r-nu ərazisində də eyniadlı kənd qeydə alınmışdır

Ağalaruşağı

Ağalaruşağı oyk. 1961 Laçın r-nunun Qorçu i ə v -də kond. Dağlıq ərazidədir Etnotoponimdir

Ağalçay hidr. mür Tovuz r-nu ərazisində çay Türk dillərində *ağal* komponenti çay adlarında "sahilindən çıxan, daşan, hodini aşan" mənaslarını ifadə edir Hidronim "daşan, sahilindən çıxan çay" mənasındadır

Ağalı oyk. düz Ağdaş r-nunun Aşağı Zeynəddin i ə v -də kond Düzənlikdədir Yerli əhalinin dediyinə görə, oykonim *ağa* və *-li* komponentlərdən ibarət olub, "ağası, sahibi olan, mülkodara məxsus" deməkdir 1917-ci ildə Xanlar r-nunda Ağalıbəyli, Kəlbəcər r-nunda Ağalıyən, 1961-ci ildə Zəngilan r-nunda Birinci Ağalı, İkinci Ağalı, Üçüncü Ağalı adlı üç kənd qeydə alınmışdır Etnotoponimdir

Ağalıkənd oyk. mür Bilesuvar r-nunun cınıadlı i ə v -də kond Muğan düzündədir Oykonim *ağalı* (etn) və *kənd* sözlərindən düzəlib, etnotoponimdir 1917-ci ildə Ağamkənd adı ilə qeydə alınmış və yaşayış məntəqəsi 1941-ci ildə Sərpabad adlanmışdır 1870-ci ilə aid bir sənədə yaşayış məntəqəsinin keçmiş diləgərdə tayfasının çənsəli (cahənsəhli) tərəsinin ağalı nəslİ tərəfindən salındığı haqqında məlumat verilir

Ağamalı oyk. sadə Gədəbəy r-nunun Nərimkənd i ə v -də kond. Missuyu çayının (Zəyəm çayının sağ qolu) sahilində, Qızılca dağının etoynəndir Kəndi 1929-cu ildə Tovuz r-nunun Çanaçı kəndindən gəlmiş namazlar, səfirlər nəsilərinə mənsub ailələr salmışlar Yaşayış məntəqəsi sovet dövləti xadimi Səmədəğa Ağamalıoğlunun (1867-1930) şərafinə adlandırılıb

Ağamallar oyk. sadə İmişli r-nunun Muradxanlı i ə v -də kond Mil düzündədir Etnotoponimdir 1933-cü ildə Ağamallar kimi qeydə alınmışdır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarına qədər maldarlıqla məşğul olmuş təklə tayfasının *ağamallar* tərəsinə mənsub ailələr tərəfindən salınmışdır

Ağamalroğlu oyk. sadə Goranboy r-nunun cınıadlı i ə v -də kond Gəncə-Qazax düzənliyindədir Antropotoponimdir Sovet dövlət xadimi, publisist Səmədəğa Həsən oğlu Ağamalıoğlunun şərafinə adlandırılmış-

Ağasovqat

dır 1925-ci ildək kəndin adı Abdullabəykürdü olmuşdur İnqilabdan əvvəl Düzqışlaq adlanan bu ərazidə Bağcakürd kəndindən olan abdullabəykürdü nəslİ məskunlaşmışdır Memorial toponimdir

Ağaməmmədli oyk. sadə 1 İmişli r-nunun Cəfərli i ə v -də kond Mil düzündədir Mənbələrdə Ağaməmmədli variantında da təsadüf olunur Keçmişdə Alıpanahı adlanan bu kənd qışlaq yer olmuşdur; 2 Cəlilabad r-nunun Xəməhah i ə v -də kond. Burovər silsiləsinin yamacında, İnceçayın sahilindədir Etnotoponimdir 1979-cu ildə Azərb -da üç (İmişli, Cəlilabad, Tovuz), 1961-ci ildə isə dörd (Əli Bayramlı, İmişli, Astraxanbazar, Tovuz) Ağaməmmədli adlı kənd qeydə alınmışdır

Ağanus hidr. mür Laçın r-nu ərazisində mineral bulaq Hidronim *ağan/ağan* (iti axan) və *nu* (su) sözlərindən düzəlib, "iti axan su" deməkdir

Ağanus oyk. sadə Laçın r-nunun Fətəlinəyə i ə v -də kond Adını ərazidəki eyniadlı mineral bulaqdan almışdır. Bəzi tədqiqatçılara görə, toponim *ağ* və *naus* (ərəbcə "məbəd" deməkdir. Sasanilər dövründə zərdüştliyə sitayiş edənlərin qəbrüstü tikilisi də "naus" adlanırdı) sözlərindən düzəlib, "ağ rəngli məbəd" mənasını ifadə edir

Ağarəhmimə oyk. sadə Xaçmaz r-nunun Qımılqışlaq i ə v -də kond Məzarçayın sahilindədir Etnotoponimdir 1917-ci ildə Ağarəhmim kəndində qeydə alınmışdır XIX əsrin ortalarında Quba r-nunun Cək kəndindən köçmüş ailələrin həmin kəndə aid qışlaq yerində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır 1933-cü ildə Sabirabad r-nunda da Ağarəhmimli yaşayış məntəqəsinin olduğu göstərilir

Ağarx oyk. sadə Ağsu r-nunda kənd Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsi eyniadlı arxın yaxınlığında salındığı üçün belə adlandırılmışdır Hidronim isə *ağ* (şəffaf) və *arx* (süni suvarma kanalı) sözlərindən düzəlib

Ağasovqat or. mür İsmayilli r-nu ərazisində dağ. Pırsat çayının yuxarı axarındadır Oronim *ağa* (burada ilahi, tanrı) və *sovqat* (hədiyyə, bəxşis) sözlərindən düzəlib, "alla-

Ağaşirnobə

hın bəxşisi, hədiyyəsi" deməkdir Oronimi Ağasovqat şəxs adı ilə də əlaqələndirirlər **Ağaşirnobə oyk. mür** Xaçmaz r-nunun Qusarçay i ə v -də kond Qusar çayının sahilində, Samur-Dəveçi ovalığındadır. XIX əsrin ortalarında Qırz kəndinə məxsus qışlaq yerində salınmışdır Oykonim *Ağaşirin* (şəxs adı) və *obə* (el, birlik, nesil) sözlərindən düzəlib, "Ağaşirinə məxsus el, nesil" deməkdir

Ağavərdlobə oyk. mür. Xaçmaz r-nunun Qusarçay i ə v -də kond Samur-Dəveçi ovalığındadır Kənd XIX əsrin II yarısında Qırz kəndinin səkinə Ağavərdi adlı şəxsinə obə yerində salınmışdır Oykonim "Ağavərdiyə məxsus obə, el" deməkdir.

Ağayrı oyk. mür Bilesuvar r-nunun Mirçəli (keçmiş Kirovka) i ə v -də kond Muğan düzündədir Kənd XX əsrin əvvəllərində Ağaləkənd əhalisinin bir hissosinin Ağayrı adlanan sahəyə köçərək burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Toponimiyədə belə bir fikir mövcuddur ki, bu söz qədim türk dillərindəki *ak* (axın, çay) və *ayrı* sözlərindən ibarət olub, "axının əylədiyi, burulduğu yer" mənasını verir Bu da Ağayrı kəndinin məhz Bolqarçayın əylədiyi, burulduğu yerdə yerləşməsi ilə izah olunur Türk dillərində *ağayrı* sözü "ağıldan (tövlədən) کنار"; "kiçik çay", "ot, çiçək" adı kimi də izah olunur

Ağazaman or. sadə Şamaxı r-nunun ş.-ində, Quşçu kəndi yaxınlığında dağ Ləngəbiz silsiləsindədir Dağda eyniadlı pır vardır Dağın adı da pırn ədudən götürülmüşdür Hün 831 m Oronim Ağazaman şəxs adımdandır

Ağbaldır or. mür Tovuz r-nu ərazisində dağ Oronim *ağ* (kiçik, balaca) və *baldır* (qədim türkcə "dağ çıxıntısı") sözlərindən düzəlib, "kiçik çıxıntı" deməkdir Həmin r-nun ərazisində Qarabaldır adlı dağ da vardır

Ağbəliq hidr. sadə Salyan r-nu ərazisində çay Aquşa çayının qoludur *Ağbəliq* çay balığı növüdür Çayda yaşayayan balıq növünün adı çayın adına köçürülmüşdür

Ağbaş oyk. sadə Dəveçi r-nunun Ağbaş i ə v -də kond. Samur-Abşeron kanalının

Ağbənd

kenarında, Samur-Dəveçi ovalığındadır Yaşayış məntəqəsi XX əsrin ortalarında Cırax, Hacıskəndərli və Tokyə kənd sakinlərinə məxsus Ağbaş adlanan qışlaq yerində bəzi ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oğuzların *ağbaş* tayfasının adımdandır Etnotoponimdir XIX əsrin əvvəllərində keçmiş İrəvan xanlığında Ağbaş adlı kənd qeydə alınmışdır 1900-cü ildə İran ərazisində Ağbaşlı keçidi adlı yernin olması haqqında məlumat verilir

Ağbaşlar oyk. sadə Tovuz r-nunun Qərbl i ə v -də kond Zəyəm çayının sahilindədir Etnotoponimdir

Ağbaşyurd or. mür Zəngilan r-nu ərazisində dağ Oronim *ağbaş* (tafya ad) və *yurd* sözlərindən düzəlib, "ağbaş tayfasının məskəni" deməkdir Etnotoponimdir

Ağbatxayır hidr. mür. Laçın r-nu ərazisində mineral bulaq Ağbatxeyir (Minkənd çayının qolu) çayının dərəsindədir Suyu az küklürlüdür; xalq arasında mədə ağrısının müalicəsində istifadə edilir Yerli əhalinin məlumatına görə, təhrifə uğramış bu hidronimin əslİ Aqibəti xeyrdir Bulağın belə adlandırılması suyunun müalicəvi faydası ilə izah olunur Hidronim *ağ* (rəng), *bat/bad/bed* (kənd, məskən, hündür yer) və *xayır/kayır* (su şuməği, fəvvarə) sözlərindən düzəlib, "Ağkənd bulağı" deməkdir Tarixi mənbələrdə verən məlumata görə, otə ərslərdə Dağlıq Qarabağda Aqbat/Aqbed adlı yaşayış məntəqəsi olmuşdur XIX əsrin 20-ci illərində həmin kəndə emənionlər dolmuş və onun adını çevirərək Spitakçen, yəni Ağkənd qoymuşlar

Ağbənd or. mür Zəngilan r-nu ərazisində dağ Ağbənd qəsəbəsinin c -ş -indədir Süxurları ağ rəngdə olan dağ Araz çayının dərəsinə doğru bəndi xatırladan formada uzandığı üçün belə adlandırılmışdır

Ağbənd oyk. sadə Zəngilan r-nunun Bartaz i ə v -də qəsəbə Araz çayının sahilində, Ağbənd dağının etoynəndir Yaşayış məntəqəsi adını etoynəndə salındığı dağın adından almışdır 1958-ci ildə meydana gəlmiş bu qəsəbənı Bartaz, Vəjnəli, Dəlləkli, Əmirxanlı, Baharlı, Çüpedəro və Sürütk kəndlərindən gəlmiş ailələr salmışdır Qazaxıstanın

Ağbil

Selinoqrad vilayətində Akbent qəsəbəsi qeydə alınmışdır.

Ağbil oyk *mür* Quba r-nunun Vladimirovka i.ə.v.-də kənd Qusar maili düzənliyindədir XVI əsrə aid Ağbil türbələri bu kəndin ərazisindədir Yerli əhali bu türbələri Dörd Ağbil adlandırırdı. Hazırda üçü qalmışdır olan həmin türbələr şeyxlər üçün tikilmişdir XIX əsrdə Zeyid kəndindən köçüb gələnlər tərəfindən məskunlaşmış Ağbil kəndi bir müddət Ağbil Zeyid adlandırılmışdır Oykonim ağ (kiçik) və bil (qəd bulqar dilində "türbə, mezar daşı") komponentlərdən düzəlib, "kiçik türbə, mezar daşı" deməkdir Xorasan ərazisində qeydə alınmış Akmezər toponimi ilə sinonimdir.

Ağbız or, mür Zəngilan r-nu ərazisində dağ Oronim ağ (burada dağ süxurlarının rəngini bildirir) və *biz/bispis* (dik, yüksəklik, şx, çıxıntı, yuva, oyuq) komponentlərindən düzəlib, "ağ dağ" mənasını bildirir.

Ağbız oyk, sada Zəngilan r-nunun İsgəndərbeyli i.ə.v.-də kənd. Ağbız dağının yamacındadır Kənd əvvəllər Sofulu tayfasına məxsus olan eyniadlı qışlaq yerində salınmışdır Ərazi öz adı Ağbız dağının adından alınmışdır. VII əsrə aid mənbələrdə Albaniya ərazisində Aqbid adlı yaşayış məskəni yad olunur 1933-cü ildə Zəngilan r-nu ərazisində iki Ağbız kənd adı qeydə alınmışdır.

Ağbulaq hidr, mür 1 Ağdam r-nunda min. bulaq, 2 Oğuz r-nunda min bulaq, 3 Şərur r-nunda min bulaq, 4 Ağsərən r-nunda min bulaq, 5 Ağsu r-nunda min bulaq; 6 İsmayilli r-nunda min bulaq, 7 Quba r-nunda min bulaq, 8 Qusar r-nunda min bulaq, 9 Qubustan r-nunda Ceyran-keçməz çayı dərəsində soyuq sulu kükürlü bulaq Mərəzə qəsəbəsi yaxınlığındadır Hidronim ağ (içməyə yararlı su) və *bulaq* (hidrokomp) sözlərindən düzəlib, "içməyə yararlı suyu olan bulaq" mənasındadır, 10 Quba r-nu ərazisində çay, 11 Oğuz r-nu ərazisində çay. Çayların adı eyniadlı bulaqdan götürülmüşdür.

Ağbulaq or, sada 1 Baş Qafqaz silsiləsinin suayıcında dağ Azərb-in Qax r-nu ilə Dağıstanın sərhədindədir Hün 3072 m Ağbulaq (Xuray, hün 2800 m) aşırımı buradadır Adını eyniadlı bulaqdan almışdır; 2 Baş

Ağbulaq

Qafqaz silsiləsinin c. yamacında, Qəbələ r-nu ərazisində dağ. Vəndam çayının sol sahilindədir Hün. 2468 m Adını eyniadlı bulaqdan almışdır, 3 Xocavənd r-nu ərazisində dağ Adını eyniadlı bulaqdan almışdır; 4 Şamaxı r-nu ərazisində dağ. Adını eyniadlı bulaqdan almışdır.

Ağbulaq oyk, sada. 1 Colilabad r-nunun Ağdaş i.ə.v.-də kənd Burovar silsiləsinin yamacındadır; 2 Əsgəran r-nunun eyniadlı i.ə.v.-də kənd Dağlıq ərazidədir Hidrooykonimdir; 3 Xocalı r-nunun eyniadlı i.ə.v.-də kənd Dağotəyi ərazidədir Keçmiş adı Talixanbəyli olmuşdur Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Talixan bəy adı birsine məxsus maldar ailələrin Ağbulaq adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 4 Xocavənd r-nunun Edilli i.ə.v.-də kənd Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir XIX əsrdə Cənubi Azərb-nin Qaradağ əyalətindən köçüb gəlmiş ailələrin burada məskunlaşmasından yaranmışdır Sovet hakimiyyəti illərində 1992-ci ilədək Mısmına adlandırılmışdır, 5 İsmayilli r-nunun Qoşakənd i.ə.v.-də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin ətəyindədir Kəndin ərazisi keçmişdə ərəbşahverdi tayfasının qışlaq yeri olmuşdur Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin sonlarında həmin tayfaya məxsus ailələr tərəfindən məskunlaşmışdır, 6. Laçın r-nunun Qarxahka i.ə.v.-də kənd Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir; 7 Laçın r-nunun Mustafabeyli i.ə.v.-də kənd Hocaşu çayının sağ qolunun sahilindədir. Kəndin ərazisi keçmişdə Zəngəzur qəzasında yaşayış əgkörpü adlı tayfanın qışlaq yerlərindən olmuşdur; 8 Tovuz r-nunun Kiron i.ə.v.-də kənd Əsnik və Zoyem çaylarının suayıcında, orta dağlıq qurşaqdadır Yaşayış məntəqəsi ərazidəki bulaqların adı ilə adlandırılmışdır Əfqanıstanda Ağbulaq adlı 2 kənd, Qazaxıstanda Akbulak, Ermənistanda Ağbulaq, Türkiyədə Ağbulaq, Örenburq vilayətində Akbulak, Qırğızıstanda Ak-Bulak və s adlı obyektlərin mövcudluğu bu toponimin ümumtürk onomastikasında geniş yayıldığını göstərir İran toponimiyəsindəki Ağkəhruz (Mərkəzi İran), Ağçəmə (Xorasan) oykonimləri də Ağbulaq oykoniminin sinonimləridir.

Ağburun

Ağburun or, mür 1 Xocavənd r-nu ərazisində, Ağcaqayın çayının sol sahilində dağ. Hün. 196 m, 2 Qaradağ r-nu ərazisində, Lökbatan qəsəbəsindən q.-də dağ Hün 130 m Oronim ağ (rəng, kiçik) və *burun* (qurunun, dağın və ya qayanın sırtı bucaq şəklində uzanmış hissəsi) komponentlərindən düzəlib, obyektin sırtı bucaq şəklində uzanmış hissəsinin ağ süxurlardan ibarət olması və ya ölçüsünün kiçikliyini bildirir. Gürcüstanın Marməuli r-nu ərazisində də Aqburun dağı qeydə alınmışdır.

Ağcabədi oyk, mür. 1 Azərb.-də inzibati r-nə 1930-cü ildə təşkil edilmiş, 1963-cü ildə ləğv edilib Ağdam r-nuna verilmiş, 1965-ci ildə yenidən müstəqil r-n olmuşdur Kür-Araz ovalığının Mil və Qarabağ düzlərindədir Qarqar çayı və Yuxarı Qarabağ kanalı r-nu ərazisindən keçir Mərkəzi Ağcabədi şəhəridir; 2 Azərb.-də şəhər. Eyniadlı r-nunun mərkəzi. Qarqar çayının hər iki sahilində, Mil və Qarabağ düzlərindədir. Yaşayış məntəqəsinin adı mənbələrdə ilk dəfə 1593-cü ildən çəkilir Ağcabədi bir müddət mənbələrdə Ağcabədi Xəlfərəddin adı ilə qeyd olunmuşdur. Şəhərin mərkəzindəki cökəkliyin bir hissəsi keçmiş Xəlfərəddin adlandırılıb XIX əsrin əvvəllərində ərazidəki xəlfərəddinlər 88 ailədən ibarət bir icma olmuşdur Toponim bezi mənbələrdə *agca* (burada "ağımtil", "bozumtul", "boz") və *badı* (ərəbcə badiyə sözünün təhrif forması olub, "düzənlik", "düzən" deməkdir) sözlərindən ibarət olub, "bozumtul yer", "ağca düz" kimi aşıqların 1933-cü ildə Colilabad r-nu ərazisində Ağcabədi adlı kənd qeydə alınmışdır. Əslində *agca* (bozumtul, əkilməmiş) və *badı* (türk dillərində *bat/bet/bəd* "dağ yamacı" mənasını ifadə edir) sözlərdən düzəlib, "əkilməmiş dağ yamacı" deməkdir Ərazinin coğrafi mövqeyi bunu bir daha sübut edir.

Ağcabulaq hidr, mür Şamaxı r-nu ərazisində mineral bulaq Hidronim *agca* (içməyə yararlı) və *bulaq* (yeraltı suyun süxur çatlarından yer səthinə çıxması nəticəsində yaranan su obyektini) sözlərindən düzəlib, "içməyə yararlı su" deməkdir.

Ağcakənd oyk, mür 1 Xocavənd r-nunun Köhnə Tağlar i.ə.v.-də kənd Qarabağ silsi-

Ağcazay

lesinin ətəyindədir, 2 Kəlbəcər r-nunun eyniadlı i.ə.v.-də kənd Qarasu çayının sol sahilində Qonqur silsiləsinin ətəyindədir Dığor adı Kamyarındır Kamyarı burada məskunlaşmış nəslin adıdır XIX əsrin əvvəllərində Laçın r-nunun Ağcakənd kəndindən çıxmış bir qrup ailənin burada məskunlaşması nəticəsində kəndin adı da dəyişdirilmişdir; 3 Laçın r-nunun Qoşasa i.ə.v.-də kənd Hocaşu çayının sahilində, Qarabağ yaylasındadır Kənd pürembel tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oykonim *agca* (ağımtil) və *kənd* (yaşayış məntəqəsi termini) sözlərindən düzəlib, "ağımtil, bozumtul, quru səhəsi olan kənd" deməkdir 1960-cı ilə qədər Ermənistan ərazisində Ağcakənd, 1933-cü ildə Qarabağ ərazisində Aşağı Ağcakənd kəndləri qeydə alınmışdır Goranboy r-nu ərazisində olan bu kənd 1938-ci ildə Şaumyanənselsk (Şaumyanənd) adlandırılmışdır 1992-ci ildən kəndin keçmiş adı yenidən bərpa edilmişdir.

Ağkənd hidr, sada Kəlbəcər r-nu ərazisində çay Tutunçayın qoludur. Quzey və Güney çaylarının birləşməsindən emələ gəlmişdir Eyniadlı kənd ərazisindən axdığı üçün belə adlanır. Bəzi mənbələrdə Qarasu çayı kimi də qeyd olunur.

Ağcaqoşun or, mür Ağcabədi r-nu ərazisində dağ Oronim *agca* (çox da yüksək olmayan, alçaq) və *qoşun* (bir cərgəyə düzülmiş; silsilə) sözlərindən düzəlib, "alçaq dağ sırası" deməkdir.

Ağcaqoşun hidr sada Ağcabədi və Xocavənd r-nları ərazisində çay Xonaşın çayının sol qoludur Müvəqqəti xarədir Suvarmada istifadə edilir Adını ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır.

Ağcaqoşun oyk, sada Ağdaş r-nunun Eymür i.ə.v.-də kənd Kür çayının sahilində düzənlikdədir Oykonim "ağcaqoşun ağacı bitən yer" deməkdir Kəndin ərazisində hoqioton də çoxlu ağcaqoşun ağacı var.

Ağcalarsu hidr mür Dəşkəson r-nu ərazisində çay Hidromn *agcalar* (etn) və *su* (çay) sözlərindən düzəlib, "ağcalar nəslinə məنسüb çay" deməkdir Etnotoponimdir.

Ağcazay or, mür 1 Laçın r-nu ərazisində düz Yerli əhali tərəfindən Ağcazay kimi

toleffüz olunur Toponim türk mənşəli *ağca* (ağımıl, bozumtul) və *yazı* (çöl, düz, düzənlik) sözlərindən düzülüb, "ağımıl, bozumtul düz" deməkdir; 2 Laçın r-nu ərazisində dağ. Dağ öz adını eyniadlı düzənliyin adından almışdır

Ağcazay oyk sada Laçın r-nunun Vaqzın i e v -də kənd Oykonom *ağca* (ağımıl, quru, şumlanmamış bozumtul torpaq) və *yazı* (çöl, düz, düzənlik, səhra) sözlərindən düzülüb, "ağımıl, bozumtul düzən, çöl" deməkdir Ağdaş r-nu ərazisində Aşağı və Yuxarı Ağcazay adı iki kənd var

Ağcüyür oyk. mür İmişli r-nunun Bəciranın i e v -də kənd 1933-cü ildə kəndin adı əslində olduğu kimi, Ağcığır şəklində qeydə alınmışdır Oykonom *ağ* (quru torpaq) və *cığır* (yol) sözlərindən düzülüb, "quru torpaq yolu olan kənd" deməkdir

Ağçala hidr. mür Muğan düzünün c -ş -ində bataqlıq göl 1896-cı ildə Araz çayı dağıb Muğan düzünü basarkən Ağçala, Mahmudçala və Cavadçala gölləri yaranmışdı Həzrət Mahmudçala gölü bataqlığa çevrilmiş və öz növbəsində iki hissəyə - Mahmudçala və Ağçala göllərindən ibarət olmuşdur Beləliklə, ərazidə iki Ağçala gölü meydana gəlmişdir Əvvəllər göl Araz çayı dağısan zaman dolurdu İndi isə gölə su Muğanın suvarma kanallarından və Bolqarçayın artıq sularından toplanır Hidronim *ağ* və *çala* (çökək yer, çuxur yer, doru, quyu, okilməmiş yer, yağış və çay sularının dolurduğu çökək) sözlərindən düzəlmişdir Tədqiqatçıların bir qismi bu hidronimin suyun keyfiyyəti ilə bağlı olduğunu söyləyir Bəzi tədqiqatçılar isə çalının yay fəslində suyunun qurumasından duzların üzə çıxması və ağ rəngdə olması ilə əlaqələndirirlər Monbələrde tekce Salyan və Bilesuvar r-nları ərazisində 4 Ağçala adlı gölün olduğu göstərilir

Ağçay hidr. mür 1 Quba və Xaçmaz r-nlarında çay Yan silsilənin Yarımyaylaq dağından (1780 m yüksəklikdən) başlanır Xəzər dənizinə tökülür Əsas qolu Quruçaydır Suvarmada istifadə edilir, 2 Quba r-nu ərazisində çay Qudyal çayının sağ qoludur, 3 Qax r-nu ərazisində çay Qurmux çayının

sağ qoludur Qurmux çayına nisbətən suyunun duru olduğu üçün belə adlandırılması ehtimal olunur; 4 Kelbecər r-nu ərazisində çay Lev çayının (Tertər Həzrası) qoludur. Laçın, Qubadlı, Oğuz, Tovuz r-nları ərazisində də eyniadlı çaylar qeydə alınmışdır Hidronim *ağ* (kiçik, içməyə yararlı, axan; cənub) və *çay* (axar su) sözlərindən düzülüb Dağıstan, Çeçenistan, Rostov vilayəti (Don çayının sağ qolu) ərazisində Akşay adlı çaylar da qeydə alınmışdır Maraqlı bürasıdır ki, Ağçay adlı çayların böyük əksəriyyəti ayrı-ayrı çayların sağ qolunu təşkil edir

Ağçay oyk. sada 1 Xaçmaz r-nunun Niyazoba i.e v -də kənd Ağçayın kənarında XIX əsrdə gəlmiş rusların məskunlaşdığı bu kənd Vasilyevka (1992-ci ilədək) adlandırılmışdı, 2 Qax r-nunun İlisu i e v -də kənd Ağçayın sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin c ətəkləndədir Yaşayış məntəqəsi 1953-cü ildə yeni yaradılmış İzüncüllük sovxozunun fəhlələr üçün salınmışdır Kəndlər öz adlarını ərazidəki eyniadlı çaydan almışlar. Ural və Rostov vilayətlərində də eyniadlı (Akşay) yaşayış məntəqələri qeydə alınmışdır

Ağdaban or. mür Şərur, Kelbecər və Ağdərə r-nları ərazisində dağ Oronim *ağ* (ağımıl-bozumtul rəng, kiçik, alçaq, çox da hündür olmayan) və *daban* (aşırım, tepə, dağ yüksəkliyi, dağ və ya qaya ayağının aşağı hissəsi; dağın dibinə yaxın yer) sözlərindən düzülüb, "kiçik aşırım" deməkdir

Ağdaban hidr. sada Kelbecər r-nunda çay Tertər çayının sol qoludur Adını eyniadlı dağdan almışdır Obyektin başlanğıcını, mənbəyini, yerləşdiyi ərazini göstərir

Ağdaban oyk. sada Kelbecər r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Ağdaban çayının sağ sahilində, Murovdağ silsiləsinin c ətəyində, Ağdaban dağının yamacındadır Adını eyniadlı dağdan almışdır XIX əsrin sonunadək kəndin ərazisi Demircidim kəndinin binesini almışdır 1905-ci ildə həmin kəndin dəlikli, məmmedli, məhərrəmli, feyzailər adlı nəsil-lərindən bir qrup ailələr bu binəyə köçərək burada məskunlaşmışlar

Ağdağ or. mür 1 Qazax r-nunun Kəç-ösgər kəndindən c -da dağ Hün 770 m,

2 Orudubad r-nu ərazisində dağ, 3 Tovuz r-nunda, Tovuz şəhərindən c.-q -də dağ Hün 937 m, 4 Şəmkir şəhərinin c.-ində dağ Hün. 359 m, 5 Şəki yaylasından c.-da, Axar-baxar silsiləsinin q. hissəsində zirvə. Hün 282 m Oronim *ağ* (kiçik, alçaq) və *dağ* (yer səthinin müsbət relyef forması) sözlərindən düzülüb, "kiçik, alçaq dağ" deməkdir Dağların ağ rəngə çalan süxurlardan ibarət olduğu üçün bu adı alması fikri də istisna deyil Hələ XIII əsrə aid coğrafi adlar lüğətlərində Ağdağ oronimində rast gəlmək mümkündür Ağdağ digər türkdillil xalqların oronimiyasında da geniş yayılmışdır Aktu (Dağlıq Altay), Aktau (Tataristan, Qazaxistan), Ağdağ (İran, Türkiyə) və s

Ağdam or. mür 1 Ağdam r-nu ərazisində dağ, 2 Abşeron r-nu ərazisində, Qobustanda palçıq vulkanı; 3 Tovuz r-nunun Ermonistanla sərhədində dağ Hün 966 m Oronim *ağ* (rəng, kiçik, alçaq) və *dam/ta* (yer qatı, divar, qala, yüksəlmiş tikilinin üst örtüyü, başı, zürəsi) sözlərindən düzülüb, "kiçik qala, kiçik yüksəklik, kiçik zirvə" deməkdir Adlandırılma dağ süxurlarının rənginin ağımılı olmasından nəzərə alınması da istisna deyil.

Ağdam oyk. sada. 1. Azərb.-da inzibati r-n 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Kür-Araz ovalığının q. hissəsində və Kiçik Qafqazın ş ətəklərində yerləşir Xaçın və Tertər çayları r-nun ərazisindən axır Burada tikinti daşları istehsal edilir Mərkəzi Ağdam şəhəridir, 2. Azərb.-da şəhər (1828-ci ildən) Eyniadlı r-nun mərkəzidir Qarqar çayının sol sahilində, Qarabağ düzünün c -q -indədir Şəhərin əsası XVIII əsrin ikinci yarısında qoyulmuşdur Burada Ponaş xanın əg daşdan tikdirdiyi "İmarət" mühafizə edilib Şəhərin adının bu bina ilə əlaqədar olması ehtimal edilir Lakin əslində, şəhərin adı yaşayış məntəqəsi kimi ilk dəfə 1357-ci ilə aid monbələrde çəkilir Ağdam yaxınlığındakı Şahbulaq adlanan yerdə ohəngdaşdan ibarət qodum daş kərxanası vardır Qalanın divarları həmin daşdan hörlülmüşdür Bütün bunlara baxmayaraq, şəhərin adı r-nun ərazisindəki eyniadlı dağdan götürülmüşdür; 3. Tovuz r-nunun Vahidli i.e v -də kənd. Kiçik Qaf-

qazın otoyündədir Kəndin adı r-nun ərazisindəki eyniadlı dağdan götürülmüşdür 1917-ci ildə bu kəndin adı Ağdam Ocaqlı şəklində qeydə alınmışdır; 4. Xocavənd r-nunun Tuğ i e v -də kənd Qarabağ silsiləsinin otoyündədir XIX əsrdə buraya gələn ermənilər kəndin adını Akaku toponimi ilə ovez etmişdirlər 1992-ci ildə kəndin övvelki adı özünə qaytarılmışdır

Ağdam hidr. sada Abşeron yarımadasında göl Götün adı yarımadanın ərazisindəki eyniadlı dağdan götürülmüşdür

Ağdamkənd oyk. mür Ağdam r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Qarabağ düzündədir Ağdamkənd su anbarı kəndin yaxınlığındadır Oykonom *Ağdam* (r-nun ərazisindəki dağın adı) *kənd* (yaşayış məntəqəsi) sözlərindən düzülüb, kəndin ərazisindəki dağın adını əks etdirir

Ağdam Qalal/Ağdam Kələl oyk. mür Zaqatala r-nunun Gözparaq i e v -də kənd Dağlıq ərazidədir Oykonom *Ağdam* (oyk.) və *Qalal* (oyk.) sözlərindən ibarətdir Kəndin adının Ağdam Qalal variantını həss hesab edən bəzi tədqiqatçıların fikrincə, vaxtilə kəndin ərazisində, Dağıstana gedən yolun kənarındakı dağ keçidində daşdan bir bina (dam) tikilmiş və ağ kireclə süvamb ağardılmışdır Xarici görünüşünə görə Ağdam adlanan bu binadan kərxanası, dəşgəre məqsədlə istifadə olunurdu XIX əsrdə Dağıstanın Baş Kələl kəndindən bir qrup ailə köçərək burada məskunlaşmış, yeni yaşayış məntəqəsini Baş Kələldən formiləndirmək üçün Ağdam Kələl, yeni "Ağdamın yanında salınmış Kələl kəndi" adlandırılmışdır Lakin əslində, kəndin əhalisi XIX əsrdə buraya köçmüş Ağdam r-nundakı baraxılardan və Dağıstanın Baş Kələl kəndindən gələn saxurlardan ibarətdir *Kələl/Qalal*-saxur dilində "qalalı" deməkdir Beləliklə, kəndin adı iki gəlmə icmanın övvelki məskoninin adından düzəlmişdir

Ağdaş or. mür 1 Füzuli r-nu ərazisində dağ R-nun şm -q -ində yerləşir Hün 222 m, 2 Gədəboy r-nu ərazisində dağ; 3 Kelbecər r-nu ərazisində dağ, 4 Qazax r-nu ərazisində dağ Oronim *ağ* (kiçik, alçaq, ağ rəng çalan) və *daş* (qaya, dağ) sözlərindən düzülüb,

Ağdaş

"kiçik qaya və ya ağ rəngli süxurlardan omələ gəlmiş dağ" deməkdir. Oronimin etnotoponim olması da istisna deyil Ağdaş toponimün XIII əsrə aid coğrafi adlar lüğətində rast gəlmək mümkündür.

Ağdaş oyk. *sada* 1 Azərb -da inzibati r-n 1930-cu ildə təşkil edilmişdir Şirvan düzünün şm -q -ində, Acınohur ön dağlığın c -ündədir Turyan çayı r-nun ərazisindən axır Mərkəzi Ağdaş şəhəridir; 2 Azərb -da şəhər (1900-cü ildən) Eymədlı r-nun mərkəzidir Turyan çayının sağ sahilindən bir qədər aralı, Şirvan düzünün şm -q -indədir Yaşayış məntəqəsi kimi adı XV əsrin ortalarında çəkilir; 3 Cəlilabad r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Göytəpə çayının sol sahilində, Lənkəran ovalığındadır Keçmişdə Üçüncü Dəvərs adlanırdı Bu da onunla bağlıdır ki, kənd XIX əsrin ortalarında ərazidə maldarlıqla məşğul olan dərvişbəyli tayfasının üçüncü qoluna mənsub ailələr tərəfindən məskunlaşmışdır Oykonim kəndin ərazisindəki Ağdaş adlı qayanın adından götürülmüşdür; 4 Kəlbəcər r-nunun Çaykənd i ə v -də kənd. Dağlıq ərazidedir Kənd Ağdaş dağının döşündə salınmışdır Etnotoponimdir Əfşarların arası oymağının bir qolunun ağdaş adlanması və Ağdaş r-nunun XX əsrin əvvəllərinə qədər Ərəş qəzası kimi qeydə alınması bunu bir daha sübut edir Ağdaş toponimü türk xalqlarının onomastikasında geniş yayılmışdır Aktas (Özbəkistanda dağ), Akdaş (Türkmənistan), Aktas (Qazaxistan), Ağdaş (Başqırdıstan, Ermənistan), Aqtas (Əfqanıstan), Akdaş (İran, Türkiyə) və s

Ağdaşsu hidr. *mür* Gədəbəy r-nunun ərazisində çay Şəmkr çayının sol qoludur Başlangıcını Ağdaş adlı dağdan alır Hidronim *Ağdaş* (r-nun ərazisindəki dağın adı) və *su* (çay) sözlərindən düzəlib, "Ağdaş dağından axan çay" deməkdir

Ağdərə or mür 1 Ağsu r-nunun Bico kəndi ərazisində dərə; 2 Şamaxı r-nu ərazisində dərə; 3 Tərtər r-nu ərazisində dağ; 4 Zəngilan r-nunun İsgəndərbəyli, Sadalı və Şərflı kəndlər ərazisində dərə Oronim *ağ* (kiçik, qısa, dayaz, çox da dərn olmayan) və *dərə* (çay yatağı, çayın axdığı yer, iki dağ və ya təpə arasında, cloce də düzənlikdə

Ağduyux

uzun, dərn çuxur) sözlərindən düzəlib, "kiçik çay yatağı, çox da dərn olmayan çuxur" deməkdir

Ağdərə oyk. *sada* 1 Xızı r-nunda kənd Çiğli çayının sahilindədir Kəndin əhalisi vaxtilə Aşeronun Novxanı kəndindən köçüb gələn aulelərdən ibarətdir. 2 Ordubad r-nunun Parağaçay qəsəbə i ə v -də qəsəbə Zəngəzur silsiləsinin c -q. yamacındadır Qəsəbə 1950-ci ildə Ağdərə adlı ərazidə filizsafəzdaşın kombinatının yaradılması ilə əlaqədar salınmışdır Ətraf yamacları ağ rəngə çalan süxurlardan ibarətdir Adım ərazidəki eyniadlı dərədən alınmışdır; 3 Şamaxı r-nunun Xılmalı i ə v -də kənd. Qozluçayın sahilində, dağətəyi ərazidedir Adım ərazidəki eyniadlı dərədən alınmışdır; 4 Tərtər r-nunda üçü Tərtər-İstisu avtomobil yolunun kənarındadır Keçmişdə eyniadlı r-nun mərkəzi olmuşdur XIX əsrdə burada məskunlaşdırılmış ermənilər r-nun və qəsəbənin adını 1923-cü ildən Crabert, 1930-cu ildən isə Mardakert kimi rəsmiləşdirmişdilər 1992-ci ildən r-nun ərazisi Tərtər r-nuna birləşdirilmiş, qəsəbə isə keçmiş adı ilə adlandırılmışdır. 5 Tovuz r-nunun Qərəbli i ə v -də kənd Şahdağ silsiləsinin şm yamacındadır Adını ərazidəki eyniadlı dərədən almışdır 1933-cü ildə Ləçin, 1917-ci ildə Daşkəsən r-ları ərazisində Ağdərə kəndləri qeydə alınmışdır. Əfqanıstan, Ermənistan, İran ərazisində də Ağdərə toponiminə rast gəlmək mümkündür.

Ağdərə hidr. *sada* Girdimənçay hövzəsində çay Adını ərazidəki eyniadlı dərədən almışdır

Ağdərman or. *mür* Ağcabədi r-nunun Boyat kəndində təpə Oronim *ağ* (kiçik) və ya rəng çalan) və *dərman* (qurğu) sözlərindən düzəlib, "üzərində kiçik dərman (yel dərmanı) və ya su dərmanı) quraşdırılmış təpə" deməkdir.

Ağdərmançay hidr. *mür.* Ağcabədi r-nu ərazisində çay Kiçik Həkəri (Əkərə) çayının yuxarı axarının adıdır Hidronim *Ağdərman* (or) və *çay* (axar su obyektii) sözlərindən düzəlib, "Ağdərman təpəsindən axan çay" deməkdir

Ağduyux or. *mür* Zəngilan r-nu ərazisində dağ Oronim *ağ* (kiçik, alçaq) və *duyux*

Ağohməd

duruk (təpə, dağ zirvəsi) sözlərindən düzəlib, "kiçik təpə" mənasındadır

Ağohməd oyk. *sada* Şərir r-nunun Demirci i ə v -də kənd Araz çayının sahilində, düzənlikdədir Kəndin adını Ağohməd adından təhrif olunması güman edilir Oykonim Ağohməd şəxs adı ilə bağlıdır.

Ağgödik or. *mür* 1 Böyük Qafqazda (Yan silsilədə), Quba r-nunun Buduq kəndinin q -ində dağ Hün 2861 m ; 2 Masallı r-nunun Miyanku kəndi ərazisində dağ, 3 Şəki-Zaqatala zonasında dağ Oronim *ağ* (rəng) və *gədik* (türk dillərində, o cümlədən Azərb.dilində "hündür dağlar arasında yol", "dağ keçidi", "aşırım", "dağ belində batıq") sözlərindən düzəlib, "qarlı aşırım" və ya "ağımtili rəngli dağ keçidi" deməkdir

Ağgədik oyk. *sada* Xocalı r-nunun Xanabad i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidedir. Keçmiş adı Ağdar, 1992-ci ilədək Kətük ("gədik" sözünün təhrif forması) olmuşdur Oykonim ərazidəki eyniadlı dağ keçidinin adından yaranmışdır

Ağgöl hidr. *mür* 1. Ağcabədi r-nu ərazisində, Mil düzündə şor göl. Suyunu Ağcabədi və Beyləqan r-nlarındakı kollektorlardan alır Yasaqlıdır; 2 Ağcabədi r-nu ərazisində, Mil düzündə axarı olmayan şırı sulu göl Qarqar çayı bu gölə tökülür, 3 Ağdaş r-nu ərazisində göl, 4 Kəlbəcər r-nu ərazisində göl, 5 Laçın r-nu ərazisində göl Hidronim *ağ* (temiz, şəffaf, içməyə yararlı) və *göl* (su obyektii) sözlərindən düzəlib, "şəffaf sulu göl" və ya "içməyə yararlı suyun olan göl" deməkdir. Şor sulu göllərdə isə sahillerinin ağ şoran sahe olması nəzərə alınır Qarabağ və Mil düzlərində bu adla bir neçə başqa göllər də vardır. Cənubi Azərb -da, Ermənistanda (Ağgöl), Qərbi Sibirde (Akkul), Qazaxistanda (Akkol), Tataristanda (Akul/Akqol/Beloozerka) və başqa türkdilli regionlarda da külli miqdarda Ağgöl hidronimləri qeydə alınmışdır

Ağgöl düzü or. *mür* Ağcabədi r-nu ərazisində düz Mil düzünün şm -ş -ində, Qarqar çayının aşağı axarı boyunca Adını ərazidəki eyniadlı göldən almışdır

Ağgöz hidr *mür* Qax r-nu ərazisində çay Hidronim *ağ* (yaxşı, içməyə yararlı) və

Ağkənd

göz (bulaq, bulağın çıxdığı yer, mənbə) sözlərindən düzəlib, "mənbəyi bulaq olan çay" deməkdir

Ağlı dərəsi or. *mür* Füzuli r-nunun Kərmbəyli kəndi ərazisində dərə Oronim *ağlı* (qoyun-quzu yatağı) və *dərə* (çuxur) sözlərindən düzəlib, "qoyun-quzu yatağı olan dərə" deməkdir

Ağrca hidr. *düz* Abşeronca çay (Xəzər hövzəsi) Sitalçay da adlanır Hidronim *ağır* (leng, yavaş) sözündən və -ca şək -sindən ibarət olub, axının vəziyyətini, sürətinin ləngliyini bildirir

Ağzdağ/Auzdağ or mür Hacıqabul (Əli Bayramlı) r-nu ərazisində dağ Hün 272 m Oronim *ağız* (gürücek, qapı, sərhəd keçidi) və *dağ* (məsəbet relyef forması) sözlərindən düzəlib, "keçid dağ və ya dağ keçidi" deməkdir

Ağz güneyi or. *mür* 1 Gədəbəy r-nunun Zamanlı kəndi ərazisində yüksəklik; 2 Qubadlı r-nu ərazisində yüksəklik Oronim *ağz* (keçid, qapı), *güney* (yüksəkliyin cənuba, günəşə baxan hissəsi) sözlərindən və -i mənsub şəx -sindən düzəlib Birinci obyekt güneydə ağızdan keçildiyi üçün, ikinci obyekt isə dərədən düzəliyə çıxıldığı üçün belə adlandırılmışdır

Ağzıtala or. *mür* Gədəbəy r-nu ərazisində düzənlik Oronim *ağız* və *tala* (düzənlikdə açıq yer, çöl) sözlərindən düzəlib, talanın gürəcəyi olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Ağkeşçay hidr. *mür* İsmayıl r-nu ərazisində çay Girdimən çayının qollarından biridir Hidronim *ağ* (kiçik), *keş* (çay yatağı) və *çay* (axar su, su obyektii) sözlərindən düzəlib, "yatağı çox da dərn olmayan çay" deməkdir

Ağkənd oyk. *mür* 1 Zəngilan r-nunun Cambar i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidedir Kənd XIX əsrdə saralı tayfasının aldadıvdu, qəzənləri, ismayılı, hacıaxıvdu nəsilinə mənsub bina yerində salınmışdır Oykonim *ağ* (burada varlı, dövlətli, əhalisi səviyyəsi yüksək olan) və kənd (bəhəşi əksəriyyətilə kənd təsərrüfatında çalışan yaşayış məntəqəsi) sözlərindən düzəlib, "varlı kənd" deməkdir; 2 Tərtər r-nunun Demircilər

Ağkəsən

i ə v -də kənd İncəayın sahilindədir Keçən osrın 20-ci illərdən bir qədər yerni dəyişdiyindən Təzəkənd də adlanır, 3 Xocavəni r-nunun Ağkənd i ə v -də kənd 1828-ci ildə İrəvan Xoy əyalətindən gəlmiş ermənilər burada məskunlaşdıqdan sonra kəndin adı erməni dilinə kəlkə edilərək Spitakşen (Ağkənd) adlandırılmış, 1992-ci ildən kəndin övəlki adı özünə qaytarılmışdır 1917-ci ildə Gəncə və Şuşa qəzalarında da Ağkənd kəndləri qeydə alınmışdır Keçən osrdə Ermonistan ərazisində Ağkənd adlı 6 kənd olmuşdur

Ağkəsən or mür Qax r-nu ərazisində dağ Keçmişdə bu dağda ağ daş karxanası olmuşdur Oronim "ağ daş kəsilən, ağ daş çıxarılan dağ" mənasındadır

Ağkəsən hidr, sada Şəki-Zaqatala r-nları ərazisindən axan çay Adını ərazidəki cəyni adlı dağdan almışdır

Ağkilsə oyk, mür Balakən r-nunun Şəmbul i ə v -də kənd Oykönim ağ (rəng) və kilsə (ibadət üçün tikilmiş bina) sözlərindən düzəlib, "ağ rəngli kilsə" deməkdir Kəndin ərazisində ağ kilsə olduğundan belə adlanmışdır Gədəbəy r-nunun Novoivanovka kəndindən adı 1844-cü ilə qədər Ağkilsə olmuşdur Keçən osrdə Ermonistan ərazisində bir neçə Ağkilsə kəndi qeydə alınmışdır

Ağkilsə or, sada Gədəbəy r-nu ərazisində dağ Adını yerləşdiyi kəndindən almışdır

Ağkərpü hidr sada Astarə r-nunun Pəlikəs kəndindən ş -də, Təngərüd çayının hövzəsində mədən bulacağı Suyu soyuq və küürüldür İstifadə edilmir Etnotoponimdir

Ağköynək oyk, sada Qazax r-nunun cəyniadlı i ə v -də kənd Düzənlikdədir Etnotoponimdir

Ağqaya or, mür 1 Babək r-nu ərazisində dağ, 2 Daşkəsən r-nu ərazisində dağ; 3 Göyçay r-nunun ş -ində, Qarayazı kəndindən şm -də dağ Hün 450 m, 4 Quba r-nu ərazisində dağ; 5 Naxçıvan r-nunun Payız kəndindən şm -də dağ Hün 1754 m; 6 Oğuz r-nu ərazisində dağ, 7 Şəki r-nunun Baş Layski kəndi ərazisində dağ, 8 Şəmkiç çayının hövzəsində Şahdağ silsiləsinin ş yamacında dağ Hün 2980 m,

Ağqıraqlı

9 Tovuz r-nu ərazisində qaya. Oronim ağ (rəng, kiçik, alçaq, çox da hündür olmayan) və qaya (sıra dağlardan ayrılmış qol, dağların müəyyən hissəsində daş süxurlardan ibarət olan, çətin keçilən yer) sözlərindən düzəlib. Gədəbəy, Kəlbəcər, Laçın, Şuşa, Cəbrayıl r-nlarından Ağqaya, Dağlıq Altayda Akkaya, Ermonistanda Ağqaya, Ağqayadağ, Kırında Ak Kaya, İrənda Axqaya və s dağlar da qeydə alınmışdır

Ağqaya hidr, sada Axınca hövzəsində çay Gədəbəy, Tovuz və Şəmkiç r-nlarının ərazisindən axır Adını Şahdağ silsiləsinin şm yamacındakı Ağqaya dağının adından almışdır Çay öz mənbəyini də bu dağın yaxınlığından alır

Ağqaya oyk, sada Kəlbəcər r-nunun Almalıq i ə v -də kənd 1933-cü ildə Ağqaya binası kimi qeydə alınmışdır. Kənd XIX osrdə Zəngəzur qəzasının Şəlvə dərəsindəki kəndlərdən öz yaylaq yerlərinə gələrkə məskunlaşmış rəhmili və kərmilli nəsilin tərəfindən salınmışdır Sonralar yaxınlıqdakı Pəlonkəli kəndi dağıldıqdan sonra onun əhalisinin çox hissəsi də Ağqaya kəndinə köçmüşdür Adını r-nun ərazisindəki Ağqaya adlı yüksəklikdən almışdır Hazırda bu yüksəklik Şişqaya adlanır

Ağqayabaşı or mür Kəlbəcər r-nu ərazisində dağ Oronim Ağqaya (dağ adı), baş (dağın zirvəsi) sözlərindən və -i mənsub şək -sindən düzəlib, "zirvəsində ağ qaya olan dağ" və ya "Ağqaya dağının zirvəsi" deməkdir

Ağqılınç or, mür Şamaxı r-nu ərazisində dağ Oronim ağ (kiçik) və qılınç (kılınc/kılınc/qılıç/qılınç - türk dillərində, o cümlədən Azərbaycan dilində "dağ yalı", "dağ üstü") sözlərindən düzəlib, "kiçik dağ yalı" deməkdir Abşeron r-nu ərazisində Qaraqılınç dağı da qeydə alınmışdır

Ağqıraqlı/Ağqıraqlı oyk, mür Yevlax r-nunun Varvara i ə v -də kənd Qarabağ düzənindədir Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kəndi XIX osrdə Qazax mahalından köçüb gəlmiş ağqaraqlı nəsil salmışdır Bu nəslin nümayəndələri indi də Qazax r-nunun Yuxarı Salahlı kəndində yaşayırlar Etnotoponimdir

Ağqışlaq

Ağqışlaq oyk, mür Lerik r-nunun Şingədulan i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin c yamacında, Şerəfüt çayının sahilindədir Oykönim ağ (kiçik; cənub) və qışlaq (qış yatağı, qış mənzili) sözlərindən düzəlib, "kiçik qış yatağı" və ya "cənubdakı qış yatağı" deməkdir

Ağqobu or, mür İmişli r-nu ərazisində dərə Oronim ağ (kiçik, dəyaz) və qobu (quru dərə) sözlərindən düzəlib, "kiçik quru dərə" deməkdir

Ağlar hidr, sada Bakı şəhərinin Suraxanı r-nu ərazisində göl Türk dillərində **ağlar** - "bir qabdan başqasına tökülən" deməkdir. Ağlar gölü "axarı olan göl" mənasını ifadə edir İkinci adı Qaraqaxurdur

Ağlıq oyk, düz Oykönim ağ (rəng) sözündən və -lıq şəkilçisindən düzəlib, "torpağı ağımtıl, ağ rəngə çalan yer" deməkdir Azərb. -də arpa və buğda ekilən sahələrdə "ağlıq" deyilir 1933-cü ildə Oğuz r-nunun Padar i ə v -də Ağlıq adlı kənd qeydə alınmışdır Son illərin məlumatına görə, kənd xarabalığa çevrilmişdir

Ağmollaçal or, mür Qazax r-nunun şm -q.-ində, Əli Bayramlı kəndindən c -də dağ Hün 553 m Türk dillərində **Akmola** - "ağ məzar" mənasını ifadə edir Oronim "Ağ məzar daşı olan yüksəklik" deməkdir Yerli əhalinin dediyinə görə, guya Allah əsi olan bir molla dağın başına çıxaraq orada öldüyü üçün dağ belə adlanmışdır Qazaxıstan və Türkmənistan ərazisində Akmola adlı yaşayış məntəqəsi var

Ağnaqtape or, mür Şahbuz r-nu ərazisində dağ və tapə Yerli əhalinin dediyinə görə, tepədə olan torpaq sürüşməsi bu adın yaranmasına səbəb olmuşdur Azərbaycan dilinin dialektlərində "ağnaq" sözü "ovulub tökülən", "gilli, çirkli gölməçə" mənalarında da işlənir Oronim "ovulub tökülən, dağlanan tapə" mənasındadır XIX osrdə aid mənbələrdə İrəvan xanlığının Dərəkənd Parçenisi mahalında Quru Ağnac adlı kənd haqqında məlumat verilir.

Ağnobur hidr, mür Sumqayıt şəhər i ə v -nin Qızıllağda kəndi yaxınlığında şirin sulu, axarsız göl Gölə su sünü yolla Ataçayın sağ qolundan suvarma kanalı vasitəsilə

Ağoyzu

axıdır Hidronim **ağ** (içməyə yararlı) və **nohur** (moq "göl" deməkdir) sözlərindən düzəlib, "içməyə yararlı, şirin sulu göl" mənasındadır Dəvəçi r-nunda, Gilgilçay hövzəsində, Ataçay hövzəsində, Abşeron yarımadasında da cəyniadlı göllər vardır

Ağoqlan or, mür Laçın r-nu ərazisində dağ Türk dillərində **oqlanak** - "kiçik oqlan, kiçik şahzadə" deməkdir Müqəddəs dağ sayılır

Ağoqlan hidr, sada Həkəri (Əkərə) çayının sağ qolu olub Laçın r-nundan axır Yuxarı axarında Minkend və ya Əhmədli, aşağı axarında isə Zabux adlanır Adını ərazidəki cəyniadlı dağdan almışdır

Ağoqlan oyk, sada Laçın r-nunun Maltibəy i ə v -də kənd Ağoqlan çayının sahilində, Qarabağ yaylasındadır Keçmiş adı Kosalar olmuşdur Sonralar yaşayış məntəqəsi ərazidəki Ağoqlan pırının adı ilə adlandırılmışdır Yerli əhalinin rəvayətinə görə, Ağoqlan qədimdə buraya basqın etmiş yad-qillərə qarşı döyüşdə öldürülmüş və alban kilsəsi ərazisində dəfn edilmiş igidin adıdır və "pak, təmiz, müqəddəs oqlan" mənasını daşıyır Xocavənd r-nunun ərazisində daxil olan keçmiş Hadrut r-nunun 1923-cü ildəki adı Ağoqlan olmuşdur

Ağoyuq or, mür 1 Zəngilan r-nunun c -ş -ində dağ Hün 548 m Oronim ağ (kiçik) və oyuq (çökək, kəha, mağara, zağa) sözlərindən düzəlib, "kiçik kəha, mağara olan dağ" deməkdir; 2 Zəngilan r-nu ərazisində düz Oxçu və Həkəri çayları arasında. Yerli əhali arasında Yazı adlanır Düzənlikdə torpağa sancılmış təq. 1,5 m hündürükdə yanaşı iki daş var Bu daşlar **oyuq** və ya **Koroğlu daşları** adlanır Daşların üzərində qədim yazılar var Əhali həmin daşları pır hesab edir Keçmişdə əkin sahələrinin arasında sərhədi bildirmək üçün düzəldilmiş hər hansı sünü torpaq qalağı, yero basdırılmış dik daş və ya ağac da **oyuq** adlanırdı Düz öz adını ərazidəki cəyniadlı dağdan da ala bilər

Ağoyzu/Ağözül oyk, sada 1933-cü ildə Biləsuvar r-nunun indiki Nesimi (keçmiş Novotroitski) i ə v -də qeydə alınmışdır Oykönim ağ və özü (vadi, dərə) sözlərindən

düzelib, "kiçik vadi, ağdərə" deməkdir. Kəndin adını ərazidəki eyniadlı vadidən götürməsi ehtimal olunur.

Ağrı oyk. *sada* Ordubad r-nunun Vənənd i v -də kənd Vənənd çayının sahilində, Arazboyu düzənlikdədir. Türk dillərində *aqriyağrı* - "hündür, yüksək" deməkdir. Adını Türkiyənin ş -ində, Van gölündən şm -də, Ermenistan yaylasının orta hissəsində yerləşən Ağrıdağ silsiləsindən almışdır.

Ağsal or. *mür* 1 Şərur r-nunun şm -ş -ində dağ Hün 1924 m ; 2 Culfə r-nunun Ərəfse kəndi yaxınlığında qayalq dərə. Oronim *ağ* (rəng) və *sal* (hamar daş, qaya) sözlərindən düzəlib, "ağ rəngli hamar daş" deməkdir.

Ağsal hidr. *sada* Culfə r-nunun Ərəfse kəndi yaxınlığında, Ağsal dərəsində mineral bulaq Adını eyniadlı dərədən almışdır. Suyu soyuq, qoxusuz və azacıq turşdur.

Ağstafa hidr. *mür* Ermenistanda və Azərbaycan Qazax r-nu ərazisində çay Kürün sağ qoludur. Pəmbək silsiləsindən (Ermenistan) 3000 m hündürlükdən başlanır. Üstündə eyniadlı su anbarı və su qovşağı var. Ermenistanda Ağstev adlanır. XII əsr erməni mənbələrində Axstev kimi təqdim edilir. Ağstafa variantında ilk dəfə XIV əsrdə Həmdullah Qəzviniyə əsərlərində işlənmişdir. Xalq arasında hidronim "oğuz tepəsi", "oğuz tayfası" kimi yozumlanır. Hidronim *ağsu* (sırn su, içməyə yararlı su) və *tafa* (qaval, zinqrov, səç-küylü) sözlərindən düzəlib, "səç-küylü çay" deməkdir.

Ağstafa oyk. *sada* 1 Azərbaycan -da inzibati r-n. Müxtəlif illərdə gah müstəqil r-n, gah da Qazax r-nunun tərkibində ayrıca şəhər kimi fəaliyyət göstərmişdir. Mərkəzi Ağstafa şəhəridir. Gəncə-Qazax düzənliyindədir, 2 Azərbaycan şəhəri, eyniadlı r-nun mərkəzi. Adını ərazidən çıxan eyniadlı çaydan almışdır. XIX əsrin sonlarına qədər burada İtubalaq ("sürütlə axan bulaq" mənasında) adlanan karvansara olmuşdur.

Ağsu hidr. *mür* 1 Əsasən Ağsu və Kürdəmür r-nları ərazisində axan çay Niyal-dağ silsiləsində Sarçbulaq dağından 2110 m hündürlükdən başlanır, kanalla Kür çayına tökülür. Əsas qolu Sulut çayıdır. Şirvan

düzəndə Ağsudən savarmada geniş istifadə edilir. Suyunun bir hissəsi Cavanşir su anbarına axıdılır. Yuxarı axarında Sulut adlanır. XIII əsrə aid mənbələrdə Çaqanmürən (monq "ağ su") kimi adı çəkilir; 2 Qax r-nu ərazisində çay Qurmux (Kürmük) çayını əmələ gətirən qollarından bindir; 3 Laçın r-nunda çay Həken (Əkərə) çayının sağ qoludur. Qarabağ silsiləsindən başlanır, 4 Xanlar r-nunda çay Kürək (Kür vəzəsi) çayının sağ qoludur. Kəpez dağının yama-cında 2180 m hündürlükdən başlanır. Göygölə tökülür və ondan axır 1139-cu ildə zəlzələ zamanı Kəpez dağının bir hissəsi uçaraq çayın qarşısını kəsmiş, noticədə Göygöl, Maralgöl, Zəligöl və bir neçə kiçik gölün əmələ gəlməsinə səbəb olmuşdur. Çayın Göygölə qədər olan hissəsi Yuxarı Ağsu, göldən başlanan hissəsi isə Aşağı Ağsu adlanır. Ağsudən Gəncəyə su kəməni çəkilmişdir. Hidronim *ağ* (içməyə yararlı, şirin, axar, çağlayan, coşan) və *su* (çay, axar su) sözlərindən düzəlib Türkdillili xalqların toponimi-yasında geniş yayılmışdır. Ağsu (Ermenistan), Aqsu (Əfqanıstan), Aksu-Sarıçay çayının (Qazaxıstan və Çin) aşağısında adı, Aksuu (Qırğızıstan), Aksuat (Qazaxıstan), Ağsu (Dağıstan) və s.

Ağsu oyk. *sada* 1 Azərbaycan -da inzibati r-n 1943-cü ildə təşkil edilmişdir. 1963-cü ildə ləğv edilib Kürdəmür r-nuna verilmiş, 1965-ci ildə yenidən müstəqil r-n olmuşdur. Mərkəzi Ağsu şəhəridir. Adını ərazidəki eyniadlı çaydan almışdır; 2 Azərbaycan şəhəri. Ağsu r-nunun mərkəzi - Ağsu çayının hər iki sahilində, Şirvan düzünün şm -ş -ə qurtaracağında, Hinçar silsiləsindən oteyindədir. Yaşayış məntəqəsi kimi XV əsrdən məlumdur. Şəhərin 4-5 km -ində "Xaraba şəhər" adlanan orta əsr şəhəri Ağsu və ya Yeni Şamaxının qalıqları var. Adını ərazidəki eyniadlı çaydan almışdır.

Ağsu aşırımını or. *mür* Azərbaycan -da Ağsu və Şamaxı r-nları arasında, Ləngobiz silsiləsində aşırım. Aşırımdan şose yolu keçir. Oronim *Ağsu* (çay adı), *aşırım* (dağ silsiləsində ən alçaq yer) sözlərindən və -i mənsub şəkl -sindən ibarətdir. Adını ərazidəki eyniadlı şəhərdən almışdır.

Ağsuçay dərəsi or. *mür* Qax r-nunun Ağçay dərəsində dərə. Oronim *Ağsu* (r-nun ərazisindəki çayın adı), *çay* (axar su), *dərə* (mənfii relyef forması) sözlərindən və -(s)i mənsub şəkl -sindən düzəlib, "Ağsu çayının axdığı dərə" mənasındadır.

Ağsu tepəsi or. *mür* Laçın r-nunun Budaqdərə kəndi ərazisində yüksəklik. Təpə adını r-nun ərazisindəki eyniadlı çaydan almışdır.

Ağtala oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Nərcan i v -də kənd Samur-Devəçi ovalığıdır. 1840-cı ildə adı dəyişdirilərək Rodnikovka (bulaqçı yer) adlandırılmasına baxmayaraq, 1933-cü ildə Ağtala söklündə qeydə alınmışdır. Oykonim *ağ* (kiçik) və *tala* (tərafə nisbətən fərqlənən sahə) sözlərindən düzəlib, "kiçik sahə" deməkdir. Gürcüstan və Ermenistan ərazisində Axtala kənd adları olmuşdur.

Ağtala or. *mür* Qax r-nunun Qoşaçovaq kəndi ərazisində düz Oronim *ağ* (kiçik) və *tala* sözlərindən düzəlib, "kiçik tala" deməkdir.

Ağtəpə or. *mür* 1 Qazax r-nunda, Kürün sağ sahilində, Həsensu çayının mənsəbi yaxınlığında dağ Hün 307 m ; 2 Qobustanda Ceyrankeçməz çayının sağ sahilində dağ Hün 253 m , 3 Gəncə şəhərindən c -ş -də, Gəncə çayının sağ sahilində dağ Hün 582 m , 4 Gəncə şəhəri i v -də Qocaşen silsiləsinin c -q -ində uçurq zirvəsi Hün 375 m , 5 Lenk r-nunun Ordahal kəndi ərazisində dağ. Ağbəcron, Qusar, Zəngilan, Gədəbəy, Göyçay, Naxçıvan, Kəlbəcər, Cəbrayıl, Şəmkir, Xanlar r-nları ərazisində də eyniadlı yüksəkliklər qeydə alınmışdır. Oronim *ağ* (kiçik, rəng) və *təpə* (müsbət relyef forması) sözlərindən düzəlib, "kiçik təpə" və ya "ağımtıl rəngli təpə" deməkdir.

Ağtəpə oyk. *sada* Cəbrayıl r-nunun Minbaşılı i v -də kənd Düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi XX əsrin 30-cu illərində Daş Veysellik kəndindən ayrılmış bir qrup adı tərəfindən Ağtəpə adlanan yernə yaxınlığında salınmışdır. Adını ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır. İran (Ağtəpə), Sibir (Aktöbe), Əfqanıstan (Aqtəpə, Aqtube), Özbəkistan (Öktəpə), Türkmənistan (Aqtəpə),

Tatarıstan (Aktübe) toponimiyasında da eyniadlı oykonimlər qeydə alınmışdır.

Ağvan hidr. *sada* Şuşa r-nu ərazisində çay. Qarçar çayının qoludur. Mənbeyini Çınqıldağın yamacından alır. Yerli əhalinin dilində Alvançay variantında işlənir. Keçmişdə Şuşa r-nunun Malibəyli kəndi ərazisində Ağvan adlı yaşayış məntəqəsi də olmuşdur. Etnotoponimdir. Ağvanlar Azərbaycanın qədim türk mənşəli tayfalarından bir olmuşdur.

Ağyal or. *mür* 1 Gədəbəy r-nu ərazisində dağ, 2 Qazax r-nu ərazisində dağ, 3 Tovuz r-nu ərazisində dağ; 4 Zəngilan r-nu ərazisində dağ. Oronim *ağ* (rəng) və *yal* (dağın ön hündür zirvələrini birləşdirən xətt, dikdir, dağın başı) sözlərindən düzəlib, "başlı ağ rəngdə olan dağ" deməkdir.

Ağyamac or. *mür* Zəngilan r-nunun Aşağı Yeməzli kəndi ərazisində yüksəklik. Oronim *ağ* (rəng çaları) və *yamac* (dağın və ya təpənin oteyindən zirvəsinə qədər olan hissə) sözlərindən düzəlib, "ağımtıl, açıq rəngli yamac" deməkdir.

Ağyar or. *mür* 1 Babək r-nu ərazisində dağ, 2 Laçın r-nunun Qarıçlaş kəndi ərazisində dağ. Oronim *ağ* (süxurun rəngini bildirir, çünki oradan ağ gəc çıxarılır) və *yar* (yerli xalq coğrafi termini olub düzənlikdə yer səthinin sinmasından yaranan relyef formasıdır) sözlərindən düzəlib, "ağ torpaqlı, ağ süxurlan olan dağ" deməkdir.

Ağyataq or. *mür* Kiçik Qafqazda, Kəlbəcər r-nunun Kilsəli kəndi ərazisində dağ. Hün 2389 m. Oronim *ağ* (rəng) və *yataq* (burada faydalı material çıxarılan yer) sözlərindən düzəlib. Ağyataqda civo yatağı var. Ağyataq civo yatağı Moz çayı ilə Kilsəli kəndi arasında. Dağın adı da buradan götürülmüşdür.

Ağyataq oyk. *sada* Kəlbəcər r-nunun Abdullaşağı i v -də kənd Adını eyniadlı civo yatağı olan dağdan almışdır.

Ağyazi or. *mür* 1 Qubadlı r-nunun Xələc kəndi ərazisində çöl, 2 Qanux çayının sol sahilində geniş çöl. Oronim *ağ* (kiçik, sətq; ağ rəngə çalan, arpa-buğda ekini üçün ayrılmış sahə) və *yazi* (düzən, çöl) sözlərindən düzəlib, "ərazicə çox geniş olmayan çöl" deməkdir.

Ağyazi oyk. *sada* Qax r-nunun Qıpçaq i o v -də kənd Ağyazi düzündə, Alazan-Əynçay çökəkliyindədir Keçən ərşdə bu kənd Kirovkənd də adlanmışdır Bu da onunla bağlı idi ki, Qax r-nunun İhsu i o v -nin Kirovkənd adlı kəndindən Ağyaziya köçən ailələr özləri ilə evvəlki yaşayış məntəqəsinin adını da getirmişdilər Ağyazi adı həmin ərəzədəki cəmiyyətlərin adından götürülmüşdür

Ağyazbuduq oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Yergüc i o v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığında 1917-1933-cü illərdə Ağyazi şəklində qeydə alınmışdır Oykonom Ağyazi və buduq (etn) sözlərindən düzəlmişdir Dağıstandan gəlmiş buduqluların kəndin ərəzində məskunlaşması ilə əlaqədar yaranmışdır "Buduqlular yaşayan Ağyazi kəndi" deməkdir Etnotoponimdir

Ağyoşuq or. *mür* 1 Xocavənd r-nunun Muğanlı kəndi ərəzində düz, 2 Kəlbəcər r-nu ərəzində düz, 3 Qubadlı r-nunun Səriyataq kəndi ərəzində düz, 4 Laçın r-nunun Zabux kəndi ərəzində düz, 5 Zəngilan r-nunun Sarılı Xəştəb kəndi ərəzində düz Oronim *ağ* (torpağın ağımtil rəngi; çox da dik olmayan, alçaq, asanlıqla keçilən) və *yoşuq* (yolun dağa, tepəyə çıxan hissəsi) sözlərindən düzəlib, "asanlıqla keçilən dağ yolu" deməkdir

Ağyoşuq oyk. *sada* Xanlar r-nunun Lahic i o v -də kənd Adını ərəzədəki cəmiyyətlərdən almışdır 1917-ci ildə kəndin adı Ağaxuş şəklində qeydə alınmışdır

Ağyurd or. *mür* Lənkeran r-nu ərəzində dağ. Oronim *ağ* (kiçik, rəng; abad) və *yurd* (yaşayış yeri, yaylaq, köçən maldarların hər il yayı keçirdikən yer) sözlərindən düzəlib, "kiçik yurd, abad yaylaq yer", *ağ* rəngli alaçıqları olan yaylaq" deməkdir Tarixən burada maldarların yaylaq yurdu olmuşdur Vaxtilə burada cəmiyyətlərin kənd də qeydə alınmışdır

Ağzibir or. *mür* 1 Bakıda palçıq vulkanı Ağzibirçala da adlanır, 2 Qaradağ r-nu ərəzində, Xəzər dənizi sahilində palçıq vulkanı, Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Hüb 120 m *aq* çoxmənalı coğrafi termin olub "sərhəd keçidi, başlanğıc yer", "çayın,

axar suyun digər su obyektinə, dənizə, gölə töküldüyü yer", "dərinin düzənliyə çıxan hissəsi", "bir yerni giriləcək və ya keçiləcək tərəfi", "gürcək qapı" mənalarmnda işlənir Oronim "bir çıxacaq, bir yerdən püskürən" mənasındadır

Ağzibir oyk *sada* Ağdaş r-nunun Piroze i o v -də kənd, Kürün sol sahilindən bir qədər aralı, Şirvan düzündədir Kəndin ərəzində Ağzibir meşəsi də var "Axar suyun digər su obyektinə töküldüyü yer" mənasını ifadə edir 1945-ci ilə qədər Ermənistanda Ağzibir adlı kənd olmuşdur

Ağzibirçala hidr. *mür* Dəvəçi r-nunda, Xəzər dənizi sahilində şırn sulu göl-bataqlıq Vaxtilə liman olmuşdur Dəvəçi limanı adı ilə də tanınır Gölə Şəbran, Dəvəçi və Taxtaköprü çayları tökülür, göldən isə Xəzərə Qaradəhnə çayı axır Hidronim *ağzibir* (çayın, axar suyun su obyektinə, dənizə, gölə töküldüyü yer) və *çala* (su yığılan yer, çuxur) sözlərindən düzəlib, "bir axarlı göl" deməkdir Göl keçid rolu oynamır

Ağzıqır or. *mür* Abşeron r-nunda palçıq vulkanı Oronim *ağuz* və *qır* (qeyri-məhsuldar yer) sözlərindən düzəlib (burada -i mənsub şəx -sidir), "bitkisiz, qeyri-məhsuldar yerə giriş, keçid" deməkdir

Ahoh/Axox hidr. *sada* İsmayılı r-nunda çay Əynçayın (Göycayın qolu) sağı qoludur Qovdağ silsiləsindən, 2000 m hündürlükdən başlanır Dəvəbatan çayı da adlanır Qədim türk dillərində *axlak* - "yükseklik, zirvə", *axok* - "su, çay, axar su" deməkdir *Ahoh/Axox* - "dağ çayı" mənasını ifadə edir

Ahudağ or. *mür* Şamaxı r-nu ərəzində dağ. Qozluçaydan sağ tərəfdə, Qurbançı kəndi yaxınlığında yerləşir Hüb 963 m Ərazidə Ahudağ dərəsi adlanan obyekt də vardır Tədqiqatçılar bu oronimi "ceyrəndəg" kimi izah edirlər Türk dillərində *axuluqa* - "təpə, yüksəklik" deməkdir Bundan başqa, qədim türk abidələrinin dilində akt sözünün "comerd, səxavətli" mənası ilə yanaşı "qoz ləpəsi" mənasında işlənməsinə təsadüf edilən Qozluçayın yaxınlığında yerləşən obyekt öz adını həmin çaydan da ala bilər Ermənistan toponimiyasında da Axudağ oronimi qeydə alınmışdır

Ahvay/Axvay or. *sada* Qax r-nu ilə Dağıstan sərhədində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin zirvələrindən biridir Hüb 3480 m Etnotoponimdir Özlərini "aşvado" adlandıran və adcoğkəlin ərəzidə yaşayan axvaxlarından adları ilə bağlıdır Dağıstan ərəzində Axvax adlı r-n var

Axarbaşar or. *mür* 1 Abşeron r-nunda aşırım, 2 Kəlbəcər r-nunun q ç hissəsində, Ermənistanla sərhəddə dağ Hüb 3047 m ; 3. Sumqayıt ərəzində dağ. Baş Qafqaz silsiləsindən c -ş -ə doğru ayrılan qolun üzərində yerləşir Hüb 1388 m , 4 Şəki yaylası ilə Mingoçevir su anbarı arasında dağ silsiləsi Burada qədim qala uçuqları da vardır; 5 Yevlax r-nunda aşırım Oronim Azərb dilindəki *axar* (su axan, çay) və *baxar* (dağın çayabaxar tərəfi) sözlərindən düzəlib, "çayotrafı, çayabaxar tərəfi" mənasındadır Azərb dilində və dialektlərində *axar-baxar* - "dağların döşü, mənzərəli yer" mənasını ifadə edir 1917-ci ildə Qubadlı qəzasında Axarlı, Gəncə qəzasında Axarça, 1933-cü ildə Goranboy r-nunda Axarça adlı yaşayış məntəqələri qeydə alınmışdır.

Axarsu hidr. *mür* Laçın r-nu ərəzində çay "Axan su, çay" mənasında olan hidronim suyun hərəkəti ilə bağlı yaranmışdır

Axınca hidr. *düz* Azərb və Ermənistan dağ (Kur hövzəsi) Başkənd aşırımı yaxınlığında (1950 m. hündürlükdən) başlanır Tovuz çayının sağ qoludur Üstündə 1969-cu ildə Tovuz r-nunun Ermənistanla sərhədində Axıncaçay su anbarı yaradılıb XIX əsrin axırlarında çayın yaxınlığında Axınca adlı qışlaq da olmuşdur Hidronim *axın* (sel, iti hərəkət) sözündən və -ca şəkilçisindən ibarət olub, suyun hərəkəti, sürəti ilə bağlı yaranmışdır Şəmkiç çayının qollarından biri də Axınca adlanır "Axın" termini ilə bağlı Cində Korakırakın, Karakumusun, Suakınsay, Tümen vilayətində Aqınakattı və Aqınaktı çayları qeydə alınmışdır

Axıncalı oyk. *düz* İmişli r-nunda kənd Mil düzündədir Axıncalı variantında qeydə alınan bu kənd, yerli əhalinin molumatına görə, vaxtilə Axıcan adlı şəxs tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır Əslində kəndin adı Axıncalı, yeni "Axıncadan gələn-lər" olmalıdır

Axısxa oyk. *sada* Sabirabad r-nunun cəmiyyətlərin i o v -də kənd Kür çayının sol sahilində, Şirvan düzündədir 1944-cü ildə Gürcüstanın Axısxa r-nundan Qazaxıstana və Orta Asiyaya sürgün edilməsi, 60-cü illərdə isə Azərbaycanla köçmüş türk ailələri tərəfindən salınmış yaşayış məntəqəsi onların köhnə məskənlərinin adı ilə adlandırılmışdır Mənbələrdə *axısxa/axısxa* Axalsix qəzasının adı, *Axal* isə türk-türk-məmlətinin yaşadığı yer kimi izah olunur

Axmaz hidr. *sada* 1 Ağdaş r-nunda göl, 2 Mingoçevir şəhərindən c.-də, Kürün sol sahilində göl; 3 Sabirabad r-nunda göl, 4 Yevlax r-nunda göl *Axmaz* Azərb dilində toponimik termin kimi yayılma əsas yataqdan tamamilə və ya qismən çayının hissəsində deyilr *Axmazlar* ilk dövrdə göl şəklində olur və çay daşqınları ilə qidalanır, su çatmayanda tədricən bataqlığa çevrilir və quruyur

Axmazkənd oyk. *mür* Əli Bəyramlı r-nunda kənd 1954-cü ilə qədər Osmanlı adlanmışdır Oykonom *axmaz* (göl, bataqlıq) və *kənd* sözlərindən düzəlib, kəndün yaxınlığında gölün adından yaranmışdır

Axpərçan/Axpərçan oyk. *mür* Ağdərə r-nunun Çıldıran i o v -də kənd Bozi tədqiqatçılar bu oykonomi *axpür* (erm bulaq) və -*kan* (şok.) elementlərindən ibarət olduğunu söyləyərək onu erməni mənşəli hesab edirlər Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, Qaraxəpür, Gormoxəpür və s. toponimlərinin birinci komponenti türk mənşəli sözlərdir Digər tərəfdən, Azərb dilinin Ordubad şivəsində *axbur* sözü "bulaq" mənasında işlənməkdədir Qədim türk dillərində *bu burqan/purqan* "çağlayan, qaynayan, coşan" mənalərini ifadə edir Odu ki, *Axburqanı/Axpurqan* sözünün fonetik dəyişməsi olan Axpərçan oykonomi türk mənşəli söz olub "Ağbulaq" deməkdir

Axtaçı oyk. *sada* 1 Ağsu r-nunun Ağsu şəh i o v -də kənd Longobiz silsiləsinin otdayındır XIX əsrdə bu kənd Çöl Axtaçı adlanmışdır, 2 Kürdömür r-nunun Axtaçı i o v -də kənd Şirvan düzündədir Kəndin keçmiş adı Axtaçı Yekəqursaq olmuşdur 1933-cü ildə homin i o v -də Axtaçı-bəno adlı başqa bir kənd də qeydə alınmışdır; 3 Sabir-

abad r-nunun Qasımböyli i ə v -də kənd Sarsu gölündən bir qəder aralı, Kür çayının sol sahilindədir XIX əsrin 60-cı illərində Ağsu r-nundakı Axtaçı kəndindən köçüb gələn ailələr tərəfindən salınmışdır; 4 Sabirabad r-nunda kənd. Muğan düzündədir Sovet hakimiyyəti illərində Axtaçı Şaumyan kimi rəsmiləşdirilən bu ad 1992-ci ildən dəyişdirilmişdir. Axtaçılar padar tayfasının bir qolu olub XIX əsrdə Kür çayının sol sahilində yaşayırdılar Etnooykonimdir *Axtaçı* "atabaxan, mehtər" deməkdir

Axtaçı Muğan oyk. *mür* Sabirabad r-nunun Güdecühür i ə v -də kənd Kür çayının sağ sahilində, Muğan düzündədir Oykonom "Muğan düzündəki Axtaçı kəndi" deməkdir

Axtaçı Şırvan oyk. *mür* Hacıqabul r-nunda kənd Şırvan düzündədir Kürün Şırvan hissəsində yerləşdiyi üçün belə adlanmışdır 1917-ci ildə Göyçay qəzasında Axtaçı Salyan adlı yaşayış məntəqəsi də qeydə alınmışdır XIX əsrə aid mənbələrdə Axtaçı Sultanbəyli, Axtaçı Kəkəli kəndlərinin olduğu da göstərilir

Axtaxana oyk. *mür* Cəlilabad r-nunun Ağdaş i ə v -də kənd Göytəpə çayının sahilində, Burovar silsiləsinin ətəyindədir Oykonom *axta* və *xana* sözlərindən düzəlib, "heyvanların axtalandığı yer; at saxlanan yer" deməkdir Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsi vaxtilə Göytəpə çayı boyunca keçən köç yolunda yerləşən axtaxanada salındığı üçün belə adlandırılmışdır Ermenistan və Özbəkistan toponimiyasında da Axtaxana oykonomlən qeydə alınmışdır

Axtarma or. *sədə* Abşeron r-nunda palıç vulkanı *Axtarma* türk dillərində "atma, dağıtma, ətrafa səpəlmə" deməkdir Vulkan püskürəkən yernin altındakı çirkli sular, palıç və qaz üzə çıxaraq ətrafa yayılır

Axtarmadalı or. *mür* Abşeron r-nunda palıç vulkanı Oronim "vulkanın arxa tərəfi" deməkdir

Axtarma Qaradağ or. *mür* Qaradağ r-nu ərazisində palıç vulkanı Kraterində 35-ə yaxın qrifon var Qrifonlardan qaz,

palıç və su çıxır Oronim palıç vulkanının yerləşdiyi ərazinin adıdır

Axtarma Paşalı or. *mür* Azərb -də ən böyük palıç vulkanlarından biridir Şamaxı r-nu ərazisində, Paşalı stansiyası yaxınlığında Nisbi hün 3000 m -ə çatır

Axtarma Puta or. *mür* Qaradağ r-nunun Puta qəsəbəsi yaxınlığında palıç vulkanı 1923-cü, 1933-cü və 1950-ci illərdə püskürmüşdür Oronim vulkanın yerləşdiyi ərazini əks etdirir

Axullu oyk. *sədə* Xocavənd r-nunun Edilli i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir Bezi tədqiqatçılar bu sözü həxanlı etnoniminin təhrif forması hesab edirlər Etnotoponimdir Akullar (Axullar) Dağıstanın c.-unda (Aqul və Qurax r-nlarında) yaşayan xalqın adıdır Etnoqrafik cəhətdən ləzgilərə yaxındırlar Əzəzidə Ləzgisuyu adlı obyektin olması bunu bir daha sübut edir *Axu* (*axul*) Qafqaz xalqlarının (abxaz) dilində "təpə, yüksəklik" deməkdir

Axun hıdr. *sədə* Abşeronda mineral bulaq. Surmqayt şəhəri i ə v -də, Altbağac kəndindən bir qəder şm -q -də yerləşir Soyuq sulu bulaqdır Toponimikada bu hidronımı V əsrdə Muğanla hınlar tərəfindən salınmış Ak-qunn (Ağhunda) şəhərinin adı və ya axund (molta) dini rütubə adı ilə əlaqələndirmək meyllilər vardır Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, türk dillərində *aqin*(*axin*)/*axun*(*axun*) paralellər "sel", "axıntı", "can atmaq", "iti axan çay, su" mənalarında işlənməkdədir Su obyektii ilə bağlı olan bu coğrafi ad yalnız "iti axan su, bulaq" kimi izah oluna bilər Qafqazda (Soçi) Böyük Axun adlı dağ, Penza vilayətində, Sura çayının sahilində Axunı adlı kuort şəhəri vardır

Axunahiran oyk. *sədə* Lenk r-nunun Ven i ə v -də kənd Pesteser silsiləsinin yamacındadır Əsl adının Ahunageran olduğu və təlil dilində "demürçilər" mənasını bildirdiyi güman edilir Adını ərazidəki cəynadlı çaydan almışdır Hidronim isə *axun* (*sel, çay*), *hır* (tal duman, çıskın) sözlərindən və *-an* (məkan) şəh -sindən düzəlib, "dumanlı, bulanıq çay" deməkdir

Axundlu oyk. *sədə* Ağsu r-nunda kənd Şırvan düzündədir Etnotoponumdur Yaşayış məntəqəsinin yaxınlığında Axundlu çobusu, Axundlu dağı, Axundlu qəbiristanı adlı coğrafi obyektlər də var

Axunxazi hıdr. *mür* Abşeron yarımadasında göl. Hidronim *axun* (kiçik çay, çay qolu) və *-lah* (*-gahi* (-laq şəklisinə qarşılaşılı olub, məkan anlayışı bildirir) komponentlərindən düzəlib, "çayların töküldüyü yer" deməkdir

Axura oyk. *sədə* Şərrur r-nunun cəynadlı i ə v -də kənd Axura çayının (Arpaçayın qolu) sağ sahilində, Dərələyəz silsiləsinin q ətəyindədir Adını ərazidəki cəynadlı çaydan almışdır Keçmiş adı Yeni Axura olmuşdur Axura adlı yaşayış məntəqəsinin adı ilk dəfə VII əsrə aid mənbədə qəkilir 1840-cı il iyulun 20-də güclü zəlzələ nəticəsində Ağrı dağının ətəyində yerləşən Axura kəndi dağılmış, kəndin əhalisi indiki əraziyə köçərək Yeni Axura kəndinin əsasını qoymuşdur Sonralar oykonomun birinci komponenti düşmüş, kənd Axura adlandırılmışdır

Axura çayı hıdr. *mür* Şərrur r-nunda çay Şərqi Arpa çayının sol qoludur Mənbeyini Keçəltəpə dağından, 2460 m. yüksəklikdən alır Qabaqlıçay da adlanır Üzərində Axura köpürsü vardır. Abidələrin dilində *axur/akur/akuru* sözləri "ohəət olunmuş, bəndə salınmış, sakit, sessiz, yavaş, sərbəst" mənalarını ifadə edir Çayın ikinci adı da homin mənəyaya uyğun gəlir Ermenistan ərazisində Araz çayının sağ qolu olan Zəngiçay da Axuryan adlanır

Axurçay hıdr. *mür* Qusar r-nu ərazisində çay Hidronim *axur* (sakit, sessiz) və *çay* sözlərindən düzəlib, "sakit axan çay" deməkdir

Akaku oyk. *mür* Xocavənd r-nunun Tuğ i ə v -də kənd Tədqiqatçılarn eksperimenti bu oykonomi "mənası aydın olmayan" adlar sırasına daxil edir 1933-cü ildə həmin kənd Ataqut i ə v -nin tərkibində verilmişdir Türk dillərində "aka" sözü "baba, böyük qardaş, ata" mənalarını ifadə edir Eyni zamanda həmin "ku", həmə də "ut" komponentlərinin hər ikisi "davamçı, vəliəhd, şahzadə, arxasınca gedən" mənalarını işlənməmişdir Əgər bu

sinonimiyə Ağaoglan oykonomimini də əlavə etsək, görürük ki, eyni ərazidə yerləşən Ataqut (və ya Ataut), Akaku məntəqə adları "atanın oğlu, atanın davamçısı, kiçik şahzadə" mənalarına uyğun gəlir Kənd 1992-ci ildən Ağaoglan adlandırılmışdır

Akop Kamari b a x Lüləşaz *Akuşa b a x* *Akuşa* *Akuşapestə oyk.* *mür* Lerik r-nunun Siyov i ə v -də kənd. Ləmr çayının (Lənkəran çayının sağ qolu) sahilində, Pesteser silsiləsinin ətəyindədir Kəndə *Akuşa* adlanan pır var Oykonom *akuşa* (delta) və *pestə piştə* (taliş, "quru, hündürdür yer, suyun içində topeçik") sözlərdən düzəlib, "çayın qolları ayrıldığı yer; delta" deməkdir

Aqaçay hıdr. *mür* Qubadlı r-nu ərazisində çay Hidronim *aga* (türk dillərində "iki əyaq arasında ki genişlik, iki son arasında ki boşluq, iki sahili arası") və *çay* (su obyektii bildiren termin) komponentlərindən düzəlib, "çox da enli olmayan çay" deməkdir Aqadır (Qazaxistanda r-n və çay), Aqan (Rusiyanın Tümen vil -də çay), Aqapa (Rusiyanın Krasnoyarsk ölkəsində çay) coğrafi adları da *aga* topokomponenti ilə bağlıdır 1917-ci ildə Nuxa qəzasında Aqalix, Şamaxı qəzasında Aqan (1961-ci ildə Əhen) oykonomlən də qeydə alınmışdır

Aqarlıncə or. *mür* Quba r-nu ərazisində dağ. Oronim türk dillərində *aqar* (hündür, yüksəklik, nərdivan, pilləkən) və tat dilində *lingallina* (ətək, yer, nərdivan, pilləkən) sözlərindən düzəlib Hər ik komponent yüksəklik anlamı ilə bağlıdır Astara r-nunun Pəlikəş kəndi ərazisində Aqalincə dağının adı da Aqarlıncə oronimünün bir variantıdır

Aqartəpə or. *mür* Laçın r-nu ərazisində dağ Oronim *aqar* və *təpə* (yüksəklik anlayışı bildiren coğrafi termin) sözlərindən düzəlib, "hündür təpə, yüksək təpə, dağ" deməkdir "Aqar" komponentli coğrafi adlara Türkmənistan (Aqar), Gürcüstan (Aqara), Ermənistan (Aqarak, Gülaqarak), Türkiyə (Eqerek), Hindistan (Aqartala) və b ölkələrin ərazisində də rast gəlmək mümkündür

Aqasəm/Aqussəm (1917)/ *Aquşen* (1933) *oyk.* *mür* Cəlilabad r-nunun Cəngan i ə v -də

kənd. Burovar silsiləsinin ötəyindədir Oykoni-
miniki iki cür izah etmək olar 1 Türk dil-
lərində *aqılaqu* (acı, zəhər) və *sam* (isti külək)
sözlərindən düzəlib, "acı, isti küləklilik yer"
deməkdir; 2 Türk dillərində *aqıslağış* (ağız
südü, yeni bala vermiş heyvanın ilk südü)
və *saxsan* (sağım) sözlərindən düzəlib, "yeni
bala vermiş heyvanların saxlandığı, sağıldığı
yer" deməkdir Toponimiyyədə Aqşem kənd
adını Aqşem çayının adı ilə də bağlayırlar
Bu baxımdan həmin hidronim Ağüzən (ağ
çay) adının təhrif olunmuş forması kimi qə-
bul olunur

Aqşa/Ağşa/Akuşa Bala Kür hidr. düz.
Salyan şəhəri yaxınındakı Kür çayından ayrı-
lan qol Keçmişdə Qızılağac körfəzinin bir
hissəsi olmuş Xurşidçayla tökülürdü Son-
lar Kürün səviyyəsi aşağı düşdüyündən bu
çaya su axmamışdır Bala Kür kimi "kiçik
Kür" mənasını ifadə edir Dağstan ərazisində
Akuşa adlı kənd və r-n qeydə alınmışdır
Deyilənə görə, keçmişdə burada Dağstanın
Aqşa mahalından gəlmiş Kür çayının kəna-
rında məskən salanların eyniadlı yaşayış
məntəqəsi olmuşdur Çayın qolu da həmin
kəndin adı ilə adlanmışdır Bözi tədqiqatçı-
lara görə, hidronim farsca *aquş* (qucaq) sö-
zündən düzəlib, "çay qolları ilə bürünmüş
ərazi, delta" deməkdir

Alabaşlı oyt. sada Xanlar r-nunun Qara-
yeri i ə v -də kənd Qoşqar çayının sağ sahil-
indən bir qədər aralı, Gəncə-Qaxaz düzən-
liyindədir Etnooykonimdir 1943-cü ilədək
Şəmür r-nunun Qasım İsmayilov kəndinin
adı da Alabaşlı olmuşdur

Alalcik or. mür Qaxaz r-nunda dağ
Gürüstana sərhəddində Ağstafa şəhərinin
şm-ş-ində yerləşir Hün 696 m XV əsr
Azərbaycan Bədr Şirvaninin əsərlərində
Alancik coğrafi adına təsadüf olunur Türk
dillərində *cıqlıç* "dar dərə", "xəndək, sən-
gər", "çuxur" mənalarını ifadə edir "Ala-
ciki" onunminin coğrafi mövqeyi onun
Alanciki olduğunu düşündürməyə əsas verir.
Oronim *alan* (etn.), *cik* (dərə) və *-i* (mən-
sub şəx-si) komponentlərindən düzəlib,
"alan dərəsi" deməkdir Dağ öz adını oradakı
dərənin adından almışdır

Alaçadırlı oyt. sada Bərdə r-nunun
Kələnterli i ə v -də kənd Tərtaç çayının sağ
sahilində, Qarabağ düzündədir Keçmiş adı
Məzməkəkdir Ərazi XIX əsrdə Zəngözü
qəzasının Məzməkək kəndinə qışlağı olmuş-
dur Sonralar bu kənddən alaçadırlı nəslinə
mənsub ailələr kəçkərc qışlaq yerində
məskunlaşdığı üçün kənd də həmin nəslin
adını daşımışdır Etnooykonimdir

Aladaş or. mür. 1 Baş Qafqaz silsilə-
sinin c-ş qolu Ağsəon və Şamaxı r-nla-
rındadır Dübər (Kolani) zirvəsi yaxını-
ğında başlayıb c-ş istiqamətində Tudar
çayının dərəsinədək 30 km məsafədə uzanır
Bəzi zirvələrinin hündürlüyü 1600 m-dən
çoxdur Dağın adı oradakı Aladaş qayasının
adındandır; 2 Zəngilan r-nu ərazisində dağ,
3 Zəngilan r-nu ərazisində dərə Adını əra-
zidəki eyniadlı dağdan almışdır Oronim *ala*
(rəng) və *daş* (qaya, dağ) sözlərindən düzə-
lib, "ala rəngli dağ silsiləsi" deməkdir Kırım,
Orta Asiya və Sibirdə bir sıra dağ silsilələri
Alatau adlanır

Aladın oyt. mür Zəngilan r-nunun
Gilotağ i ə v -də kənd Dağlıq ərazidedir
1826-28-ci illər, Rusiya-İran müharibəsindən
sonra Cənubi Azərbaycanın Aladın kəndindən
gəlmiş azərbaycanlı ailələr tərəfindən salınmışdır
Şərir r-nunda Aralıdağ yaxınındakı kənd
xarabalığı da Aladın adlanır Tədqiqatçılar bu
oykonim *alan* və *dan* sözlərindən ibarət
olub, "hamar, düz yer" və "vilayət, dərə"
mənasını ifadə etdiyini söyləyirlər Lakin
eslində bütün türkdilli xalqların toponimi-
yasında geniş yer tutan *ala* toponomik
"müxtəlif rəngli, qonur rəng, böyük, geniş"
mənalarnı bildirir 1917-ci ildə Lenkeran
qəzasında Aladın kəndi qeydə alınmışdır
Bin sözü Azərbaycan dilinin şərqi qrupu dialekt
və şivələrində "məskən, oturmaq heyat üçün
yer, bünövrə" mənalarında işlənir Qədim
türk dillərində *dındın* komponenti "düşərgə,
məskən, dincəlmək üçün yer" mənalarını
ifadə etmişdir Beləliklə, həm Aladın, həm
də Aladın oytkonimi "böyük məskən, geniş
yaşayış məntəqəsi" kimi başa düşülməlidir.
Moskva vilayətində də Aladın adı qəbəbə
və d.y stansiyası qeydə alınmışdır

Alagöz or. mür. Qax r-nunun Sarıbaş
kəndinin şm-ında dağ. Oronim *ala* (böyük)
və *göz* (gədiyin ən alçaq hissəsi) sözlərindən
düzəlib, "böyük göz, böyük dağ yolunun
alçaq hissəsi" deməkdir.

Alagöl hidr. mür. 1 Şəki-Zaqatala zona-
sında göl; 2 Yevlax r-nu ərazisində göl Hidro-
nim *ala* (qonur, müxtəlif rəngli) və *göl*
(su obyektli) sözlərindən düzəlib, "qonur
rəngli göl" deməkdir Bu hidronim türkdilli
xalqların toponimiyasında geniş yayılmışdır
Alakul (Qəribi Sibir), Alakol (Qazaxistan),
Alagöl (İran) və s

Alagöllər hidr. mür Kəlbəcər r-nunda
göllər (30-a qədər) qrupu Dəniz səviyyə-
sindən 2700-2800 m hündürlükdədir. Ən
böyüklən Böyük Alagöl, Kiçik Alagöl, Çilli-
göl və Dikpillek gölləridir Vulkan püs-
kürmələri nəticəsində çayların qabağının
kəsilməsindən əmələ gəlmişdir Şirvan sul-
dur Hidronim suyun zahır görünüşü (rəngi)
ilə bağlı yaranmışdır

Alagöllər or. sada 1 Azərbaycan və Erməni-
stan sərhəddində, Şahdağ silsiləsinin (Kiçik
Qafqaz) şm yamacında dağ Gədəbəy
r-nunun c-undadır. Hün 2972 m, 2 Laçın
r-nunun şm.-q-ında, Qarabağ yaylasında
dağ Qaragöl gölündən şm.-da yerləşir Hün
3175 m Adını ərazidəki eyniadlı göllərin
adından almışdır

Alagöz or. mür Ordubad r-nunun şm
hissəsində dağ Hün 2366 m Oronim *ala*
(böyük) və *göz* (hissə, təmin bir parçası)
sözlərindən düzəlib, "böyük hissə" demək-
dir Erməni mənbələrində adı çəkilən Ara-
qats dağının (4090 m.) adı türkmənşəli Ala-
göz adının erməni dilindəki tələffüz və yazılı
forması hesab olunur XIX əsrə aid mənbə-
lərdə Şərir, Dərələyəz qəzalarında və
Əcmədizin mahalında Alagöz adlı çay, şəhər
xarabalığı haqqında məlumat verilir Alagöz
dağı qədim zamanlardan azərbaycanlıların yaylaq
yerləri olmuşdur.

Alagözmezə oyt. mür Babək r-nunun
eyniadlı i ə v -də kənd. Naxçıvan çayının sol
sahilində, Zəngözü silsiləsinin c-q. ötəyin-
dədir Digər adı Məzrədir Elmi ədəbiyyatda
bu oytkonim Alagözmezə şəklində də izah
olunur Oytkonim Alagöz (ərazidəki eyniadlı

dağın adı ilə bağlıdır) və *məzra* (er "əkin
yeri", "tarla") sözlərindən düzəlib, "Alagöz
dağının ötəyində əkin yeri" deməkdir
2003-cü ildən kəndin adı Məzre kimi rəsmiləş-
dirilmişdir

Alagüney or. mür Zəngilan r-nunun
Ağbız kəndi ərazisində dağ Oronim *ala*
(böyük, qonur) və *güney* (türk dillərində
"dağın, təpənin və digər yüksəkliyin cənubuna,
günəşə baxan hissəsi, günəş şüası çox düşən
tərəfi") sözlərindən düzəlib, "günəş şüası
düşən böyük dağ" deməkdir

Alaxançallı oyt. mür Daşkəsən r-nunun
Qaraqullar i ə v -də kənd Gəncə çayının
sahilində, Qoşqar dağının ötəyindədir Yaşayış
məntəqəsi XIX əsrin ortalarında yaranmışdır
Tədqiqatçıların bir hissəsi toponimi
ayrımların alaxançallı nəslinin adı ilə, digər
hissəsi isə "xəncər gəzdiren Ali" yozumunu ilə
bağlayırlar. Bu oytkonim 1917-ci ildə Alı-
xançallı şəklində qeydə alınmışdır Oytkonim
min düzgün variantı da ehtiva edir Kəndin
adı *Alıxan* (antr., alıxanlı nəslinin banisi), *çal*
(bozqır, geniş düzən, məşəş sahə) və *-i*
(mənsub şəx-si) komponentlərindən düzə-
lib, "Alıxan və ya alıxanlı nəslinə aid dü-
zənlik yer" deməkdir

Alakol oyt. mür Tovuz r-nunun eyniadlı
i ə v -də kənd Zəyem çayının sol sahilindən
bir qədər aralı, Mamurı (Kiçik Qafqaz) dağın-
ın ötəyindədir Yerli əhəlinin məlumatına
görə, toponim "seyrək bitkilik yer, adda-
budda kollu sahə" mənasında Oytkonim
ala (böyük, geniş) və *kol* (vadi, dərə, hamar
düz, aran yeri) sözlərindən düzəlib, "geniş
düzən, böyük aran yeri" deməkdir Bözi
mənbələrdə Alagöl şəklində qeydə alınmış
bu i ə v -də, 1917, 1933, 1961-cı illərə aid mə-
lumat kitablarında görə, Alagöl adlı ilə bağlı
öz kənd olmuşdur Alagöl, Alagöl Mülkülü,
Alagöl Qırıqlı Sonlar r-nun ərazisində
gədən əsaslı planlaşdırma nəticəsində həmin
kəndlər Alakol, Mülkülü və Düz Qırıqlı şəkl-
ində sabitləşmişdir

Alaqaya or. mür Qarabağ silsiləsinin
şm hissəsində dağ Kəlbəcər və Laçın
r-nlarının Əsgəran r-nu ilə sərhəddindədir
Hün 2583 m Oronim *ala* və *qaya* sözlərindən
düzəlib *Ala* bir sıra müxtəlif toponim-

Alaqrusaq

İrən birinci komponenti kimi "alalıq", "rəngbərənglik", "ala-bulalıq", "ağ reng, qırmızı və qara rənglərlə qarışıqlıq" məna-larını əks etdirir *Qaya* sözü toponimik termin olub, "sura dağlardan ayrılmış qol", "dağların müəyyən hissəsində daş süxurlardan olan çətin keçilən yer" deməkdir Uzaqdan alabəzək görünən zirvəyə, qayaya, dağa, tepəyə *ala* deyirlər

Alaqrusaq oyk *mür* Qubadlı r-nunun Zilanlı i o v -də kənd Həkon çayının sahilindədir Yaşayış məntəqəsi soğanlı tayfası tərəfindən Alaqrusaq yeni adlı səhədə salınmışdır Oykonim *ala* (rəng) və *qrusaq* (kəmə, zolaq) sözlərindən düzəlib, "ala rəngli zolaqda olan kənd" deməkdir

Alar o, *sada* Yardımlı r-nunun Alar kəndi ərazisində dağ Etnooronimidir

Alar oyk, *sada* Yardımlı r-nu ərazisində kənd. Alar çayının (Viləş çayının qolu) sahilindədir Etnooykonimdir Müxtəlif məlumat kitablarında Alar/Allar/Alılar şəklində qeydə alınmışdır Alarlar monqol yürüşlərində (XIII əsr) iştirak etmiş türk-monqol mənşəli oyrat tayfasının bir qolu olub, həmin əsrdə Talış zonasına köçürülmüşlər XIX əsrin ortalarında alarlar çanaqlı (cahanşahlı) tayfa birliliyinə daxil idilər

Alar hidr, *sada* Yardımlı r-nu ərazisində çay Viləş çayının qoludur Etnohidronimdir

Alar buluğu hidr, *mür* Lerik r-nunun Alar kəndi ərazisində bulaq Etnohidronimdir

Alaşa hidr *sada* 1 Astara r-nunda Alaşa kəndindən 3 km q -da, İstisu çayının yatağında yerləşən 16 buluğun adıdır Buluqlar yüksək debitli olub, acı-şordur Yerli əhali tərəfindən müalicə üçün istifadə olunur; 2 Lerik r-nu ərazisində çay Lənkəran çayının sol qoludur Suvarma üçün istifadə olunur *Alaşa* sözü türk dillərində qədim dil elementi kimi bir neçə mənə ifadə edir "at", "koçun heyatə alışmış heyvan"; "coşan, hərın, inadkar"; "aşağı, alçaq"; "bel, arxa"; "pis, mürdar, iyronc" və s Buluq adı kimi "pis, xoşagəlməyən su", çay adı kimi "coşqun" məna-larını ifadə edə bilər

Alaşa oyk, *sada* Astara r-nunun Səncərdi i o v -də kənd Lənkəran ovalığındadır. Toponimin yerli tələffüz formasına (ələşə)

Alazan

əsaslanan tədqiqatçılar onu "böyük heyət" kimi izah edirlər Adımı ərazidəki eyniadlı bulaqdan almışdır

Alaşa qolu hidr, *mür* Bərdə r-nu ərazisində çay Hidronim *Alaşa* (çay adı), *qol* (çaydan ayrılan bir hissə) və -u (mənsub şəx -si) komponentlərindən düzəlib, "Alaşa çayından ayrılan qol" deməkdir

Alaşar or, *sada* Cəlilabad r-nu ərazisində dağ Alaşar-Burovar sıras dağları da adlanır Talış dağlarının uçur şm -ş -ində silsilədir Bu dağ silsiləsi alçaq olub, ən hündür zirvələri 1000 m -dən artıq yüksəkdir. Türk dillərində *alasar* "alçaq yer", *burowar* "yüksəklik, dağ" məna-larını ifadə edir Oronim "alçaq dağlar" deməkdir

Alaşar oyk, *sada* Cəlilabad r-nunun Komarlı i o v -də kənd Alaşar-Burovar silsiləsinin mərkəzi hissəsində, Şinopədə çayının sahilindədir XX əsrin əvvəllərində çaylaq yen kimi qeydə alınmışdır Adını ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır

Alatava or, *mür* Bakıda yüksəklik Oronim *ala* (böyük) və *tava* (yastı səthi in daş) sözlərindən düzəlib, "yastı səthli in daşlardan ibarət olan yer" deməkdir Tədqiqatçılar Alatavanın yaşının beş mın il olduğunu, onun mekanca Manna dövlətinə daxil olduğunu, bu oronimin "dağ, dağlıq ölkə" məna-sını ifadə etdiyini söyləyirlər Ad ərazinin coğrafi mənzərəsinə uyğundur Ərazidə eyniadlı yaşayış sahəsi də vardır

Alazan or *düz* Azərb -nin şm -q hissəsində Baş Qafqaz silsiləsinin c ətəyi boyunca vadi Şəki, Qax, Zaqatala və Balakən r-ları ərazisində yerləşir Q -ə doğru uzanaraq Gürcüstan ərazisindən keçir və burada Kaxetiya düzənliyi adlanır Mal-qara üçün təbii qış otlaqları kimi geniş istifadə edilən vadi c -dan Qombar silsiləsi, istin yaylası və Acinohur ön dağları ilə əhatə olunur Baş Qafqaz silsiləsindən başlayan Alazan (Qanıx), Balakən, Katex, Kürmük, Əlican, Türyan, Göyçay və b çaylar bu vadidən axır Alazan-Həftəran, Alazan-Əyrnçay vadisi də adlanır Oronim *alazatalas* (türk dillərində "aşağı", "dağətəyi düzənlik"; "enli çayların və göllərin hövzəsinə əhatə edən çəmənlik") və *an* (yer, məkan) sözlərindən düzəlib,

Alazan

"dağətəyi düzənlik, çay sahilı, çəmənlik, otlaq" deməkdir 1933-cü ildə Lənkəran r-nunun Biləser i o v -də Alazonu yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır Yakutiya-da Alazəyə çayı Alazəyə yaylasının c -undan başlayaraq Şərqi Sibir dənizinə tökülür.

Alazan hidr, *sada* Baş Qafqaz silsiləsinin c -undan başlayıb Gürcüstan və Azərb ərazisindən axan və Mingocəvir su anbarına tökülən çay Azərb. ərazisində bu çaya sol tərəfdən Mazım, Balakən, Katex, Tala, Muxax, Kürmük və Əyrnçay çayları tökülür Gürcüstan ərazisindəki hissəsi Alazani, Azərb ərazisindəki hissəsi isə çox vaxt Qanıx adlanır. Adını axdığı eyniadlı vadidən almışdır

Albalan oyk, *mür* Cəlilabad r-nunun Xoşlilli i o v -də kənd Burovar silsiləsinin ətəyindədir Oykonim *al* (burada "qırmızı") və *balan* (türk dillərində "başınağacı") sözlərindən düzəlib, "qırmızı başınağacı" deməkdir 1917-ci ildə bu oykonim Alibağan şəklində qeydə alınmışdır Bu məqamda həmin oykonim *Alı* (antr) və *bağan/bakan* (türk dillərində "asılı", "aid"; "məxsus", "təbiiyində olan") sözlərindən düzəlib, "Alı (və ya Əli) adlı şəxsə məxsus kənd" deməkdir. Toponimi "Alının bəloni (aşırım)", "boz aşırım" kimi yozanlar da var

Alcanlı // Alcanlı or, *sada* Şamaxı r-nu ərazisində dağ Etnotoponimdir 1933-cü ildə Kürdəmir r-nunda Alcanlı adlı kənd qeydə alınmışdır.

Alçabuldaq hidr, *mür* 1 Yardımlı r-nunun Zovın kəndində bulaq, 2 Yardımlı r-nunun Vərgədüz kəndində bulaq Hidronim *alça* (qədim türk dillərində aluç/aluç - "soyuq, buz" deməkdir) və *bulaq* (su obyektini bildirən termin) sözlərindən düzəlib, "soyuq bulaq" mənasındadır

Alçabuldaq oyk *sada* Yardımlı r-nunun Sınc i o v -də kənd Viləş çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir Keçmiş adı Səğolcandır Toponim tohri olunaraq Soxulcan kimi yazılmışdır Səğolcan XIX əsrdə Lənkəran qəzasında yaşayış təxli tayfasının tirolorlarından birinin adıdır XX əsrin 80-ci illərində kəndin adı guya pis sosləndiyi üçün dəyişdirilərək yaxınlığındakı buluğun adı ilə adlandırılmışdır

Alcutəpa

Alçalı oyk, *düz* 1 Kəlbəcər r-nunun Oktyabr kənd, Kilsəli və Qılıçlı i o v -lərində üç kənd. Dağətəyi ərazidədir, 2 Salyan r-nunun Sarvan i o v -də kənd Balə Kürün sahilində, düzənlikdədir Oykonim ifadə (meyvə ağacı) və -lı (varlıq, bolluq ifadə edən şəx) komponentlərindən düzəlib, "alça ağacları çox olan və alça ağacı olan kənd" deməkdir Bu meyvə ağacı ilə bağlı Alçalı dağ (Laçın, Xanlar), Alçalıdərə (Qubadlı) Daşkosən, Kəlbəcər, Cəbrayıl), Alçalıgəz (Ağsu r-nunun Bico kəndi), Alçalı yaylaq (Ağşeron), Alçalı çuxur (Laçın), Alçalıq (Yardımlı r-nunun Vəlixanlı kəndi, Lerik r-nunun Vəri kəndi) orografik obyektlər, XIX əsrin əvvəllərində İrəvan xanlığında Alçalı adlı iki kənd qeydə alınmışdır

Alədə o, *mür* Tovuz r-nu ərazisində pır Oronim *al* (böyük) və *dada* (ata) sözlərindən düzəlib, "böyük ata" deməkdir Oronim burada dəfiri olunan şəxsin müqəddəsliyini ifadə edir

Aleksandrova oyk, *düz* 1 Sabirabad r-nunun cinyadlı i o v -də kənd Kür çayının sağ sahilində bir qədər aralı, Muğan düzündədir 2004-cü ildən adı dəyişdirilərək Şəhriyar olmuşdur; 2 Xaçmaz r-nunun Alekseyevka i o v -də kənd 1992-ci ildən adı dəyişdirilərək Gödəkli olmuşdur Oykonim *Aleksandr* (antr) və -ovka (rus aidiq, məxsusluq bildirən şəx) komponentlərindən düzəlib XIX əsrdə Rusiyanın Saratov, Voronej, Samara, Tombov və s quberniyalarından Azərb.-a köçürülmüş rus təhkimli kondilior, hərbiçilər, tənqəçilərinin (sektantlarının) məskunlaşdıqları kəndlərdəndir

Alekseyevka oyk, *düz* 1 Quba r-nunun cinyadlı i o v -də kənd XIX əsrdə rusların burada məskunlaşmasına qədər kəndin adı Dəlləkkənd olmuşdur; 2 Xaçmaz r-nunun cinyadlı i o v -də kənd Qusar çayının sağ sahilində bir qədər aralı, Samur-Dəvoçı ovalığındadır 1933-cü ildə Azərb -da Alekseyevka adlı digər iki kənd Qəzax və Lənkəran r-nlarında qeydə alınmışdır XIX əsrdə rusların Azərb -da yerləşdirilməsi ilə bağlı yaranmışdır

Alcutəpa or *mür* Qarabağ ərazisində dağ Oronim *aleu* (alovlu) və *topa* (məhsot

relief formasını ifadə edən termin) sözlərdən düzəlib, "alovlu təpə" deməkdir. Yalovlu təpə, Yanardağ kimi oronimlərin sinonimidir. Kamçatka vilayətində Aleut adlı dağ, ada və yaşayış məntəqəsi vardır.

Alxan çölü *or mür* Füzuli r-nun erasında cöl Oronim *alxan* (Köndələnçaya bağlıdır), çöl (düz) və -i (mənsub şəx -si) komponentlərdən düzəlib, "Köndələnçayın axdığı çöl" deməkdir.

Alxanlı oyk, *düz* Füzuli r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Köndələnçayın sol sahilində, Mil düzündədir. Tədqiqatçıların eksponiyeti bu oykonimi alxanlı etnonimi ilə əlaqələndirir və belə bir məlumata istinad edirlər ki, kəndi XVIII əsrdə Qarabağ xanı Pənəhəli xanın Naxçıvandan Qarabağa köçürtdiyü kəngorilərin alxanlı tirəsi salmışdır. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, *alxan* sözü Azərb dilinin qərb qrupu dialektlərində "köndələ qazılmış xəndək yeri" deməkdir. Kəndin Köndələ çayının sahilində yerləşdiyini nəzərə alsaq, bu oykonimi "Köndələnçayın axdığı kənd" kimi izah etmək olar. Çeçenistanda VI-XIII əsrlərdə alanların yaşayış məskəni olan Alxanqala yer adı və Alxançut dağı adı da "köndələ" mənasında izah olunur.

Alxaslı oyk, *sadə* Laçın r-nun eyniadlı i ə v -də kənd Hocasuz çayının sağ sahilində, Hocaş dağının şm -ş. yamacındadır. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsini XVIII əsrdə Qazax sultanlığında köçmüş ailələr salmışlar. Kəndin bünövrəsini onlardan Alxas adı bir şəxs qoymuşdur. Kənddəki binnətlilər, əhmədxañlı, hüseyñlər və şalixli nesilləri özlərni Alxasın törəmələri sayırlar. Etnooykonimdir. 1933-cü ildə Kelbəcər r-nunda Alxaslı, Göyçay r-nunda isə Birnci və İkinci Alxasova (Alxasoba) adlı yaşayış məntəqələrin qeydə alınmışdır.

Alxasova oyk, *mür* Göyçay r-nunun İncə i ə v -də kənd Bozdağın etiyindədir. 1993-cü ildəki Birnci və İkinci Alxasova kəndlərindən ibarət idi. Oykonim "Alxasa məxsus oba" mənasındadır.

Alibəyli oyk, *sadə* Ağdam r-nunun Üçoğlan i ə v -də kənd Düzenlikdədir. Keçmiş adı Tərokəmə Alıbəyildir. Kəndi tərokəmə

elatinin altıboylı tirəsi saldığı üçün belə adlandırılmışdır. Sonralar toponimin birinci komponenti düşmüşdür. Etnooykonimdir. 1933-cü ildə Cəlilabad r-nunun Qaralı i ə v -də də eyniadlı kənd qeydə alınmışdır.

Alıc oyk, *sadə* Quba r-nunun Amsar i ə v -də kənd Qaracayın sahilindədir. Qədim türk dillərində *alıs/alış/alıç* sözü çoxmənalı olub, "çayın ağzı, mənsəbi, axar suyun hövzəyə tökülən yeri", "soyuq", "uzaq, uzaqda olan", "düz olmayan, kələ-kötür", "dəyişdirilmiş", "tənyəarpaqlı ağac", "vəhşi heyvan, quş" və s. mənaları ifadə edir. Oykonim "uzaqda olan, ucaq kənd" deməkdir. 1933-cü ildə Quba r-nunun Digah kəndinin adı da Alıc Digah şəklində qeydə alınmışdır.

Alıcan oyk, *düz* Laçın r-nunun Köhnəkənd i ə v -də kənd Dağlıq ərazidedir. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kəndi Xocavənd r-nunun Susatlı kəndindən gəlmiş Alıcan adlı şəxs salmışdır. Kənddə onun nəslini dəndə alıcanlılar və ya amıralılar adlanır. Oykonim *alıc* (ucaq) və *-an* (yer, məkan anlayışı ifadə edən şəx.) komponentlərindən düzəlib, "ucaq yer" deməkdir. Etnotoponim olması da mümkündür.

Alıçışlaq oyk, *mür* Xaçmaz r-nunun Aşağı Zeyd i ə v -də kənd Düzenlikdədir. Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin ortalarında Qubanın Alıc kəndindən köçüb gələn ailələr salmışlar. "Alıc kəndinin qışlağı, alıcılığın qışlağı" mənasını bildirir.

Alıkeyxalı/Alıkeyxalı/Alıkevxalı oyk, *düz* Gəbrayıl r-nunun Soltanlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidedir. Yaşayış məntəqəsi keçmişdə Beydilli adlanan ərazidə salınmışdır. Yerli əhalinin məlumatına görə, XVI əsrdə yaşayış Cəbrayıl adlı kəşinin altı ögündən birinin adı Alı olmuşdur. Ataları öldükəndən sonra onların saldıqları kəndlər də öz adları ilə adlanmışdır. Bu kəndlərdən biri də indiki Alıkeyxalı (Alıkevxalı)dır. Oykonim *Alıkovxa* (antr) və *-lı* (mənsubluq, əidlik ifadə edən şəx) komponentlərindən düzəlib, "Alı yüzbaşına məxsus kənd" deməkdir. Zaqatala r-nu ərazisində Alıxalı (Alıkevxalı) çay adının qeydə alınması bu ərazidə də vaxtilə eyniadlı yaşayış məntəqəsinin olmasından xəbər verir.

Alıkekd oyk, *mür* Kelbəcər r-nunun Oktyabr kənd i ə v -də kənd Şahdağ silsiləsinin etiyindədir. Keçmiş adı Alılıdır. Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndi XIX əsrdə kelbəcərli Alı Kərbəlayi Avaz oğlu özünü məxsus binə yerində salmış və yaşayış məntəqəsi də onun adı ilə adlandırılmışdır (Alılı kənd/Alılıkənd/Alı kənd) Oykonim *Alı* (antr) və *kənd* (yaşayış məntəqəsi termini) sözlərindən düzəlib, "Alıya məxsus kənd" deməkdir. 1933-cü ildə Göyçay r-nunun Ramal və Şaker i ə v -lərində daha iki Alıkekd kəndi qeydə alınmışdır.

Alılar oyk, *sadə* Cəlilabad r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd İnceçayın hər iki sahilində, düzənlikdədir. Etnooykonimdir. 2001-ci ildən rəsmi olaraq *Alar* adlandırılmışdır.

Alınçalı oyk, *düz* Xanlar r-nunun Koları i ə v -də kənd Oykonim *Alınca* (qala adı, V-XIII əsr gürcü mənbələrində "Əlince", "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanlarında "Alınca qalası" kimi qeyd olunur) və *-lı* (mənsubluq, əidlik bildirən şəx.) komponentlərindən düzəlib, "Alıncadan olanlar və ya Alıncadan gələnler" deməkdir. Naxçıvanda Əlincə/Alınca adlı məşhur qala, dağ və çay vardır.

Alırzalar oyk, *sadə* Kelbəcər r-nunun Başlıbel i ə v -də kənd Qaraxan çayının sahilində, Dəlidağın etiyindədir. Deyilənə görə, kəndin əsasını Laçın r-nunun keçmiş Muncuqlu kəndinin sakini Hacı Alırza adlı şəxs qoymuşdur. Etnooykonimdir. 1988-ci ildəki Ermənistanın Ararat rayonunda eyniadlı kənd olmuşdur.

Alırzalı oyk, *sadə* Goranboy r-nunda kənd Düzenlikdədir. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsi XVIII əsrdə Qarabağ xanı İbrahimxəlil xanın dargası, Ağdam r-nunun Sarçalı kənd sakini Alırzanın Güllüce kəndindən gətirdiyi ailələrin məskunlaşması nəticəsində yarandığı üçün həmin dərğamın adı ilə adlandırılmışdır.

Alışar oyk, *düz* Şərur r-nunun Yengicə i ə v -də kənd Elmi ədəbiyyatda bu oykonimin izahı belə verilir: *alış* (qədim türk dillərində "çay ağzı, çayın mənsəbi, axar suyun hövzəyə tökülən yeri") və *ar* ("qarşı, oks toro") mənasını ifadə edir. Komponentlərdən düzəlib, "çay ağzının oks toro" demək-

dir. Kəndin Xələcdəşi dağının etiyində, Arazin sahilində, çay suyunun güclü axaraq töküldüyü yernə oks toro fəndə yerləşməsi bu fikri təsdiq edir.

Alışlaq oyk, *mür* Xaçmaz r-nunun Aşağı Zeyd i ə v -də kənd 1979-cu ildə Alışlaq şəklində qeydə alınmışdır. Oykonimi iki cür izah etmək olar. 1. *Al* (burada "böyük") və *qışlaq* (qış mənzili, yaşayış məntəqəsi termini) sözlərindən düzəlib, "böyük qışlaq, böyük kənd" deməkdir. 2. *Alı* (antr) və *qışlaq* (kənd) sözlərindən düzəlib, "Alı adlı şəxsə məxsus qışlaq yeri" deməkdir.

Allahqulubağ/Allahqulubağı oyk, *mür* Zərdab r-nunun Gəlmə i ə v -də kənd. Kür çayının sahilindədir. Oykonim *Allahqulu* (antr), *bağ* (meyvə ağacları ekilmiş sahə) və *-ı* (mənsub şəx -si) komponentlərindən düzəlib. Mənbələrin verdiyi məlumata görə, 1855-ci ildə Zərdab ictimasına aid olan Kür qırağındakı 740 desyatınlik tə bağları sonralar ayrı-ayrı bəylər və ruhanilər arasında bölüşdürülmüşdü. Həmin bağlardan biri Allahqulu adlı böyə mənsub olmuşdur. Zərdabdan və başqa yerlərdən gəlmiş ailələr həmin ərazidə məskunlaşdıqdan sonra bağ yeri kəndə çevrilmiş və həmin bəyin adını daşımışdır. Kəndin adı "Allahqulu adlı şəxsə məxsus bağ yeri" deməkdir. 1917-ci ildə Birnci və İkinci Allahqulubağı adlı ilə iki kənd kimi qeydə alınmışdır.

Allahqulu bulağı hıdr, *mür* Yardımlı r-nunun Vərgözüdə kəndində bulaq. Hidronim *Allahqulu* (antr), *bulaq* (su obyektini termini) və *-ı* (mənsub şəx -si) komponentlərindən düzəlib, "Allahqulu adlı şəxsə məxsus bulaq" deməkdir.

Allahqulular oyk, *sadə* Şuşa r-nunun Şirvan i ə v -də kənd Xəlfəli çayının sahilində, düzənlikdədir. Keçmiş adı Allahquluşağı olmuşdur. XIX əsrin əvvəllərində bu kəndi Qarabağ xanı Mahmudqulu xana mənsub xəlfəli elatının Allahquluşağı nəsli salmışdır. Etnooykonimdir.

Allahmədədli oyk, *sadə* İmişli r-nunun Məmmədli i ə v -də kənd Mil düzündədir. Şahsevənlərin Mugañlı tayfasının Allahmədədli tirəsi keçmişdə yayı. Kelbəcər dağlarında, qışı isə indiki kəndin yerində keçir-

Allahverdi gölü

mişdir XIX əsrin sonlarında onlar öz qışlaq yerində məskunlaşmış və indiki yaşayış məntəqəsini yaratmışlar Etnooykonimdir.

Allahverdi gölü *hidr. mür* Ağseron yarımadasında göl Hidronim *Allahverdi* (antr.), *göl* (su obyektini termini) və *-ü* (mənsub şəh.-si) komponentlərdən düzəlib, "Allahverdiyə məxsus göl" deməkdir. Keçmişdə torpaq xüsusi şəxslərin olduğu kimi, bezi təsərrüfat əhəmiyyəti olan göllər də ayrı-ayrı adlara məxsus idi. Bu səbəbdən də Azərb.-də şəxs adı daşının bir sıra göllər vardır. Lənk. r-nunun Kodərə kəndində Allahverdi yen, Ermənistanda Allahverdi şəhəri qeydə alınmışdır.

Allahverənli oyk. *sada* Cəlilabad r-nunun Xəlilli i o v -də kənd Həmsiərə çayının sahilində, Burovar silsiləsinin yamacındadır. Kəndin əsasını XIX əsrin birinci yarısında Allahverənli nəslinə mənsub ailələr qoymuşlar Etnooykonimdir.

Allahyarlı oyk. *sada* 1 Beyləqan r-nunun Eyvazlılar i o v -də kənd Həmsiərə çayının 1986-cı ildə Biləsuvar r-nunun Səmədabad kəndindən köçmüş Allahyarlı nəslinə mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində salınmışdır. Allahyarlılar vaxtilə Birinci Şahsevan kəndinin yaxınlığında Allahyarlı obası deyilən yerdə yaşamış, sonralar Səmədabad kəndinə köçmüşdür; 2 Masallı r-nunun Yeyənkənd i o v -də kənd Dağətəyi düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi öz adını eyvazlılar elinə mənsub Allahyarlı nəslinin adından almışdır; 3 Siyəzən r-nunun Ərzikük i o v -də kənd Dağətəyi ərəzindədir. Oykonim Allahyarlı nəslinin adı ilə bağlıdır Etnotoponimdir.

Allanmış göl *hidr. mür* Ataçay hövzəsində göl Hidronim *allanmış* (qızarmış, qırmızı rəngə çalan) və *göl* (su obyektini termini) sözlərindən düzəlib, "qızarmış göl" deməkdir.

Allı/Allıçay *hidr. sada* Xocavənd r-nunda çay Quruçayın sağ qoludur. Böyük Kirs dağından, 2280 m. hündürlükdən başlanır. Aşağı axınında lğah adlanır. Çay öz adını vaxtilə burada mövcud olmuş Allı yaşayış məntəqəsinin adından almışdır. 1917-ci ildə Lənkəran qəzasında Allı adı kənd qeydə alınmışdır.

Almalı

Almaarx *hidr. mür* Yevlax r-nu ərəzində arx Tədqiqatçıların böyük əksəriyyətinin fikrincə, "alma" sözü ilə bağlı toponimlər alma ağacı ilə zəngin obyektlər bildirir. Lakin "alma" komponenti toponimlərin bağlı olduğu obyektlərin müxtəlifliyi və ərəzinin genişliyi bu fikirlə razılaşdırmağa əsas verir. Belə ki, Alma Ata (Tatarıstan), Alma Atı (Qazaxıstan), Alma Kerman, Alma Tamak, Alma Tarxan (Kırım), Alma/Zeda Alma (Acarıstan), Almazar (Özbəkistan), Alma çayı (Kırım dağlarından axır), Alma Arasan (Qazaxıstan), Almalı (Azərb., Cənubi Azərb., Ermənistan) və s. coğrafi adların hamısı alma ağacı ilə bağlı ola bilər. Türk dillərində *alma* sözünün "meyvə növü" mənasından başqa "deyirmo", "alınma, götürülmə", "üstün, daha yaxşı" "turş", "almalı/almalı" şəklində isə "təbəe, rəyiyet, təbəccül" mənalarında işlədiyini və Alma Atı (Qazaxıstan) şəhərinin və Almatinka çayının r-nu mənbələrinə "Verniy", "reka okolo Vernogo" adlanmasını nəzərə alsaq bu fikri təsdiq etmiş olarıq. Bu baxımdan Yevlax r-nundakı Almaarx hidronimi *alma* (alınma) və *arx* (su obyektini termini) sözlərindən düzəlib, "hansısa su hövzəsindən alınma, ayrılma arx" deməkdir.

Almabulaq *hidr. mür* Yardımlı r-nunun Horavar kəndində bulaq Hidronim *alma* (turş) və *bulaq* (su obyektini termini) sözlərindən düzəlib, "turş bulaq, turş su" deməkdir.

Almalı oyk. düz. 1 Qax r-nunun cənubunda i o v -də kənd Almalı çayının sahilində, Alazan-Həftəran vadisindədir. Yaşayış məntəqəsi cənubda Muq dağından tapılmış belə adlandırılmışdır. Kəndin ərəzindədir. Almalı nüvü (Almalı dərəsi) adlanan başqa bir obyekt də qeydə alınmışdır. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kənd Samux r-nundan gəlmiş ailələr tərəfindən salınmışdır; 2 Daşkəsən r-nunun Zinzahal i o v -də kənd Murovudğ silsiləsinin yamacında, Gəncə çayının sahilindədir. Yaşayış məntəqəsi əvvəllər Almalı adlanan yamacda qonşu Zinzahal kəndindən köçmüş ailələr tərəfindən salınmışdır. Oykonim *alma* (meyvə ağacı) və *-lı* (varlıq, bolluq bildiren şəh.) komponentlərdən düzəlib, "alma bağı

Almalı dağ

olan kənd" deməkdir. Qax r-nunda Armudlu adlı kəndin olması bunu bir daha sübut edir; 3 Xocalı r-nunun cənubunda i o v -də kənd Dağətəyi ərəzindədir. Azərb.-nin şm-ı Rusiya tərəfindən lğah olunduqdan sonra burada gəlmə ermənilər məskunlaşmış, kəndin adını da tədricən erməni dilinə tərcimə edərək Xndzıstan (erməni dilində "almalı" deməkdir) qoymuşdurlar. Sovet hakimiyyəti illərində bu adla da rəsmiləşdirilən kənd 1992-ci ildən yenidən *Almalı* adlandırılmışdır.

Almalı dağ *or. mür* 1 Şahbuz r-nunda dağ. Aşağı: Rəməşin kəndindən ş -də yerləşir. Hün 2150 m, 2 Şəki r-nu ərəzində dağ. Oronim *almalı* (cır alma ağaclarından ibarət bitki örtüyü olduğu üçün) və *dağ* (müsbət relyef forması) sözlərindən düzəlib Şəki r-nundakı Almalı yaylağı oronimi də ərəzədəki dağın adındadır.

Almalı oyk. düz. Kəlbəcər r-nunun cənubunda i o v -də kənd Tutunçayın sahilində, Ləcin dağının (Kiçik Qafqaz) etoynindədir. Kəndin ərəzisi XIX əsrin ortalarında saralı tayfasına mənsub səkkiz evdən ibarət olan qışlaq yer olmuşdur. Qışlaq cır alma ağacları olan ərəzədə yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır. 1934-40-cı illərdə yaxınlıqdakı Otaqlar, Gözlübulaq, Orta kənd və Çayqışlaq kəndlərindən köçmələrin bu ərəzədə məskunlaşması ilə Almalı kəndi yaranmışdır. Almalı "alma ağacları ilə zəngin olan yer; alma bağı" deməkdir. Quba r-nunun Davudoba və Hacıqayıb kəndlərində Almalı adlı iki saho, Yardımlı r-nunun Vəlixanlı kəndində Almalı adlı yer qeydə alınmışdır. Almalı adına Muq dağından tapılmış VIII əsrin əvvəllərinə aid sənədlərdə rast gəlmək olar. Orta əsrlərdə Türkmənistan ərəzəsində bir neçə Almalı toponimi qeydə alınmışdır. Özbəkistanın Daşkənd vilayətində Almalı adlı şəhər, Dağıstanda Almalı kəndi, Almalıçay adlı çay var.

Almalıtalı oyk. mür Tovuz r-nunun Qənblı i o v -də kənd Zəyəm çayının sahilindədir. Oykonim *almalı* (alma ağacları olan) və *tala* (otraf ərəzidən forqlı sahələr) sözlərindən düzəlib, "alma ağacları olan tala" deməkdir. Keçmişdə Çanaxçı da adlanmışdır. Yaşayış məntəqəsi cır alma ağaclarının bol

Alpan

olduğu talada çanaxçı nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Almalıdərə (Oğuz, Zəngilan, Göyçay, Laçın), Almalı düzü (Kəlbəcər), Almalı çökək (Gədəbəy), Almalı çuxur (Laçın) yer adları da "alma ağacları ilə zəngin yer" mənasını ifadə edir.

Almaz *hidr. sada* Oğuz və Qəbələ r-nları ərəzəsində dağ Əlican və Türyan çaylarının suyuncaında yerləşir. Hün 395 m. Çayların arasında da da qeydə alınmışdır. Türk dillərində *almaz*almaz sözü "möhkəm daş", "polad", "parlaq" mənalarını ifadə edir. Toponimiyada bu qiymətli daşın çıxarıldığı yataq da göstərilir. Vorosilovqrad, Rostov vilayətlərində və Yakutiya da qeydə alınmış Almaznaya, Almazny şəhər və qəsəbələr belələrindədir. Oğuz r-nundakı Almaz oronimi isə "möhkəm", "parlaq" mənasındadır.

Almu oyk. sada Lənk. r-nunun Vizezəmin i o v -də kənd Burovar silsiləsinin etoynindədir. Türk dillərində *almıtalı* "yaxın, əldə edilmiş" deməkdir. Oykonim kəndin mərkəzə yaxın olmasını bildirir.

Alolar oyk. sada Kəlbəcər r-nunun Keşdə i o v -də kənd Alolar çayının (Törtər çayının qolu) sahilindədir. Keşəyiş məntəqəsi XIX əsrin ortalarında Keşədə kəndinə məxsus binə olmuşdur. Sonralar həmin kənddən Alolar nəslinə mənsub ailələrin burada daimi məskunlaşması nəticəsində yaşayış məntəqəsi yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Alolar gölü *hidr. mür* Kəlbəcər r-nunda göl. Bəzi mənbələrdə Alovlar gölü şəklində qeydə alınmışdır. Göl ya təbii şəraitdən qurumuş, ya da qurudulmuşdur. Hidronim *Alolar* (yerləşdiyi yaşayış məntəqəsinin adıdır), *göl* (su obyektini termini) və *-ü* (mənsub şəh.-si) komponentlərdən düzəlib, "Alolar kəndinin gölü" deməkdir.

Alpan or sada Quba r-nu ərəzəsində dağ. Toponim qədim alban tayfa adını özündə oks etdirir. Albanlar Azərb.-nin türk mənşəli qədim yerli sakinlərin olmuşlar.

Alpan oyk. sada Quba r-nunun cənubunda i o v -də kənd Quruçayın sağ sahilində, Qusar maili düzənliyindədir. Kəndin ərəzəsində e o l miniliyyə aid Alpan şöhrəhəri var. Etnotoponimdir.

Alpı *oyk. düz* Ucar r-nunun Qulabənd (Gülobənd) i.ə v -də kənd Şirvan düzündədir. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kənd keçmişdə Alpı adlanmışdır. Bəzi mənbələr bu toponimi Alpı etnotoponiminin fonetik dəyişikliyi uğramış forması kimi qəbul edir. Türk dillərində *alp* "böyük, im, yüksək", "qohraman", "atıcı", "pəhləvan", moqol dilində *albalpa* "vergi, gəlir növü", "məcbur xidmət" deməkdir. Beləliklə, Alpı kəndinin adı "böyük kənd" və ya "vergi verən kənd" mənasını ifadə edir.

Alpout *or. sada*. 1. Bərdə r-nunun cəmiadlı i.ə v -də kənd Yuxarı Qarabağ kanalından bir qədər aralı, Qarabağ düzündədir; 2. Goranboy r-nunun Fəxrəli i.ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir 1953-cü ildə keçmiş Samux r-nunun Alpout kəndinin buraya köçürülməsi ilə yaranmış yaşayış məntəqəsi keçmiş kəndin adını saxlamışdır; 3. Göyçay r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Şilvan çayının sol sahilində, Şirvan düzündədir; 4. Qazax r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Coqas çayının sol sahilində, dağ ətəyindədir; 5. Laçın r-nunun Coqası i.ə v -də kənd Həccəsu çayının sol sahilində, Qabaq-təpə dağının ətəyindədir; 6. Ucar r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Şirvan düzündədir 1914, 1917-ci illərdə aid mənbələrdə Azərb.-nin Quba, Ağdam, Şamaxı (2), Samux r-nlarında da Alpout adlı kəndlər qeydə alınmışdır. Etnotoponimdir. Məlumdur ki, VIII əsrdən mənbələrdə adları çəkilən alpoutlar Səfəvilərə hərbi xidmət etdiklərinə görə Cənubi Qafqazın müxtəlif yerlərində torpaqlar almışdılar. Bu da Alpout adının yayılma ərcəsinə də təsirini göstərmişdir.

Alpout *hidr. sada* Qazax r-nu ərazisində çay. Çay öz adını eyniadlı yaşayış məntəqəsinin adından almışdır.

Alpout *dərəsi or. mür* Şamaxı r-nu ərazisində dərə. Oronim *Alpout* (kənd adı), *dərə* (mənfii relyef forması) və *-(s)i* (mənsub şək -si) komponentlərindən düzəlib, "Alpout kəndinin dərəsi" deməkdir. 1917-ci ildə Şamaxı ərazisində Erməni Alpout və Türk Alpout adlı iki kənd qeydə alınmışdır.

Alpoutdərə *hidr. sada* Şamaxı r-nu ərazisində çay. Alpout dərəsindən axdığı üçün adını homin dərədən almışdır.

Altığac *oyk. mür* Abşeron r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Ataçayın sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin ş. ətəyindədir. XIX-XX əsrlərdə Şurabad da adlanmışdır. Oykonim *altı* (say) və *ağac* (qədim uzunluq ölçü vahidi, təqribən 6-7 km -ə qədər məsafəni bildirir) sözlərdən düzəlməlidir. Həqiqətən də Altığac kəndi ilə keçmişdə poçt məntəqəsi və ona məxsus karvansarası olan Şamaxı arasındakı məsafə 6 ağaclıqdır. Yaşayış məntəqəsi mərkəzlə arasındakı məsafəyə görə bu adı almışdır. Altığac oykonimində ilk dəfə 1823-cü ilə aid mənbədə təsadüf olunur. İranın Qafqaz vilayətində də Altığac adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır.

Altığac *hidr. sada* 1. Abşeron r-nunda mineral bulaq Altığac kəndindən 0,5 km c -də -də yerləşir. Suları soyuq və külürdüldür. Adını eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır; 2. Abşeron r-nunda çay Mutyanca çayından ayrılan sağ qoldur. Adını ərazidəki eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır.

Altınca *oyk. düz* Qubadlı r-nunun Kavdağ i.ə v -də kənd Həkəri çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Keçmiş adı Altınca Qiyaslı, yaxud Narlı Qiyaslı olmuşdur. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, XIX əsrdə Naxçıvanın Nəhrəm kəndindən qiyaslı neslinə mənsub ailələr Narlı (Narlı-dərə) adlanan bu əraziyə köçürək kəndin bünövrəsini qoymuşlar. Bu oykonim 1917 və 1933-cü illərdə Altınçı, 1961-ci ildə Altınca şəklində qeydə alınmışdır. Türk dillərində *altın* "altın", "qızıl", "mis" mənasında işlənir, *-çi* isə peşə, sənət bilənən şək -dir. Beləliklə, əslü Altınçı olan bu oykonim "zərgər" və ya "misgər" deməkdir.

Altıntaxta/Altıntaxta *or. mür* Qarabağ silsiləsində aşırım. Kirs dağından c -də, Laçın r-nu ilə Xocavənd r-nu arasında. Hün 2242 m Oronim altın (qızıl) və taxta (dağlıq yerdə hamar saho, ətraf səhərlərdən fərqli olaraq hündür ərazidə düzənlik) sözlərindən düzəlib. Tədqiqatçıların bir qismi bu oronimi "qızıl çıxarılan dağda hamar saho", digər qismi isə dağın vulkan mənşəli olmasından çıxış edərək "dağda qırmızı süxurlardan ibarət hamar saho" kimi izah

edirler. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, toponimiyada qırmızı rəngi ifadə etmək üçün "altın" deyil, "qızıl" sözündən istifadə olunur. Ona görə də bu oronimi ya qiymətli metal olan qızıl (və ya mislə), ya da onun qızıl kimi parıldaması ilə əlaqələndirmək lazımdır.

Alunltağ *oyk. mür* Daşkəsən r-nunun Daşkəsən şəh i.ə v -də qəsəbə Qafqanqala silsiləsinin c ətəyindədir. Bir müddət "85-ci saho" adlanmışdır. 1958-ci ildən Alunltağ mədəni yarınlığında salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Toponim elmi ədəbiyyatda slunit (mineral adı) və dağ sözlərinin birləşməsi kimi izah olunur. Bəzi türkdilli xalqların toponimiyasında *alın/alun* və *it-dəğn* c. tərəfi, c. ətəyi deməkdir. Qəsəbənin coğrafi mövqeyi onun "dağın cənub ətəyi" mənasında olduğunu bir daha sübut edir.

Alvadı *or. mür* Masallı r-nu ərazisində dağ. Oronim al (burada "yüksək") və *vadı* (yarınlıq/dulartı (tepa; aşırım) sözlərindən düzəlib, "yüksək tepə, dağ aşırımı" deməkdir. Dağın yaxınlığındakı kənd də onun adını daşıyır (b a x Köhnə Alvadı, Tezə Alvadı). Yerli əhali toponimi "qırmızı vadi" (çoxlu qırmızı lələ bitdiyi üçün) kimi izah edir.

Amankənd *oyk. mür* Biləsuvar r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Muğan düzündədir. Toponimikada bu yaşayış məntəqəsinin adını Qarabağın otuzikiqlər tayfasının amanlı türəsinin adı ilə bağlayırlar. Oykonim "amanlı türəsinə məxsus kənd" deməkdir. Etnotoponimdir.

Amanlı *oyk. sada* Qax r-nunun Qıpçaq i.ə v -də kənd. Alazan-Əyrıçay çökəkliyindədir. Etnotoponimdir.

Amaras *hidr. mür* Xocavənd r-nu ərazisində çay. Qədim Alban şəhəri Amarasin xarabalığı çayın sahilindədir. Hidronim *amar* (qəd tərk "çay") və *as* (böyük çay qolu) sözlərindən düzəlib, "böyük çay qolu" deməkdir.

Ambar *hidr. sada* Şəmkir r-nu ərazisində çay dərəsi. *Ambar* türk dillərində "su yığılan yer", "su saxlanan yer", "müxtəlif orzaq məhsulları və s. saxlanan yer" deməkdir. Türkiyədə Ambarlı, Gürcüstanda Ambar-təpə, Karəliyada Ambarıni adlı yaşayış məntəqələri var.

Ambardağ/Anbardağ *or. mür* Şəmkir r-nu ərazisində dağ. Çayır çayının sağ sahilindədir. Hün 1125 m. Oronim *Ambar* (ərazidəki eyniadlı çay dərəsinin adı) və *dağ* (müsbət relyef forması termini) sözlərindən düzəlib, "Ambar dərəsi yaxınlığında dağ" deməkdir. Bəzi mənbələrdə Anbardağ şəklində qeydə alınmışdır. Yakutiya. da Anbar adlı çay və r-n vardır.

Ambu *oyk. mür* Lenk r-nunun Bilabənd i.ə v -də kənd Peşəvar silsiləsinin yamacında. Tədqiqatçıların fikrincə, *ambu/amba* təliss mənfəli söz olub, "yabanı xurma", "armud", "ambar" deməkdir. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, bu toponim Ambuhoni adından təhrif olunmuşdur. Təliss dilindəki *ambu* (armud) və *honi* (bulaq) sözlərindən düzəlib "armudu bulaq" mənasındadır. Lakin türkdilli xalqların toponimiyasında am "keçid", "ağız", "yarğan", "dərə", *bu(r)* isə "yüksəklik" mənalıdır. ifadə edir. Kəndin coğrafi mövqeyini nəzərə alsaq, demək olar ki, *ambu* sözü "dağ keçidi" mənasına uyğundur. 1961-ci ildə Anbu şəklində qeydə alınmışdır.

Amburan *or. mür* Bakıda, Xəzər dənizində burun. Qədim Bilgəh kəndinin yaxınlığında olduğu üçün Köhnə Bilgəh burunu da adlanır. Oronim am (ağız) və *buran/burun* (çixıntı) sözlərindən düzəlib, "çay ağzında, çay mənşəbində olan çixıntı" deməkdir. 1917-ci ildə Lənkeran qəzasında Amburan adlı kənd qeydə alınmışdır.

Amburdərə *or. mür* Lenk r-nu ərazisində dərə. Oronim *ambu* (yarğan, dərə, keçid) və *dərə* (mənfii relyef forması; çuxur) sözlərindən düzəlib, "yarğan, çay dərəsi" deməkdir.

Amburdərəçay *hidr. mür* Lenk r-nunda çay. Hidronim *Amburdərə* (or) və çay (su obyektini termini) sözlərindən düzəlib, "Ambar dərəsindən axan çay" deməkdir.

Ambuzəmi/Ambuzəmi *or. mür* Şəmkir çay dərəsi. *Ambar* türk dillərində "su yığılan yer", "su saxlanan yer", "müxtəlif orzaq məhsulları və s. saxlanan yer" deməkdir. Türkiyədə Ambarlı, Gürcüstanda Ambar-təpə, Karəliyada Ambarıni adlı yaşayış məntəqələri var.

Ametist hidr. sada Şahbuz r-nun orazısında min bulaq Ametist şəffaf göy və ya bənövşəyi rəngli qiymətli mineral daşdır. Bulağın adı homin orazıda ametist mineralının çıxarılması ilə bağlıdır.

Amirki/Amiraki or mür İsmayılı r-nun orazısında dağ Oronimi qışmon təhrifə uğramış (Əmir oku) hesab edən bozi tədqiqatçılar *Əmir və ku* (tatca "dağ") sözlərindən ibarət olan toponim kimi "Əminin dağı" mənasına üstünlük verirlər. Oronim *amir* (amur türk dillərində və monqol dilində "sakit dinc") və *ki* (ku/kuh İran dillərində "dağ") sözlərindən düzəlib, "sakit dağ, dinc dağ" deməkdir.

Amsar/Əmsar oyk. sada. Quba r-nunun cınıadı i o v -də kənd Ağçayın sahilində, dağətəyi düzənlikdədir. Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim ərəb mənşəli *amsar* (sən sözünün cəmi) "böyük şəhər, ölkə", "böyük yaşayış məntəqəsi" sözü ilə bağlıdır. Görünür, Ərəb xilafəti dövründə yaşayış məntəqələri başqalarına nisbətən böyük və ehatəsi çox olduğuna görə onu Amsar (Əmsar) adlandırmışlar.

Amsar hidr. sada Quba r-nunda Amsar kəndindən q -də min bulaq Azdebitlidir. Suyu soyuq, rəngsiz və şəffafdır. Suyu bir qədər qızdırmaqla yerli əhali tərəfindən müalicə üçün istifadə edilir. Adını yaxınlığında yerləşdiyi cınıadı yaşayış məntəqəsindən almışdır.

Amsarqışlaq oyk. mür Quba r-nunun Alckseyevka i o v -də kənd Qusar məlii düzənliyindədir. Amsar kəndindən köçüb gələn oronim tərəfindən salınmışdır. Oykonim *Amsar* (oyk) və *qışlaq* (qış mənzili) sözlərindən düzəlib, "Amsar kəndinə aid qışlaq yeri" deməkdir. 1933-cü ildə Amsarqazma kimi qeydə alınmışdır.

Amudüq or sada Qubadlı r-nu orazısında dağ Dağın üstündə qədim yaşayış məskoninin yeri və təbii istehkamı xatırladan Amudüq məbədii var. Türkiyədə Van gölünün yaxınlığında Amid qalasının adı ilə cını monşəli olması ehtimal olunur. Xəlti etimologiyasına görə, oronim Amrudüq sözünün təhrif olunmuş formasıdır.

Anaaxr hidr. mür Tovuz, Ağsu, Neftçala, Ağdaş, Tortov r-nlarında arklar Hidronim *ana*

(böyük, esas, baş) və *arx* (su obyektini) sözlərdən düzəlib Obyektli ölcü cəhətdən toyin edir.

Anabad oyk. mür Ordubad r-nunun Ordubad şəh. i o v -də kənd Zəngozur silsiləsinin c. etoyindədir. Bu sözlə bağlı Anabad yeri (Qubadlı), Anabad dərəsi (Laçın) və s. mikrotoponimlər mövcuddur. Van gölündən c -də, Anabad məbədinin yaxınlığında Anabad adı kənd var. Tədqiqatçıların toponimi orta fars dilindəki *anapat* (adam yaşamayan, abad olmayan yer) sözü ilə bağlayırlar. Oykonim *ana* (esas, böyük, baş) və *bad/bat/bel* (dağ yamacı, eniş, dağ ətəyi) sözlərindən düzəlib, "böyük dağ ətəyi" deməkdir. 1918-ci ildə Ermənistanın Qafan r-nunda Anabad adı yaşayış məntəqəsi olmuşdur.

Anabad Qayadın or. mür Babək r-nu orazısında dağ Əznobürd kəndindən sm -da yerləşir. Hün 2077 m. Bozi odebıyyatlarda Anabad Gədik kimi də işlədilir. Oronim *Anabad* (oyk), *qaya* (dağ) və *dın* (maldarların dincəldiyi yer, yaylaq) sözlərindən düzəlib, "Anabad kəndinin dağda yaylaq yeri və ya Anabad kəndinin yaylağı olan dağ" deməkdir.

Ana Zağa or. mür Qobustanda mağara Oronim *ana* (baş, böyük, esas) və *zağa* (oyuq, quyu, mağara) sözlərindən düzəlib, "böyük mağara" deməkdir.

Anart or. mür Bakıda pələng vulkanı Oronim türk dillərindəki *an* (çökək, quyu, yeraltı boşluq) və *arı* (yükseklik) sözlərindən düzəlib, "yükseklikdə quyu, dağda yeraltı boşluq, vulkan" deməkdir.

Anabuo oyk. düz. Astara r-nunun Axanəkəran i o v -də kənd Boşorü çayının sahilində, Peştosor silsiləsinin etoyindədir. Anobuo, Anbubu, Anbuo variantlarında təsadüf olunur. 1917 və 1961-ci illərdə Ambuo şəklində qeydə alınmışdır. Təlis dilində *ambu* "anbar" deməkdir.

Anbardağ b a x Ambardağ

Ancaqov oyk. mür Lerik r-nunun Birsülüm i o v -də kənd Peştosor silsiləsinin yamacındadır. Bozi tədqiqatçılara görə, Ancaqov sözündən təhrifdir. Güman edilir ki, qıpçaqların *anca* tayfasının adından və təlis dilindəki *ku* (yer, ərazi) sözündən ibarət olub,

"oncalorin məskon yeri" mənasındadır. Əslində oykonim təlis dilindəki *anca* (doğramaq, kəsmək) və *qovigav* (öküz, qaramal) sözlərindən ibarət olub, "mal qosulan yer, saltaqxana" deməkdir.

Andreyev bankosi hidr. mür Bakıda, Xəzər dənizində dayazlıq, Rus doniçilərinin birnin adı ilə bağlıdır.

Andreyevka oyk. sada Colilabad r-nunun cınıadı i. o. v -də kənd. İncəçaydan bir qədər aralı, Lonkeran ovalığındadır. XVIII əsrdə Rusiyadan köçüb gəlmiş kondli icmalarından birnin adı ilə bağlıdır. 1992-ci ildə kondin ovkolki adı özünə qaytarılaraq Qarazoncır adlandırılmışdır.

Andurma oyk. sada Lerik r-nunun Çayrud i o v -də kənd. Dağətəyi orazidədir. Türk dillərində andurma "qorxu, ov heyvanları ilə zəngin olan yer" deməkdir. XX əsrin əvvəllərində kəndin əhalişi İrana köçmüş, sonralar kənd yenidən bərpa olunmuşdur. Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, *andurma* təliscə "dəmirəgac" mənasındadır. Yaşayış məntəqəsi dəmirəgac bitən orazıda salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Amur vilayətində Andurma adı qəsbə vardır.

Angalan/Angolan/Əngəlan or. düz Abseron r-nu orazısında dağ, Türk dillərində *ankallangal* sözü "toqəcübül, heyranedic, qorbu", monq dilində isə *ang* "yarıq, çat, xondek" mənaslarını ifadə edir. Oronim *angal* və *-an* (şək) komponentlərindən düzəlib, "çatlamış yer və ya qorbu, heyranedic yeri" deməkdir. 1917-ci ildə Quba qozasında Əngəlan, 1961-ci ildə isə Sumqayıtda Əngəlan adlı yaşayış məntəqələri qeydə alınmışdır.

Anqolovlənd/Anqulovlənd or. mür Lonkeran r-nu orazısında, Boşorü və Lomor çayları arasında dağ Hün 1160 m. Oronim *anqıləngül* (təlis "düyün", "qovşaq", "morkoz", "bənd", "topa, yığın" mənaslarını ifadə edir) və *bənd* (dağ) sözlərindən düzəlib, "morkozda, ortalda olan dağ" deməkdir. Dağ iki çay arasında yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Anqolovləkə/Anqulovləkə hidr. mür Lonkeran r-nunun Tatova kəndində çay Hidronim *Anqulov* (orazidəki dağın adı) və *kəş* (çay qolu) sözlərindən düzəlib, "Anqulov yaxınlığından axan çay" deməkdir.

Anzor hidr. sada Naxçıvan orazısında, Əlinca çayı dərəsində min bulaq Azdebitlidir. "Anzol" sözünün təhrif formasıdır.

Anzov oyk. sada. Yardımlı r-nunun Hamarkənd i. o. v -də kənd. Peştosor silsiləsinin yamacındadır. Yerli əhali bu adı Anzo kimi tələffüz edir. Kondin keçmiş adı Zivirs olmuşdur. XIX əsrin ortalarında aparılan araşdırmalara görə, kənddə cəmi beş ailə olmuşdur. Mütxəssislərin fikrincə, *anzol* *anzol* təlis dilində "iki yağın arasında kiçik torpaq sahəsi" deməkdir. Lakin Qafqazda Andzav şəklində qeydə alınmış dağın adı "dar, çətinkeçilən; mağara" kimi izah olunur. Tacikistanda, Hissar silsiləsindəki Anzob aşırımının adı da homin mənə ilə bağlıdır.

Anzovlu oyk. düz Lerik r-nunun Çayrud i o v -də kənd. Peştosor silsiləsinin yamacındadır. Kəndi Yardımlı r-nunun Anzov kəndindən çıxmış ailələr salmışlar. 1917-ci ildə Anzoli, 1933 və 1961-ci illərdə Anzolu şəklində qeydə alınmışdır. Oykonim "Anzovdan gəlmişlər" deməkdir. İran orazısında Ənzəli adı şəhər mövcuddur.

Apobənd or. mür. Lonkeran r-nunun Bilosor kəndi orazısında dağ, Boşorü çayının sol sahilində yerləşir. Hün 696 m. Oronim *apo* (toponimiyada "papaq, yuvarlaq zirvə, dağ başı" kimi izah olunur) və *bənd* (dağ) sözlərindən düzəlib, "yuvarlaq zirvəli dağ" deməkdir. 1917 və 1933-cü illərdə Lonkeran r-nunun Sefidor i o v -də Apo adlı kənd qeydə alınmışdır. Sonralar homin kəndin adı Aşağı və Yuxarı Apu kimi verilməmişdir. Filippində ən yüksək vulkan (2954 m) Apo, Xəbarovsk vilayətində bir vulkan (çay və topo) Apokan adlanır.

Arabaçi oyk. sada 1 Godoboy r-nunun cınıadı i. o. v -də kənd. Axınca çayının sağ sahilində, Murgüz silsiləsinin etoyindədir. Yerli əhali tərəfindən Şıx Arabaçısı da adlanır. XIX əsrin ortalarında indiki Çobankənd i o v -dəki Arabaçi kəndindən köçüb gəlmiş ailələr (əzəli, buyramlı, kolbaylar, cütüylü tiroleri) tərəfindən salınmışdır. 2 Godoboy r-nunun Çobankənd i o v -də kənd. Dağətəyi orazidədir. Toponim oğuz tayfalarından salırların bir qolu olan arabuçları tayfasının adı uks etdirir. Etnotoponimdir.

Arabaçılar

Arabaçılar *oyk. sada*. Bərdə r-nunun Mustafafağlı i ə v -do kond Qarabağ düşündür. Arabaçılar Qarabağda yaşaymış boyhömədlı tayfasını tirolərindən birinin adıdır Etnotoponimdir.

Aracı *or sada* Şahbuz r-nu ərazisində, Zongozur silsiləsində dağ zirvəsi Şahbuz r-nu ilə Ermənistanın sərhədindədir Hün 3067 m Oronim "arada olan, sərhəd" deməkdir Azərb dilində "türkçəaracı, türkçəaro ilə müalicə edən" mənasında da aracı sözü işlənir Təbii dağ çıxıqlarının müalicəvi xüsusiyyətini nəzərə alsaq, ikinci variant da qəbul oluna bilər

Aracıdağ *oyk. mür* Kəlbəcər r-nunun eyniadlı i ə v -do kond Xaçın çayının sol sahilində, Qarabağ silsiləsinin ələyindədir Dovşanlı kurqanları (e.ə XI-IX əsrlərə aid 9 kurqan) kəndin yaxınlığındadır Bezi mənbələrdə Dovşanlı, Aydəresi adları ilə də yad olunur Tədqiqatçılar Aracıdağ oykonomini erm *arç* və *dzor* sözlərindən ibarət "ayı dəresi" mənasını ifadə edən toponim kimi izah etmişlər Əslində *aracı* aracı türk dillərində "qoruyucu, keşikçi", *zortuz* "təpə, zirvə" deməkdir 1992-ci ildən kəndin adı Dovşanlı kimi rəsmiləşdirilmişdir

Arakəç *or. mür*. Xəzər dənizində ada, Türk dillərində *arak* "su, cövhər, tər", *aç* *açak* "qullaq, ətraf, əhatə" deməkdir *Arakəç Arakəç* "su ilə əhatə olunmuş, ada" mənasını ifadə edir Braziliyanın c -ş ələyindədir Kəndin əvvəlki adı Qara Quzey olmuşdur Arakel oykonomi türk dillərində *arak* və *el* sözlərindən ibarət olub, "su, çay کنارında yerləşən kənd, oba" mənasına uygundur Çelyabinsk vilayətində Silaçski kəndi 1968-ci ildə Arakelski adlandırıldı 1917-ci ildə Cəbrayıl qəzasında Birinci və İkinci Arakul adlı iki yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır 1988-ci ildən kəndin adı Şah İsmayıl Xətəinin şərəfinə Xətəi adlandırılmışdır

Aracaq *hidr. mür* Kəlbəcər r-nu ərazisində çay Tərtor çayının sağ qoludur Hid-

Aran

ronim *Araq* (monq və türk dillərində "şimal", "dağın kölgə düşən yamacı", "açıq, geniş saho", "quru çay yatağı" mənaslarını ifadə edir) və *çay* (su obyektini termini) sözlərindən düzülüb, "şimaldan axan çay" və ya "geniş sahəni tutan çay" deməkdir Zəngilan r-nundakı Araqludərə, keçmiş Yelizavetpol qəzasında qeydə alınmış Araqlı mülkü, Ermənistanda Araqats, Gürcüstanda Araçı coğrafi adları da bu mənə ilə bağlıdır

Aralıq *or. düz*. Şalyan r-nu ərazisində palçıq vulkanı Türk dillərində və monq dilində *aral* "ada, çay hövzəsi" mənasında işlənir 1933-cü ildə Ağdaş r-nu ərazisində Aral kənd adı qeydə alınmışdır Özbəkistan və Qazaxistan ərazisində bir göl Aral, Uralda iki göl Aralsor adlanır Azərbaycan dilinin qərb qrupu dialekt və şivələrində *aralıq* sözü "hər tərəfi su ilə əhatə olunan quru yer, adacıq" mənasını ifadə edir *Aralıq* oronimi də "quru yer, adacıq" mənasına uygundur

Aralıqbulağ *hidr. mür*. Laçın r-nu ərazisində bulaq və çay Hidronim Aralıq və bulaq sözlərindən ibarət olub, coğrafi obyektin yerləşmə mövqeyini bildirir Çayın adı eyniadlı bulaqdan götürülmüşdür

Aralıqtəpə *or mür* Gədəbəy r-nu ərazisində dağ Oronim *aralıq* və *təpə* sözlərindən ibarət olub, "ada təpə" mənasını ifadə edir

Aran *oyk., sada* 1 Lerik r-nunun Kirovud i ə v -do kond Dağətəyi ərazisində; 2 Tovuz r-nunun Yanıqlı i ə v -do kond Çimçıldaq silsiləsinin ələyindədir Yerli əhali arasında Aran Yanıqlı kimi tanınır Vaxtilə Yanıqlı kəndinin Aran adı ərazisində əkin sahələr olmuş, İkinci dünya müharibəsindən sonra isə homin kənddən ayrılmış əhali burada yeni yaşayış məntəqəsi salmışdır Oykonomi "Aranda yerləşən Yanıqlı kəndi" mənasındadır Toponimi qıpçaqların aran tayfasının adı ilə bağlayırlar Türk dillərində *aran* sözü "düzlük, isti yer, qışlaq yeri, tövlə" mənalarda işlənir Azərb ərazisində bu sözlə bağlı bütün coğrafi obyekt adlarında homin mənə özünü doğruldur

Aran *or. sada* 1 Azərbaycanın düzlük hissəsinə (Kür-Araz, Samur-Dovçəi, Lonkeran ovalıqları, Gonco Qəzax və Araz-

Arançı topoləri

boyu düzlüklərlə və s.) əhali tərəfindən verən ad. Yay istı, qışı mülayim keçir Əsas pambıqçılıq r-ları və qışlaqlar burada yerləşir; 2 Tovuz r-nu ərazisində dağ. Adını ərazidəki eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır; 3 Qəbələ r-nu ərazisində dağ silsiləsi Erkən orta əsrlərdə Şimali Azərb -nın adı olmuşdur Mənbələrdə Tosarən (Düz Aran), Aran, Arran, ol-Ran, Rani kimi adı qəkilir Qədim Azərb dilində *aran* "isti, düzən yer, qışlaq yeri" mənasındadır Oronimlərin eyniadlı etnonimlə bağlılığı da istisna deyil. Çünki Krım ərazisində Arana, İrkutsk vilayətində Aranaqala, Sibirde Arankul, Azərbaycan ərazisində Aran topası, Aran dərəsi (Lerik r-nu), Oran dərə (Masallı r-nu Yelocəq kəndi), Arantəpə (Kəlbəcər r-nu Mozkənd kəndi), Urandəğ (Xocavənd r-nu) və s qeydə alınmışdır və tədqiqatçılar bu coğrafi adları *aran/oran/uran* etnonimi ilə əlaqələndirirlər

Arançı topoləri *or. mür* Ağstafa r-nunun Ağstafa şəhəri yaxınlığında qədim yaşayış yerlən sayılan iki topə *Arançı* və *tapoləri* sözlərindən düzülüb Azərb dilinin Qəzax dialektində "biçim işləri qurtaranədək yayda aranda qalan adəm" *arançı* adlanır *Arançı* sözünün etnonim olması da istisna deyil Qeyd etmək lazımdır ki, türkdilli xalqların toponimiyasında *arançı* toponimik termin kimi "daşlıq, qayalıq, dağ" mənalarda işlənmişdir Krımın Suvorovo kəndinin əvvəlki adı da *Arançı* olmuşdur

Aran görünən *or. mür* 1 Daşkəson r-nu ərazisində dağ, 2 Daşkəson r-nu ərazisində tepə Həmin dağdan və topodən baxdıqda aranı - Kür-Araz ovalığını görmək mümkündür olduğundan bu cür adlanmışdır

Aranlı *oyk., sada* Biləsuvar r-nunun Mircəlal i ə v -do kond Düzlüklərdə Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin sonlarında Rusiyadan köçürülmüş ailələr salmışlar 1991-ci ildə Tatyanaovskı, Tatyanaovka adlandırılmışdır Oykonomi "düzlüklidə yaşayanlar, arandan gələnler" mənasındadır

Aranzəmilə *oyk mür* Xocalı r-nunun Naxçıvançılıq i ə v -do kond Qarabağ silsiləsinin ələyindədir Yerli əhalinin məlumatına görə, Mirzobuyı (Mirzənin yurdu), Mirzoboy-

Araz

yun adları bu kəndin keçmiş adları olmuşdur Tədqiqatçıların fikrincə, alban hökmdarı Varazın (VI əsr) burada iqamətgahı olduğunu görə kond Varazabun adlanmışdır Bozi mənbələrdə bu kəndin adı Vartaşen kimi də qeyd olunmuşdur Oykonomi *aran* və *zəmin* (fər "yer, məkan") sözlərindən düzülüb, "isti və mülayim iqlimə malik düzlük yer" mənasındadır Mənbələrin məlumatına görə, XIX əsrdə Cənubi Azərb -nın Qaradağ əyalətindən köçüb gəlmiş bozi ailələr Şuşa qəzasında Aranzəmilə adı sahədə məskunlaşmışlar

Aras kut *hidr mür* Abşeron yarımadasında göl Hidronim *aras* və *kut* sözlərindən düzülüb, "axar suyun töküldüyü, çayın mənbəyi" deməkdir

Aratlı Curuqlu *oyk. mür* Ağsu r-nunun Ərəbuşağı i ə v -do kond Şirvan düzündədir Keçmiş adı İkinci Aratlık olmuşdur 1992-ci ildən kənd indiki adı ilə rəsmiləşdirilmişdir Oykonomi urat tayfa adından və həmin tayfanın cürüglü təirasını adından düzəldiyi güman edilir Etnotoponimdir

Arayatlı *oyk. düz* Füzuli r-nunun eyniadlı i ə v -do kond Araz çayının sol sahilində bir qədər alət düzlüklidədir XIX əsrə aid sənədlərdə Mustafa Sərkərlı adı ilə verilir 1933-cü ildə Arayatlı şəklində qeydə alınmışdır Belə güman edilir ki, toponim XIII əsrdə moqolların tərkibində Azərb -na gəlmiş türkdilli urat tayfasının adını özündə əks etdirir Etonim iso türk dillərindəki *ara* (orta) və *yaltıyaltıq* (hərəkət etməyən, oturmaq (türk) sözlərindən olub, "mərkəzdə yerləşən oturmaq türklər" deməkdir Burada -lı şəkilçisi aidlik, mənsubluq ifadə edir

Araz *hidr sada* Türkiyə, Azərb və Ermənistan ərazisindən axan çay Kürün on böyük qoludur Türkiyədə Bingöl silsiləsinin yamaclarından, 3000 m hündürlükdən başlanırlar Böhrəmtope su qovşağı yaxınlığında mənsobədə Araz Azərb ərazisində axır Sabirabad şəhəri yaxınlığında, Suqovuşan adlı yerdə Kürlo birləşir Azərb -nın İrəvan dövlət sərhədini təşkil edir

Tarixi mənbələrdə *Araz* sözü Rass, Arras, Rude-Aras, Eraks, Araks, Aras, Arax şəklində işlənmişdir Yunanlar bu hidronimi

"qazıram", qədim parslar "qacmaq" mənası ilə əlaqələndirilmiş Tədqiqatçıların əksəriyyəti "aras" sözünün İran mənşəli dillərin birində "su" mənasında olduğunu söylöyürlər və bunu Mədiya torpağında Araks adı ikinci bir çayın olması ilə əlaqələndirirlər. Hidronimin ən qədim forması Araks olmuşdur. Son tədqiqatlara görə, çayın adı qədim türk dillərində *oruzlaz/azaz* (sakıt, düc, xeyirxah, xeyir verən) sözündədir. *Ar* türk və moqol dillərində "şimal", "dağın şimal yamacı", "qərb", "arxa tərəf" və s. mənələrdə işlənilir "Aks, oks" komponenti işe tökdülkü xalqların toponimiyasında "aksu, oksu" forması ilə yanaşı işlənərək həm müstəqil, həm də ikinci komponent mövqeyində "axan su, çay" mənalarını ifadə edir. Beləliklə, sonralar Araz formasına düşmüş Araks hidronimi "qərbdən axan çay" mənasında izah oluna bilər. Bu çayın adı bəzi mənbələrdə Qarasu kimi də verilir ki, bu da homin mənaya uyğundur. Herodot Amudəriya və Sirdəriya çaylarını da Araks adlandırdı.

Araz *oyk. sadə* Babək r-nunun Təzəkənd i.e.v.-də qəsbə 1972-ci ildə Araz su qurğularının tikintisindən fəhlə qəsbəsi kimi yararlanmışdır. Adını ərazisindəki eyniadlı çaydan almışdır. Arazbarı/Arazbar/Arasbar *oyk. mür* Ağcabədi r-nunun eyniadlı i.e.v.-də kənd. Qarçay çayının sağ sahilində, Mil düzündədir. İlk dəfə XIII əsrə aid mənbələrdə (Fəzullah Rəşidəddin "Məktublər") Arasbar şəklində qeydə alınmışdır. XVI əsrdə türk soyyəhli Evliya Çələbinin yazdığına görə, Araz çayının nisbətən yuxarıdan töküldüyü ərazi yerli əhali arasında Arazbar adlanmışdır. XVIII əsrdə Arazbar Qarabağ xanlığının banisi Pənəhəli xanın atası İbrahim ağanın otlaq yeri olmuşdur. XIX əsrə aid mənbələrdən birində Araz çayının Ordubad və Məhri arasında Arasbar adlı dar dərədən axdığı göstərilir. Həmin əsrə aid başqa bir mənbədə isə Arazbarlı kəndi qeydə alınmışdır. 1917-ci ildə Cəbrayıl və Şuşa qozalarında Arasparlı, 1917 və 1933-cü illərdə Göyçay qozasında Arazboylı yaşayış məntəqəsi olmuşdur. 1933-cü ildə Ağcabədi r-nundakı Arazbar kəndinin adı Araspar şəklində qeydə alınmışdır. Türkiyənin Qars oyalotinin Kağızman dairəsində də Arasbarlı

adlı yaşayış məntəqəsi mövcuddur. Toponim belə geniş arealda yayılması onu göstərir ki, Arazbar evvəllər yer adı olmuş, orada yaşayan insanlar müxtəlif ərazilərə köçdükdən sonra saldıqları yeni yaşayış məntəqələrinə də keçmiş yurdlarının adını vermişlər. Çox güman ki, Arasparlı etnonim və ya etno-toponim, Arasbar və ya Araspar isə toponimdir. Toponim elmi ədəbiyyatda *Araz* (çay adı) və *bar* (farsca "sahil", "kənar") sözlərindən ibarət olub, "Araz çayının kənarı, yanı, sahili" mənasında izah olunur. Lakin qeyd edək ki, türk dillərində *paribar* sözünün bir çox mənaları ilə yanaşı "açıq, geniş düzən", "hərəkət edən, axan" mənalarında işlənməsi hallarına da təsadüf edilir. Bu baxımdan Araspar və ya Arazbar oykonimnin mənası "Araz çayının arxıdır, geniş düzən" kimi izah oluna bilər.

Araz Dilağarda *oyk. mür* Füzuli r-nunun Əhmədboyli i.e.v.-də kənd. Araz çayı sahilində, düzənlikdədir. Oykonim *Araz* (hidr) və *Dilağarda* (etnotoponim, qaraqoyunlu qəbiləsinə mənsub nəsil adı) sözlərindən düzəlib, "Araz sahilində yerləşən Dilağarda kəndi" deməkdir. Ərazidəki iki Dilağarda kəndini bir-birindən ayırmaq üçün oykonim evvelinə Araz və Qobu komponentləri artırılmışdır.

Araz Zərgər *oyk. mür* Füzuli r-nunun Əhmədboyli i.e.v.-də kənd. Araz çayının sahilində, Mil düzündədir. Oykonim *Araz* (hidr) və *Zərgər* (etnotoponim) sözlərindən düzəlib, "Araz sahilində Zərgər kəndi" deməkdir. Kendi r-nun ərazisindəki Zərgər adlı digər kənddən fərqləndirmək üçün Araz sahilində olan bu kənd belə adlandırılmışdır. Kəndin əhalisi 1820-ci ildə Cənubi Azərbaycandan köçürülmüş ailələrdən ibarətdir.

Arbat *or. sadə* Ağberson r-nun ərazisində palçıq vulkanı. Türkdilli xalqların toponimiyasında *arba(t)* toponimik termin kimi "azsulu, dayaz yer", "saya", "qum, gil və çinqildən ibarət torpaq sahəsi" mənalarında işlənilir. 1948-50-ci illərdə Ermənistanın Məsis r-nundan deportasiya edilmiş bir kəndin adı Arbat olmuşdur. Rusiya ərazisində Arbatisk adlı bir neçə coğrafi obyekt qeydə alınmışdır ki, bunları tədqiqatçılar orob dilin-

dəki *rabat* (karvansara, məscid, qonaq evi və s.) sözlü ilə əlaqələndirirlər.

Arbatan *oyk. düz* 1 Salyan r-nunun eyniadlı i.e.v.-də kənd. Kür çayının sağ sahilindənin bir qədar aralı, Salyan düzündədir, 2 Şəur r-nunun Dərvişlər i.e.v.-də kənd. Arazboyu düzənlikdədir. Oykonim "sayılıq, çinqilic" deməkdir.

Arazdağ *or. mür* 1 Azərb.-də Acınohur ön dağlığının c.-unda dağ silsiləsi. Bozdağ sil.-nin Ətilcan və Türyan çayları arasındakı hissədir. Hün 700 m. Türyançay qoruğunun çox hissəsi bu ərazidedir; 2 Şəki r-nun ərazisində dağ. Oronim *arçan* (ardıc ağacının nadir növlərindən birinin adıdır) və *dağ* sözlərindən düzəlib. Ərazidə həmin ağacın bitdiyi meşələr var. Şəki r-nunda Araztəpə adlı yüksəkliyin olduğu da məlumdur.

Arçiman *oyk. mür* Şamaxı r-nunun Demircilər i.e.v.-də kənd. Pirsaat çayının sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin ötyündədir. Bəzi tədqiqatçılara görə, toponim *arçan* (ardıc bitkisi) və *man* (ətəf) sözlərinin birləşməsindən yaranaraq yerli teleffuz nəticəsində indiki formasını almışdır. Kənd ətrafı arçan ağacları ilə zəngin olan dağın ötyündə salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Toponimik sözlüklərdə Ərciman variantında olan bu oykonim 1917-ci ildə Arçiman şəklində qeydə alınmışdır. Oykonim *arçi* və *man* sözlərindən düzəlib. Arçilər Qərbi Dağıstanda yaşayan və avarlarla yaxın olan etnik qrupdur. Türk dillərində *arçi* sözü "dağlı" sözünün sinonimidir, *man* komponenti isə "adam", "yer, məkan", "əhatə olunmuş" mənalarını ifadə edir. Arçiman oykonimi "dağların", yaxud "dağlıların məskunlaşdığı yer" kimi başa düşülməlidir. Türkmənstanda Kəpətdağın ötyündə Arçiman adlanan kənt rəşərinin olduğu da məlumdur.

Arçivan *oyk. mür* Astara r-nunun Arçivan i.e.v.-də kənd. Arçivan çayının sahilində, Lənkoran ovalığındadır. Ədəbiyyatlarda Ərcivan şəklində təqdim edilir. Tədqiqatçıların bir qrupu bu toponimi talış dilindəki *arç* (doymirman) və *van* (məskən, ev, yaşayış yeri) komponentlərindən ibarət "doymirman yeri" mənalı, digər qrupu isə türk dillərində *arça* (ardıc ağacı) və *van* (məkan, yer) kom-

ponentlərdən düzəlmis "ardıc ağacı bitən yer" mənasında söz kimi qəbul edirlər. Əslində oykonim *arçi* və *van* sözlərindən düzəlib, "dağların yaşadığı yer" deməkdir.

Arçivan *hidr. sadə*. Astara r-nun ərazisində çay. Adını eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır.

Ardəli *or. düz* Şəur r-nun ərazisində dağ. Dəreleyaz silsiləsinin q.-indədir. Hün 2229 m. Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, dağın adı Ərdəli oymalidir. Keçmişdə burada yaylaq olmuş, yaylaq sahibləri və dağ da sonralar Ardəli adlanmışdır. Toponimik ədəbiyyatlarda Türkiyədəki Ardonimik Ərcivan adı ilə əlaqələndirilərək etno-oronim hesab edilir. Lakin əslində oronim "gözəti, keşikçi dağ" kimi izah olunmalıdır.

Ardasava *or. mur* Laçın r-nun ərazisində dağ. 1917-ci ildə həmin ərazidə Ardasava adı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır. Yerli əhəlinin dilində Ərdəşəvi kimi teleffuz edilən bu oronim çox vaxt kürd dilində *arđaş* (ardıc ağacı), (-a bitdiricisi) saiti və və (yer) komponentlərdən ibarət söz kimi "ardıclı dağ" mənasında izah olunur. Güman ki, *Ardaş* ("keşikçi dağ") dağın adı, *Ardasava* ("Ardəş dağı olan oba") isə kəndin adı olmuşdur.

Ardasava *oyk. sadə* Dağın r-nunun Təzəkənd i.e.v.-də kənd. Laçın çayının ərazisində. Adını ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır. Bəzi mənbələrdə Ərdəşəvi kimi verilmişdir.

Ardasavası *hidr. mür* Laçın və Daşkəsen r-nun ərazisində çay. Şəlvə çayının qoludur. Adını ərazidəki eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır.

Ardic *or. sadə* 1 Gədəbəy r-nun ərazisində dağ, 2 Kəlbəcər r-nun ərazisində dağ, 3 Qubadlı r-nun ərazisində dağ, 4 Şəur r-nun ərazisində dağ. Hün 2032 m. Oronim bu dağların ötyündə bitən *ardıc* ağacının adı ilə bağlı yaranmışdır.

Ardicli/Ardışlı *oyk. düz* Laçın r-nunun Vaqazın i.e.v.-də kənd. Pionis çayının sahilində, Qarabağ silsiləsinin ötyündədir. Oykonim "ardıc ağacı çox olan yer", "ardıc bitən yer" deməkdir.

Argüneh *or. mür* Xocavənd r-nunun Xırmancı kəndi ərazisində dağ. Hün 1468 m.

Oronim Ar və güneş sözlərindən düzəlmişdir. Toponimik ədəbiyyatlarda Ərgünəş şəklində təqdim olunan bu oronim belə izah olunur "yaxınlığındakı dağlardan hündür olmasına və güneş şüası ilk dəfə həmin dağın zirvəsine düşməsinə görə dağ belə adlanmışdır". Ar sözü "keşikçi, gözətçi", "quru çay dərəsi" mənaları ilə yanaşı buryat, yakut və moñq. dillərdə "qərb, arxa tərəf, şimal, dağın kölgə düşən hissəsi, qozəy" mənalarını da ifadə edir. Qeyd etmək lazımdır ki, Quba r-nun ərazisindəki hal-hazırda Dolanlar adlanan dağın da əvvəlki adı Arğünəş olmuşdur. Bu oronimin coğrafi mövqeyi ikinci izahla üst-üstə düşür. *Dolanlar* adına gəlincə, *dolan* qədim fars və tacik dillərində "dağ keçidi", moñq dilində (*dalin*) "arxa tərəf, yüksəklik, yol" deməkdir. Bu baxımdan Arğünəş və Dolanlar oronimlərinin sinonim hesab oluna bilər. Qırğızistanda Dolon, Tacikistanda Dolona, Dolonabulak yer adları bu oronimin türk dilləri üçün yad olmadığını sübut edir.

Arğalıdağ or. mür Tovuz r-nun ərazisində dağ *Arğalı* Azərb. dilinin dialektlərində "vəhşi qoç" deməkdir. Bu baxımdan oronim "qoç dağı" kimi izah olunmalıdır.

Arxaclar düzü or. mür 1 Qax r-nunun Tasmalı kəndi ərazisində düz, 2 Qax r-nunun Almalı kəndi ərazisində, dağ ötəyində düz, Azərb. dilində *arxac* qoyun, mal-qara yatağına deyilir. *Arxaclar düzü* "qoyun, mal yatağı, düzü" deməkdir. Azərb.-da arxac komponentli Qaynararxac, Çayarxac, Qararxac, Ermənistanda Xanarxac, Arxactəpə, Gürcüstanda Arxacqaya coğrafi obyektlər qeydə alınmışdır.

Arxangelovka oyk. sadə Biləsuvar r-nunun cənubunda i o v -də kənd, Mahmudçala kəndlindən bir qədər aralı, Muğan düzündədir. Kəndin adı XIX əsrdə Arxangel'sk vilayətindən köçüb gəlmiş əhali tərəfindən verilmişdi. 1991-ci ildən Bağbanlar adı ilə rəsmiləşdirilmişdir.

Arxaşan or. mür Tərtər r-nun ərazisində dağ Ərazidəki çaylardan bunnin yuxarı axarında qarşısı daşla kəsilmiş, onun dərəsinin sağ yamacı boyu arx çökəlmişdir. Arx yamacdan endirildikdən sonra dərni olmayan çökək-

likdən keçərək qaşı aşır. Ona görə də dağ Arxaşan adlandırılmışdır.

Arıarx hidr. mür Astara r-nun ərazisində çay Hidronim *arı* (tamuz, şoffaf) və *arx* (kanal, su obyektli) sözlərindən ibarət olub, "təmiz su" deməkdir.

Arı dərəsi or. mür Tovuz r-nun ərazisində dərə Hidronim "Arısu çayının dərəsi" mənasındadır.

Arılıq oyk. sadə Balakan r-nunda kənd Dağətəyi ərazidədir. Burada vaxtilə Gərəkli kəndinin əhalisinin yay vaxtı arxanalar olmuşdur. Yaşayış məntəqəsinə Mahamalar kəndindən çıxmış ailələr Arılıq adlanan həmin yerdə saldıqlarına görə kənd belə adlanmışdır.

Arıqdam/Arıxdam oyk. mür. Gədəbəy r-nunun Qumlu i o v -də kənd. Gədəbəy çayının (Şəmkir çayının qolu) sol sahilindən bir qədər aralı, Şəkərbəy dağının ötəyindədir. Kənd XVIII əsrin axırından yaranmışdır. Hazırda həmin r-nun Hacılar kəndinin bir hissəsi də Arıqəyə adlanır. Xalq etimologiyasına görə, toponim Arıq Alı adlı şəxsin adı ilə bağlıdır. Qədim türk dillərində *arık* "erik", "kanal, arx, su hövzəsi", *dam* "mal saxlanan yer, yaşayış yeri" mənalarını ifadə edir. Oykonim "su, qoç sahilində yaşayış yeri" kimi izah olunur. Gürcüstan ərazisində Arıxdam, Qazaxıstanda Arıkbalıq yer adları da mövcuddur.

Arıqdamsu hidr. mür Gədəbəy r-nun ərazisində çay Şəmkir çayının qoludur. Başlanğıcını Çolpan dağından aldığına görə, yerli əhali arasında Çolpan çayı adı ilə tanınır. Son zamanlar Çiçəkli adlandırılmışdır. Dam da ərazidəki Arıqrın kəndinin Çiçəkli (1991-ci ildən) adlandırılması ilə bağlıdır. Adını eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır. Bəzi mənbələrdə hidronim Arıqşu şəklində də qeydə alınmışdır.

Arıqrın/Arıqrın/Arıqrın oyk. mür Gədəbəy r-nunun cənubunda i o v -də kənd. Çətindərə çayının (Zəyəm çayının qolu) sağ sahilində, Haçaqaya dağının (Şahdağ silsiləsi) ötəyindədir. Güman edirik ki, oykonim həmin ərazidə yaşayan və əsasən heyvəatlarla qidalanan *arıqrın* adlı kiçik quşun adı ilə bağlıdır. 1991-ci ildən Çiçəkli adlandırılmışdır.

Arıqrın hidr. sadə Gədəbəy r-nunda çay Uzunluq təqribən 10 km olan bu çay Zəyəm çayının sol qoludur. Başlanğıcını Şahdağda Təndirli yurd deyilən yerdən alır. Xalq etimologiyasına görə, çay daşqınları şəhərləndikdə arıxanaları yuyub apardıqı üçün belə adlandırılmışdır.

Arınc oyk. sadə Şahbuz r-nunun Qarababa i o v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Qədim türk dillərində *arinc* "çətin, lərs, sət, darıxdırıcı" mənalarını ifadə etmişdir. Güman ki, oykonim mövcud ərazinin sort iqlimi ilə əlaqədar olaraq yaranmışdır. XVIII əsrin əvvəllərində İrəvan xanlığının Qırxbulaq mahalında Arınc adlı kənd qeydə alınmışdır, 1948-50-ci illərdə Ermənistanın Yeğnədzor r-nun Arınc kəndindən azərb-İl deportasiya edilmişlər.

Arısu or. mür Ordubad r-nun ərazisində dağ Oronim *arı* və *su* sözlərindən düzəlib, "təmiz, saf su" mənasını ifadə edir. Dağın adı, güman ki, buradakı saf bulaqların varlığı ilə bağlı yaranmışdır.

Arısu hidr. mür Gədəbəy r-nun ərazisində çay Şəmkir çayının qoludur. Hidronim "təmiz su" mənasındadır.

Arısu oyk. sadə Gədəbəy r-nunun Çaldaz i.o.v.-də kənd. Adını ərazidəki eyniadlı çaydan almışdır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Arısu çayının sağ sahilində məskunlaşmış Qazax r-nundan gəlmiş ağsaçlı, Gədəbəy r-nunun Calburun kəndindən gəlmiş didarlı, keçmiş Govdu kəndindən gəlmiş atxanlı nəsilin tərəfindən salınmışdır.

Arış oyk. sadə Füzuli r-nunun Qoçohmədi i o v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ötəyindədir. Türk dillərində *arışlar* sözü "tafənn bir qolu"; "arabanın yan qoşusu", "hərs, acgöz", "çovdar" mənalarını ifadə etmişdir. 1933-cü ildə Gədəbəy r-nunda Arış kəndi, 1917-ci ildə Quba qozasında Arışküş kəndi qeydə alınmışdır. Başqırdıstanın Pobonin yaşayış məntəqəsinin adı əvvəllər Arış olmuşdur. Qazaxıstanda Sirdorya çayının sağ qolu, həmin çayın sol sahilində şohor və Qızıl Orda vilayətində şor göllərdən bir Arış adlanır. Deyilənlərdən belə

neticəyə gəlmək olar ki, Arış - tayfadan bir qol, Arışlı - çovdarlı, Arışküş - çovdar zəmis; Arış - çay qolu deməkdir.

Armkak oyk. sadə Quba r-nunun Amsar i o v -də kənd. Düzenlikdədir. 1917-ci ildə Armkak şəklində qeydə alınan bu oykonim sonralar Erməki (1961), Ərməki (1986) kimi təqdim olunmuşdur. Belə ehtimal olunur ki, kəndin adı türk dillərindəki *irmak* ("çay") sözündən və -i şək.-sindən ibarət olub, "çaylı" mənasını ifadə edir. *Armkak* qədim türk dillərində "at bağlanan yer", "at tükündən toxunmuş kəndir" mənalarını da bildirmişdir.

Armkakışlaq/Ərməkdışlaq oyk. mür Quba r-nunun Hacıhüseynli i o v -də kənd. Qusar məli düzənliyindədir. Oykonim *Armkak* (kəndin adı) və *qışlaq* komponentlərdən ibarət olub, "Armkak kəndinin qışlağı" deməkdir. Kollektivləşmədən sonra daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmiş bu kənd əvvəllər həqiqətən də Armkak kəndinin qışlaq yeri olmuşdur.

Armatyan or. mür 1 Qazax r-nun ərazisində dağ, 2 Qax r-nun ərazisində dağ. Hün 997 m. Zirvəsində V-VI əsrlərə aid edilən dairəvi formalı, yerli əhali arasında Pənqala adlandırılan atəşpərəz məbədinin qalıqları var. Dağın adının zərfdüşüylün torpaq iləhəsi olan Armanın ilə əlaqədar olması ehtimal olunur. Əsli Armatandır. Oronim *arma* və *tan* sözlərindən düzəlib. Qədim türk tayfa-larından biri *arma* adlandırılı. Bunu Krım vilayətində Batalnoy yaşayış məntəqəsinin keçmişdə Arma Eli adlanması da sübut edir. *Tan* sözünün bir mənası da qədim türk dillərində "şiş, təpə, qabanq yer səthi" deməkdir. Beləliklə, oronim "armaların təpəsi" mənasındadır.

Armudlu hidr. sadə Daşkəsen r-nun ərazisində min bulaq. Ərazinin adıçəkilən ağac növü ilə zəngin olduğunu göstərir. *Armud* sözü ilə bağlı olan digər hidronim Bordo r-nun ərazisindəki Armudaxdır.

Armudlu oyk. düz. 1 Kolbəcər r-nunun Keçdəli i o v -də kənd. Tərtər çayının sol sahilindədir; 2 Qax r-nunun Qaşqaçay i o v -də kənd. Qaşqaçayın sol sahilində, Ahvay dağının ötəyindədir. Bu kəndin ərazisi keçmişdə qarabaqoyunlu tayfasına mənsub yaylaq yeri

olmuşdur. Sonralar həmin tayfa üzvlərinin bir hissəsi orada məskunlaşmışdır. 3 Qubadlı r-nunun Başarət i.ə.v -də kənd Dağlıq ərəzədir. Əliyanlı tayfasına mənsub ailələr tərəfindən salınmışdır. 1948-ci ilədək rəsmi adı Armudluq olmuşdur. Kənd Armudluq (armuda bənzər) dağının adı ilə adlandırılmışdır. Sonralar Armudluq sözü səhvən Armudlu kimi qeydə alınmışdır. Oykönim ərəzədə armud ağacının zəngin olduğunu göstərir. Ermonistəklər Tuafinin və Tandzit yaşayış məntəqələrinin adı 1946-cı ilədək, Gürcüstandakı Pantiani kəndinin adı isə 1949-cu ilədək Armudlu olmuşdur.

Armudlu or. düz 1 Qax, Kəlbəcər, Xanlar, Şəmkir r-nları ərəzində dağ; 2 Qaxaz, Ağdərə, Laçın, Cəbrayıl, Şuşa r-nları ərəzində dərə; 3 Oğuz, Qubadlı, Laçın, Cəbrayıl r-nları ərəzində düz, 4 Qaxaz r-nu ərəzində yal və çal, 5 Tovuz r-nu ərəzində tala, 6 Füzuli r-nu ərəzində bağ, 7 Armud yer – Yardımlı r-nunun Hərəvar kəndində yer; 8 Armudlu puca – Yardımlı r-nunun Vərgədüz kəndində səbə. Oronim ərəzinin armud ağacı ilə zənginliyini bildirir. **Armudpadar oyk. mür** Xaçmaz r-nunun Yərgüc i.ə.v -də kənd Qudyal çayının sahilindədir. 1933-də r-nun ərəzində cəyniədlü üç kənd qeydə alınmışdır. Etnooykonimdir. Padarlarla bağlı olan və Padar adlanan başqa bir məntəqədən fərqləndirmək məqsədilə, eyni zamanda ərəzədə armud ağacının zəngin olması ilə əlaqədar belə adlandırılmışdır.

Arnovka oyk. sada Xaçmaz r-nunun Müşkürlü i.ə.v -də kənd 1933-cü ildə həmin i.ə.v -in Əhmədoba adlandığı və burada rusların əhalinin 15%-ni təşkil eddikləri haqqında məlumat verilir. Oykönim rus mənşəli olub rusların ərəzədə məskunlaşması ilə əlaqədar yaranmışdır. 1992-ci ildən kəndin adı dəyişdirilərək Əzizli olmuşdur.

Arpabulaq hidr. mür Şamaxı r-nu ərəzində min bulaq Hidronim *arpa* və *bulaq* sözlərindən düzəlib Türkdillli xalqların toponimiyasında öz zənginliyi ilə seçilən *arpa* komponenti donli bitkilərdən birinin adını bildirməklə bərabər *armalarbalarpa* variantlarında işləən qədim türkdillli tayfa adını da ifadə edir. Relyef baxımından *arpa* bitkisinin

oiklimesi mümkün olan ərəzilər donli bitki ilə bağlı olsa da, yüksəkliklər, su hövzələri etnonimlə ifadə olunur. Toponimiyada "arpa" sözü ilə bağlı mizlərlə obyekt adı mövcuddur. Arpa dağı (Ağsu, Şəmkir), Arpa dərəsi (Oğuz, Ağdam, Qubadlı, Daşkəsən, Qaxaz, Zəngilan, Kəlbəcər, Goranboy, Ordubad, Xanlar), Arpa düzü (Kəlbəcər r-nunun Çovdar kəndi), Arpa yalı (Kəlbəcər, Şuşa), Arpaçı günbəzi (Cəbrayıl), Arpa çökəyi (Tovuz, Xanlar), Arpa çuxuru (Qubadlı), Ermənistanında Arpa, Arpa kəndi (1946-cı ildən Areni), Arpa çayı (1957-ci ildən Axuryan), Arpa gölü (1950-ci ildən Arpilç), Arpavad (1945-ci ildən Xusakert), Arpavar/Arpava (1967-ci ildən Naşavan), Qarsda Arpaqala, Arpaçen; Gürcüstanda Arpatala, Arpa kəndi, Krmda Arpalar; Qazaxıstanda Arpa suyu və s. 1933-cü ildə Cəllilabad r-nunun Qəşabulaq i.ə.v -də Arpalıq kəndi qeydə alınmışdır. Arpa sözlünün etnonim variantında ar hissəsinin "yükseklik, dağlıq" mənası dənizlərdir.

Arpaçay hidr. mür Ermənistan və Azərbaycanın Şərur r-nu ərəzində axan çay Arpa, Şərqi Arpaçay da adlanır. Araz çayının sol qoludur. Vardenis silsiləsindən 3100 m hündürlükdən başlanır. Yazılı mənbələrdə adına ilk dəfə XII əsrdən təsadüf edilir. XVI əsrə aid mənbələrdə də Arpaçay hidronimi haqqında məlumat verilir. Hidronim *arpa* (etn.) və *çay* (axar su hövzəsi) sözlərindən düzəlib, etnotoponimdir.

Arpadərə hidr. mür Ordubad r-nu ərəzində çay Gilan çayının sağ qoludur. Hidronim *Arpa* (çay adı) və *dərə* (çay dərəsi) komponentlərindən düzəlib, "Arpa çayının dərəsi" mənasındadır. Cənubi Azərbaycan ərəzində cəyniədlü kənd vardır.

Arpadüzü oyk. sada Xocavənd r-nunun cəyniədlü i.ə.v -də kənd Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir. XIX əsrdə burada gəlmə ermənilər məskunlaşmışdır. Sovet hakimiyyəti illərində kəndin adı Kolkozənsən (Kolkoz kəndi) adlandırılmış, 1992-ci ildə isə dəyişdirilərək Arpadüzü kimi rəsmiləşdirilmişdir. Kənd öz adını ərəzədəki "arpa ekilən düz, çöl" mənalı cəyniədlü sahədən almışdır.

Arpagodilk oyk. sada Xocavənd r-nunun Çaylaqala i.ə.v -də kənd ilk dəfə adı Arpa

şəklində XII əsrə aid mənbədə çəkilmişdir. Oykönim *arpa* (etn.) və *gədik* (dağın yastı yeri, dağarası yol) sözlərindən düzəlib. Kənd öz adını yaxınlığındakı yüksəkliyin adından almışdır. Mənbələrdə Qarabağ ərəzində Arpadöyü orografik obyektini də qeydə alınmışdır.

Arşal hidr. mür. Qəbələ r-nu ərəzində çay Hidronim ar (yükseklik, dağ, quzey) və *sal* (qədim və müasir türk dillərində "çay, axar su obyektini") sözlərindən düzəlib, "dağ çayı" və ya "sımdalan axan su" deməkdir. Çayın adını axdığı dərənin landsaft xüsusiyyəti ilə əlaqələndirən *ar* (qonur) və *sal* (bütöv hamar daş, qaya) komponentli bu hidronimi "qonur rəngli sal daş, qaya" mənasında izah edirlər.

Arşalı oyk. düz Kürdəmir r-nunun Pirili i.ə.v -də kənd Şirvan düzündədir. Ərşəli variantında da işlənir. Tədqiqatçılara görə, kəndin adı keçmişdə Quba və Şirvanı yaşayış tayflardan biri olan ərəyli tayfasının adındandır. Ərdəbil şəhərinin şm -q -ində, Qarasu çayı hövzəsində Ərşə adlı tarixi mahal qeydə alınmışdır. Belə güman edilir ki, kəndi həmin mahaldan köçüb gələnlər salmışlar. Türk, moqol, tunqus-mancur dillərində *arsanlarşan*, o cümlədən *arsallarşal* "mineral su, müalicəvi su", "dağ çayı" deməkdir. Oykönim "müalicəvi suyu olan yer" mənasını ifadə edir. 1917-ci ildə Quba qəzasında Arşalı kəndi qeydə alınmışdır. Buryat toponimiyasında Arşan, Tataristanda Arça adı dağlıq kurort şəhəri vardır.

Arta oyk. sada. Lerik r-nunun Osyedərə i.ə.v -də kənd Dağlıq ərəzədir. Türk dillərində Arta sözünün "sıra dağ, dağ tirsəi, alçaq dağlıq", "dağdılmış, pozulmuş", "bollaq", "balta küpü" mənalarmda işlənməsi məlumdur. Oykönimin coğrafi mövqeyi əsas verir ki, onu "dağ aşırımında yərclənən kənd" kimi izah edərk 1917-ci ildə Şamaxı qəzasında Artaçı kəndi də qeydə alınmışdır.

Artope or. mür Godobəy r-nunun Soyuqbulaq kəndi ərəzində tope Ərtəpe variantında daha çox işlənir. "Yüksək tope, hündür tope" deməkdir.

Artope hidr. sada. Daşkəsən və Şəmkir r-nları ərəzində çay Şəmkir çayının qoludur. Adını cəyniədlü yüksəklikdən almışdır.

Artupa oyk. mür. Astara r-nunun Sən-cərədi i.ə.v -də kənd Xəzər dənizindən bir qədər aralı, Lənkeran ovalığındadır. Oykönim *art* və *upa* (oba) sözlərindən düzəlib, "dağ aşırımında salınan oba, kənd" deməkdir.

Artəym Abşeron arxipelağında ən böyük ada, Xəzər dənizindədir. Pirallahı adasının 1925-ci ildən 1991-ci ilədək adıdır. Peşəkar inqilabçı Artəymun (F.A. Sergeyevin) şərafinə adlandırılmışdır. Rus xəritələrində adanı "Svyatoy" da adlandırmışlar. Artəymədə qəbəbəsi bu adadadır. 1991-ci ildən həm ada, həm də qəbəbə Pirallahı adlandırılmışdır.

Arı hidr. sada. Goranboy r-nu ərəzində çay Mənası "təmiz, saf" deməkdir.

Arus oyk. sada Yardımlı r-nunun cəyniədlü i.ə.v -də kənd Burovar silsiləsinin ətəyindədir. Oykönim Ərus variantında da işlənir. Mənbələrin verdiyi məlumata görə, həmin kənd Mirimli, Tapırlı, Mələkli və Arıslı adlanan dörd məhəllədən ibarətdir. XIX əsrin ikinci yarısına aid mənbələrdə də Lənkeran qəzasında mənşəcə qıpçaqlardan olan *aruslar*şu tayfasının yaşadığı göstərilir. *Arus* sözü qədim türklərdə "uzun, hündür adam" deməkdir.

Artunaqəmer oyk. mür Kəlbəcər r-nunun cəyniədlü i.ə.v -də kənd Keçmiş adı Qızılçay olmuşdur. Keçən əsrdə ermənilərin dəyişdirilənlər adlandırdır. Tərtər çayından bir qədər aralı, dağ ətəyindədir. Erm *Artunaqəmer* "Artun pəyəsi" deməkdir. 1992-ci ildən kəndin adı yenidən Qızılçaya kimi rəsmiləşdirilmişdir.

Arvan or sada Culfa r-nu ərəzində dağ Hün 1280 m. Toponimik ədəbiyyatların bir çoxunda *arvan* sözü "erək dəvo cinsi", "ikihürgüclü dəvo" kimi izah olunur. Lakin aparılan tədqiqatlar göstərir ki, *arvan* ar və *van* hissələrindən ibarət olub, bir çox xalqların toponimiyasında ar "quru çay dərəsi"; "qoruyucu, keşikçi", *van* isə "düşərgə, yaşayış yeri", "iş uclu zirvə", "dayanacaq" və s. kimi mənaladandır. Bu baxımdan oronimi "keşikçi zirvə" kimi izah etmək olar. Qazaxıstanın Oş vilayətində Aravan adlanan r-n məlumdur.

Arvan hidr. sada Culfa r-nu ərəzində çay Adım cəyniədlü dağdan almışdır.

Arvana oyk, *düz* Yardımlı r-nunun Peştosarı i ə v -də kond Taliş dağlarının eteklərindədir XIV əsrə adı Fəzlullah ibn Ruzbihan Xuncinin "Tarixi Aləm-ərayi əmini" əsərində Arvanadağı oronimu qeydə alınmışdır Azərbaycan dilinin dialektlərində *arvana* "boz dişli dəvə" deməkdir. Lakin kəndin adı yaxınlığındakı dağlardan birinin adı ilə də adlandırılı bilər Mənbələrin verdiyi məlumata görə, Peştosarı dağ silsiləsinin Alvan adlanan c-q yamacında Arvana adlı yaşayış məntəqəsinin xarabalığı var XIX əsrdə salınmış indiki kənd də həmin xarabalığın adı ilə adlanmışdır. Bozi tədqiqatçılara görə, Arvana etnotoponim hesab edilir

Arvançay hidr, *mür* Qəbələ r-nu ərazisində çay Hidronim "quru çay dərəsi" mənasındadır

Arzanax or, *mür* Qax və Şəki r-nları ərazisində dağ Qədim türk dillərində *arzalaxu* "sönmemiş əhəng", *naşnak* "xalis, təmiz" deməkdir Dağın adı oxu təşkil edən süxurların adından götürülüb Bu sözlə bağlı Ağstafa şəhəri yaxınlığında Arzamas adlı topa və Rusiyanın Qərbi vilayətində Arzamas adlı şəhər qeydə alınmışdır

Arzu oyk, *sədə* Xaçmaz r-nunun Yergüc i ə v -də qəs Samur-Dəvəçi ovalığında 50-ci illərin əvvəllərində 12 Nə-li sovxozun yanında salınmış, 1965-ci ildə rəsmi olaraq belə adlandırılmışdır Keçən əsrin əvvəllərində Ermənistanın köçürülmüş azərbayclər məskunlaşdırmışdır Kəndin adı əhalinin xoş gələcəyə ümidi ilə bağlıdır

Asxanəkəran oyk mür Astara r-nunun cəniadı i ə v -də kənd Boşerü çayının sol sahilində, Peştosarı silsiləsinin ötəyindədir Türk dillərində *as* sözünün "qartal", "qədim alanların adı", "qamış" mənalarında işlənməsi məlumdur Lakin Azərbaycan dilinin dialektlərində *as* "əs, əks-səda, ses-küy" mənalarını da ifadə edir Kəndin yerləşdiyi coğrafi şərait onun adının "qartal" və ya "əks-səda" sözləri ilə bağlı olduğunu söyləməyə imkan verir *Xana* və *kəran* sözlərinin hər ikisi yaşayış məntəqəsi bildiren toponimik terminlərdir Bozi tədqiqatçılar toponimi taliş dilinin materialları əsasında "domirçi evləri" kimi də izah edirlər

Aslanarx hidr, *mür* Bərdə r-nu ərazisində arx Hidronim *Aslan* və *arx* sözlərindən ibarətdir 1933-cü ildə həmin r-nun Xoruzlu i ə v -də "Aslanlar adlı kənd də qeydə alınmışdır Arx həmin kəndin adı ilə bağlıdır

Aslan daşı or, *mür* Xəzər dənizində ada Abşeron arxipelaqında en kiçik adalardan bürdür Çilov adası yaxınlığındadır Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, Aslan adlı bir donuzçunun gəmisi buradakı daşlara toxunub fəlakətə uğradığı üçün ada bu adı almışdır Buradakı mayak da Aslan mayakı adlanır *Aslan* (şir) çığılların totemi olmaqla yanaşı türk xalqlarında güc-qüdrət rəmzi olmuşdur Mənbələrdə ada Aslan qayası şəklində də qeydə alınmışdır "Qüdrətli qaya" deməkdir

Aslanoba oyk, *mür* Xaçmaz r-nunun Susayçığılaq i ə v -də kənd Xəzər dənizi sahilindədir Oykonim *Aslan* (şəxs adı) və *oba* sözlərindən düzəlib, "Aslana aid oba, kənd" deməkdir *Aslan* sözü antroponim və etnonim kimi türkdilli xalqların toponimiyasında geniş yayılmışdır *Aslanboyun*, *Aslanbud*, *Aslanbeyli* (Qazax r-nunda Əli Bayramlı kəndinin keçmiş adı), *Aslanlar*, *Aslanlı* (Ermənistan), *Aslan*, *Aslanşah*, *Qamışaslan*, *Aslandüz* (İran) və s

Asmaçay hidr, *mür* Xaçmaz və Quba r-nları ərazisində çay Hidronim *asma* və *çay* sözlərindən düzəlib Qədim türk abidələrinin dilində *asla/asma* sözü "qidalanan, artan, çoxalan" mənalarında işlənmişdir *Asmaçay* "artan, suyu çoxalan, hər hansı bir su hövzəsi hesabına qidalanan çay" deməkdir 1917-ci ildə Lənkəran qəzasında Asdlar kəndi qeydə alınmışdır ki, bu oykonimin də mənası "artan, çoxalan, böyüyən" kimi izah olunmalıdır Toponimikada bu hidronimi türk dillərindəki *asma* (çıxış, sallaq yer) və çay komponentlərindən ibarət "dağdan, çıxıqdan axan çay" mənalı söz kimi də izah edirlər

Asparəsti oyk, *mür* Quba r-nunun Zorqova i ə v -də kənd Vələvəçayın sahilindədir Əslində Asparəsti olmalıdır Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, oykonim lat dilindəki *as* (at) və *parusta* (uçmuş, düşmüş) sözlərindən düzəlib, "atın ucdığı, düşdüğü yer" mənasındadır Tədqiqatçılara görə

iso, aspa (türk dillərində "sürgün", "dağ aşırımı, dağ yolu", "ağcaqovaq") və *rasə* (İran dillərində "yaşayış yeri, kənd") komponentlərindən ibarət olan bu coğrafi ad "dağ aşırımında kənd, dağ yolunda kənd" deməkdir

Astaf oyk, *mür* Daşkəson r-nunun Qabaqətopa i ə v -də kənd Qafanqala silsiləsinin ötəyindədir Oykonim *ast* (aşağı, çökək) və *af* (ab/ob) sözlərindən düzəlib, "dərə çay" və ya "çay dərəsi" deməkdir

Astanlı oyk, *düz* 1 Cəlilabad r-nunun cəniadı i ə v -də kənd Həmişrə çayı sahilində, Burovar silsiləsinin ötəyindədir XIX əsrin axırlarında kəndin əsasını Musabeyli kəndindən çıxmış astanlı nesli qoymuşdur Kənd həmin neslin adı ilə adlanmışdır 1933-cü ildə r-nda Astanabad adlı başqa bir kənd də qeydə alınmışdır; 2 Neftçala r-nunun Aşağı Qaramanlı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, düzənlikdədir Mənbələrin verdiyi məlumata görə, kənd keçmişdə Xançobanlı, Əli Sultanlı da adlanmışdır Əli Sultan xançobanı tayfasına mənsub astanlı tiresinin başçısıdır Tədqiqatçılar bu oykonimləri dialekt variantında rəsmiləşdirilmiş (astanlı) astanlı etnonimi ilə əlaqələndirirlər *Astan* sözünün toponimistlər çox vaxt şəxs adı hesab edirlər Əslində bu oykonimlərdəki *astan* komponenti Azərbaycan xalq dilində "çay yatağında sualtı hündür yer, sualtı donqar" mənasında işlənir Çay kənarında yerləşən hər iki obyektin coğrafi mövqeyi sözün mənasına uyğundur *As* sözünün də bir çox türk dillərində "çay, böyük çay, böyük çay qolu" mənalarında işlənməsi məlumdur

Astara hidr, *mür* 1 Astara r-nu ərazisində mün bulaq İstisu çay dərəsində, Astara şəhəri yaxınlığındadır Suyu yüksək dərəcədə minerallaşmış, acı-duzludur, 2 Azərbaycan İranda dövlət sərhədində çay Şindanqalası dağının (Taliş silsiləsi) yamaclarından (1817 m yüksəklikdə) başlanır, Xəzər dənizinə tökülür Astara şəhəri çayın mənsəbindədir Adını ərazidəki cəniadı bulaqdan almışdır Hidronim *ast* (aşağı, çökək dərə) və *aralura* (yer; su, çay, bulaq) sözlərindən düzəlib, "dərədə bulaq, çökək yerdən çıxan su" mənasındadır

Astara oyk, *sədə* 1 Azərbaycan-də inzibati r-n. İranda sərhəddə yerləşir Ş -dən Xəzər dənizinə qovuşur Ç hissəsi dağlıqdır Rəşad silsiləsinin və Taliş dağlarının bir hissəsi r-nun ərazisində yerləşir Astara və Təngəru çayları r-nun ərazisindən axır Mərkəzi Astara şəhəridir Adını ərazidəki cəniadı çaydan almışdır; 2 Azərbaycan-də şəhər Astara r-nunun mərkəzi Astara -nın İranda sərhədində (bir hissəsi İran Azərbaycanındadır), Astara çayının mənsəbində, Xəzər dənizinin sahilində, Lənkəran ovalığında Adını cəniadı çaydan almışdır XIII əsrə aid mənbələrdə Astara yaşayış məntəqəsi adı kimi xatırlanır. Astara çayının Cənubi Azərbaycan sahilində yerləşən qədim və port da Astara adlanır Bu şəhərin şöhrət adı Qum olmuşdur Fars dilində qum sözü də "alçaq yer, aşağı yer" kimi izah edilir

Astraxanbəzar oyk, *mür* Cəlilabad r-nunun və şəhərinin 1967-ci ildəkd adı Oykonim *Haştraxan* adının rusca səsləşməsindən və *bazar* (burada "düz, meydan" sözündən ibarət olub, XIX əsrdə Həştərxan vilayətində köçürülmüş ailələrin məskunlaşması ilə bağlı yaranmışdır

Astraxanka oyk, *düz* Şamaxı r-nunun cəniadı i ə v -də kənd Keçmiş adı Qizmeydan olmuşdur Qozluçayın sağ sahilindən bir qədər aralı, Qizmeydanı platosunda Çar hökumətinin Rusiyanın mərkəzi quberniyalarından müxtəlif dini torpaq nümayəndələrinə (molokan, baptist, duxobor və b) milli ucaqlara, o cümlədən Azərbaycan-ın köçürmə siyasəti ilə əlaqədar 1849-cu ildə Həştərxan vilayətindən köçürülən bulaqdan buraxdır məskunlaşmış Oykonim *Haştraxan* adının rusca səslənməsindən və rusların əlavə etdiyi *-ka* şəkilçisindən ibarət olub, "Həştərxandan gələnlər" mənasındadır

Astraxanka hidr, *düz* 1 Şamaxı r-nu ərazisində çay Həmişrə (fars. "bacı") çayı da adlanır, 2 Şamaxı r-nunda Astraxanka kəndi yaxınlığında mineral bulaq Uç soyuq kükrüdlü bulaqdan ibarətdir Hidronim ərazidəki cəniadı yaşayış məntəqəsinin adından yaranmışdır Toponimiyada *astraxan* bir-birincə çox yaxın olan kiçik kürfəzlərə deyilir Bu baxımdan çayın hər iki adı bir-birini tamamlayır

Astraxanovka oyk, *düz*. Oğuz r-nunun Böyük Söyüdü i o v -də kond Düzənlik-dədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrde Həstörxan vilayətindən kəçmiş ailələrin məskunlaşması noticosında yaranmışdır Oykonom *Həstörxan* (yer adı) və rusca -ovka şəkilisindən ibarət olub, "həstörxan-lar" mənasındadır

Aşaqılı or, *sada* Şamaxı r-nu ərazisində dağ Tudar və Çigil çaylarının aşağı axınları arasında yerləşir Hün 798 m Əli Aşaqılı olmalıdır Mənası "aşağıda yerləşən, aşağıda yaşayanlar" deməkdir Ərazinin iki çayın aşağı axınında yerləşməsi də bu izahın doğruluğunu sübut edir Bəzi tədqiqatçıları oronimi "aşaqılı bitən dağ" kimi mənalandırırlar

Aşaqı Ağcakənd oyk, *mür* Goranboy r-nunun cənubiy qəsbə i o v -də stq. Qaraqayın (Goran çayının yuxarı axarı) sahilində, dağlıq ərazidədir 1938-cı ildən 1992-cı ilədək Şaumyan adlandırılmışdır Qarabağ yaylasında yerləşən Ağcakənd yaşayış məntəqəsinin adının qarşılığıdır

Aşaqı Ağcayazı oyk, *mür* Ağdaş r-nunun Dehnəxolli i o v -də kond Şirvan düzündədir XIX əsrin ortalarında Ağcayazı (indiki Yuxarı Ağcayazı) kəndindən çıxmış ərəbşübhə-kərim tayfasına mənsub olan ailələrin məskunlaşması noticosında yaranmışdır Birinci komponent ərazidəki cəmiyyətlər iki yaşayış məntəqəsinə fərqləndirmək məqsədilə işlənir Oykonom "aşağıda yerləşən Ağcayazı kəndinin aşağı hissəsi" deməkdir

Aşaqı Ağasıbəyli oyk, *mür* Samux r-nunun Əli Bayramlı i o v -də kond Düzənlikdədir Yuxarı Ağasıbəyli oykonominin qarşılığıdır Ağasıbəyli XIX əsrin ortalarında maldar elatlardan birinin adını əks etdirir

Aşaqı Amburdərə oyk, *mür*. Lenk r-nunun Qosmalıyan i o v -də kond Gəncovü çayının sahilində, Peştosor silsiləsinin otyəyindədir 1933-cü ildə kond sadəcə Amburdərə şəklində qeydə alınmışdır. Oykonom "aşağıda yerləşən Amburdərə kəndi" deməkdir

Aşaqı Apu oyk, *mür* Lenkəran r-nunun Bilosur i o v -də kond Peştosor silsiləsinin yamacındadır Oykonom "aşağıda yerləşən Apu kəndi" deməkdir Türk dilinə və onların

dialektlərində *abi/abulapu* paralellən "xəlvət gəşə, təcrid olunmuş yer, gizli yer, dincəlmək üçün sakit yer", "papaq; dağ başı" mənalarını ifadə edir Bu da həmin kəndin yerləşdiyi ərazinin coğrafi mövqeyi ilə bağlıdır

Aşaqı Aralıq oyk, *mür* Şərur r-nunun Qarxun i o v -də kond Düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsi keçmiş Aralıq Başkənd (indiki Yuxarı Aralıq) kəndindən çıxmış ailələr tərəfindən salınmış və Aşaqı Aralıq Başkənd adlandırılmışdır Sonralar toponimin tərkibindəki Başkənd komponenti xitəsar uğramış və indiki formada rəsmiləşdirilmişdir Oykonom "aşağıda yerləşən Aralıq kəndi" deməkdir.

Aşaqı Astanlı oyk, *mür* Yardımlı r-nunun Astanlı i o v -də kond Bolqar çayından bir qədər aralı, Burovar silsiləsinin otyəyindədir Keçmiş adı Astanlı olmuşdur Oykonomun birinci komponenti kəndin coğrafi mövqeyini bildirməklə yanaşı, onu cəmiyyətlər digər yaşayış məntəqəsindən fərqləndirməyə xidmət edir "Astanlı kəndinin aşağı hissəsi" deməkdir

Aşaqı Atuc oyk, *mür* Quba r-nunun Güləzi i o v -də kond Bəş Qafqaz silsiləsinin yamacındadır XIX əsrin sonlarında Atuc kəndindən çıxmış bir qrup ailənin həmin kəndə məxsus qışlaq yerində məskunlaşması noticosında yaranmışdır Yaşayış məntəqəsi əvvəlki kənddən bir qədər aşağıda yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır

Aşaqı Ayıblı oyk, *mür* Tovuz r-nunun cəmiyyətlər i o v -də kond Zoyəm çayının sol sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir XIX əsrin əvvəllərində keçmiş Gövhər Ayıblı kəndindən çıxmış ailələrin burada məskunlaşması noticosında yaranmışdır Tədqiqatçıların məlumatına görə, bu kənd şərti olaraq üç hissəyə ayrılır Aşaqı Ayıblı, Yuxarı Ayıblı (və ya Qaş Ayıblı), Qazanlar Aşağıdımalar göstərir ki, bu kəndin ilkin adı Çıraqlılardır Zoyəmçay üzərində məskun olan çıraqlıların hakimi Eyyubxan olmuşdur XVII-XVIII əsrlərdə kond Eyyublu kimi də qeydə alınmışdır *Ayıblı* Eyyublu adının təhrif olunmuş şəklidir Oykonom "Eyyublu kəndinin aşağı hissəsi" kimi başa düşülməlidir

R-nun ərazisində Ayıblı qobusu adlı yarpağ da vardır

Aşağı Ayırım oyk, *mür* Kolbəcər r-nunun Oktyabrəkənd i o v -də kond Dağoləyi ərazidədir. Kond Ayırım çayının aşağı hissəsində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır

Aşağı Aza oyk, *mür* Ordubad r-nunun Aza i o v -də kond Düzənlikdədir Oykonom "aşağıda yerləşən Aza kəndi" mənasındadır 1933-cü ildən kəndin adı Azakənd kimi rəsmiləşdirilmişdir

Aşağı Bilə oyk, *mür* Lenk r-nunun Noda i o v -də kond Dağoləyi ərazidədir XIX əsrde Bilə (indiki Yuxarı Bilə) kəndindən çıxmış ailələr tərəfindən salınmışdır "Bilə kəndinin aşağı hissəsi" deməkdir Kənd öz adını ərazidəki Biləçayın adından almışdır Türk dilində *bilən* "dağ keçidi", Azərb dilinin dialektlərində *bilin* "tunel, dağın altından açılan yol" mənalarında işlənməkdədir Onu da qeyd etmək lazımdır ki, 1917-ci ildə Lenkəran qozasında iki Bilə və bir Bilinə kəndi qeydə alınmışdır

Aşağı Bradi oyk, *mür* Lenk r-nunun Dəstər i o v -də kond. Peştosor silsiləsinin otyəyindədir XIX əsrde Bradi (indiki Yuxarı Bradi) kəndindən çıxmış bir qrup ailənin məskunlaşması noticosında yaranmışdır Toponimin ikinci komponenti Təlis dilində *bur* (hündür, yüksək) və *di* (kənd) sözlərindən ibarət olub (-a bitişdirici səit), "yüksəklikdə yerləşən kənd" deməkdir Birinci komponent isə kəndin coğrafi mövqeyini göstərir Oykonom "Bradi kəndinin aşağı hissəsi" deməkdir

Aşağı Bucaq oyk, *mür* Yevlax r-nunun cəmiyyətlər i o v -də kond Əlican çayının sahilindədir Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, kond Əlican çayının Bozdağ silsiləsi ilə bucaq əmələ gətirdiyi ərazidə yerləşdiyi üçün belə adlanır Birinci komponent isə cəmiyyətlər iki yaşayış məntəqəsinə fərqləndirməyə xidmət edir. Bucaq, cəmiyyətlər zamanında moqolların (tatarların) noğay qəbiləsinə mənsub nəslin adıdır Bəlgədə bu nəslin adı ilə bağlı başqa obyekt adları da vardır Bucaq (Mingəçevir), Qarabucək (Kürdümir)

Aşağı Buzqov oyk, *mür* Babək r-nunun Buzqov i o v -də kond Buzqov çayının sahi-

lində, Doroloyoz silsiləsinin c yamacındadır Yaşayış məntəqəsi Buzqov çayının aşağı hissəsində yerləşdiyinə görə belə adlandırılmışdır. Oykonom Yuxarı Buzqov adının qarşılığıdır Ərazi adını cəmiyyətlər çaydan almışdır

Aşağı Cibikli oyk, *mür* Qubadlı r-nunun Çardağlı i o v -də kond Kosakərəm (Borğuş çayının qolu) kəndinin sahilindədir Keçmiş adı Kosakərəm olmuşdur XIX əsrə aid mənbələrdən birinin məlumatına görə, qədim türk tayfalarından olan cibiklilərin oturaq həyata keçməsi ilə əlaqədar əvvəlcə Yuxarı Cibikli kəndinin osası qoyulmuşdur Kollektivləşmə illərində isə oradan çıxmış bir sıra ailələr tərəfindən Aşağı Cibikli kəndi salınmışdır Oykonomlar yaşayış məntəqələrinin coğrafi mövqeyi ilə əlaqədar yaranmışdır Mənbələrdə hələ XV əsrdən cibikli/bəhlik tayfasının bu ərazidə yaşaması haqqında məlumat verilir Qazax r-nunun Cəyil kəndində də cibikli nəslə qeyd alınmışdır

Aşağı Cürəli oyk, *mür* Bilosuvər r-nunun cəmiyyətlər i o v -də kond Muğan düzündədir Yerli əhəlinin məlumatına görə, Sovet hakimiyyəti illərində Yuxarı Cürəli adlanan məntəqədən bir qrup ailə ayrılaraq Aşağı Cürəli kəndini əmələ gətirmişdir Oykonom yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə əlaqədar yaranmışdır

Aşağı Çardaqlar oyk, *mür* Zaqatala r-nunun Danaçı i o v -də kond Düzənlikdədir Tədqiqatçıların yazdığına və yerli əhəlinin dediyinə görə, həmin kənd Dağıstanın Çurdaq kəndindən kəçmiş ailələr tərəfindən salınmışdır Bunlar mənsəccə avarlardır Sonralar *çurdaq* sözü *çardax* şəklində düşmüşdür Oykonom yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə əlaqədar yaranmışdır

Aşağı Çaykənd oyk, *mür* Şəmkir r-nunun Barsum i o v -də kond Dağ otyəyində yerləşir XIX əsrde bu ərazidə Gürcüstanlı və Ermonistandan gəlmiş ermənilər məskunlaşdıqdan sonra kəndin adı Barum kimi rəsmiləşdirilmişdir Hal-hazırda, əsasən Ermonistanın Qaraqoyunlu mahalından Çaykənd kəndindən və Güyçə mahalından dider-

Aşağı Çaylı

gin sahinmiş azərb ailələr burada məskunlaşmışlar

Aşağı Çaylı oyk. *mür* Ağdərə r-nunun Yuxarı Çaylı i.ə.v.-də kənd Törtər Çayını sol sahilində yerləşən və əvvəllər Çaylı adlanan kəndin aşağı hissəsidir. 1933-cü ildə Aşağı Çaylı kimi qeydə alınan bu kənd sonralar Nerkin (erm "aşağı") Çaylı adlandırılmışdı. 1992-ci ildən kəndin əvvəlki adı bərpə olunmuşdur

Aşağı Çəmənlı oyk. *mür.* Beyləqan r-nunun Yuxarı Çəmənlı i.ə.v.-də kənd Mil düzündədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndi Ağdam r-nundakı Çəmənlı kəndindən ayrılmış ailələr salmışlar. Bözən Araz Çəmənlisi də adlanır. Oykonim yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə əlaqədar yaranmışdır

Aşağı Danzık oyk. *mür* 1933-cü ildə Naxçıvan r-nunun Yəci i.ə.v.-də qeydə alınmışdır. Oykonim "Danzık yaşayış məntəqəsinin aşağı hissəsi" deməkdir. Danzık/Danzık/Danzık variantlarında yazılan bu oykonimin *dan* (qədim türk dillərində "çöl, açıq yer") və *zik/zıq* (soyuq) komponentlərindən ibarət olub, "soyuq çöl" mənasını ifadə etdiyini söyləmək olar

Aşağı Daşağıl oyk. *mür* Şəki r-nunun Aydınbulaq i.ə.v.-də kənd Dəhnə çayının sahilində, çökəklikdədir. Mənbələrin verdiyi məlumatdan və tədqiqatçıların yazılarından məlum olur ki, bu kənd Şəki r-nundakı Bucaq kəndinin yaxınlığında yerləşdiyinə görə keçmişdə Bucaq Daşağıl, bir müddət Qışlaq Daşağıl da adlandırılmışdır. XIX əsrdə Daşağıl kəndindən çıxmış bir qrup ailə kəndin yaxınlığında yeni yaşayış məntəqəsi - Aşağı Daşağıl yaratmışlar. Əvvəlki kənd isə indi olduğu kimi, Baş Daşağıl adlandırılmışdır. Oykonimin ikinci komponenti *daş* və *ağıl* (qoyun saxlanan yer; tövlə) sözlərindən ibarətdir. Həqiqətən də, kəndin ərazisində iki tövlə mağara və bir qayaaltı daş mağara vardır

Aşağı Daşarx oyk. *mür* Şərur r-nunun Siyaqut i.ə.v.-də kənd Arpaçayın sahilindədir. Oykonim "Daşarx yaşayış məntəqəsinin aşağı hissəsi" deməkdir. Kəndi keçmiş Daşarx (indiki Yuxarı Daşarx) kəndindən çıxmış ailələr kollektivləşmə illərində (XX əsrin 30-cu illəri) salmışlar

Aşağı Fərocən

Aşağı Daşkəson oyk. *mür* Daşkəson r-nunun Daşkəson qəs. i.ə.v.-də kənd Qoşqar çayının sahilindədir. "Daşkəson yaşayış məntəqəsinin aşağı hissəsi" deməkdir. Daşkəson filiz mədənlərinin istismarı ilə əlaqədar olaraq Böyük Vətən müharibəsindən sonra yaranmış yaşayış məntəqlərindəndir

Aşağı Əbdürəhmanlı oyk. *mür.* Füzuli r-nunun Əbdürəhmanlı i.ə.v.-də kənd. Çərəkən çayının sahilindədir. Kəndi əbdürəhmanlı nəslinə mənsub ailələr salmışlar. "Əbdürəhmanlı yaşayış məntəqəsinin aşağı hissəsi" deməkdir. Oykonim yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə əlaqədar yaranmışdır

Aşağı Əndəmic oyk. *mür.* Ordubad r-nunun Nüsünüs i.ə.v.-də kənd. Ordubad çayının sahilindədir. Yaşayış məntəqəsinin XIX əsrin əvvəllərində keçmiş Əndəmic kəndindən çıxmış ailələr salmış və aşağıda, çökəkəldə yerləşdiyinə görə belə adlanmışdır. Xəlif danışiq dilində *əndə* "eniş-yoxuş"; "çala-çuxur", *miş* "su yığılan yer" mənalarnı ifadə edir. Beləliklə, oykonim "su yığılan çala, çuxur yer" mənasındadır. 2003-cü ildən kəndin adı Aşağı Əndəmic kimi rəsmiləşdirilmişdir

Aşağı Əskipara oyk. *mür* Qazax r-nunun Əskipara i.ə.v.-də kənd. Coğaş çayının sol sahilində, Qazancı dağının ötyəyindədir. Oykonim kəndin coğrafi mövqeyi ilə bağlı yaranmışdır. "Əskipara yaşayış məntəqəsinin aşağı hissəsi" deməkdir. Əskipara isə Köhnəkənd oykoniminin sinonimidir.

Aşağı Əylis oyk. *mür* Ordubad r-nunun Əylis i.ə.v.-də kənd. Əylis çayının sahilində, dağ ötyəyindədir. "Əylis yaşayış məntəqəsinin aşağı hissəsi" deməkdir. Kənd XIX əsrdə Əylis (indiki Yuxarı Əylis) kəndindən çıxmış bir qrup ailənin Daşt (farsca "çöl, səhra") adı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Toponimin ikinci komponenti *Əylis* (öylənmək, köç salmaq, məskunlaşmaq mənalı fəldən) "öyləncə, düşürgə, yaşayış yeri" mənasına uyğundur

Aşağı Fərocən oyk. *mür.* Laçın r-nunun cınıadlı i.ə.v.-də kənd. Həkarı çayının sol sahilindən bir qədər aralı, Qarabağ silsiləsinin c-q ötyəyindədir. Keçmiş adı Haraldır. 1954-cü ildə qonşu Fərocən kəndindən kö-

Aşağı Filfil

çüb gəlmiş ailələr məskunlaşdığı üçün kəndin adı dəyişdirilərək Aşağı Fərocən adlandırılmışdır. Oykonim "Aşağıda yerləşən Fərocən kəndi" deməkdir

Aşağı Filfil oyk. *mür* Oğuz r-nunun Filfil i.ə.v.-də kənd. XIX əsrdə indiki Filfil kəndi əsasında yaranmışdır. Bucaq kəndi yaxınlığında yerləşdiyinə görə keçmişdə Bucaq Filfil də adlandırılmışdır. Oykonim yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə əlaqədar yaranmışdır. *Filfil* isə "istiət" deməkdir

Aşağı Gədik or. *mür* Lenk r-nunun Kəlvəz kəndində dağ "Ətrafa nisbətən alçaq dağ yolu" deməkdir

Aşağı Göyül oyk. *mür* Zəngilan r-nunun Şayırlı i.ə.v.-də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Oykonim yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə bağlı yaranmışdır. Kəndi Yuxarı Göyül kəndindən köçüb gələn ailələr salmışlar. Toponim XIX əsrdə Zəngəzur qəzasında yaşamış maldar göyəli tayfasının adını eks etdirir. Etnotoponimdir

Aşağı Göynük oyk. *mür* Şəki r-nunun cınıadlı i.ə.v.-də kənd. Çəparx çayının bər iki sahilində, Alazan-Hofəran vadisindədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində Göynük (indiki Baş Göynük) kəndindən çıxmış ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. "Aşağıda olan Göynük kəndi" deməkdir

Aşağı Güzlek oyk. *mür* Abşeron r-nunun Ceyranbatan i.ə.v.-də qəsəbə. Əvvəllər Güzdək dəmir yol stansiyası yanında qəsəbə adlandırılmışdır. 1965-ci ildən qəsəbənin adı indiki kimi rəsmiləşdirilmişdir. Oykonim yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə bağlı yaranmışdır. Oykonimin ikinci komponenti *güzlek* (payız otlağı) sözünün telefizi formasıdır

Aşağı Güzlək oyk. *mür* Füzuli r-nunun Pirohmodli i.ə.v.-də kənd. Düzonlikdədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Güzdək (indiki Yuxarı Güzlək) kəndindən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. "Güzlək yaşayış məntəqəsinin aşağı hissəsi" deməkdir. *Güzlək* qədim Azərbaycan dilində "payız otlağı", "payız yurdu" mənalarnı ifadə edir

Aşağı Kəldək

Aşağı Hacıqasımlı oyk. *mür* Saatlı r-nunun Hacıqasımlı i.ə.v.-də kənd. Araz çayının sahilində, Mil düzündədir. Oykonimin birinci komponenti kəndin yerləşdiyi coğrafi mövqeyi bildirir, ikinci komponent isə səhənlərlərin hacıqasımlı qolunun adı ilə bağlıdır

Aşağı Xaç oyk. *mür* Kəlbəcər r-nunun Çaykənd i.ə.v.-də kənd. Törtər çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Oykonimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə bağlıdır. İkinci komponent isə abidələrin dilində "xristianlığın rəmzi işarəsi", "kilə bayrağı"; "kilə" mənalarda işlənmişdir. Ərazidəki Sinqilqisə yer adı bu sözün məhz "kilə" mənasını qəbul etməyə əsas verir

Aşağı Xocamusaxlı oyk. *mür* Qubadlı r-nunun Fərocən i.ə.v.-də kənd. Bərgüşad silsiləsinin ötyəyindədir. Kəndi adı Qalacıq Xocamusaxlıdır. Yaşayış məntəqəsinin XIX əsrin axırlarında Xocamusaxlı (indiki Yuxarı Xocamusaxlı) kəndindən çıxmış ailələr salmışlar. Əsl adı xacəbəuşaqlı olan xocamusaxlı tayfası qədimdən Zəngəzur qəzasında yaşamışdır. Onların keçmişdə Qalacıq, Dəştəgird və Maztulı adlanan qışlaqları sonralar tədricən müstəqil yaşayış məntəqlərinə çevrilmişdir. Oykonim yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə bağlı yaranmışdır

Aşağı Xuc oyk. *mür* Quba r-nunun Xucbala i.ə.v.-də kənd. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Orta Xuc kəndinə məxsus qışlaq yerində bina edilmişdir. Toponimi, əsasən mənsəpə qışlaqlardan olan kuç tayfasının adı ilə əlaqələndirirlər. Oykonimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsinin cınıadlı digər iki kənddən fərqləndirməyə xidmət edir

Aşağı İmamqulukənd oyk. *mür* Qusar r-nunun cınıadlı i.ə.v.-də kənd. Qusar məhli düzənliyindədir. XX əsrin əvvəllərində İmamqulukənd yaşayış məntəqəsinə aid pay torpaqlarından bir qədər aşağıda cınıadlı yeni yaşayış məntəqəsi salınmış və Aşağı İmamqulukənd adlandırılmışdır

Aşağı Kəldək/Gəldək oyk. *mür* Şəki r-nunun Baş Kəngüt i.ə.v.-də kənd. Əyrən çayının sahilində, Alazan - Əyrənçay çökəkliyindədir. Tədqiqatçıları oykonimi *ləl* (güdcən düşmüş,

Aşağı Kesemən

dince qoyulmuş) və *-dək (-lək)* komponentlərindən ibarət "dince qoyulmuş əkin sahəsi" mənalı söz kimi izah edirlər. *Kəldək* komponenti kendin ərazisindəki Kol dağının adından yaranıb "Kol dağı yerləşən, Kol dağının ətrafı, yanı" mənasını ifadə edir. Yaşayış məntəqəsinin keçmişini Kəldək (indiki Baş Kəldək) kəndindən çıxmış ailələr nisbətən aşağıda saldıqları üçün belə adlandırılmışlar.

Aşağı Kesemən oyk. *mür* Ağstafa r-nunda kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Yaşayış məntəqəsi Sovet hakimiyyəti illərində Qıraq Kesemən kəndindən çıxmış ailələr tərəfindən salınmışdır. Dağ Kesemən kəndinin qarşılığı kimi nəzərdə tutulmuşdur.

Aşağı Kəngüt oyk. *mür* Şəki r-nunun cənubunda i.ə v -də kənd Kəngüt çayının sahilində, Alazan-Həftəran vadisindədir. Kəndi XIX əsrin əvvəllərində Baş Kəngüt kəndindən çıxmış ailələr salmışlar. Oykonimin birinci komponenti kendin coğrafi mövqeyi ilə, ikinci komponenti isə türkdilli kinkit tayfasının adı ilə bağlıdır.

Aşağı Kürdəmahmudlu oyk. *mür* Füzuli r-nunun Kürdəmahmudlu i.ə v -də kənd Düzənlikdədir. Oykonimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi, ikinci komponenti isə maldar kürdəmahmudlu tayfasının adı ilə bağlıdır.

Aşağı Kürkəndi oyk. *mür* Salyan r-nunun Arbatan i.ə v -də kənd Kür çayının sahilindədir. Yaşayış məntəqəsi XX əsrin əvvəllərində Salyan baliq vətəgəllərində işləmək üçün Cənubi Azərbaycan-dan gələn tərəfindən salınmış və Kürkəndi adlandırılmışdır. Sonralar tikinti idarəsinin fəhlə və qulluqçuları üçün salınmış qəsəbə də kəndə birləşmişdir. Yeni salınmış yaşayış məntəqəsi həmin kənddən bir qədər aşağıda yerləşdiyi üçün Aşağı Kürkəndi adlandırılmışdır. Kürkəndi "Kür sahilində kənd" mənasındadır.

Aşağı Qaraçanlı oyk. *mür* Kolbecer r-nunun Orta Qaraçanlı i.ə v -də kənd Uluhan çayının (Tərtər çayının qolu) sahilində, dağətəyi ərazidedir. Yerli əhalinin mülkətinə görə, yaşayış məntəqəsinin XIX əsrdə Zongozur qəzasının Qaraçanlı kəndindən (indiki Laçın r-nu ərazisindədir) gəlmiş iki qardaş Uluhan və Əhmədخان salmışdır.

Aşağı Qarxun

Ona görə də kənd el arasında Uluhan Qaraçanlı və ya Forzalıuşağı deyirlər. Əhmədخانın oğlanlarından Forzalı kendin aşağı hissəsində məskunlaşdığı üçün bura Aşağı Qaraçanlı, digər oğlu Məmmədخان kendin orta hissəsində məskunlaşdığı üçün bura Orta Qaraçanlı, Uluhanın omissi oğlu Bayram (Balı) isə kendin yuxarı hissəsində məskunlaşdığı üçün həmin yer Baş Qaraçanlı adlandırılmışdır (bu kənd Balouşağı da adlanır).

Aşağı Qaraqüvəndli bax Qaraqüvəndi **Aşağı Qaramanlı oyk.** *mür* Nəfçala r-nunun cənubunda i.ə v -də kənd Kür çayının sağ sahilində, Salyan düzündədir. Oykonimin birinci komponenti kendin coğrafi mövqeyi ilə, ikinci komponenti isə türkdilli qaramanlı tayfasının adı ilə bağlıdır.

Aşağı Qaramoryəm oyk. *mür* Göyçay r-nunun İncə i.ə v -də kənd Şirvan kanalı boyunca, "Qaramoryəm (əslində Qaramaryan) adlı yaşayış məntəqəsinin aşağı hissəsi" deməkdir. Mənbələrdə Aşağı Qaramoryəm variantında da qeyd olunur. İkinci komponent *qara* (böyük) və *maryan* (dağın gündüzyən hissəsi, çöl bitkiləri ilə əhatə olunmuş sahə) komponentlərindən ibarət olub, "böyük otlaq sahəsi, dağın gündüzyən ətəyi" mənaqlarını bildirir. Ərazinin coğrafi mövqeyi də bu izahə uyğundur.

Aşağı Qaranlıq oyk. *mür* Xocavənd r-nunun 1923-cü ilədək adı Oykonimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyi ilə bağlıdır. Məntəqə adını ərazidəki Qaranlıq dağından almışdır. Ərazidə cənubda çay da vardır. Ermənistan ərazisindəki Martuni r-nunun adı da 1946-cı ilədək Aşağı Qaranlıq olmuşdur.

Aşağı Qarxun oyk. *mür* Yevlax r-nunun Yuxarı Qarxun i.ə v -də kənd Şirvan düzündədir. Kəndi XIX əsrdə İrovan qəbilməyəsindəki Qarxun kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar. Yaşayış məntəqəsi Qarxun Körpükənd və ya Qıraqlı Qarxun da adlanır. Bu da onun Körpükəndin yaxınlığında və Kür çayı sahilində olması ilə əlaqələndirilir. XIX əsrin sonlarında kənd boyuyaraq Aşağı və Yuxarı Qarxun kəndlərinə bölünmüşdür. Ermənistanın Eçmiödzin r-nundakı Araks kəndinin adı da 1946-cı ilədək Aşağı Qarxun adlanmışdır.

Aşağı Qələnxur

Aşağı Qələnxur oyk. *mür* Qusar r-nunun Gilah i.ə v -də kənd Samur çayının sahilindədir. Tədqiqatçılar bu toponimi lozgi dilindəki *kalınxur* (düzlükdə yerləşən kənd) və ya *kalınxur* (sahil kəndi) sözlərinin təhrifə uğramış forması hesab edirlər. *Qələnxur* ərazidəki orta esrlərə aid *Qələnxur/Qələxür/Qələkənd* yaşayış məntəqəsinin adıdır.

Aşağı Qəsil oyk. *mür* Ağdaş r-nunun Qılıbəndə i.ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. "Aşağıda yerləşən Qəsil kəndi" deməkdir. *Qəsil* Azərb. dilinin dialektlərində və bəzi türk dillərində işlənən *qasıl/qasılqajal* sözləri ilə bir yuvadan olub, "otlaq, yamac" mənasını ifadə edir.

Aşağı Qılıbçəğ oyk. *mür* Xocalı r-nunun Xanabad i.ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. XIX əsrin 20-ci illərində İrandan köçüb gəlmiş erməni ailələri məskunlaşdıqdan sonra kəndi Nerkin (erm. "aşağı") Qılıbçəğ adlandırılmışdır. 1992-ci ildə kendin əvvəlki adı bərpa edilmişdir. Toponimin *Qılınc* şəxsindən və *bəğ* sözündən ibarət olub, "Qılınc məxsus bəğ" mənasını bildirməsi ehtimal olunur. Oykonimin birinci komponenti kendin coğrafi mövqeyi ilə bağlıdır.

Aşağı Qışlaq oyk. *mür* Şahbuz r-nunun Kolanı i.ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. Tədqiqatçıların fikrincə, oykonimin ikinci komponenti olan *qışlaq* sözünü "qışlama" mənasında qəbul etmək olmaz. Çünki ərazidəki Aşağı Qışlaq və Yuxarı Qışlaq kəndlər qışlaq üçün əlverişli deyil. Bu ad kongeritlərin qızı qışlaq tayfasının türələrindən (orta qışlaq, güllü qışlaq, yazlı qışlaq, yazı qışlaq və ya düz qışlaq) birinin adı ilə bağlıdır. Aşağı Qışlaq oykonimi etimotoponim kimi "adı çəkilən tayfanın, tirinin məskunlaşdığı ərazinin aşağı hissəsi" anlamındadır.

Aşağı Qolqəti oyk. *mür* Ağdaş r-nunun Yuxarı Qolqəti i.ə v -də kənd. Yuxarı Şirvan kanalının sahilində, Şirvan düzündədir. *Qolqəti* sözü *qol* və *kəndi* hissələrindən ibarət olub "çay qolunun və ya çayın sahilini" mənasını ifadə edir. Kənd droğrudan da vaxtilə Türyəçayın qollarından birinin sahilində yerləşmişdir. Hal-hazırda yatağı qalmış həmin çay qurududan sonra əhali oranı tək edərək indiki əraziyə köçmüşdür. Qolqəti kəndin keçmiş adının (Qol kəndi) yerli toloffuz

Aşağı Lankoran

formasında 1933-cü ildə Aşağı Qolqəti variantında qeyd alınmışdır. Oykonimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsinin cənubunda digər məntəqələrdən fərqləndirilməyə xidmət edir.

Aşağı Qoşun or. *mür* Şəki r-nunun Aşağı Kəldək kəndində dağ Oronim "Aşağı Kəldək kəndindəki Qoşun dağı" deməkdir. *Qoşun* sözü isə "dağ silsiləsi, cərgəsi, sırası" mənasını ifadə edir.

Aşağı Qumlu oyk. *mür* Godobey r-nunun Qumlu i.ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. Oykonim "aşağıda yerləşən Qumlu kəndi" deməkdir.

Aşağı Quşçu oyk. *mür* Tovuz r-nunun cənubunda i.ə v -də kənd Əsrək çayının sahilində, dağ ətəyindədir. Oykonim "aşağıda yerləşən Quşçu kəndi" deməkdir. Etimotoponimdir.

Aşağı Quşçular oyk. *mür* Şuşa r-nunun Malibeyli i.ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. "Aşağıda yerləşən Quşçular kəndi" deməkdir. Etimotoponimdir.

Aşağı Layski oyk. *mür* Şəki r-nunun Aşağı Göynük i.ə v -də kənd. Şin çayının sahilində, Alazan-Həftəran vadisindədir. Oykonim ərazidəki Layskiyaşa dağının adı daşıyır və "aşağıda yerləşən Layski kəndi" deməkdir. Qarşılığı Baş Layski oykonimidir.

Aşağı Ləğər oyk. *mür* 1. Xaçmaz r-nunun Xudat şəhəri i.ə v -də qəsəbə Samur-Dəvəçi ovalığında, Çkalov adına sovxozun 5-ci şöbəsi yanında yaranmış bu kənd 1965-ci ildən Aşağı Ləğər qəsəbəsi adlandırılmışdır. 2. Qusar r-nunun cənubunda i.ə v -də kənd Qusar məlihi düzənliyindədir. Oykonim "aşağıda yerləşən Ləğər kəndi" deməkdir.

Aşağı Ləkətəğ hidr. *mür* Culfə r-nunun Ərofs kəndi yaxınlığında min bulaq. Bəzi ədəbiyyatlarda Aşağı Ləkətəğ çayı dərəsində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır. İki bulaqdan ibarətdir və içmək üçün istifadə edilir.

Aşağı Ləkdi oyk. *mür* Ağdaş r-nunun cənubunda i.ə v -də kənd. Türvan çayının sağ sahilində bir qədər aralı, Şirvan düzündədir. Oykonim "aşağıda yerləşən Ləkdi kəndi" deməkdir. Etimotoponimdir.

Aşağı Lankoran hidr. *mür* Lankoran r-nunda min bulaq. Mülülcə moqsodilə isti-

Aşağı Lülökəran

fədo edilir Bulaq Lenkəran çayının aşağı hissəsində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır

Aşağı Lülökəran b a x **Aşağı Tülökəran**
Aşağı Malax oyk *mür* Qax r-nunun Qaşqaçay i.ə v -də kənd Qaşqaçayın sahilindədir Keçmiş bu zonada Malax adlı iki kənd mövcud idi Onlar yaxınlıqlarında kəndlərin adları ilə Lökət Malax və Qacar Malax adlanırdı XI əsrə aid mənbədə Şəki zonasında Maluq qalasının adı çəkilir Toponimikada Malax kəndinin adının Maluq qalasından alındığı güdülməsi ehtimalı var. Tədqiqatçıların məlumatına görə, bu kənd Dağıstanın Zeyxur kəndindən çıxmış saxurlar tərəfindən salınmışdır Təxminən XVI əsrin ortalarında saxurlar bu zonaya köçüb gəlmiş və Malax kəndinin əsasını qoymuşlar Ərazidəki Malaxlar adı dağın olması bu toponim emtotoponim olmasından xəbər verir Qafqaz dillərində *malax/malux* "az, bir az, bir hissə" mənasını bildirir Oykonim "aşağıda yerləşən Malax kəndi" deməkdir

Aşağı Maraluy oyk, *mür* Cəbrayıl r-nunun Karxulu i.ə v -də kənd Araz çayının sol sahilində, düzənlikdədir Bəzi tədqiqatçılara görə, yaşayış məntəqəsi Cənubi Azərb -nın Maraluy kəndindən çıxmış ailələrin XIX əsrin əvvəllərində şm -a köçərək burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır və "maraluyulular" mənasındadır Birinci komponent isə kəndin yerləşdiyi coğrafi mövqeyi bildirir

Aşağı Mollu oyk, *mür* Qubadlı r-nunun Yuxarı Mollu i.ə v -də kənd Həkan çayının sağ sahilindədir Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kəndi XVI-XVIII əsrlərdə Cənubi Azərb -dəki Mollu kəndindən gəlmiş ailələr salmışlar *Mol* sözü türk dillərində bir çox mənalarla yanaşı "torpaq bənd; qumdaşı" mənasına da ifadə edir Kəndin çay sahilində yerləşməsi *mollu* sözünün məhz bu mənası ilə bağlılığından xəbər verir Oykonimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsini cəmiyyətdən fərqləndirməyə xidmət edir

Aşağı Mülükülü oyk, *mür* Tovuz r-nunun Düz Cırdaxan i.ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir Keçmiş adı Alakol Mülükülüdür Əvvəllər kənd Kürün sağ sahilində

Aşağı Öysüzülü

yerləşirdi Hazırda orada kənd qəbiristanı var Sonralar kəndin əhalisi indiki yerə köçmüş və kənd belə adlanmışdır Oykonim "aşağıda yerləşən Mülükülü kəndi" deməkdir **Aşağı Nehrəm oyk**, *mür* Babək r-nunun Nehrəm i.ə v -də kənd Düzənlikdədir Nehrəm kəndinin yaxınlığından cəmiyyətdən fərqləndirməyə xidmət edir Oykonim "aşağıda yerləşən Nehrəm kəndi" deməkdir

Aşağı Nemətəbad oyk, *mür* Ağdas r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Yuxarı Şirvan kənalından bir qədər aralı, Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsini keçmiş Nemətəbad (indiki Yuxarı Nemətəbad) kəndindən köçmüş ailələr salmışlar Aşağı sözü kəndin coğrafi mövqeyini göstərir

Aşağı Noxudlu oyk, *mür* Salyan r-nunun Arbatan i.ə v -də kənd Muğan düzündədir Kənd keçmişdə şahsevənlərin sarıxanbəyli tayfasına mənsub Noxudlu yer adlanan qışlaq yerində otuf kəndlərin əhalisinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oykonim "Noxudlu yaşayış məntəqəsinin aşağı hissəsi" deməkdir.

Aşağı Nüvədi oyk, *mür* Lenkəran r-nunun eyniadlı i.ə v -də ştat Xəzər dənizi sahilində, Lenkəran ovalığında yerləşir Oykonim "aşağıda yerləşən Nüvədi kəndi" deməkdir Oykonim ikinci komponenti tat və talış dillərində "təzəkənd", "yenikənd" mənasını bildirir

Aşağı Oratağ oyk, *mür* Tərtər r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir XIX əsrdə ermənilər burada məskunlaşmışdan sonra kəndin adı tədricən erməniləşmiş və Sovet hakimiyyəti illərində Nerkin (erm "aşağı") Oratağ kimi rəsmiləşmişdi 1992-ci ildən kənd indiki adını daşıyır Toponimin ikinci komponenti qədim İran dillərinin materialları əsasında "qala yeri" mənasında izah olunur

Aşağı Öysüzülü/Aşağı Öksüzülü oyk, *mür* Tovuz r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Çal dağının (Kiçik Qafqaz) eteyindədir Ayrı-ayrı mənbələrdə Aşağı Öksüzülü, Aşağı Öksüzülü variantlarında da qeyd olunmuşdur Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Öysüzülü (indiki Yuxarı Öysüzülü) kəndindən çıxmış ailələr salmışlar Oykonimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyini

Aşağı Remeşin

teyin edir, ikinci komponenti isə Azərb elatlarından birini adlandır

Aşağı Remeşin oyk, *mür* Şahbuz r-nunun Kükü i.ə v -də kənd Kükü çayının sol sahilində, Zəngəzur silsiləsinin eteyindədir Təhrir uğramış toponimin əslisi Aşağı Remeşindir Yaşayış məntəqəsini keçmiş Remeşin (indiki Yuxarı Remeşin) kəndindən çıxmış ailələr salmışlar 1969-cu ildə yaxınlığındakı Zəmel kəndi də bu kəndə birləşmişdir Tarixi sənədlərdə və tədqiqatçıların məlumatına görə, Remeşin adına ilk dəfə XVII-XIX əsrlərə aid sənədlərdə rast gəlinir 1654-cü ilə aid sənədlərdə Naxçıvan ərazisinin Şahbuz dərəsində yerləşən Xurəmeşin kəndinin bir hissəsinin satılması haqqında məlumat verilir Sənəddən aydın olur ki, hələ bu tarixdən 300 il əvvəl kəndin adı "hure-nişin" hissələrindən ibarət olub "hurilər, gözəl qadınlar yaşayan yer" mənasını ifadə edir 1727-ci ildə Hurçəşin, XIX əsrdə Huremeşin (Qurəmeşin) kimi qeyd olunmuşdur Azərbaycan xalq danışığı dilində toponimik termin kimi *ramal irama* "kiçik təpə, düzənliyə çıxan alçaq təpə, kələ-kötür yer", *şinşin* - "məskən, çoxlu adam olan yer", "qalabalıq, boyluq" mənaslarında işlənmişdir Bu baxımdan Remeşin sözünü "düzənliyə çıxan alçaq təpə üzərində yerləşən yer, kələ-kötür yer, kənd" kimi də izah etmək olar 2003-cü ildən kənd adı Qızı Qışlaq kimi rəsmiləşdirilmişdir

Aşağı Rəfəddinli oyk, *mür* Füzuli r-nunun Pirehmədli i.ə v -də kənd Düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə keçmiş Rəfəddinli kəndindən çıxmış ailələr salmışlar Oykonimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyini təyin edir, ikinci komponenti isə Rəfəddinli antropotoponiminin təhrif olunmuş formasıdır

Aşağı Salaməbad oyk *mür* Yevlax r-nunun Xaldan i.ə v -də kənd Əlican çayının sahilindədir Yerli əhali arasında Salaməur (Salamovur və ya Salamov) adı ilə tanınır Yaxınlığındakı Əsnaf kəndi sonralar Yuxarı Salaməbad adlandırıldıqdan sonra, bu kənd də coğrafi mövqeyinə görə Aşağı Salaməbad adlandırılmışdır

Aşağı Salahlı oyk, *mür* Qazax r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Kür çayından bir qədər aralı, Gəncə-Qazax düzənliyindədir

Aşağı Şilyan

Oykonim "aşağıda yerləşən Salahlı kəndi" deməkdir Oykonimin ikinci komponenti qazaxların salahlı tayfasının adı ilə bağlıdır **Aşağı Seyfəli oyk**, *mür* Şəmkir r-nunun Seyfəli i.ə v -də kənd Şəmkör çayının sahilində, Kiçik Qafqazın eteyindədir Bəzi ədəbiyyatlarda Şəmkir r-nu ərazisində də Aşağı Seyfəli yaşayış məntəqəsinin olduğu göstərilir 1917-ci ildə Seyfəli variantında qeyd olunmuşdur Emotoponimdir Seyfəli dərsəsi (Daşkəsən), Seyfəlas/Seyfəlsu (Qəbələ) oronim və hidronim də seyfəli etnonimi ilə bağlıdır XIX əsrə aid sənədlərdə Gəncə qəzasında maldarlıqla məşul olan *seyfəli* (*seyfəlli*) elati haqqında məlumat verilir Onlar əsasən Şəmkir çayından çəkilməyi Kotacığ arxın kənarında yaşayırdılar Oykonim "aşağıda yerləşən Seyfəli kəndi" mənasındadır

Aşağı Seyidəhmədli oyk *mür* Füzuli r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Quruçay və Kəndolçaçay arasında yerləşir Oykonim birinci komponenti yaşayış məntəqəsini yerləşdiyi coğrafi mövqeyi, ikinci komponenti isə *seyidəhmədli* nəslinin adını əks etdirir

Aşağı Silyaku or mür Ağsərdə dağ Sumqayıt şəhəri i.ə v -də, Çiğil və Kəndə çayları arasında yerləşir Hüün 643 m *Siyakul/Siyak* tat dilində "qara dağ" mənasını ifadə edir Birinci komponent dağın coğrafi mövqeyini göstərir

Aşağı Surra oyk, *mür* Neftçala r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Salyan düzündədir Birinci komponent kəndin Kür çayının aşağı axarında yerləşdiyini göstərir Qədim abidələrin dilində *sur-sur* "şap-şap, su şirlitisi", *suralsora* "bataqlıq, sulu yer" mənalarında işlənmişdir Oykonimin ikinci komponenti "su şirlitisi eşidilən yer"; "sulu yer"; "çay sahilini" kimi başa düşülməlidir Surra toponimini qızılbaşların surra tayfasının adı ilə də əlaqələndirirlər

Aşağı Şəbald oyk, *mür* Şəki r-nunun İncə i.ə v -də kənd Murdarçayın sahilindədir Oykonimin birinci komponenti kəndin yerləşdiyi coğrafi mövqeyi bildirir, ikinci komponent isə orazıda yetişdirilən şəbald bitkisinin adındandır

Aşağı Şilyan oyk *mür* Kürdəmir r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Şirvan düzündədir Oykonim birinci komponenti kəndi ərazi-

Aşağı Şurtan

doki cinyadı yayış mntoqolərindən forqləndirməyə xidmət edir, ikinci komponent isə türkdillili şilyan tayfasının adıdır.

Aşağı Şurtan oyk. *mür* Kolbəcər r-nunun Şurtan i o v -də kond Tortor çayının sahilində, Dolidagın ətəyindədir. Yayış mntoqəsi orazidoki Şurtançayın aşağı axarında yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Aşağı Tahircal oyk. *mür* Qusar r-nunun Yuxarı Tahircal i o v -də kond Tahircal çayının sahilində, Qusar məlii düzənliyindədir. Yayış mntoqəsi Tahircal çayının nisbətən aşağı axarında yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Aşağı Tala oyk. *mür* Zaqatala r-nunun cinyadı i o v -də kond Tala çayının sol sahilində. Baş Qafqaz silsiləsinin ətəyindədir. XIX əsrdə bu ərazidə yalnız bir Tala kəndi olmuşdur. Onun Aşağı və Yuxarı Tala kəndlərinə ayrılması kollektivləşmə illərinə aiddir. "Tala kəndinin aşağı hissəsi" deməkdir. Oykonimin ikinci komponenti Azərb. toponimiyasında "meşə içərsində ağacsız, otlu saho" mənasında işlənir.

Aşağı Tülökəran oyk. *mür* Quba r-nunun Tülökəran i.ə.v.-də, Ağçayın sahilində, dağətəyi ərazidədir. Tülökəran variantında da qeydə alınmışdır. XIX əsrin ortalarında Tülökəran (indiki Yuxarı Tülökəran) kəndindən çıxmış ailələrin həmin kəndə məxsus pay torpağında məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonim "aşağıda yerləşən Tülökəran kəndi" deməkdir. Tülökəran komponenti *tüla* (tat "yunu çıxırmsı dərn") və *kəran* (kond, yayış mntoqəsi termini) sözlərindən ibarət olub, "gön aşılaqla məşğul olanlara aid kənd" mənasını ifadə edir.

Aşağı Uzunoba oyk. *mür.* Babək r-nunun Şıxmahmud i o.v.-də kond Naxçıvan çayının sahilindədir. Oykonim "aşağıda yerləşən Uzunoba kəndi" deməkdir.

Aşağı Veyssəlli oyk. *mür* Füzuli r-nunun cinyadı i o v -də kond Qarasu çayının sol sahilində, düzənlikdədir. Oykonimin birinci komponenti yayış mntoqəsinin coğrafi mövqeyini təyin edir, ikinci komponenti isə veyssəlli nəslinin adı ilə bağlıdır.

Aşağı Yağlavənd oyk. *mür* Füzuli r-nunun Kərimbəyli i o v -də kond Araz çayının sol sahilində, düzənlikdədir. Oyk-

Aşağı Zeyd

nimin birinci komponenti yayış mntoqəsinin coğrafi mövqeyini təyin edir, ikinci komponenti isə yağıla (qədim abidələrin dilində "döyüş, vuruş, cong") və *vənd* (bir çox xalqların toponimiyasında "yer, məkən") sözlərindən ibarət olub, "döyüş yeri", "savaş meydanı" mənasını ifadə edir. Bu baxımdan oykonim Congan toponiminin sinonimidir. XIX əsrə aid sənədlərdə Cobrayı qəzasında maldarlıqla məşğul olan yağlavənd adlı bir elat haqqında məlumat verilir. Oykonimin etnotoponim olması da istisna deyil.

Aşağı Yeməzli oyk. *mür.* Zəngilan r-nunun Qarababa i o v -də kond Dəğətəyi orazidədir. Kəndin arazısı ovvollər Orta Yeməzli kəndinin qışlaq yeri olmuşdur. Əhali qışlaq yerinə köçərək məskunlaşdıqdan sonra yeni yayış mntoqəsinə Qışdaqlı, daha sonra Aşağı Yeməzli adlandırılmışdır. Oykonimin birinci komponenti yayış mntoqəsinin coğrafi mövqeyi ilə bağlıdır, ikinci komponent isə atəməzli etnoniminin qısaldılmış formasıdır.

Aşağı Yemişən oyk. *mür* Xocalı r-nunun Qızıloba i o v -də kond Dəğətəyi orazidədir. XIX əsrdə gəlmə ermənilər Sıznaq adlanan bir yerdə məskunlaşmış, kəndin adını da Nərkın Sıznok (Aşağı Sıznok) kimi rəsmiləşdirmişdilər. 1992-ci ildə kəndə Aşağı Yemişən adı verilməmişdir. Toponimin ikinci komponenti "yemişən" sözünün tələffüz formasıdır.

Aşağı Yəyci oyk. *mür* Şorur r-nunun Yəyci i o.v.-də kond Arpaçayın sol sahilində, Dərələyəz silsiləsinin ətəyindədir. Yayış mntoqəsinə 1928-ci ildə keçmiş Yəyci (indiki Yuxarı Yəyci) kəndindən çıxmış bir qrup ailə salmışdır. Oykonimin birinci komponenti yayış mntoqəsinin coğrafi mövqeyi ilə bağlıdır, ikinci komponent isə türk mənşəli yaycı tayfasının adını oks etdirir.

Aşağı Zeyd oyk. *mür.* Xaçmaz r-nunun cinyadı i o v -də kond Qaracayın sağ sahilində, Samur-Dəvəçi ovalığındadır. Yayış mntoqəsi XIX əsrin ortalarında Quba r-nunun Zeyid kəndindən bir qrup ailənin homin kəndə məxsus qışlaqda məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonimin birinci komponenti yayış mntoqəsinin coğrafi mövqeyini bildirir. Kəndin əsasını

Aşağı Zeynəddin

Qasım adı bir şəxs qoyduğundan Qasım qışlağı da adlanır.

Aşağı Zeynəddin oyk. *mür.* Ağdaş r-nunun cinyadı i o v -də kond Şirvan düzündədir. XIX əsrin axırlarında homin r-ndəki Zeynəddin (indiki Yuxarı Zeynəddin) kəndindən çıxmış ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Aşağı Zurnabad oyk. *mür* Xanlar r-nunun Zurnabad i o.v.-də qəsəbə Gəncə çayının sol sahilində, Murovdağ silsiləsinin ətəyindədir. Burada 1929-cu ildə Azərb.-də ilk SES-lərdən olan Zurnabad Su Elektrik Stansiyası tikilmişdir. Su elektrik stansiyası tikilərkən onun yanında qəsəbə salınmışdır. Qəsəbə Zurnabaddan aşağıda yerləşdiyi üçün 1966-cı ildən belə adlandırılmışdır.

Aşağıbulaq hıdr. *mür* Quba r-nu orazində bulaq Hidronim coğrafi obyektin yerləşmə mövqeyini bildirir. Ərazidə Yuxarıbulaq da vardır.

Aşağıgoba oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Susayqışlaq i o v -də kond Xəzər dənizinin sahilində, Samur-Dəvəçi ovalığındadır. Kond obalar arasında yaranmışdır. Obalar ilk yayış məskoni kimi kondloro çevrilir. Məs., Şəki r-nundakı Topəcnənt kəndi, Qax r-nundakı Almalı kəndi Yuxarıgoba və Aşağıgoba məhəllələrindən ibarətdir. Deməli, Aşağıgoba kəndi də ovvollər ayrı-ayrılıqda mövcud olmuş obalardan ərazinin nisbətən aşağı, alçaq hissəsində yerləşən osasında yaranmışdır. Yayış mntoqəsi XIX əsrin ortalarında Susay kəndinə məxsus qışlaqda yaranmış iki obadan (Susayqışlaq və Aşağıgoba) bəndir.

Aşan oyk. *sədə* Xocavənd r-nunun cinyadı i o v -də kond Xonaçən çayının sol sahilindən bir qənd əralıdır. Kond adını orazidəki Aşandağdan almışdır.

Aşandağ or. *mür* Xocavənd r-nu orazindədir. 2 Tovuz r-nunun Dağlıq orazidədir, 2 Tovuz r-nunun Kond i o v -də kond Düzənlikdədir. Hor iki kəndin əhali vaxtilə Xınnə dorosində məskən saldıqları üçün Xınnəli da adlanırdı. Onların qışlaq yeri aranda Alakol ərazisində, yaylaq yurdu isə Qorblı sahesində olmuşdur. Sonralar homin yaylaq və qışlaq yerləri əsasında aşırılardan adını daşıyan iki müstəqil kənd yaranmışdır. Yerli əhali bu kondloru Aran Aşırılıqları və Dağ Aşırılıqları da adlandırdı. Aşırılıqlar/Aşırılalr variantlarında da qeydə alınan bu oykonim

Aşırılıqlar

məkdir. **Aşaqalılar** isə XIX əsrdə Mül düzündə yaşamış xələc tayfasının bir qolunun adıdır.

Aşaqbayramlı oyk. *sədə* İsmayilli r-nunun Kürdəməşi i o.v.-də kond Dəvəbatən çayı sahilindədir. Yaxınlığında cinyadı isə anbarı var. XIX əsrin ortalarında Şamaxı qəzasında yaşamış, mənşəcə indiki Quba r-nundakı Həpət kəndindən çıxmış ailələrə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. "Aşiq Bayramın nəslinə aid kənd" mənasındadır.

Aşiqbayramlı hıdr. *sədə* İsmayilli r-nunun İvanovka kəndi yaxınlığında süni göl Dəvəbatən çayının suyunu bənd vasitəsilə saxlamaq üçün yaradılmış bu göl 1951-cü ildə istifadəyə verilməmişdir. Göyçay r-nunun pambıq tarlalarını suvarmaq üçün istifadə olunur. Adını yaxınlığındakı cinyadı kənddən almışdır. Bəzi ədəbiyyatlarda bu qovşağın adı Aşağı Bayramlı variantında qeydə alınmışdır.

Aşığı/Aşığılı oyk. *sədə* 1. Bəyloğan r-nunun cinyadı i o v -də kond; 2. Xanlar r-nunun cinyadı i o v -də kond 1931-ci ildə dok Qaryaqdı, 1958-ci ildə dok Voroşilovka adlanmışdır. Gəncə çayının sağ sahilindən bir qənd əralı, Səriyal dağının ətəyindədir. Etnotoponimdir. 1917-ci ildə Aşaxlı variantında qeydə alınmışdır. Gürcüstanın Dmanis r-nunda Aşiq kəndi, Moskva vilayətində Aşukino qəsəbəsi və d y stansiyası, Şəki-Zaqatala zonasında Aşuqlar məhəlləsi var.

Aşkar oyk. *sədə* Şamaxı r-nunun Quşçu i o v -də qəsəbə Oykonim türk dillərində "döyüş atı", fars dilində isə "açıq, aydın, müstəqil" mənalarını ifadə edir. Burada *aşkar* sözü "müstəqil" mənasında işlənmişdir.

Aşırılıqlar/Aşırılalr oyk. *sədə* 1. Tovuz r-nunun Qorblı i o v -də kond Dağlıq orazidədir, 2. Tovuz r-nunun Kond i o v -də kond Düzənlikdədir. Hor iki kəndin əhali vaxtilə Xınnə dorosində məskən saldıqları üçün Xınnəli da adlanırdı. Onların qışlaq yeri aranda Alakol ərazisində, yaylaq yurdu isə Qorblı sahesində olmuşdur. Sonralar homin yaylaq və qışlaq yerləri əsasında aşırılardan adını daşıyan iki müstəqil kənd yaranmışdır. Yerli əhali bu kondloru Aran Aşırılıqları və Dağ Aşırılıqları da adlandırdı. Aşırılıqlar/Aşırılalr variantlarında da qeydə alınan bu oykonim

örüb monsofli "aşura" sözü ilə olaqləndirilir. Mütoxəssislərin bir qismi bu fikirdədir ki, oykonim *aşur* (mohorron ayının onuncu günü), ali (Əli) *qızıl* (mohorron və -lar şəh -dən ibarət olub, "mohorron ayının onuncu günü matəm saxlayan müsləmanlar" deməkdir Əslində oykonim aşurlılar nəslinin adındandır.

Aşurlar obası oyk. *mür.* Qax r-nunun Tasmalı kəndi ərazisindədir. Etnotoponumdur **Aşurlu oyk.** *sada* Masallı r-nunun Bədəlan i o v -də kənd Lənkeran ovalığında Etnotoponumdur.

Atabey oyk. *sada* Şəmkir r-nunun Çar-daqlı i o v -də kənd Şəkərbəy silsiləsinin otoyündədir. Yaxınlığında Qalaboyu qalası var. Kənd 1924-cü ildə Atabey yer adlanan orazidə salınmışdır. Burada keçmişdə Atabey adlı kənd olmuşdur. Xalq etimologiyasına görə, Atabey, Şəkərbəy və Gədəbəy adı üç qardaş olmuşdur. Onların hər birinin adı bir-birne xalan olan üç yaşayış məntəqəsindən birinə verilmişdir. Oykonim Azərb -də XII-XIII əsrlərdə fəaliyyət göstərən Eldəgzəzler və ya Atabəylər silsiləsinin nümayəndələrinin birinin adı ilə bağlıdır. Mənbələrin məlumatına görə, Məhəmməd Cahən Pəhləvanın oğlu Atabəy Əbubəkər (1191-1210) 1203-cü ildə Şəmkir yaxınlığındakı döyüşdə müttəfiqlərə (gürcü çarçası Tamara, Şirvanşah I Axsitan və düşmənlər tərəfə keçmiş qardaşı Əmirmiran) məğlub olaraq qaçmağa məcbur oldu. Gəncə Əmirmiranının oline keçdi *Atabəy* qədim Azərb dilində "qoyum" deməkdir. Bu adla adlanan digər obyekt Atabəy türbəsidir. Məmine xatın türbəsi kimi daha çox tanınan bu sərəbdə 1186-cı ildə Atabəy Məhəmməd Cahən Pəhləvanının xanımı üçün Naxçıvanda tikilmişdir. Kürdəmir r-nunun Sığırılı kəndində Atabəyli məhəlləsi, Qazaxistanda Atabəy kəndi, Tatarıstanın Kukmara r-nunda Atabəy adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır. Conubi Azərb -də Atabəyli, Bağatəbəy adlı kəndlər vardır.

Atəşəh hidr. *mür.* Abşeron və Dovoçi r-nları ərazisində çay. Dübər dağından 1870 m. hündürlükdən başlanıb Xəzər dənizinə tökülür. Bir çox qol və xırda çayları üzündə birləşdirir. Toponimikada *ata* və *çay*

sözlərdən ibarət olan bu hidronim "atasən çay, baş çay", "iti axan çay" kimi izah olunur. Qazaxistanda Atasu adlı qəsbə və çay vardır.

Ataxal oyk. *mür.* Gədəbəy r-nunun Bəyyik Qaramurad i o v -də kənd Zəyom çayının sağı sahilində, Şahdağ silsiləsinin otoyündədir. Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, kənd XVIII əsrdə Qaraboyun Ataxal adlı bir nəfər bina etmişdir. Kəndə Ataxal buləği də var. Hazırda kənddə yaşayan nosillərdən bir qəribəyənli adları 1930-cu illərdən başlanaraq kənddən xeyli əilə Zəyom çayının sol sahilinə köçmüş, bir qədər aralıda Tozo Ataxal adlı yeni kənd salmışdır. Türk dilində *ata* sözünün "baba", "yaşlı kişi, erkək" və s. monaları ilə yanaşı "təyin etmək, göndərmək" mənasında işlənməsinə də təsadüf olunur. *Xalkxayl* sözü isə "atlı dostesi, süvari dostesi" deməkdir. Ataxal oykonimlə "atlı dostesi göndərilən yer" mənasını bildirir. 1917-ci ildə bu oykonim Ataxal variantında qeydə alınmışdır. Bu variantda oykonim "məşhur atlı dostesi" mənasını ifadə edir.

Atakışılı oyk. *sada.* Kürdəmir r-nunun Atakışılı i o v -də kənd Şirvan düzündədir. XIX əsrin ortalarında maldarlıq məşğul olan atakışılı nəsline mənsub ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir. Bu etnonimlə bağlı 1933-cü ildə Ağcabədi r-nunda Atakışılıyılı, 1917-ci ildə Qəbzə qəsədində Atakışılıqəzma adlı yaşayış məntəqələrin qeydə alınmışdır.

Ataqut hidr. *mür.* I Kürdəmir r-nu ərazisində çay; 2 Xocavənd r-nunda çay Quruçayın sağ qoludur. Bozən Atəu variantında da işlənilir. Türk dillərində *atak* "bond, sodd, düyün" monalarını ifadə edir, ut komponenti isə "kəsmək, qarşı gəlmək" fəllorinin (utruş/utrun) kökləridir. Hidronim "qarşısı kəsilmiş", "qarşısına bond çökilmiş çay" kimi başa düşülməlidir.

Ataqut oyk. *sada* Xocavənd r-nunun Tuğ i o v -də kənd Qarabəy silsiləsinin otoyündədir. Adını orazidəki cəynəddi çaydan almışdır.

Atbatan hidr. *mür.* I Tovuz r-nunda bəlaqlıq, 2 Abşeron yarımadasında göl. Obyektə ad burada atın batması və ya sudan keçə bilməməsi ilə əlaqədar verilmişdir. 1933-cü ildə Salyan r-nu ərazisində Atbatan kəndi qeydə alınmışdır.

Atbulaq oyk. *sada* 1. Hacıqabul r-nunun cəynəddi i o v -də kənd. Pirsaat çayının sahilində, düzənlikdədir. Adını orazidəki cəynəddi çaydan almışdır. Bəzi ədəbiyyatlarda Atbulaq variantında da işlənilir. Əəl adı Atbulağıdır. Yaşayış məntəqəsinin ərazisi keçmiş maldarlıq məşğul olan cətlərin qışlaq yer olmuşdur. Sonralar burada Mərzəzənd köçmüş ailələr məskunlaşmışlar. Kənd öz adını vaxtilə heyvanları suvarmaq üçün burada qazılmış su quyusunun adından almışdır, 2 Əli Bayramlı r-nunun cəynəddi i o v -də kənd və d y stansiyası. Adını orazidəki cəynəddi bulaqdan almışdır. Mənbələrin verdiyi məlumata görə, XIX əsrdə mərzili adlı tayfa Atbulaq adlanan yerdə məskunlaşmışdır.

Atbulaq hidr. *mür.* I Salyan r-nu ərazisində bulaq, 2 Əli Bayramlı r-nu ərazisində bulaq; 3 Lənk r-nunun Kəlvə kəndi ərazisində bulaq. Hidronim *at* və *bulaq* sözlərindən ibarət olub, "atın sulandığı, su içdiyi bulaq" deməkdir.

Aterk oyk. *sada.* Ağdoro r-nunda kənd. Tortor çayının sol sahilində, Aterk çökəkliyindədir. Hələ XIX əsrə əid mənbələrdə bu oykonim yad edilirdi. Toponimikada *aterk* Türkmənistandakı Aterk, Şimali Qafqazdakı Terek coğrafi adları da daxil olmaqla qədim türk dillərindəki "atrak" (çayın monsobə töküldüyü yer, çayın monsobə) sözünün metatezaya uğramış variantı hesab olunur. Kənd həqiqətən də Tortor çayının monsobəinə yaxındır. 1992-ci ildən kəndin adı Həsəniz kimi rəsmiləşdirilmişdir.

Atəşəh or. *mür.* I Abşeron yarımadasının c -ə q hissəsində, Şəbandağ silsiləsində zirvə Hün 276 m; 2 Qaradağ r-nunun Şubanı qəsəbəsində dağ, 3 Quba r-nunun Xinalıq kəndində Qızıllaqça yastanının c -unda dağ. Bu orazilərdə yer altında yerləşən yanar qıştlərdən ayrılan qazlar üzə çıxır və açıq təbiətdə yanır. Bu səbəbdən də onlar Atəşəh adlanırlar. *Atəşəh* fars "od evi", "yanar yer" deməkdir. Vaxtilə atəşəhlar məqəddəs yer kimi məşhur olduğundan ora ziyarətə gəlməmişdir. İran və Conubi Azərb ərazisində Atəşəh adlanan çoxlu obyektlər qeydə alınmışdır.

Atəş/Atəşi soru hidr. *mür.* Abşeron yarımadasında göl. *Atəşi* "oda inanan", *şor*

"göl" deməkdir. *Atəşi soru* "oda inananlara aid göl" mənasını bildirir. Krının Beləqlinkə kəndinə keçmiş adı Atəş Kiyat olmuşdur. Mərdəva Respublikasında da Atəşəvə adlanan kənd və r -n vardır.

Atəşəyə or. *mür.* Abşeron yarımadasında qaya. Oronim orazidəki yanar qazlarla bağlı yaranmışdır.

Atlixan oyk. *sada* Qusar r-nunun Quzuçışlaq i o v -də kənd. Qusar çayının sahilində, Yan silsiləsinin otoyündədir. Oykonim Atlixan şəxs adı ilə bağlı yaranmışdır. Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, Atlixan ösən Kuzun kəndindən olma bir tayfa başçısının adıdır.

Atmanlı oyk. *sada* Kürdəmir r-nunun Əlvənd i o v -də kənd. Etnooykonimdir. *Atman* "nişançı, məhir atıcı" deməkdir.

Attaqay/Atəşəh or. *mür.* Baş Qafqaz silsiləsində, Qax r-nu ilə Dağıstanın sərhədində dağ aşırımı. Hün 2600 m -ə qədərdir. Türk dillərinə əid abidələrdə *atta* "keçid", "böyük addım atmaq", "sərhədi keçmək", *qaykay* "daş, qaya" deməkdir. Başqa halda *atağ* "son, nəhayət, uc, zirvə" mənalərini ifadə edən söz, -ay isə isim düzəndən sökilmişdir. Hər iki halda oronim "dağ aşırımı", "dağ zirvəsi" kimi izah olunur. İrkuks vilayətində Ataqay, Yakutiya da isə Bəlaqay orografik obyektin qeydə alınmışdır.

Atuc oyk. *sada* Quba r-nunun Gülozi i o v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin yamaçındadır. Toponimik tədqiqatlarda bu oykonim belə izah olunur. *Atuc* mənbələrdə və bəzi müasir türk dillərində rast gəlinən "iki arxı arası okın sahəsi", "suvarma üçün ayrılan lək və ya şum sahəsi" monalı "atuz" sözünün "c" dialekt variantı əks etdirir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Qonaqkənddən gəlmiş ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Atəvan or. *mür.* Tovuz r-nu ərazisində qaya. Atın qayadan düşməsi hadisəsi ilə əlaqədar yaranmış addır.

Atyaldağ or. *mür.* Qobustanda dağ. Ceyrankeçməz çayından solda yerləşir. Hün 611 m. Xarici görünüşü at yalına oxşadığı üçün belə adlandırılmışdır. Kəlbəcər r-nu ərazisindəki *Atdağ* oronimi də dağın adıdır.

çökilen heyvana benzəməsi ilə bağlı yaranmışdır. At dərsəsi (Qubadlı, Zəngilan), At toposi (Daşkəsən r-nunun Qaraqullar kəndi), At yaylağı (Qəbələ), At güneyi və s. oronimlər isə həmin ərazilərdə vaxtilə at sürülərinin otarılması ilə əlaqədar olaraq meydana gəlmişdir.

Atyemözli oyk. *sada* Ağdam r-nunun Qiyaslı i o v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir. Çox vaxt Ətyemözli şəklində təqdim olunan bu coğrafi ad etnotoponim olub atyemözün tayfasının adı ilə bağlıdır və "at etn yeməyən-lər" deməkdir. Atyemözli kabirli tayfa qrupuna daxil olan qərvəndli elinin bir qoludur. İrəvan Xorasən vilayətində də Atyemöz adlanan kənd qeydə alınmışdır. Güman edilir ki, atyemözillər vaxtilə Cənubi Azər-nin Atyemöz məhəllindən gəlmişlər.

Avaxıl hidr. *mür* 1 Şamaxı r-nunda çay Pirsaat çayının sol qolu olub, Ağsu çayı hövzəsinə daxildir. Mənbəyini Qırxbulaq dağından alır. Avaxılçay kimi də işlənir; 2 Şamaxı r-nunda, Pirsaat çayının sol qolu sahiliində, Avaxıl kəndi yaxınlığında m.n. bul. Kükürtlü soyuq bulaqdır. Qəd türk *avaxı* "üfünətli, pis iyli su" deməkdir.

Avaxıl oyk. *sada* Şamaxı r-nunun Qalaybuğurti i o v -də kənd Avaxılçayın sahilindədir. Yaşayış məntəqəsinin adı ərazisindəki mineral bulağın adından götürülüb.

Avaran oyk. *düz* Qusar r-nunun Avaran i o v -də kənd Qusar çayının sol sahilində, Qusar maili düzənliyindədir. Oykonom *avar* etnonimindən və -an (məkan və cəmlük bildirir) şəkl-dən düzəlib, "avarların yeri" mənasındadır. Mənbələrdə VI əsrin ortalarında etibarən Şimali Qafqazdan Albaniya ərazisinə gəlmiş türkdilil avar tayfasının adı ilə bağlı Avarqaq dərsəsi oronimi Qubadlı r-nu ərazisində qeydə alınmışdır.

Avarandağ or. *mür* Qusar və Xaçmaz r-nları ərazisində dağ Dağ adını yerləşdiyi kəndin adından alınmışdır.

Avaranqışlaq oyk. *mür* Qusar r-nunun Avaran i o v -də kənd Qusar çayının sahilində, düzənlikdədir. Avaran kəndinə məxsus keçmiş qışlaq yerində məskunlaşma nəticəsində bu yaşayış məntəqəsi meydana gəlmişdir. Oykonom *Avaran* (kənd adı) və

qışlaq sözlərindən düzəlib, "Avaran kəndinin qışlağı" deməkdir.

Avararx hidr. *mür* Qusar r-nu ərazisində arx Hidronim *avar* (etn) və *arx* (su obyekt) sözlərindən düzəlib. Etnotoponimdir.

Avaş oyk. *sada* Yardımlı r-nunun Kürəkci i o v -də kənd Vileş çayının sahilindədir. XIX əsrn ortalarında Pirembel kəndindən çıxmış ailələrin Avaş adlanan yerə məskunlaşması nəticəsində bu kənd yaranmışdır. Türk dillərində və moqol dilində *ab/av* (aş) sözü "qorqu", "uzaq", "yaşayış məskənindən kənar"; "boş yer"; "sakitlik" kimi izah olunur. XIX əsrn əvvəllərində İrəvan xanlığının Göyçə mahalında Abaş kəndi qeydə alınmışdır. Avaş eyni zamanda Həbəşistanda dağ dərsəsinin və çayın adıdır.

Avaz or. *sada* 1 Tovuz r-nu ərazisində dağ. Hün 520 m, təpə; 2. Laçın r-nunun Hacılar kəndində təpə, 3 Astara r-nunun Təngəbin kəndinin q -ində aşırım, Həməş çayında dağə və təpə. Oronim qədim xəzər tayfalarından birinin adı olan *avaz/abaz* etnonimi ilə bağlıdır.

Avazlar oyk. *sada* Laçın r-nunun Hoçaz i o v -də kənd Qarabulaq yaylasındadır. Xəzər və peçenəqlərin tərkibindəki *avaz/abaz/abaz* tayfasının bir qolunun adı ilə bağlıdır. Gürcüstanın Bolnisi r-nunda yaşayan avazlar nesli burada da Avazlar məhəlləsini təşkil etmişdir.

Avazlı oyk. *sada* Goranboy r-nunda kənd Genca-Qazax düzənliyindədir. Etnotoponimdir. 1933-cü ildə Cəlilabad r-nu ərazisində də Avazlı kəndi qeydə alınmışdır.

Avdur oyk. *sada* Xocavənd r-nunda kənd Dağətəyi məşəllikdədir. Yaşayış məntəqəsi bezi mənbələrdə Avdur Takır kimi qeydə alınmışdır. Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, kənd keçmiş Buğuz qalası yerində salınmışdır. Ətrafıda köhnə qəbiristanlıqların olması burada çox qədimdən insanların məskunlaşmasından xəbər verir. Kənd sonralar yerini dəyişərək bir qədər şəkildə salınmışdır. Toponimi fars dilindəki *ab* və *duru* ("tamiz su") və ya qədim türk dilindəki *adur* (təpəlik yer, sıldırım) sözləri ilə əlaqələndirilə Avdur

Takır toponiminə gəlincə, ikinci komponent takır türk dillərində "gurultu", "uğultu" mənalarını ifadə edir. Moldovianın ərazisində Luınqa çayının sağ, Yalıpu çayının sol qolu Avdırma/Avdırma adlanır. Çayın کنارında qaqqazlar yaşayan eyniadlı yaşayış məntəqəsi də yerləşir. Qazovç toponimikasında bu hidronim qışlaq dilinin elementi kimi "bulanaq, çevrilmə, qarışmış" mənalarını izah olunur. Xocavənd r-nu ərazisindəki Qaranlıq çayının adı da bu mənani əks etdirir.

Aveydağ or. *mür* Qazax r-nu ərazisində dağ. Dağ Salahlı kəndindən q -də, dəniz səviyyəsindən 600-900 m hündürlükdədir. Dağda qədim insan məskənlərindən sayılan Aveydağ mağaraları yerləşir. Oronim *avey* və *dağ* (yükseklik ifadə edən topoformant) sözlərindən düzəlib. Türk dillərində *avey* "sığnaq, örtülü sığınacaq, daldalanacaq yer" mənalarını ifadə edir. Bezi tədqiqatçılar Avey oronimini Avey sözünün fonetik variantı kimi qəbul edərək "Ay evi (məbədi)" mənasına üstünlük verirlər. Bu tədqiqatçılar Strabonun albanların İberya sərhədinə yaxın yerdə Ay məbədinin yerləşməsi haqqındaki məlumatına və Aveydağda qazıntı işləri aparılarkən üzərində Ay resmi olan saxsı parçaların tapılmasına istinad edirlər.

Avləzim or. *mür* Lenk r-nunun Şinəband kəndi ərazisində dağ. Tədqiqatçıların fikrincə, tələs dilində *avlə* (ovlə) "ətək, aşığı hissə", *zin* "dağ" deməkdir. Oronim "dağ etəyi" mənasındadır.

Avrora oyk. *sada* Lənkeran r-nunun eyniadlı i o v -də şərq. Dağətəyi düzənlikdədir. Xənbulaqçay su anbarı bu qəsəbədədir. 1934-cü ildə Baltik donanmasının "Avrora" kreyserinin şərfinə "Avrora" çayçılaq saxovozu əsasında yaradılmışdır. Krımın Razdolnoye r-nunda da eyniadlı yaşayış məntəqəsi var.

Avsı or. *sada* Qazax r-nunun q -ində, Yuxarı Əskipara kəndinin c -unda dağ. Hün 996 m. Türk dillərindən materalları əsasında *avçı* "ovçu" kimi izah oluna bilər. Lakin oronim peçenəqlərin tərkibindəki *avas/abaz* etnonimi ilə bağlılığı ehtimalı da var.

Avşar oyk. *sada* 1 Ağcabədi r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Kür-Araz ovalığındadır. Keçmiş adı Üzeyirkənd olmuşdur. 1991-ci ildən indiki adı ilə rəsmiləşdirilmişdir. 2 Xocavənd r-nunda kənd Oykonom oğuz tayfalarından olan *avşarların* adı ilə bağlıdır, etnotoponimdir.

Avun hidr. *sada* Yardımlı r-nunun Osakəran kəndində çay Toponim yerli əhalinin dilində Ovun kimi tələffüz edilir. Tədqiqatçıların bir qisminə görə, hidronim tələs dilindəki *ov* (su) sözündən və həm məkan, həm də cəmlük bildiren -on şəkilindən ibarət olub, "sulu yer" deməkdir. Tədqiqatçıların digər qismi isə bu toponimi "ov, ovlaq" kimi izah edir. Əslində türk dillərində *avun* "sakitləşdirən, təselli verən, ovudan"; "ram olan, sakitləşən" deməkdir. Deməli, *Avun* hidronimini "sakit çay" kimi qəbul etmək daha məqsədəuyğundur. Toponimikada Amur çayının adı da eyni mənə ilə açıqlanır.

Avun oyk. *sada* Yardımlı r-nunun Çayüzü i o v -də kənd Vileş çayı sahilində, dağətəyi ərazisindədir. Yaşayış məntəqəsi adını ərazidəki eyniadlı çaydan almışdır.

Avur oyk. *sada* Yardımlı r-nunun Çayüzü i o v -də kənd Vileş çayının sahilindədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, *av* (ov sözünün qədim variantı) və *ur* (qədim türk dillərində "bol", "cox") komponentlərindən ibarət olan bu toponim "ovlaq, ov heyvanları çox olan yer" mənasını ifadə edir. Qədim türk yazılı abidələrindən dilində *avırmak/evirmak* "bir şeyin ətrafında hərəkətlənək, dolanmaq" mənasında işlənmişdir. Kəndin adlandırılmasında onun coğrafi mövqeyi nəzərə alınmışdır. Kəndin kənarında çay onun ətrafına dolanır.

Avuş hidr. *sada* 1 Şərur r-nunda Keçeltəpə dağının etəyində gur sulu bulaq. Yerli əhalinin məlumatına görə, bulağın adı ovuc (avuc) sözündən olub, formaca ovuca oxşadığı üçün belə adlanmışdır; 2 Şərur r-nu ərazisində çay Mənbəyini Keçeltəpə dağının etəyindəki bulaqdan alır. Avuşçay variantında da işlənir. Türk dillərində *avuş/avuj* "aşı məddəsi, zəy" deməkdir. Bu da bulağın suyunun tərkibində homin maddəsinin olması işarədir.

Avuş *or. -ada* Şorur r-nunda dağ. Dorolovz silsiləsinə aiddir Adını Avuş bulağından almışdır

Avuş *oyk. sada* Şorur r-nunun Axura i o v -də kənd Avuş dağının otoyundun yerləşir Toponim Havaş varanına da təsadüf olunur Bəzi tədqiqatçıların şərhinə görə, avuş "ağuş" sözünün təhrif formasıdır Farsca ağuş "qucaq" deməkdir Guya kənd Avuş dağının otoyundun olduğu üçün belə adlanır Əslində isə kənd öz adını cınıadlı bulaqdan götürmüşdür 2003-cü ildən kəndin adı Havaş kimi rəsmiləşdirilmişdir

Avyarud *oyk. mür* Astara r-nunun Pəlikəş i o v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir. Oykonomin təliş dilindəki *avya* (çəmm, biçənək, açıq yer) və *rud* (çay) sözlərindən düzəldiyi ehtimal olunur Qədim türk yazılı abidələrinin dilində *avya* "abir-höya", "heyvalı" mənalarını ifadə edir.

Avadı *Taga or. mür* Qubadlı r-nu ərəzində dağ Oykonom *ayadı* (türk dillərində ayağın altı; düb, özü, dağın otağı) və *taga* (nal) sözlərindən düzəlib, "ayağı nallı dağ" deməkdir 1933-cü ildə Qarabağ ərəzində Avad adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır

Ayaq Qərvənd *oyk. mür* Ağdam r-nunun Qərvənd i o v -də kənd Xaçın çayının sahilindədir Toponimiyada *ayaq* "kənar, uzaq", "aşağı", "qurtaracaq" mənalarını ifadə edir Yaşayış məntəqəsi Baş Qərvənd kəndindən aşağıda yerləşdiyinə görə belə adlandırılmışdır Qərvənd etnotoponimidir

Ayaqqobu *or. mür* Tovuz r-nunda çökəklik Oronim *ayaq* (aşağı) və *qobu* (dərə) sözlərindən düzəlib, "aşağı dərə" deməkdir

Ayaqyalın *dağ or. mür* Cəbrayıl r-nu ərəzində dağ Oronim *ayaq* (dağın aşağı hissəsi, qurtaracağı), *yalın* (çilpaq, bitkisiz, qayalıq) və *dağ* (müsbət relyef forması) sözlərindən düzəlib, "aşağı hissəsi bitkisiz, çilpaq olan dağ" deməkdir

Ayazaxtarma *or. mür* Şamaxı r-nu ərəzində, Qobustanda, Gicokı dağında palçıq vulkanı Hün 45-50 m Gicokıaxtarma da adlanır Sahəsino və həcminə görə Azərb -də on in palçıq vulkanıdır Oronim *ayaz* (türk dillərində "aydın", "açıq" mənaları ilə yanaşı "boşalmaq", "yoxsullaşmaq",

"zoifləmək" mənalarını da ifadə edir) və *axtarma* (türk dillərində "dağıntı", "ətəfə sapolonmək", "vulkan") sözlərindən düzəlib, "boşalmış vulkan" deməkdir

Ayçınqal *or. mür* Zəngəzur silsiləsində, Ordubad r-nu ilə Ermənistan sərhədində aşınım Hün 3699 m Əslində oronim *Ayçınqal* adının təhrifi olub, dağın süxurlarını təyin edir

Aydınbulaq *hidr. mür* 1 Şəki r-nu ərəzində bulaq, 2 Qusar r-nu ərəzində bulaq Hidronim *aydın* (etn) və *bulaq* (su obyektı) sözlərindən düzəlib Etnotoponimidir

Aydınbulaq *oyk. sada* Şəki r-nunun cınıadlı i o v -də kənd Alazan-Həfəran vadisindədir Adını ərəzidəki cınıadlı bulaqdan almışdır Kəndin şm -ində təqribən [X-XII] əsrlərə aid edilən qüllə də (Ağcaqala, Meydanqala, Qız qalası da adlanır) Aydnbulaq qülləsi adlanır Kənd 1804-cü ildə Xoy xanı Cəfərqulu xanla Cənubi Azərb -dan gəlmiş ailənin bir qrupunun Aydnbulaq adlanan yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır

Aydıngün *oyk. sada* Salyan r-nunun Qaracala qəs i o v -də qesebə. Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir Sovet hakimiyyəti illərində (1965) verilməmiş adlandır Oykonom "xoş gün, firavan həyat" mənəsindədir

Aydınkənd *oyk. mür* Quba r-nunun Gülezi i o v -də kənd Oykonom *aydın* (etn) və *kənd* (yaşayış məntəqəsi termini) sözlərindən düzəlib Etnotoponimidir

Aydıncıqlaq *oyk. mür* Qəbələ r-nunun Zaraqan i o v -də kənd Demiraparan çayının sağ sahilində, Alazan-Həfəran vadisindədir Oykonom *aydın* (etn) və *qışlaq* (yaşayış məntəqəsi termini) sözlərindən düzəlib Etnotoponimidir

Aydınlar *oyk. sada* 1933-cü ildə Dəvəçi r-nunun Ərziküç i o v -də qeydə alınmış kənd Etnooykonimidir Kəndin ərəzindənin axın Aydımlar çayının adı da kəndin adından alınmışdır *Aydınlar* qızılbaşların təkəli tayfasının bir qolunun adıdır

Aygır bulağı *hidr. mür*. Şəki-Zaqatala zonasında bulaq Hidronim *aygır* (erkek at) və *bulaq* (su obyektı) sözlərindən düzəlib

Zoohidronimidir 1978-ci ildə Ermənistanda Aygırlı kəndi olmuşdur.

Aygırlı dağ *or. mür* Tovuz r-nu ərəzində dağ Oronim *aygır* (erkek at), *-lı* (şək) və *dağ* (müsbət relyef forması) sözlərindən düzəlib

Aybasanlı *oyk. mür* Füzuli r-nunun cınıadlı i o v -də kənd Bəzi mənbələrdə Aybasanlı kimi də venilir Oykonom *ayı* (heyvan adı), *basan* (yənən, qalib gələn, məğlub edən) və *-lı* (şək) komponentlərindən düzəlib 1980-ci ilə qədər Ermənistanda Aybasanlı adlı kənd olmuşdur. Sonralar bu kəndi ermənilər Marqahovit adlandırmışlar Yəqin ki, Aybasanlı kəndində məskunlaşmış əhali Ermənistandan köçüb gəlmişdir *Aybasanlı* "ayını məğlub edən" və ya "ayının çox olduğu yer" deməkdir *Aybasanlı* isə "Aybasanlı kəndindən gələnlər" mənasına uyğundur Hal-hazırda Aybasanlı kəndi Yuxarı və Aşağı Aybasanlı adı ilə iki kənd ayrılmışdır

Aybazar *oyk. mür* Laçın r-nunun Təzəkənd i o v -də kənd Aybazar çayının (Şəlvə çayının qolu) kənarında, Qarabağ silsiləsinin otoyundadır Əsli Aybazardır. Yaşayış məntəqəsi meşəlikdən zolaq şəklində ayrılmış sahədədir Tədqiqatçılara görə, oykonom *ayı* (heyvan adı) və *bazar* (satış yeri, bollaqlı olan yer) sözlərindən düzəlib, "ayı bol olan yer; ayının satışa çıxarıldığı yer" deməkdir Əslində isə, kəndin adı keçmişdə bu ərəzidə ayıl bir dəfə təşkil olunan bazarla əlaqədar yaranmışdır

Ayçınqılı/Ayçınqılılı *or. mür* Kalbəcər r-nu ərəzində Qarabağ yaylasında dağ Törtər çayı və Bazarçayın mənbəyi yaxınlığında sönmüş vulkan konusudur Hün 3344 m Ədəbiyyatlarda Ayçınqılılı, Ayçınqılılı formalarına da təsadüf olunur Oronim *ayı* (heyvan adı), *çınqıl* (dağ qırntısı) və *-lı* (şək) komponentlərindən düzəlib Vulkan mənsəli olduğuna görə dağda şaxta aşınması nəticəsində çoxlu çınqıl emolo gəlmişdir Türk dillərində *ayı* sözünün "çoxlu", "zoyn-daşı" mənalarına da rast gəlinir Bu baxımdan oronim "çoxlu çınqıl olan dağ" kimi izah etmək olar

Ayıdağ *or. mür* Qazax r-nu ərəzində dağ Oroqrafik obyektin bir qismi orada

tez-tez rast gəlinən ayının adını daşıyır Ayıdağ oronimi də beləlonrənddir Oronim *ayı* (heyvan adı) və *dağ* komponentlərindən düzəlib, "ayı olan dağ" deməkdir Ayı qaya (Cəbrayıl), Ayı dərəsi (Ağsu, Qax, Qubadlı, Şahbuz), Ayı mağarası dağı (Qubadlı), Ayı vurulan qaya (Kalbəcər), Ayı öldürülən çöl (Zaqatala), Ayı məsəsi (Şəki), Ayı təpəsi, Ayı vurulan dağ, Ayı qaçan dağ, Ayı nüfü (Tovuz), Ayı dağ (Kırmt), Ayders (Türkmənistan) və s. həmin ərəzidə ayının olmasından xəbər verir

Ayıtala *oyk. sada* 1 Gədəbəy r-nunun Dəyəqarabulaq i o v -də kənd Şəmkir çayının sol sahilində, Şahdağ silsiləsinin otoyundadır Bəzi mənbələrdə Ayıtala şəklində qeydə alınmışdır Kənd 1935-ci ildə r-nun Musayıl kəndinin ərəzisi olvermiş olduğu üçün xeyli əhəlinin Ayıtala: adı yerə köçməsi nəticəsində yaranmışdır 1970-ci ildən kəndin adı əhali arasında və yerli rəsmi sənədlərdə Talakənd şəklində işlənir. 2 Zaqatala r-nunun Maqov i o v -də kənd Bəzi mənbələrdə Oytala şəklində qeydə alınmışdır Oykonom *ayı* (heyvan adı) və *tala* (ətəfə nisbətən fərqli sahə) sözlərindən düzəlib Hər iki oykonom adını ərəzidəki ayı olan talanın adından almışdır

Ayındağ *oyk. mür* Qubadlı r-nu ərəzində dağ Oronim *ayın* (fars "adət, dəb, morasım", "din qanunları", "bəzək, zinet") və *dağ* (müsbət relyef forması) sözlərindən düzəlib Oronimin mənasını iki cür izah etmək olar 1. "Müfəyyən morasımın keçməliyi dağ", 2 "Yerləşdiyi ərəziyə bəzək, yaraşığı verən dağ"

Ayğınlı *oyk. sada* Dəvəçi r-nunun Gəndob i o v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin otoyundadır Etnotoponimidir XIX əsrdə Ayğınlı Kəngərli adı ilə qeydə alınmışdır Homin əsnın ortalarında Ayğınlı, Burbur (Borbor), Kəngorli, Molla Kamalı, Obey Məhəmməd Hacıbəbir və Ağamirzo obası adlı kiçik məntəqələr birləşərək Ayğınlı Kəngorli, Burbur Molla Kamalı və Burbur adlı üç böyük kənd icması emolo gətirmişdir. Sonralar oykonomin tərkibindəki "kəngorli" komponenti düşmüşdür

Ayranböken *or. sada* 1 Qobustanda dağ Ələt d y stansiyasından şm -da yerləşir Hün

Ayrıqobuaxmaz

293 m. 2 Əli Bayramlı r-nunda, Atbulaq d y stansiyası yaxınlığında palçıq vulkanı Sonuncu dofa 1969-cü ildə püskürmüşdür Oronim *ayran* (süd məhsulu) və *tokan* (axıdan) sözlərindən düzəlib, palçıq vulkanının bir formasının adıdır Vulkan püskürkərkən kənara sıçrayan maddə ayran rəngində olduğundan belə adlanır

Ayrıqobuaxmaz hidr mür Ağdaş r-nunda, Kürün sol sahilində axmaz göl Hidronim *ayrı* (kənar; künc, bölünmüş, başqasına məxsus), *qobu* (dərə, çökək) və *axmaz* (axarı olmayan göl) sözlərindən düzəlib, "hər hansı bir ərazinin kənarındakı dərədə olan axarsız göl" deməkdir *Ayrı* sözünü çox vaxt elmi edebiyatda "əyr" sözü ilə övez etməyə cəhd göstərilir Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, Ayır dərə, Ayırsu (Gədəbəy), Ayrıçışlaq (Əli Bayramlı), Ayrıca (Bərdə), Ayrıca, Ayrıbulaq (Ermonistan) toponimlərindəki "ayrı" komponenti "yad, özgə, kənar; başqa" mənalarını ifadə edir.

Ayrırm *hidr. sadə* Kelbəcər r-nu ərazisində çay Törtər çayının qoludur Etnohidronimdir XIX əsrə qədər çayın sahilində Ayrırm binəsi olmuşdur. Çay öz adını həmin binənin adından almışdır. Sonralar binənin yerində Aşağı Ayrırm kəndi salınmışdır Ayrırm və ya ayrırm kiçik Qafqazda yaşaymış azərb-lərin qədim etnoqrafik adıdır

Ayrırmca *or. döz* Gədəbəy r-nu ərazisində dağ Oronim *ayrırm* (etn) və *-ca* (şək) komponentlərdən düzəlib, "ayrırmıca məxsus dağ" deməkdir Etnotoponimdir

Aza oyk. sadə Ordubad r-nunun Aza i ə v -də qəsbə Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindən olan Azanın əsindandır. Bu şəhər Culfə şəhərinin 20 km -liyində, Gilançayın sahilində idi Müxtəlif mənbələrdə Aza, Azar, Azad, Aza adları ilə təqdim edilən bu obyekt kiçik şəhər kimi təsvir olunur Həmin şəhərin yerində indi Aşağı və Yuxarı Aza adlı iki kənd var Qədim türk dillərində *aza* "kiçik, kiçildilmiş" mənalarından işlənməz Beləliklə, *Aza* oyonimi "kiçik yaşayış montaqəsi" deməkdir Qəsbənin yerləşdiyi ərazinin keçmiş adı Uluçaydır.

Azad/Azat oyk. sadə 1 Goranboy r-nunun Ağamalıoğlu i ə v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir 1949-cü ildə Xanlar

Azadkənd

r-nunun Azad kəndindən gəlmiş ailələr tərəfindən salındığına görə belə adlandırılmışdır; 2. Xanlar r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Kürək çayının sol sahilindən bir qədər aralı Murovdağ silsiləsinin ətəyindədir Keçmiş adı Suluhqur 1990-cı ildə qəsbə yaşayış montaqesinin əhalisi XIX əsrdə Cənubi Azər-nin Xoy mahalından köçüb gəlmiş ermənilərdən ibarət olmuşdur İndiki əhalisi Ermənistan zərər çıxarılmış azərb-lərdir Tarixi mənbələrin verdiyi məlumata görə, III-V əsrlərdə Azərb.-də feodal istislahat üsuluına keçildi Feodallar iki qrupa ayrıldı: dünyəvi və ruhanli feodallar Dünyəvi feodallar in və xırda feodallar təbəqəsindən ibarət idi. Xırda feodallar "azatlar" adlanırdı Hökmdarları və in feodalların dayaqları olan azatları onların vassallar hesab edilirdilər I Xosrov Anuşirvanın zamanında azatları sayı artırdı Azatlar kəndləri kimi böyük imtiyazı malik idilər Bununla bağlı *azat/azad* sözü "xırda", "kiçik" mənası ilə yənəsi "müstəqil, sərbəst" mənalarını kəsb etməyə başladı *Azad* sözünün şəxs adı kimi istifadə edilməsi daha sonrakı dövrlərə aiddir Azərb toponimiyasında rast gəlinən Azad toponimləri və toponimlərinin böyük əksəriyyəti "xırda", "müstəqil" mənaları ilə izah olunur. Ermənistan ərazisində Azad (keçmiş Ağkilsə kəndinin 1935-ci ildən etibarən adı), Azatamut, Krında Azat yaşayış montaqələrində qeydə alınmışdır

Azad hidr. sadə Xanlar r-nu ərazisində çay. Kürək çayının sol qoludur. Başlanğıcını Kiçik Qafqazın şm-ş yamacından götürür Adını ərazidən axdığı kəndin adından almışdır.

Azadkənd oyk. mür. 1 Saatlı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Muğan düzündədir Keçmiş adı 5 Dekabr (Konstitusiyası gününə işəredir) olmuş, 1937-ci ildə Sabirabad r-nunun Həşimxanlı kəndindən gəlmiş ailələr tərəfindən salınmışdır; 2 Sabirabad r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kür çayının sağ sahilində, Muğan düzündədir. Kür çayının dağması noticəsinə torpaqlar ətəyindən Həşimxanlı kəndinin əhalisi indiki kəndin ərazisinə köçmüş, kənd 1938-ci ildən belə adlandırılmışdır Oyonim azad (kiçik, xırda, müstəqil) və *kənd* (yaşayış montaqəsi termini) sözlərindən düzəlib, "kiçik kənd, müs-

Azad Qaraqoyunlu

toqil kənd" deməkdir 1933-cü ildə Lerik və Kürdömir r-nlarında da Azadkənd yaşayış montaqələri qeydə alınmışdır

Azad Qaraqoyunlu oyk. mür. Törtər r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündə Törtər çayının sahilindədir Oyonim *Azad* (Azad boy Cavanşirin adı) və *qaraqoyunlu* (etn) sözlərindən düzəlib, "qaraqoyunlu tayfasının Azad bəyə mənsub tirosi" mənasını ifadə edir və etnotoponim hesab olunur. Kənd yerli əhali arasında Azadağa boy Cavanşirli və ya Azadağa Qaraqoyunlusu da adlanır Keçmiş yerli əhali qaraqoyunlu Azadağa boy Cavanşirin rəiyyəti olduğundan kənd belə adlandırılmışdır 1933-cü ildə Bərdə r-nunda Azatqoyunlu adlı başqa bir kənd də qeydə alınmışdır.

Azafli/Azafli oyk. sadə Tovuz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Əsrək çayının sol sahilində, dağ ətəyindədir. Kənd sakinləri arasında oyonkim Azafli kimi teleffüz olunur Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış montaqesinin yaxınlığında, Köhnəoqla adlı yerdə zindan (əzabxana) olmuş və kənd öz adını buradan götürmüşdür

Azaru oyk. sadə Astara r-nunun Axsnakəran i ə v -də kənd Peştəser silsiləsinin ətəyindədir Adını ərazidəki eyniadlı çaydan almışdır

Azaruçay/Azarud hidr. mür Astara r-nu ərazisində çay Hidronim *aza* (kiçik), *ru* (talis "çay") və *çay* (axar su obyekt) sözlərindən düzəlib, "kiçik çay" deməkdir Hidronimi talış dilindəki *azu/azı* (sürətli) və *rud* (dağ çayı) sözlərindən düzəlmüş "iti axan dağ çayı" mənalı söz kimi də izah edilir

Azərbaycan oyk. sadə. 1 Ön Asiyada yerləşən qədim tarixə malik ölkə Ş -dən Xəşər dənizi ilə əhatə olunub, şm -dən Dağıstan, şm -q -dən Gürcüstan, c -q -dən Ermonistan, c -dən Türkiyə və İrənla hərəm -sərdəddir Paytaxtı Bakı şəhəridir, 2 Lerik r-nunun Noda i ə v -də kənd Ölkənin adındandır Tarixi mənbələrdə ta qədimdən Atropaten, Adorbadaxan, Atorpatakan, Azərbaycan, Azərbəycan adları ilə tanınan bu ölkə azərb-lərin ulu ocdadlarının məskəni olmuşdur Qədimdə bu ölkədə atəspərostliyin geniş yayılması ilə oqlərdə oralaq tədqiqatçıların bir qoxu *Azərbaycan* adını İrən dilləri əsa-

Aznakar

sında "odla qorunan", "atəspərostlərin ölkəsi", "od ölkəsi" kimi monaldırılmışlar Toponimi türk dilləri əsasında izah etməyə çalışan digər tədqiqatçılar onu "varlıların, böyüklərin məkanı", "böyüklər, bəylər ölkəsi", "Atropatın (Midiya çanığını) ölkəsi" kimi izah etmişlər Türk mənşəli toponimlərin coğrafi terminlərinə əsaslanan son tədqiqatlar isə bu toponimin "yükseklik, təpəlik, dağətəyi yamacda olan məkan, yer" mənasına üstünlük verir Azərbaycanın tarixən iqtisadi cəhətdən qüdrətli bir ölkə kimi yaddəllərin özüne cəlb etməsini nəzərə alaraq onun adını "az ərnlərin bolluq məkanı" kimi də şərh etmək olar

Azərməscidli/Azərməscidli or. mür Ordubad r-nu ilə Ermanistan sərhədində aşırım Zəngozur silsiləsinin suayrıcısıdır Hün 3460 m Vənənd və Ordubad çayları Azərməscidli aşırımının yaxınlığından başlanır Oronim *azar* (etn), *məscid* (ər müsəlmanların ibadətگاهی) və *-li* (mənsub şəx -si) komponentlərdən düzəlib, "Azərbaycan sityay etdiyi dağ" deməkdir

Azix/Azox oyk. sadə Xocavənd r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Quruçayın sol sahilindən bir qədər aralı, dağ ətəyindədir Adını ərazidəki Azix mağarasının adından almışdır XIX əsrin I yarısında Cənubi Azərb-nin Qaradağ mahalından gəlmiş erməni ailələr burada məskunlaşmış və yaşayış montaqesini Azox adlandırmışlar Azix mağarası və ya Azix kəhəsi Quruçayın sol sahilində, 900 m hündürlükdədir Azərb.-də on in karst mağarası hesab olunur Tədqiqatçıların fikrincə, *azix* qədim türk dillərindəki "ayı" sözündəndir və mağara "ayı mağarası"dır Mənbələrdəki *Azux* variantına əsaslanan tədqiqatçılar isə bu toponimi "azuqo yer", "tədarük yeri", "anbar" kimi izah edirlər Lakin mağaradakı 6 salon və 2 giriş qapısının olması, ocağ yerinin varlığı burada insanların yaşadığılarından xəbər verir Deməli, *Azix* "azılar, böyük insanlar birliyi" deməkdir

Aznakar or. mür Qazax r-nu ərazisində dağ. Oronim *azna* (qədim türk dillərində "dar keçid") və *kar/qar* (qədim türk dillərində "dağ") sözlərindən düzəlib, "dar keçidli dağ" deməkdir

Bb

Babacıq or. düz Culfə r-nunun Gəl kəndi ərazisində dağ Kənddə Babacıq yaylağı adlanan sahə də vardır. Oronimlər kənddəki beş pınır (Dağdağan pınır, Əlihöşən pınır, Gal pınır, Göydaş pınır, Qala pınır) varlığı ilə bağlı yaranmışdır, "pirlərə zəngin yer" mənasındadır.

Babacay hidr. mür 1 Cədəbəy və Şəmür r-nlarından Çay Zəyəm çayının sağ qoludur. Kiçik Qafqazın şm-ş yamacından (1790 m yüksəklikdən) başlanır. Bözi ödəbiyyatlarda Babacan da adlanır. Bu adı çayın mənbəyində Babacan yeri adlanan sahəyə yaxın oranın axması ilə izah edirlər. XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllərində əldə edilən sənədlərdə çayın yuxarı axını boyu ərazidə Babacan çığılağı, Babacan dərəsi adlı orografik obyektlər də qeyd olunmuşdur; 2 Quba r-nunda çay Cimi çayı ilə birlikdə Vəlvələ çayını əmələ gətirir. *Baba* (Babadəğdən başladığı üçün) və *çay* sözlərindən düzəlib, "Babadəğdən axan çay" deməkdir.

Babadəğ or. mür 1 Baş Qafqaz silsiləsinin c-ş-ində dağ Quba və İsmayılı r-nlarının sərhədindədir. Hün 3632 m. Qaraçay, Vəlvələ və Girduman çayları buradan başlanır. İlin çox vaxtı qarlı örtülü olur. Dağ ziyarətəgah yendir və Həzrətəbaba piri də adlanır; 2 Baş Qafqaz silsiləsinin c-ş-ində, cənubda dağın yamacında aşırım. Hün 3380 m. Quba və İsmayılı r-nları arasında əsas keçidlərdən biridir. Qaraçay və Girdumançayın hövzələrini birləşdirən yol bu aşırımdan keçir. *Baba* və *dağ* sözlərindən düzəlib "Yüksək, uca, başı qarlı örtülü dağ" deməkdir. Özbəkistanın Surxanderya vilayətində, Surxanderya və Kafimiqan çayları arasında Babataq, Krımın Canköy r-nunda Babatau dağlarının olduğu məlumdur.

Babadin oyk. sadə Laçın r-nunun Tezəkənd i.e.v.-də kənd. Dağətəyi ərazidədir. *Baba* və *din* (xalq terminologiyasında "hündür yer, təpə"; "düşərgə, dincəlmək üçün yer") sözlərindən düzəlib "Hündür dağ" mənasını ifadə edir. Oykonim ərazidəki dağların birinin adından törəmişdir.

Babaqlı oyk. sadə Lerik r-nunun Noda i.e.v.-də kənd. Dağətəyi; ərəzədədir. Kəndin adı 1508-ci ilə aid edilən Babaqlı türbəsinin adındandır. Qədim adı Asnaqaran/Əsnəkəran (təliş "demirçilər") olmuşdur. Babaqlı türbəsi Səfəvilərin gilanlı müdirlərindən birinə mənsub olmuş, sonralar zəviyyəyə çevrilmişdir. Türbə sahibinin nəvəsi Babaqlılı Əmir Şahsevər Kəskən Səfəvilərin tanınmış sərkərdələrindən olmuş, 1578-ci ildə təliş hakimi Bəyandır xanın fərmanı ilə Xorasanda baş verən iğtişay yəturərək döyüş zamanı öldürülmüşdür.

Babaxanlı oyk. sadə Cəlilabad r-nunun Bozayran i.e.v.-də kənd. Düzənlikdədir. Mənbələrə görə, yaşayış məntəqəsi 1905-ci ildə Məşədiəli kəndindən köçüb gəlmiş *babaxan* nəslinə mənsub ailələr tərəfindən salınmışdır. Etnotoponimdir. 1917 və 1933-cü illərdə Salyan r-nunun Hür Qarabucadı i.e.v.-də də eyniadlı kənd qeydə alınmışdır.

Babakar or. mür Qazax r-nunda dağ Xram çayından sağda, Gürcüstanla sərhədə yerləşir. Hün 708 m. Yeri tələffüz forması Babakyardır. Oronum *baba* və *kar* sözlərindən düzəlib, "yüksək dağ", "müqəddəs dağ" deməkdir.

Babaküçə oyk. mür 1 Masallı r-nunun Sığdaş i.e.v.-də kənd. Lenkeran ovalığındadır; 2 Lerik r-nunun Ven i.e.v.-də kənd. Pəstəss silsiləsinin əyətindədir. Yerli əhali kəndi Boboküme adlandırır. *Bobo* (kənddəki Cahangir pırını belə adlandırırlar) və *küme* (təliş "məhəllə, küçə") sözlərindən ibarət olan bu toponim "pır məhəlləsi, pır kəndi" kimi izah olunur. Oykonim *baba* (dağ) və *küçə* (*kuca* türk dilində "əhatə olunmuş", "dövrenilmiş, tutulmuş") sözlərindən düzəlib, "dağla əhatə olunmuş yer, dağlıq ərazi" deməkdir.

Babaqum or. mür 1 Şamaxı r-nunda dağ, 2 Əli Bayramlı r-nunda Lengebiz silsiləsinin c-ş hissəsində ucaq zirvə. Hün 576 m. Türkdilli xalqların böyük əksəriyyətinə, o cümlədən azərbayclilərə yüksək dağ zirvələrini *baba* adlandırırlar, *qum/qom/kom* sözü isə Azərbaycan dilində "yığıntı, toplanti, topəcik" mənalarında işlənir. Azərbaycan dilinin dialektlərində "boz rəngli mercan" mənada

sında "babaqulu" sözü də işlənir. Bircinci halda or "yüksək təpə", ikinci halda isə "boz rəngli mercandan olan təpə" deməkdir.

Babala hidr. sadə Lenkeran r-nunda çay Girdanı çayının sol qoludur. Abidələrin dilində *ba* sözü təqəddir söz kimi "gurultu", "qoyunun mələməsi" və s. mənalarda işlənir. Bu baxımdan *babala* toponimiyadakı *vəlvələ* sözünün sinonimi olub "gurultulu" deməkdir. Bəzən Boblaçay da adlandırılır. *Bobla* bu çaylardan tutulan balıq növünün adıdır.

Babalı oyk. sadə 1 Xaçmaz r-nunun Niyazoba i.e.v.-də kənd. Samur-Dəvəçi ovalığındadır. 1917-ci ildə Bəbəli variantında qeyd olunmuş bu kənd o zaman Quba qəzasının Dədəli bölgəsinə daxil idi. Keçmişdə Qoz Babalı (qozluq ərazidə yerləşdiyi üçün) və ya Ərəb Babalı da adlanırdı. Hazırda həmin r-nun Qarabəli kəndi yaxınlığında Ərəb Babalı adı xarabalıq var; 2 Cəlilabad r-nunun Xaçmaz i.e.v.-də kənd. Dağətəyi ərazidədir. İ.e.v.-nin adı kənd sakinlərinin məşəyi haqqında məlumat verir. Məlum olur ki, kəndin əsasını Xaçmaz r-nundan köçmüş *babahlı* qoymuşlar. Tədqiqatçılar oykonumu VII əsrdə Azərbaycan köçürülmüş ərəb tayfalarından birinin adı ilə və ya pirembel tayfasının *babalı* türəsinin adı ilə bağlayırlar. 1917-ci ildə Zaqatala qəzasının Qaraqan (Almalı) bölgəsində Babalo (Babalı) yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır. Etnotoponimdir.

Babarətmə oyk. mür Şəki r-nunun Qaradəli i.e.v.-də kənd. Murdarçayın (Əyriçayın qolu) sahilində, Alazan-Həftoran vadisindədir. Kəndin yaxınlığında Babarətmə piri var. Bu piri bəzən Pırəbaba da deyirlər. Rəvayətə görə, pır ərəb işğalları dövründə (VII əsr) yerli əhali ilə vuruşmada öldürülmüş ərəb sərkərdəsi Babarətmənin qəbridir. Oykonumun ikinci komponenti *irətmə* variantında yerli dialektlə "kəlağayı toxunan yer, emalatxana" mənasında işlənir. Məlumdur ki, Şəki ta qədimdən özünəti qiymətli ipoyi və kəlağayı ilə məşhurdur.

Babəser oyk. mür Masallı r-nunun Boradığ i.e.v.-də kənd. Lenkeran ovalığındadır. *Baba* və *ser/sərsər* (Azərbaycan toponimiyasında "yer, məkan, yaşayış məntəqəsi" mənalarında

işlənir) sözlərindən düzəlib, "böyük kənd, köhnə kənd" deməkdir.

Babəser hidr. sadə Masallı r-nunun Babəser kəndi yaxınlığında iki su anbarı Fərləndirilmək üçün Bircinci və İkinci Babəser adlanır. Boşaqadərə çayı üstündədir. Müvafiq olaraq 1956 və 1964-cü illərdə istifadəyə verilmişdir. Adını yaxınlıqdakı kəndin adından almışdır.

Babəsəfər or. sadə Şamaxı r-nunun şm hissəsində dağ Pirsat çayının sahilindədir. Hün 2161 m. Dağ buradakı Yeddığardaş adlı qədim qəbristanı yerləşən *Babəsəfər* pırının adı ilə adlandırılmışdır.

Babaşlar oyk. sadə Kəlbəcər r-nunun Seyidlər i.e.v.-də kənd. Ağçayın sahilində, Murovdag silsiləsinin əyətindədir. Əsl adın Babakışilər olduğu güman edilir. *Babaşlar* ayrımlı rəməxs bir nəslin adıdır. Etnotoponimdir. 1917-ci ildə Lenkeran qəzasının Lerik bölgəsində Babəşli (1921-ci ildə dəyişdirilmişdir), 1933-cü ildə Xaçmaz r-nunun Əhmədoba i.e.v.-də Babəşli kəndləri qeydə alınmışdır.

Babayal or. mür 1 Goranboy r-nu ərazisində dağ, 2 Mingəçayın su anbarından c-da, Bozdağ silsiləsindədir. Zirvə Hün. 463 m. Bözi ədəbiyyatlarda Babayədağ da adlanır. Oronum *baba* və *yal* sözlərindən düzəlib, "dağ belli, dağın üstü, zirvə hissəsi" deməkdir.

Babayılı oyk. sadə Zəngilan r-nunun Məmmədboyli i.e.v.-də kənd. 1917-ci ildə *Baba Yaqublu* şəklində qeydə alınmışdır. Görünür, sonralar oykonimin ikinci komponenti ixtisara uğramışdır. Etnotoponimdir. Toponimlə bəzi bir məlumat da var ki, yaşayış məntəqəsinin XIX əsrin əvvəllərində Cənubi Azərbaycan *Babayılı* kəndindən köçüb gələnler saldıqlına görə belə adlanmışdır.

Babazənən or. mür Salyan şəh-ədən şm-ş-ə dağ, paçıq vulkanı. Hün. 41 m. Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir. Bözi ədəbiyyatlarda Babazənən variantında da işlənir. Mütəxəssislərin bir qismi oronimin ikinci komponentini fars dilindəki "qadın" sözünün qarşılığı, digər qismi isə Sonan şəxs adı ilə əlaqələndirirlər. Əslində *Babazənən* variantında qəbul olunmalı olan bu oronim "baba" və "sənən" (türk dilində "ənən",

Babazənon

"dişən", "yatən", "kiçilon") sözlərindən ibarətdir Dağın pəncir vulkanı ilə olaqdar olması, vulkanın püskürüb sönməsi bu variantın doğruluğunu söyləməyə imkan verir.

Babazənon hidr. *sədə* Salyan r-nunda mün bulaqlar Eyniadlı dağda yerləşdiyi üçün adını da oradan almışdır Suyu isti və kütkürlüdür. Yerli əhali tərəfindən müalicə üçün istifadə edilir Tədqiqatçılara görə, burada əsasən qadın xəstəlikləri müalicə olunduğu üçün bulaqlar Babazənon (qadın piri) adı ilə tanınır

Babək oyk. *sədə* 1 Azərbaycanın Naxçıvan MR ərazisində inzibati r-n. İran İslam Respublikası, Şərur, Şahbuz və Culfa r-nları ilə həmsərhəddir 1978-ci ilədək Naxçıvan r-nu adlandırılı Merkezi Babək qəsəbəsidir; 2 Babək r-nunda ştq Arazboyu düzənlikdir 1978-ci ilədək Təzəkənd adlandırılı Qəsəbə və r-n VII əsrdəərb istilasına qarşı xürrəmi hərəkatının qəhrəmanı Babəkin şərifinə adlandırılmışdır

Babək oyk. *sədə* Şərur r-nunun Dərvişlər i.ə v -də kənd. Araz çayı yaxınlığında, Şərur düzündədir. XX əsrin ortalarında qonşu Çerçiboğan kəndindən çıxmış bir qrup gənc ailənin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Toponim özündə xalq qəhrəmanı Babəkin adını əks etdirir "Babəkə məxsus, Babəkin tərəfdarları" deməkdir

Babərqor hidr. *mür* Abşeron yarımadasının ş hissəsində göl Hidronim *babər* (ba - dib və bar - dayaz yer) və *qor* (göl) sözlərindən düzəlib, "dibi dayaz olan göl" deməkdir

Babı oyk. *sədə* 1 Füzuli r-nunun Arayath i.ə v -də kənd Araz çayının sol sahilindən bir qədər aralı, düzənlikdədir. Kəndə XIII əsrə aid *Babı türbəsi* (Şıxbaba) var Türbə 1271-72-ci illərdə Şeyx Əbu Yaqub ibn Səd tərəfindən tikilmişdir; 2 Cəbrayıl r-nunun Harovlu i.ə v -də kənd Bezi mənbələrdə Babı variantında da adı çəkilir Oykonim "babı məzhəbinə mənsub olan" deməkdir

Baburlı or. *sədə* Xəzərdə ada Etnotoponimdir 1947-ci ilədək Ermonistanın Ani r-nunda Baburlu adlı kənd olmuşdur Oronim Böyük Moğollar sülaləsinin banisi Zahirəddin Məhəmməd Baburun (XV-XVI əsrlər) xatirəsinə yaranmış olduğu ehtimal edilir

Badamdar

Bəd oyk. *sədə* Quba r-nunun Rustov i.ə v -də kənd Dağ etyündədir Tam adı Bad Qalağah olan bu kəndin ərazisi Rustov kəndinin keçmiş məhəllələrindən birinin adıdır. Ərazidə Qala Suvarun və Qala Ələkəmun adlı qala xarabalıqları var. Bu qalalar bad adlanan kərpicdən hördüldüyü üçün kənd Bad Qalağah adını almışdır Sonralar toponimin ikinci komponenti düşmüşdür Azərbaycan ərazisində çox əlverişli, qışda və yayda tükülinin daxilində mülayim temperaturun saxlanması əsas rol oynayan belə kərpiclərdən evlərin tikilməsində indi də istifadə olunur Azərb dilinin dialekt və şivələrində, qədim abidələrin dilində *bad* "tərkibinə keçici qılı qatılmış sarı torpaqdan hazırlanmış pəncir, bu pəncirdən qurulan tendir və ya kəsilən kərpic, saxsı qab", "su arxının kənarı", "ağac qabığı" mənalarında işlənir

Badaçay hidr. *mür* Şəmkir r-nu ərazisində çay Zəyəm çayının qoludur Hidronim *bada* və *çay* sözlərindən düzəlib, "su arxı, çay qolu" deməkdir

Bədəkənd oyk. *mür* Şəmkir r-nunun Eyniadlı i.ə v -də kənd. Badaçayın (Zəyəmin qolu) sahilində, Kiçik Qafqazın etyündədir Oykonim *bada* və *kənd* sözlərindən düzəlib, "su arxının kənarında, çay kənarında olan kənd" deməkdir Bezi ədəbiyyatlarda səhv olaraq Bədəkənd variantında verilməmişdir 1920-ci ilədək Zəngəzur mahalında Badabər adlı yaşayış məntəqəsi olmuşdur Qaraqəlaq Respublikasında Amuderya çayının sahilində Sultanuzdağ silsiləsinin etyündə Badaytuçay adlı qoruğun olduğu da məlumdur

Badaməgəc oyk. *sədə* Cəlilabad r-nunun Ağdas və Ləkin i.ə v -lərində iki kənd Lənkeran ovalığındadır Oykonim "badam ağacının olan kənd" mənasındadır

Badamdağ or. *mür* Daşkəson r-nu ərazisində dağ Oronimin birinci komponenti Azərbaycan dağ qədim tikililərin, qalalarının inşaatında işlənen xüsusi daş növünün (badamdaş) adı ilə bağlıdır Dağın tərkibi himin materialdan olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Badamdar oyk. *sədə* Bakı yaxınlığında dağ *Badamdaş* adlanan xüsusi daş növünün karxanası rolunu oynadığı üçün belə adlandırılmışdır

Badamdar

Badamdar oyk. *sədə* Bakı şəhəri, Səbayı r-nunda qəsəbə Bezi tədqiqatçılara görə, oykonim fars dilində *badam* (yarğan, çapılmış yer) və *dar* (keçid, qapı, etək, dib) komponentlərindən ibarət olub, "yarğandakı keçid, yarğanın dibi" mənasındadır Oykonimin Badamlar sözünün fonetik dəyişməsi kimi "badəm ağacları ilə zəngin yer" mənasını ifadə etdiyiymi söyləyən tədqiqatçılar da var Əslində qəsəbənin adı yaxınlıqdakı dağın adından yaranmışdır

Badamlı oyk. *düz* Şahbuz r-nunun Badamlı i.ə v -də kənd Dəroləyöz silsiləsinin c yamacındadır Oykonim "ərazisində badam ağacı olan kənd" deməkdir Yaşayış məntəqəsi höqiqətən də keçmişdə yabanı badam ağacları ilə zəngin olan Badamlı adlı ərazidə salınmışdır

Badamlı hidr. *sədə* Şahbuz r-nunun Badamlı kəndindən bir qədər aralı, 1262-1274 m hündürlükdə mineral bulaqlar Çoxdibətli 5, azdibətli 20 bulaqdan ibarətdir Bulaqlar XIX əsrin sonlarında yer qatınun çatlaması nəticəsində üzə çıxmışdır Suyu həzmi asanlaşdırır, istəhi artırır Qiymətli süfrə suyu kimi sənaye miqyasında istehsal edilir Adını ərazidəki kəndin adından almışdır

Badamlısu oyk. *sədə* Şahbuz r-nunun Badamlı i.ə v -də qəsəbə Dəroləyöz silsiləsinin c yamacındadır Yaşayış məntəqəsi 1964-cü ilə Badamlı mineral suları zavodu əsasında salınmışdır

Badara oyk. *düz* Xocalı r-nunun Daşbulaq i.ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin etyündədir Azərb.-da dağlıq yerləre xas olan kiçik ökün sahəsinə *badar* deyilir Oykonim "kiçik ökün sahəsi olan yer" deməkdir

Bəgənis Ayrım oyk. *mür* Qazax r-nunun Əşkəpara i.ə v -də kənd. Coğaz çayının sahilindədir Keçmiş adı Seyid Ayrım olmuşdur Yaşayış məntəqəsinin *ayrımların* seyidli qoluna mənsub ailələr keçmişdə mövcud olmuş Bəgənis kəndi yaxınlığında saldıqı olun belə adlandırılmışdır Kəndi 1990-cı ilin martında erməni işğalçıları zəbt edərək müsibətli yandırmış, əhali ətraf kəndlərə bəslənmişdi Etnotoponimdir Türk dillərinin oksenyotində *bağana* "köhnə, keçmiş",

Bağçakürd

"sədələvh" monalarını ifadə edir Qazaxistandakı Bakanas (İli çayının qolu), Bakanas (Qara İrtəm qolu), Narin-Bakanas, Orta-Bakanas, Şet-Bakanas və s çayların adı toponimiyada monq dilindəki *baqon* və *us* sözlərinin birləşməsi kimi "qısa çay" mənasını verir Lakin kəndin daxil olduğu i.ə v -in adı da (*Əşkəpara* - "köhnə kənd") onun "ayrımlar yaşayan köhnə kənd" kimi izah olunmasına imkan verir

Bağban oyk. *sədə.* 1 Kürdəmir r-nunun Böyük Kəngərli i.ə v -də kənd Keçmiş adı Barlıdır XIX əsrin ortalarında elatlar tərəfindən salınmışdır; 2 Ucar r-nunun Boyat i.ə v -də kənd Göyçayın sahilində, Şirvan düzündədir Bezi ədəbiyyatlarda Bağban variantında qeyd olunmuşdur *Bağban* "bağ salan", "bağçılıqda məşğul olan" deməkdir

Bağbanlar oyk. *sədə.* 1 Ağdam r-nunun Eyniadlı i.ə v -də kənd Qarqar çayının sağ sahilindən bir qədər aralı, Qarabağ düzündədir; 2 Gəncə şəhəri, Bağbanlar i.ə v -də ştq Gəncə şəhərinin keçmiş məhəllələrindən birinin adıdır; 3 Bilevsu r-nunun Eyniadlı i.ə v -də kənd Keçmiş adı Arxangelovka olmuşdur XX əsrin əvvəllərində Rusiyanın Arxangel'sk vilayətindən köçüb gələnər burada məskunlaşmış, köhnə yaşayış yerlərinin adı yeni məskənlərinə vermişdilər 1991-ci ildən kəndin adı Bağbanlar kimi rəsmiləşdirilmişdir Etnotoponimdir 1933-cü ilə Bərdə r-nunun Mehdişanlı i.ə v -də Eyniadlı kənd qeydə alınmışdır Bezi ədəbiyyatlarda və yerli əhəlinin dilində Bağbanlar variantı da işlənir

Bağbanlı oyk. *sədə* Quba r-nunun Zərdəbi i.ə v -də qəsəbə Qusar məli düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi 12-cü illə meyvəçilik sovxozunun 2-ci şöbəsində salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Bağçakürd/Baxçakürd oyk. *sədə* Goranboy r-nunun Ağamalıoğlu i.ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsinin r-nun ərazisindəki Balakürd, Səfikürd kəndlərindən fərgəndörək üçün belə adlandırılmışdır 1961-ci ilədək Quba r-nunun Talabı i.ə v -də Bağcaqaraxan adlı kənd olmuşdur Krının Leninskoye, Boqatoye yaşayış məntəqələrinin keçmiş adı Baxçı

Eli olmuşdur 1933-cü ildə Astara r-nunun Unuz i ə v -də Baxçalı adlı kəndin olduğu da məlumdur Oykönimin birinci komponenti etnonim mənşəlidir

Bağçalı oyk. düz Quba r-nunun Rustov i ə v -də kənd Keçmiş adı Bağçalı Qışlaq olmuşdur Kəndin ərazisi Rustov kəndinin keçmiş məhəllələrindən bürdər Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, yaşayış məntəqəsinin əsl adı Bağça Əlidir XIX əsrin əvvəllərində İsmayıl r-nunun Lahic kəndindən gəlmiş Əli adlı şəxsin ailəsinin orada məskunlaşması əsasında yaranmışdır Lakin aparılan araşdırmalar Bağçalı toponiminin etnotoponim olduğunu söyləyir 1933-cü ildə r-nun Talabı i ə v -də Bağça-qaraxan, 1917-ci ildə Nuxa qəzasının Qax-mux bölgəsində Bağçalı kəndləri qeydə alınmışdır Mənbələrdə bu oykonimin Baxşalı variantı da nəzərə çarpar.

Bağəli oyk. sada İsmayıl r-nunun Lahic qəsəbə i ə v -də kənd Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Lahıddan çuxmış ailələrən Bağəli adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Tat dilində *bağala/bağəla* böyürkən, moruq deməkdir Oykönüm "böyürkənli, moruqlu yer" mənasını ifadə edir

Bağırbəyli oyk. sada Ucar r-nunun Qulabənd i ə v -də kənd Etnotoponimdir 1917-ci ildə Qubadlı qəzasının Ciciimli i ə v -də cəmiyyətdə kənd qeydə alınmışdır XIX əsrə ad məlumatı görə, Göyçay qəzasında *bağırbəyli* adlı cəmi 5 ailədən ibarət elat yaşayırdı. Onlar XIX əsrin ortalarında Qulabənd qəsbu və Qaraqulu yataq adlı yerdə məskunlaşaraq indiki kəndin əsasını qoymuşdular

Bağırzan silsiləsi or. mür Yuxarı Qarabəgdə dağ silsiləsi Qarabəgdə silsiləsinin şm -ş yamaclarındadır Hün 1600 m Meşələri örtülüdür Bəzi ədəbiyyatlarda Bağırzan variantında qeydə alınır Yəqin ki, bu ad meşələrəndən gələn heyvan nərlikisi ilə əlaqədar yaranmışdır Oronimin Bağırzan antroponimindən yarandığı ehtimalı da istisna olunmur

Bağrılı oyk. sada 1 Şamaxı r-nunun cəmiyyətdə i ə v -də kənd Ləngəbiz silsiləsinin c ötəyində, Bulanıqsu çayının sahilindədir

Tam adı Lələ Bağrılıdır Kəndin adı keçmişdə çiqi Ərəş qəzasında, yayı isə Kelbəcər yaylaqlarında maldarlığa məşğul olmuş bir elatın adındandır. 2 Kelbəcər r-nunun Ağdaban i ə v -də kənd Toponim XIX əsrdə Şamaxı qəzasında yaşayış 47 ailədən ibarət *bağrılı* maldar elatının adı ilə bağludur Etnotoponimdir Kırım vilayətində Bəqerov adlı şiq, 1933 ildə Sabirabad r-nunun Həşimxanlı i ə v -də Bağırtağ kəndi qeydə alınmışdır Aşqabad vilayətində Bağır adlı dağ vardır Türk dillərində *bağırbaqır* sözü "dağ yamacı", "dağ döşü", "obyektin qabaq hissəsi" mənalarında da işlənir

Bağırdağ oyk. mür Şamaxı r-nunun Bağrılı i ə v -də kənd Mənbələrin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Şamaxı qəzasının dağlıq ərazisində yaşayış *bağrılı* elatının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Etnotoponimdir "Bağrılı kəndinin dağlıq hissəsi və ya dağlıq ərazidə yerləşən Bağrılı kəndi" deməkdir

Bağırzaq or. sada Şərur r-nunda dağ Dərələyəz silsiləsinin zirvələrindən bürdər Hün 1992 m Ətəyindən başlayaraq zirvəsinə qədər dolanbac şəkildə olmasına, yeni bağırzağa oxşadığına görə bu adı almışdır **Bağırzaq hidr. sada** Kelbəcər r-nunda, Bağırzaq çayının dərəsində, 2400 m hündürlükdə, İstisu kurortunun yaxınlığında çuxan mineral bulaqlar Çoxdibətliür Temperaturu aşağıdır Vannası oynaq, sınır və s xəstəliklərin müalicəsinə müsbət təsir göstərir Adını cəmiyyətdə dərədən almışdır

Bağırzaq oyk. sada Kelbəcər r-nunun Yansağ i ə v -də kənd Kəndin ərazisi əvvəllər yaxınlıqdakı Qamışlı kəndinin binəsi olmuşdur Tedrican həmin kənddəki ağayarı və qəzaxanlı nasillərinə mənsub ailələr burada məskunlaşdıqdan sonra daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir Adını ərazidəki cəmiyyətdə çay dərəsindən və mineral bulaqlardan almışdır 1917-ci ildə Baqarsız variantında qeydə alınmışdır

Bağırzaçqayı hidr. mür Kelbəcər r-nu ərazisində çay Tərtər çayının qoludur Bağırzaqdərəsi adlı dərədən axdığı üçün belə adlandırılmışdır

Bağırzaqdərə or. mür 1 Babək r-nunun Gərməçataq kəndi ərazisində dərə. 2 Culfar-nunun Yaycı kəndi ərazisində dərə Oronimlər *bağırzaq* və *dərə* sözlərindən düzəlib Dərənün relyef formasının öyrü-rülüyünə, həmçinin ərazidəki Bağırzaq dağına görə bu adı almışdır

Bağırzaqdərəsi hidr. mür 1 Sədərək r-nunda şm -dan c -a doğru uzanan quru çay dərəsi Yağışlı dövrədə axan su Araza tökülür; 2 Şərur r-nunda çay Arazın sol qoludur 1860 m hündürlükdən başlanr Forma oxşarlığına, eyni zamanda ərazidəki eyniadlı dərənün varlığına görə bu adı almışdır

Bağlıca hidr. düz Gədəbəy r-nunda çay Bacan çayının sol qoludur Hidronim "əsas çaya bağlı kiçik qol" deməkdir

Bağlıpəyo oyk. mür Kelbəcər r-nunun Ağdaban i ə v -də kənd Tərtər çayının sahilində, Murovdəgdə silsiləsinin ötəyindədir Kəndin ərazisində qalıqlıqda mağara yaxınlığında keçmişdə kolanlara məxsus mal-qara saxlanılan pəyə yerləşirdi Mağaranın üç tərəfi bağlı olduğu üçün ərazi belə adlanırdı Kəndin adı əvvəllər Məşədimməddəli olmuşdur Keçmişdə Kolam tayfasının məşədimməddəli nəslinə mənsub ailələr burada məskunlaşmışdılar Oykönim *bağlı* və *pəyə* (tövlə) sözlərindən düzəlib, "qaqalı, bağlı tövlə; heyvanların bağlandığı yer" deməkdir

Bağmansu hidr. mür Əsli Bağbansudur Dəskəsən r-nu ərazisində çay Etnotoponimdir Hidronim *bağmanı/bağban* (etn) və *su* (çay) sözlərindən düzəlib, "bağbanlara məxsus çay" deməkdir

Bağtala oyk. mür Qax r-nunun Qaxınqılı i ə v -də kənd Bağtala keçmişdə Qaxbağ kəndinə məxsus bağların adı olmuşdur XIX əsrin ortalarında həmin kənddən ayrılmış ailələr burada məskunlaşması nəticəsində yaranan yaşayış məntəqəsinə ele həmin bağların adı verilmişdir Oykönim "bağ içərisində kənd" deməkdir

Bağyo or. sada Quba r-nu ərazisində dağ Azərb. dilinin dialektlərində *bağal/bağla* "şiş, düyün", türk dillərində *bağdan* "dağ döşü", "dağ yamacı" mənalarında işlənir

Oronim "yerin qəbarmış, şişmiş səthi", "dağ" mənasını ifadə edir.

Bahar or. sada Qarabəgdə r-nu ərazisində paçıq vulkanı Əlat burnundadır. Bəzən Əlat burnu da adlanır Bu paçıq vulkanı son dəfə 20 mart 1967-ci ildə püskürmüşdür Baharın (Novruzun) girdiyi gün püskürdüyünə görə rəmzi olaraq belə adlandırılmışdır

Bahar oyk. sada. Beyləqan r-nunun Qəhrəmanlı i ə v -də kənd Mil düzündədir 1965-ci ildən pambıqçılıq sovkozu yanında salınmış bu kənd rəmzi olaraq belə adlandırılmışdır

Baharabad oyk. mür Beyləqan r-nunun Örenqala i ə v -də qəsəbə 1965-ci ildə üzümçülük sovkozunun malikanəsi yanında salınmış yaşayış məntəqəsi rəmzi olaraq belə adlandırılmışdır Türkmənistanda Baxardan, Baxardok, Özbəkistanda Baxonstan, Ermənistanda Bahar toponimləri də bu qəbilədən olan coğrafi adlardır.

Baharlı oyk. sada 1 Ağdam r-nunun Xındıstan və Oçuqlan i ə v -lərdə kəndlər Her iki kənd düzənlikdədir; 2 Zəngilan r-nunun Çöpərdə və Ördəklı i ə v -lərdə kəndlər Bəsit çayının sahilində, dağlıq ərazidədir Yaşayış məntəqələrinin adları oğuzların *baharlı* tayfasının adı ilə bağludur Etnotoponimdir

Baxçaqürd b a x Bağçaqürd **Baxılı oyk. sada** Xızı r-nunun Altağac i ə v -də kənd Ataçayın sahilində, dağ ötəyindədir Müxtəlif illərdə Baxşalı (1933), Baxşılı (1961) variantlarında da qeydə alınmışdır Etnotoponimdir Kəndin əvvəlki adı Baxşılı qəzmalan olmuşdur XIX əsrin əvvəllərində Ataçay sahilindəki Zarat kəndinə məxsus qışlaqda həmin kənddən çuxmış ailələrən məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Deyilənlərə görə, kəndin əsasını *baxılı* nəslı qoymuşdur

Baku oyk. sada Azərb Respublikasının paytaxtı Xəzər dənizinin sahilindədir Ağbəcron yarmadasının c hissəsində yerləşən bu şəhər çox qədim tarixə malikdir Qədim mənbələrdə Baku, Bakuh, Bakuyyo, Badkubə variantlarında rast gəlinir

a) Bəzi araşdırıcılar toponimin *bagananı/baguanı/bagan* "allahların yeri, müqəddəs

Bakı buxtası

yer" (Bakı ətrafında tobii odun-qazın olması və atəşpərəstliyi inancları ilə əlaqədar) sözlərdən törədiyini qeyd edirlər

b) XVIII əsrdə fars *bad* (külek) və *kube* (döymək) birləşməsindən olan Bakdube (külek döyən) variantı xalq etimologiyası əsasında yaranmışdır və elmi cəhətdən əsaslıdır

c) *Bag* tayfa adından törəmiş *bagan* variantı ilə bağlamaq meylləri də mövcuddur

ç) Qədim qürk mənşəli *baki/baku* sözünün "təpə", "yükseklik", "yamac" sözündən yaranması fikri daha həqiqətə uyğundur. Bu coğrafi ada müxtəlif variantlarda geniş arealada təsadüf olunur. Laxubaku, Musilbaku, Urqbaku (Dağıstan), Qumbaku (Bakı yaxınlığında), Bakuriani (Gürcüstan), Maku/Maki (Cənubi Azərbaycan) və s.

Bakı buxtası/Bakı körfəzi *hidr. mür* Xəzər dənizinin q. sahilində, Abşeron yarımadasının c.-ündür. Ş -də Sultan Burnu, c.-q -də Six Burnu, c.-ş -də və c.-da Qum, Dağ Zərə (Vulf), Böyük Zərə (Nargin) adaları ilə əhatə olunmuşdur. Körfəz Bakı şəhərinin ətrafında yarımada şəklində yerləşir və dünyada ən gözəl körfəzlərdən sayılır. *Körfəz* limanda gəmilərin təhlükəsiz yan ala bildiyi yerdir.

Bakıxanov oyk. sada Bakı şəhəri Sabuncu r-nunda ştq Sovet hakimiyyəti illərində burada salınmış qəsəbə Razin (Stepan Razinin adı ilə) adlandırılmışdı XVII əsrdə Rusiyada üsyan edən kəndli hərəkatının başçısı Stepan Razin quldurluq məqsədilə 1667-ci ildə Xəzər dənizi vasitəsilə Abşerona gəlmiş, burada yerləşən dağıdakı mağarada düşərgə salmışdı. Sonralar Razin dağı adlandırılan bu dağıdakı düşərgədən ətraf kəndlərə basqınlar etmiş, soyğunçuluq və qarətə məşğul olmuşdur. 1992-ci ildən yaşayış məntəqəsinin adı Bakıxanov (Azərbaycan alimi şair və məsnəviş-pərvər Abbasqulu ağa Bakıxanov Qüdsinin şərəfinə) adlandırılmışdır.

Bakınlı or. sada Xəzərdə ada Qarabatdağ adası da adlanır Adadakı qarabatdağ (rusca baklan) quşlarının zənginliyi ilə əlaqədar yaranmışdır.

Baqalq or. sada Şəki r-nu orazısında dağı. 1917, 1933, 1961-ci illərdə r-nun orazısında

Bala Haşımxanlı

Baqalq adı kənd qeydə alınmışdır. Dağın adı kəndin adından törəmişdir. Yaşayış məntəqəsinin esi adı Baqqallıdır. Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, kəndin ilk sakinləri həmin r-nun Cunut kəndindən çıxmış *baqqal* ailələrindən ibarət olmuşdur. *Baqalq* peşə addır, ərzaq malları sənə adamları deyilür Rusiyanın Çelyabinsk vilayətində Bakal, Başqırdaştanda Bakallı, Kırmda Bakal, Bakal Kayat, Bakal-Tatar, Bakkal-Su və s. coğrafi adlarının olması onu göstərir ki, bu, etnotoponimdir.

Baqallı oyk. sada Tovuz r-nunun Kiren i.ə.v -də kənd Keçmiş adı Göllüdür. Kənd hazırda Aşağı və Yuxarı Baqqallı adlanan iki hissədən ibarətdir. Etnotoponimdir.

Bala hidr. sada Cəlilabad r-nunda çay Göytəpə çayının sağ qoludur. Uz 10 km Suvarma üçün istifadə edilir. "Kiçik çay" mənasındadır.

Bala Badara hidr. mür Əsgəran r-nunda çay Badara çayının sol qoludur. Bala Bədərə variantında da qeydə alınmışdır. Hidronim *bala* (kiçik, balaca) və *Badara* komponentlərindən düzəlib, "kiçik Badara çayı" deməkdir.

Bala Bəhmənli oyk. mür Füzuli r-nunun Əhmədboyli i.ə.v -də kənd Araz çayının sol sahilində, Mil düzündədir. Kənd Bəhmənli adlanan yaşayış məntəqəsinin nisbətən kiçik hissəsini təşkil edir. Oykonim "kiçik Bəhmənli" deməkdir. Etnotoponimdir.

Bala Cəfərli oyk. mür Qazax r-nunun Cəfərli i.ə.v -də kənd Ağstafa çayının sahilində, Gençə-Qazax düzənliyindədir. Oykonim "kiçik Cəfərli kəndi" deməkdir. Etnotoponimdir.

Bala Göyüşlü oyk. mür Bərdə r-nunun Kolayır (keçmiş Boykəmədi) i.ə.v -də kənd. 1933-cü ildə Bala Göyüş və Bala Gölcü variantlarında da qeydə alınmışdır. Oykonim "kiçik Göyüşlü kəndi" deməkdir.

Bala Haşımxanlı oyk. mür Sabirabad r-nunun Moranlı i.ə.v -də kənd Muğan düzündədir. Etnotoponimdir. "Kiçik Haşımxanlı kəndi" deməkdir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarında Haşımxanlı (indiki Böyük Haşımxanlı) kəndindən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Bala Həmyə

Bala Həmyə oyk. mür Dəvəçi r-nunun Həmyə i.ə.v -də kənd Ataçayın sahilində, Samur-Dəvəçi ovalığındadır. Oykonim "Kiçik Həmyə kəndi" deməkdir. *Həmyə/həmyə* tat və talış dillərində "düz yer", "hamar yer" mənasını ifadə edir. Keçən əsrdə kəndin adı Balaca Həmyə (1933, 1979) variantında da qeydə alınmışdır.

Bala Kəhrizli oyk. mür Ağcabədi r-nunun Kəhrizli i.ə.v -də kənd Mil düzündədir. Yaşayış məntəqəsinə XIX əsrdə Kəhrizli (indiki Böyük Kəhrizli) kəndindən çıxmış ailələr salmışlar. Oykonim *bala* (kiçik) və Kəhrizli (kənd adı) komponentlərindən düzəlib, "kiçik Kəhrizli kəndi" deməkdir. *Kəhriz* isə yeraltı su yolu, su kəmərinə deyilir.

Bala Kəngərli oyk. mür I Tərter r-nunun Dəmrüçilər i.ə.v -də kənd Qarabağ düzündədir. XIX əsrdə Kəngərli kəndindən ayrılmış ailələr tərəfindən salınmış, nisbətən kiçik olduğuna görə belə adlandırılmışdır; 2 Kürdəmir r-nunun Ceyli i.ə.v -də kənd Keçmiş adı Çılpaq Kəngərli (Çılpaq adlanan yerdə salındığı üsyan) olmuşdur. Etnotoponimdir. "Kəngərli yaşayış məntəqəsinin nisbətən kiçik hissəsi" deməkdir.

Bala Körfəz hidr. mür Kiçik Qızılağac körfəzi də adlanır. Xəzər dənizinin c-q sahilindədir. Sarı (Sara) yarımadası vasitəsilə Qızılağac körfəzindən və dənizdən ayrılır. Qızılağac körfəzinin bir hissəsidir.

Bala Kür hidr. mür Aqşa çayının ikinci addır. Salyan şəhəri yaxınlığında Kürün sağ tərəfindən ayrılan qoldur. "Kiçik Kür" deməkdir. Keçmiş Qızılağac körfəzinin bir hissəsi olmuş Xurşidçalaya töküldürdü. Sonralar Kürün səviyyəsi aşağı düşdüyündən Bala Kürün su axmırmışdır.

Bala Kürək hidr. mür Bucluqçayın ikinci addır. Kürək çayından ayrıldığı üçün belə adlandırılmışdır. "Kiçik Kürək" və ya "Kürək çayının qolu" deməkdir.

Bala Qacar oyk. mür Bərdə r-nunun Şirvanlı i.ə.v -də kənd Qarabağ düzündədir. Etnotoponimdir. "Qacar yaşayış məntəqəsinin nisbətən kiçik hissəsi" deməkdir.

Bala Qoşqar or. mür Daşkəsən r-nunun c-q hissəsində, Şahdağ silsiləsində dağ

Bala Şamlıq

Hün 2607 m "Kiçik Qoşqar" deməkdir. *Qoşqar* sözü Azərbaycan dağ və çay adlarında özlünlə göstərir. Çin Uygurustanındakı Qaşqar (dağ adı) toponimi ilə eyni mənşəlidir. Oronim "qoşa daş, qoşa dağ" mənasındadır.

Bala Qusar oyk. mür Qusar r-nunun cənubda i.ə.v -də kənd Qusar çayının sol sahilində, Qusar məlii düzənliyindədir. Oykonim "Qusar yaşayış məntəqəsinin nisbətən kiçik hissəsi" deməkdir. Kənd XIX əsrdə Qusardan köçmüş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Bala Qusarqışlaq oyk. mür Xaçmaz r-nunun Qusarçay i.ə.v -də kənd Oykonim "Kiçik Qusar kəndinin qışlağı" deməkdir. Yaşayış məntəqəsi Bala Qusardan həmin kəndə məxsus qışlağa köçmüş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Bala Soltanlı oyk. mür Qubadlı r-nunun cənubda i.ə.v -də kənd Həkeri çayının sol sahilində, Qarabağ silsiləsinin etəyindədir. Etnotoponimdir. Oykonim "Soltanlı yaşayış məntəqəsinin kiçik hissəsi" deməkdir. Yaşayış məntəqəsinə XIX əsrin ortalarında unduki Cəbrayıl r-nundakı Soltanlı kəndindən köçmüş ailələr salmışlar.

Bala Söyüdü oyk. mür Oğuz r-nunun Böyük Söyüdü i.ə.v -də kənd Oykonim "Söyüdü yaşayış məntəqəsinin kiçik hissəsi" deməkdir.

Bala Surra oyk. mür Neftçala r-nunun Cəngən i.ə.v -də kənd Kürün sahilində, Şirvan düzündədir. Oykonim "kiçik Surra kəndi" deməkdir. Yaşayış məntəqəsinə XIX əsrin 80-ci illərində Kürün sağ sahilindəki Ərəb Bəbuxanlı kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar.

Bala Şahağac oyk. mür Astarə r-nunun Kakalos i.ə.v -də kənd Lənkeran ovalığında, Xəzər dənizi sahilindədir. Oykonim "Kiçik Şahağac kəndi" deməkdir. *Şahağac* ərəzədikə ağac növlərindən birinin adıdır.

Bala Şamlıq oyk. mür Tovuz r-nunun Qorblı i.ə.v -də kənd İki dağ silsiləsinin arasında, dərin yerləşir. Kəndin içərisində Zəyəm çayı keçir. Oykonim "Kiçik Şamlıq kəndi" deməkdir. *Şamlıq* komponentini tədqiqatçılar "səm ağacların çox olan yer", "şamlı

Bala Şürük

tayfasının adı", "güneş, işıq tapınanlar" və s kimi açıqlamaya çalışmışlar Lakin Azərb -də coğrafi termin *şam yer* (səmliq) ifadəsi işlənmişdir ki, bu da "otlu, xam yer" mənasını bildirir

Bala Şürük oyk. mür Lənkeran r-nunun Gormetük i ə v -də kənd Boşerü çayının sahilindədir Oykonomim "kiçik Şürük kəndi" deməkdir Türk dillərində *şurük* "cavan şam ağacı", "gəvəli ağacı", "kiçik, balaca, cır" mənalarını ifadə edir

Bala Təklə oyk mür Masallı r-nunun Çaxırlı i ə v -də kənd Lənkeran ovalığında- r-nun Keçməzi adı Abdulla Təkləli olmuşdur Abdulla həmin kənddə məskunlaşmış təklə tayfasına mənsub ailələrin başçısının adıdır "Təklə yaşayış məntəqəsinin kiçik hissəsi" deməkdir Etnotoponimdir

Balaçay/Bala çayı hidr mür Cəlilabad r-nu ərazisində çay Göytəpə çayının sağ qoludur Suvarma üçün istifadə edilir "Kiçik çay" və ya "çay qolu" deməkdir

Balahaşənli oyk. mür Qubadlı r-nunun Teymurmüşkenli i ə v -də kənd Bərgüşad çayının sahilində, Qarabağ yaylasının ə- yindədir Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kəndi 1918-ci ildə Ermənistan ərazisindəki Ağvanlı kəndindən didərgin salınmış ailələr bina etmişlər Kənd *balahasənli* nəslinin adıdır Etnotoponimdir.

Balaxanı oyk. mür Bakı şəhərinin Sabunçu r-nunda şıq Abşeron yarımadasının qədim neft r-nlarındandır Böyükşor gölündən bir qədər aralı yerləşir Bozi mənbələrdə Balaxana variantında da qeyd olmuşdur XIII əsrə adı mənbələrdə adı çəkilən bu toponimi tədqiqatçıların bir qismi fars dilindəki bala (yükseklik, üst, yuxarı) və xani (qaynaq, məden, quyu) komponentlərindən ibarət "təpədə yerləşən məden" mənalı söz kimi izah edir Lakin ərazinin coğrafi mövqeyi bu mülahizəni doğrultmur Fars bala (uca, yüksək, yuxarıda olan), xanı/xane (ev, otaq) sözlərindən düzəlib *Balaxana* bir sıra şərq ölkələrində, o cümlədən Azərb.-də yaşayış binalarının üstündə tikilən əlavə evyanlı otaqlar Bözən karvansaraların giriş darvazası üzərində də tikilən bu tipli otaqlar qonaq və yay istirahət otağı olduğu üçün

Balbau

daixildən və xaricdən bəzədilirdi. Balaxanalar Naxçıvan, Ordubad, Abşeron, Lənkeran, Cənubi Azərb., Kürdəmir, Sabrabad evlərin üçün əsas idi

Balakeçqay hidr. mür Gədəbəy r-nu ərazisində çay Çay öz başlanğıcı ərazidəki Bala Keçdəresi adı dərədən götürüldüyü üçün həmin dərənin adı ilə adlandırılmışdır Burada Böyük Keçdəresi adı dərənin olması ərazidə dağkeçisinin varlığından xəbər verir

Balaken hidr. sada Balaken r-nu ərazisində çay Qanx çayının sol qoludur Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında, 2500 m hündürlükdən başlayan Hidronim türk dillərindəki *bel* (təpe, yüksəklik) və *kan/kan* (çay) sözlərindən düzəlib, "yükseklikdən, təpədən axan çay" deməkdir

Balaken oyk., mür 1 Azərb -nin şm -q -ində inzibati r-n Baş Qafqaz sıra dağlarının s yamacında, Gürcüstanla sərhədə yerləşir Mərkəzi Balaken şəhəndir; 2 Balaken r-nunda şəhər Eyniadlı r-nun mərkəzi Balaken çayının sağ sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin c əyindədir Adını ərazidəki eyniadlı çaydan almışdır XIII-XVIII əsrlər gürcü mənbələrində Balakani variantında adı çəkilir

Balaken oyk. mür Sabirabad r-nunun Qalağanlı i ə v -də kənd. Muğan düzündədir Oykonomim *bala* və *kand* komponentlərindən düzəlib, "kiçik yaşayış məntəqəsi" deməkdir **Baləyraq or. mür** Xocalı r-nu ərazisində, Qarabağ silsiləsində dağ. Oronim *bala* və *oylaq* komponentlərindən düzəlib, "kiçik meydan; kiçik saha" deməkdir

Balakörd oyk. mür Goranboy r-nunun Qızılhacılı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Etnotoponimdir "Kiçik Kürd kəndi" deməkdir

Balbau oyk. sada Astara r-nunun Asxanakeran i ə v -də kənd. Boşerü çayının sahilində, Peştəser silsiləsinin əyindədir Yerli əhalinin dilində Balbou, Balbo kimi teleffuz edilir və talış dilində "kiçik qardaş" mənasında olması ehtimal edilir 1917-ci ildə Balabur variantında qeyd olmuşdur. Dialektlərimizdə *balbir* suya batmamaq üçün tora bağlanan taxtalara deyilir Quman

Balıçlı

etmək olar ki, kəndin adı balıqçılıqla bağlı yaranmışdır

Balıçlı oyk. düz. 1 Xanlar r-nunun Salahlı i ə v -də kənd Qoşqar çayının (Kürün qolu) sahilində, Qafqaz silsiləsinin əyindədir Köhnə ədəbiyyatlarda Balçalı kimi də işlənmişdir Əsas məşğuliyyəti balıqçılıq olan sakinlərin peşə adından yaranmışdır, 2 Yevlax r-nunun Varvara i ə v -də kənd. Kür çayının sahilindədir Kənd XIX əsrdə Gence (Yelizavetpol) qəzasında maldarlıqla məşğul olmuş *balçalı* nəslinin adı ilə adlandırılmışdır

Baldırğanlı oyk., sada Laçın r-nunun Mığdərə i ə v -də kənd. Həken çayının sahilində, Qarabağ silsiləsinin əyindədir Kəndi XX əsrin əvvəllərində haqverdiuşağı nəslə *Baldırğanlı* adlanan sahədə salmışdır Oykonom "baldırğan bitkisinin zəngin olduğu yer" deməkdir 1918-ci ildə Ermənistan əyindəli kənd olmuşdur

Balıç oyk. sada Hacıqabul r-nunda qəsbə. Hacıqabul gölünün sahilində, Şirvan düzündədir Oykonom sakinlərin əsas məşğuliyyəti özündə əks etdirir Xakas vilayətində Balıksa, Özbəkistanda Balıçqı, Qazaxistanda Balıxş qəsbələri qeydə alınmışdır

Balıçqılar oyk. düz Lənkeran r-nunun eyniadlı i ə v -də qəsbə Sarı yarımadasında 1971-ci ildə balıq zavodu fəhələrlər üçün salınmışdır Əsas məşğuliyyəti balıqçılıq olan sakinlərin adından yaranmışdır

Balıq daşı or. mür Xəzərdə ada Oronim *balıq, daş* və r (mənsub şəh.-si) komponentlərindən düzəlib, "balıqla zəngin olan qayalıq" kimi başa düşülür

Balılar/Ballar oyk. sada Ağdam r-nunun Uçoğlan i ə v -də kənd. Qarabağ düzündədir Keçmişdə qış Mil düzündən Çatalan, yayı isə Kəlbəcər r-nunun Ağalövlər yaylağında keçirən *balılar* (kəbirtilərin qorvəndi qolunun tirəsi) clatına mənsub ailələr tərəfindən salınmış bu kənd həmin clatın adıdır Etnotoponimdir

Balığ oyk. sada. İsmayılı r-nunun Quş-önce i ə v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin əyindədir Qədim türk dillərində *balık/balıq* "şəhər", "divarla əhatə olunmuş şəhər" mənasını bildirir

Balıcalı

Balıton oyk. düz Lənkeran r-nunun Gəgran i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin əyindədir. Tədqiqatçıların fikrincə, talış dilindəki *bal* (gılas) və *ton* (tərəf, səmt) sözlərindən ibarət olan bu toponim "gılas ağacları olan yer, gılaş" mənasındadır 1917-ci ildə Boleton variantında qeydə alınmışdır Talış dilində *balet* "kiçik qapı, doq-qaz" deməkdir, *-on* isə *-an* (yer, məkan) şəkilçisinin yerli dile məxsus variantıdır Kəndin coğrafi mövqeyi ilə bağlı adlandırılmışdır

Balkaldag or. mür. Balaken r-nu ərazisində dağ. Oronim *balkal* və *dağ* komponentlərindən düzəlib Balkal komponentinin qədim türk tayfalarından olan *balkarların/bulqarların* adı ilə əlaqədar olduğunu ehtimal etmək olar

Balkarçay hidr. mür Bileşuvar r-nu ərazisində çay Azərb -nin İrənilə sərhədində axaraq Muğanda Mahmudçalaya tökülür Mənbələrdə Bolqaru/Bulqaru/Balharı/Bolqarçay/Bulqarçay/Balharçay variantlarında qeydə alınmışdır. Qədim türk tayfalarından olan *balkarların/bulqarların* adı ilə bağlı olması ehtimal olunur

Balqaya or. mür Abşeronda dağ Oronim *bal* (üstü yastı) və *qaya* komponentlərindən düzəlib, "üstü yastı qaya" deməkdir

Ballica hidr. düz Xocalı r-nunda çay Qarqar çayının sol qoludur Suvarma üçün istifadə olunur Başlanğıcını Ballica adı yaylaqdan aldığına görə belə adlandırılmışdır Yaylaq isə öz adı buraxa bitən *ballica* (bökəotu) bitkisinin adından almışdır

Ballica oyk. sada Xocalı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Ballica çayının sol sahilində, Qarabağ silsiləsinin əyindədir. Adını ərazidəki eyniadlı çaydan almışdır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Gence qəzasındakı Əhmədbəyli kəndinin əhalisinin yaylağı olmuşdur Sonralar başqa yerlərdən köçürülmüş ermənilər burada məskunlaşmışdır

Ballicalı oyk. düz Neftçala r-nunun Boyat i ə v -də kənd. Salyan düzündədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Şorsulu kəndindən çıxmış ailələrin Ballicalı adı ərazidə məskunlaşması noticesində yaranmışdır Ərazinin adı isə burada ballica otunun bitməsi ilə bağlıdır

Ballıqaya *cr. mür.* Abseronda dağ Oronim *ballı* və *qaya* komponentlərindən düzülüb Xızı kəndindən şm -da yerləşir Hün 986 m Qayadakı kiçik təbii oyuqlarda vəhşi bal anlarının pətek salması ilə əlaqədar dağın belə adlandırılması ehtimal olunur

Ballıqaya oyk. sada 1. Ağdam r-nunun Surxavənd i o v -də kənd Xaçın çayının sahilində, dağətəyi ərazidedir. Bir müddət Kirk Kiçan adlandırılmışdır 1992-ci ildən bu adla rəsmiləşdirilmişdir; 2 Qubadlı r-nunun Hal i.o.v -də kənd Dağətəyi ərazidedir Keçmiş adı Mahmuduşağı imiş Vaxtilə sofulu tayfasının qışlaq yeri olmuşdur; 3 Goranboy r-nunun Yuxarı Ağcakənd i o v -də kənd Quruçayın sahilində, dağ yamacındadır Keçmiş adı Birgöz Ballıqayadan olmuşdur 1990-cı ildə ermənilərin hücumları zamanı dağıdılmışdır; 4 Goranboy r-nunun Qızılhacılı i o v -də kənd Düzenlikdə yerləşir. 1922-ci ildə Birgöz Ballıqayadan köçüb gəlmiş ailələr tərəfindən salınmışdır Oykonimlər Xənkəndi r-nu ərazisində, Xaçınçayın sol sahilində yerləşən qədim *Ballıqaya kurqan-larının* adından yaranmışdır

Baltalı oyk. düz Şəki r-nunun Kış i o v -də kənd Kış çayının sağ sahilində, Alazan-Həftərin vadisindədir Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Gürcüstanın indiki Laqədəxi r-nundakı Balta kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar *Baltalı* qədim türk tayfalarından birinin adıdır Qədim zamanlarda türk ellərnə yadellilərin hücumu zamanı hər bir kənd müxtəlif silahlı silahlanırdı Sonralar kəndlər döyüş zamanı yerinə yetirdikləri funksiyalarına görə adlandırılırdı Məs balta > baltalı/baltaçı, sapan > sapançı/sabançı/sabanç/sabançu; yay > yaylı/yayçı; qılınç > kılıcı/qılınçlı, top > topçu və s Başqırdıstanda Baltacaçevski, Starobaltacevo, Tatarıstanda Baltask, Odessa vilayətində Balta və s qeydə alınmışdır

Baltalı düz *öz. mür.* Qax r-nu ərazisində düz Cəlair kəndi yaxınlığındadır Etnooronimdir

Balvanı oyk. sada Sabirabad r-nunun Surra (keçmiş Dəballar/Qaralı) i o v -də kənd Kür çayının sahilindədir Kəndin tam adı ovvollar Balvan Dəbağlar olmuşdur Sonralar

toponimin ikinci komponenti (əslində Dəbağlar) düşmüş, 1936-cı ildən isə guya pis səsləndiyi üçün Balvan komponentini Balvar, daha sonralar Balvan şəklində yazmışlar Kənddəki nasillərdən biri də balvan adlanır Türk dillərində *balban/balvan* - qırğının bir növünün adıdır Bezi tədqiqatçılar yaşayış məntəqəsinin adını erkən orta əsrlərdə Azərbaycanda mövcud olmuş Balavankərəç səhərinin adı ilə əlaqələndirirlər

Balyand oyk. sada Cəbrayıl r-nunun eyniadlı (keçmiş Qaraqəlli) i o v -də kənd. Yerli əhalinin dilində *bəlan* sözünün təhrif olunmuş formasıdır Qozluçayın sağ sahilində, dağ ətəyində yerləşən kəndin adı "hündür yer, təpə" mənasını ifadə edir Xalq etimologiyasına görə, əvvəllər burada baltı yandıraraq alınan şəkərdən çay hazırlanmışdır Buradan da Balyand adı yaranmışdır Başqa bir məlumat görə, kənd vaxtilə Cənubi Azərbaycandan salınmışdır Cənubi Azərbaycanda Baland adlı kənd mövcuddur

Bənazər oyk. mür Xocalı r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Qarabağ silsiləsinin c -ş ətəyindədir Oykonim *bana* (alçaq tirə) və *zur* (üst, təpə) sözlərindən düzülüb, "tirənin üstü" deməkdir Kəndin adı 1992-ci ildə Binəderəsi kimi rəsmiləşdirilmişdir

Bəmbəşi oyk. mür Masallı r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Vileş çayının sol sahilində, Lənkəran ovalığındaadır 1972-ci ildə Böyük Xocavər kəndi Bəmbəşi ilə birləşdirilmişdir Oykonim *ban* (çardağ), *baş* və *i* (mənsub şəx -si) komponentlərindən düzülüb, "çardağ üstü" mənasındadır Türk dillərində *baş* sözü "dağ, təpə zirvəsi", "çayların mənbəyi" mənasını daşıyır Kənd yüksəklikdə yerləşdiyi üçün bu adı almışdır Bəmbəşi variantında da qeydə alınmışdır

Banko oyk. sada Neftçala r-nunun eyniadlı i o v -də ştq Kür çayının sol sahilində, Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Balıq sənayesinin inkişafı ilə əlaqədar 1842-ci ildə salınmışdır *Bank/banka* "sahil", "dayaz yer", "kiçik boğaz" mənası bildiren Hind-Avropa mənşəli sözdür Geniş Avrasiya ərcalında rast gəlinir Banko həmin sözün yerli tələffüzə uyğunlaşdırılmış variantdır 1933-cü ildə *Banq-mədan* variantında qeydə alınmışdır

Baraxum oyk. sada. Xaçmaz r-nunun Uzunoba i o v -də kənd Qusar çayı sahilində, düzənlikdədir 1933-cü ildə r-nun orazısında Baraxlı kəndi də qeydə alınmışdır 1917-ci ildə Kiçik və Böyük Baraxum, Köhnə və Yeni Baraxum adlı dörd kəndin Quba qəzasının Dədəli və Müskür bölgələrində yerləşməsi haqqında da məlumat var Oykonim *baraxlı/barağlı* etnonimindən yaranmışdır

Baranbat or. mür Goranboy r-nu ərazisində dağ İnceçayın sol sahilində yerləşir Hün 1635 m Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, vaxtilə burada Baranbat adlı yaşayış məntəqəsi olmuşdur Həmin kəndin adını daşıyan qəbiristan indi də mövcuddur Oronim *baran* (baranlar-qaraqoyunlu tayfa itifaqının adı) və *bat/bət* (türk dillərində "yükseklik", "dağ yamacı", "dağın güney hissəsi") sözlərindən düzülüb Etnotoponimdir Macarıstanda Baranya, Belarusda Baranoviç, Baranq, Hindistanda Baranaqar, Türkiyədə Baran və s. qeydə alınmışdır

Barxudarlı oyk. düz Qazax r-nunun Cəfərli i o v -də kənd Dağətəyi ərazidedir *Barxudər* şəxsi adından və *-lı* şəx -dən əmələ gəlmiş toponim hesab olunur Barxudər (Bərxudər) Bəy Ənis XVI əsrin ikinci yarısı, XVII əsrin əvvəllərində yaşamış Azərb -nin məşhur top ölkəmə ustası olmuşdur Səfəvilər dövlətində ona "topçubaşı" ləqəbi və vəzifəsi verilmişdir XVII əsrin əvvəllərində Səfəvi-Osmanlı müharibələrində dövründə Tebriz, İrevan, Gəncə və b şəhərlərin mühafizəsində istifadə edilən in qaladığıdan toplar Bərxudərən başçılığı ilə hazırlanmışdır Oykonim həmin hədəsələrin nəticəsi kimi də meydana çıxa bilər Bezi tədqiqatçıların fikrincə, kəndi *barxudarlı* neslinə mənsub ailələr saldığına görə belə adlanmışdır

Barlı oyk. düz Quba r-nunun Zərdabi i o v -də qəsbə Qudyal çayının sahilində, Qusar düzənliyindədir Quba r-nunda meyvəçiliyin inkişafı ilə əlaqədar 1953-ci ildə Qonaqkənd kəndindən köçüb gələn ailələr tərəfindən salınmışdır Oykonim *bar* (meyvə, bəhrə) və *-lı* (şəx) komponentlərindən düzülüb, "meyvəsi olan, meyvəli" deməkdir

Barlıbağ oyk. mür Şəmkir r-nunun Tozəkənd i.o.v -də qəsbə Gəncə-Qazax düzənliyindədir 1965-ci ildən Nizami, 1994-cü ildən isə Barlıbağ (məhsuldar bağ) adlandırılmışdır

Barmaqblə oyk. mür Kolbəcər r-nunun Kolbəcər qəsbə i o v -də kənd Dikuyur dağının ətəyindədir Keçmişdə bina yer olan bu əraziyə XIX əsrdə qonşu Daqlımlı kəndindən bir qrup ailə köçüb məskunlaşmışdır Oykonim *barmaq* və *bina* komponentlərindən düzülüb Türkdilli ərcaldə *barmaq/barmak/barmax/bormax* "zirvə", "şiş uclu zirvə" mənası daşıyır, *bina* komponenti isə toponimiyada "müvəqqəti yaşayış məskəni", "kəç" mənalərində işlənməkdədir Oykonim "zirvədə yaşayış məskəni" mənasını ifadə edir

Barsum oyk. düz. Şəmkir r-nunun Barsum i o v -də kənd Şamxor çayının sol sahilindən bir qədər aralı, Kiçik Qafqazın şm ətəyindədir 1933-cü ildə Barsum variantında qeydə alınmışdır Oykonimin etnonimdən düzəldiyini ehtimal etmək olar *Barsillar/ barsellər, basillər/barsellər* adlanan türkdilli tayfanın IV-V əsrlərdə Xəzər dənizinin şm -q sahillərində yaşaması, etnik və dil cəhətdən bulqar, səvvir və avarlara yaxın olması, V-VIII əsrlərdə onların bir qisminin Azərb -na, Kür çayı sahillərinə köçməsi, digər qisminin Dağıstanda və Azərbaycanda şm -ında əkinçilik və maldarlıqla məşğul olması haqqında elmi ədəbiyyatda kifayət qədər məlumat var *Barsel* "pələng, bəbir eli" deməkdir

Bartaz or. mür Zəngilan r-nunun c -q -ündə Mehri (Mehri Güney) silsiləsində, Ermənistanla sərhəddə dağ Hün 2270 m Toponimiyada *bart/bard* "dağ", *as/az/ats* "su"; "iti uc, iti zirvə" deməkdir Oronim "iti zirvəli dağ" mənasındadır

Bartaz oyk. sada 1 Zəngilan r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Bartaz çayının sol sahilində, Mehri silsiləsinin ətəyindədir Adını ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır Yaşayış məntəqəsi vaxtilə Ordubad və Samux r-nlarından gəlmiş ailələrin Portı Bartaz adlanan yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır, 2 Zəngilan r-nunun eyniadlı

i ə v -də qəsəbə Düzonlıkdədir 1952-ci ildə qonşu kəndlərdən gəlmiş ailələr Bartaz d y stansiyası ətrafında salmışlar

Barum oyk sada Şəmkir r-nunun Barsum i ə v -də kənd 1917-ci ildə Göyçay qəzasında Barumlər, 1933-cü ildə Kürdəmir r-nunda Barumpördili yaşayış məntəqələrində qeydə alınmışdır Tuvada Barun-Xemçik, Krımnda Barun toponimlərinin olması oykonimin etnotoponim kimi qəbul edilməsinə imkan verir Mənbələrin məlumatına görə, həm *barmlar* həm də *pərdililər* qaraqoyunluların tərkibində olmuşlar Türk dilərində *barın* "gözen, köçəri" deməkdir

Barzavu or mür Lenk r-nunda dağ Peştəş silsiləsindədir Toponimiyada *barz/ barzd* "hündür yer", "yükseklik, dağ belı", *vu* təhs dilində "təpə", "meydan" mənalarını ifadə edir Oronim "hündür təpə" mənasındadır

Barzavu oyk. sada Lenk r-nunun Biləbənd i ə v -də kənd Gəncəvi çayının sol sahilində, Barzavu dağının yamacındadır Adını ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır 1917-ci ildə Borzava variantında qeydə alınmışdır

Barzəku or. mür. Astara r-nunda dağ. Təhs dağ silsiləsində, Bəşərü və Siyəki çaylarının suayrıcında yerləşir Hün 559 m Oronim *barz* (yüksek) və *ku* (dağ) sözlərindən düzəlib, "yüksek dağ" deməkdir

Başqal oyk. mür İsmayılı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Niyaldəq silsiləsinin ətrafındadır Tədqiqatçılar bu oykonimi "dağ yalı" kimi izah etmişlər və türk dilindəndəki *baskı* (mənbə) və *yal* sözlərindən ibarət olduğunu söyləmişlər. Azərbaycan dilində dialektlərində *basalax, basmaz, basna* kimi sözlər "nəsil, tayfa", "çəşid, növ" mənalarında işlənir *Qal/kal/xal* komponenti isə *kalin* sözünün kökü kimi dilimizdə qədimdən "sıx", "yığın", "cəmlənmiş", "kütlə" mənalarını ifadə edir Həqiqətən də başqallılar yaşadığı ərazidə kompakt halda öz kiçik cəmiyyətlərini yaratmışlar Krımın Krasno-selskoye yaşayış məntəqəsinin də keçmiş adı Baslak olmuşdur

Başqalçay hidr. mür İsmayılı r-nunda çay Girdimən çayının sol qoludur Başqal

və çay sözlərindən düzəlib Adını ərazidəki eyniadlı (Basqal) yaşayış məntəqəsinə almışdır

Başquma or. mür. Quba r-nu ərazisində dağ. Oronim *baş* (qalaq, yığın), *qum* və *-a* (şək.) komponentlərdən düzəlib, "qum qalağı, qum dağı" deməkdir Burada *qum* sözünün toponimiyada "topocik" mənasını ifadə etdiyini də nəzərdən qaçırmaq olmaz

Basma oyk. sada Saburabad r-nunun Qasımbəyli i ə v -də kənd 1933-cü ildə Basmaçı variantında qeydə alınmışdır Azərb dilinin Şamaxı dialektində *basmaçı* "kömür yandırıcı, kömürçü" mənasını ifadə edir Dialektlərimizdə bu sözün "yolayıcı", "arpa ekilən yer, sahe" (basmalıx) mənasında işlənməsinə də təsadüf olunur

Baş Dəşəğli oyk. mür Oğuz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Dəşəğli çayının sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin ətrafındadır Oykonim "Dəşəğli yaşayış məntəqəsinin yuxarı hissəsi" deməkdir. Qədimdən Dəşəğli adlandırılan ərazidə iki mağara və Dəşəğli ağılı (mal-qara və ya qoyun yatağı) var XIX əsrin ortalarında Aşağı Dəşəğli kəndi yarandıqdan sonra nisbətən yuxarıda yerləşən eyniadlı kənd Baş Dəşəğli adını almışdır

Baş Dize oyk. mür Ordubad r-nunun Aza i ə v -də kənd Zəngəzur silsiləsinin ətrafındadır Oykonim "Böyük Dize" deməkdir *Dize* komponenti türk dilində xalqların toponimiyasında "kənd", İran dillərində "hasar", "qala divarı", "qala" mənalarını ifadə edir *Baş* sözü kəndin adına onu eyniadlı yaşayış məntəqələrindən fərqləndirmək üçün əlavə olunmuşdur

Baş Ələt oyk. mür Bakı şəhəri Qaradağ r-nunda d y stansiyası, qəsəbə. Düzonlıkdədir Toponimin ikinci komponenti türk-məngol mənşəli oyrat tayfasının əlat qolunun adı ilə bağlıdır Bu etnonim digər xalqların toponimiyasında da özünü göstərir Ələti (Ermənistan, Dağıstan), Ələt (Məngö-lustan), Alət (Volqaboyunda), Ələt (Özbəkistan) və s. Oykonim "birinci Ələt" deməkdir

Baş Əmirxanlı oyk mür Dəvəçi r-nunun Əmirxanlı (keçmiş Sıxlı) i ə v -də kənd Əmirxanlı çayının sahilində, Yan silsiləsinin şm ətrafındadır Etnotoponimdir Oykonim "yuxarı Əmirxanlı kəndi" deməkdir

Baş Əmirxanlı hidr sada Dəvəçi r-nunda Baş Əmirxanlı kəndindən bir qədər q -də min. bulaq Ərazinin adı ilə adlandırılmışdır

Baş Göynük oyk. mür Şəki r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Şin çayının (Əyri-çayın qolu) sol sahilində, Qoçumıq silsiləsinin şm -q ətrafındadır Toponim çox vaxt Köynük variantında da işlənir. XIX əsrin əvvəllərində Göynük adlı kənddən bir qrup ailə ayrılaraq 10 km aşağıda düzonlik sahədə yeni məntəqə (Aşağı Göynük) yarandıqdan sonra toponimin əvvəlində *baş* sözü əlavə edilmişdir Ehtimal edilir ki, Göynük yaşayış məntəqəsinin ortası əsrlərdə Kiçik Asiyada adı çəkilən Göynük mahalından və ya eyniadlı qaladan gəlmiş ailələr salmışlar Oykonim "yuxarıda yerləşən Göynük kəndi" deməkdir **Göynük/göyruk** Azərb toponimiyasında "yaşıl sahe, otlu sahe" mənasını ifadə edir **Köynük** variantı isə "kənd, el, məskun yer" mənasını bildirir

Baş Göynük hidr. sada Şəki r-nunda çay. Şin çayının sol qoludur Suvarma üçün istifadə olunur. Adını ərazidəki eyniadlı kəndən almışdır

Baş Güneypəyə oyk. mür Ağdam r-nunun Çıldiran i ə v -də kənd Qavartu çayının sahilində, dağ ətrafındadır Oronim *baş* (yuxarı), *güney* (cənub, gün düşən yer) və *pəyə* (burada yaşayış məntəqəsi) komponentlərdən düzəlib, "yuxarıda yerləşən Güneypəyə kəndi" mənasındadır

Baş Kəldək oyk. mür Şəki r-nunun Baş Küngüt i ə v -də kənd Küngüt çayının sahilindədir Keçmiş adı Kəldək olmuşdur Həmin kəndin bir qrup əlişi Aşağı Kəldək məntəqəsinə bina etdikdən sonra toponimin əvvəlində *baş* sözü əlavə olunmuşdur Baş Gəldək variantında da qeydə alınmışdır Azərb toponimiyasında *kəldək* "daşlı sahe", *gəldək* "məhsuldar yer", "dincə qoyulmuş torpaq sahəsi" kimi izah olunur Oykonim "yuxarı Kəldək kəndi" mənasındadır

Baş Küngüt oyk. mür Şəki r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Küngüt çayının (Əyri-çayın qolu) sahilində, Qızıqlaya dağının ətrafındadır Ərazidə orta əsrlərə aid Küngüt qalası var Toponimin ikinci komponenti

XIII əsrdə məngol işğallarında iştirak etmiş türkdilli *kinqit* tayfasının adını əks etdirir Etnotoponimdir Oykonim "yuxarı Küngüt kəndi" deməkdir

Baş Qafqaz or. mür Qafqaz bərzəzində ən hündür sıra dağlar Şm -q -dən c -ş -ə doğru 1100 km məsafəyə qədər uzanır Suayrıcı silsiləsi də adlanır Burada *baş* sözü "böyük" mənasını ifadə edir

Baş Qaracanlı oyk. mür Kəlbəcər r-nunun Orta Qaracanlı i ə v -də kənd Ulu-xan çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir Etnotoponimdir *Baş* türk-məngöli toponofor-mant kimi ümumtürk toponimiyasında mü-rəkəb toponim yaradıcılığında geniş istifa-də olunur "Əsas", "birinci", "böyük", "üst", "yuxarı" mənalarını bildirir *Baş* kom-pONENTİ dağ, qaya zirvələrinin, çay, bulaq mənbələrinin adlandırılmasında istifadə olunur və Sibir, Çin, Orta Asiya, Qafqaz, Balkanlar, Kiçik Asiya, Ukrayna, Volqaboyu, Rusiyanın Mərkəzi Qarətəpə, Qazaxıstan, Azərbaycan və s. əhatə edən geniş Avrasiya regionunda təsadüf edilir Konkret olaraq bu oykonim də "yuxarı" mənasına uyğundur

Baş Qərvənd oyk. mür Ağdam r-nunun Qərvənd i ə v -də kənd Xaçın çayının sağ sahilində, Qarabağ düzündədir Keçmiş adı Kəkilbəyli Qərvənd olmuşdur Kəkilbəy qərvəndlərin bu kənddə məskunlaşmış his-səsindən başçısının adıdır Yaşayış məntəqəsi vaxtilə Qışlaq adlı yerdə salınmışdır Burada *baş* komponenti "böyük" mənasını ifadə edir Qərvənd etnotoponimdir Kəbirli tayfa-sının bir qolunun adıdır

Baş Qışlaq oyk. mür Goranboy r-nunun Buzluq i ə v -də kənd Buzluq çayının sol sahilində, Murovdəq silsiləsinin şm -ş yamacındadır Oykonim "yuxarıda, yüksəkdə olan qışlaq" deməkdir Kəndin əhalisi vaxtilə Gədəbəy r-nunun Cəldəş, Çalburun və Dəyoqarabulaq kəndlərindən köçüb gəlmiş ailələrdən ibarətdir

Baş Layski oyk. mür Şəki r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Cunut çayının sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin c ətrafındadır Oyko-nim *Baş* və *Layski* (Luskəyaya adından) kom-pONENTLƏRDƏN düzəlib, "Layski yaşayış məntəqəsinin yuxarı hissəsi" deməkdir

Layski komponenti Laysqi, Laski, Laysıqi variantında da qeydə alınmışdır

Baş Şabalıd oyk. *mür Şeki r-nunun* Baş Göynük i o v -də kənd Şin çayı sahilində, dağ yamacındadır Keçmiş adı Şabalıd olmuşdur XIX əsrin əvvəllərində bu kənddən çıxmış ailələr tərəfindən Aşağı Şabalıd yaşayış məntəqəsi yarandıqdan sonra keçmiş kənd indiki adla tanınmışdır Oykönim *baş* (yuxarı) və *Şabalıd* (kənd adı) komponentlərindən düzəlib, "yuxarıda yerləşən Şabalıd kəndi" deməkdir

Baş Şabalıd hidr. *sadə Şeki r-nunda* çay. Şin çayının sol qoludur Suvarma üçün istifadə olunur Adını ərazidəki eyniadlı kənddən almışdır

Baş Zeytli oyk. *mür Şeki r-nunun* Zeytli i o v -də kənd Zeytli çayının sahilində Baş Qafqaz silsiləsinin c etəyindədir Baş Zeytli variantında da qeydə alınmışdır Oykönim "yuxarı Zeytli kəndi" deməkdir

Başarət oyk *mür* Qubadlı r-nunun eyniadlı (keçmiş Şıxavan) i o v -də kənd Kriçik Həkəri çayının sağ sahilindən bir qədər aralı, Qarabağ silsiləsinin etəyindədir Oykönim *baş* (yuxarı) və *arat* (dincə qoyulmuş sahe) komponentlərindən düzəlib Görünür, r.-nün ərazisində bir vaxtlar Aşağı Arat adlı kənd də mövcud olmuşdur Mənbələrin məlumatına görə, kəndin əvvəlki sakinləri XVIII əsrin sonlarında Türkiyəyə köçmüşlər İndiki əhali isə XIX əsrdə yaxınlıqdakı Hürmeyit kəndindən köçən ailələrdir R-nun ərazisində eyniadlı dağ da var XVI əsrə aid bir sənəddə Başarət bəy şəxs adı da qeydə alınmışdır

Başbaşı oyk. *mür* Naxçıvan r-nunda Naxçıvan şəhəri i o v -də qəsəbə Arazböyü düzənlikdədir Oykönim *baş* (yuxarı, yüksəklik) və *başı* (üstü) komponentlərindən düzəlib Araz çayının sahilindəki yüksəklik oradan Naxçıvan şəhərinə tərəf açılmağa başlayır Tirenin ən hündür yeri yerli əhali arasında *baş* adlanır Yaşayış məntəqəsi burada yerləşdiyi üçün Başbaşı (yüksəkliyin başı) adlandırılmışdır

Başdam oyk. *mür* Dəveçi r-nunun Zarət i o v -də kənd Samur-Dəveçi ovalığındadır Ətraf kəndlərə nisbətən yuxarıda salındığı

üçün belə adlandırılmışdır Oykönim "baş tərəfədə, yuxarıda salınmış yaşayış məskəni" mənasına uyğundur

Başkənd oyk. *mür.* 1 Kəlbəcər r-nunun Sınıqlıse i o v -də kənd Murovdag silsiləsinin etəyindədir Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, XIX əsrin əvvəllərində Laçın r-nunun Alxası kəndindən gəlmiş Hacı Ələməş adlı bir şəxs burada bine salıbmış Sonrılar onun tövələnlə bina yerində daimi məskunlaşsınlar Kənd qonşu kəndlərə nisbətən yuxarıda yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır; 2 Xocalı r-nunun Kosalar i o v -də kənd Balıca çayının sahilində, Mıxtökən dağının etəyindədir, 3 Culfa r-nunda kənd Oykönim *baş* və *kənd* komponentlərindən düzəlib, "mərkəz, əsas yaşayış məntəqəsi, yuxarıda, yüksəklikdə olan kənd" deməkdir Ermənistan ərazisində Akunsk və Vernaş kəndlərinin 1946-cı ilədək, Artsvaşen kəndinin isə 1978-ci ilədək adları Başkənd olmuşdur

Başkənd hidr. *sadə* 1 Culfa r-nunun Başkənd kəndi yaxınlığında mın bulaqlar lıki soyuq bulaqdan ibarətdir. Dadı şor-turş, tərkiyi karbonqazlıdır; 2 Culfa r-nunun Başkənd kəndi ərazisində çay Adını yerləşdiyi kəndin adından almışdır

Başkənd aşırımı or. *mür* Keçəldag silsiləsində dağ aşırımı Gədəbəy r-nu ilə Ermənistan sərhədində, Başkənd kəndi yaxınlığındadır Hün 2170 m Oronim *Başkənd* (oyk) və *aşırımı* (keçid) komponentlərindən düzəlib

Başkəndsu hidr. *mür* Gədəbəy r-nu ərazisində çay Başkənd aşırımından axır Hidronim *Başkənd* (or.) və *su* (çay) komponentlərindən düzəlib, "Başkənd aşırımından axan çay" mənasındadır

Başlibel oyk. *mür* Kəlbəcər r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Başlibel çayının sahilindədir Oykönim *başlı* (şiş uclu, yüksək zirvəsi olan) və *bel* (tiranin üstü) komponentlərindən düzəlib 1917-ci ildə Başlibel Seyidlər variantında qeydə alınmışdır Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə indiki Laçın r-nunun Seyidlər kəndindən gəlmiş ailələr saldıqna görə əvvəllər Seyidlər və ya Başlibel Seyid-

ləri adlanmışdır Toponim özündə kəndin salındığı coğrafi relyefi əks etdirir

Başlibel hidr. *sadə* Kəlbəcər r-nunda çay Tutuqçayın sol qoludur Adını yerləşdiyi kəndin adından almışdır.

Batabat hidr. *mür* 1 Şahbuz r-nunda Biçənək aşırımı yaxınlığında, 2100 m hündürlükdə keçmiş bataqlıq yerində süni surətdə yaradılmış göl Yay dövründə göldən su Naxçıvan çayına axıdır və suvarma üçün istifadə edilir; 2 Şahbuz r-nunda Qələyli yaylağında 1700 m. hündürlükdə mın bulaq Soyuq və içməli sudur Hidronim *bat*, -*va* *bat* komponentlərindən düzəlib, *batmaq* fəelindən eməle gəldiyi ehtimal olunur Türk dillərində *bat/bad/bet* toponimik termin kimi "yüksəklik, dağ düşü, dağ yamacı", eyni zamanda "çöküntü", "bataqlıq, göl", "gurdab, burulğan" mənaalarını bildirir Hidronim "yüksəklikdə bataqlıq" və ya "dağ düşündə su mənbəyi" deməkdir *Bat* komponentli coğrafi adlara başqa xalqların toponimiyasında da rast gəlmək mümkündür Bataçay (Yakutiya), Bataysk (Rostov vilayəti), "Batken" (Qırğızistan), Batimnisi, Batbakarka (Qazaxıstan), Batumi (Gürcüstan) və s

Batançay hidr. *mür.* Zaqatala r-nu ərazisində çay Hidronim *batan* (yox olan, qarş olan, itən) və *çay* komponentlərindən düzəlib, "yox olan, itən çay" mənasındadır

Bayan oyk. *sadə* 1 Daşkəsən r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Qoşqar çayının sol sahilində, dağ etəyindədir; 2. Oğuz r-nunun Qumlx i o v -də kənd Xalxalçayın (Əlican çayının sağ qolu) sahilində, Alazan-Həftəran vadisindədir 1917-ci ildə Boyan variantında qeydə alınmışdır Toponimiyada bu söz çox vaxt türk dillərindəki *bayan* (qadın, xanım, varlı, dövlətli, zəngin) sözü ilə açıqlanılır Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, qədim abidələrin dilində *baya* (müləsir Azərb dilində "bayaq") sözü də işlənmişdir ki, bu da "əvvəlki, keçmiş, yaxın keçmiş" mənasını ifadə etmişdir Bundan başqa, həmin sözü *bayın* variantı da işlənmişdir Qədim lügətlərdə *bayın* "al qırmızı gül növü" kimi izah edilir Tədqiqatçıların oksynoyoti bu fikirdədir ki, bayan komponentli toponimlər qaraqalpaq, uyğur və qırğız xalqlarının tərki-

bindəki *bayan* adlanan türk qəbiləsinin adı ilə bağlıdır Monqolustanda Bayan-Tümen, Bayan-Uleqey, Bayan-Xara, Bayan-Xonqor, Cənubi Azərb -da Bayan, Bayandaş Buryat toponimiyasında Bayanqol və s coğrafi adlar qeydə alınmışdır

Bayandaş or. *mür* Ağsəron yarımadasının q. hissəsində, Müşfiqabad (keçmiş Pırekeşkül) kəndindən c.-q -də yerləşən dağ. Hün 590 m Oronim *bayan* (ctn) və *daş* (dağ, qaya) sözlərindən düzəlib, "bayanlara məxsus dağ" deməkdir Etmotoponimdir

Bayandur hidr. *sadə* Laçın r-nunda çay Zabux çayının sağ qoludur Suvarma üçün istifadə edilir Hidronim oğuz tayfalarından birinin adını daşıyır Etmotoponimdir Bayandır variantında da işlənir

Bayandur oyk. *sadə.* Tərter r-nunun Səhlaabadi o v -də kənd Qarabağ düzündədir Yaşayış məntəqəsi Laçın r-nunun keçmiş Bayandur kəndindən gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Etmotoponimdir 1933-cü ildə Bərdə r-nunun Xoruzlu və Güllüqular i o v -lərində eyniadlı iki kənd qeydə alınmışdır Ermənistanda Bayandur, Türkiyədə Bayındur yaşayış məntəqələri vardır

Bayandurlu oyk. *düz* Tərter r-nunun Xoruzlu i o v -də kənd Qarabağ düzündədir Oykönim "bayandurlara məxsus yer və ya Bayandur yaşayış məntəqəsindən köçüb gələnlər" deməkdir Etmotoponimdir

Baydarlı oyk. *sadə* Qax r-nunun Qırçaq i o v -də kənd Düzenlikdədir Mənbələrin verdiyi məlumatlara görə, monqolların tərkibində *baydarlı*, Krm tayfalarının tərkibində isə *baydar* adlı tayfa olmuşdur Tədqiqatçılar belə hesab edirlər ki, bu tayfa türkdilli olub. XIII əsrdə Azərb -da məskunlaşmışdır Mənbələrdən birində Şeki vilayətində bir sıra kəndlərin gəlir vergilərini Baydar bəyə bağışlanması haqqında, digər mənbədə isə 1273-cü ildə monqol sərkərdəsi Əmir Baydar haqqında məlumat verilir Bu iki sənədə əsaslanaraq toponimin şxs adından törədiyi ehtimal edilir Lakin bütün hallarda Baydarlı etmotoponimdir

Bayıl oyk. *sadə* Bakıda qəsəbə Türkdilli ərazidə (Orta Asiya, Qafqaz, Krm, Balkan

yarımadası və s) geniş yayılmış və "təpə", "dağ döşü" mənalarını işlədən *bair/bayır/bayır* sözünün fonetik (r - l) variantıdır. Ərazinin təpələrdən ibarət olması ilə əlaqədar bu *Bayıl/Bayıl* adlandırılmışdır Burada XIII əsrdə suya qorq olmuş qəsrin xarabələri da Sebəyli ("Səngə-Bayıl" - Bayıl daşları) adlanmışdır Qeyd etmək lazımdır ki, *bayıl* sözü Azərbaycan dilinin bəzi dialektlərində "arxac", "heyvan saxlanan yer" mənasında işlənməkdədir.

Bayıl burnu or. mür Abşeron yarımadasının c - q hissəsində, Bakı buxtasında Bəzən Sebəyli burnu da adlanır Oronim *Bayıl* (yer adı) və *burnu* (çıxıntı) sözlərindən düzəlib (-u mənsub şəx -dir)

Bayoba oyk mür Xaçmaz r-nunun Yergüdi i v -də kənd Samur-Dəvəci ovalığında Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin ortalarında Quba r-nunun Cək kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, obanın əsasını *Bay* adlı bir şəxs qoymuşdur Oykonom *bay* ("bəy" sözünün qədim variantı, müasir özbək, qazax, qırğız və s dillərdə "bay" formasında işlənməkdədir) və *oba* komponentlərindən ibarət olub, "bəy kəndi, bəy obası" deməkdir

Bayrambinə oyk. mür Balakən r-nunun Talalar i v -də kənd. Oykonom *Bayram* (ş a.) və *binə* (müvəqqəti məskən) sözlərindən düzəlib, "Bayram ailəsinə məxsus məskən" deməkdir Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi vaxtilə Tülü kəndindən olan Bayram adlı şəxsin saldığı binə əsasında yarandığı üçün belə adlandırılmışdır

Bayramdərə or. sada Gədəbəy r-nu ərazisində dağ Dağ ərazidəki eyniadlı dərənin adı ilə adlandırılmışdır Dərə isə vaxtilə Bayram adlı şəxsin yaylaq yeri olmuşdur

Bayramkoxalı oyk. düz Qəbələ r-nunun Zalam i v -də kənd Göyçayın sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin ətəyindədir Oykonom *Bayramkaxa* (antrop) və -li (şəx) komponentlərindən düzəlib, kəndxuda, kəndin roisi Bayram adlı şəxsin adı ilə bağlıdır *Kaxa* "kəndxuda" sözünün fonetik cəhətdən təhrif olunmuş variantıdır Oykonom 1933-cü ildə Bayram Kaxa variantında qeydə alınmışdır

Bayramlı oyk. sada 1 Bərdə r-nunun Otuzkilçilər i c v.-də kənd. Qarabağ düzündədir Keçmişdə Bayramuşağı adlanan bu kənd otuzkilçilər tayfasının *bayramuşağı* oymağının burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır, 2 Tovuz r-nunun Əsrək Cirdaxan i v -də kənd Əsrək çayının sahilində, dağ ətəyindədir Bəzən Əsrək (sahilində yerləşdiyi çayın adından) Bayramlı da adlanır Kəndin adı muğallı tayfasının *bayramlı* tirestinin adı ilə bağlıdır; 3 Şəmkür r-nunun Eyniadlı i v -də kənd Keçmiş adı Qıraq Bayramlıdır Kəndi XIX əsrdə Tovuz r-nundakı Bayramlı kəndindən köçmüş ailələr Kür çayının qırağında saldıqlına görə belə adlandırılmışdır Kənd 1929-30-cu illərdə Kürün qırağında indiki əraziyə köçmüşdür Kollektivləşmə ilə əlaqədar 1930-cu ildə Kəlxəkənd adlandırılan yaşayış məntəqəsinin əvvəlki adı 1992-ci ildən bərpə edilmişdir Etnotoponimdir 1917, 1933-cü illərdə bu oykonomlar Bayramlilər/Bayramelilər, Bayramlılar, Bayramlılar variantlarında da qeydə alınmışdır Türkmənistanın Mari vilayətində Bayramlı adlı şəhər və r-n vardır

Bayramlı or. sada Şəmkür r-nunda dağ Ceyrançöl düzündə, Kürün sahilində yerləşir Dağın ətəyi keçmişdə Qazax qəzasında yaşamış *bayramlı* ehlinin qışlaq yeri olduğuna belə adlandırılmışdır

Bayramovka oyk. düz Saatl r-nunun Eyniadlı i v -də kənd Muğallı düzündədir Çar hökumətinin, Rusiyanın mərkəzi quberniyalarının köçürdüyü kəndlilər 1910-cu ildə məskunlaşmış və bir müddət o dövrdə Rusiyanın Qafqazdakı canişini qraf İ V Vorontsov-Daşkovun adını daşımışdır 1924-cü ildən bolşevik *Əli Bayramovun* adı ilə adlandırılmışdır Rus mənşəli toponimantın (-ovka) işlədilməsi bəzi bölgələrdə olan slavyan mənşəli yer adlarının (Saratovka, Slavyanovka, Ivanovka və s) modellərinə əsaslanmışdır

Baysal or. mür Şənur r-nu ərazisində dağ Şərq Arpaçayın sahilində, Axura kəndindən şəh-ə yerləşir Hün 1910 m Ermənistanla sərhəddir Türk dillərində *bay* "böyük", *sal* "qaya, daş" mənalarında işlənir Oronim "böyük qaya, böyük daş" deməkdir Türkdilli

xalqların toponimiyasında bu komponentli *Bayansay*, *Bayçunas*, *Bayaldır* (Qazaxistan), *Bayçun* (Özbəkistan), *Baykal* (İrkutsk vilayəti), *Baytaqay* (Tuva) və s coğrafi adlar qeydə alınmışdır

Bazar oyk. sada Zaqatala r-nunun Çobankol i v -də kənd Yerli əhalinin məlumatına görə, kənd bazar (ticarət yeri) yanında salındığı üçün belə adlandırılmışdır Lakin tədqiqatçıların fikrincə, adı ilk dəfə 1392-ci ildə gürcü mənbələrində çəkilən bu toponim mənşəcə Şimali Qafqaz çöllərində yaşamış qıpçaq tayfalarının *bazarların* (*basarların*) adı ilə əlaqədardır Bazar komponentli toponimlərin XII-XIII əsrlərdə qıpçaqların Azərb -da məskunlaşması ilə əlaqədar yaranması ehtimal edilir Etnotoponimdir Qırğızistanın Oş vilayətində Bazar-Korqan, Saratov vilayətində Bazar-Karabulak, Tacikistanda Bazarde, Jitomir vilayətində Bazar, Krımnda Karasubazar, Çində İslambəzər, Tabakbazar, İranda Purbazar, Bazar-məhəllə, keçmiş Yuqoslaviyada Novi-Pazar, Bolqarıstanda Pazarçik, Pazartepe, Türkiyədə Pazarçik adlı yaşayış məntəqələri qeydə alınmışdır 1917-ci ildə Cavanşir qəzasının Dovşanlı bölgəsində Bazar-kənd, 1933-cü ildə Sabirabad r-nunun Yolçubeyli i v -də Bazarlı adlanan kəndlərin olduğu haqda məlumat verilir

Bazarçay hidr. mür. Qubadlı, Zəngilan Kəlbəcər r-lərindən və Ermənistan ərazisindən axan çay Qarabağ yaylasındakı Zalxa gölündən, 2040 m hündürlükdən başlanır. Hələri çayı ilə birləşir, Araxa tökülür Ermənistan ərazisində Vorotan adlanır Etnotoponim hesab olunur Azərb dilinin dialektlərində *bazara/basara* "əkin cərgələri arasındakı kiçik arx" mənasında işləndiyi faktını da nəzərdən qaçırmaq olmaz

Bazardüzü or. mür Baş Qafqaz silsiləsində, Azərb -la Dağıstan sərhədində dağ Üç zirvədən ibarətdir Ən yüksək zirvəsi 4466 m Türyan və Qsar çayları arasında başlanır Dağ öz adını ətəyində yerləşmiş və keçmişdə maldar ellərin yaylağı olmuş Şahnabad çayı dərəsində yerləşən Bazardüzü adlı düzənin adından almışdır Etnotoponim hesab olunur

Bazarkənd oyk. mür Kəlbəcər r-nunun Dovşanlı i v -də kənd Xaçın çayının sahilində, Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir XIX əsrdə İrandan köçüb gəlmiş ermənilər burada yerləşdikdən sonra kəndin adı dəyişdirilərək Tismağa -hög (ermənçə "məşə yer") kumi rəsmiləşdirilmişdir 1992-ci ildə kəndin keçmiş adı bərpə edildi Etnotoponimdir

Bazaryurd or. mür Baş Qafqaz silsiləsinin zirvələrindən biri, Qusar və Qəbələ r-nları sərhədində dağ Hün 4126 m Oronim *bazar* və *yurd* komponentlərindən düzəlib, "bazarların yurd yeri" deməkdir Etnotoponimdir

Bəcanxut or. mür. Xocalı r-nu ərazisində dağ Toponim bəcəne (peçenəç) və monqol dilindəki xut (yaylaqda düşərgə) sözlərindən düzəlib, "maldar peçenəqlərin yaylaqda düşərgəsi" deməkdir Etnotoponimdir

Bəcan hidr. sada Gədəbəy r-nunda çay Zəyəm çayının sol qoludur Müxtəlif edəbiyyatlarda Bəcan, Bacanka (Badjanka) variantlarında da işlənmişdir Azərb dilinin dialektlərində *bejan* (Cəbrayıl) "böyük lək" mənasını ifadə edir Hidronim "böyük budaq", "çayın böyük qolu" deməkdir

Becərə oyk. sada İmişli r-nunun Bəci-rəvan i v -də qəsebə Becarı variantında da işlənir 1933-cü ildə Əli Bayramlı r-nunun Poladüzü i v -də Becarəkənt adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır Qədim türk dillərində, həmçinin Azərb dilində *becara/becara/becara/becara* sözü "artan, böyüyən, yetişən, yeniyetmə" mənalarını ifadə etmiş, hətta qədim abidələrin dilində Baçara variantında antroponim kimi də işlənmişdir

Bədəğar oyk. mür Balakən r-nunun Qazma i v -də kənd Balakən çayının sahilində, Alazan-Həftəran vadisindədir Oykonom *bebet* (avar "baş", "başlanğıc", "bir qədər yuxarı") və *dağardahar* (azərb "daşlı, çınqıllı yer") komponentlərindən düzəlib, "daşlı, çınqıllı yüksəklik" mənasındadır XVIII əsrdə adl xəritələrdə Alazan çayının hər iki sahilində Bidiqar adlı yaşayış məntəqəsinin olduğu göstərilir

Bəlyanov or. sada Qubadlı r-nu ərazisində dağ Ehtimal etmək olar ki, Qafqazda

vo Zaqafqaziyada bir neçə modon yatağını tapmış ruş geoloqu D.S Belyankinin adı ilə bağlı yaranmışdır

Beretbino oyk. *mür* Balakən r-nunun Kalex i o v -də kond Alazan-Əyrəçay çökəkliyindədir. Kondin orazisi vaxtilə Zaqatala r-nunun Qəbzidəro kondino aid bino yer olmuşdur. Sonralar Qəbzidərodən çıxmış bir qrup ailənin burada məskunlaşması ilə daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir. Daha sonralar kond iki hissəyə bölünərək eyni adla yarısı Balakən, digər hissəsi isə Zaqatala r-nuna verilmişdir *Avar peret* "xırda ağac-lik", "kol-kos" mənasını bildirir. Oykonim "orazisi kol-kosdan ibarət olan bino, kond" deməkdir.

Beşbarmaq or. *mür* Dəvoçi r-nun orazisində dağ Xəzər dənizi sahilində, Yan silsiləsinin c-ş qurtarağındadır. Hün 546 m. Beş çılpaq zirvədən ibarətdir. Burada qədim müdafiə soddinin bir hissəsi, qala və karvan-sara qalıqları qalmışdır. Xəq arasında müqəddəs hesab olunan Xıdırzində (Diri Xızır) piri buradadır. Ərəb mənbələrində Şirvan qayası, bozən də Musa qayası adı ilə yad olunur. İlk dəfə Barmak adı ilə IX əsrdə müdafiə divanı kimi xatırlanır. XVIII əsrdə Quba xanlığında Barmaq mahalı olmuşdur. Dağ zirvələrinin o barmaqlarına oxşamasına görə belə adlandırılmışdır. Şimali Qafqazda Beştal (Pyaıqorsk şəhəri yaxınlığında beş-zirvəli dağ), Gürcüstanda Beştaşeni, Türkmənistanda Beşbarmaq (beş tapalı kiçik dağ) oronimləri qeydə alınmışdır.

Beşdəll oyk. *mür* I Sabirabad r-nunun Minbaşılı (Zalqarağac) i o v -də kond Muğan düzündədir. Etnotoponimdir. 2 Zəngilan r-nunun Zəngilan şəhəri i o v -də (keçmiş Keçikli) kond Dağətəyi ərazidədir. Tədqiqatçıların fikrincə, şəhərvənlərin ataxanlı qolunun *beşdəll* tiresinin məskunlaşması nəticəsində yaranmış məntəqələrdədir. Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə isə, Ordubad r-nunun Tivi kəndindən gəlmiş beş dolaqanlı (tığ) qaradaş məskunlaşdığına görə kond belə adlandırılmışdır. 1933-cü ildə Ağdaş r-nunun Qaradağlı i o v -də do Beşdəllli adlanan kond qeydə alınmışdır.

Beşevlər oyk. *mür.* Şəki r-nunda qəsəbə. Turut düzündədir. 1905-ci ildə Ermənistanından zorla Azərb -na köçürülən, buradan Qırğızistanın Oş vilayətinə sürgün edilmiş, 1962-ci ildə isə oradan Şəki r-nuna qayıtmış azərb -li ailələr Şəki özümçülük sovxozunun 2-ci şöbəsi yanında salmışlar Qəsəbə ilk dəfə burada beş ev tikildiyinə görə belə ad almışdır.

Beşgəl hidr. *mür* Dəvoçi r-nun orazisində göllər Gilgilçayın sahilindədir. Bir-birinə yaxın beş göldən ibarətdir. Göllər qrupuna ad onların sayına görə verilmişdir.

Beştalı oyk. *mür* I. Neftçala r-nunun Cəngən i o v -də kond Kür çayının sol sahilində, düzənlikdədir. Tam adı Beştalı Beştalıdır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin birinci yarısında Kürün sağ sahilindəki Beştalı kəndindən köçüb gəlmiş ərəbbəllərlə tayfasının *ərəbbeytali* qoluna məxsus ailələr tərəfindən salınmışdır. 1933-cü ildə Beştalı Salyan və Beştalı Şirvan variantlarında qeydə alınmışdır. Etnotoponimdir. 2.Salyan r-nunun Kürqarağası i o v -də kond Kür çayının sağ sahilində, düzənlikdədir. Yerli əhali arasında Yaxa (sahil) Beştəli də adlandırılır. XIX əsrdə ad sənədlərdə Ərəb Beştalı və ya Beştalı kimi qeydə alınan bu yaşayış məntəqəsinin Ərəb Baloqları və Ərəb Qardaşbəyli kəndlərinin camaatı tərəfindən salınması haqqında məlumat verilir. Oykonimin *beş* və *talı* ("tala" sözünün variantı) sözlərindən düzəldiyi və "beş tala" mənasını ifadə etdiyi ehtimal olunur. Türk dillərində *tal* və *tala* sözlərinin "düz", "kondir", "qat, lay, mətbə" mənalarda işlənməsi də mölumdür.

Beşyalaq or. *mür* Balakən r-nunda dağ Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında, Balakən çayının sağ sahilində yerləşir. Hün 1228 m. Keçmişdə maldar ellərin yaylaq yerlərindən olmuşdur. Oronim *beş* və *yalaq* ("çay məcrası, qoyun yatağı") komponentlərindən düzəlib. Özbəkistanın Fərqanə vilayətində Beşarx, Qaşqaradə vilayətində isə Beşkənd şəhəri, Krımnda Beşuy, Beşuy Eli, Beşqaran, Beştaq, Beşqurt və s yaşayış məntəqələrində qeydə alınmışdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, türk dillərində *beş* sözünün "ağac budacağı", "ağac şaxəsi", *yalaq* sözünün isə "ev, tikili, hey-

vanların saxlandığı yer" mənalarda işlənməsi halı da geniş yayılmışdır.

Beşyalaq oyk. *sada.* I Azərb.-da inzibati r-n Kür-Araz ovalığında Mil düzündün s -q hissəsində, İrənlə rəhdədo yerləşir. Mərkəzi Beşyalaq şəhəridir, 2 Azərb -də şəhər, eyniadlı r-nun mərkəzi Mil düzündədir. Yaşayış məntəqəsi əvvəllər 5 №-li pambıqçılıq sovxozunun fəhələri üçün salındığına görə Mil qrupunun 5 №-li sovxoz qəsəbəsi, 1939-cu ildən İdanov adlanırdı. 1989-cu ildə yaşayış məntəqəsinə homin orazidə mövcud olan qədim Beşyalaq şəhərinin adı verilmişdir. Beşyalaq indiki Kobirli kondi yaxınlığında Öronqala xarabalığının yerində Azərb -nın ən qədim şəhərlərindən biri olmuşdur. Toponimik tədqiqatlarla əsasən bu toponimi Altay dillərində *pika* (düzən, açıq yer) sözündən və məkən bildiren *-qan* şəkilçisindən ibarət "düzənlik, çöl" mənasında Mil düzündün qədim ad kimi qəbul edilir. Mənbələrdə Biloqları variantında da qeydə alınmışdır, 3 Ağcabədi r-nunun Boyat i o v -də kond Qarabağ düzündədir. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, əhəliasi vaxtilə Beşyalaq şəhərindən köçüb gəlmişdir. Kondin adı Biloqları variantında da qeydə alınmışdır.

Beşnəmlil oyk. *sada.* Dəvoçi r-nunun eyniadlı i o v -də qəsəbə. Volvəle çayının sağ sahilindən bir qədər aralı Samur-Dəvoçi ovalığındadır. Ər. *beşnəmlilət* "millətlər-arası" deməkdir. Sovet hakimiyyəti illərində yaranmış toponimlərdəndir. 1933-cü ildə Şəmkir r-nunun Dəllərçayır i o v -də do eyniadlı kond qeydə alınmışdır.

Beşnəxtəxtə or. *mür.* Daşkəson r-nunda dağ Şahdağ silsiləsindən ayrılan qoldur. Gəncə çayı ilə Dəstofur çayı arasında suaynıdır. Yay otlaqları kimi istifadə olunur. Oronim *beşnəxtə* (beşnəmlilət sözündən) və *taxta* (yükəsklikdə üstü düzən yer) komponentlərindən düzəlib.

Beşməndəğ or. *mür* Qubadlı r-nun orazisində dağ Həkorı və onun qolu Xoşgödik çayları arasında, Muradxanlı kəndindən ş -dədir. Bizimzində variantında da qeydə alınmışdır. Oronim *biz* (qod. türk "şiş"), *mən* (qod türk "burun") və *dağ* komponentlərin-

dən düzəlib, "Şişburun dağ" deməkdir. Dağda Bizim adı qəlanın qalıqları mövcuddur. Türkmənistan orazisində Kəpəzdağın eto-yində Bezməin adlı şəhərin olduğu da mölumdür.

Bəcirovən oyk. *sada.* I Bordo r-nunun Xəsil i o v -də kond Qarabağ düzündədir, 2 Colliabad r-nunun Komarlı i o v -də kond Pirsə çayının (Goytopu çayının qolu) sağ sahilində, Lonkarın ovalığındadır, 3 İmişli r-nunun Bəcirovən i o v -də kond Araz çayının sol sahilindən 2 km aralı, Mil düzündədir. 1933-cü ildə bu kondin adı Bəcirovənli kimi qeydə alınmışdır. IX-XIV əsrlərə aid mənbələrdə Cənubi Azərb orazisində, Muğan düzündə Bəcirovən adlı şəhər haqqında məlumat verilir. Bu şəhər Muğanın mərkəzi şəhəri olmuşdur. Bəcirovən adı c -dan ş -ə əhalinin miqrasiyası ilə gətirilmişdir. Mənbələrdə Beşbarmaq dağı ətrafında Bəcirovən kəndi, Muğanda Bəcirovən çayı haqqında da məlumat var. Bəcirovən toponimi haqqında müxtəlif fikirlərin səytilməsinə baxmayaraq, bu sözün izahı hələ do mübahisəli olaraq qalır. *Bəcir* (oslində bəzir "kotan") və *van* (yer) komponentlərindən ibarət olan bu toponim "kotan yetişdirilən yer", "kotan istehsal olunan yer" deməkdir. Əsasən subtropik və mülayim qurşağda yetişdirilən bu qiymətli bitki üçün Muğan ol-verşli yer olmuşdur.

Bədəllən oyk. *düz* Masallı r-nunun eyniadlı i o v -də kond Lonkarın ovalığındadır. *Bədəll* (ş a) və İran mənşəli com şəklicisi *-an* formantından törədiyi ehtimal edilir. Bədəllər etnonimini oks etdirməsi do istisna deyil.

Bədəldəro oyk. *sada.* Oğuz r-nunda qəsəbə. Yaşayış məntəqəsi keçən əvən 50-ci illərdə Bədəldərosi adlı yerdo salınmışdır. *Bədəll* (ş a) və *dəro* (çökək yer) komponentlərindən ibarət olan bu oronim orazinin homin şəxsin adı ilə bağlılığını bildirir.

Bədəlli hidr. *sada.* Bordo r-nunda ırx. kanal Əsil Bədəllidir. 1933-cü ildə Bordo r-nunun Məhdixanlı i o v -də *Bədəlli* kəndi qeydə alınmışdır. Hidronim or adını bu kondin adından almışdır. Etnohidronimdir.

Bədəlli

Bədəlli oyk. *sadə* Qobustan r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Pirsat çayının sol sahilindən 6 km aralı, Mərsəzə yaylasındadır Əsl adı Şahbədəllidir Sovet dövründə toponimin birinci komponenti atılmışdır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarında Şirvanın dağlıq zonasında, Qobustanda yaşayış ərəbqədim tayfasının üç qolundan bir olan *şahbədəlli* tirosinə mənsub ailələr tərəfindən salınmış və onların adı ilə adlandırılmışdır Etnotoponimdir 1933-cü ildə Ağdaş r-nunun Havarlı i ə v -də Bədəlli kəndi qeydə alınmışdır

Bədələr or. *sadə* Əsgəran r-nunda dağ Əslı Bədəradır Adını ərazidəki eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır

Bədələr hidr. *sadə* Kəlbəcər və Əsgəran r-nlarından axan çay Əslı Bədəradır Adını ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır

Bədəşxan oyk. *sadə* Babək r-nunun Yarımcı i ə v -də kənd Naxçıvan düzündədir Yerli telefüz forması Bədəşxandır Tədqiqatçıların mülahizəsinə görə, *bədəşxan* "qəlben bir olanlar, yaxın, qohum" deməkdir Tacikistanda Bədəşxan vilayəti var

Bədəvil oyk. *mür* Göyçay r-nunun Aıpout i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Bəydevil, Bədəvil (1917), Bədəvil (1961) variantlarında da işlənir *Bado* (Azərbaycanda dilində "qaçağan at", 2 "pis iyli su") və *vil* (yer, məkan, inzibati ərazinin bir hissəsi) sözlərindən düzəlib, "pis qoxulu suyu olan yer" mənasındadır Azərbaycan Şirvan zonasında yayılmış müalicəvi kükürlü soyuq su obyektlərindən biri də kəndin ərazisində olduğu üçün belə adlanmışdır

Bədirqala oyk. *sadə* Qusar r-nunun Bala Qusar i ə v -də kənd Qusar çayından 4 km aralı, Qusar maili düzənliyindədir Keçmiş adı Bədirbədəlqala olmuşdur Kəndin ərazisində orta əsrlərə aid qala xarabalığı mövcuddur Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, kənd həmin qalının adını daşıyır Qalını Bədirbədəl adlı şəxs tikdirmiş və bununla da yaşayış məntəqəsinin əsasını qoymuşdur 1917, 1933, 1961-ci illərdə r-nun ərazisində Bədirqala kəndi ilə yanaşı Bədişqala kəndi də qeydə alınmışdır

Bəhrəmtəpə

Bədirli oyk. *sadə* Cəlilabad r-nunun Qarazəncir i ə v -də kənd Dağətəyi düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsinin türkdilli təklə tayfasının *bədirli* nəslinin məskunlaşması nəticəsində meydana gəlməsi güman edilir Etnotoponimdir 1933-cü ildə Bərdə r-nunun Qaramanlı i ə v -də, Bakı yaxınlığında Pirqekskül adlanan ərazidə də Bədirli kəndləri qeydə alınmışdır

Bəhliyan oyk. *düz* İsmayilli r-nunun Keyvəndi i ə v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin c ətəyindədir. Kənd salındığı ərazinin adını daşıyır və oykonim tat dilindəki *bahli* və *-an* komponentlərdən ibarət "günlü yer" mənalı söz kimi izah olunur

Bəhmanlı oyk. *sadə* 1. Füzuli r-nunda d y stansiyası və qəsəbə, 2 Bəyləqan r-nunda kənd, 3 Zaqaqala r-nunun Bəhmənlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir 1992-ci ilədək Verxianı adlandırılı Etnotoponimdir 1933-cü ildə Ağdam r-nunun İsmayilbəyli i ə v -də Bəhmenlər adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır *Bəhmanlılar* cavənşir tayfasının bir qoludur.

Bəhrəmliçöl hidr. *mür* Xanlar r-nunda göl Etnotoponimdir 1933-cü ildə Qarabağın dağlıq hissəsində Muğanlı adlanan yerdə Bəhrəmli kəndi qeydə alınmışdır

Bəhrəmtəpə or. *mür.* İmişli r-nu ərazisində qədim yaşayış məskəni olan yüksəklik. Oronim *Bəhrəm* (Bəhrəmli yaşayış məntəqəsinin adından) və *təpə* komponentlərindən düzəlib, "Bəhrəmli kəndi ərazisində təpə" mənasındadır

Bəhrəmtəpə oyk. *sadə* İmişli r-nunda ştq Araz çayı sahilində, Mil düzündədir Keçmiş adı Ağaxanlı, Nənnəməbə (1931-ci ildən), Bəhrəmtəpə, Bir May (1960-cü ildən) olmuşdur. 1992-ci ildən yenidən Bəhrəmtəpə adlandırılmışdır Adını ərazidəki yüksəklikdən almışdır

Bəhrəmtəpə hidr. *sadə* Araz çayı üzərində, Bəhrəmtəpə kəndi yaxınlığında su qovşağı Arazdan başlanan kanalları su ilə təmin edir 1958-ci ildə istifadəyə verilən bu qurğu Muğan və Mil düzlərində suvarmaya xidmət edir Adını yerləşdiyi qovşağın adından almışdır Əfqanıstan ərazisində Bəhrəm adlı qədim şəhər xarabalığı var

Bəhrud

Bəhrud hidr. *mür* Ordubad r-nunda çay Zəngəzur silsiləsindən axır Fərs dilində *bəhrud* "yaxşı çay" deməkdir. Hidronim çayın suyunun içməyə yararlı olduğunu bildirir

Bəhrud oyk. *sadə* Ordubad r-nunun Bilev i ə v -də kənd Zəngəzur silsiləsinin ətəyindədir. Bəhrud çayının sahilində yerləşdiyi üçün həmin çayın adı ilə adlandırılmışdır

Bəxtiyarlı oyk. *sadə* Qubadlı r-nunun Göyçək i ə v -də kənd Bərgüşad çayının sahilində, dağlıq ərazidədir Etnotoponimdir

Bəklə oyk. *sadə* Hacıqabul r-nunun Nabur i ə v -də kənd Dağlıq ərazidədir *Bəklə* sözünün təhrif olunmuş formasıdır *Bəklə* əkin yerlərinin, otlaq, biçənək sahələrinin sərhədini bildiren nişandır Belə bir nişan kəndin ərazisinə düşdüüyü üçün və ya kənd nişanlanmış yerdə salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Bəklənədr hidr. *mür* Quba r-nunda çay. Hidronim *bəklənədr* (aşırım) və *dərə* (məni relief forması) sözlərindən düzəlib, "aşırımdan dərəyə tökülən çay" deməkdir

Bəlkə or. *sadə* Ordubad r-nu ərazisində dağ Yerli əhəlinin dilində *Bəklə* kimi telefüz olunan bu oronim "nişan, nişangah" mənasını bildirir

Bəlləbur or. *mür* Lənkeran r-nunda, Lənkeran şəhərinin c -q.-də dağ. Yerli əhəlinin dilində Bəlləbur kimi telefüz olunan dağ adı "palıdı dağ, üzərində palıd meşəsi olan dağ" kimi açıqlanır

Bəlləbur-oyk. *sadə.* Lənkeran r-nunda, Lənkeran şəh i ə v -də kənd Lənkeran çayının yuxarı axarında Bəlləbur dağının ətəyindədir Dağın başında orta əsrlərə aid Bəlləbur qalasının xarabalığı qalmışdır Kənd və təqribən 1/4 sahəni əhatə edən qala öz adını eyniadlı dağdan almışdır

Bəndələncay hidr. *mür* Masallı r-nu ərazisində çay Azərbaycan dilindəki *bəndalan* (sakitləşən, cilovlanan, təbətə olan) və *çay* (su hovzəsi) sözlərindən düzəlib, "sakit çay" mənasındadır

Bəndovan or *mür* Əli Bayramlı r-nunda, Xəzər dənizinin q. sahilində, Pirsat burnundan c -də burun (çuxutu) Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Bəndovan palçıq vulkanı buradadır

Bərçan

dadır Xəzər dənizi səviyyəsindən 90 m yüksəkdedir *Bəndovan* "suyun bəndə salan, suyun qarşısını kəsən" deməkdir Orta əsrlərdə Azərb -da suvarma işləri ilə əlaqədar vəzifə *bəndivan* adlandırılı Bəndovançı icma arclarını təmir edir, suvarma suyunu kəndlilər arasında bölüşdürür, ondan düzgün istifadə olunmasına nəzarət edir, bəzən əkin sahələrini də qoruyurdu

Bəndovan oyk *sadə* 1 Bakı şəhəri, Qaradağ r-nunun Ələt qəsəbə i ə v -də ştq Xəzər dənizinin sahilindədir, 2 Azərb -də dövlət yaşayışlı Salyan r-nu ərazisində, c -ş Şirvan düzündədir Sahəsi 30 min ha 1961-ci ildə təşkil olunmuşdur Yaşayışda ceyran, turac və su, bataqlıq, çöl quşları qorunur 3 Azərb -də orta əsrlərə aid yaşayış yeri Qalıqları Bəndovan burnunda və dənizdə aşkar edilmişdir

Bənənyar oyk. *sadə* Culfa r-nunun Əbrəqunis i ə v -də kənd Əlinca çayının (Arzun qolu) sağ sahilində, Zəngəzur silsiləsinin yamacındadır. Bəzi ədəbiyyatlarda Bənənyar, Bənənyar kimi qeydə alınmışdır Oykonim *bənən* (bələn) və *yar* (yarğan, dərə) komponentlərindən ibarət olub, "dağ boynunda yarğan, dağ aşırımında çuxur yer" mənaslarını bildirir Kəndin coğrafi mövqeyi oykonimin ifadə etdiyi monəyay uyğundur

Bənövşə hidr. *sadə* Xanlar r-nu ərazisində çay Murovdəğ silsiləsinin şm yamacından axır Kürək çayını əmələ gətirən qollarından biridir Uz 9 km Çay Bənövşəli adı yaylaqdan axdığı üçün belə adlandırılmışdır Fitohidronimdir

Bərçan oyk. *mür* Yardımlı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Vileş çayının sol sahilində 7 km aralı, Bərovur silsiləsinin yamacındadır Yerli əhəlinin məlumatına görə, osl adı Bəycandır Guya kollektivləşmə illərində boyulma münasibətindən dəyişməsi ilə olaqədar "y" sesi "r" səsi ilə əvəz olunmuşdur Tədqiqatçılar isə oykonimi *bərc* (fars "hündürlük" kimi) və *-an* (məkan bildiren şəkl) komponentlərindən ibarət "hündür tikili olan yer" mənalı söz kimi izah edirlər Əslində, Bərçan Azərb.-də, Muğan vilayətində mövcud olmuş qədim Bərcənd (z - c) şəhərinin adındandır və "torpaq sahəsi" mənasındadır

Bərdalçay

Bərdalçay hidr. mür Zaqatala r-nu ərazisində çay Hidronim bərd (Azərbay dilində "barkimış, mohlkonlanmış", "hər hansı hamar səhəbə bir qəder qalxmış, yüksəlmiş" mənasında, bərtik sözünün kökü), *al* (almağ felinin kökü) və *çay* (su hövzəsi termini) komponentlərdən ibarət olub, "mənbəyini yüksəklikdən alan çay" mənasını bildirir.

Bərdə oyk. sada 1. Azərb.-də inzibati r-n Kür-Araz ovalığında ç.-ində, Qarabağ düzündədir Səthi düzənlikdir R-nun ərazisindən Xaçın və Tərtər çaylarının qolları keçir Mərkəzi Bərdə şəhəridir 1930-cu ildə təşkil olunmuşdur Adını eyniadlı qədim yaşayış məntəqəsindən almışdır, 2. Azərb.-də şəhər. eyniadlı r-nun mərkəzidir Tərtər çayının sahilində, Qarabağ düzündən mərkəzindədir Azərb.-nin ən qədim şəhərlərindən bəndir V əsrdə Qafqaz Albaniyasının paytaxtı, Xilafət dövründə (VII-IX əsrlər) mühüm ticarət və mədəniyyət mərkəzi olmuşdur Ticarət yolunun üstündə yerləşdiyinə görə Azərb.-nin şm.-ində şəhərlərini məsafələr Bərdə şəhərindən hesablarıdır Mənbələrdə "kürd qapısı" adlanan Bərdə darvazası yaxınlığında yerləşən "Əl-Kurkiya" bazarı haqqında məlumat verilir Qədimdə Hərüm adlanan bu şəhər Sasanilər dövründə canlılıq mərkəzi olmuş və ətrafına divar çəkilmişdi Bərdə adının yayılma arealı çox genişdir Türkmənistanda Bərdalçı obası, Dağlıq Altayda Köhnə Bərdə r-nu, Qərbi Sibirə Bərdə çayı, Perm vilayətində Bərdə adlı üç çay, Bərdim adlı r-n, Çelyabinsk vilayətində Bərdyaus yaşayış məntəqəsi, Zaporojye vilayətində Beryansk adlı şəhər və r-n, Novosibirsk vilayətində Bərdsk d y stansiyası, Ermənistanda Bərd qəsəbəsi və s. qeydə alınmışdır Bərdə oyonkimi Azərb dilinin materialları əsasında "yüksəlmiş, mohlkonlanmış şəhər, qala" mənasında izah oluna bilər, 2. Azərb.-də r-n Kür-Araz ovalığının ç.-də, Qarabağ düzündədir R-nun ərazisindən Xaçın və Tərtər çaylarının qolları keçir Mərkəzi Bərdə şəhəridir

Bərdə yasaqlığı or. mür Azərb.-də dövlət yasaqlığı Bərdə və Ağdas r-nları ərazisində, Kür çayının hər iki sahilindədir Sahəsi 7.5 min ha-dır 1966-cı ildə təşkil

Bərqov

edilmişdir Çöldonuz, qırqovul və turac qorunur Adını eyniadlı r-nə almışdır Bərdə (oyk) və yasaqlıq (qoruc, qorunan ərazi) komponentlərdən ibarətdir (-i mənsub sözün -sidir)

Bərdlik or. sada Culfa r-nu ərazisində dağ Qazaçı kəndindən c.-də, Əlincə çayının sahilindədir Hün 2048 m Dağda qədim qala xarabalıqları var Oronim "qurğu, tikili, qala" mənasındadır

Bərgüşad or. sada Qubadlı və Zəngilan r-nları ərazisində sıra dağlar Zəngəzur silsiləsindən ayrılan qol olub, Bəzar və Oxçu çaylarının suayırması təşkil edir Ən yüksək zirvəsi Aramazd (Ermənistanda. Hün. 3399 m.) adlanır Azərbaycanda Ağyoğuz düzünə qədər uzanan hissəsində ən yüksək zirvəsi Süsən dağıdır (Hün 1304 m) Coğrafi ad kimi ilk dəfə XV əsrdə Azərb. şairi Bədr Şirvaninin əsərlərində çəkilir *Bərgü* tayfa adı ilə bağlı olduğu güman edilir

Bərgüşad hidr. sada Qubadlı r-nunda çay Bəzarçayın mənşəb hissəsindəki adıdır Adını ərazidəki Bərgüşad çökəyinin adından almışdır

Bərgüşad oyk. sada Ucar r-nunun eyniadlı i.ə v.-də kənd Şirvan düzündədir 1917-cı ildə Cavanşir qəzasının Şirvanlı i.ə v.-də, 1933-cü ildə Bərdə r-nunun eyniadlı i.ə v.-də Bərgüşad adlı yaşayış məntəqələri qeydə alınmışdır Tədqiqatçılar bu oyonkimi "bərgülərin kəndi" kimi izah edərək, etnotoponim hesab edirlər Ukraynanın Vannitski vilayətində Bərdad adlı şəhər və r-nun olması faktı da məlumdur

Bərqov oyk. sada Quba r-nunun Vəlvəli i.ə v.-də kənd Qusar maili düzənliyindədir XIX əsrin ortalarına aid sənədlərdə indiki Birinci Nügədi kəndinə məxsus torpaq sahəsi kimi qeyd olunmuşdur Həmin ərazi XIX əsrin sonlarında Zərqova kəndi əhalisinin istifadəsinə verilmişdir Kəndin ərazisi Vəlvələçaydan çəkilmiş bəndlərlə suvarılır Azərb dilinin dialektlərində *bar* "axar suyun qarşısını kosmok üçün manca, bənd" mənasında işlənir Yerli əhəlinin dilində Bərqov kimi teleffuz olunan oyonkim "suyun bəndə salındığı yer və ya bəndə salınmış çay" mənasına uyğundur

Bərkədere

Bərkədere or. mür Şamaxı r-nu ərazisində, Mərzə kəndindən c.-də yarğan Oronum *bark* (sərt) və *dəra* (məfli relyef forması) komponentlərdən ibarət olub, "sərt yarğan" deməkdir

Bərkədere hidr. sada 1. Kelbəcər r-nu ərazisində çay, 2. Şamaxı r-nunda çay Bu ərazilərin hər ikisi axdıqları dərələrin adları adlandırılmışdır Qazax r-nunun Dağsalahlı və Əli Bayramlı kəndləri arasında Bərkən ağzı dərəsi qeydə alınmışdır

Bəsitçay hidr. mür Zəngilan r-nu ərazisində çay Araz çayının qoludur Xalq arasında Balacaq da adlanır Çayın Baharlı kəndindən axan hissəsi Baharlı, Rəzdərə kəndindən axan hissəsi isə Rəzdərə adlanır Bu çayın axdığı Bəsitçay dərəsi (bəzi mənbələrdə Basuçay dərəsi) dövlət qorugudur və qurulara nədir çirən ağacları qorunur Tədqiqatçılar bu hidronim monqol mənşəli *besut* tayfasının adı ilə bağlayırlar Hidronim *basit* (bəs fars "sığınacaq, toxunulmaz yer", İrandə qədim adətə əsaslanan ərazi toxunulmazlığı hüququ; məbədlər, məscidlər, sərədəblər) və *çay* (su hövzəsi) komponentlərdən düzəlib, ərazilərin toxunulmaz olduğunu bildirir Tacikistanda Bəsid, Cənubi Azərb.-də Bəsit adlı kəndlərin olması məlumdur

Bəşərli hidr. mür Astara və Lənkəran r-nları ərazisində çay Lənkəran çayının sağ qoludur Uzunluğu 38 km Talış silsiləsindən (1800 m yüksəklikdən) başlanır Suvarmada istifadə edilir. Suyunun bir hissəsi kanalla Xanbulancaç su anbarına axdırılır Toponim talış dilindəki *baş* (qol) (-ə bitişdirmə saiti) və *rü* (çay) sözlərinin birləşməsindən düzəlib, "çay qolu" deməkdir

Bəşirabad oyk. mür Goranboy r-nunun Hazirəhmədi i.ə v.-də kənd Gence-Qazax düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsinin XX əsrin əvvəllərində Cənubi Azərb.-nin Qaradağ mahalından gələrək Qarasuçu, Göynüyon, Hazirəhmədi və b. kəndlərdə rənəbərlək edənlik salmışdır 1924-cü ildə kənd partiya və dövlət xadimi Mirbəşir Qasımovun (1879-1949) şərəfinə Bəşirabad adlandırılmışdır 1930-cu ildə burada Lenin adına kolxoz təşkil edildi və kəndin adı dəyişdirilərək Leninabad adlandırıldı 1997-ci

Bayəhmədyurd

ildə yaşayış məntəqəsi Bəşirli adı ilə rəsmiləşdirilmişdir 1933-cü ildə bu kəndə yanışı Sabirabad r-nunda da Bəşirabad adlı kənd qeydə alınmışdır

Bəşirbəyli oyk. sada Salyan r-nunun Qaracala qəsəbə i.ə v.-də kənd Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin 70-ci illərində Pirsat çayı yaxınlığında təməni 22 ailədən ibarət *qubalı bəşirbəyli* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Bəşirbəy hamun tirinin başçısının adı olmuşdur Etnotoponimdir

Baybabalar oyk. sada Ağdam r-nunun Xındıran i.ə v.-də kənd Qarabağ düzündədir Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsinin əhalisi Bəybabada adlı bir bəy oyonqlarından ibarət olduğu üçün belə adlandırılmışdır. Etnotoponimdir **Baydəmirli oyk. sada** Gədəbəy r-nunun Çay Resululu i.ə v.-də kənd Dağ yamacındadır. Yerli əhəlinin məlumatına görə, kənd vaxtilə Qazax r-nundan gəlmiş Baydəmir oğlu Ali tərəfindən salınmış, onun adı ilə də adlandırılmışdır Etnotoponimdir

Baydəvil b. x. Bədevil
Baydilli oyk. sada 1. Salyan r-nunun Sarvan i.ə v.-də kənd Bala Kür çayının sahilindədir. Tam adı Puta Bəydilli ("Putadlanan ərazidə yaşayış bəydilliləri") olmuşdur Çox vaxt Bəydilli variantında da yazıya alınmışdır; 2. Yevlax r-nunun Aşağı Bucaq i.ə v.-də kənd Kürsahili düzənlikdədir Mənsəpə Səlcuq oğuzlarının *baydilli* tayfasının adıdır ekdir 1. Şah Abbas dövründə bəydillilərin bir qismi Kürmana və Şiraza köçürülmüş, hal-hazırda da bu şəhərlərin ətrafında yaşayan, maldarlıq və əkinçiliklə məşğul olan bəydillilər öz adlarını regionun toponimiyasında və Bəqdilli familiyasında yaşada bilmişlər 1933-cü ildə Biləsuvar r-nunun Xırməndali, Ağdas r-nunun Havarlı i.ə v.-lərində də Bəydilli yaşayış məntəqələri qeydə alınmışdır

Bayəhmədyurd oyk. mür Xızı r-nunun eyniadlı i.ə v.-də kənd Xızı yaylasındadır XIX əsrdə Xızı kəndindən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır 1933-də Bayəhməd Yurdu kimi qeydə alınmışdır *Bayəhməd* (ş a) və *yurd* komponent-

Bayl

lorindən düzəlib "Bəyehmədin yurdu, Bəyehməde nöxsus yaşayış yeri" mənasındadır.

Bayl oyk *sadə* Kürdəmir r-nunun Ocaclı i ə v -də kənd Şirvan düzündədir 1917 və 1933-cü illərdə Bəy variantında qeydə alınmışdır. Tədqiqatçıların fikrincə, "bəyə məxsus, bəy mülkü" mənasındadır. Xakas vilayətində Bəy, Daşkənddə Bekabad, Türkmənistanında Bekdas, Penza vilayətində Bekovo adlı yaşayış məntəqələri var.

Baylımdağ or, *mür* Dəveçi r-nu ərazisində, Zarat kəndindən c -q -də dağ Hün 936 m *Bayım* (Xeyran Nisə bəyim – Səfəvi dövlətinin siyasi heyatında mühüm rol oynamış, Səfəvi hökəmdarı Mehəmməd Xudabəndənin arvadı, I Şah Abbasın anası olmuşdur Mənbələrdə Məd-i Ülya kimi adı çəkilən bu qadın 1578/79-cu illərdə Şirvana hücum etmiş Kırım xanının voliehdi Adil Girəyə və Osmanlı qoşunlarına qarşı vuruşan Səfəvi ordusuna bilavasitə rəhbərlik etmiş və Səfəvilər bu dəyişmə qələbə çalmışdı Bu hadisədən sonra Şirvanda bir çox yer adları bu qadından adı ilə bağlanmışdı) və *dağ* komponentlərindən ibarətdir Memorial toponim sayılır

Bayımlı or, *sadə* İsmayılı r-nu ərazisində dağ. Ağasovqat dağının q tərəfindədir Burada Birinci və İkinci Bayımlı adlanan yarı otaqları vardır Keçmişdə Ağsu r-nunda dağ Bayımlı kəndinin əhalisi bu dağdan yay otlağı kimi istifadə etdiyindən dağ həmin kəndi adını daşıyır

Bayımlı oyk, *düz* 1. Ağsu r-nunun Ərəbarsan i ə v -də kənd Girdiman çayının sahilində, düzənlikdədir Kend ərazisi keçmişdə Bayımlı ictimaiyyətin yaylaq yeri olmuşdur 1917-ci ildə Bəyixanımın variantında qeydə alınmışdır; 2 Zərdab r-nunun eyniadlı qəsəbə i ə v -də qəsəbə Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsi keçən esrın 20-ci illərdə Bəyimli adlı ərazidə salınmışdır Kendin ərazisi əvvəllər Ağsu r-nunun Bəyimli kəndinə məxsus qışlaq yeri olmuşdur

Bayımsarov oyk, *mür* Tərtər r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd İncəçayın sağ sahilində, Qarabağ düzündədir XVIII əsrə aid sənədlərdə kəndin adı Sarov kimi qeydə alınmışdır Yerli əhalinin verdiyi məlumata

Bəzixana

göre, yaşayış məntəqəsinin Cənubi Azərb-nın Sorab əyalətindən gəlmiş ailələr saldıqları üçün belə adlandırılmışdır Sonralar bu kənd Qarabağ xanı Mehdiqulu xanın bacısı Azad bəyimə həziz olaraq verildiyi üçün kəndin adının əvvəlinə *bəyim* sözü əlavə edilmişdir

Bəyışlaq oyk, *mür*. Xaçmaz r-nunun Hülüvlü i.ə.v -də kənd Samur-Dəveçi ovalığında Oykunom *bəy* və *qışlaq* komponentlərindən ibarət olub, "bəyə məxsus qışlaq", "bəyin qışlağı" deməkdir

Bəyll oyk, *düz* Qəbələ r-nunun Quşlar i ə v -də kənd Şəki Sayısay Bəyimi Yerli əhalinin dilində Bəyll kimi işlənir Keçmiş adı Yemişanlı olmuşdur Oykunom "bəyə məxsus kənd" mənasında izah olunur 1933-cü ildə Kürdəmir r-nunun Axtaç i ə v -də də Bəyll kəndi qeydə alınmışdır

Bəyllik oyk, *düz* Saatlı r-nunda kənd Muğan düzündədir Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kəndin əhalisi keçmişdə bəy rəyyəti olduğu üçün kənd belə adlanır *Bəy* (titul) və *-lik* (mənsubiyyət bildiren şəx.) komponentlərindən ibarət olan bu oykunim "bəyə məxsus kənd" mənasındadır 1933-cü ildə Kəlbəcər r-nunun Əsrık i ə v -də də Bəyllik adı kənd qeydə alınmışdır

Baytəpə or, *mür* Füzuli r-nu ərazisində dağ R-n mərkəzindən şm.-ş -də yerləşir Hün 275 m Əsli Baytəpəsidir "Bəyə məxsus təpə", "hündür təpə" mənalarındadır

Bəzixan or, *sadə* Qarabağ silsiləsində aşırım Laçın və Şuşa r-nları sərhədində, Bəzixansu çayının (Həkəri çayının qolu) mənbə hissəsindədir Hün 1633 m Yamacları məşəklidir *Bəzixan* orta əsrlərdə Şərqi ölkələrdə ticarətlə məşğul olan adamlara verilən addır Fars *bəzəgan* "tacir, sövdəgər" deməkdir Çox güman ki, vaxtilə bu aşırım karvan yolunun üstündə olmuş və ticarət xidmət etdiyindən bu adı almışdır

Bəzixansu hidr, *mür* Laçın r-nunda çay Həkəri çayının sol qoludur Uzunluğu 9 km Çay öz mənbəyini Bəzixan aşırımından aldığı üçün belə adlandırılmışdır

Bəzixana oyk, *mür* Kəlbəcər r-nunun Zar i ə v -də kənd Qarabağ yaylasının otoyündədir Bəzən səhənə Vəzirxana şəklində də qeydə alınmışdır Azərb dilinin qərb

Bığçaçı

qrupu dialektlərində *bəzir* "kətan yağı, kətan toxumu" mənasında işlənir Oykunim "kətan yağı və ya toxumu istehlak edilən yer" kimi izah oluna bilər 1917-ci ildə Cavanşir qəzasında Birinci və İkinci Bəzixana adlı iki kənd olmuşdur

Bığçaçı oyk, *sadə* Zərdab r-nunun eyniadlı i.ə.v -də kənd Kürün sol sahilində, Şirvan düzündədir 1917-ci ildə Bığçaçı variantında qeydə alınmışdır Toponim qacarların *bığçaçı* (pıçaqçı) tiresinin adını əks etdirir Hazırda pıçaqçılar Cənubi və Şərqi İrəvan dağ və yarımsəhra r-nlarında yaşayırlar

Bığır oyk, *sadə* Göyçay r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Yuxarı Şirvan kanalının sol sahilində, Şirvan düzündədir 1917 və 1933-cü illərdə Buğur variantında qeydə alınmışdır Tədqiqatçılara görə, Şamaxı r-nunda ki Niyaldəğn otyəyində yerləşən Buğurt qalası 1537-ci ildə dağıldıqdan sonra əhali köçüb indiki yerdə məskunlaşmışdır Azərb dilində və dialektlərdə *bığır* "üç-yaşar erkək dəvə", *buğur* "kök, qüvvətli, güclü", "birlik" mənalarında işlənir

Bixix oyk, *sadə* Qəbələ r-nunun Məlikli i ə v -də kənd Qaraçayın (Göyçayın qolu) sahilində, Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Oykunim təhrif olunmuş toponimlərdən sayılır Belə güman edilir ki, bu ad qədim türk dillərindəki *balix* (şəhər, divarla əhatə olunmuş qala) sözündənir Bu mülahizənin müəllifləri kəndin ərazisindəki qədim tikili xarabalıqlarına əsaslanaraq Azərb danışıq dilində *bixix* "bala, balaca, yeni doğulmuş" mənalarında da işlənir

Bizqov or, *mür* I Şahzad r-nunun şm -q -ində, Ermənistanla sərhəddə dağ Hün. 2470 m, 2 Dəveçi r-nu ərazisində dağ Oronim "şiş uclu, uclu" mənasındadır 1933-cü ildə Naxçıvan Bizqov adlı yaşayış məntəqəsi də qeydə alınmışdır

Bibiheybat oyk, *sadə* Bakı şəhəri, Səbətli r-nunda ştq. Əbrəvər yarımadasında, Xəzər dənizi sahilindədir Keçmiş adı Şix və ya Şixlərdir (buradakı məscidin ətrafında şeyxlər məskən saldıqları üçün belə adlandırılmışdır). Sonralar bu ərazidə dəfən olunmuş fəhlə bolşevik Xanlar Səfəriyyətin şərəfinə Xanlar (1939-1991-ci illər) adlandırıldı 1991-ci

Bibənek

ildən buradaki Bibiheybat (Heybətın xanımı) türbəsinin adı ilə adlandırılmışdır Türbədə işləmiş yeddinci imamı Musəyir Kazımın qızı Hükümə və onun Heybat adlı nəkən dəfn olunmuşdur

Bibihəni oyk, *sadə* Lenk r-nunun Çayrud i ə v -də kənd Peşəşər silsiləsinin yamaclarında Tədqiqatçılara görə, qismən təhrif uğramış bu toponimin əsli Bibəhənidir Toponim tələs dilindəki *bibi* (heyva) və *həni* (bulaq) sözlərindən ibarət olub, "heyvalı bulaq" mənasındadır Kend ərazidəki eyniadlı bulağın adını daşıyır Bibiyoni (1917), Bibiyoni (1961) variantlarında da qeydə alınmışdır Hidronimin *bibi* (fərs "xanım") və *həni* (tələs) sözlərindən ibarət olub, "xanım bulağı" mənasında olduğunu da ehtimal etmək olar Qazax r-nunun Xanlıqlar kəndi ərazisində Xanım bulağı adı su obyektı məlumdur

Bico oyk, *sadə* Ağsu r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Ləngəbiz silsiləsinin otyəyindədir Bico v variantında da işlənir Kəndin yaxınlığında kütkürlü mineral bulaqlar var Bu bulaqlara istinat edən tədqiqatçılara görə, kəndin adı tarix dilindəki bico (qoxulu) və ov (su) sözlərindən düzəlib, "iyli su" mənasındadır

Bico or *sadə* Ağsu r-nu ərazisində dağ Ləngəbiz silsiləsində zürvə Yəgri əhali arasında Sañqalan (Alan daşı) dağı da adlanır Dağın adının eyniadlı yaşayış məntəqəsindən alındığı ehtimal olunur Azərb. dilinin dialektlərində *bico* sözü "gödəkbuylu, qısa, alçaq" mənalarında işlənir Bu da oronimim "alçaq dağ" kımı izah olunmasına əsas verir Yaxınlıqdakı kənd də öz adını bu dağdan ala bilər

Bicovdəres hidr *mür* Şamaxı və Ağsu r-nları ərazisində çay Dərədə mineral su bulaqları var Çay axdığı Bicov dərəsinin adını daşıyır Başqırdıstanda Bişbulak yaşayış məntəqəsi və su obyektı qeydə alınmışdır

Bixənek oyk *sadə* Şahzad r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Naxçıvan çayının (Arazın qolu) sahilində, Zəngəzur silsiləsinin otyəyindədir Yaşayış məntəqəsinin XIX əsrin ikinci yarısında Rusiyadan köçürülmüş ailələr salmış və 1919-cu ilədək Karmalinovka ad-

landırılmışdır. Ruslar 1919-cü ildə başqa yerə köçürdükdən sonra kənddə erməni-azərbaycanlı milli münakaşəsi nəticəsində keçmiş İrəvan qəzasının Almalı və b kəndlərindən qovulmuş azərbaycanlı məskunlaşmışlar. Bezi tədqiqatçılara görə, kənd həmin vaxtdan etibarən kənd icmalarının *biçənak yeri* olan Biçənek dağına adı ilə adlandırılmışdır. Tədqiqatçıların əksəriyyəti isə toponimi *peçeneq* etnonimi ilə bağlıdır.

Biçənek or sada Şahbuz r-nunda, Ermənistanın Sisyan r-nu ilə sərhəddə, Zəngəzur silsiləsində aşırım Hün 2423 m Ətrafı yaylaqdır. Ermənistanın Sisyan aşırımı adlanır. Qədim və orta əsrlərdə Naxçıvandan Arana gedən yol Biçənek aşırımından keçirdi. Etnotoponim hesab edilir.

Biçənekədrə hidr mür Quba r-nu ərazisində çay Ağçayın sağ qoludur. Çay Biçənek kəndinə adlanan dərədən axdığı üçün həmin dərənin adı ilə adlandırılmışdır. Etnotoponim hesab edilir.

Biçiqarabınə oyk mür Balakən r-nunun Püştəli i.ə v -də kənd Oykunm *biçiqar* (avə "balaca, kuzük") və *binə* komponentlərindən düzəlib, "kiçik binə" mənasındadır. *Bideytz oyk, sada* Şəki r-nunun Baş Küngüt i.ə v -də kənd. Küngüt çayının (Əynçayın qolu) sahilində, Alazan-Əynçay çökəkliyindədir. Baş Küngüt kəndindən çıxmış aیلər tərəfindən Bideytz adlı yerdə salınmış Yeri əhalinin dilində *bidey* "xəm yer, ekilməmiş yer" mənasındadır, -iz formantını isə qədim cəmlik əlaməti kimi qəbul etmək olar. 1917-ci ildə Bideis variantında qeydə alınmışdır.

Bigül or, sada Şəki r-nu ərazisində dağ Yeri əhalinin məlumatına görə, toponim Birgül adının təhrif olunmuş formasıdır. *Bi* komponenti qəd abidələrin dilində "iti uclu, ülgüc" mənasında, *gül* komponenti isə türkdilli xalqların toponimiyasında *qul* variantında "yarğan, qaya" mənasında işlənir. Bu baxımdan oronim "iti uclu qaya" kimi izah oluna bilər.

Bilabənd/Bilabənd oyk, mür Lerik r-nunun cəmiyyəti i.ə v -də kənd Gəncəvi çayının (Lənkeran çayının qolu) sol sahilindən bir qədər aralı, Peştəser silsiləsinin ete-

yindədir. 1933-cü ildə Bilabənd variantında qeydə alınmışdır. Türkdilli xalqların toponimiyasında *bil/bul/bile/bila* variantlarında rast gəlinən birinci komponent "çuxut", "silidürum", "uçurum", "yarğan" mənası daşıyır. Bu söz bir çox Qafqaz dillərində də işlənir. *Bənd* komponenti isə müxtəlif fonetik variantlarda (*band/bənd/bent*) Qafqaz, Orta Asiya, Balkanlar və Yaxın Şərqi regionlarında geniş yayılmışdır. "Sədd", "istehkam", "dağ" (talış), "zirvə", "liman", "tərsənə" (fars), "təpə" və s. mənaları bildirir.

Bilavar/Bilavər oyk, mür Lerik r-nunun Osyedərə i.ə v -də kənd Peştəser silsiləsinin etəyindədir. Oykunm talış dilindəki *bil* (bataqlıq, gölməçə) və *var* (yer) sözlərindən düzəlib, "bataqlıq yer" mənasındadır.

Bilədağ hidr, mür Dəveçi r-nu ərazisində, Taxtakörpü çayının aşağı axını hövzəsində göl. Bu hidronim *bil* (türk dillərində "az mali çökəklik") -*dağ* (*dax/lax/lağ*) komponentlərindən ibarət olub, "çuxur, çökəklik, gölməçə" mənasındadır. Tat dilinin materialları əsasında da eyni mənanı ifadə edir (*bil* "gölməçə, bataqlıq").

Bildirçinli oyk, sada Tərtər r-nunun Sarov i.ə v -də kənd İncəçayın sahilində, Qarabağ düzündədir. Yeri əhalinin verdiyi məlumata görə, kənd Bildirçin adlanan ərazidə salınmışdır. Ərazidə çoxlu *bildirçin* quşu olduğuna görə belə adlandırılmışdır. Tədqiqatçılar isə Bildirçin toponiminin etnonom olduğunu ehtimal edirlər.

Biləcəri oyk, sada Bakı şəhəri, Binəqədi r-nunda qəsəbə Ağsəron yarımadasındadır. 1936-cı ildə yaranmışdır. Tatı mənbələrin məlumatına əsaslanan tədqiqatçılara görə, yaşayış məntəqəsinin adı etnonomun olub, türkdilli xəzərlərin *baləcənar* tayfasının adı əks etdirir. Beləcənarlıların Azərb -na miqrasiyası Sasarı şahı Xosrov Ənuşrovanın (531-579) Azərb -na köçürdüüy xəzərlərlə və VIII əsrin əvvəllərində ərəb əmiri Cərrah ibn Abdullahın Xəzər gəlmişinə hücum edərək onun üç paytaxt şəhərindən bir olan Beləcənar şəhərindən Arana xeyli əhali köçürməsi ilə əlaqələndirilir. Yaşayış məntəqəsinin coğrafi mövqeyinə əsaslanan digər tədqiqatçılar isə bu toponimi qədim türk

dillərindəki *belen* (aşırım, alçaq dağ) və *car/cari* (sıldırım, yarığan) komponentlərinin birləşməsi kimi "aşırımlı yarığan" mənasında izah edirlər. Zəngilan r-nu ərazisində Biləcər (Biləcər) adlı yaylaq da vardır.

Biləğan oyk, sada Ağcabədi r-nunun Boyat i.ə v -də kənd 1917-ci ildə Biləğan, 1933-cü ildə isə Biləxan variantında qeydə alınmışdır. Oykunm Beyləqan toponiminin mənası olub, "düzənlik, çöl" deməkdir.

Biləsar oyk, mür Lənkeran r-nunun cəmiyyəti i.ə v -də kənd Peştəser silsiləsinin yamacındadır. Talış dilində Biləsar şəklində tələffüz olunur. Toponim talış dilindəki *bil* (bataqlıq, göl) və *sar* (baş) sözlərindən birləşməsindən (-ə bitişdirici səstir) ibarət olub, "gölmə baş tərəfində və ya کنارında olan kənd" kimi izah olunur.

Biləsar hidr, sada 1 Lənkeran r-nunun Biləsar kəndi yaxınlığında mineral bulanaq Suyu soyuq, kütkürldür; 2 Lənkeran r-nu ərazisində çay Bəşəri çayının qoludur. Biləsar kəndinin adındandır.

Biləsuvar oyk, mür 1. Azərb -da mızabət r-n Muğan düzündə c. hissəsində İran sərhədi boyunca yerləşir. Mərkəzi Biləsuvar şəhərdir; 2. Azərb -da şəhər, cəmiyyəti Lənkeran r-nu mərkəzidir. Muğan düzündə yerləşir. İlk dəfə XIII əsrə ad mənbələrdə adı çəkilir. Mənbələrin verdiyi məlumata görə, Sasani şahı Xosrov Ənuşrovan (531-579) Kür-Araz ovalığına 10 min *suvar* yerləşdirmişdi. Bu məlumat toponimün ikinci komponentinin etnonim olmasını təsdiqləyir. *Bila* komponenti toponimiyyəda "çöl", "səhra", "düzen" mənaslarında da işlənir. Bu baxımdan Biləsuvar toponiminin etnonomun olub, "Suvar düzü, suvarların yaşadığı düzənlik yer" deməkdir. Yaşayış məntəqəsi 1938-ci ildə rus şairi A S Puşkinin şərəfinə Puşkin adlandırılmışdır. 1992-ci ildən ərazinin qədim adı Biləsuvar özünə qaytarılmışdır.

Biləsuvar or, sada Biləsuvar r-nu ərazisində dağ. Adını yerləşdiyi ərazidən almışdır.

Biləv hidr, mür Ordubad r-nunun Biləv kəndində min bulaq. Suyu soyuq və içməlidir. Hidronim yerli əhalinin dilindəki *bil* (ovuc) və *avav* (su) sözlərindən düzəlib,

"ovuc/a içilən su, bulaq suyu" mənasındadır.

Biləv oyk, sada Ordubad r-nunun cəmiyyəti i.ə v -də kənd Gilan çayının (Arazın qolu) sahilində, Zəngəzur silsiləsinin etəyindədir. Oykunm kəndin ərazisindəki cəmiyyəti bulağın adındanir. Tədqiqatçılar kəndin adının ərazidəki dağlarda olan *biləv* daşlarından götürüldüyünü ehtimal edirlər. Lakin belə olduqda kəndin adı Biləv deyil, *Biləvli* olmalı idi. Oykunm mənbələrdə də Biləv kimi qeydə alınmışdır.

Biləvətə or, mür Babək r-nu ərazisində dağ. Naxçıvan şəhərinin şm.-ındadır. Hün 1033 m. Oronim *Biləv* (ərazidəki cəmiyyəti bulağın adı) və *təpə* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlib, "Biləv təpəsi" deməkdir. Tədqiqatçılar vulkanik süxurlu bu dağda keçmişdə guya biləv daşı olduğu ehtimalıdır. Bu ehtimalı XIX əsrdəki cəmiyyəti bulağın adı ilə əlaqələndirir. 1933-cü ildə r-nun ərazisində Biləvətə, Biləva adı yaşayış məntəqələrin qeydə alınmışdır.

Biləğ oyk, mür Bakı şəhəri, Sabunçu r-nunun cəmiyyəti i.ə v -də ştq (1937-ci ildən) Ağsəron yarımadasının şm.-ında, Xəzər dənizini sahilindədir. XI-XV əsrlərdə Xəzər dənizinin lımanlarından olmuşdur. Keçmiş Biləğ kəndi indiki yaşayış məntəqəsinin q.-ında, Amburan burnunda yerləşirdi. Odu ki, bu burnun adı da Köhnə Biləğ adlanır. Köhnə kəndin ərazisi bataqlıq, qamışlıq olduğuna görə belə əhali XIX əsrin əvvəllərində indiki yeri köçüb məskunlaşmış və yeni məntəqəyə də Biləğ adı vermişdir. Biləğ toponimi tat dilindəki *bil* (bataqlıq, sucaq yer) və *ğah* (yer) sözlərindən ibarət olub, "bataqlıq, qamışlıq, gölməçə" deməkdir. Bu toponim müxtəlif mənbələrdə Bilə, Biləğ, Biləğ, Bildi (bataqlıq kənd) variantlarında qeydə alınmışdır. Keçən əsrin 60-cı illərindəki Quba r-nunun Rük i.ə v -də də Biləğ (Biləğ) adı kənd olmuşdur.

Bili oyk, sada Astara r-nunun Siyaku i.ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir. Toponim tat dilindəki *bil* (suyaq, bataqlıq sözündən) və -i topoformantının birləşməsindən ibarət "bataqlıq yerdə salınmış kənd" mənası sözi kimi izah olunur. Yerli əhalinin dilində

Bilici Qorqa

bili "ördək" mənasında işlənir Bu baxımdan oykonim Zəngilan r-nundakı Ördəkli oykonimin sinonimidir.

Bilici Qorqa *oyk. mür* Dəveçi r-nunun Pirebədi i.ö v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir 1917-ci ildə Bilicə şəklində qeydə alınmışdır 1933-cü ildə ərazidə Bilici qazma adı kənd de olmuşdur Yaşayış məntəqəsi 1783-cü ildə Qubalı Fətəli xanın Qarabağdan gətirdiyi bilici tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Kəngərliyə bir qolu olan *bilicilərin* adı ilə ərazidə dörd yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır. Dağ Bilici, Düz Bilici, Bilici Sursur və Bilici Qorqa Bunlardan bir (Bilici Sursur) hal-hazırda mülcəd deyil Kənd Qorqa kəndinin yaxınlığında yerləşdiyinə görə bu adı almışdır Etmotoponimdir Dağüstində Bilici adı qəbənin olduğu da məlumdur

Bilici dağ or. mür Dəveçi r-nu ərazisində dağ Oronim kəngərliyə bilici tayfasının adını əks etdirir

Bilistan *oyk. mür* İsmayılı r-nunun Keyvəndi i.ö v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin c. etəyindədir Toponim tat dilindəki *bil* (suaq yer, bataqlıq, çökəklik) və *-stan* (yer, məkan) komponentlərinin birləşməsi kimi "çökəklik yer" mənasında izah edilir

Bilnə *oyk. düz* Yardımlı r-nunun Vergədəzi i.ö v -də kənd Peştəser silsiləsinin etəyindədir Lenk r-nunda da Aşağı və Yuxarı Bilnə kəndlər var Toponim tələs dilindəki *bil* (bataqlıq, suaq yer) sözü və *-nə* topoformantının birləşməsindən əmələ gəlib, "bataqlıqda yaşayış yer" mənasındadır.

Bilnəçay *hidr. mür* Lenk r-nu ərazisində çay. Lenkəran çayının mənbə hissəsinin adıdır. Ərazisindən axdığı Bilnə kəndinin adı ilə adlandırılmışdır

Bilnə *oyk. sada* İ Bakı şəhəri, Əzizbəyov r-nunun cinyadı i.ö v -də kənd və qəsbə (1936) Abşeron yarımadasındadır Yaşayış məntəqəsinin ərazisi keçmişdə Nardaran kəndinin əkin sahəsi və heyvan saxladığı yer olmuşdur Sonralar müxtəlif ərazilərdən köçüb gəlmiş ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində kənd yaranmışdır 1917-ci ildə kəndin adı Bino-Kürkənd şəklində

Binələr

qeydə alınmışdır *Bina* sözü toponimiya da həm ayrılıqda, həm də topokomponent kimi geniş yayılaraq "kənddən kəndə, müstəvii təsərrüfat məqsədilə salınan müvəqqəti yaşayış yeri, yurd", müvəqqəti yaşayış yerlər böyüyüb kənd çevrildikdə isə "daimi yaşayış yeri" mənalarında işlənir; 2. Xocavənd r-nunun Domi i.ö v -də kənd Dağ etəyindədir. 1992-ci ilədək Domi adlandırılmışdır *Domi* sözü də *bina* sözüə yaxın "oturmaq, ayağını qatlayıb aşağı çökmək" mənaları ilə bağlıdır

Bine or. sada. Şərur r-nu ərazisində dağ. Ehtimal etmək olar ki, ətraf kəndlərdə yaşayan əhali dağdan yaylaq, bine yer kimi istifadə etdiyindən dağ bu adı almışdır.

Binə Xocavar *oyk. mür* Masallı r-nunun Banbaş i.ö v -də kənd Lenkəran ovalığında Yaşayış məntəqəsi keçmişdə Xocavar (ındı mövcud deyil) kəndinin bina yer olmuşdur XIX əsrin axırlarında kəndin əhalisi bina yerində məskunlaşaraq yeni yaşayış məntəqəsinin əsasını qoymuşdur Toponim "Xocavar kəndinə məxsus bine" mənasındadır

Binəbəy *oyk. mür.* Astara r-nunun Siyaku i.ö v -də kənd Peştəser silsiləsinin etəyindədir Kəndin adının "bəyə məxsus bine, yurd, məskən" mənasında olduğu ehtimal olunur Bu baxımdan oykonim Böylük (Saatlı) oykonimin sinonimidir

Binədərəsi *oyk. mür* Xocavənd r-nunun cinyadı i.ö v -də kənd Dağətəyi ərazidədir XIX əsrdə gəlmiş ermənilər burada məskunlaşdıqları sonra kəndin adı təhriq olunaraq Banazur adlandırılmış, 1992-ci ildən isə indiki adı bərpa olunmuşdur Keçən əsrin əvvəllərində Qubadlı qəzasında Binədərəsi kəndi qeydə alınmışdır Oykonim "müvəqqəti yaşayış məntəqəsi olan dərə" mənasındadır

Binələr *oyk. sada* Ağdaş r-nunun Güvəkənd i.ö v -də kənd. Şirvan düzündədir Mənbələrin verdiyi məlumata görə, keçmişdə yayı Şokı r-nunun Daşaqılı və Gəldək kəndləri arasındakı Ağcaqala adlı yerdə, qışı isə Kür sahilində, Abad və Pirozə Qaraoğlan kəndləri arasındakı ərazidə keçirmiş *binələr* adı elatin adındadır Sonralar həmin elat Münçüqlü, Qaraağac və Tava adlı yataqların ətrafında məskunlaşmış indiki kəndin əsasını qoy-

Binəqədi

muşdur Yeni salınmış yaşayış məntəqəsi də həmin elatin adı ilə adlandırılmışdır Etmotoponimdir 1933-cü ildə oykonim Binəcər variantında da qeydə alınmışdır Kürdəmir r-nunun Pədar i.ö v -də isə Binəcik adı kənd olmuşdur

Binəqədi *oyk. mür* İ Bakı şəhərində inzibati r-n Abşeron yarımadasının q. hissəsində yerləşir Biləcən, Xocəsən, Binəqədi, Dəməgül yaşayış məntəqələri r-nun ərazisindədir. Mərkəzi Binəqədi qəsəbəsində Keçən əsrdə bir müddət Kurov r-nu da adlanmışdır; 2. Binəqədi r-nunun cinyadı i.ö v -də ştq Abşeron yarımadasındadır Binəqədi Abşeronun ən qədim yaşayış məntəqələrindən, eyni zamanda ən qədim neft rayonlarından XIX əsrə aid mənbələrdə Binəqəzi variantında da qeydə alınmışdır Tədqiqatçıların fikrincə, həmçinin yerli əhəlinin məlumatına görə, toponim *bina* və *qədi/qədi* (ərəb dilində "qazi"/*qazi* sözlərinin birləşməsindən ibarət olub, "qazının binəsi, qazıya məxsus bine" mənasındadır Lakin toponimün ikinci komponenti *qədi* gedik sözünün fonetik variantı kimi "dağda çökək yer, aşırım, dağlar arasında düzəngah", *qazi* isə *gez(i)* sözünün fonetik variantı kimi "gediyin ən alçaq hissəsi" mənalarında da qəbul edilir

Binəqədigölü *hidr. mür* Abşeron yarımadasının şm -q. hissəsində, Binəqədi kəndi ilə Masazir kəndi arasında yerləşir Axarsız şor göldür Binəqədişor da adlanır *Binəqədi* və *göl* komponentlərindən (nü mənsub şəkl) ibarət olub, "Binəqədi ərazisində olan göl" deməkdir

Bioyq or. mür Şeki r-nu ərazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin c. yamacındadır Hün 2204 m Oronim düzgün variantı Bioyqurd Tədqiqatçılar türk dillərindəki *bi* (mədyan) və Azərb. dilindəki *oyuq* (mağara, kaha, quyu) komponentlərinin birləşməsindən əmələ gəlmiş bu sözü "mədyan mağarası, mədyan quyusu" kimi izah edirlər

Bir May *oyk. mür* İmişli r-nunda ştq B a x Böhrəmtope

Bir nömürli *Mayak* *oyk. mür* Neftçala r-nunun Bankə qəsəbə i.ö v -də qəs Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsi Bankə Balıq Kombinatının əsas votogəsi yer-

Birinci Alıcanlı

leşon I Mə-li Mayak yaxınlığında salındığı (1966) üçün belə adlandırılmışdır

Birinciçay *hidr. mür* Şərur r-nunda çay Arpaçayın (Araz hovzəsi) qoludur Birəçay variantında da qeydə alınmışdır Hidronim *bira* (toponimiya da iki və daha artıq çay və ya çay qolunun birləşməsindən yaranan çay adlarında özünü göstərən topoformant) və çay sözlərindən düzəlib, "birləşmiş, qovuşub birlikdə axan çay" deməkdir Rusiyanın Xabarovsk vilayətində Bira və Boytık Bira (Amurun sol qolu, Kuldur və Sutar çaylarının birləşməsindən əmələ gəlmişdir) çayı və bu çayın sahilində Bira, Birakan qəsəbələri, Ermənistanın Birekovan, Xakəs vilayətində Birkıç qəsəbələrindən adları da bu sözlə bağlıdır 1933-cü ildə İsmayılı r-nunun Həfəsiyab i.ö v -də Bıradır, Salyan r-nunun Çuxanlı i.ö v -də Bıratman adlı yaşayış məntəqələri də qeydə alınmışdır

Birinci Ağalı *oyk. mür* Zəngilan r-nunun Ağalı i.ö v -də kənd Həkeri çayının sol sahilində, dağətəyi düzənlikdədir Kənd yerli əhali arasında Böyük Ağalı, yaxud Aşağı Ağalı kimi də tanınır Azərb toponimiyaında "birinci" komponenti "əvvəlinci", "ilkın", "baş", "aşağı və ya yuxarı", "böyük" mənalarını verir Ağalı komponenti isə burada məskunlaşmış nəslin adıdır Etmotoponimdir

Birinci Alxasova B a x Alxasova **Birinci** *Alibeyli* *oyk. mür* Zəngilan r-nunun Alibeyli i.ö v -də kənd. Həkeri çayının sahilində, Bərgüşad silsiləsinin etəyindədir Kəndin ərazisi əvvəllər Ağdam r-nunun Alibeyli kəndinin yaylaq yer olmuşdur. Sonralar həmin kənddən köçüb gəlmiş ailələr yerdə məskunlaşmış, yeni kənd də öz əvvəlki adlarını vermişlər

Birinci Alıcanlı *oyk. mür.* Zordab r-nunun Çalı i.ö v -də kənd Şirvan düzündədir Kəndin sakinlər vaxtilə Ağsu r-nundakı Tökli kəndindən goldiklərinə görə Tökli Alıcanlı adı ilə də tanınır Səpənçax adlanan bu yer XIX əsrdə *Alıcan* adı ilki sahibinə məxsus olmuş, sonralar bu ərazidə salınan yaşayış məntəqəsi də Alıcanlı adlandırılmışdır "Birinci" komponenti isə oykonimi cinyadı kənd adından fərqləndirmək üçün əlavə olunmuşdur

Birinci Aral

Birinci Aral oyk. *mür* Ağdas r-nunun Xorrov i ə v -də kənd Şırvan düzündədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ikinci yarısında yaxınlaşdığı Şəmsabad kəndindən ayrılmış ailələrin xəzinə (dəvlet) torpağı sayılan Aral adlı torpaq sahəsində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Əvvəllər Təzəkənd, bir qədər sonra Tezə Şəmsabad adlandırılan bu kənd yerli əhalinin dilində Aral Bir (yəni Birinci Aral) de adlanır *Aral* sözü türkdilli xalqların toponimiyasında "bitkili torpaq sahəsi", "quru", "ada" və s. mənalarda işlənmişdir. Sözlün "ayrılmış", "kənar" mənaları da vardır Qazaxıstan və Özbəkistan ərazisində yerləşən dəniz və Amudəryə çayının mənsəbindəki adalı sahə də Aral adlanır

Birinci Aratəkənd oyk. *mür* Ağsu r-nunun Ərəbuşağı i ə v -də kənd Şırvan düzündədir Keçmişdə Şırvandakı Gorus mahalının tərkibində olduğu üçün Gorus Aratəkənd adlandırıldı XX əsrin 30-cu illərindən həmin kənddən çıxan bir qrup ailə İkinci Aratəkənd yaşayış məntəqəsini saldıqdan sonra Gorus Aratəkənd Birinci Aratəkənd adlandırıldı Burada "birinci" komponenti "ilk, mənə" mənalarını daşıyır Bəzi tədqiqatçılar bu toponimin ikinci komponentini monqol mənşəli *oyrat* tayfa adının fonetik dəyişikliyi uğramış forması hesab edirlər Azərb -də xalq coğrafi termini olan *arat* rəyefin nəfisi hissələrdən olan soraşmış torpaqların yuyulub təmizlənməsi prosesinə, dağıdıcı rayonlarda isə dincə qoyulmuş, əkilməyən torpaqlara deyilir Deməli, kənd yaxıtlı Gorus mahalının dincə qoyulmuş torpaq sahələrində salındığı üçün belə adlandırılmışdır 1992-ci ilədək kəndin adı Məşadqanlı olmuşdur

Birinci Aşıqlı oyk. *mür* Beyləqan r-nunun Əlincəzərli i ə v -də kənd. Yuxarı Qarabağ kəndlərindən 4 km aralı, Mil düzündədir Müləhizələrə görə, kəndin adı keçmişdə Mil-Qarabağ düzlərində yaşamış xələc tayfasının *aşıqlı* tirsinin adı ilə bağlıdır Birinci komponenti isə yaşayış məntəqəsinin adını digər kənd adlarından fərqləndirmək üçün əlavə edilmişdir

Birinci Biləcik oyk. *mür* Şəki r-nunun Aşağı Göynük i ə v -də kənd. Alazan-Əyrinçay çökəkliyindədir Keçmişdə Biləcik adlanan

Birinci İpək

bu kənd XVIII-XIX əsrlərdə İran əsaretinə və çarizmə qarşı mübarizə mərkəzlərindən biri olmuşdur Kollektivləşmə illərindən bəri bura köçmüş ailələr unduki İkinci Biləcik kəndini saldıqdan sonra Birinci Biləcik adlandırılmışdır Biləcik kəndinin ilk sakinləri mənsəpə Türkiyənin *Biləcik* mahalından çıxmış və orta əsrlərdə burada məskunlaşmış ailələr hesab olunurlar

Birinci Çəğan oyk. *mür* Şamaxı r-nunun Dədəgünəşi i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir Kənd Çəğan mineral bulacağının yaxınlığında *məmmədşəlimli* nesli tərəfindən salındığı üçün əvvəllər Çəğan Məmmədşəlimli adlanmışdır. Sonralar bu kənd yalnız buluğın adı ilə adlandı. *Çəğan* türk-monqol dillərində "ağsu" deməkdir

Birinci Dərəşəm oyk. *mür* Babək r-nunun Nəhrəm i ə v -də kənd Araz çayı dərəsindədir Toponimin ikinci komponenti Dərəşəm X əsrə aid mənbələrdən məlumdur Dərəşəm adlanan yerdə sonralar d.y stansiyası və yaşayış məntəqəsi yaranmışdır *Dərə* və *şəm* komponentlərindən düzəlmiş bu söz "qamışlı dərə" mənasındadır Toponimin birinci komponenti isə onu eyniadlı digər kənd adlarından fərqləndirməyə xidmət edir

Birinci Ərəbcəbirli oyk. *mür* Göyçay r-nunun Şəhadət i ə v -də kənd Bozdağ silsiləsinin etəyindədir Kəndin adı 1917-ci ildə Ərəb Cabrili, 1933-cü ildə Ərəb Cabrili şəklində qeydə alınmışdır Oykonimin ikinci komponenti Ərəbşanlı tayfasının XIX əsrdə 12 ailədən ibarət *ərəbcəbirli* tirsinin adı ilə bağlıdır Birinci komponent isə onu eyniadlı digər yaşayış məntəqəsindən ayırmağa xidmət edir Etnotoponimdir

Birinci İmamverdidli oyk. *mür* Beyləqan r-nunun Bünyadlı i ə v -də kənd Mil düzündədir Keçmişdə İmamverdidli adlanan yaşayış məntəqəsinin İkinci İmamverdidli kəndi ayrıldığı üçün bu adı almışdır Etnotoponimdir

Birinci İpək oyk. *mür* Laçın r-nunun Təzəkənd i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidedir 1933-cü ildə ərazidə Birinci, İkinci və Üçüncü İpək adlı üç kənd qeydə alınmışdır Sonralar iki kəndin adı dəyişdirilmiş, yalnız Birinci İpək saxlanılmışdır

Birinci Qaradəmirci

Birinci Qaradəmirci oyk. *mür* Bərdə r-nunun Qaradəmirci i ə v -də kənd Törtər çayından 3 km aralı, Qarabağ düzündədir Oykonimin birinci komponenti onu eyniadlı ikinci yaşayış məntəqəsinin adından fərqləndirməyə xidmət edir İkinci komponent isə burada məskunlaşmış *qaradəmirci* elatının adındadır Etnotoponimdir

Birinci Qaralı oyk. *mür* Neftçala r-nunun Aşağı Qaramanlı i ə v -də kənd. Salyan düzündədir Sonralar İkinci Qaralı kəndi yarandıqdan sonra Birinci Qaralı adlandırılmışdır (1917) Etnotoponimdir

Birinci Mahmudlu oyk. *mür* Füzuli r-nunun Əhmədşeyli i ə v -də kənd Düzənlikdədir Etnotoponimdir Üç kənddən ibarət olan eyniadlı yaşayış məntəqələrini bir-birindən fərqləndirmək məqsədilə *birinci* komponentdən istifadə edilmişdir

Birinci Meyniman oyk. *mür* Hacıqabul r-nunda kənd Kür çayının sahilində, Şırvan düzündədir XIX əsrə aid mənbələrdə Meyneman, 1933-cü ildə Meynəman şəklində qeydə alınmışdır Yaşayış məntəqəsi Kür çayının üstündə baliq vətəgesi əsasında yaranmışdır İlk sakinlər Cənubi Azərb -dən buradakı baliq vətəgələrində işləməyə gəlmiş azərb ailələr olmuşlar Sonralar ondan yeni məntəqə yaranmış və toponimin əvvəlində *birinci* sözü əlavə edilmişdir Meynəman komponentinin fars dilindəki "məhman" (qonaq, gəlmə) sözünün fonetik variantı olduğuunu ehtimal etmək olar.

Birinci Milli oyk. *mür* Kəlbəcər r-nunun Sınqışlı i ə v -də kənd. Törtər çayının sahilində, Qoçdaş dağının etəyindədir Tədqiqatçılara görə, toponimin ikinci komponenti yürüklərin (Türkiyə) tərkibindəki *milli* tayfasının adı ilə bağlıdır. Yaşayış məntəqəsi 1920-ci illərdə İkinci Milli kəndindən ayrılmış ailələr tərəfindən salınmışdır

Birinci Nügədi oyk. *mür* Quba r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağın sol sahilində, Qusar maili düzənliyindədir XVIII əsrə aid sonodlorn məlumatına görə, Quba şəhərinin əhalisinə mənsub bağ ərazilərində ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranan yaşayış məntəqəsi Nügədi (tat dilində "yeni kənd, toz kənd") adlandırılmışdır Sonralar kənd böyüyərək iki yerə ayrılmış və onlar

Birinci Tığış

bir-birindən fərqləndirmək üçün adlarının əvvəlində *birinci* və *ikinci* sözləri artırılmışdır

Birinci Paşalı oyk. *mür* Hacıqabul r-nunun Udullu i ə v -də kənd. Pirsəat çayının sahilində, dağətəyi səhərdə Keçmişdə Paşalı kənd de adlanmışdır Etnotoponim hesab olunur 1876-cı ildə 36 ailədən ibarət olan bu kənd XIX əsrin axırlarında böyüyərək iki yerə ayrılmışdır Bu kənddən İkinci Paşalı kəndi ayrıldıqdan sonra kəndin adının əvvəlində *birinci* sözü artırılmışdır

Birinci Səmədxanlı oyk. *mür* Masallı r-nunun Şərəfi i ə v -də kənd. Lenkeran ovalığında Etnotoponimdir Əvvəllər Səmədxanlı adlandırılan bu kənddən sonralar başqa bir yaşayış məntəqəsi - İkinci Səmədxanlı ayrıldığı üçün kənd Birinci Səmədxanlı adlandırılmışdır

Birinci Şahsevən oyk. *mür* Beyləqan r-nunun Şahsevən i ə v -də kənd. Araz çayından 3 km aralı, Mil düzündədir Daşburun stansiyası buradakı Birinci komponent eyniadlı yaşayış məntəqələrini fərqləndirir İkinci komponent isə etnotoponim olub, şahsevən tayfalar birliyinin adını əks etdirir

Birinci Şıxlı oyk. *mür* Qazax r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kür çayının sağ sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir Kəndin adındakı birinci komponent onu ərazidəki İkinci Şıxlı kəndindən fərqləndirmək üçün artırılmışdır İkinci komponent isə qazaxların *sıxlı* qolunun adını əks etdirir Mənbələrdə 1537-ci ildə Şəmkirdən köçüb Qazax mahalına gələn Ağdövlət Məhəmməd ağarın oğlu Şıxlı və onun övladları haqqında məlumat verilir

Birinci Şordəhnə oyk. *mür* Ağdas r-nunun Qesil i ə v -də kənd Şırvan düzündədir Toponimin ikinci komponenti *şor* (göl, şoran yer) və *dəhnə* (çayın dərənin dar hissəsindən düzənliyə çıxdığı yer) sözlərindən düzəlir. "şoran yerdə çay ağzi və yaxud çayın gölə töküldüyü yer" mənasındadır Kəndin adındakı *birinci* sözü onu eyniadlı digər yaşayış məntəqəsindən fərqləndirmək üçün artırılmışdır

Birinci Tiğik oyk. *mür* Laçın r-nunun Qarıkaha i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidedir Adını ərazidəki eyniadlı (Tiğik) dağdan

Birinci Tıyaqam

almışdır Yaşayış məntəqəsi bu dağın eto-
yində yerləşir Sonralar Tıyığ adı ərazidə
ikinci Tıyığ kəndi yaranmış və Tıyığ kənd-
lərini fərqləndirmək üçün əvvəlinə *birinci*
sözü artırılmışdır

Birinci Tıyaqam oyk., *mür* Masallı r-nun-
nun Hiçgədəre i ə v -də kənd Lenkeran
ovalığında Kəndin yaxınlığındakı İkinci
Tıyaqam yaşayış məntəqəsi bu kəndin əsa-
sında yaranmışdır Toponimin ikinci kom-
ponenti *tıyaqam* tələffüz dilində "təkanlı" mənə-
sindədir

Birinci Udullu oyk., *mür* Hacıqabul r-nun-
nun Udullu i ə v -də kənd Pırsaq çayının sol
sahilində, Ləngəz silsiləsinin (Böyük Qaf-
qaz) etoynəndir Əvvəlki adı Cəngən olmuş-
dur Yaşayış məntəqəsinin adının şəhsevən-
lərin *udullu* və ya xəzərlərin *edilli* tayfa ad-
ları ilə bağlı olması haqqında mülahizələr
var Hər iki halda etmotoponimdir

Birinci Yeddioymaq oyk., *mür* Masallı
r-nunun Yeddioymaq i ə v -də kənd Vileş
çayının sahilində, Lenkeran ovalığında
Yaşayış məntəqəsi şəhsevənlərin *yeddioy-
maq* qolunun Təliş xanlığı dövründə burada
məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır
Emotoponimdir Oykonimin birinci kompo-
nenti "baş, əsas, mənbə" mənalarını bildirir

Birinci Yeniyol oyk., *mür* İsmayılı r-nun-
nun Təzəkənd i.ə.v.-də kənd Dağətəyi ərazi-
dədir Keçmiş adı Nügedi (tat "yeni kənd")
olmuşdur 1935-ci ildən Yeni Yol (Sovet hak-
kumiyətin illəri üçün xarakterik adlardandır)
adlandırılmışdır Sonralar həmin kənddən
ayrılmış ailələr tərəfindən yeni yaşayış mə-
ntəqəsi (İkinci Yeniyol) yaranmış və bu oykoni-
min əvvəlinə *birinci* sözü artırılmışdır

Birinci Yüzbaşı oyk., *mür* Ağdam r-nun-
nun Xundristan i ə v -də kənd Qarabağ dū-
zündədir Keçmişdə Yüzbaşı adlanan bu
kənddən XIX əsrdə başqa bir yaşayış mə-
ntəqəsi (İkinci Yüzbaşı) ayrıldıqdan sonra
kənd Birinci Yüzbaşı adlandırılmışdır

Birinci Zabrat oyk., *mür* Bakı şəhəri, Sa-
buncu r-nu ərazisində d y stansiyası və yaşayış
məntəqəsi Oykonim "Zabrat adlı yaşayış
məntəqəsinin girs hissəsi" mənəsindədir
Bist oyk., *sadə* Ordubad r-nunun cəniadlı
i ə v -də kənd Gilan çayı (Arazın qolu) ilə

Bobləbənd

ona soldan birləşən Nəsravaz çayı arasında,
Zəngəzur silsiləsinin yamacındadır Oykoni-
min fars *best* sözündən olub, "dəre, vadi"
mənəsində, təsərrüfatla əlaqədar yaranmış-
dır, "karvansara sahibii" mənəsində işlə-
məsi haqqında mülahizələr var Lakin
toponimiyada *Bist* adının fars "iyirmi" mənə-
li söz kimi kəndin yaranması ilə bağlılığı
haqqındakı fikir daha ağıblatandır. Bu fikrə
gərə, kəndin əsası 20 ailə tərəfindən qoyul-
duğu üçün ona *Bist* (iyirmi ailə) adı veril-
mişdir

Bist hidr., *sadə* Ordubad r-nunda min su
bulaqları *Bist* kəndindən şm -də, Ələhi çayın-
ın sol sahilindədir İki bulaqdan ibarətdir
Suyu soyuq və içməlidir Adını yaxınlığında
yerləşdiyi kəndin adından almışdır

Blu oyk., *sadə* Astarə r-nunun Siyaku
i ə v -də kənd Lenkeran ovalığındadır Kənd
öz adını yaxınlığıdakı min su bulağından alın-
mışdır Əsli Büyüev olan bu hidronim
təliş dilindəki *büy* (iy, qoxu) və *ov* (su) söz-
lərindən ibarət olub, "iyli, qoxulu su" mənə-
sindədir

Bizelyr oyk., *mür* Lenk r-nunun Pırsəra
i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Toponim
təliş dilindəki *biz* (keçi) və *zeyid* (saxlamaq)
sözünün birləşməsindən eməle gəlib, "keçi
saxlanılan yer" mənəsində izah olunur
Əslində *buz* (dağ) və *yer* komponentlərindən
ibarət toponim "dağətəyi saha" mənəsini bil-
dirir

Bizlan oyk., *mür* İsmayılı r-nunun Turcan
i ə v -də kənd Dağətəyi silsiləsinin c -ş
ətoynədədir Bəzi tədqiqatçılara görə, toponi-
min İran dillərindəki *vīs* (ev) və *lan* (hasar,
divar) sözlərinin birləşməsindən eməle gə-
lib "divarla əhatə olunmuş ev, hasarlı ev"
mənəsindədir Əslində *Bizlan* "dağla əhatə
olunmuş" kimi izah edilə bilər

Bobla oyk., *sadə* Lenk r-nunun Dəstər
i ə v -də kənd Dağlıq ərazidədir Kəndin
ərazisindəki Bobla təbəəsi bir hesab edilir
Kənd öz adını pırn adından almışdır Təliş
dilindəki *baba/boba* (pir) və *-lə* (şək) kom-
ponentlərindən düzəlmiş bu oykonim "pir
yeri" mənəsindədir

Bobləbənd or., *mür* Lenkeran r-nunda
dağ Lenkeran çayının sağ sahilindədir Hün

Boğlaçay

664 m. Boboloband variantında da qeydə
almışdır Oronim təliş dilindəki *baba/boba*
(pir), *-lə* (-li şək.) və *band* (tepe, kiçik dağ)
komponentlərindən ibarət olub, "müqəddəs
tepe, baba dağı" mənəsindədir

Boğlaçay hidr., *mür* Lenkeran r-nunda
çay Lenkeran çayının qoludur. Adını ərazi-
dəki eyniadlı dağdan almışdır

Boğaz düzənliyi or., *mür* Samur-Dəvəçi
ovalığının Aşçeron yarımadasına qoşulan və
ondan Sumqayıt çayı ilə ayrılan hissədir
Buradakı *Boğaz* sözü "keçid" mənəsində iş-
lənmişdir Düzənlik Böyük Qafqazın c -ş
qurtaracağı ilə dəniz arasında dar keçid təşkil
etdiyinə görə belə adlandırılmışdır Boğaz
düzənliyi susuz olub, bəzi yerləri şoranlıdır
Qış otlaqları kimi istifadə edilir

Boğboğa or., *sadə* Aşçeron yarımadasın-
da, Sabuncu ştq.-nin ç -ində palçıq vulkanı
Hün 87 m Palçıq vulkanları püskürərkən
yer səthine çıxan su, palçıq və qaz müxtəlif
səslər çıxarır Belə vulkanlar əhali arasında
boğ-boğa və ya *pilpila* adlandırılır Boğboğa
sözü vulkanın çıxardığı səsə müvafiq olaraq
təqəddir təkrar xarakter daşıyır

Boğda or., *sadə* Daşkəsən r-nunda dağ
Şahdağ silsiləsinin şm yamacında, Şəmkr
çayının sahilindədir Hün 3102 m Boğdağ
variantında da qeydə alınmışdır Oronimin
türk dilindəki "şiş papaq" mənəli boğdak söz-
zünden olması ehtimal etmək olar *Boğ*
komponenti toponimiyada əsasən oronimi-
yada geniş yayılmışdır Dağıstanda Boğaz
dağ silsiləsinin, Buryat Muxtar Vilayətində
Boxan r-nunun adı da bu komponentlə bağ-
lıdır

Boğurxan or., *sadə* Əsgəran r-nu ilə Xo-
cavənd r-nu sərhədində dağ. Köndələncəyin
yaxınlığındadır Hün 1584 m Bağurxan, Ba-
ğurxan da adlanır Oronim orada müqəddəs
sayılan Boğurxan qayasının adı ilə bağlıdır
Qırmızı rəngli, vulkan mənşəli süxurdan ib-
rət olan bu qayanın başında qədim məbəd
xarabalığı var Bu piro sönüş qadınları müra-
ciət edirlər Tədqiqatçılar belə güman edir-
lər ki, Boğurxan din xadimi olmuş və orada
dofin edildikdən sonra qəbri sitayiş yeno
çevrılmışdir

Bolludərə

Boladı oyk., *mür* Lenkeran r-nunun cəniadlı
i ə v -də kənd Boladı çayının sahilində,
Lenkeran ovalığında Yeri tələffüz for-
ması Bolodird Tədqiqatçılara görə, oykoni-
min *bol* və təliş dilindəki *d* (kənd) sözlər-
indən ibarət olub (-ə bitirdicisi saidir), "bolluq
kəndi, varlı kənd" mənəsindədir Yaşayış
məntəqəsi haqiqətən də r-nun ən varlı və
böyük kəndlərindən bəndir

Boladı hidr., *sadə* Lenkeran və Masallı
r-nlarında çay Mənbəyini Alaşar-Burovar
silsiləsindən (860 m hündürlükdən) alır Əsas
qolu Boradığah (Seydan) çaydır Xəzər dən-
izinə tökülür Suvarmada istifadə olunur
Yuxarı axınında Ölümrü, aşağı axınında
Qumbəşi adlanır. Hidronim eyniadlı yaşayış
məntəqəsinin adından yaranmışdır

Bolçalı oyk., *mür* Xanlar r-nunun eyniadlı
i ə v -də kənd Qoşqar çayının (Kürün
qolu) sol sahilində, Qafqançala silsiləsinin
ətoynədədir Oykonim *bol* (yükseklik), *çal*
(ətək) və *-i* (mənsub şəkl) komponentlərin-
dən düzəlib, "dağətəyi" deməkdir

Boldan or., *mür* Lenk r-nunda, Limer çayın-
ın mənbəyi yaxınlığında dağ Təliş silsilə-
sinin zirvələrindən bəndir Hün 1980 m
Oronim "böyük dağ, yüksək dağ" mənəsində-
dir İran yaylasının ç -ində, Bakıda
Bolun dağ keçidi (hün 1792 m), Xəbarovsk
vilayətində Bolun gölü, Gürcüstanda Bolnisi
şəhəri, Türkiyədə Bolu ili və s. qeydə alın-
mışdır

Bolqar hidr., *sadə* Yardımlı, Cəlilabad və
Biləsuvar r-nlarının ərazisindən axan çay
İran ərazisində Qaracadağın şm yamacından
başlayıb Biləsuvar r-nunda Mahmudçala
gölünə tökülür Orta axarında İranla sərhəd
xəttini təşkil edir Yay fəslində suyu quru-
yur Suvarmada istifadə olunur. Üzərində
Bolqarçay su anbarı yaradılmışdır (1965)
Təlişlə əsaslı Bolharı, VII əsrə aid mənbələr-
də Baranrud, XIV əsrdə Bacrovənçay
formasında qeydə alınmışdır Bolqarçay isə
onun yuxarı axınıdır Toponimin er-
kən orta əsrlərdə Azorb -da məskunlaşmış
türkdilli bulqar tayfasının adı ilə bağlılığı
güman olunur

Bolludərə oyk., *sadə* Şəki r-nunda qo-
sobə Düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsi

Bolebani

Bolludərə adlı ərəzide salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Dərənin torpağı məhsuldar, bərəkətli olduğu üçün ona belə ad verilmişdir.

Bolebani or. *mür* Lənkeran r-nunun ərəzində dağ Balaband variantında da qeydə alınmışdır. Oronim "hündür dağ" kimi izah olunur.

Bolsulu oyk. *sədə* Beyləqan r-nunun Təzəkənd i o v -də qəsəbə Orconikidze adına kanaldan 4 km aralı, Mil düzündədir. Qəsəbə kanalın yaxınlığında, Bolsulu adlanan ərəzide salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Bozi mənbələrdə Bolsulu variantında da qeydə alınmışdır. Gürcüstanın Bolnisi r-nu 1948-ci ildə Bolus adlandırıldı.

Bomadın or. *mür* Lerik r-nu ərəzində, Limer çayının mənbəyi yaxınlığında dağ Talış silsiləsinin zirvələrindən biridir. Oronim türk dillərindəki *bom/bam* (yüksek) və *dımdın* (düşərgə) sözlərindən düzəlib (-a bitirdinci sədir), "yüksek yerdə dayanacaq, düşərgə" deməkdir.

Bondurcan or. *düz* Ağsəronda dağ Əsli Bondurcadır. Oronim "təpə, dikdir" deməkdir.

Bonquşqaya or. *mür* Qobustanda, Cəngi çayının aşağı axarından c -da dağ Hün 503 m. Oronim *bonquşt* (tat *bünkuşt* "o tərəfdəki, o laydakı") və *qaya* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlib, "o tərəfdəki qaya" deməkdir. Bozən Boquş qaya variantında da qeydə alınmışdır.

Boradığah oyk. *mür* Masallı r-nunun cymıadlı i o v -də ştq. Boradığah çayının sahilində, Lənkeran ovalığında. Toponim talış dilində Boradıqə şəklində tələffüz olunur. Tədqiqatçıların fikrincə, *bir* (böyüktək kol) və *dığə* (su çıxmayan əkin yeri, yüksəklik) sözlərindən ibarət olub, "böyüktəkli yüksəklikdə su çıxmayan əkin yeri" mənasındadır. Lakin toponimin *bor/box* (bitkisiz sahə) və *dığah* (yaşayış yeri) komponentlərindən ibarət olub, "bozqır yerdə yaşayış məntəqəsi" mənasında olduğunu da düşünmək olar.

Boradığah hidr. *sədə* Lənkeran r-nunda çay Boladı çayının sol qoludur. Yuxarı axarında Seydan çayını adlanır. Çay adını ərəzi-

Borsunlu

sindən aldığı eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır.

Borankeənd oyk. *mür* Salyan r-nunun Şorsulu i.ə v.-də kənd Bala Kür (Aqşa) çayının sahilində, Salyan düzündədir. Tədqiqatçıların fikrincə, toponim *borani* (ətə) və *kənd* sözlərindən düzəlib, etnonomun hesab olunur. Yaşayış məntəqəsini qaraçaylıların *baranilər* tayfasına mənsub ailələrin saldığı güman edilir. Oykonimi *borani* (tərəvəz növü) və *kənd* sözlərinin birləşməsi kimi "boranı ökələn, yetişdirilən kənd" mənasında da izah edirlər.

Borbor oyk. *sədə* Dəveçi r-nunun Rəhmli i o v.-də kənd Samur-Dəveçi ovalığında. 1917 və 1933-cü illərdə Burbur variantında qeydə alınmışdır. 1917-ci ildə Şamaxı ərəzində də Borbor kəndinin olması haqqında məlumat verilir. Tədqiqatçıların fikrincə, kənd XVIII əsrin axırlarında Qubalı Fətəli xanın Cənubi Azərb -dan köçürüb gətirdiyi *borborlar* (baharlı tayfasının qolu) tərəfindən salınmışdır. Ağsəronda qeydə alınmış Borborşor göl adı, Cənubi Azərb -da, Urmiya şəhəri yaxınlığında Kərbor yeri adı da bu oykonimin paralelləridir.

Borispəl b a x. Sərkerli.

Borsunlu oyk. *sədə* I Goranboy r-nunun cymıadlı i o v -də kənd Gonca-Qaxaz düzənliyindədir. Yerli əhali tərəfindən Borsunlu kimi tələffüz olunur və belə bir məlumat verilir ki, guya vaxtilə Türkiyə ərəzində mövcud olmuş Borus mahalından gələnlər bu kəndi bina etmişlər. Türkiyənin Diyarbəkər əyalətində Borsunqala adlı kənd də qeydə alınmışdır. Tədqiqatçıların fikrincə, kənd adı türkdilli *barsil* tayfasının adı ilə bağlıdır. V-VIII əsrlərdə aid mənbələrin məlumatına görə, IV əsrdən Xəzər dənizinin şm -q sahillerində yaşayan və Xəzər xaqanlığının siyasi həyatında mühüm rol oynayan barsilərin bir qismi sonralar Azərb -na köçmüş, Kür çayı boyunca Aranda məskunlaşub əkinçilik və maldarlıqla məşğul olmuşlar; 2. Törtər r-nunun Sarov i o v -də kənd İncəçay (Kürün sağ qolu) sahilində, düzənlikdədir. Etnotoponimdir. Keçən əsrdə Şomkür r-nu ərəzində də Barsum adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır.

Bostancı

Bostancı oyk. *sədə* Xaçmaz r-nunun Dədəli i o v -də kənd Samur-Dəveçi ovalığında. Oykonimi etnotoponim hesab edən tədqiqatçıların fikrincə, toponim *bostan* (qırğızlar və özbəklərdə *boston*) tayfa adından və -cı mənsubiyyət şəkilindən düzəlib Bostancı oykonimi bu kənddə yaşayan əhəlinin qədim məşğuliyyəti (tərəvəz yetişdirmə) ilə də bağlı ola bilər. Ermənistanda Bostancı Xaraba, Gürcüstanda Bostancı, Özbəkistanda Bostanlıq, Bustan, Tacikistanda Bustankala toponimləri qeydə alınmışdır.

Boşagədərəçay hidr. *mür* Masallı r-nunun Babasər kəndi ərəzində çay Hidronim *başaq* (talış dilində *boşək* "qırğı"), *dərə* (məni relief forması) və *çay* (su hövzəsi) komponentlərindən düzəlib, "qırğı dərəsindən axan çay" deməkdir.

Boşçalı oyk. *sədə* Yevlax r-nunun Tanrıqulular i o v -də kənd Düzenlikdədir. Yaşayış məntəqəsi XVIII əsrdə Gürcüstanın *Borçalı mahalından* gəlmiş ailələrin saldığı güman edilir. Etnotoponim olması da mümkündür.

Boşçallər oyk. *sədə* İmişli r-nunun Sarıxanlı i o v -də kənd Mil düzündədir. Əsli Boşçallərdir. Toponim özündə təklə tayfasının *boşçalı* tireosinin adı əks etdirir.

Botcor hidr. *sədə*. Balakən r-nunda çay Avar dilində *botar/beter* "mənbə, çayın mənbəyi" deməkdir.

Boyaqlı oyk. *düz* Kəlbəcər r-nunda kənd. Törtər çayının sahilində, dağətəyi ərəziddir. XIX əsrdə Kəlbəcər kəndinin əhəlinin yaylaq yurdu olmuşdur. Boyaqlı bitkiləri çox olduğu üçün yurd belə adlandırılmışdır. Sonralar kəndin kəlbəvəli və mərəndli nəsilinə mənsub bir qrup camaatı yaylaq yurdunda məskunlaşmış, yeni yaşayış məntəqəsi yurdun adını saxlamışdır.

Boyanata or. *sədə* Şamaxı r-nunda dağ Keçmişdə qaracülül tayfasına mənsub qışlaqlardan birinin adı olmuşdur. Deyilənlərə görə, dağın adı oradakı *Boyan Ata* pinnin adı ilə bağlıdır.

Boyat oyk. *sədə* I Ağcabədi r-nunun cymıadlı i o v -də kənd Qarabağ düzündədir. 1747-ci ildə Qarabağ xanı Ponaahli xan burda Bayat qalasını tikdirmişdi. Toponim -öl-

Boynəgər

çuq uzularının *boyat/bayat* tayfasının adını əks etdirir. Dədə Qorqud, M Füzuli bayat tayfasından olmuşlar; 2. Neftçala r-nunun cymıadlı i o v -də kənd Salyan düzündədir. Toponim XIX əsrin axırlarında Şorsulu kəndindən köçüb pay torpaqlarında məskunlaşmış *boyat* tayfasına mənsub ailələrin adıdır; 3. Ucar r-nunun cymıadlı i o v -də kənd Keçmişdə Boyat Məlik Umud adlanmışdır. Məlik Umud orada məskunlaşmış *boyatların* başsınıcı adı olmuşdur. Həmin ailələr 1846-cı ildə Çalıqışlaq adlı qışlaq yurdunda məskunlaşmış və yaşayış məntəqəsinə də öz adlarını vermişlər. 4. Şamaxı r-nunun Cəhən i o v -də kənd *Kənd boyat* tayfasının adı daşıyır. Etnotoponimdir.

Boyəhməd oyk. *sədə* Culfa r-nunun Ərfəso i o v -də kənd Zəngəzur silsiləsinin ətəyindədir. Oykonim qaxazların *boyəhmədli* tayfasının adıdır. Etnotoponimdir.

Boyəhmədli oyk. *sədə* Ağdam r-nunun cymıadlı i o v -də kənd Əvvəllər Qavartu Boyəhmədli adlanmış. 1795-97-ci illərdə baş vermiş siyasi hadisələrlə olaqədər Qaxaz mahalından Qarabağa köçüb gəlmiş tayfaların bir di *boyəhmədli* idi. Kənd həmin tayfanın adı daşıyır. Etnotoponimdir.

Boyəhmədli or. *sədə* Ağdam r-nunun Boyəhmədli kəndi yaxınlığında dağ Hün 386 m Etnotoponimdir.

Boyxanlı oyk. *sədə* Colilabad r-nunun cymıadlı i o v -də kənd Buravər silsiləsinin ətəyindədir. Etnotoponimdir. 1917, 1933-cü illərdə Boyxanlı variantında qeydə alınmışdır.

Boykəndli oyk. *mür* Lerik r-nunun Kıravud i o v -də kənd Peştosor silsiləsinin şm -ş ətəyindədir. Müxtəlif mənbələrdə Boykonil, Boykondli, Boykanil, Boyqandul variantlarında qeydə alınmışdır. Oykonim türk dillərindəki *bovqan/bovkan* (uzun) və *dul* (doro) sözlərindən düzəlib, "uzun doro" mənasındadır.

Boynəgər oyk. *mür* Qubadlı r-nunun Hal i o v -də kənd Bazarçayın sahilindədir. Boyunokor variantında da qeydə alınmışdır. Kənd Boyunokor yeri adı sahədə salındığı üçün həmin şəhərin adı götürmüşdür. Oykonim *bovin* (burada kotana qoşulan bir cüt öküz) və *əkən* (şumlanmış asan olan, münbit

Boyardağ

torpaq sahəsi) sözlərdən düzəlib, "kotana qoşulan öküzle şumlanan saha" mənasında

Boyardağ or. mür Şəki r-nun ərazisində dağ. Küngüt çayının yuxarı axarında Hün 2191 m Oronim *boyun* (dağ aşırımı) və *dağ* (məhsət relyef forması) komponentlərdən düzəlib, "aşırımı dağ" deməkdir

Boyar oyk. sada Kelbəcər r-nunda kənd. Dağətəyi ərəziddir. Toponim qədim türk sözü olan və "dağ döşü", "dağ yamacı" mənalarını bildiren *hair* sözünün yerli tələffüz formasıdır. Ərazini relyef cəhətdən təsvir edir

Bozağlı or. mür Şərur r-nunun şm.-q.-ində dağ Hün 1174 m Oronim *boz* (bitkisiz saha, yovşanlı, boş görünən yer) və *ağıl* (yataq, qoyun saxlanması yer) sözlərindən ibarət olub, "bitkisiz yerdə qoyun yatağı" mənasındadır

Bozalqanlı oyk. sada Tovuz r-nunun eyniadlı i v -də kənd. Axınca çayının sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Etnotoponimdir. Toponim Azərbaycan xalqının etnozogenində iştirak etmiş qədim türkdilli *bozal/bizal* və *qañlı/kanqli* tayfalarının adı ilə əlaqədardır. Mənbələrdə bu oykonim Boz Bozalqanlı variantında da qeyd olunmuşdur. Eyni zamanda, *bozalğan* yabanı bitki adıdır

Bozayran oyk. sada 1. Cəlilabad r-nunun Gülməmmədi i v -də kənd. Düzenlikdədir. XIX əsrə aid mənbədə Bozayranlı formasında qeyd olunmuşdur. Sovet hakimiyyəti illərində Böyük Bozayran və Balaca Bozayran kəndlərinə ayrılmışdı. Böyük Bozayran kəndi ləğv edildikdən sonra 1972-ci ildə Balaca Bozayran kəndi rəsmi olaraq Bozayran adlandırılmışdır. Etnotoponim olduğu güman edilir; 2. Yardımlı r-nunun Yardımlı qəs i v -də kənd. Vileş çayının sağ sahilində bir qədər aralı, Peştəsar silsiləsinin ətəyindədir. Yaşayış məntəqəsini Cəlilabad r-nunun Böyük Bozayran kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar

Bozayran hidr. mür Yardımlı r-nunda soyuq sulu min bulaqdır. *Boz* sözü hidrominlərin tərkibində "soyuq", "bulamıq" mənalarında, *ayran* komponenti isə "bulamıq su, turş su" mənalarında işlənir. Bozayran oykonimlərinin möhz bu bulağın adından

Bozdağ

tərədiyini də ehtimal etmək olar. Özbəkistanın Daşkənd vilayətində Bozsu toponimi qeyd olunmuşdur

Bozavənd oyk. mür Ağsu r-nunda kənd. Ağsu çayının sahilində 2 km aralı, Şirvan düzündədir. Yaşayış məntəqəsinin adı XIX əsrdə Şamaxı r-nu ərazisindəki Pir İsfahan dağında yaşamış 64 ailədən ibarət *bozavənd* tayfasının adı ilə bağlıdır. Göymayılı r-nunun Mollaisəqli kəndi ilə Göyçay çayı arasında Bozavənd meşəsi adlı yer vardır

Bozbləo oyk. mür. Zaqatala r-nunun Əli Bayramlı i v -də kənd. Alazan-Əynçay çökəkliyindədir. Keçmişdə Yuxarı Tala kəndindən çıxmış ailələrin *Bozbləo* adı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonim "boza çalan, boş görünən sahədə bina" mənasındadır

Bozdağ or. mür. 1. Abşeron yarımadasının q hissəsində, Qobu qəsbəsinin kəndi -da böyük palçıq vulkanı Hün 243 m Qobu Bozdağı da adlanır; 2. Abşeron yarımadasında, Hökməli qəsbəsinin q -də palçıq vulkanı Hün 255 m; 3. Abşeron yarımadasının c -q -ində Güzdek qəsbəsi yaxınlığında palçıq vulkanı Hün 309 m Güzdek Bozdağı, Qanlıtəpə də adlanır; 4. Ağdam r-nunda, Xaçın çayının sağ sahilində dağ Hün. 710 m; 5. Goranboy r-nunun Qızıllaçlı kəndinin şm -s -də dağ Hün 196 m.; 6. Əli Bayramlı r-nunda, Bəndovan kəndindən şm -da dağ Hün. 113 m; 7. Şəki r-nunun Şın kəndindən şm -s -də Baş Qafqaz silsiləsinin zirvələrindən bir. Hün 3032 m.; 8. Mingəçevir su anbarından c -da, Gəncə çayından sağ tərəfdə dağ silsiləsi, 9. Gəncə şəhərindən başlayaraq əvvəlcə Kür çayının sağ sahilini boyunca, sonra isə Şirvan düzündən şm şərhədə üzrə enlik istiqamətində Girdiman çayının dərəsinə qədər 150 km məsafədə uzanan dağ silsiləsi. Qocaşen-Göyçay silsiləsi də adlanır. Bu silsilə Kür, Əlican, Türyan, Göyçay çaylarının dərələri ilə ayrı-ayrı hissələrə parçalanmışdır. Silsilənin ortu hündürlüyü 350-400 m olub, ən hündür zirvəsi Göyçay şəhəri yaxınlığında Qarğadüz zirvəsidir (1725 m); 10. Şəki r-nunda Daşız silsiləsinin zirvəsi Palçıq vulkanları ağımtıl rəngə çaldığına görə, dağlar səyrok bitkiyi,

Bozdağan

boz torpaq örtüyünə malik olduğuna görə, zirvələr isə süxurlarının ağımtıl-boz rəngə olduğuna görə Bozdağ adını almışdır

Bozdağan oyk. sada Laçın r-nunun Şamkənd i v -də kənd. Dağlıq ərəziddir. Tədqiqatçılar belə güman edirlər ki, toponim eyniadlı etnik qrupun adı ilə (*bozdağan* şahin çayının bir növdür) bağlıdır. 1933-cü ildə Bozdağan variantında qeyd alınmış bu toponim "otsuz, bitkisiz yer" mənasında da ola bilər. Türkiyədə Boz-Dogan, Ermənistanda Boztoğan adlı yaşayış məntəqələri qeyd olunmuşdur

Bozlı or. sada Goranboy r-nunda dağ. Oronim Boz (açıq rəng, qonur rəng, ala) və *li* (on qədim toponimatlardan olub Yerli və b oronimlərdə olduğu kimi, nadir hallarda təsadüf olunur və "şiş", "çixıntı", "yükseklik" mənalarını bildirir) komponentlərdən ibarət olub, "boz dağ" mənasındadır

Bozğünəy oyk. mür Laçın r-nunun Vaqazın i v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin yamacındadır. Kənd Bozğünəy adlı sahədə salındığına görə həmin yerin adı ilə adlandırılmışdır. Toponim *boz* (bitkisiz, quru yer) və *ğünəy* (cənub, gün tutan yer) komponentlərdən düzəlib, "gün tutan quru yer" mənasındadır. *Boz* komponentli toponimlər ümumtürk toponimiyasında geniş areala malikdir. Özbəkistanda Boz, Bozatau, Bozsu, Qazaxistanda Bozşakol, Bozbiən, Boz tepəsi, Bozqır tepəsi, Gökboza, Cənubi Azərb -da Boz, Kırmda Boz, Bozqana, Ermənistanda Bozqala, Bozyoxuş və s toponimləri bu areala daxilidir

Bozlu oyk. sada 1. Kelbəcər r-nunun Lev i v -də kənd. Murovdag silsiləsinin yamacındadır. Kənd XIX əsrin sonlarında Babəş kəndindən çıxmış *bozlu* adlı nəslin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 2. Laçın r-nunun Mink i v -də kənd. Minkond çayının (Həken çayının qolu) şm sahilində, Qarabağ yaylasındadır. Keçmiş adı Bozlu Ağca-kənd olmuşdur. XVIII əsrdə Doroləyoz mahalından gəlmiş burada məskunlaşmış *bozlu* (bozulu) tayfasının adındandır. XIX əsrdə kəndin əhalisi həzrətə Bozlu gövsəni, Bozlu köpü (Minkondun q -ində) adlanan yerdən Minkond çayının şm sahilindəki indiki yerə köçmüşdür. Etnotoponimdir

Böyük Böyl

Bozapaqlar oyk. sada Ağdam r-nunun Seyidli i v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim cavansız tayfasına mənsub *bozapaqlar* tireosinin adını daşıyır və etnotoponimdir

Bozər or. mür Goranboy r-nunda yüksəklik. Xalq arasında Bozaran da adlanır. Yamacları yarıqlara parçalanmışdır. Hün 194 m Oronim *boz* (yarımşəhəra, zəif bitki örtüyü, bozqır) və *yer* (əslində *yar* qədim türk mənşəli söz olub "yarğan", "dərs" mənalarında işlənir) komponentlərinin birləşməsindən düzəlib, "bozqır torpağı yarğan" mənasındadır.

Böyük Ağdaş or. mür Gədəboy r-nunun c hissəsində dağ. Hün. 3031 m Coğrafi ad "ağ rəngli böyük qaya" deməkdir

Böyük Alagöl hidr. mür Kelbəcər r-nunda, 2750 m. hündürlükdə şirvan sulu, axarlı göl. Alagöllər qrupunda ən böyük göldür. Sahəsi 5 kv km. Azad çayı bu gölə tökülür. Kiçik bir qolla Kiçik Alagölə birləşir. Mal-qaranı suvarmaq üçün istifadə olunur. Eyniadlı digər göldən fərqləndirmək üçün, eyni zamanda hecminin böyüklüyünə görə belə adlandırılmışdır. *Ala* komponenti burada ətrafdakı qaya və yamacların sudakı əksini bildirir

Böyük Alagöl or. sada Kelbəcər r-nu ərazisində dağ. Dağ öz adını ətəyindəki eyniadlı gölün adından almışdır.

Böyük Alatəmür oyk. mür Qax r-nunun Qaxingiloy i v -də kənd. Dağətəyi ərəzidedir. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini Qaxingiloy kəndindən çıxmış ailələr vaxtilə *Alatəmür* adlı söxsə məxsus torpaq sahəsindəki bina yerində saldıqları görə belə adlanmışdır

Böyük Bohmonlı oyk. mür Füzuli r-nunun eyniadlı i v -də kənd. Quruçayın (Arazın qolu) sahilində, düzənlikdədir. 1917-ci ildə Böyük Boyımanlı şəklində qeyd alınmışdır. Etnotoponimdir. *Bohmanlılır* Qarabağ xanlığının hoyatında mühüm rol oynamış cavansızların bir qoludur. *Böyük* sözü kəndin adına onu eyniadlı oykonimdən fərqləndirmək üçün əlavə edilmişdir

Böyük Böyll oyk. mür Ağdam r-nunun Üçoğlan i v -də kənd. Qarabağ düzündədir

Böyük Dəhnə

Əsl *Böyükbaylıdır* Keçmiş adı Böyükbey Tərakəmə olmuşdur XIX əsrin sonunda Üçoğlan kənd icmasına mənsub bir qrup tərəfə kəmə elat öz bəylerinin adları ilə Tərakəmə Abdullbəy, Tərakəmə Böyükbey, Tərakəmə Mirzəbəy və Tərakəmə İmamqulubəy adlandırıldı Sonralar toponimin tərkibindən tərəfə kəmə sözü düşmüş və kənd bəyinin adı adlandırılmışdır Etnotoponimdir

Böyük Dəhnə oyk. *mür* Şəkri r-nunun cymiadlı i ə v -də kənd Acınohur gölündən 10 km aralı, Turut çölündədir. Oykonim böyük (ölçü bildirir) və *dəhnə* (fars "çay ağzı, keçid, suyun osas mənbədən ayrıldığı yer, suvarma kanalının ağzı, sukeçirən yer, arx başı, arx başında bənd") komponentlərdən düzəlib, "böyük arx başı" mənasındadır

Böyük Dəkkə oyk. *mür* Zəradə r-nunun İsaçabağı i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsinin həcisədli nəslinə mənsub ailələr salmışlar Kənd böyük olduğuna görə və Bala Dəkkə kəndindən (hazırda Təzəkəndlə birləşdiyinə görə kənd ləğv olmuşdur) fərqləndirmək məqsədilə belə adlandırılmışdır "Böyük oba, oymaq" mənasındadır

Böyük Əmli oyk. *mür* Qəbələ r-nunun Həcəlli i ə v -də kənd Qaraçayın sahilindən 2 km aralı, Əmirvan silsiləsinin c ötəyindədir Birinci komponent oykonimi indi mövcud olmayan Kiçik Əmli kəndindən fərqləndirmək üçündür *Əmli* komponenti isə toponimiyyada *türk* mənşəli kəyməklərin (qaymaqların) yeddi qolundan bin olan *imi* (imək) etnonimi ilə əlaqələndirilir

Böyük Gədək oyk. *mür* Qazax r-nunda dağ Coğaz çayının sol sahilində yerləşir Hün 130 m Oronim *böyük* (ölçü bildirir) və *gədək* (silsilənin batıq hissəsi, hündür dağarası yol) komponentlərdən düzəlib

Böyük Gərdin oyk. *mür* Qazax r-nunun q -ində, Ermonistanla sərhəddə dağ Hün 1137 m Oronimin ikinci komponenti *gərdənə* termininin təhrif olunmuş formasıdır *Gərdənə* uca dağ silsilələri arasında maili sahəyə deyilir Oronimin birinci komponenti isə obyektin ölçü cəhətdən təsvir edir

Böyük Giletağ oyk. *mür* Zəngilan r-nunun Giletağ i ə v -də kənd Oxçu çayının

Böyük Həsən Nanoy

(Arazın qolu) sol sahilindən 10 km aralı, Bərgüşad silsiləsinin ötəyindədir Keçmiş adı İydeli Giletağ olmuşdur Bəzən Böyük Gilyataq variantında da təsadüf edilir XIX əsrə adı mənbələrdə isə Kiretağ variantında qeydə alınmışdır Kəndin ərazisi keçmişdə Xocahan (Qubadlı r-nu) bəylərinə məxsus olmuşdur Kiretağ kəndinin əkin sahəsi az olduğu üçün onun camaatı bu əraziyə Xocahan bəylərindən almış və əkin yerinə çevirmişdir XIX əsrin ortalarında Kiretağdan bəzi ailələr köçərək burada həmişəlik məskunlaşmışlar Yeni yaşayış məntəqəsi da keçmiş kəndin adı ilə adlandırılmışdır *Böyük* sözü cymiadlı yaşayış məntəqələrini fərqləndirmək üçün artırılmışdır Toponimik termin kimi *gila/kira* komponenti "ökülmüş sahə", "daş-kəsikli yer", *tağ* sözü isə "gilli yer, bitkiz, otsuz yer" mənalrında işlənir

Böyük Göl hidr *mür* Kəlbəcər r-nu ərazisində göl Törtər çayının mənbə hissəsində, Sarımsaqlı dağının c -s -indədir Göl sahəsinin böyüklüyünə görə belə adlandırılmışdır

Böyük Göyüslü oyk. *mür* Bərdə r-nunun Kəlayır i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Etnotoponimdir Kəndin *göyüslü* nəslə təsadüfən salınması güman edilir 1933-cü ildə kəndin adı Böyük Göyüc kimi qeydə alınmışdır Birinci komponent yaşayış məntəqəsini Kiçik Göyüslü kəndindən fərqləndirmək üçün əlavə edilmişdir

Böyük Həmyə oyk. *mür* Siyəzən r-nunun Həmyə i ə v -də kənd Samur-Devəçi ovalığında Kəçmiş adı Ərəb Həmyə olmuşdur *Həmyə* ərəb dilindəki *həmyun* sözündən olub, "həmyə cədən" deməkdir *Böyük* fərqləndirici sözdür

Böyük Hərəmi or. *mür* Şamaxı r-nunda dağ Pirsalt çayının ətəri axarlarından sağda yerləşir, yarpaqlarla parçalanan dağdır. *Hərəmi* (oğru, soyğunçu, qaçaq) deməkdir Görünür, dağda qaçaq-quldurların gizlənməsi ilə bağlıdır Oronimin birinci komponenti isə dağın sahəsinin həcmini ifadə edir

Böyük Həsən Nanoy or. *mür* Şəmkir r-nunun ərazisində dağ Şahdağ silsiləsinin şm yamacında, Şəmkir çayı ilə onun sağ qolu Qoşqar çayının suayrıcında yerləşir Hün

Böyük Xınıslı

2672 m. XIX əsrdə bu ərazidə cymiadlı kənd də qeydə alınmışdır Oronim Həsənnəyə vənənində apıq ədəbiyyatında tərənnüm olunmuşdur. Həsənnə Həsənəbə oronimi ilə birlikdə vəsf edilmişdir *Nanoy* dialektlərdə *nanük/naniy/nanux* (acız, zəif, kiçik) sözünün yerli telefəzif formasıdır Həsənəbə - "böyük Həsən", Həsənnanoy isə "kiçik Həsən" deməkdir Oronimin birinci komponenti isə, görünür, iki hissədən ibarət olan bu dağın böyük hissəsinin adlandırılmasında iştirak edir

Böyük Xınıslı oyk. *mür* Şamaxı r-nunun Şamaxı şəhəri i ə v -də kənd Xınıslı çayının (Zəğalavay çayının qolu) sağ sahilində, Meyson silsiləsinin (Böyük Qafqaz) ötəyindədir. Əvvəllər r-nun ərazisində Kiçik Xınıslı (və ya Dərə Xınıslı) kəndi də olmuşdur İndi bu kənd Şamaxı şəhərinin bir məhəlləsidir Orta əsrlərdə Türkyədə Xınıslı adlı şəhər və vilayət olmuşdur Səlcuqlular, Səfəvilər dövlətlərinin siyasi həyatında mühüm rol oynamış *xınıslı*nam adını daşıyır Etnotoponimdir

Böyük Xoşdarlı oyk. *mür* Tovuz r-nunun Yanıqlı i ə v -də kənd. Çınqıl silsiləsinin ötəyindədir Yaşayış məntəqəsi dağlıq ərazidə, Zəyəm çayının hər iki sahilində vaxtilə mövcud olmuş karvan yolunun üstündə Xan körpüsünün üstündəki keçid yolu əzində yerləşir. Qədim mənbələrdə *qoş/kəş/xəş* fonetik tərkibləri iki mənada qeydə alınmışdır "kəç, köçəri" və "ağıl" (isti hava şəraitində qoyun-quzu saxlanan yer), *-dar* fars mənşəli olub, isimləre qoşularaq vəzifə bildiren substantiv isimlər yaradan şəkləkdir *-li* isə varlıq bildirir Toponimin izahı yaşayış məntəqəsinin karvan (kəç) yolunun əzində yerləşməsi ilə bağlıdır

Böyük İşıqlı or. *mür* Laçın r-nunun c -q -ində, Ermonistanla sərhəddə dağ Qarabağ yaylasında ən yüksək zirvələrdən biridir Hün 3552 m Yamacında İşıqlı Qaragözü yerləşir *İşıqlı* komponenti dağın (başlı daim qarlı örtülü olduğundan) işıq saçdığıni, parıldadığını bildirir

Böyük Köhrzlü oyk. *mür* Ağcabədi r-nunun Köhrzlü i ə v -də kənd Qarqar çayının sol sahilindən 2 km aralı, Qarabağ düzündədir Ərazidəki Bala Köhrzlü kondindən

Böyük Qafqaz

fərqləndirmək üçün belə adlandırılmışdır *Kəhriz* "çəmli suyu olan quyu, bulaq" deməkdir

Böyük Kəngərli oyk. *mür* Kürdəmir r-nunun cymiadlı i ə v -də kənd Yuxarı Şirvan kanalının sahilində, Şirvan düzündədir Etnotoponimdir Birinci komponent ərazinin sahəsinin genişliyini bildirir

Böyük Kasik or. *mür* Qazax r-nunda Qarayazı çölünə doğru uzanmış alçaq sıra dağlardır Ən hündür nöqtəsi 330 m Oronim *böyük* və *kasik* (dağ sırasının alçaq hissəsi, təbii kəsilmis yer) komponentlərdən düzəlib, "Kasik dağının hündür hissəsi, zirvəsi" deməkdir

Böyük Kəsik oyk. *sədə* Ağstafa r-nunun Sadıqlı i ə v -də qəsəbə Yaşayış məntəqəsi adını cymiadlı dağın adından almışdır

Böyük Kirs or mür Laçın, Xocavənd və Şuşa r-nlarının sərhədində dağ Hün 2725 m Qarabağ silsiləsində ən yüksək zirvələrdən biridir Allı çayı Böyük Kirsdən başlanır Kiçik Kirs oronimindən fərqləndirmək məqsədilə belə adlandırılmışdır *Kirs* toponimik termin kimi "şiş təpə, sıldırım dağ" mənalrında işlənir

Böyük Kolatan oyk *mür* Masallı r-nunun cymiadlı i ə v -də kənd Vilos çayının sağ sahilindən 6 km aralı, Lənkəran ovalığında Külütan variantında da qeydə alınmışdır Əvvəllər bu ərazidə bir Kolatan kəndi mövcud idi Sonralar indiki Kiçik Kolatan yaşayış məntəqəsi yarandıqda keçmiş Kolatan kəndi Böyük Kolatan adlandırılmışdır Talış dilində "məşədə tomluzlanmış, açılmış saho" (tala) *külat* adlanır

Böyük Qacar oyk *mür* Bərdə r-nunun Şirvanlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Oykonim *qacar* tayfa adı ilə bağlı yaranmışdır *Böyük* sözü toponimi digər cymiadlı yaşayış məntəqələrindən fərqləndirmək üçün əlavə edilmişdir 1933-cü ildə Böyük Qacor variantında qeydə alınmışdır

Böyük Qafqaz or. *mür* Qafqazda dağ sistemi Qara dənizlə Xəzər dənizi arasında Şimali Qafqazı Cənubi Qafqazdan ayırır *Böyük* burada fərqləndirici, eyni zamanda ölçü bildirən sözdür

Böyük Qaladərəsi

Böyük Qaladərəsi oyk. *mür* Şuşa r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Qarabağ silsiləsinin ötəyindədir Keçmiş adı Köhnəkənd, Sovet hakimiyyəti illərində Kurov, Metsqaladərsi olmuşdur 1992-ci ildən bu adla rəsmiləşdirilmişdir Oykonom "Qala (Şuşa nəzərdə tutulur) dərəsindəki böyük kənd" deməkdir

Böyük Qaramurad oyk. *mür* Gədəbəy r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Qaramurad çayının (Zəyəm çayının qolu) sahilində, Şahdağ silsiləsinin ötəyindədir Toponim *Qaramurad* şəxs adı ilə bağlıdır Birinci komponent yaşayış məntəqəsini həcm çəhətdən eyniadlı digər yaşayış məntəqəsindən fərqləndirir

Böyük Qarasu hidr. *mür* Kürdəmir və Ucar r-nları arasında Göyçay çayının daşqın sularından əmələ gəlmiş göl-bataqlıq **Böyük** (rı) və *qarasu* (yeraltı sular) sözlərindən düzəlib "Yeraltı suların qidalanan böyük göl" deməkdir

Böyük Qışlaq oyk. *mür* Tovuz r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Əsnək çayının (Axınca çayının qolu) sahilində, Murğuz silsiləsinin (Küçük Qafqaz) ötəyindədir Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, kənd XVIII əsrin sonu, XIX əsrin əvvəllərində Qarabağdan köçüb gəlmiş ailələr *qışlaq* yerində salmışlar Ona görə də kənd belə adlandırılmışdır **Böyük** sözü isə kənd eyniadlı digər yaşayış məntəqələrindən fərqləndirməyə xidmət edir

Böyük Qəbu hidr. *mür* Şəki r-nu ərazisində çay Hidronim "böyük dərə" mənasındadır

Böyük Qoşqar hidr. *mür* Daşkəsən r-nu ərazisində çay Şəmkir çayının sağ qoludur Çay öz adını Qoşqar dağının adından almışdır Birinci komponent isə eyniadlı iki su hövzəsinə bir-birindən fərqləndirmək, eyni zamanda hövzənin uzunluğunu, həcmiini bildirmək məqsədilə artırılmışdır

Böyük Qubah or. *mür* Balakon r-nu ərazisində, Baş Qafqaz silsiləsinin qolu üzərində zirvədə Balakon çayı ilə Mazım çayının suayrıcını təşkil edir Hün. 2101 m Oronim "böyük qubə, böyük yüksəklik, bürc" deməkdir

Böyük Pirelli

Böyük Mərçanlı oyk. *mür* Cəbrayıl r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Araz çayının sol sahilindən 2 km aralı, düzənlikdədir Keçmiş adı Mərçanlı olmuşdur Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Qarabağ xanı İbrahimxəlil xanın oğlu Cəfərqulu xanın mülkü olmuş Lənbəran kəndindən (Bərdə r-nu) köçürülmüş *mərçanlı* nəslinə mənsub ailələr Maralyan kəndinin ərazisində salmışlar Sonralar Mərçanlı kəndindən köçən bir qrup ailə Yuxarı Mərçanlı kəndinin əsasını qoydular Qarşılıq Cocuq Mərçanlı olmuşdur

Böyük Mişovdağ or. *mür* Əli Bayramlı r-nunun c -ş. hissəsində dağ. Hün. 292 m Türk dillərində *miş* "eyn", "arəsme" mənalarında işlənmişdir Oronim "uzun arəkəmə dağ" deməkdir

Böyük Murovdağ or. *mür* Balakon r-nu ərazisində dağ. R-n mərkəzindən şm -ş -də yerləşir Hün 3381 m Böyük Murov variantında da qeydə alınmışdır *Murov* komponenti toponimiya da "suayrıcı" mənasında işlənir **Böyük** komponenti isə dağ eyniadlı digər dağ adından fərqləndirmək üçün əlavə edilmişdir Oronim "böyük suayrıcı dağı" deməkdir

Böyük Muruq oyk. *mür* Qusar r-nunun Əcəxur i e v -də kənd Yan silsiləsinin (Böyük Qafqaz) ötəyindədir Yerli əhali arasında Çexi Murux da deyilir Güman etmək olar ki, *murux-muxur* sözünün fonetik dəyişikliyi uğramış formasıdır Toponimiya da *Murux* "keçə alaçaq" mənasında işlənir Oykonom "böyük oba, böyük aul" mənasındadır

Böyük Oriyat oyk. *mür* Nəftçala r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Düznəlikdədir 1933-cü ildə Böyük Oriyat variantında qeydə alınmışdır Keçmişdə Kürün sağ sahilində Köhnə Oriyat, sol sahilində isə Yeni Oriyat adlı iki kənd olmuşdur Köhnə Oriyat sonralar Böyük Oriyat adı ilə əvəz olunmuşdur Etnotoponimdir Monqolların *uryat* tayfasının adındandır Keçmiş Şəki və Quba xanlığında da Oriyat adlı yaşayış məntəqələri olmuşdur

Böyük Pirelli oyk. *mür* Qəbələ r-nunun eyniadlı i e v -də kənd. Topalançayın (Türyan çayının qolu) sahilində, Alazan-Höfloran vadisindədir 1933-cü ildə Böyük Pirelli va-

Böyük Siyəli

riantında qeydə alınmışdır Keçmiş adı *Pirətilli* olmuşdur Etnotoponimdir XIX əsrdə bu kənddən çıxmış ailələr Küçük Pirelli (Cocuq Pireli də adlanır) kəndini saldıqdan sonra əvvəlki kənd Böyük (əsas) Pirelli adlanmışdır

Böyük Siyəli or. *mür* Abşeron yarımadasında dağ. Sumqayıt şəhəri ərazisində Kəndə çayı ilə Cığal çayı arasında yerləşir. Hün 792 m. Dağın adı tat dilində "böyük qara dağ" kimi izah olunur

Böyük Söyüdlü oyk. *mür* Oğuz r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Türyan çayının sağ sahilindən 6 km aralı, Dağüz silsiləsinin ötəyindədir XIX əsrin əvvəllərinə aid sənədlərdə Söyüt formasında qeydə alınmışdır XIX əsrin ortalarında həmin kənddən Bala Söyüdlü (hazırda mövcud deyil) adlı başqa bir yaşayış məntəqəsi yarandıqdan sonra əvvəlki kənd Böyük Söyüdlü adlandırılmışdır Bəzi tədqiqatçıların fikrincə, toponim *uyğurların soyat* tayfasının adındandır

Böyük Suval or. *mür* Qusar r-nunda, Qusar çayının sol sahilində dağ Hün 1906 m Oronim **böyük** və *suval* (ləzgi dilində "dağ") sözlərindən ibarət olub, "böyük dağ" deməkdir

Böyük Şəmbük oyk. *mür* Tovuz r-nunun Qərblı i e v -də kənd Küçük Qafqaz dağlarının yamacındadır Kəndin yaxınlığındakı Şəkərbəy dağlarının yamacıan şam ağacları ilə zəngin olduğu üçün belə adlandırılmışdır Buradakı **böyük** sözü ərazinin həcmcə genişliyini bildirir

Böyük Tağlar oyk. *mür* Xocavənd r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir XIX əsrdə burada gəlmə ermənilər yerləşdirdikdən sonra kəndin adı tədricən erməniləşdirilərək Metşağlar (*met* ermənicə "böyük" deməkdir) kimi rəsmiləşdirilmişdi Toponimün əsasını təşkil edən *tağlağ* sözü türk dillərində "səbə", "məhalla", "yer" mənasındadır, *-lar* cəm şəkilçisi, **böyük** isə fərqləndirici sözdür 1992-ci ildən kəndin adı özünə qaytarılmışdır

Böyük Tava or. *mür* Xəzər dənizində Abşeron arxipelağı adalarından bəndir Puralahı adası ilə Cılov adası arasında yerləşir Uzunluğu 550 m, eni 180 m -ə yaxındır Şm hissəsi daşlıq, c hissəsi qumluqdur *Tava*

Böyükdaş

cəğrafi termin olub, "sal daş, yastı daş" mənasında işlənir Adaya ad onun yerləş xüsusiyyətinə görə verilmişdir **Böyük** komponenti fərqləndirici xüsusiyyətə malikdir

Böyük Turut or. *mür* Şəki yaylasının q hissəsində dərə. Dərədən Turut çayı axdığı üçün belə adlanır Tədqiqatçıların fikrincə, Turut, Tortər, Sərsur, Turtu, Turtur variantlarında qeydə alınmış bu toponimün iki mül illik tarixi var Qarabağın böyük çayı sayılan Tortər Turunun paralellərindən bəndir *Tortər* qıpçaq tayfalarından bəndir adıdır

Böyük Umalla or. *mür* Balakon r-nunda dağ Oronim **böyük** və *umalla* (umumal/umumul Qafqaz dillərində "ata" deməkdir) komponentlərindən düzəlib, "böyük ata" mənasındadır

Böyük Zirə or. *mür* Xəzər dənizində, Bakı arxipelaqında ada. Bakı buxtasını dənizdən ayıran adalardan ən böyüyüdür Toponimün tərkibindəki *zirə* komponenti ərəb dilində *cazirə* (ada, yarımadə) sözüündədir XVIII əsrin əvvəllərində Xəzərin q sahilinə, Bakı üzərinə yürüş edən İ Pyotrun gəmilər Bakı arxipelaqına daxil olduqda topoqraflar adanı Nargun (Baltik dənizində Fin körfəzindəki eyniadlı adanın adı) adlandırmışdılar Sonralar bu ad ilə də rəsmiləşdirilmişdi

Böyükdaş or. *mür* Ağdərə r-nunda, r-n mərkəzində c -da dağ Hün 833 m Mənbələrdə Böyükdaş variantında da qeydə alınmışdır Oronim birinci variantda eyniadlı iki dağın həcmcə böyüylünü, ikinci variantda isə dağın (daşın) böyüklüyünü göstərir

Böyükçay hidr. *mür*. Zaqatala r-nu ərazisində çay Çay ərazidəki su obyektlərinə nisbətən uzunluğu ilə fərqləndiyinə görə bu adı almışdır

Böyükdaş or. *mür* Qaradağ (Bakı) r-nunda, Qobustan qəs -də və Duvanni d v stansiyasından 4 km q -də, Abşeron yaşlı əhəngdaşı ilə örtülmüş bu torə dövrü yaşayış yeri Zirvəsi yastıdır, hər tuncdan 10-15 m hündürlükdə uçurumla əhətlə olunmuşdur Əhətlim ki, qodim qobustanlılar Böyükdaşın zirvəsindən vohşi heyvanları qovub uçuruma salmaq üçün tobii tolo, sonralar qonşu qobilolərin hücumundan qorunmaq məqsədilə

yaşayış yeri – qala kimi istifadə etmişlər Kiçikdaş dağından hündür olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Böyükdağ or. mür 1. Abşeron yarımadasının mərkəzi hissəsində palçıq vulkanıdır Hün 110 m Kiçik dağ palçıq vulkanından çökəkliklə ayrılır; 2 Lerik r-nu ərazisində dağ Dağ yuxarı, böyük olmasına görə belə adlandırılmışdır

Böyükdüz or. mür Babək r-nu ərazisində düz. Çay çayının sol sahilı boyu uzanır Düzenliyin ümumi meyli Arazın yatağına doğrudur Yarımsəhra təbiətlə malik olan bu ərazidən qış otağı kimi istifadə edilir Oronim düzün sahəsinin genişliyinı bildirir Ərazide Böyükdüz dağı da vardır Hün. 957 m Coğrafi obyekt geniş ərazini əhatə etdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Böyükdüz oyk. sada Babək r-nunda kənd. Böyükdüz adlı sahədə salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Böyüknohur hidr. mür Quba r-nu ərazisində göl *Böyük* və *nohur* (monqol "göl") sözlərindən ibarət olan bu hidronim obyektin sahəsinin böyüklüyünü bildirir

Böyükşor hidr. mür Abşeron yarımadasının mərkəzi hissəsində axarsız çay göldür Seviyyəsi sabit deyildir Sahəsi 10 kv km Yod istehsal edir Keçən əsn 40-cı illərdə kənd göldən düz çıxarıldı Abşeronda bütün dezlu sahələrə, *göllərə şor* deyilir Sahəsinin nisbətən genişliyinə görə bu adı almışdır

Böyükşor oyk. sada Bakı şəhərində qəbəbə Böyükşor gölünün yaxınlığındaır Adını eyniadlı göldən almışdır

Böyüktala oyk. mür Balakan r-nunun Hənifə i.ə v -də kənd Alazan-Əyrıçay çökəkliyindədir Böyük Tala adlı sahədə salındığına görə kənd həmin yerni adı ilə adlandırılmışdır *Tala* "məhsud ağacsız yer, açıqlıq" deməkdir Talanın sahəsinin böyüklüyü oykonimədə oks olunmuşdur

Brazmançay hidr. mür Cəlilabad r-nunda çay Hidronim *bir* (talsi dilində "qol", "budaq"), *azman* (böyük) və *çay* (su hövzəsi) komponentlərindən ibarət olub, "böyük çayın qolu" deməkdir

Breñ hidr. sada Yardımlı r-nu ərazisində çay Hidronim *bir* ("qol", "budaq") və *-ne*

(Azərbaycan toponim yaradıcılığında iştirak edən topoformant Müq et Xılıxna, Kırna, Bılno, Zərnə, Zərdənə və s.) komponentlərindən düzəlib, "qol" (burada çay qolu) deməkdir Altayda qeydə alınmış Barnaul toponiminin birinci komponenti bu hidronimlə paralellik təşkil edir.

Bucaq hidr. sada Oğuz r-nu ərazisində çay Etnohidronimdir. Türkdilli bulqarların bir qolu olan *bucaqların* adındanır. Qax r-nunun İlisu kəndində *bucaq tabun* adlı neşil qeydə alınmışdır

Bucaq oyk. sada Oğuz r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Dəşəğil çayının sol sahilində, Bəş Qafqaz silsiləsinin ətəyindədir XIX əsrdə kəndin ərazisində Güllü Bucaqlı adlı icma olmuşdur Sonralar onların bir hissəsi Dəşəğil kəndi yaxınlığında yerləşdiyinə görə Bucaq Dəşəğil, digər hissəsi isə Muxas kəndi yaxınlığında olduğuna görə Muxas Bucaqlı adlanmışdır Kənd Qozluçay sahilində yerləşdiyinə görə Qozlu Bucaq da adlanmışdır Etnotoponimdir Türkiyədə Bucaq, Moldovada Bucaq çölü və Bucaq adlı yaşayış məntəqəsi var

Bucaqdərəsə hidr. mür Oğuz r-nu ərazisində çay Hidronim *bu* (qədim türk dillərində "buxar", "su buxan", "suyun üzərində duman"), *çay* (su hövzəsi) və *dərə* (mənlfi relyef forması) sözlərindən düzəlib, "dumanlı çay dərəsi" deməkdir

Budaqdərəsə oyk. sada Laçın r-nunun Şəlvə i.ə v -də kənd Qarabağ yaylasındadır Kənd Budaqdərəsi adlı yerdə salındığı üçün belə adlandırılmışdır Etnotoponimdir 1933-cü ildə İmişli (Qaradonlu) r-nu ərazisində Budaqlı adlı kənd də qeydə alınmışdır

Buduq or. sada Quba r-nunun Buduq kəndi yaxınlığında dağ Hün 2045 m Etnotoponimdir

Buduq oyk. sada Quba r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Qaraçayın sol sahilində 2 km aralı, Yan silsiləsinin yamaclarında Azərbaycan qafqazdilli etnik qruplarından biri olan *buduqluların* məskun olduğu kəndlərdən biridir Etnotoponimdir

Buduq hidr. sada Quba r-nunun Buduq kəndi yaxınlığında min bulaq Kükürd qoxulu 2 isti bulaqdan ibarətdir Etnotoponimdir

Buxovludağ or. mür Zaqatala r-nu ərazisində dağ Türk dillərində *buk/bux* "meşə", *bukov* "meşə ilə örtülmüş" mənalarında işlənir Oronim "meşə ilə örtülmüş dağ" deməkdir

Buğadaş or. mür Şuşa r-nunun Zarslı kəndindən c -da dağ Hün 2154 m Türşu şəhəsi ilə Zarslı kəndinin sərhədindədir Oronim *buğa* (erəkək maral və ya ümumiyyətlə inbuymuzlu heyvanların erkəyi) və *daş* (qaya, dağ) komponentlərindən düzəlib Dağ ətrafında tez-tez buğa görünməsinə görə bu adı almışdır Özbəkistanda Buqa, Rusiyanın Çita vilayətində Buqaçaya, Ukraynada Buqaçay toponimləri qeydə alınmışdır

Buğadaşu hidr. mür Gədəbəy r-nu ərazisində çay Mənbəyini Daşkəson r-nunda dağ Boğda dağının ətəyindən aldığına görə çay belə adlandırılmışdır Hidronimdə dağın adı bir qədər təhrif uğramışdır (o ~ u)

Bulaqətkə oyk. sada Ağdaş r-nunun Qəsil i.ə v -də kənd Şirvan düzündədir 1917-ci ildə oykonim Bulaqətkə şəklində qeydə alınmışdır. Güman etmək olar ki, coğrafi adın esli ilə budur Oykonim *bulaq* (yeraltı suların yerni üstünə təbii çıxışı) və *yataq* (mənbə) sözlərindən düzəlib, "bulağın mənbəyi, çıxdığı yer" deməkdir

Bulanıq hidr. sada Goranboy r-nu ərazisində çay Çayın suyu tutqun, bulanıq olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Bulanıqçay hidr. mür 1 Dəvoçı r-nu ərazisində çay, 2 Balakən r-nu ərazisində çay Hidronim *bulanıq* (tutqun, çirkli) və *çay* (su hövzəsi) sözlərindən düzəlib, çay suyunun keyfiyyətini, rəngini bildirir

Bulanıqsu hidr. mür 1 Qax r-nu ərazisində çay Qurmux/Kürmük çayını əmələ gətirən qollarından biridir; 2 Ağdərə r-nunda çay Keşişkənd çayı da adlanır Bozi mənbələrdə Bulanıqsu variantında da qeydə alınmışdır Suyu bulanıq, tutqun, qeyri-şəffaf olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Bulduq oyk. sada Sabirabad r-nunun Ulaçalı i.ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Mıdan düzündədir Kəndin adı türk dillərindəki *bulunluq* sözünün tohnif formasıdır Oykonim *bulun* (kənc, çay körfəzi, buxta, çay döngəsi) və *-duq* (-luq) komponentlə-

rdən ibarət olub, "çay döngəsi" mənasındadır Kənd həqiqətən Kür çayının sahilində, onun bulundugu, burulduğu yerdedir

Bulla or. sada Bakı arxipelaqında ən böyük adadır Adla palçıq vulkanının püskürməsinə əmələ gəlmişdir və hazırda burada fəaliyyətdə olan vulkan var Adla qoruq təşkil edilmişdir Digər adı Xərə Zirədir Oronim XVIII əsrdən etibarən Xəzər sahil-lərində keşfiyyətə məşğul olmuş avropalılardan adaya verdiryi addır *Bulla* latın dilində "gürdə yer, halqa" deməkdir

Buludlu oyk. sada İmişli r-nunun Təklə i.ə v -də kənd Düzənlikdədir Kənd teklələtilerin *buludlu* (*bulutu*) nəslinin adını daşıyır Etnotoponimdir

Bulduyer/Buludyeri or. mür Quba r-nunda dağ Qaraçay və Babəçay çaylarının suayrıcında yerləşir Hün 2254 m Dağın adı zirvəsinin tez-tez buluda örtülməsinə ilə əlaqədardır Etnotoponim də ola bilər

Bulutan oyk. sada Xocavənd r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir 1823-cü ilin məlumatına görə, kənd cəmi bir ailədən ibarət məntəqə olmuşdur Etnotoponimdir

Bum hidr. sada 1 Qəbələ r-nunda çay Türyan çayının sol qoludur. Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacından (3400 m hündürlük-dən) başlanır Uzunluğu 51 km Suvarma üçün istifadə olunur Çayda bezen güclü sel hadisələri də olur; 2 Qəbələ r-nunun Qəmərvan kəndindən 5 km şm -da Bum çayı dərəsində min bulaq Kükürd qoxuludur Müalicə üçün istifadə edilir

Bum oyk. sada Qəbələ r-nunun eyniadlı i.ə v -də kənd Bum çayı sahilində, Kümə dağının ətəyindədir Türk dillərində *bum/bom* "çayın dərəsi, çətin keçilən yeri" kimi izah olunur Yaşayış məntəqəsi yerləşdiyi ərazinin adını daşıyır

Bunud oyk. sada Qəbələ r-nunun Vəndam i.ə v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin ətəyindədir XIX əsrin əvvəllərində Vəndam kəndindən yaranmış dörd kiçik məntəqədən (Nohurçışlaq, Seydiçışlaq, Hozro və Bunud) biridir Yerli əhali oykonimi Bulud kimi tələffüz edir Kənd əvvəllər *Buludun suyu* adlı kiçik çayın sahilində salınmış, sonralar bunuya

köçürülmüşdür Adını kəndə vermiş çay da öz adını *buludlu* nəslindən almışdır

Buratope or. mür Gədəbəy r-nu ilə Ermənistanın Vardenis r-nu sərhədində, Şahdağ silsiləsində aşırım Hün 2880 m Şəmkir çayının hövzəsindən Göyçə gölü hövzəsinə qədər yolu bu aşırımdan keçir Azərb. dilinin dialektlərində *burə* sözü "döngə, aşırım" mənalarında işlənir, *tape* isə müsbət rəlyef formasıdır Başqırdıstanda Bura, Ermənistanda Burakan adlı yaşayış məntəqələrinin qeydə alınmışdır.

Burkandul oyk., sada Lenk r-nunun Nüvədi i ə v -də kənd. Peştəser silsiləsinin eto-yindədir 1508-ci ildə Berkandul, 1917-ci ildə Burxandul, 1933-cü ildə Burqandul, 1961-ci ildə Brkandul variantlarında qeydə alınmışdır Tədqiqatçılar kəndin adını tələf dilindəki bir (böyükrin kolu) və *kandul* (məğara, oyuk) sözləri əsasında "böyükranlı dərə, oyuk" kimi izah edirlər Rusiyanın Maqadan vilayətində də Burkandya adlı yaşayış məntəqəsi var

Burovar oyk., sada Celilabad r-nunun Ləkn i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin yamacındadır Kənd ərazidəki eyniadlı silsilənin adını daşıyır

Burovar or mür Lenkoran və Celilabad r-nları ərazisində, Talış dağ sisteminə silsilə Oronim tələf dilindəki *bur* (hündür, yüksək) və *var* (yer) sözlərindən düzəlib, "hündür yer, yüksəklik" mənasındadır

Burovdal or mür İsmayilli r-nu ərazisində dağ Adını ərazidəki eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır

Burovdal oyk., sada İsmayilli r-nunun Heftəsoy i ə v -də kənd Babadağın eto-yindədir Yerli əhali arasında Babadərəsi və ya Piredərə də adlanır Oykönim *burow* (yüksəklik) *dal* (*dul*) sözlərindən düzəlib, "dağın dərəsi" deməkdir

Bursut oyk., sada Astara r-nunun Asxanəkəran i ə v -də kənd Dağotəyi ərazisində Oykönim tədqiqatçılar "alış-veriş yeri, bazar" mənasında izah edirlər Altayda Bursol adlı yaşayış məntəqəsi, Türkiyədə Bursal şəhəri var

Buruc oyk., sada Tərtər r-nunun Sarıcalı i ə v -də kənd Dağotəyi düzənlikdədir İlk

deyə XVI əsrə aid mənbələrdə Bülürücü vənəntada təsadüf olunur 1917-ci ildə Cavanşir qəzasında Toze Bruc və Bruc Həsənqaya adlı iki yaşayış məntəqəsi, Lenkoran qəzasında Burçalı, 1933-cü ildə Zəngilanda Burcaçılar adlı kəndlər qeydə alınmışdır Mənbələrin məlumatına görə, kənd evlərin Ağdərə r-nunun Şorbuluq adlı ərazisində olmuşdur 1918-ci ildə erməni qüvvələri zamanı əhali indiki əraziyə köçmüş, yeni yaşayış məntəqəsinə evvelki adı verilmişdir. Ərazidə Buruc adlı ökn yeri də var Kəndin əhalisi kolani tayfasına mənsub ailələrdən ibarətdir Azərb dilinin yerli dialektlərində *buruc* "əyn, tutqun", *buruz* "ədəvət, kəm", "asıq, knlı" mənalarında işlənməkdədir.

Buruq oyk., sada Lenk r-nunun Kirevud i.ə.v.-də kənd Burovar silsiləsinin yamacında Türkdillli komanların *buruk* təresinin adı ilə əlaqələndirilir. XIX əsrdə Şımalı Qafqazda Üç Buruqlu kəndi qeydə alınmışdır

Burunkı or., sada Xəzər dənizinin adlarından biri "Çıxıntı" mənasındadır

Buruqovaq oyk., sada Xanlar r-nunun Poylu i ə v -də kənd Qabırın çayının sahilində, ovalıqdadır. XIX əsrin sonunda m mülkədar nəslə olan Şahmalıyevlərin tabeliyindən çıxan Samux əhalisinin bir hissəsi Qabırın çayının aşağı axarında, çayın burulduğu yerdəki Buruqovaq adlı yerdə məskən salmışdı Qovaqlı indi də qalır Kənd həmin yerin adı ilə adlandırılmışdır *Burun* komponenti toponimiada "çıxıntı" mənasında işlənir 1917-ci ildə oykönim Burun Qonçaq variantında qeydə alınmışdır Ukraynada Burn, Qazaxıstanda Burunday, Şımalı Osetiyada Buron adlı yaşayış məntəqələrinə də mövcuddur

Burunlu oyk., sada I Zəngilan r-nunun Şayıllı i ə v -də kənd Oxcu çayının (Arazın qolu) sahilində, dağotəyi ərazisində Zəngəzur silsiləsində Xüstub dağının tırələrləndən birinin sort döngəli çıxıntısında yerləşdiyini üçün belə adlanır Kəndi dərzi tayfasına mənsub ailələr salmışlar Yerli əhali tərəfindən Büründü kimi tələffüz edilir, Z Zərdab r-nunun Məlikli i ə v -də kənd Şıvan düzünüddür Yaşayış məntəqəsi Burunlu adlı yerdə salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Kür çayı evlələri bu ərazidən keçirmiş və onun sət etyildiyi yere Burunlu deyilmişdir Kəndi XIX əsrdə müskürülü icmasına mənsub ailələr saldığına görə Burunlu Müskürülü də adlanmışdır

Burusuval/Burunoval or. mür İsmayilli r-nu ərazisində dağ Dəvəbatan çayının sol sahilindədir Hün. 1110 m. Oronim *burun* (çıxıntı) və *suval* (lay daş, tava, dağ) komponentlərindən düzəlib, "dağ burnu" deməkdir

Burvənd oyk., sada Sabirabad r-nunun Xiləmurzeli i ə v -də kənd. Kürün sol sahilində, Şıvan düzünüddür XIX əsrdə xiləmirzeli tayfasının burada *Burvənd* adlı oymağı olmuşdur. Sonralar oymaq böyüyərək kəndə çevrilmişdir 1917-ci ildə kəndin adı Buravənd kimi qeydə alınmışdır Etnotoponumdur

Burzübənd oyk., sada. Astara r-nunun Kijəbə i ə v -də kənd. Lenkoran ovalığındadır Əsl adı Barzoband olmalıdır Toponim tələf dilindəki *barz* (uca, hündür, yüksək) və *band* (dağ, tepə) sözlərindən ibarət olub, "kiçik dağ", "təpə" mənasındadır Kənd öz adını eyniadlı dağdan almışdır Başqırdıstanda Burzyan adlı r-n da mövcuddur

Burzünbül/Bürzünbül oyk., sada Yardımlı r-nunun Hamarkənd i ə v -də kənd Viləç çayının sahilində, Peştəser silsiləsinin yamacında Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, kənd orada mövcud olmuş Pırzumbul pırnın adından Muxtəlif illərdə Burzünbül (1917), Bürzünbül (1933) variantlarında qeydə alınmışdır

Buynuz oyk., sada İsmayilli r-nunun Topçu i.ə.v.-də kənd Buynuz dağının eto-yində, Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Yaşayış məntəqəsi keçmişdir Qızır və Qərçə kəndlərindən köçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Kənd adını Buynuz dağının adından almışdır Türk dillərində *buynuz* sözü "ön, qabaq hissə, çıxıntı" mənalarında işlənmişdir Dağın adını mal buynuzuna oxşaması ilə də əlaqələndirilir

Buzbuluq or., sada İsmayilli r-nu ərazisində dağ Dağ oz adını buradakı buluğın adından almışdır Belə ehtimal edilir ki, buluğa ad süymün soyuq olması ilə əlaqədardır

verilmişdir *Buzbuluq* sözü qədim türk dillərində "dağ çıxıntısı", "burun" mənalarında da işlənmişdir

Buzduzqar oyk., mür Kəlbəcər r-nunda qəsəbə Adını ərazidəki dağın adından almışdır

Buzluq hidr., sada Goranboy r-nu ərazisində çay Kürək çayının sağ qoludur Mənbəyini Murovdag silsiləsinin şm yamacından (3360 m hündürlükdən) Buzluq adlı yerdən alır Uzunluğu 33 km Bala Kürək çayı da adlanır Adını öz mənbəyinin adından almışdır Rusiyada Xopyor və Samara çaylarının sol qolları da Buzluk adlanır

Buzluq oyk., sada Goranboy r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Buzluq çayı sahilində, Murovdag silsiləsinin eto-yindədir Kənd adını Buzluq çayının adından almışdır Başqırdıstanda Buzdak, Rusiyanın Orenburq vilayətində Buzluk adlı yaşayış məntəqələrinə qeydə alınmışdır

Buzluq or sada Kəlbəcər r-nu ərazisində dağ Hün 2390 m Dağın qzey yerlərində, qayalar arasında yay fəslində də buz olduğu üçün belə adlandırılmışdır Keçmişdə dağ yaylaq yeri olmuşdur Dağın ərazisində Buzxana adlı yer də var

Buzovdağ or mür Şəmkir r-nunda dağ Çəyir çayı ilə Şəmkir çayının suayrıcında yerləşir Hün 1671 m Dağda keçmişdə buzovlar üçün aylıq otlaq sahəsi olduğuna görə belə adlandırılmışdır Oronim rus dilində tərtib edilmiş xəritələrdə *Telvaçı buqor* (Buzov Tepəsi) kimi qeydə alınmışdır

Buzovna oyk sada Bakı şəhəri, Əzizbəyov r-nunda ştq (1937-ci ildən) Xəzər dənizi sahilindədir Azorb-nun qədim yaşayış məntəqələrindən biri Toponimi qədim *bozakların* (bozozğulların) adı ilə əlaqələndirilir Ehtimal etmək olar ki, dəniz sahilində yerləşən yaşayış məntəqəsi "çıxıntı, burun" mənali *buz* sözü ilə bağlıdır

Bülbülü oyk sada Bakı şəhəri, Suraxanı r-nunda ştq (1936-cı ildən). XIX əsrə aid mənbədə Bilbilo kimi qeyd olunur Şor gölünün kənarındadır *Pilpila* (nefli qazın köpklənib çıxdığı yer, palçıq vulkanı) sözünün tohnf forması hesab olunur Pirsaat çayı əhli-

lində Pilite adlı palçıq püskürən kiçik dağ da var

Bülülüdəğ or. mür Şəki r-nu ərazisində dağ 1917-ci ildə Lenkeran qəzasında Bülülüd adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır. Oronim "palçıq vulkanı" mənasında ola bilər. Bu söz *bülül* formasında "ilgəm" mənasında da işlənir

Bülülütasov hidr., mür Ağdərə r-nunda göl Gölün ilgıma bağlı olması güman edilir
Büllurbulağ oyk., sada Xızı r-nunda kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin eteyindədir. Vaxtilə burada gəlmə molokan ailələr yaşamış və yaşayış məntəqəsini buradakı buluğun adı ilə *Cıstıy klıuç* adlandırmışlar. Sonralar əhali yaşayış məntəqəsini tərk edib ətraf ərazilərə yayılmışdı. 1988-1989-cu illərdə Ermənistanın didərgin salınmış azərbaycanlıları burada yerləşdirilmiş və keçmiş dağ kəndi yenidən abadlaşdırılmışdır. Kənd öz adını ərazidəki saf bulaqdan almışdır

Bülüdü/Bülülüdül oyk., mür Lenk r-nunun Osyedərə i ə v -də kənd. Peştəser silsiləsinin eteyindədir. Tədqiqatçılar toponimi *Boh* (şəxs adı) və *dul* (hündür tepələr arasında çökəklik) komponentlərinin birləşməsi kimi "Bolının çökəklikdəki sahəsi" mənasında izah edirlər. Azərb -da yetişən *bülül* adlı lobyaya oxşar bitki növü də vardır. Güman ki, *bülül* və *dul* (dəre) sözlərindən ibarət olan oyxonim "bülül yetişən dəre" mənasında da izah etmək olar

Bülülüd oyk., mür Laçın r-nunun Təzəkənd i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin eteyindədir. Yaşayış məntəqəsi Aybazar və keçmiş İpək kəndindən çıxmış ailələrin Bülülüd adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Toponim haqqında söylənilən fikirlərdən onun "hamar düzənlik" mənasında olduğu anlaşılır. Lakin bu, fitotoponim de ola bilər. Oyxonim 1933-cü ildə Bülülüdüz variantında qeydə alınmışdır

Bülüvlüd oyk., düz Laçın r-nunun Qoşası i ə v -də kənd. Mixtökən silsiləsinin (kiçik Qafqaz) eteyindədir. Bəzi tədqiqatçıların fikrincə, oyxonim *bülöv* (kescici aletlərlə itiləyən daş) sözündən və çoxluq, yer, məkan bildirən *-lük* şəkilisindən düzəlib, "bülöv daşı

olan yer" mənasındadır. Lakin dağlarda bitən ağ çiçekli yabanı dərman bitkisinin adı da *bülüvlüdü*r. Xırda heyvanların ayaqlarındakı xəstəliyi bu otla müalicə edirlər. Güman ki, dağətəyi zonada yerləşən kəndin ərazisində *bülüvlü* otunun zəngin olduğuna görə kənd belə adlandırılmışdır

Bünyadabad oyk., mür Yevlax r-nunun Nemətəbad i ə v -də kənd. Qarabağ düzəndir. 1926-cı ildən kəndin ərazisində vaxtilə (1918) Ermənistanın qovulmuş bir qrup azərb ailə məskunlaşmışdır. Yaşayış məntəqəsi keçmiş inqilabçı Bünyad Sərdarovun (1889-1919) adını daşıyır. Kənd bir müddət burada təşkil edilmiş Telman adına kolxozun adı ilə Telmankənd də adlanmışdır

Bünyadı oyk., sada 1 Bəyleğan r-nunun cənubunda i ə v -də kənd. Yuxarı Qarabağ kəndlərindən 2,5 km aralı, Mil düzündədir. Keçmiş adı Molla Bünyadıdır. *Mollabünyadı* Mil düzündə yaşamış cəvzəzilər (yaxud emrullilər) adlı nəslin bir tərsinin adıdır. Etnotoponimdir; 2 Xocavənd r-nunda kənd. Qarabağ silsiləsinin eteyindədir. Yaşayış məntəqəsi 1840-cı ildə Cənubi Azərb -nın Qaradağ mahalından köçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir. 1917-ci ildə Bünyatlı variantında qeydə alınmış bu yaşayış məntəqəsi ilə yanaşı Lenkeran qəzasında Bünyatlılar kəndinin olması haqqında da məlumat verilir

Bürğütü or., sada Şəki r-nu ərazisində dağ. Daşüz silsiləsinin şm kenarındadır. Oronim *Berkutlu* admin təhri olunmuş forması hesab edilir, "berkut quşu olan dağ" kimi izah olunur

Bürsülüm oyk., mür Lenk r-nunun cənubunda i ə v -də kənd. Limer çayının (Lenkeran çayının qolu) sağ sahilində, Peştəser silsiləsinin yamacındadır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin sonlarında Anzolu, Təngobin və b kəndlərdən çıxmış ailələrin onlara məxsus qışlaq yerində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oyxonim *bür/bürmə* (qalın kol-luq) və *sülüm* (tikanlıq) sözlərindən düzəlib. Oyxonim qışlaq yernə xas olan "kollu, tikanlı saho" deməkdir

Cc

Cabani oyk., sada Şamaxı r-nunda kənd. Dağətəyi ərazidedir. Oyxonim oğuz tayfa-larından birinin adını eks etdirir. Etnotoponimdir. Çəpni, Çəbni, Cabani variantlarında Azərb ərazisində geniş arealda yayılmışdır. Şərqi Avropa düzənliyində də rast gəlinir

Cabani hidr., sada. Şamaxı r-nunda, Cabani kəndinin c-unda min. bulaqlar. Suyu soyuq və kükrüldü olub, 12 bulaqdan ibarətdir. Yeri əhali tərəfindən müalicə məqsədilə istifadə edilir. Adını yerləşdiyi kəndin adından almışdır

Cabalix or., düz. Oğuz r-nu ərazisində dağ. Əsli Caballıxdır. *Cabalix* "çəkillik", "cır tut ağacları olan yer" deməkdir. Fitoor-nimdir

Cadar oyk., sada. Quba r-nunun Rustov i ə v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin eteyindədir. Kənd Rustov kəndinin keçmiş məhəllələrindən birini adı ilə adlanır. Etnotoponimdir. Zaqatala r-nu ərazisində də Caddar nesli qeydə alınmışdır

Cafalı hidr., düz İsmayılı r-nu ərazisində çay. Girdiman çayının sol qoludur. Bəzən Qədqılı, bəzən də Cəfələ adlanır. Xalq etimologiyasına görə, leysan zamanı çay daşaraq ətraf əhaliyə əzab-əziyyət verdiyi üçün Cəfəli adlandırılmışdır. *Cafal* dilinin bir çox dialektlərində *cabal/caval* (cafal) cır tut ağacına deyilir. Güman ki, çay öz adını ətrafında çəkillikdən və ya cır tut ağacları olan sahədən almışdır

Cağadüz oyk., sada Xocavənd r-nunun cənubunda i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. Sonralar burada məskunlaşmış ermənilər onu Sarkisəşən (Sarkis kəndi) kimi rəsmiləşdirmişdirlər. 1992-ci ildən kəndin keçmiş adı bərpa edilmişdir. Kənd öz adını ərazidəki cənubda düzənlikdən almışdır. *Cağa/cağa* (kiçik) və *düz* (məntfi relyef forması) sözlərindən düzəlib, "kiçik düz" deməkdir

Cağanqaya or., mür Oğuz r-nunda dağ. Etnoornimdir. Aşğəronda Şağan (kənd), Qazaxıstan ərazisində Çaqan, Sarıçaqan (qosobə), Dağlıq Altayda Şaqani (göl), Şimali

Çində Tsəqan və s. toponimlər bu etnonimlə bağlıdır

Cağazur oyk., sada 1 Laçın r-nunun Malibəy i ə v -də kənd. Qarabağ yaylasındadır; 2 Şəur r-nunun Yəyci i ə v -də kənd. Dərələyəz silsiləsinin eteyindədir. 2003-cü ildən Şuşa bulağı adı ilə rəsmiləşdirilmişdir. *Cağa* (kiçik) və *zur* (yükseklik) komponentlərindən ibarət olan bu oyxonimlərin ərazinin coğrafi mövqeyini eks etdirir

Cağangirbəyli oyk., düz Zəngilan r-nunun cənubunda i ə v -də kənd. Oxçu çayının sahilindədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Tərekəmə (induk Məmmədbəyli) kəndindən köçüb gəlmiş Cağangirbəy adlı şəxs tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Oyxonim "Cağangir boye məxsus kənd" deməkdir. Antropotoponimdir

Cahanlı hidr., sada Dəvəçi r-nunda çay. Gilgil çayının sağ qoludur. Hidronim *cahanlı* nəslinin adını daşıyır

Cabanlarx hidr., mür Zaqatala r-nunda çay. Tala çayından ayrılıb sol tərəfdən Qanux çayına tökülür. Hidronim *cahanlı* (etn.) və *arx* (çay qolu) komponentlərindən düzəlib

Cahidli oyk., sada Tovuz r-nunun Vahidli i ə v -də kənd. Etnotoponimdir

Cahud hidr., sada Quba və Xaçmaz r-nlarında çay. Etnotoponimdir

Caqar oyk., sada Qusar r-nunun Zindanmuruq i ə v -də kənd. Qızıqlaya dağının (Bö-yük Qafqaz) yamacındadır. Bəzi tədqiqatçıların fikrincə, toponim türk dilindədəki *caqar* (qaladan kənarda divarla əhatə olunmuş, möhkəmləndirilmiş yer) sözü ilə bağlıdır. Lakin *caqar* sözü dilimizdə "cadarlanmaq" mənasında da işlənir. R-nun ərazisində çəkilmiş və 1973-cü ildə istifadəyə verilmiş Caqar-Cibir kanalı bu ərazilərə höqiqətən də susuz olduğunu göstərir. Samur çayından başlanan bu kanal 45,6 km uzunluğa malik olub, Qusar r-nu ərazisində 4 min ha torpaq sahəsinin suvarılmasına xidmət edir

Caqarqışlaq oyk., mür Qusar r-nunun Zindanmuruq i ə v -də kənd. Dağətəyi düzənlikdədir. Oyxonim *Caqar* (kənd adı) və *qışlaq* komponentlərindən düzəlib. Kənd Caqar kondino məxsus keçmiş qışlaq yerində salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Calair

Calair/Qalair or sada Quba r-nunda dağ Baş Qafqaz silsiləsinin zirvidir. Hün 2800 m Enotoponimdir

Calut oyk. *sada* Oğuz r-nunun Oğuz şəhəri ə v -də kənd Alazan-Həftəran vadisindədir. Caluq variantında da qeydə alınmışdır *Callic* Azərb.-də "sucaq yer", "otlu bataqlıq", "çay qollarının birləşdiyi yer"ə deyilir. Toponim coğrafi obyektin landsaftı haqqında məlumat verir

Camal or, mür Şahbuz r-nunda dağ Zəngözü silsiləsində, Şahbuz və Salvardı çaylarının mənbe hissəsində zürvədir. Hün 3200 m Dağda Camal qalası adlanan xarabalıq var. Yeri əhalinin verdiyi məlumata görə, bu qalada Camal adlı bir igid səngər düzəldib yadelli işğalçılara qarşı vuruşmuşdur

Camaldin oyk. *mür* Culfa r-nunun Ərəzinə i ə v -də kənd Əlincə çayının sahilində, dağ etəyində yerləşir. Kəndə XII əsrə aid Əhiməmməd ibadətگاهی var. Camaldin Camaləddin şəxs adının təhrifə uğramış forması hesab olunur. Əslində, *Camal* (ş a) və *din* (din) (düşərgə, yaylaq) komponentlərindən ibarət olub, adı Camal yaylağının adından alınmışdır

Caməşənlər oyk. *mür* Lenk r-nunun Əlibad i ə v -də kənd Oykonim *caman* (yaşlılıq, əkin sahəsi) və *şair* (er "arpa") sözlərindən düzəlib, "arpa sahəsi, arpa əkilən yer" deməkdir

Camış talası or, mür Tovuz r-nunda tala Otlaq kimi çəmşlər üçün ayrıldığından belə adlandırılmışdır

Camışdağ or, mür Kəlbəcər, Xanlar və Goranboy r-nları sərhədində dağ Murovdağ silsiləsinin ən yüksək zirvəsidir. Hün 3722 m Zirvənin şm yamacında qədim buzlaşmanın izləni bildiren moren qalıqları vardır. Əhali tərəfindən *qayma* adlanan bu daşlar uzaqdan nəhərdə oturmış çəmşlərə oxşayır. *Metafor* oronimdir

Camlar hidr. *sada* Xaçmaz r-nunda çay Volvoles çayından ayrılıb Xəzər dənizinə tökülür. Uzunluğu 7 km. Suvarma üçün istifadə edilir. Əsl adı Comalardır. Keçmişdə çayın sahilində *comalar* (bir çuq təsərrüfatçı qohum ailələrin müvəqqəti yaşayış yeri) yerləşdiyini görə belə adlandırılmışdır

Candar

Campara hidr. *mür* Zaqatala r-nunda çay. Muxax çayından ayrılaraq sol tərəfdən Qanıx (Alazan) çayına tökülür. Suvarma üçün istifadə edilir. Hidronim fars *çəmənpira* sözündən olub, "gözlük, çəməni bezəyən" deməkdir

Canaxır oyk. *sada* Xaçmaz r-nunun Həllüvi i ə v -də kənd. Samur-Dəvoçi ovağında. Yaşayış məntəqəsinə Quba r-nunun Əlik kəndindən çıxmış ailələr Canaxır adlanan yerdə salmışlar. Kənd əvvəllər Aşağı Əlik də adlanmışdır. Azərb dilinin ekser dialektlərində *cana* sözü "yararsız, pis", *xır isə* "əkin sahəsi" mənalarında işlənir. Oykonim "əkin sahəsi üçün yararsız yer" mənasındadır

Canallı oyk. *sada* Qazax r-nunun Əzizbəyli i ə v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Qazax tayfalarından bir olan *canalıların* adını daşıyır. Enotoponimdir

Canavarlı oyk. *düz* Bərdə r-nunun Məhdixanlı i ə v -də kənd. Qorabağ düzündədir. Kəndin ərazisi keçmişdə meşəlik olmuşdur. Günün edildiyinə görə, ərazidə çoxlu canavar olduğundan kənd bu adı almışdır. Zootoponimdir

Canbar oyk. *sada* Zəngilan r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Dağ etəyində yerləşir. Cambar variantında da qeydə alınmışdır. Oykonimi *çənbər* (daire) sözü ilə əlaqələndirilir

Canbaz or, sada Goranboy r-nu ərazisində dağ Kürək və Buzluq çaylarının suyunca yerləşir. Hün 1896 m. Fars *canbaz* "oyunbaz, kəndirbaz, at minicisi, at dəlləli" deməkdir

Candar hidr. *sada* Ağstafa r-nunun Gürcüstanla sərhədində şirin sulu göldür. Dəniz səviyyəsindən 289 m yüksəklikdədir. Gürcüstan ərazisində çəkilmiş kanalla Kürdən qidalanır. Suvarmada istifadə edilir. Gölün yeri əvvəllər Candar dərəsi adlanırdı. 1883-cü ilədək Candar dərəsi və ətrafındakı Kəçik Kəsik, Böyük Kəsik adlı yerlər Sıxı kəndinin qışlaq yeri olmuşdur. XIX əsrdə Gürcüstanda Candar adlı iki kənd, Salyan r-nunda keçmiş Cındırlı (iniki Abadkənd), Türkiyədə Candar oğulları və s. bu toponimin yayılma arealından xəbər verir. *Candar* orta əsrlərdə Şorqada, o cümlədən Azərb -də

Canhəsən

uzun müddət saray vəzifələrindən bir olmuş, "keçkilik, mühafizəçilik, cəngüdən" mənasında işlənmişdir. Saraydakı xidmətlərinə görə candarları verilən pay topraqları onların vəzifə adları ilə də adlandırılmışdır

Canhəsən oyk. *mür* Xocalı r-nunun Kosalar i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin yamacındadır. Antropotoponimdir

Canqulu or, sada Füzuli r-nunda dağ Kəndələncayın aşağı axarından sol tərəfdə yerləşir. Hün 292 m. *Marcanqulu* (balıqqucağı) sözünün qısaltılmış forması olub, dağ süxuru təyin edir

Canyataq oyk. *mür* Tərtər r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. Tədqiqatçıların fikrincə, bu toponim türk dilindəki *can/coma* (iki çayarası çöl) və *yataq* sözlərindən düzəlib, "iki çay arasındakı sahədə yerləşən yataq" mənasındadır. Keçən əsrin əvvəllərində bu toponim Canyataq variantında qeydə alınmışdır. Güman ki, maldarlıqla məşğul olan Cənab adlı şəxsə məxsus olan bu yataq onun adını daşımışdır

Car oyk. *sada* Zaqatala r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Silban və Bəkməz çayları sahilində, dağətəyi ərazidedir. Toponim qədim türk mənşəli söz olub, "sıldırım", "sahil", "sıldırımli dik qaya", "uçurum", "yarğan", "dərə" mənalarında işlənən yar sözünün dialekt formasını mühafizə edir. Qədim Azərb toponimlərinəndir. Kənd öz adını eyniadlı qayadan almışdır. Yaşayış məntəqəsi XVI əsrdə avarların Car adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Mənbələrdə Çingizqala adı ilə də verilməmişdir. Kəndin yaxınlığında XIII əsrdə tikilmiş bu qaladan bərpası Murtuzəli Çingiz oğlu (XVIII əsr) olmuşdur. Qala onun adı ilə tanınır. XIX əsrə aid məlumata görə, kənd 14 məhəllədən ibarət olmuşdur

Cardam oyk. *mür* Ağdas r-nunun Nəhrəxəli i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. Yeri əhalinin məlumatına görə, kəndi Zaqatala r-nunun Car kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar. Oykonim "Carlıların evi" deməkdir

Carxaçı b a x Çarxaçu

Carlı oyk. *düz.* Kürdəmir r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. Zaq-

Ceyranbatan

tala r-nunun Car kəndindən köçüb gəlmiş ailələr tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Cavad oyk. *sada* Sabirabad r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir. Kənd orta əsrlərdə keçid məntəqəsi rolu oynamış və Cavad keçidi adı ilə qeydə alınmışdır. Mənbələrdən Şahar yenə adı ilə də məlumdur. Oykonim XVI əsrdə Kür və Araz çaylarının qovşağında yerləşən tarixi Cavad şəhərinin adını yaşadır. Tədqiqatçılar bu toponimi ərəb dilindəki "cavas" (keçid) sözü ilə əlaqələndirirlər

Cavadçala hidr. *mür* Muğan dözünün c -unda bataqlıq göldür. 1896-cı ildə Araz çayının daşması nəticəsində Ağçala və Mahmudçala gölləri ilə birlikdə yaranmışdır. Göl keçmiş *Cavad qəzasının* ərazisində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır

Cavdarlar oyk. *sada* Xocalı r-nunun Kosalar i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. Enotoponimdir

Cavahirlı oyk. *düz* Ağdam r-nunun Göytəpə i ə v -də kənd. Kəçik Qafqaz dağlarının etəyindədir. Qarabağ xanı İbrahim Xəlil xanın arvadı *Cavahir xanım* dağatılmışdır (1828) mülklərdən olan bu kəndin adı "Cavahir xanım məxsus" mənasındadır

Cavidabad oyk. *mür* Babək r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Arzboyu düzənlikdədir. 1963-1964-cü illərdə burada Araz çayı üzərində su qovşağı tikilərkən r-nun Qaracən və Bulqan kəndləri öz əvvəlki yerlərdən o vaxta qədər əkin sahələrinə olan indiki əraziyə köçürülmüş və qəsbə toptı kənd salınmışdır. Azərb şair və dramaturqu *Hüseyn Cavidin* (1882-1941) şərifinə kəndə *Cavidabad* adı verilmişdir. Məcmolə toponimdir

Cek oyk. *sada* Quba r-nunun Əlik i ə v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin yamacındadır. Etrik çimiq qrupunun bir qolunun adındadır. Enotoponimdir

Cerrabert b a x Çiloburt

Ceyranbatan hidr. *sada* Abşeron r-nu ərazisində su anbarı Ceyranbatan gölü osasında 14 m hündürlikdə bənd vasitəsilə yaradılmış, 1956-cı ildə istifadəyə verilmişdir. Suyunu Samur-Dəvoçi kanalından alır. Abşeron kanalı buradan başlanır. Suvarmada,

Ceyranbatan

Bakı və Sumqayıt şəhərlərinin su təchizatında istifadə edilir Hidronim "ceyrən keçə bilməyən" monasında olub, su hövzəsinin dərnəyinin səviyyəsinə göstərir

Ceyranbatan oyk. *sada* Abşeron r-nunda ştq Ceyranbatan su anbarının kənarında salınmışdır (1959) Aqını eyniadlı göldən alınmışdır

Ceyrançöl or. mür 1 Kür çayının sol sahilini boyundur. Gürcüstanla sərhəddə sıra dağlar; 2 Ceyrançöl silsiləsindən şm -da dərə; 3 Kür və Qabırnı çaylarının arasında, Çobandağ, Palantökən, Gədək Qılınc silsilələri ilə əhatə olunmuş düzənlikdir. Düzənlikdə axar su yoxdur və qış otlağı sahəsi kimi istifadə olunur Keçmişdə burada çoxlu *ceyrən* olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Ceyrançöl oyk. *sada* Ağstafa r-nunun Poylu i ə v -də qəsəbə Ağstafa qoyunculuq sovxozunun malikanəsi yanında salınmış bu yaşayış məntəqəsi 1965-ci ildən ərazidəki eyniadlı düzənliyi adı ilə adlandırılmışdır

Ceyrandağ or. mür Şuşa r-nu ərazisində dağ Qarqar çayının yaxınlığında yerləşir Hün 713 m Zootoponimdir Dağın adı oradakı meşədə yerləşən *Ceyran pürün* adından Rəvayətə görə, bu yerdə *ceyrən* bir uşağa süd verərək onu xilas etmişdir

Ceyrankeçməz hidr. *sada* Qobustan və Xızı r-nları ərazisində çay Xəzər dənizinə tökülür Uzunluğu 100 km Yağış suları ilə qidalanır İlin çox vaxtı quru olur R-nun ərazisində eyniadlı min bulaq da var Hidronim "ceyrən keçə bilməyən" monasında olub, çayın dərnək səviyyəsinə bildirir

Ceyrankeçməz oyk. *sada* Qobustan r-nunun Dərəkənd i.ə.v -də kənd Kəndin ərazisi əvvəllər Kilmilli kəndinin qışlaq yeri olmuş, sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir Kənd adını eyniadlı çaydan almışdır

Ceyranlar oyk. *sada* Qobustanda Kiçikdağ dağ sahəsində Daş dövrünə aid düşərgə Ceyran r-nlarının çoxluğuna, həmçinin real və nofis pəkilməsinə görə Ceyranlar adlanır **Ceyranlı oyk.** *sada* Dəvoçı r-nunun Əmirxanlı i ə v -də kənd Əmirxanlı çayının sahilində, Yan silsiləsinin etəyindədir Keçmiş adı Aşağı Əmirxanlı olmuşdur Kənd *Ceyranotlayan* adı taladda salındığı üçün

Cəfərzan

1965-ci ildən adı dəyişdirilmiş və Ceyranlı kimi rəsmiləşdirilmişdir

Cəbrayıl oyk. *sada.* 1 Azərb.-nin c -q -ində, Araz çayının sol sahilində inzibati r-n Mərkəzi Cəbrayıl şəhərində; 2 Azərb.-da şəhər Eyniadlı r-nun mərkəzidir Qarabağ silsiləsinin etəyindədir R-nun ərazisində *Cəbrayıl ata* adlı məşhur pir var Deyilənlərə görə, əfşarların nüfuzlu soxslonlarından biri olan Cəbrayıl XVI əsrdə yaşamış və bu pirdə dəfn olunmuşdur R-ndakı kəndlərdən altısı da Cəbrayıl atanın oğlanlarının adları ilə adlandırılmışdır (Muzcənan, Maşan, Alıxeyxalı, Yərəhməd, Xubyar, Hasan) Antropotoponimdir

Cəbrayıl or. *sada* Cəbrayıl və Füzuli r-nlarında, Araz çayı dərəsi boyunca yerləşən təpəli düzənlik Adını yerləşdiyi ərazinin adından almışdır

Cəfərabad oyk. *mür* 1 Cəbrayıl r-nunun Qarxun i ə v -ində kənd. Arazboyu düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsinin 1806-cı ildə Rusiya himayəsinə keçmiş Xoy hakimi Cəfərqulu xana məxsus ailələr salmış və kəndi də xanın adı ilə adlandırmışlar; 2 Şəki r-nunun eyniadlı i.ə.v -də kənd Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Kəndin əsasını çar I Aleksandr tərəfindən Şəki xanı təyin edilmiş xoylu Cəfərqulu xan qoymuşdur XIX əsrin sonunda kənd icmasına Cəfərabad-Xoy və Cəfərabad-Şəki adlı iki yaşayış məntəqəsi daxil idi Hal-hazırda bu kəndlərdən biri Cəfərabad, digəri isə Xoylu adlanır Bu kəndlərin bünövrəsini əslən dumbulü tayfasından olan Cəfərqulu xanla birlikdə buraya gələn ailələr (ossən şəkəkkai tayfasına mənsub idilər) qoymuşdular Oykonom *Cəfər* (Cəfərqulu xana işarədir) və *abad* (kənd) komponentlərindən düzəlib Antropotoponimdir

Cəfərbayıl oyk. *sada* Ağcabədi r-nunun Hacıbəddəlli i.ə.v -də kənd Düzənlikdədir Tam adı Törəkəmə Cəfərbayılıdır Keçmişdə Qiyambalı (Qiyambalı, Genbolu) da adlanmışdır Oykonom kəbirilələrin *cəfərbayılı* turesinin adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir

Cəfərzan oyk. *sada* Saatlı r-nunun Sarıcalar i ə v -də kənd Muğan düzündədir Oykonom *cəfərzanlı* nəslinin adı ilə bağlıdır Bu nəslin nümayəndələrin Babək r-nunun Hacı-

Cəfərzanlı

var, Ordubad r-nunun Üstüpi kəndlərdə də qeydə alınmışdır Etnotoponimdir

Cəfərzanlı oyk. *sada.* Cəlilabad r-nunun Qıçtepe i ə v -də kənd. İncəçayın sahilindədir Oykonom *cəfərzanlı* nəslinin adı ilə bağlıdır Etnotoponimdir

Cəfərlil oyk. *sada* 1 Ağsu r-nunun Kəndoba i ə v -də kənd Şirvan düzündədir; 2 Cəlilabad r-nunun Astanlı i ə v -də kənd. Bu-tərəf silsiləsinin etəyindədir Yaşayış məntəqələri muğanlı tayfasının *cəfərlil* turesinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 3 İmişli r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Mül düzündədir Yaşayış məntəqəsi sarıxanlı tayfasının *cəfərlil* turesinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 4 Gədəbəy r-nunun Əlisməyilli i ə v -də kənd Şahdağ silsiləsinin etəyindədir Keçmiş adı Mollacəfərlilər Yaşayış məntəqəsinin XIX əsrin sonlarında Kiçik Qaramurad kəndindən köçüb gəlmiş *Molla Cəfər* adlı şəxs tərəfindən salındığı haqqında məlumat verilir; 5 Qazax r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Dəğətəyi ərazidədir Yaşayış məntəqəsi qazaxların qafarlı tayfasının bir qolu olan *cəfərlil* elinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Etnotoponimdir

Cəfəriyyətlər or. mür Qəbele r-nu ərazisində, Dəmiraparan çayı ilə Bum çayı arasında şm -dan c -ə doğru uzanan sıra dağlar Cəfərabad kəndinin və ya Cəfərqulu xanın şəxsi yaylaq yerləri olduğu üçün bu adı almışdır Oronim *Cəfər* (Cəfərqulu xan) və *yaylaq* (yay düşərgəsi) sözlərindən düzəlib Antropotoponimdir

Cəhrl hidr. *sada* Gədəbəy və Şəmkir r-nları ərazisində çay Kürün sağ qoludur Cəhrl variantında da işlənmişdir Hidronim "çay yatağı" monasındaadır

Cəhrl oyk. *sada* Babək r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Cəhrl çayının sahilində, dağ-ətəyi ərazidədir Oykonom xalq toponimik terminini olan *cəhrl/cührl* sözünün fonetik dəyişməsi olub, "çayın alçaq sahilini" deməkdir

Cəhrl hidr. *sada* 1 Babək r-nu ərazisində çay Naxçıvan çayının sağ qoludur Mənbəyini Ermonistan ərazisindəki Golinquya dağından (2320 m yüksəklikdən) alır

Cəlilkənd

Qar və yağış sularından qidalanır Suvarma üçün istifadə edilir Çay adını ərazisində axdığı kəndin adından almışdır; 2 Babək r-nunun Cəhrl kəndindən ş -da min bulaq Suyu soyuq, dadı tərşməzədir Yerli əhali tərəfindən müalicə üçün istifadə edilir Bulaq adını yerləşdiyi kəndin adından almışdır **Cəlailər or. sada** Quba r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin zirvəsidir Hün. 2800 m Etnotoponimdir

Cəlailər oyk. *sada* 1 Ağsu r-nunun Kəndoba i ə v -də kənd Şirvan düzündədir; 2 Qax r-nunun Sarıbaş i ə v -də kənd Qafqaz silsiləsinin yamacındadır; 3 Cəlilabad r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin etəyindədir Yaşayış məntəqələri türkdilli *cəlailər/cəlailər* tayfasının adını daşıyır Etnotoponimdir

Cəlilb or. sada Ağsu r-nu ilə İsmayılı r-nu sərhədində, Niyaldağ silsiləsinin c -unda dağ Hün. 2318 m Yerli əhali arasında Cəlilb dağı da adlanan bu dağın Qafqaz Albaniyasına məxsus qədim cəlilbən adı ilə bağlı olması ehtimal edilir Azərb dilinin bəzi dialektlərində *cəlil/cəlilb* sözü "tək, yalnız" mənasında işlənir Oronimin bu mənada olmasını da güman etmək olar

Cəlilabad oyk. *mür* 1 Azərb.-da inzibati r-n Q -dən İranla həmsərhəd olub, Muğan düzündən c hissəsinə və talış dağlarının şm -ş hissəsinə tutur Mərkəzi Cəlilabad şəhəridir Keçmiş adı Astraxanbazar olmuşdur; 2 Azərb.-da şəhər, eyniadlı r-nun mərkəzidir Mişar çayının sahilində, Muğan düzündə lıkan adı Hasılı (Asılı) olmuşdur Vaxtilo bu ərazidə həftədə bir dəfə təşkil olunan böyük mal-qara bazarı olduğuna görə sonralar yaşayış məntəqəsi Asılıbazar adlandırılmışdır 1945-ci ildə buraya Höjtorxandan xeyli rus ailəsi köçürüldü və həmin vaxtdan yaşayış məntəqəsi Astraxanbazar adlanmağa başladı 1967-ci ildə *Cəlil Məmmədquluzadənin* (1866-1932) unadan olmasının 100 illiyi münasibətlə yaşayış məntəqəsinə Cəlilabad adı verildi Memorial toponimdir

Cəlilkənd oyk. *mür* Şorur r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Şorur düzündədir Keçmiş adı Baş Nərxəvan olmuşdur 1961-ci ildə görkəmli mütəfəkkir *Cəlil Məmmədquluzadənin*

şərəfinə bu kəndə Cəlilkənd adı verilmişdir Memorial toponimdir

Cəlillil oyk, sada 1 Tovuz r-nunun Düz Cırdaxan i ə v -də kənd Gence-Qaxaz düzənliyindədir Keçmiş adı Haqverdibəyli olmuşdur; 2 Kəlbəcər r-nunun Seydilər i ə v -də kənd. Yaşayış məntəqəsinə Gədəbəy r-nunun Ağcakənd kəndindən köçmüş ailələr salmışlar **Cəlil Məmmədquluzadənin** şərəfinə adlandırılan kəndlərdir Memorial toponimdir

Cəməcmilli oyk, sada Qobustan r-nunun Mərozə i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir Etnotoponimdir

Cəmillər oyk, sada Şuşa r-nunun Şırlan i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazisindədir Kəndin yaxınlığında eyniadlı göl də var Yaşayış məntəqəsi XVIII əsrn axırlarında Qaxaz mahalından Qarabığa köçmüş **cəmilli** tayfasına mənsub ailələr tərəfindən salınmışdır Etnotoponimdir

Cəmillil oyk, sada 1 Xocalı r-nunun Balıca i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir 1991-ci ildə ermənilər yandırmışlar; 2 Tərtər r-nunun Demürçilər i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Etnotoponimdir

Cəmiyyəət oyk, sada Xocavənd r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazisindədir Vaxtilə gəlmə ermənilər burada məskunlaşdıqdan sonra kəndin adını da dəyişdirib Nunki adlandırmışlardır 1992-ci ildən yaşayış məntəqəsinin keçmiş adı bərpa edildi **Cəmiyyəət** or "birlik", "cəmaat", "yığın" deməkdir

Cəngən oyk, sada 1 Cəlilabad r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Burovar silsiləsinin oteyindədir; 2 Neftçala r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir; 3 Sabirabad r-nunun Muğan Gəncəli i ə v -də kənd Kür çayının sahilindədir; 4. Salyan r-nunun Kür Qaraqaşlı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Salyan düzündədir Mustafabəyli, Birinci Rənçbörler adları ilə də tanınır Qaradolaqların *cəngən* torosinin adı ilə bağlı olduğu ehtimal edilir **Cəngən** sözü "döyüş meydanı, vuruş yeri" mənalarında da işlənir

Cəngəmiran oyk, mür Lenk r-nunun Lenik çay i ə v -də kənd Dağlıq ərazisindədir Yeri ohali tərəfindən Cəngəmiyon adlandırılır, *cəng* (vuruş, döyüş) və *miyon* (talış

"meydan") komponentlərinin birləşməsi kimi "döyüş meydanı" mənasında işləyir **Cəngəvud oyk, mür** Lenk r-nunun Vızazəmən i ə v -də kənd. Peştəser silsiləsinin yamacındadır Oykönim *cəngən* (etn) və talış dilindəki *vut* (yer) sözündən ibarət olub, "cəngənlərin yeri" kimi izah olunur

Cəngi or, sada Qobustan ərazisində dağ. Cəngi və Kənda çayları arasında Hün 581 m Etnotoponimdir

Cəngli hidr, sada Sumqayıt çayının orta axarının adıdır Etnotoponimdir

Cəngisər or, mür Lenk r-nunda dağ Peştəser silsiləsinin zirvəsində Hün 1925 m Oronim *cəngi* (etn) və tat dilindəki *sər* (baş, zirvə) sözlərindən düzəlib, "cəngi zirvəsi" deməkdir Etnotoponimdir

Cənubi oyk, sada Bakı şəhəri, Əzizbəyov r-nunda qəsəbə Xəzər dənizi sahilindədir Keçmiş adı Şüvelən maykə yanında qəsəbə olmuşdur 1965-ci ildən Cənubi Azərb -nın şərəfinə Cənubi adlandırılmışdır

Cəyirli oyk, sada 1 Bərdə r-nunun Güloğlular i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir; 2 Göyçay r-nunun Cərəke i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsinə Şamaxı r-nunun eyniadlı kəndindən ayrılmış ailələr salmışlar; 3 Şamaxı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisində; 4 Şəki r-nunun Suçma i ə v -də kənd Şəki yaylasındadır Etnotoponimdir

Cəyirli or, sada Şamaxı r-nunda, Cəyirli kəndi ərazisində palçıq vulkanı Adını yerləşdiyi kəndin adından almışdır

Cəyli oyk, sada Kürdəmir r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Boz Ulus tayfalarından *cəklərin* adı ilə eləqələndirilir və etnotoponim hesab edilir Azərb dilinin bezi dialektlərində *ice* səy sözü "tayfa, nəsil" mənasında işlənir

Cıdır düzü or, mür Şuşa şəhərinin ş -ində dağın üstündə düz. Cıdır düzü Ağzıyastı qaya, Üçmüx, Qurxpilləkən, Gəlin qayası, Xəzinə qayası, Topxana adlı sıldırım qayalar və meşələrlə əhatə olunmuş mənzərəli yerədir Vaxtilə (1935-ci ildək) burada müntəzəm olaraq *cıdır* yaşlarıl keçirildiği üçün belə adlandırılmışdır

Cığatelli oyk, sada Qəbələ r-nunun Həmzəli i ə v -də kənd Alazan-Əyrçay çökəkliyindədir Oykönim 1917-ci ildə Cığataylı, 1933-cü ildə isə Cığatelli şəklində qeydə alınmış, təcridən Cığatelli variantına düşmüşdür Əslində *Cığataylı* olan bu coğrafi ad etnotoponimdir və "cığataylıların məskunlaşdığı kənd" deməkdir

Cıldır oyk, sada Qubadlı r-nunun Göyərçin i ə v -də kənd Bərgüşad silsiləsinin yamacındadır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrn sonlarında Göyərçik kəndindən köçmüş ailələr tərəfindən Cıldır çəməsi adlanan ərazidə salınmışdır Kənd həmin meşənin adını daşıyır Azərb dilinin dialektlərində *cıldır* "cəngəllik, kol-koslu yer" deməkdir

Cırdaxan oyk, sada Yevlax r-nunun Varvara i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir XIX əsrdə Tovuz r-nunun Əsrək Cırdaxan kəndindən gəlmiş bir qrup ailə indiki ərazidə Cırdaxanlı adlı məntəqə salmışdır Kollektivləşmə illərində Meşədialılar və Naibli məntəqələri ilə birləşdirildikdən sonra yaranmış kənd Cırdaxan düzündədir Etnotoponimdir Qızılbaş tayfalarından bir olan *cırdaxanlıların* adındandır Toponimın areal Azərb -də Tovuz, Bərdə, Xanlar, Şəmür, Qaxaz r-nlarını əhatə edir

Cırnıqtape or, mür Tovuz r-nu ərazisində dağ. Yanıqlı kəndindən şm -dədir Hün 1082 m Əsl adı Cırnıqtape Etnotoponimdir Oronim *çirək* (etn) və *təpə* (məsət rel'ey forması) sözlərindən düzəlib Azərb şair M V Vidadi də *çirki*l clündən olmuşdur Görünür, dağ *çirki*li elinə məxsus yaylaq yurdu olduğundan Çirki-təpə adlandırılmışdır

Cirkürd oyk, mür Göyçay r-nunun Biğır i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsinə Türkmən kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar Oykönim *cır* (kiçik) və *kürd* (etn) komponentlərindən ibarət olub, "kürtlərin az hissəsi", "kiçik kürd kəndi" mənasındadır Etnotoponimdir

Cıbr oyk, sada Qusar r-nunun Piral i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir Yaşayış məntəqəsi Dağistanın Axtı r-nundakı *Cəpər* kəndindən köçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Kəndin sa-

kinləri yeni yaşayış məntəqəsinə öz köhnə adlarını vermişlər

Cicimli oyk, sada Laçın r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Həkon çayının sahilində, Qarabağ yaylasındadır Yaşayış məntəqəsi əslində Aşağı Cibikli və Yuxarı Cibikli adlanan iki hissədən ibarətdir Kənd Yuxarı Cibikli-dəki *Cicim ocağı* adı pırn adı ilə adlandırılmışdır Ermənistanın Sıyan r-nunda Cicimli kəndi qeydə alınmışdır

Cicimli hidr, sada Kəlbəcər r-nu ərazisində çay Çay öz adını ərazidəki *Cicim ocağı* adlanan pırdən almışdır

Cıdığın hidr, sada Oğuz r-nunda çay Ağçayın qoludur Hidronim "qarşısı alınmış, bəndə salınmış, cıdarlanmış" mənasındadır

Cığatay oyk, sada Xaçmaz r-nunun Qaraçı i ə v -də kənd Ağçayın sahilində, dağətəyi düzənlikdədir Toponim türkdilli *cığatay/cığatay* tayfasının adından XVII əsrn sonlarında Qubalı Fətəli xanın Qarabağdan bezi elləri, o cümlədən *cığatayları* Quba xanlığına yerləşdirməsi nəticəsində yaranmışdır Etnotoponimdir

Cikədi or, mür Quba r-nu ərazisində dağ Dağda qədim yaşayış məntəqəsinin xarabalıqları var Oronim *cik* (qədim türk dillərində "dar dərə", "yarğan", "sıldırım") və *di* (tat dilində "kənd") sözlərindən düzəlib, "yarğanda, dar dərədə kənd" mənalı qədim yaşayış məntəqəsinin adını daşıyır

Cil hidr, sada 1 Lənkəran r-nu ərazisində göl Gəmişvan mərdosuna bitişik olan bu göl həzrəti qurudulmuş və çay okın sahəsinə çevrilmişdir; 2 Lənkəran r-nu ərazisində çay Mənbəyini Lənkəran dağlarından alır, Gəmişvan mərdosuna tökülür Adını ərazidəki keçmiş gölün adından almışdır Hidronim "bataqlıq" mənasındadır

Cil oyk, sada Lənkəran r-nun Şağlələr i ə v -də kənd Cil çayının sahilində, Lənkəran ovalığımdadır Oykönim "bataqlıq yer", "sucaq yer" mənasındadır Kənd öz adını həzrəti qurudulmuş eyniadlı göldən almışdır

Cilən oyk, sada Xocavənd r-nunun Arakül i.ə.v -də kənd Qarabağ silsiləsinin oteyindədir Yaşayış məntəqəsinə 1840-cı ildə Ermənistanın Qafan r-nunun Balx kəndindən və Cənubi Azərb -nın Qaradağ mahalından

köçüb gəlmiş ermoni ailələr Cilan adlı yerdə salmışdılar *Cilan* "bataqlıq, sucaq yer" deməkdir. Kənd öz adını salındığı yerni adından almışdır.

Cillik oyk. *sada* Balakən r-nunun Qazma i.ə v -də kənd Alazan Əynçay çökəkliyindədir. Yaşayış məntəqəsi Cillik adlanan yerni yaxınlığına salındığı üçün belə adlandırılmışdır. *Cil* bataqlıqda, rütubətli yerdə bitən bitkinin adıdır. Ərazi bu bitki ilə örtüldüyü üçün belə adlandırılmışdır.

Cilovdarlı oyk. *sada* Tovuz r-nunun Xatunlı i.ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Etnotoponimdir. *Cilovdarlılar* vaxtilə şahsevənlər hərbi ittifaqına daxil olmuş, I Şah Abbasın hakimiyyəti illərində (XVII əsrin əvvəlləri) Gəncəbasara gəlmişlər. *Cilovdarlıq* səfəvlər dövründə xüsusi vəzifə olmuş və bu vəzifənin icrası ayrılıqda bir tayfa tapşırılmışdır. Mənbələrdə *cilovdarlar* oğuzların böyüklü tayfasının bir qolu kimi qeyd olunur. *Cilovdar* "cilov tutan, cilov verən", "ordunun ön hissəsində gedən" deməkdir. Füzuli r-nundakı Qazaxlar kəndinin məhəllələrindən biri də Cilovdarlı adlanır.

Cilovxanlı oyk. *sada* Zərdab r-nunun Çalı i.ə v -də kənd Şirvan düzündədir. Cilovxan variantında da qeydə alınmışdır. Etnotoponimdir. Yaşayış məntəqəsi muğanlı tayfasının *cilovxanlı* tərsinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Yerli əhlinin verdiyi məlumata görə, bu nəsil Salyan r-nu ərazisindən gəlmişdir. Babək r-nunun Cəhri kəndi ərazisində Cilovxanlı məhəlləsi qeydə alınmışdır. XVIII əsrdə Qarabağda İbrahim xana məxsus mülkətdən birinin adı, İrəvan quberniyasının Aleksandropol qəzasında bir kəndin adı da Cilovxan olmuşdur.

Cimcimax oyk. *sada* Zaqatala r-nunun Gözbaraq i.ə v -də kənd. Alazan-Əynçay çökəkliyindədir. Qax-Zaqatala zonasında *cimcimax/cimcimey* sözü "bataqlıq" mənasında işlənir. Kəndin adı onun coğrafi mövqeyi ilə bağlıdır.

Cimcimli oyk. *sada* Bordo r-nunun Mehdişanlı i.ə v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Cimimli variantında da qeydə alınmışdır. Kəndin ərazisi Laçın r-nunun Cimcimli kəndinə aid qışlaq yerni olmuşdur. XX əsrin əvvəllərində bu kənddən köçüb gəlmiş ailələr qışlaq yerində məskunlaşmışlar. *Cecim* Azərb. -nin bir çox zonalarda, o cümlədən Qarabağda toxunan parça, yaxud xovsuz xalça növüdür. Qədimdən azərb. -ların məişətində geniş istifadə olunan cecimin istehsalı ilə məşğul olanların adındanır.

Cimi hidr. *sada* 1 Quba r-nunda çay Baş Qafqaz silsiləsindən başlanır. Babəçayla birləşərək Vəlvələ çayını əmələ gətirir; 2 Quba r-nunda min. bulaqlar Cimi çayının mənsəb hissəsində yerləşir. İki üstü və bir soyuq bulaqdan ibarətdir. Suyu kükürlüdür. Yerli əhali isti bulaqlardan müalicə məqsədilə istifadə edir. *Cimi* xalq dilində "nərn, nazik su şirnağı" mənasında işlənir.

Cimi oyk. *sada* Quba r-nunun Qonaqkənd qəsəbə i.ə v -də kənd. Cimi çayının (Vəlvələ çayının qolu) sahilində, dağətəyi ərazidədir. Yerli əhlinin məlumatına görə, kənd XVI əsrdə bir neçə dağ kəndindən köçmüş ailələrin bir yerdə cəmləşməsi nəticəsində yaranmış və ərəb dilindəki *cəm* sözü ilə Cəmi adlandırılmışdır. Əslində isə kənd öz adını ərazidəki min bulaqların adından almışdır.

Cincar hidr. *sada* Zərdab r-nu ərazisində çay Tala çayının sağ qoludur. Çayın adı ətrafında bitən bitkinin adındanır. *Cincar* yarpağının formasına görə cikitəoxuşayan çoxillik ot bitkisidir. Fitotoponimdir.

Cincartala oyk. *mür* Balakən r-nunun Henifə i.ə v -də kənd. Balakən çayının sahilində, Alazan-Əynçay çökəkliyindədir. Toponim *cincar* (bitki) və *tala* (ətrafa nisbətən fərqli saha) sözlərindən düzəlib, "cincar otu bitən tala" mənasındadır. Kənd salındığı ərazinin adını daşıyır.

Cindəğ or. *mür* Ordubad r-nu ərazisində dağ. Parağa kəndinin c-ündədir. Hün 1774 m. Etnotoponimdir. *Cinçən* (erkin orta osrlorda Ermənistan və Gürcüstan ərazisində yaşamış türkdilli tayfa) və dağ (müsbət relyef forması) sözlərindən düzəlib. Tovuz r-nunun Düz Qırxlı kəndindən 4-5 km aralı kiçik topolikon əhatəsində Cinlidoro adlanan qədim yaşayış yeri var. Gürcüstanın Baş keçid r-nunda da Cinlibino adlı yer qeydə alınmışdır. Mənbələrin verdiyi məlumata görə, ilkin türk dövründən başlamış XVIII əsrdə qədr Gürcüstan

ərazisindən Şəmki qədr Kür boyunca *cimli* tayfaları yaşamış, XVIII əsrin sonlarında isə gürcü çarının tabeliyindən çıxaraq kəngorlilərlə birlikdə Qarabağ mahalına köçmüşlər.

Cindar oyk. *sada* Quba r-nunun Rustov i.ə v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsindən ələyindədir. Etnotoponimdir. Rustov kəndinin keçmiş məhəllələrindən birinin adı olmuşdur. Müharibədən sonrakı illərdə məhəllə böyüyərək kəndə çevrilmişdir.

Cinli Boluslu oyk. *mür* Goranboy r-nunun cəni adı i.ə v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Etnotoponimdir. XVIII əsrdə Gürcüstandan Qarabağa köçmüş cullilərin adı ilə bağlıdır. Toponim "Bolinsindən gəlmiş *cinli-lilər*" mənasındadır.

Cinli Zeynalı oyk. *mür* Goranboy r-nunun Cinli Boluslu i.ə v -də kənd. Etnotoponimdir.

Cinləğ or. *mür* Goranboy r-nunun c-ş-ündə dağ. Hün 145 m. Etnotoponimdir.

Cinlik oyk. *düz.* Ağdam r-nunun Əlimərdəli i.ə v -də kənd. Xaçın çayının sahilində, dağ ələyindədir. Yaşayış məntəqəsi XVIII əsrin sonlarında Qazax mahalından Qarabağa köçmüş *cinli* tayfasına mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Cirdək oyk. *düz* Tovuz r-nunun Çatax i.ə v -də kənd. Dağlıq ərazidədir. *Cir* (qədim türkdillərdə *çir*) dialekt və şivələrimizdə "kiçik, balaca" mənasında işlənmişdir. *-dək* məkan, yer bildirən şəkilçidir. Oykonim "kiçik, balaca yaşayış yeri" mənasını bildirir. Kənd həqiqətən də sahəsinə görə çox kiçikdir.

Cirimbəl oyk. *sada* Yardımlı r-nunun Şəfəqli i.ə v -də kənd. Peştəzor silsiləsinin ələyindədir. Oykonim *pirembəl* etnoniminin tohriə uğramış formasıdır.

Coqara oyk. *sada* Lenk r-nunun Qosmalyan i.ə v -də kənd. Oykonim *coğa* (Azərb dilinin bir çox dialektlərində "nəsil, tayfa") və *-ra* (-lar) şkilçisinin tohriə uğramış forması) komponentlərindən düzəlib, "tayfalar, nosillər" deməkdir. Kənd, güman ki, bir neçə nosill məskunlaşdığı yerdirdir.

Coğaz hidr. *sada* Ermonistan və Azərb -də çay. Ermonistan ərazisindən 2000 m hündür-

lükdən başlayıb, Qazax r-nundan keçərək sol tərəfdən Ağstafa çayına tökülür. Qazax r-nunun Əskipara kəndi yaxınlığından axdığına görə Əskipara çayı da adlanır. Qədim Azərb dilindəki *coğa* (qol, tayfa, nəsil) sözündən olub "qollar" deməkdir. Burada "z" qədim cəmlik əlamətidir. Coğaz, Coğas variantlarında da qeydə alınmışdır.

Comərd oyk. *sada* Kəlbəcər r-nunun Kilsəli i.ə v -də kənd. Tutunçayın (Tərtər çayının qolu) sahilində, Qonqur dağının ələyindədir. Kəndin ərazisi XX əsrin əvvəllərində Ermənistanın Sisyan r-nundakı *Comərdli* kəndinə məxsus bina olmuşdur. Sonralar həmin kənddən ayrılmış ailələr bina yerində məskunlaşaraq kəhnə yaşayış məntəqəsinin adı yeni yaşayış məntəqəsinə vermişlər. Comərdli sözündəki *-li* komponenti düşmüşdür.

Comi oyk. *sada* Lenk r-nunun Tülüconi i.ə v -də kənd. Peştəzor silsiləsindən ələyindədir. Talış dilində *comi* "yersiz, torpaqsız" kimi izah olunur. Oykonim kəndin ərazisində əknə yararlı torpağın olmaması ilə bağlıdır.

Corat oyk. *sada* Sumqayıt şəhəri i.ə v -də qəsəbə. Xəzər dənizi sahilindədir. Toponim XIII əsrdə moqolların tərkibində On Asiyayın işğalında iştirak etmiş *coryat* tayfasının adındanır. Etnotoponimdir. XIX əsrdə Şəmşədil mahalında (indiki Tovuz r-nu ərazisində) Coratlı adlı kənd qeydə alınmışdır.

Corlu oyk. *sada* Qəbələ r-nunun Mirzəbəyli i.ə v -də kənd. Alazan-Əynçay çökəkliyindədir. Kəndin adı peçeneqlərin *cor* tayfa adı ilə əlaqələndirilir və "corlar yaşayın kənd" kimi izah edilir. Toponimi Çovurlu çayının adı ilə bağlayanlar da var. Hər iki halda etnotoponimdir. Şoku r-nunun Kış kəndinin məhəllələrindən biri də Cor adlanır.

Coryurd or. *mür* Yardımlı r-nu ərazisində dağ. Tədqiqatçılara görə, toponim *cor* (peçeneqlərə aid tayfa) və *yurd* (komponentlərindən düzəlib "corlara məxsus yurd yeri" deməkdir. Azərb dilinin dialektlərində *cor* sözü eyni zamanda "topa" mənasında da işlənir. Odur ki, oronim yaşaylaq yeri kimi istifadə olunan bu dağda insanların toplaşması ilə də bağlı ola bilər.

Coşqun

Coşqun *hidr. sada* Culfa r-nunda min bulaqlar Göynük kəndindən q.-dədir Suyu şəffaf, dadı şor-nurş olan bu bulaqlar yerli əhali tərəfindən geniş istifadə olunur XIX əsrdə Coşqunbulaq kımı qeydə alınmışdır Bulaqlar gur, qaynar, coşqun olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Cucanlı *oyk., diaz* Gədəbəy r-nunun İsalı i ə v -də kənd. Axınca çayının sahilində Şahdağ silsiləsinin etəyindədir Keçmiş adı Cucanbəyli olmuşdur Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsinin XIX əsrdə Tovuz r-nundakı Əlibeyli kəndindən köçüb gəlmiş *Cücanbəy* adlı şəxs salmış və kənd de onun adı ilə adlandırılmışdır 1917-ci ildə bu kənd Cüncübəy şəklində qeydə alınmışdır Oykonom *çaçanlı* və ya *cəncanlı* etnonimi ilə də bağlı ola bilər

Cuğa *oyk., sada* Culfa r-nunda kənd Araz çayının sahilindədir V əsr mənbələrində Naxçıvana köçürülmüş müdriyaların yaratdıqları yaşayış məntəqələrindən biri kimi qeyd olunub Kənd indi Gülüstan da adlanır Qədim Culfa şəhəri bu kəndin ərazisində, Araz çayı boyunca uzanan karvan yolu üzərində yerləşmişdir Bura Cənubi Qafqaz, İran, eləcə də şərqlə qərb arasında mühüm ticarət əlaqələrinin keçid məntəqəsi olub Culfa adının qədim variantıdır

Culfa *oyk., sada* Azərb -da inzibati r-n Nax MR-ir tərkibindədir. Mənbələrdə Cuğa, Culax, Caluk, Cüləh, Cüləhe, Culf, Culha kimi də adı çəkilir VI əsrdə salındığı güman edilir Ehtimala görə, *culfa* sözü "toxucu" mənası ilə bağlıdır Toponim orta əsrlərdəki tacir təşkilatının adı ilə əlaqədardır Qədim Culfanın xarabalığı indiki şəhərdən 3 km aralıdır Tranzit karvan yolu üzərində yerləşir 1604-cü ildə Osmanlı qoşunlarının hücumu zamanı Culfanın əhalisi zorla İsfahana köçürüldü İsfahan yaxınlığında Yeni Culfa adlı şəhər salındı Culfanın bir hissəsi İrannın şm -q -ündə - Cənubi Azərb -da yerləşir R-n kımı 1930-cu ildə təşkil olunmuş və Əbrəqənis r-nu adlandırılmışdır Culfa rayonu adı ilə 1950-ci ildən məlumdur.

Cumay *oyk., sada* Şəki r-nunun Baş Göynük i ə v -də kənd Əynçayın sahilində Daşüz (Daşyüz) silsiləsinin etəyindədir Cuma va-

Cülyan

nantında da qeydə alınmışdır XIX əsrin sonlarında Şın çayı daşaraq Baş Göynük və Aşağı Göynülk kəndlərində böyük dağıntılar törətdiyindən həmin kəndlərdən xeyli əhali buraya köçmüş və Tezəkənd adlı yaşayış məntəqəsinin əsasını qoymuşdur Ətəyində yerləşdiyi dağın adı ilə Daşüz Tezəkənd de adlandırılmışdır 1966-cı ildə el sənətləri aşiq *Molla Cumanın* (1855-1920) şərəfinə Cuma adlandırılmışdır 1933-cü ildə Berdedə Cumarlar kəndi qeydə alınmışdır

Cunut *oyk., sada* Şəki r-nunun Baş Layski i ə v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin etəyindədir Kənd bəzən Zunut da adlandırılır Oykonomun XIII əsrdə monqolların tərkibində olmuş türkdilli *sunnit* tayfasının adından olması ehtimal edilir

Cunut *hidr., sada* Şəki r-nu ərazisində min bulaqlar Adını eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır

Cuvarlı *oyk., sada* Füzuli r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. Etnotoponimdir Azərb.-ların *cuvarlı* tayfasının adındandır Keçmişdə Azərb -da su bölgüsünə nəzarət edən şəxslər də *cuvar* (suçu) adlanırdı Azərb -da Cuvarlı toponimindən və etnonimindən yaranmış Cuvarlı və Cuvarlınski familiyaları ilə bir çox tanınmış görkəmli şəxsiyyətlər olmuşdur

Cüclük *oyk., sada* Ağdaş r-nunun Qaradağlı i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Tədqiqatçıların fikrincə, toponim *cuy* (arx) və *-cik* (kiçiltmə bildirən şəkilçi) komponentlərindən düzəlib, "kiçik arx" mənasındadır *Cüclük* sözü elə bütövlükdə də dilümüzə "kiçik, balaca, bala" mənalarında işlənir. Oykonomim "kiçik kənd, balaca yaşayış məntəqəsi" deməkdir

Cüdələr *or., sada* Laçın r-nunun Çorman kəndindən c -da dağ Şəlvə və Piçəniz çayları arasındadır Hün 2076 m Dağ övvelər *cüdələr* adlı bir nəslin yaylaq yurdu olduğundan həmin nəslin adını daşıyır Etnotoponimdir

Cülyan *oyk., sada* İsmayilli r-nunun 1 Müdr i ə v -də kənd, dağətəyi ərazidedir; 2 Talistan i ə v -də kənd, dağətəyi ərazidedir Tədqiqatçıların ehtimalına görə, kəndlərin adı XVI əsrdə Qızılbaş tayfa ittifaq-

Cülyan

larına daxil olmuş, kürd və lur dilli *qulian* tayfasının adından Cilen toponiminin variantı olması da mümkündür

Cülyan *hidr., sada* İsmayilli r-nunda çay Əynçayın sağ qoludur Suvarmada istifadə edilir Adını ərazidəki eyniadlı kəndindən almışdır

Cümşüdüllü *oyk., sada* Xanlar r-nunun Bolçalı i ə v -də kənd. Xeyrə çayının yaxınlığındadır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin sonlarında *cümşüdüllü* nəslə tərəfindən salınmışdır. Etnotoponimdir

Cünzəli *oyk., sada* Cəlilabad r-nunun Ağdaş i ə v -də kənd 1917-ci ildə r-nun ərazisində Çanşa adlı bine yeri qeydə alınmışdır Güman ki, oykonom *çanşalı* (*cahanşahlı*) adlı tayfanın adından təhrifdir Etnotoponimdir

Cüvə

Cütçü *oyk., sada* Xocavənd r-nunda kənd Dağətəyi ərazidedir Keçmişdə kəndin ərazisi bine yeri və xırmanlıq olmuşdur XIX əsrdə ermənilər burada məskunlaşdırdıqdan sonra daıru yaşayış məntəqəsinə çevrilən bine Maçkalaşen (erm "cütçü, otkənç kənd") adlandırıldı 1992-ci ildən kəndin adı Cütçü kimi rəsmiləşdirilmişdir. Oykonom peşə adı ilə bağlı olub, "torpağı becərən, sürən" deməkdir

Cüvə *oyk., sada* Ağdaş r-nunun Pirkeke i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir Azərb -na ilk gəlişlər XII əsrdən hesablanan, Səfevilər dövründə qacarların tərkibində Azərb -nun iqtisadi-siyasi həyatında fəal iştirak etmiş *yivəyivə* tayfasının adından olduğu ehtimal edilir Toponimin Cüvə variantı da işlənməkdədir

Ç

Cərdirdərə hidr. *mür* Gədəbəy r-nunda çay Hidronim *çadır* (reyefli müvafiq əşyaya oxşatmaq yolu ilə) və *dərə* sözlərindən düzəlir, "üstü örtülü çay" mənasındadır.

Çağacıq oyk. *sadə* Quba r-nunun Talabışlaqda i ə v -də kənd. Çağacıq çayının sahilində, düzənlikdədir. Kənd öz adını sahilində yerləşdiyi çayın adından almışdır.

Çağacıqay hidr. *mür* Quba və Xaçmaz r-narı ərazisində çay. Çağacıq variantında da qeydə alınmışdır. Yan silsiləsindən, Bulda dağının yamacından (1780 m hündürlükdən) başlanır və Xəzər dənizinə tökülür. Yağış və yeraltı sularla qidalanır. Suvarmada istifadə olunur. Hidronim "çağlayan, gur axan çay" deməkdir. Ağcaçay hidroniminin sinonimidir.

Çağadüz b a x Çağadüz.

Çağan hidr. *sadə* Şamaxı r-nu ərazisində min bulaq Qurxublaq çayının sol sahilində, Çaqan kəndi yaxınlığındadır. Küklüdü və istı bulaqdır. Yerli əhali tərəfindən yel və dən xəstəliklərinin müalicəsində istifadə olunur. Hidronim monq dilindəki *çağan* (sağan) sözündən olub, "ağ, qaynayan" deməkdir. Suyun keyfiyyətini təyin edir.

Çəhar oyk. *sadə* İmişli r-nunun Qaradondur i ə v -də kənd. Araz çayının sahilindədir. 1933-cü ildə r-nun ərazisində Çəhar adlı iki yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır. *Çəhar* fars "dörd" deməkdir. Əfqanıstanda Çəharoymaq, Dağıstanda Çəharaul, İranda Çəharçöl və s mövcuddur.

Çəhar dağ or. *mür* Quba rayonu ərazisində dağ. Dörd zirvədən ibarət olduğu üçün belə adlanmışdır.

Çəxaxlı oyk. *düz* Xaçmaz r-nunun Suşayışlaqda i ə v -də kənd. Samur-Dovəçi ovalığındadır. Oykonim *çaxxax* (ağac çəpər) sözündən və -*lı* şəkilçisindən düzəlir, "ağac çəpərlə bağlanmış yer" mənasındadır. Cərgə ilə okılmış ağaclardan çəpər kimi istifadə etmək r-nun ərazisi üçün xarakterikdir.

Çaxıl or. *sadə* Şəki r-nu ərazisində dağ. Dağın səthi xırda daşlarla (çaqıl daş) örtül-

düyündən bu adı almışdır. Türkmənistanın Krasnovodsk vilayətində Çaqlı adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır.

Çaxırlı oyk. *sadə* 1 Cəbrayıl r-nunun Mehdihi i ə v -də kənd. Arazboyu düzənlikdədir. 2 Göyçay r-nunun cymadıli i ə v -də kənd Şirvan düzündədir; 3 İmişli r-nunun Məzrəli i ə v -də kənd Mil düzündədir; 4 Masallı r-nunun cymadıli i ə v -də kənd Lenkeran ovalığındadır. Oykonim qədim bulqar tayfa birliyinə daxil olan *çaxarlıçakar* tayfasının adını daşıyır. Çaxırlı qobusu (İmişli), Çaxırlı təpəsi (Masallı), Çaxırlı dağı (keçmiş Şuşa qezası), Çaxırlı (Ermənistanın Vardenis r-nunda Sovetətker kəndinin 1978-ci ildək adı) və s. coğrafi adlar da bu tayfanın adı ilə bağlıdır.

Çaxmaq or. *sadə* Şuşa r-nu ərazisində, Qarabağ silsiləsinin şm.-ş. yamacında zirvə Hün 1554 m ərazisində qılcıqın tördən xüsusi *çaxmaq daşının* çoxluğu ilə əlaqədar olaraq dağ belə adlandırılmışdır. Qazax r-nunun ikinci Şıxlı kəndindən c.-da qədim düşərgə də oradan tapılmış çoxlu daş alətlərə görə Çaxmaqlı adlanır. 1991-ci ildək Ermənistan ərazisində Çaxmaq adlı yaşayış məntəqəsi olmuşdur.

Çaxmaqçay hidr. *mür* Cəbrayıl r-nu ərazisində çay. Arazın sol qoludur, Arazca Çayır Dığər adı Quruçaydır. Mənbəyini Ziyarət dağına c yamacından (1770 m hündürlükdən) alır. Başlıca olaraq yağış sularından qidalanır. Suvarma üçün geniş istifadə edilir. Çay Şahvəlili kəndinin ş -indəki *Çaxmaq-dərə* adlı dərədən axdığı üçün həmin dərənin adı ilə adlandırılmışdır. Dərənin adı isə oradakı çoxlu çaxmaq daşının olması ilə bağlıdır. Kiçik Həkər çayı da yuxarı axarında Çaxmaqçay adlanır.

Çaxmaqçöl or. *mür* Cəbrayıl r-nunda, Araz çayının sahilində düzənlik. Oronim *Çaxmaq* (ərazidəki eyniadlı çayın və dərənin adından) və *çöl* (mənzil relyef forması) komponentlərindən düzəlir, "Çaxmaq çayının axdığı çöl" mənasındadır.

Çaxmaqlı oyk. *sadə* Xaçmaz r-nunun Qaraçı i ə v -də kənd. Ağcaçay sahilində, dağətəyi düzənlikdədir. Etnotoponimdir. Mənbələrin verdiyi məlumata görə, *çaxmaqlılar*

Qubalı Fətəli xanın dövründə (1758-89) tayfa başcısı şahsevən Məhəmməd xanın tabeliyində Ərdəbil ətrafından Quba xanlığına köçüb Müşkür və Şabran mahallarında məskunlaşmış səkkiz şahsevən tayfasından biri olmuşdur.

Çaxmaqlıdağ or. *mür* Ordubad r-nu ərazisində dağ. Ələhi kəndindən c -da yerləşir. Hün. 2013 m. Oronim *Çaxmaqlı* (dağ süxurlarının çaxmaq daşından ibarət olması göstərir) və *dağ* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlir, "çaxmaq daşı olan dağ" mənasındadır. Etnotoponim olması da mümkündür.

Çalabərdi oyk. *mür*. Goranboy r-nunda eyniadlı i ə v -də kənd. Oykonim *çala* (çuxur, dərə) və *bert* (er. "qala") sözlərindən düzəlir (-i mənsub.şək.), "dərə qalası" deməkdir. 1998-ci ildən kənd Veytsli adı ilə rəsmiləşdirilmişdir.

Çalagöl hidr. *mür* Saatlı və Səbırabad r-narı ərazisində göl. Hidronim *çala* (çökəklik, çuxur, dərə) və *göl* (su hövzəsi) komponentlərindən düzəlir, "çuxur göl" mənasındadır.

Çalağançay hidr. *mür* Oğuz r-nu ərazisində çay. Qalaçayın qoludur. Başlangıcını Çalağan yaylağından alır. Hidronim *Çalağan* (yaylağın adı) və çay (su hövzəsi) komponentlərindən düzəlir, "Çalağan yaylağından axan çay" mənasındadır. Yaylağın adı isə orada *çalağan* adlı yurtdı çuğun çox olması ilə əlaqədar yaranmışdır. Zootoponimdir.

Çalağantəpə or. *mür* Ağdam r-nunun Əftəli kəndi yaxınlığında qədim yaşayış yeri sayılan təpə. Təpə burda *çalağan* quşlarının çoxluğu görə belə adlandırılmışdır. Zootoponimdir.

Çalbalı or. *mür* Laçın r-nunun şm -ində dağ silsiləsi. Şəlvə və Piçəniz çayları arasında Çalvay variantında da qeydə alınmışdır. Oronim *çal* (boz rəng) və qədim *bayır/bair* (türk dillərində "dağ döşü, yamac, təpə") sözlərindən düzəlir, "boz rəngli dağ yamacı" mənasındadır.

Çalburun oyk. *mür* Gədəbəy r-nunun Rüstəm Əliyev i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Keçmiş adı Govlu olmuşdur. 1903-cü ildə Govlu kəndi *Çalburun* adlanan dağ tiro-

sinin etəyinə köçürülmüş və yeni yaşayış məntəqəsi də Çalburun adlandırılmışdır. Toponim *çal* (boz rəng) və *burun* (dağın çıxıntılı hissəsi) komponentlərindən düzəlir, "boz rəngli çıxıntı" mənasındadır.

Çaldag or. *mür* Tovuz r-nu ərazisində dağ. Həsənsu və Tovuz çaylarının suayrıcında yerləşir. Hün 544 m. Oronim *çal* (boz rəng) və *dağ* (müsbət relyef forması) sözlərindən düzəlir, "boz dağ" deməkdir. Dağın süxurlarının rəngini təyin edir.

Çaldaz or. *mür* Oğuz və Qəbələ r-narı ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsindən ayrılan qolun zirvəsidir. Hün 3447 m. Oronim *çal* (boz rəng) və *daş* (dağ, qaya) sözlərindən düzəlir, "boz qaya" mənasındadır.

Çaldaz oyk. *sadə* Gədəbəy r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsini Qazax r-nunun Burcu Şıxlı və İkinci Şıxlı kəndlərindən köçüb gəlmiş evyazlılar nəslinin aşığı türəsinə mənsub ailələr saxmışlar. Kəndin ərazisində Böyükaç və Balacaç adlı iri boz daşlarla örtülü səhələri vardır. Kənd öz adını bu ərazinin adından almışdır. Oronim *çal* (boz rəng) və *daş* sözlərindən düzəlir, "boz daşlıq" mənasındadır.

Çaldaz hidr. *sadə* Kiçik Qafqazda min bulaq. Bulaq öz adını yerləşdiyi yüksəkliyin adından almışdır.

Çalxanqala oyk. *sadə* Babək r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Cəbrayıl çayının sağ sahilində, Dəroləyöz silsiləsinin etəyindədir. XIX əsrdə gəlmə ermənilər orada yerləşdirdikdən sonra 1990-cı ildək Əznəbir (türk və er "yüksək qala") adlandırılmışdır. 1990-cı ildən kənd yaxınlığındakı tunc dövrünə aid iri qaya daşlarından tikilmiş *Çalxanqala* adlı qalanın adı ilə adlandırılmışdır. Oykonim *Çalxan/çelkan* (ett) i və *qala* (tikili) sözlərindən düzəlir, "çelkanların qalası" deməkdir. Etnotoponimdir. Qalanın yerləşdiyi Komardağ da boz Çalxanqala dağı adlanır.

Çallı oyk. *düz*. Zordab r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Kür-Araz ovalığındadır. Yaşayış məntəqəsi ovqollar boz küdrə sahədə salınmış, sonralar isə indiki yero köçmüşdür. Yerli əhəlinin məlumatına görə, kənd ovqollar *Çal pırı* (dağ döşündə olan piri), ind i ivo

Çalı piri adlanan müqəddəs yern yaxınığında salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Çox güman ki, bu oykonim Azərb toponimiyasında "bozqırlaşmış, landsaftı pozulmuş yer" mənasında işlənən *çallıq* sözünün sonundakı samitin düşməsi ilə yaranmışdır. Dəvoçi r-nunda da *Çallıq* adlanan yer mövcuddur.

Çallığıl hidr. mür Xocavənd r-nunun q-ündə göl Qarabağ bölgəsində "dağın kol-kosu olan aşağı hissəsi" *çallar* adlanır. Güman ki, göl yerləşdiyi ərazinin landsaftına uyğun adlandırılmışdır.

Çələv oyk. düz Şamaxı r-nunun Ceyirli i ə v -də kənd Dağotəyi ərazisindədir. Çələv variantında da qeydə alınmışdır. Keçmişdə Sündü kənd icmasıdır birleşən Tuluc kəndinin adı da Çələvli olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi üç tərəfdən dağ və dağ tərlən ilə əhatə olunduğundan oykonim "çalada olan, çalada yerleşən" mənasını daşıyır.

Çəməncür hidr. mür Xocalı r-nunda çay Hidronim *çəman* (abidələrin dilində *çam* "güc", *çəman* "tənbəl" mənalarda işlənir) və *cür* (arx. su, çay) komponentlərindən düzəlib, "gücdən düşmüş, sakitləşmiş, ram olmuş çay" mənasındadır.

Çəmradərə hidr. mür Belakən r-nunda çay Hidronim *çəmür* (bulanmış, lillli) və *dərə* (burada "çay, axar su") komponentlərindən düzəlib, "bulanıq çay, lillli su" deməkdir.

Çənarxubulaq oyk. sada I Qəbələ r-nunun Kürd i ə v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin ətrafındadır. 2 Yarıdım r-nunun Astanlı i ə v -də kənd. Burovar silsiləsinin ətrafındadır. Çənarxubulaq variantında da qeydə alınmışdır. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin Cənubi Azərb -dəki Çənarxubulaq kəndindən gəlmiş çiq qardaş bina etmişdir. Sonralar ətraf ərazilərdən də əhali buraya köçüb məskunlaşmışdır. Çənarxubulaq hidronimdir. *Çənaq* (taxta qab, çökək, çuxur) və *bulaq* (su hövzəsi) komponentlərindən düzəlmiş bu hidronim "çuxur yerdə qaynaayan bulaq" mənasındadır. Kəndlörn ərazisində eyniadlı bulaqlar olduğundan kəndlör də Çənarxubulaq adlandırılmışdır.

Çənaqçı oyk. sada Xocalı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Çənaqçı çayının sahilində, dağotəyi ərazisindədir. Kənd haqqında belə bir

məlumat verilir ki, yaşayış məntəqəsinin XIX əsrin ortalarında keçmiş Qarabağ kəndindən köçmüş dörd ailə salmışdır. Həmin ailələr evvəllər ağacdan çənaq qablar düzəldib satmaqla məşğul olduqları üçün onlar çənaqçı adlanmışlar. Etnotoponimdir. Keçən əsrə aid ədəbiyyatlardan məlum olur ki, Daşkəsən r-nunun Zinzahal i ə v -də Çənaqçı adlı kənd olmuşdur. Ermənistanın Ararat r-nundakı Sovetaşen kəndinin adı da 1948-ci ilə qədər Çənaqçı olmuşdur.

Çənaqçı hidr. sada Ermənistan və Azərb -da (Şərur r-nu) çay Arazın sol qoludur. Mənbeyini 2520 m. hündürlükdən alır. Yağış və qar sularından qidalanır. Tez-tez sel hadisələri baş verdiyindən *Cəhənnəmdərə* də adlanır. Suvarmada istifadə edilir. Xocalı r-nu ərazisində də eyniadlı çay var. Etnotoponimdir.

Çənarlıs hidr. mür Qax r-nu ərazisində çay Toponimik termin kimi *çəna*, *çən* "çayın öyrü yeri", "dağ tirsəsi", *ristrus* "çay" mənalarda işlənir. Hidronim "öyrü çay" mənasındadır.

Çəndahar or. mür İsmayılı r-nu ərazisində dağ. *Çən* (dağ tirsəsi) və *dahar* (alçaq dağ) komponentlərindən düzəlib, "alçaq dağ tirsəsi" mənasındadır.

Çəndahar oyk. mür I Dəvoçi r-nunun Zarat i ə v -də kənd. Dağotəyi ərazisindədir. 1917-ci ildə Cəndalar variantında qeydə alınmışdır; 2 İsmayılı r-nunun Həfəsov i ə v -də kənd. Niyaldağ silsiləsinin yamacındadır. Yaşayış məntəqəsi yaxınlığında salındığı qayanın adını daşıyır. Çəndahar variantında da qeydə alınmışdır. *Çən* (dağ tirsəsi) və *dahar* (Abşeronda "daşlı, çinqilli yer") komponentlərindən düzəlib, "daşlı, çinqilli dağ tirsəsi" deməkdir.

Çənüt hidr. sada Şamaxı r-nunda min bulaq Yerli əhalinin dilində *çənüt* "bulanıq" mənasındadır.

Çəpağan hidr. sada Şəki r-nu ərazisində çay Hidronim "sürətlə axan" mənasındadır. Çəpağansu variantında da işlənir.

Çəpağan oyk. sada Şəki r-nunun Aşağı Künğüt i ə v -də kənd. Aləz -Əynçay çökəliyindədir. Oykonim eyniadlı çayın adındadır.

Çapar oyk. sada Kəlbəcər r-nunun İsmət Qarvənd i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin yamacındadır. Yaşayış məntəqəsinin 1887-ci ildə keçmiş Zəngəzur mahalının Qarxaçlaq, Zamzur və Tatev kəndlərindən çıxmış ailələr *Çaparxana* adlanan poçt məntəqəsinin yernədə salmışlar. Keçmişdə poçtu aparən dövlət qulluqçularına *çapar* deyilirdi.

Çaparlı oyk. sada I Ağsu r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Ləngəbiz silsiləsinin ətrafındadır. Keçmiş adı Gorus Çaparlı olmuşdur; 2 Şəmkir r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir. XIX əsrdə Yelizavetpol (Gəncə) qəzasında maldarlıqla məşğul olan tayfalarından biri də *gorus çaparlı* adlandırıldı. Kənd həmin nəslə mənsub ailələr tərəfindən salındığına görə belə adlandırılmışdır. Etnotoponimdir.

Çəparlıs hidr. sada Ağcabədi r-nu ərazisində çay Ağcaqoşun çayının qoludur. Şəparlı variantında da qeydə alınmışdır. *Çəparlı* tayfasının adından olması ehtimalı var.

Çəpəyev oyk. sada Ordubad r-nunun Vənənd i ə v -də kənd. Vətəndaş müharibəsi qəhrəmanı Vəsil İvanoviç Çəpəyevin (1887-1919) xatirəsinə əbədiləşdirilmək məqsədi ilə adlandırılmışdır. Memorial toponimdir.

Çəpılmış or. sada Qobustanda palçıq vulkanı Oronim təbii kəsilməmiş, çəpılmış şəkildə olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Çərdəqlı oyk. sada I Qubadlı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Dağotəyi ərazisindədir. Yaşayış məntəqəsi həmin r-nun ərazisində mövcud olmuş Korcalanlı kəndindən köçüb gəlmiş ailələr *Çərdəqlı* düzü adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, toponim keçmişdə orada gözoatçı məntəqəsi kimi mövcud olmuş *çərdəqlın* adı ilə bağlıdır; 2 Tortor r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Dağotəyi ərazisindədir. XIX əsrdə keçmiş Zəngəzur qəzasındakı eyniadlı kənddən gəlmiş ermionilər yaşayış məntəqəsinin Maqavuz kimi rəsmiləşdirmişdilər. 1992-ci ildə kəndin keçmiş adı bərpa olunmuşdur. Bilosuvar r-nunun Aşağı Cəmonli kəndindən şm -q -də, Araz çayının keçmiş yatağının sol sahilində yeddi topodən ibarət Çərdəqlı adlarının qodim

yaşayış yeri də mövcuddur. *Çərdəqlı* "üstü örtülü, bağlı" deməkdir.

Çərhan oyk. düz Şamaxı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Ləngəbiz silsiləsinin ətrafındadır. Tədqiqatçılar bu oykonimi gah Orta Asiyada yaşayış türkdilli *çəruğan* tayfasının adı ilə bağlayır, gah da "dörd karvansara" mənasında izah edirlər. Əslində, kəndin adı İrən dilərindəki *çəharən* (dördlör) sözünün fonetik variantıdır və Azərb toponimiyasında Dördlör adlanan yaşayış məntəqələrinin (Gədəbəy, Neftçala) sinonimidir.

Çərhan or. sada Şamaxı r-nunun Çərhan kəndi ərazisində palçıq vulkanı Yerləşdiyi kəndin adı daşıyır.

Çərxəçə hidr. mür Quba r-nu ərazisində çay Gilgil çayının sağ qoludur. Hidronim *çərx* (su üzərində qurulmuş dəzgah) və *çə* (tat dilində "ağac") sözlərindən düzəlib "üzərində ağacisləmə dəzgahı qurulmuş çay" mənasındadır.

Çərxəçə oyk. sada Quba r-nunun Xaltan i ə v -də kənd. Qafqaz silsiləsinin yamacındadır. XIX əsrin əvvəllərində Xaltan kəndindən ayrılmış ailələr tərəfindən salınmış bu kənd sahilində yerləşdiyi *Çərxəçə* çayının adı daşıyır.

Çərxana oyk. mür I Qəbələ r-nunun Həcəllı i ə v -də kənd. Qaraxayın sahilində, Həcəllı düzündədir. 1846-cı ildə məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin XIX əsrin əvvəllərində maldarlıqla məşğul olmuş və sonralar oturaq həyata keçmiş *çərxana* (dörd evli) tayfası salmış və kənd də onlardan adı adlandırılmışdır; 2 Siyəzən r-nunun Ağbaş i ə v -də kənd. Dağotəyi ərazisindədir. Əsl adı Çəparxana olmuşdur. Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, evvəllər burada *çəparxana* (poçt məntəqəsi) var idi. Sonralar yaranmış yaşayış məntəqəsi ərazinin ovvölki adını saxlamışdır. Çərxana *çəparxana* sözünün fonetik variantıdır.

Çərxı oyk. sada Çaxmaz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Çaxmaz çayından çökmüş arxın sahilində, Samur-Dəvoçi ovalığındadır. Oykonim *çərxı* sözünün təhrifidir.

Çarlartəpa or. mür Cəlilabad r-nu ərazisində dağ. *Çar* komponentinin İrən mənşəli *çəhar* (dörd) sözünün fonetik variantı olması

ehtimal edilir və oronim "dördler tepəsi" və ya "dörd tapo" kimi izah olunur

Çartəpə oyk. *sada* Quba r-nunun Xucbala i o v -də kond. Baş Qafqaz silsiləsinin östeyində, Qusar maili düzənliyindədir Oykönim *çar / çahar* (dörd) və *təpa* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlib, "dörd tepə" deməkdir. Kend salındığı ərazinin adı ilə adlandırılmışdır 1933-cü ildə Çahartəpə variantında qeydə alınmışdır

Çartəxəpə or. *mür* Şəmkir r-nun ərazisində dağ *Çaharlıq* (dördlük) sözünün fonetik variantı olduğu ehtimal edilir. *Çar / çahar* (dörd), *-lıx* (türk mənşəli *-lıq* şəx -sinin fonetik variantı *-dix / -lux*) və *təpa* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlib, "dörd zirvəli tepə" mənasındadır

Çatax oyk. *sada* Tovuz r-nunun cənubunda i o v -də kond Əsrək çayının sahilində, Şahdağ silsiləsinin (Kiçik Qafqaz) östeyindədir Yaşayış məntəqəsini Yuxarı Quşçu kəndindən çıxmış ailələr iki dağın arasında yerləşən Çatax adlı yerdə salmışlar *Çataq* Azərbaycan toponimiyasında "yolayncı", "suayncı", "dağayncı" mənalarında işlənir Oykönim kendin yerləşdiyi coğrafi mövqeyi təyin edir

Çatalarx hidr *mür* Ağdam r-nun ərazisində çay Hidronim *çatal* (azərb "qoşa", "bitişik", "siddoli") və *arx* (su hövzəsi) sözlərindən düzəlib, "qoşa arx, gur axan arx" deməkdir

Çataltəpə or. *mür* Mil düzündə, Beyləqan r-nun ərazisində tepə Böyük Çatal (hün 29 m) və Kiçik Çatal (hün 21 m) adlanan iki süni tapodən ibarətdir Oronim *çatal* (haça, buynuz) və *təpa* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlib, "haça tepə" deməkdir

Çatandaş or. *mür* Cəbrayıl r-nunda dağ Çaxmaq və Kiçik Həkəri (Əkərə) çaylarının suayrıcında yerləşir Hün 1536 m Oronim *çatan / çatal* (qoşa, haça) və *daş* (qaya, dağ) komponentlərindən düzəlib, "haça qaya" deməkdir

Çataşox hidr *mür* Yardımlı r-nun ərazisində çay *Çat* (ayrılmış, bölünmüş) və *şox* (təlis "budaq", "buynuz"; burada "qol") komponentlərindən düzəlib (-a bitişdirici sətidir), "qollara ayrılmış" mənasındadır

Çatmaçöl or. *mür* Qazax r-nunda, Kür çayının yatağı ilə Gürcüstan sərhədi arasında çöl Qış otlaqları kimi istifadə edilir *Çatma* (ayrıc) və *çöl* (məni relyef forması) komponentlərindən düzəlib, "ayrıcda, sərhəddə yerləşən çöl" deməkdir.

Çaundur hidr. *sada* Arazin qollarından bəzilərini Tədqiqatçılara görə, çayın adı qədim türk tayfalarından olan *çavudurların* adının təhrif olunmuş formasıdır Ehtimal edilir ki, *çavudurlar* XI-XII əsrlərdə Səlcuq oğuzlarının tərkibində Cənubi Qafqazın ırgalında iştirak etmiş və müəyyən hisssəsi bu çayın axdığı ərazidə yaşamışdır Çay həmin tayfa-nın adı ilə adlandırılmışdır Etnotoponimdir Azərb. toponimiyasında bu etnonimin Çovdar (Daşkəsen) variantı da işlənməkdədir Şərqi Sibir dənizinin ş -ində Çəun qubası adlı körfəz, Maqadanda Çəun çayı və Çəun adlı r-n da mövcuddur

Çay Qaraqaşlı oyk. *mür.* Dəvəçir r-nunun Cöl Quşçu i o v -də kond. Samur-Dəvəçir ovalığındadır Etnotoponimdir Çay və qaraqaşlı (etn) komponentlərindən ibarət olan toponim "çay کنارında yerləşən Qaraqaşlı kəndi" mənasındadır Qaçmaz r-nu ərazisindəki Qaraqaşlı kəndindən fərqləndirmək üçün belə adlandırılmışdır *Qaraqaşlı* tayfasının məskunlaşması noticasında yararlanmış məntəqələrdədir

Çay Qaraqəyənli oyk. *mür* Şəki r-nunun Suçma i o v -də kond İncəçayın sahilində, dağətəyi ərazilərdədir Etnotoponimdir Vaxtilo bu ərazidə maldarlıqla məşğul olan *qaraqəyənli* tayfasının səkkiz yatağı olmuşdur XIX əsrn ortalarında *qaraqəyənli* bu yataqlarda yaşayış məntəqələrinin osasını qoymuşlar *Çay* və *qaraqəyənli* komponentlərindən düzəlmiş toponim "çay کنارndakı Qaraqəyənli kəndi" mənasındadır

Çay Qurbançı oyk. *mür* Qobustan r-nunun Qurbançı i o v -də kond Baş Qafqaz silsiləsinin östeyindədir Etnotoponimdir Oykönim *çay* və *Qurbançı* (etnotoponim) komponentlərindən düzəlib, "çay کنارndakı Qurbançı kəndi" mənasındadır

Çay Qurbançı or. *sada* Qobustan r-nunun Çay Qurbançı kəndi ərazisində palçıq vulkanı Qaz və neftli palçıq çıxır Adım ora-

zisində yerləşdiyi cəmiadlı yaşayış məntəqəsindən alınmışdır

Çay Tumas oyk. *mür* Qubadlı r-nunun Həmzəli i o v -də kond Həkəri çayının sahilindədir Keçmiş adı Tumaslı olmuşdur Kend XIX əsrdə Dağ Tumas kəndindən (indiki Cəbrayıl r-nu) köçmüş ailələrin Həkəri çayı sahilində məskunlaşması noticasında yararlanmışdır Oykönim "çay کنارında yerləşən Tumaslı kəndi" deməkdir

Çay Üzü oyk. *mür* Yardımlı r-nunun cənubunda i o v -də kond Vileş çayının sahilində, Taliş dağlarının östeyindədir Toponim *çay* və *Üzü* (kənd adı) komponentlərindən düzəlib, "çay qırağındakı Üzü kəndi" deməkdir

Çayarx oyk. *sada.* Göyçay r-nunun Qarabağal i o v -də kond Düzənlikdədir. Kend Göyçay çayından ayrılan *Çayarx* adlı arxın sahilində salındığı üçün belə adlandırılmışdır Oykönim "çayın kiçik qolunun sahilində salınmış kənd" mənasındadır

Çayırılı oyk. *düz* Göyçay r-nunun Qızıl-ağac i o v -də kond Şirvan düzündədir Oykönim *çayır* (sürünən yeraltı zəngin olan ötdür) və *-lı* (böllük bildiren şəx) komponentlərindən düzəlib, "çayırda zəngin olan yer" deməkdir

Çaykənd oyk. *mür.* I Xanlar r-nunun cənubunda i o v -də kond. Kürəkçayın کنارında, dərədə yerləşir, 2 Kəlbəcər r-nunun cənubunda i o v -də kond Tərtər çayının sahilində, dağətəyi ərazilərdədir Keçmiş adı Alxaslı olmuşdur Yaşayış məntəqəsi Alxaslı kəndindən köçüb gəlmiş ailələr tərəfindən onlara moxsus bino yerində salınmışdır, 3 Şəki r-nu ərazisində kond Alazan-Əyrinçay çökəliyinədir, 4 Şuşa r-nunun Şurlan i o v -də kond Dağətəyi ərazilərdədir Yaşayış məntəqələrən çay کنارında yerləşdiyinə görə Çaykənd adlandırılmışdır

Çayqarın hidr. *mür* Godoboy r-nunda mın bulağ Çayların qarışdığı yerdə qaynağı üçün bu adı almışdır

Çayqıraç oyk. *mür* Masallı r-nunun Bədanlı i o v -də kond Lonkoran ovalığındadır Oykönim *çay* (su hövzəsi) və *qıraç* (kənar, sahil) sözlərindən düzəlib, "çayın qırağı, çay کنارında salınmış kənd" mənasındadır

Çayqoşa hidr. *mür* Oğuz r-nu ərazisində çay Daşaqıl çayının sağı qolu olub, 10 km -ə qədər uzanaraq ana çayla qoşa axdığı üçün belə adlanır

Çayqovuşan oyk. *mür* I İsmayılı r-nunun Qalacıq i o v -də kond Baş Qafqaz silsiləsinin östeyində, Qalacıq çayının (Göyçayın qolu) sol, Başnov çayının isə sağ sahilindədir Kend həmin çayların qovuşduğu ərazidə salındığı üçün belə adlandırılmışdır, 2 Kəlbəcər r-nunun Ağdamın i o v -də kond Murvodağ silsiləsinin östeyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrn ovqəllərində Dəmirçidən kəndindən çıxmış ailələr Buzluq (Qaraqay da adlanır) və Qurdulusu çaylarının qovuşduğu sahədə salmışlar Toponim kendin coğrafi mövqeyini təyin edir

Çaylaq hidr. *sada* Xocavənd r-nu ərazisində çay Çaylıx variantında da qeydə alınmışdır R-nun Qarakənd və Muğanlı kəndlərində də Çaylaq yer adı mikrotoponimlər mövcuddur Dilimizdə *çaylaq* müvəqqəti axarlı çay yatağına deyilir

Çaylaqqaya oyk. *mür* Xocavənd r-nunun cənubunda i o v -də kond XIX əsrdə burada emənilerin məskunlaşması ilə əlaqədar kənd adı Xətəbert (erm "çay daşından qala") adlandırılmışdır 1992-ci ildən kəndin adı özünə qayıtılmışdır Oykönim *çaylaq* (çay yatağı) və *qala* (tikili) sözlərindən düzəlib, "çay yatağı yaxınlığında qala" deməkdir

Çaylaqçay hidr. *mür* Cəbrayıl r-nu ərazisində çay Arax çayının sol qoludur Araxa çatdır Başlıca olaraq yağış sularından qidalanır Suvarma üçün geniş istifadə edilir *Çaylaq* (burada "quru çay yatağı") və *çay* (su hövzəsi) sözlərindən düzəlib, "yatağı quru olan çay" deməkdir.

Çaylax hidr *sada* İsmayılı r-nu ərazisində çay Çayın yatağı yay fəslində quru olduğu üçün belə adlandırılmışdır Hidronimin sonunda q səsi yerli tolofuzə uyğunlaşaraq x səsi ilə ovəz olunmuşdur

Çaylaxlı hidr. *düz* Göyçay r-nu ərazisində çay Hidronim "müvəqqəti axan olan, yatağı quruyan çay" deməkdir

Çaylıx hidr *sada* Xocavənd r-nu ərazisində çay Çaylıx hidroniminin variantıdır "Çay yatağı" deməkdir

Çaylı oyk. *duz.* 1 Qazax r-nunun cymiadlı i o v -də kənd Coğaz çayının sahilində, Genca-Qazax düzənliyindədir. Kəndin ərazisi əvvəllər Quraq Kəssəmen kəndinin çıxışq yeri olmuşdur. Sonralar bu kənddən çıxışq qızıqteri nəslinə mənsub ailələr Çaylı kəndünün bündövrəsini qoymuşlar, 2 Şamaxı r-nunun Göylər və Dzerjovka i o v -də iki kənd Pirsaat çayı sahilində, dağətəyi ərazidedir. Bu kəndlər 1846-cı ildə baxışbeyli və ağa-kışibeyli adı elatlara mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 3 Şəmkir r-nunun Seyfəli i o v -də kənd Şəmkir çayının sahilində. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini Qazax r-nunun Çaylı kəndindən gəlmiş ailələr salmışlar; 4 Törtər r-nunun cymiadlı i o v -də kənd. Kürəkçayın sahilində, dağətəyi ərazidedir. Kənd XIX əsrdə gələcək ermənilər orada məskunlaşdıqdan sonra Verin Çaylı (erm "Yuxarı Çaylı") adlandırılmışdır 1992-cı ildən bu oykonim Çaylı kimi rəsmiləşdirilmişdir. Çaylı adlı bütün yaşayış məntəqələri çay kənarında yerləşdikləri üçün belə adlandırılmışdır.

Çaylı Kommuna oyk. *mür* Qazax r-nunun Çaylı i o v -də kənd. Düzənlikdədir. Kənd XIX əsrin 30-cu illərində Quraq Kəssəmen və b kəndlərdən köçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Coğaz çayının sahilində yerləşən və Çaylı adlanan bu kəndin adına kollektivləşmə illərində rəmzi olaraq *Kommuna* (lat "ümumi") mənasında olan bu söz burada "icma" mənasında işlənmişdir) komponenti artırılmışdır.

Çayrab hidr. *düz* Balakən r-nu ərazisində çay Balakən çayının qoludur. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, çayın adı çay (su hövzəsi) və arab (etn.) sözlərindən düzülüb "Ərəb çayı" mənasındadır. Əslində, çay (su hövzəsi) və -rab (avar -lı şəkilçisi) komponentlərindən düzülüb bu hidronim "çaylı, çay yatağı" deməkdir.

Çay Resullu oyk. *mür* Gədəbəy r-nunun cymiadlı i o v -də kənd. Axınca çayının sahilində, dağətəyi ərazidedir. Yaşayış məntəqəsini Düz Resullu kəndindən ayrılmış ailələr salmışlar. Oykonim çay və Resullu (etnotoponim) komponentlərindən düzülüb, "çay kənarındakı Resullu kəndi" mənasındadır.

Çayrud oyk. *mür* Lenk r-nunun cymiadlı i o v -də kənd. Peşəsar silsiləsinin əyötündədir. Oykonim çay (su hövzəsi) və rud (taliş "çay") komponentlərindən düzülüb, "çay kəndi, çaylı kənd" mənasındadır. Toponimiyada təsadüf olunan müxtəlif dillərə məxsus iki cymimənalı sözün birləşməsidir.

Çəsmən oyk. *düz* Lenk r-nunun Oseydoro i o v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. Oykonum fars dilindəki çeşmə (çəsmə, göz, bulaq) və -an (mekan və cəmiyyət bildirir) komponentlərindən düzülüb, "bulaq yeri, bulaqlar" deməkdir.

Çəsməbasar oyk. *mür* Babək r-nunun Nəhrəm i o v -də kənd. Arazboyu düzənlikdədir. XIX əsrin əvvəllərinə qədər kəndin ərazisi Kəznüt kəndinin əkin sahəsi olmuşdur. Çəsməbasar "su basan yer" deməkdir. Yerli sakinlər kəndin əsl adının *Çəsməsara* olduğunu söyləyirlər. *Çəsmə* (bulaq) və *sara* (xəlis, saf) sözlərindən düzülüb bu coğrafi ad isə "saf su" kimi izah olunur və vaxtilə ətraf zonada karbonat bulaqların çox olması ilə əlaqələndirilir.

Çəsməli oyk. *sada* Tovuz r-nunun cymiadlı i o v -də kənd. Dağlıq ərazidedir. 1959-cu ilədək adı Çirkənli olmuşdur. *Çirkənli* türk-moqol mənşəli bir tayfama adıdır. XIII əsrdə moqolların tərkibində Azərb.-na gəlmiş *çirkənli*lər sonralar qızılbaş hərbi itifaqına girmişlər. 1959-cu ildən kənd adının monası guya pis yozulduğundan kəndin ərazisindəki Çəsməli adlı bulağın adı rəsmiləşdirilmişdir. Oykonim "gözlü bulaq, bulaqlar" deməkdir.

Çeyllaxtarma or. *mür* Qobustanda palçıq vulkanı. Umbaki neft yatağından şm -də, Ceyrankeçməz çayının sahilində, dəniz səviyyəsindən 270 m yüksəklikdədir. Oronim *çeyil* (xırda daş) və *axtarma* (palçıq vulkanı) komponentlərindən düzülüb, "xırda daşlı palçıq vulkanı" mənasındadır.

Çeyllidag or. *mür* Qobustanda palçıq vulkanı. Umbaki neft yatağından şm -dədir. Oronim *çeyil* (xırda daş) və *dağ* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzülüb, "xırda daşlı dağ" deməkdir.

Çeyllidag oyk. *sada* Bakı şəhəri, Qaradağ r-nunda ştq Qobustandır. Neft yataqları

nın kəşfi ilə əlaqədar salınmış bu yaşayış məntəqəsi adını cymiadlı dağdan almışdır.

Çəderovtala oyk. *mür* Balakən r-nunun Şəmbul i o v -də kənd. Mazım çayının sahilindədir. Əsl adı Çəderabtaladır. Oykonim *çəderab* (avar "dar, ensiz") və *tala* (ətrafa nisbətən fərqli yer) sözlərindən düzülüb, "dar, ensiz tala" mənasındadır.

Çələbi hidr. *sada* Tovuz r-nunda çay Axınca çayının qoludur. Etnotoponimdir.

Çələbilər oyk. *sada* Bərdə r-nunun Otuzikler i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsini *çaləbi* (mövləvi dərviş ordeninin başçısı) adı ilə tanınan bir qrup ailədən ibarət nəsil saldığı üçün kənd bu nəslin adı ilə adlandırılmışdır. Etnotoponimdir. 1933-cü ildə Cəbrayıl r-nunun Dağtumas i o v -də də Çələbilər adlı kənd qeydə alınmışdır. İranda Çələbi, Krımda Çələbilər (Plo-dova), Rusiyada Çelyaba (Çelyabinsk) adı yaşayış məntəqələrinin olduğu da məlumdur.

Çəmbərek or. *sada* Kiçik Qafqazda aşırım *Çəmbərek* "halqa, dairə, qövs" deməkdir.

Çəmbərkənd oyk. *mür* Bakı şəhərində coğrafi ərazi və keçmiş yaşayış sahəsi *Çəmbərə* (dairə, əyr, qövs, halqa) və *kənd* (yaşayış məntəqəsi termini) komponentlərindən düzülüb, "dairəvən, qövsvarı kənd" mənasındadır. Kənd heqiqətən də ətrafa nisbətən bir qədər yüksəklikdə, dairəvi sahədə yerləşmişdir.

Çəmbərzax oyk. *sada* Laçın r-nunun Köhnəkənd i o v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin yamacındadır. Yaşayış məntəqəsi bay-sülülər nəslinə mənsub ailələrin Çəmbərxax adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, burada üstünda xaç şəklili olan *çəmbəra* (yürmü) formalı daş var imiş. Oykonim "üzöndə xaç olan yumru daş" mənasındadır. Qobəlo r-nu ərazisində Çəmbərov (dairəvi su) bulağı adı su obyektinə qeydə alınmışdır.

Çəmən or. *sada* Xocavənd r-nu ərazisində dağ Etnotoponimdir. Türkdillili xələc tayfasının *çəmənl*i tirosinin adını daşıyır. 1933-cü ildə Füzuli r-nunun Qoçqomodli i o v -də Cimon adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır.

Çəmənl oyk. *sada* Ağdam r-nunun cymiadlı i o v -də kənd. Dağətəyi düzənlikdədir. Əsası 1918-ci ildə qoyulmuş bu kənd əvvəllər Qara Çəmənl adlanırdı. Yaşayış məntəqəsi türkdillili xələclərin *çəmənl*i tirosinin adını əks etdirir. Etnotoponimdir. XIX əsrin ortalarında 59 ailedən ibarət, Mil-Qarabağ düzənində maldarıqla məşğul olmuş *çəmənlilər* sonralar oturaq keçərək bu ərazidə Qara Çəmənl, Aşağı Çəmənl və Yuxarı Çəmənl kəndlərini əsasını qoymuşdular.

Çəmənlçay hidr. *mür* Laçın r-nu ərazisində çay Qozlu kəndinin c -undan axaraq Şəlvə (Həken çayının qolu) çayına tökülür. Çay öz başlanğıcını Çəmənl adlı yerdən aldığı üçün belə adlanır. Bəzən İpekçay da adlanır. Bu da Birinci İpek kəndinin yaxınlığından axdığı üçündür.

Çəmrədərə hidr. *mür* Balakən r-nu ərazisində çay Kətax çayının qoludur. Çay öz adını axdığı cymiadlı dərədən almışdır. Hidronim *çəmrə/çəmrə* (duman, çiskin, tutqun, bulanık) və *dərə* (mənlif relyef forması) komponentlərindən düzülüb, "dumanlı, tutqun dərə" mənasındadır.

Çəmənbə oyk. *mür* Ordubad r-nunun cymiadlı i o v -də kənd. Dağ əyötündədir. Çəmənbə variantında da qeydə alınmışdır. 2003-cü ildən Çəmənbə kimi rəsmiləşdirilmişdir. Türk dillərində *çən* "çəngəlın ağzi, yaşayış məntəqəsi bir şey" mənasında işlənir. Yaşayış məntəqəsi də Arazın qollarından birinin ikiye bölündüyü, haçalandığı yerdə yerləşir. Oykonim "suyun haçalandığı yer, suayrıcı" mənasındadır.

Çəngələr or. *mür* Şəki r-nu ərazisində dağ Daşız silsiləsinin zirvəsində. Həün 672 m. Yerli əhalinin məlumatına görə, dağın adı *çən* (duman, çiskin) və *gələr* (*gəlmək* fəlin-dən) sözlərindən düzülüb "çənli, dumanlı" mənasındadır.

Çəplil oyk. *sada* Kolbəcər r-nunun Lev i o v -də kənd. Lev çayının sahilində, dağlıq ərazidedir. Todqatçıların fikrincə, toponim oğuz tayfalarından *çəplil*lərin (*c vnu/cubani*) adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir.

Çərçiboğan oyk. *sada* Şorur r-nunun Dörvişli i o v -də kənd. Çərçiboğan çayı sahi-

lindodir. Oykönim cymiadlı çayn adı ilə bağlıdır. Hidronim *çarçı* (xırdavatçı xırdavat alverçisi) və *boğan* (*boğmaç* felindən) komponentlərinin düzəlib, "xırdavatçı boğulan çay" deməkdir.

Çərəcə oyk., *sadə* Göyçay r-nunun Çərəcə i o v -də kənd. Düzenlikdədir XVIII əsrin birinci yarısında Nadir şahın Hindistana yürüşü zamanı vətənlərdə işləmək üçün *Çərəcə* əyalətindən göndərdiyi türkləşmiş seyidlər Azərb -nin müxtəlif r-nlarına yayılmışdır. Güman edilir ki, yaşayış məntəqəsini həmin əyalətdən köçürülmüş ailələr saldığı üçün kənd belə adlanmışdır.

Çərəcə or., *sadə* Quba r-nu ərazisində dağ Buduq kəndindən şm -q -dədir Hün 2394 m. Dağın ətinin fars dilindəki *çərəgah* (otlaq, örüş yeri) sözünün olması güman edilir. Dağ keçmişdə maldarların örüş və otlaq yeri olmuşdur.

Çərəcə oyk., *sadə* Göyçay r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Şirvan düzündədir. Kəndin ərazisi keçmişdə örüş yeri olduğundan belə adlandırılmışdır.

Çərəkən oyk., *mür* Cəbrayıl r-nunun Horovlu i o v -də kənd Düzenlikdədir. Kənd Çərə adı sahədə salınmışdır. *Çərə* (örüş yeri) və *kənd* (*d* sosisi sonralar düşmüşdür) komponentlərinin düzəlib və oykonim "örüş yerində salınmış kənd" mənasındadır. 1933-cü ildə kəndin adı Çərəkənt variantında qeydə alınmışdır.

Çərəkən hidr., *sadə* Füzuli r-nu ərazisində çay Arzayın sol qoludur. Çay ərazisindən axdığı *Çərəkən* kəndinin adını daşıyır.

Çərəkat oyk., *sadə* Kolbəcər r-nunun cymiadlı i o v -də kənd. Dağotoyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsini kolanı tayfasına mənsub ailələr *Çərəkat* adı yerə saldıqları üçün belə adlandırılmışdır. *Çərəkat* "icarəçi" deməkdir. Görünür, kəndin ərazisi əvvəllər əkin sahəsi kimi icarəyə verilmişdir.

Çərəkat hidr., *sadə* Kolbəcər r-nu ərazisində min bulaq. Bulaq adını ərazisində yerləşdiyi cymiadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır.

Çərəll oyk., *sadə* Qubadlı r-nunun Hal i o v -də kənd Dağlıq ərazidədir. Yaşayış məntəqəsini əofulu tayfasına mənsub ailələr

Çərəli adlı ərazidə salmışlar. Etimotoponimdir. Qazax r-nunun İkinci Şıxlı kəndində *çərəllər* noslu yaşayır. Ağstafa r-nunun Sadıxlı kəndində Çərəlinin deyirmanı adlı mikrotoponim qeydə alınmışdır. Cənubi Azərb -də də eyniadlı kənd mövcuddur.

Çərəllər oyk., *sadə*. Berde r-nunun Mollalı i o v -də kənd Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsini Qubadlı r-nunun *Çərəli* kəndindən gəlmiş ailələrən saldığı haqqında məlumat verilir. Etimotoponimdir.

Çərəmdəğər or., *mür* Ağçor r-nu ərazisində dağ Qanlıgölün c -b -q -ındədir. Hün 1379 m. *Çərma* (toponimik termin kimi "duman zolağı") və *dağar* (*dahar* sözünün yerli tələffüz forması olub, "daşlıq", "alçaq, yastı dağ" deməkdir) komponentlərinin düzəlib və onim "dumanlı dağ" mənasındadır.

Çərəmdin or., *mür* Göyçay r-nunun Qaramayem kəndindən c -da dağ. Hün 351 m. Oronim *çərma* (duman zolağı) və *dindin* (dağ, düşərgə) sözlərindən düzəlib, "üstü dumanla örtülmüş alçaq dağ" deməkdir.

Çərtəyaz oyk., *mür* Kürdəmir r-nunun Mollakənd i o v -də kənd. Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir. Oykönim *çərt* (mənbələrdə "suvarılma üçün xüsusi qurğu") və *yaz* (*yazı* sözünün təhrif olunmuş forması olub, "çöl, düzən" mənasındadır) komponentlərinin düzəlib, "suvarılma üçün qurğusu olan çöl" deməkdir.

Çətkün oyk., *sadə* Qusar r-nunun Zıdanmuruq i o v -də kənd. Dağotoyi ərazidədir. XIX əsrdə Quba qəzasının Qrız icmasına məxsus oba kimi yaranmış, sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevlmişdir. *Çətkün* avar dilində "buzolu" deməkdir.

Çətirdəraçay hidr., *mür* Gədəbəy r-nu ərazisində çay Zəyem çayının sol qoludur. Mənbəyini 2600 m hündürlükdən alır. Sel hadisələrə məhşabənd edilir. Çay öz adını Zəyem çayının yuxarı hövzəsindəki eyniadlı dərədən almışdır. Dərə ilə Şahdağ silsiləsinin şm -q tərəfində, gediş-gəliş çətin olan Qanlı dağın şm yamacında yerləşdiyi üçün *Çətirdərə* adlanmışdır.

Çətirdəğərəsi hidr., *mür* Şahbuz r-nu ərazisində çay Nurs kəndi ərazisindəki cymiadlı yerdən axdığı üçün belə adlandırılmışdır.

Yerli əhalinin məlumatına görə, həmin yerdə iki böyük çadıra oxşar daş olduğu üçün ora *Çadırdəğərəsi* deyilir. Hidronim sonralar *Çətirdəğərəsi* formasına düşmüşdür.

Çığırğan oyk., *sadə* Sabirabad r-nunun Azadkənd i o v -də kənd. Muğan düzündədir. Bezi tədqiqatçıların çitimalına görə, toponim *çığır* (keçmişdə suvarma məqsədilə Kür çayı sahilində qurulan suquldıran çarxın adı) sözündən ibarət olub, "çığır yeri" mənasındadır. *Çığırğan* eyni zamanda bir tayfanın adıdır.

Cuxmansu hidr., *mür* Laçın r-nu ərazisində çay Şəlvə çayının sol qoludur. Hidronim *cuxman* (qalxan, piləkən) və *su* komponentlərinin düzəlib, "qalxan su" mənasındadır.

Çıldiran oyk., *sadə*. Kolbəcər r-nunun cymiadlı i o v -də kənd. Dağotoyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsini 1828-ci ildə Türkiyənin Çıldiran adlı ərazisində köçüb gəlmiş emənli ailələr salmışdır. Türkiyədə Çıldiran adlı kənd indi də qalmışdır. Türk dilinə *çıldır* "çıldır" çay, şələlə, suyun çirpilməsi, otafa yayılması, qəzəblənmə" mənasında işləyir. Oykönim "şələləli yer" və ya "məcərsindən çıxan çay" mənasındadır.

Çılpaqdağ or., *mür* Ağdam r-nu ərazisində dağ Qazancı kəndindən şm -q -də yerləşir. Hün 1202 m. Dağın yamacları aşındığından orada bitki örtüyünün olmamasına görə belə adlanmışdır. Keçəldəğ oroniminin sinonimidir.

Çıraqdağ or., *mür* Tovuz r-nu ərazisində dağ silsiləsi Murğuz dağının qoludur. Zəyem, Əsrək və Fındıqlı çaylarının suayırıcısıdır. Dağın adı onun sothində vulkan mənşəli çınqıllıqların olması ilə bağlıdır.

Çıraç oyk., *sadə* 1. Dovoçı r-nunda kənd Dağotoyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi erkən orta əsrlərə aid *Çıraqqala* adlı qalının yaxınlığında yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır. Qala qədimdə düşmənin yaxınlaşmasını ötrafdakılara xəbər vermək üçün baş bürəcin üstündə toqpal yandırılması ilə ola-qodar olaraq belə adlanmışdır. Bu müdafiə qalası erkən orta əsrə aid mənbələrdə Xurs, Xursən, Xursənçay kimi qeydə alınmışdır. 2. Kolbəcər r-nunda kənd. Tortor çayının sahilindədir. Əsl adı Çıraqlıdır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Laçın r-nunun Çıraqlı kəndindən köçüb gəlmiş ailələr tərəfindən salınmış, keçmiş yaşayış məntəqəsindən adı ilə adlandırılmışdır.

Çıraqqaya or., *mür* Dovoçı r-nu ərazisində, Əmirxanlı kəndindən c -da, Yan silsiləsinin c -ş -ində dağ. Hün 1232 m. Keçmiş adı Xursənçay olmuş, sonralar qayanın üstündəki erkən orta əsrlərə aid Çıraqqalanın adı ilə Çıraqqaya adlanmışdır. Ətraf kəndlərin əhalisi bu dağı Səngi Xurs (Xurs çayası) adlandırır. Oronim VII əsrdə Xorsvem, IX-X əsrlərdə aid ərəb mənbələrində Xurs (Xors, Xirs) qayası şəklində qeydə alınmışdır. Fars *xurs* "ay" deməkdir.

Çıraqdərə oyk., *mür*. Xanlar r-nunun cymiadlı i o v -də qəşəbə Qəşəbə 1930-cu ildə təşkil olunarkən bu adı almışdır. Sonralar emənliyə toponim öz dilinə çevirərək Çırağıdör (çıraqlı dərə) kimi rəsmiləşdirmişdir. 1992-ci ildən qəşəbinin keçmiş adı yəndən özünə qaytarılmışdır. Etimotoponimdir.

Çıraqlı oyk., *sadə* 1. Ağdam r-nunda kənd Dağotoyi ərazidədir. 2. Daşkəsən r-nunda kənd Murovdəğ silsiləsinin ötəyindədir; 3. Laçın r-nunda kənd Qarabağ silsiləsinin ötəyindədir. Toponim özündə qızıl-başların *çıraqlı* tayfasının adını əks etdirir. Etimotoponimdir. Sofovlorin hakimiyyəti dövründə *çıraqlıların* bir hissəsi Şirvana köçürülmüşdü. XIX əsrdə onların bir qolunun Cavad qəzasında yaşaması haqqında məlumat verilir. Dağıstanda Çıraç (kənd, çay), İrevan quberniyasında Çıraqlı (iki kənd və bir kənd xarabalığı), Cənubi Azərb -də Çıraqlı (kənd) toponimlərinin qeyd alınması və etimotoponimin yayılma əraəlinin genişliyindən xəbər verir.

Çıraqlıbaş or., *mür* Laçın r-nu ərazisində dağ. Dağ r-ndakı Çıraqlı kəndinin baş tərəfində (yuxarı hissəsində) yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Çır-çir bulaq hidr., *mür* Oğuz r-nunda bulaq. Bulaq suyun səsinə uyğun olaraq belə adlandırılmışdır.

Çırpılıbno oyk., *mür* Zaqatala r-nunun Yuxarı Tala i o v -də kənd. Aluzun-Çirçay çökəkliyindədir. Kənd Çırpılı adlı yerə salınmış bino əsasında formalaşmış, adı da

Çiçəkl

buradan almışdır *Çırpılı* "quru kol-kos", "ağacın budanmış nazik çubuqları" mənasındadır

Çiçəkl or. düz 1 Kelbəcər r-nunda dağ, 2 Babək r-nunda dəre Oronim "çiçəklə örtülmüş" mənasındadır Fitotoponimdir

Çiçəkl öyk. düz 1 Gədəbəy r-nunun İnekbəg i o v -də kənd Haçaqaya dağının etəyindədir. Kəndin əhalisi keçmişdə Fındıqlı kəndi yaxınlığında Arıtepe adlı yerdə yaşayıb, XIX əsrin əvvəllərində isə Anıqran çayının sahilində yerləşən İndiki ərəziyə köçmüşdür. Kənd çayın adı ilə Anıqran adlandırılmışdır. Yaşayış məntəqəsinin ilk sakinləri keçmiş Qazax qəzasından, Ermonistanın Qaraqoyunlu, Gəncə qəzasının Qarasağal kəndlərindən köçüb gələnlər olmuşdur. 1991-ci ildən rəsmi olaraq *Çiçəkl* adlandırılmışdır. 2 Sabirabad r-nunun Muğan Gəncəli i o v -də kənd Muğan düzündədir. Keçmiş adı Çullu olmuşdur. Yaşayış məntəqəsinin adı guya yaxşı səslənmədiyinə görə dəyişdirilmişdir. Rəsmi mənə daşıyır

Çiçi hidr. sada Quba r-nu ərazisində çay Şabran çayının sol qoludur. *Çiçi* türk dillərində "təzə, tər" mənasındadır

Çiçi öyk. sada Quba r-nunun cəyni adlı i o v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir. Adını ərəzidəki cəyni adlı çaydan almışdır. Bəzi tədqiqatçılara görə, toponim tat dilindəki *çu* (ağac) və Azərb dilindəki *-çi* (peşə-sənət bildiren şəkl) komponentlərindən düzəlib, "ödüncü, ağac məmulatı hazırlayan" mənasındadır

Çiçibinə öyk. mür Zaqatala r-nunun Matsex i o v -də kənd "Təzə binə, təzə kənd" mənasındadır

Cidibəş or. mür Zaqatala r-nu ərazisində dağ. Əsl adı Cədidbəşdir. R-nun Şabunçu kəndinin şm -q -ündə Cədidlər adlı yer var. Cədi saxur dilində bitki (qıjı bitkisi) adıdır. Oronim "Cədidlər yernin başı, yuxarısı" mənasındadır

Çiğli hidr. sada Şamaxı və Xızı r-nları ərazisində çay. Şumqayıt çayının sol qoludur. Mənbəyini Dubrər dağının yamacından (1650 m hündürlükdən) alır. Başlıca olaraq, yağış və yeraltı suların qidalanır. Hidronim

Çilgəz

karlıqların tərkibinə daxil olan türkdilli *çigil* tayfasının adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir. Türkmən oğuzları Amudəryadan Çinə qədərki ərəzidə yaşayan şərq türkləni *çigillar* adlandırdılar

Çiğli or. sada 1 Xəzər dənizində, Bakı arxipelaqında ada. Bəndovan burnundan c -ş -də, Səngi Muğan adasından c -q -dədir. Palçıq vulkanları nəticəsində yaranmışdır. Sahilləri dəniz ləpələri ilə müntəzəm yuvaldığı üçün ruslar adaya Oblivnoy (şireli, şürelənmiş) adı vermişdilər; 2 *Çiğli* adasında cəyni adlı palçıq vulkanı. Oğuzların tərkibində Azərb -na gəlmiş *çigillər*in adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir

Çiləbürt öyk. mür Tərter r-nunun Çaradaqlı i o v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir. Caraberd, Craberd variantlarında da qeydə alınmışdır. Oykonom *çila* (topa, yığın, nesil) və *bürt/berd/bard* (esli or olan bu söz "qala, hasar, divar" mənalarda başqa dillərə də keçmişdir) komponentlərindən düzəlib, "ün-sanlara aid qala və ya icma, kənd" mənasındadır. Ermonilər bu kəndi Cerabert kimi rəsmiləşdirmişdilər. 1992-ci ildən kəndin İndiki adı bərpə edilmişdir

Çiləgir öyk. sada 1 Qusar r-nunun Urva i o v -də kənd. Qusar çayının sahilində, Qusar maili düzənliyindədir; 2 Xaçmaz r-nunun Aşağı Zeyd i o v -də kənd Samur-Dəvoçi ovalığındadır; 3 Xaçmaz r-nunun Nərcəcan i o v -də kənd. Mezarçayın sol sahilində, Samur-Dəvoçi ovalığındadır. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, kəndin adı XVI əsrdə Anadolu yaranmış Boz Ulus tayfa ittifaqına daxil olan *çilaxır* tayfasının adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir

Çiləgir or. sada Quba r-nu ərazisində dağ. Çaqacığ çayı ilə Qaraqayının suayrıcında yerləşir. Hünd 993 m. Etnotoponimdir

Çiləgir hidr. sada Quba r-nu ərazisində çay. Etnotoponimdir

Çilət or. sada Kelbəcər r-nunun Çıldıran kəndindən c -də dağ. Hünd 1561 m. Çilət variantında da qeydə alınmışdır. *Çilət* "çiskin, sis, qatı duman" mənasındadır

Çilgəz or. mür Laçın və Kelbəcər r-nları ərazisində dağ. Mıxtökən silsiləsinin ş. his-

Çilgəz

səsində zirvədir. Hünd 2362 m. Toponim *çil/cil* (sucaq yer, bataqlıq) və *gəz* (gədiyin ən alçaq yeri, dağ belində aşırım) sözlərindən düzəlib, "ətəyində sucaq yer, bulaq olan aşırım" mənasındadır. Dağın ətəyində, Laçın r-nu ərazisində cəyni adlı bulaqlar var

Çilgəz hidr. sada Laçın r-nu ərazisində, *Çilgəz* dağının ətəyində min. bulaqlar. Adını cəyni adlı dağdan almışdır

Çilgəz/Çirgəz or. sada Şəki r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin zirvəsidir. Hünd 3242 m. *Çilgəz/Çirgəz* dialektlərimizdə "sürüş-çirş", "şireli" mənalarda işlənir. *Azərb -da çirş* adı bitki növü də var

Çilgöl hidr. mür Xəzər dənizində, Abşeron arxipelaqında ada. Tədqiqatçıların verdiyi məlumata görə, keçmiş adı Ronis, sonralar isə Şahilan olmuşdur. Xəzər dənizi səviyyəsinin emması nəticəsində Ördək (Urunos) adası ilə birləşmişdir. Üç tərəfdən sualtı nfilərlə əhatələnmiş adanın səthi əsasən qumluq və daşlıqdır. Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, Abşeron baliqları, xüsusilə Zire və Türkən kəndlərinin əhalisi buradan balıq tutmağa yanaşır, yaz vaxtı otlaq kimi də istifadə edir. Orta ərəb səyyahları bu adada o heyvanların (xüsusilə ceyran) zənginliyindən və adanın qığı otlağı kimi istifadə olunmasından söhbət açurlar. Oronim "çilli, xallı" mənasındadır. Bu da adadək heyvanların zahin görülmüşünü əks etdirə bilər. Ada keçən yuzaillikdə Jiloy da adlanmışdır

Çilov öyk. sada Bakı şəhəri Əzizbəyov r-nu ərazisində ştq. Çilov adasında yerləşdiyi üçün adanın adı daşyır

Çimən öyk. sada Füzuli r-nunun Cuvharlı i o v -də kənd. Dağətəyi ərəzidedir. Əsl adı Çəməndir. Yaşayış məntəqəsi *çəmənlidə* (yaşıl otla örtülmüş sahədə) salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Oykonom *çəmənlı* tayfasının adından da ola bilər. Şahbuz r-nunun Biçənək və Keçili kəndlərində Çimənyurd adı yerlər qeydə alınmışdır

Çinarıala

Çimkar or. mür Xanlar r-nu ərazisində dağ. Gəncə və Kürək çaylarının suayrıcında yerləşir. Hünd 1400 m. Oronim *çin* (tamam, tamamilə) və *kar* (dağ) komponentlərindən düzəlib, "daşlıq" mənasındadır

Çinar öyk. sada Cəlilabad r-nunun Cəngən i o v -də kənd. Oykonom *çinar* ağacının adı ilə bağlıdır. Kəndin ərazisində çinar ağaclarının zəngin olduğunu bildirdir

Çinar hidr. sada Cəlilabad r-nu ərazisində min. bulaq. Cəyni adlı kəndin ərazisində olduğu üçün bulaq kəndin adı daşıyır

Çinarlar öyk. sada Dəvoçi r-nunun Düz Bilici i o v -də kənd. Dağətəyi ərəzidedir. Yaşayış məntəqəsinin XIX əsrdə Quba qəzasının Gümür kəndi icmasına mənsub ailələr *Çinarlar* adı yerdə əvvəlcə oba kimi salmış, sonralar isə daimi yaşayış məntəqəsinə çevirmişlər. Oykonom "çinar ağacı ilə zəngin" deməkdir

Çinarlı öyk. sada 1 Bilosuvar r-nunun Mircalı i o v -də kənd. Muğan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin sonlarında Rusiyanın mərkəzi quberniyalarından köçürülmüş rus ailələrinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Kənd əvvəllər Velikoknyazevka, bir qədər sonra Novoqrajdanovka adlandırılmışdır. Ərazisindəki çinar ağaclarının çoxluğuna görə 1991-ci ildən *Çinarlı* adı ilə rəsmiləşdirilmişdir; 2 Qax r-nunun Qum i o v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin yamacındadır. Yaşayış məntəqəsi XVII əsrdə Dağstanın Saxur mahalından köçüb gəlmiş əhəlinin *Çinarlı* adlanan yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmış və salındığı ərəzinin adı ilə adlandırılmışdır; 3 Şəmkir r-nunun cəyni adlı i o v -də qəsbə. Dağətəyi düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsinin XX əsrin əvvəllərində Azərb -na köçürülmüş almanlar salmış və 1931-ci ildək Yelencörd, sonralar Georgiyevsk, 1941-ci ildən Leninfeld, 1962-ci ildən isə Lenin adlandırılmışdır. 1947-49-cu illərdə Ermonistandan zorla qovulmuş azərb ailələr burada yerləşdirilmişdir. 1992-ci ildən *Çinarlı* adı ilə rəsmiləşdirilmişdir. Rəsmi mənə daşdıqı mənə edilir

Çinarıala öyk. mür Xaçmaz r-nunun Qusarçay i o v -də kənd. Samur-Dəvoçi ovu-

Çınqar

lıgından Yaşayış monteçəsi Quba r-nunun Qırz kəndindən gəlmiş ailələr tərəfindən *Çınarlı tala* adlanan yerdə salınmışdır. Oykonom "çınar ağacları olan tala" mənasındadır.

Çınqar or mür Böyük Qafqazda dağ Oronim *çın* (sıra, cərgə) və *qar/kar* (yüksəklik, dağ) sözlərindən düzəlib, "dağ silsiləsi" deməkdir.

Çınqar hidr. *sada* Zaqatala r-nu ərazisində çay Adını eyniadlı dağdan almışdır.

Çırağdızar b a x Çıraqdərə **Çıraqlı oyk.** *sada* Şamaxı r-nunun Sabir i ə v -də kənd. Ləngəbiz silsiləsinin eteyində, Pürsəat çayının sahilindədir. Quzılbaşların çıraqlı tayfasının adını əks etdirir. Etnotoponimdir.

Çıraçuy oyk. *sada* Xocavənd r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsindədir. Oykonom Çıraqlı, Çıraqlar toponimlərinin variantı olub, "çıraç tayfası yaşayan kənd, çıraqlılara moxsus kənd" deməkdir.

Çirgilləç hidr. *mür* Zaqatala r-nu ərazisində çay Əliabad çayının şm -indən başlayıb, Qanux çayına çatmamış itir Qafqaz dillərində (lak dili) *çirt* "kiçik, balaca" deməkdir, *gil* Azərb dilinin dialektlərində "arx, çay qolu" mənalarında işlənir. Hidronim "kiçik arx, kiçik çay qolu" mənasındadır.

Çirvalıç hidr. *sada* Xocalı r-nu ərazisində çay Azərb dilinin dialektlərində müxtəlif variantlarda işlənən bir söz "su şımağı", "şələlə" mənasındadır.

Çitaxlı oyk. *düz* 1 Ağdam r-nunun Qorvənd i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin eteyindədir, 2 Daşkəsən r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd Murovdag silsiləsinin eteyindədir; 3 Laçın r-nunun Alxaslı i ə v -də kənd Hocasuz çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Oykonom "qarğınan hörlümlü çəpərlə əhatələnmiş" və ya "qarğınan hörlümlü daxmalan olan kənd" mənasındadır.

Çitəç oyk. *sada* Siyazon r-nunun Ağbaş i ə v -də kənd *Çitəç* "qarğınan hörlümlü çəpər" dir. Azərb -nın bir çox kəndlərində belə çəpərlərdən indi də istifadə olunur.

Clynt oyk. *sada* 1 Ağsu r-nunun Ərəbsarvan i ə v -də kənd Şirvan düzündədir, 2 Ucar r-nunun Qaradağlı i ə v -də kənd,

Çobangörəhmöz

3 Ucar r-nunun Kığıç Qaladərəsi (keçmiş Kurovkənd) i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. Oykonom *çiyini* tayfasının adını əks etdirir. Etnotoponimdir. XVI əsrdə qızılbaş tayfalarından biri olan və mənşəcə qacar tayfasına mənsub *çiyiniləri* Səfəvi Şah Təhməsbə (1524-76) üsyankar xarakterləri görə Əl-kənin müxtəlif ərazilərində yerləşdirmişdi. İran ərazisində *çiyinilər* daha geniş yayılmışdır.

Çoban Abdallı oyk. *mür* Samux r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd. Kürəkçayın sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Etnotoponimdir. Yaşayış monteçəsi *çobanlar* və ya *çobanların Abdallı* təresinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Çobanbaba or. *mür* Qəbələ r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsindən ayrılmış qollarından biridir. Dağda *Çobanbaba* adlı pır mövcuddur. Dağ keçmişdə sitayış yer olan bir pırın adını daşıyır. Oronim "müqəddəs çoban" mənasındadır.

Çobançəmədəç or. *mür* Qobustan ərazisində yüksəklik. Ceyrankeçməz çayının orta axarından soldadır. Hün 315 m. Oronim *Çobançəmə* (dağda olan bulagağ adı) və *dağ* (müsbət relyef forması) sözlərindən düzəlib, "Çoban bulacağı olan dağ" mənasındadır.

Çobançuxur or. *sada* Babək r-nu ərazisində dağ. Dağ sahesindəki *Çoban çuxuru* (dərəsi) oroniminin adı ilə bağlıdır.

Çobandağ or. *mür* 1 Ağdam r-nunun Qiyaslı kəndindən şm -q.-də dağ. Hün 627 m, 2 Gədəbəy r-nunun c -unda dağ. Şəmkir çayı ilə onun qolunun suayrıcında yerləşir. Hün 2502 m; 3 Gədəbəy və Şəmkir r-nlarının sərhədində dağ. Hün 1734 m, 4 Qazax və Tovuz r-nları arasında sıra dağlar. Gür-cüstənlə sərhəddə, Kür və Qabırın çaylarının suayrıcında yerləşir. Ən hündür zirvəsi Çobandağdır (894 m). Ursoğlu da adlanır. Dağın ərazisi keçmişdə Qazax qoşasında yaşayan ellərini yaylaq yerlər olmuşdur. Çobandağ oronimləri və dağlarda çobanların yayda qoyun sürürləri saxlaması ilə bağlıdır.

Çobangörəhmöz oyk. *sada* Kəlbəcər r-nunun Ərərik i ə v -də kənd. Tutuqçayın (Tortor çayının qolu) sahilində, Qonqur da-

Çobankənd

ğın eteyindədir. Kəndin ərazisi keçmiş İrəvan quberniyasının *Çobangərəkəz* kəndindən qışlaq yer olmuşdur. Yaşayış monteçəsi sonralar həmin kənddən ayrılmış ailələrin daimi məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. R-nun ərazisində eyniadlı mün bulacaq vardır. Hidronim *Çobangörükəz* variantında da qeydə alınmışdır. Oykonom "çoban gərəklə oymayan" mənasındadır.

Çobankənd oyk. *mür* Gədəbəy r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Yerli əhəlinin məlumatına görə, inqilabdan əvvəl Novoivanovka kəndində şəxsi təsərrüfatlarda çobanlıq edənələr 1925-ci ildə Alagəç adlanan bir yerdə torpaq sahəsi verilməmişdi. 1925-1926-cı illərdə bir neçə çoban öz ailələri ilə birlikdə burada məskunlaşaraq kəndin əsasını qoydular. Ona görə də kənd *Çobankənd* adlandırılmışdır.

Çobankənd oyk. *sada* Zaqatala r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd. *Çobankənd* və ya *çobanbəkdürən* adlı kol bitkisinin adındanır. Kənd bir bitki ilə zəngin olan ərazidə salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Fitotoponumdur.

Çobanışnaq oyk. *mür* Tovuz r-nunun Santala i ə v -də kənd. Kiçik Qafqaz dağlarının eteyindədir. Yaşayış monteçəsinin *Sığnağ* dağında çobanların yurd yer olmuş ərazidə salındığı üçün belə adlandırılması ehtimal olunur. Oykonomi *çobanların* tayfa adı ilə bağlıyanlar da var. Kəndin adının qədim yaşayış məskəni kimi qala tikililəri ilə zəngin olan *Sığnaq* dağının və ərazidəki *Çobandağ silsiləsinin* adından olması da mümkündür.

Çobaz hidr. *sada* Oğuz r-nu ərazisində çay. Hidronim *çopuz* (gödəkçə, qışa yapıncı) sözününə fonetik variantı olub, "gödək çay" mənasındadır.

Çocuxmərçanlı oyk. *mür* Cöbrayıl r-nunun Çaxırlı i ə v -də kənd. Yaşayış monteçəsi XIX əsrdə Cavadağ Cavanşiro moxsus ərazidə salınmışdır. Etnotoponimdir. *Mərçanlı* tayfa adını özündə əks etdirir. Burada *çocux* sözü yaşayış monteçəsinin Böyük Mərçanlı kəndindən fərqləndirilməyə xidmət edir. Oykonom "kiçik Mərçanlı kəndi" mənasındadır.

Çoxqar or mür Şəki r-nu ərazisində dağ. Əyriçayın yuxarı axarından soldadır. Hün

Çopağansı

739 m. Tədqiqatçıların fikrincə, əslində Çıx-qar olan bu oronim qədim türk dillərindəki *çik* (kənar, qıraç) və *kar* (dağ) sözlərindən düzəlib, "kənar dağ" mənasındadır.

Çoladağ or. *mür* Ağdam r-nu ərazisində dağ. Qiyaslı kəndindən q -dədir. Hün 904 m. Oronim etnotoponim olması və II əsrdə hunların tərkibində Qafqazda məskunlaşmış türkmənşəli *çolçul* tayfasının adı ilə bağlılığı ehtimal edilir. Azərb dilinin dialektlərində *çola* "hamar olmayan", "kələ-kötür yer", "təpəlik" mənalarında işlənir. Oronim "səthi hamar olmayan dağ" mənasındadır.

Çolaxlı oyk. *sada* Şəki r-nunun Cəfərabad i ə v -də kənd. Əyriçayın sahilindədir. Əsl adı Çolaqlıdır. Etnotoponimdir.

Çolpan or. *sada* Gədəbəy r-nu ərazisində dağ. Azərb -nın qərb r-nlarında çolpan sözü "təpəlik, kiçik dağlıq" mənasında işlənir. R-nun Eymur kəndində Çolpan qayası, Daşkəsən r-nunda Çolpan yalı, Tovuz r-nunda Çolpan dərəsi kimi mikrotoponimlər qeydə alınmışdır. Türkdillə xalqlarda *çolpan* dan ulduzu Zöhronun (Veneranın) adıdır. Etnotoponim olması da mümkündür. Qırğızstanın Koçkar r-nunda Çolpan kəndi, İssik-Kul vilayətində Çolpan-Ata şəhəri var.

Çolpan hidr. *sada* Gədəbəy r-nu ərazisində çay. Şəmkir çayının qoludur. Arıqdam kəndinin ərazisindəndə axdığı üçün Arıqdam çayı da adlanır. Çay başlanğıcı Çolpan dağından aldığına görə belə adlandırılmışdır.

Çomaxtur oyk. *mür* Şərur r-nunun Yengicə i ə v -də kənd. Şərur düzündədir. Çomaxdur, Çamaxtur variantlarında da qeydə alınmışdır. Güman ki, əsl *Çamaxdar* olan bu oykonim "şadaraç" deməkdir.

Çomradərə hidr. *mür* Zaqatala r-nu ərazisində çay. Katex çayı hövzəsindədir. Hidronim *çomra* (bulanaq) və ya *çomra* (dumanlı, çiskinli) və *dərə* (çay dərəsi) komponentlərindən düzəlib, "bulanaq çay dərəsi" və ya "dumanlı, çiskinli dərə" kimi izah olunur. Çay axdığı dərondən adı ilə adlandırılmışdır.

Çopağansı hidr. *mür* Oğuz r-nunda çay. Əsl *Çapağansı*dur. Şəki r-nu ərazisində çay. Çapağın adlanır. Hidronim "sürfötlə axan su" mənasındadır.

Çopurlu

Çopurlu oyk. *sada* Kəlbəcər r-nunun Lev i ə v -də kənd. Lev çayının sahilində, Murovdag silsiləsinin ətəyindədir. Keçmiş adı Çopur Hüseynlidir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini Daşkosen r-nunun Qabaqtape kəndindən köçmüş Çopur Hüseyn adlı şəxs saldıqına görə belə adlandırılmışdır. Qazax r-nunun Qaymaqlı kəndində *çopurlular* tayfası qeydə alınmışdır. Bu səbəbdən oykonimin etnotoponim olması da mümkündür.

Çorçorbinə oyk. *mür* Balakən r-nunun Quilar i ə v -də kənd. Mazım çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Kənd əvvəllər Şorşor adlanan binənin ərazisində salınmışdır. Oykonim *çorçor* (avar "kiçik şələlə") və *binə* komponentlərindən ibarət olub, "kiçik şələli binə" deməkdir.

Çorman oyk. *sada* 1 Kəlbəcər r-nunun Əznik i ə v -də kənd. Qonqur dağının ətəyindədir. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kəndi vaxtilə undiki Xanlar r-nunun Balçılı kəndindən çıxmış ailələr Çorman meşəsi adlanan sahədə saldıqlarına görə meşənin adı adlandırılmışdır; 2 Laçın r-nunun Şamkənd i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir. Oykonimin türk mənşəli *orman* (meşə) sözünün variantı olduğu ehtimal edilir. Bəzi tədqiqatçılara görə, Çorman etnotoponimdir, *çor* tayfasının adını əks etdirir.

Çormanlı oyk. *sada* Kəlbəcər r-nunun Vanklu i ə v -də kənd. Xaçın çayının sahilində, Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir. XIX-XX əsrlərdə Dovşanlı və Vəng kəndlərindən gəlmiş ermənilər burada məskunlaşdıqdan sonra kəndi Qarnakar (erm *qarna* oyuq, sərhəd səngəhi və *kar*-daş) adlandırmışdılar. 1992-ci ildən kəndin adı Çormanlı kimi rəsmiləşdirilmişdir. Etnotoponimdir.

Çovdar or. *sada* Daşkosen r-nu ərazisində dağ. Çovdar kəndindən c -dədir. Hün 1733 m. Oronim haqqında tədqiqatçılar müxtəlif mülahizələr irəli sürürlər. Bəzi tədqiqatçıların fikrincə, dağ vaxtilə burada osasən *çovdar* bitkisi əkilirdiyinə görə belə adlandırılmışdır. Tədqiqatçıların bir qismi isə belə hesab edir ki, oronim *çodar* (davar alverçisi) sözü ilə bağlıdır. *Cuya* yaylaq yeri olan bu

Çöl Ağaməmmədli

dağa əvvəllər tez-tez çodiarlar gələmiş. Tədqiqatçıların böyük əksəriyyəti oronimi selcuq-oğuzların *çovdar/çovular/çavundur* tayfa adı ilə bağlayırlar. Zəngilan r-nunda Araza tökülən Oxçuçayın keçmiş adı da Çavundur olmuşdur. Bu çayın ətrafı keçmişdə Çavundur mahalı adlanmışdır.

Çovdar oyk. *sada* 1 Daşkosen r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd. Çovdar dağının şm yamacındadır. Yaşayış məntəqəsini 1869-cu ildə yaranması haqqında məlumat verilir. Adını ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır. Etnotoponimdir; 2 Kəlbəcər r-nunun Başlıbel i ə v -də kənd. Çovdar çayının (Tərtər çayının qolu) sahilindədir. Etnotoponimdir. **Çöllügül hidr.** *mür* Laçın r-nu ərazisində göl. Hidronim *çöllü* (otlu) və *göl* komponentlərindən düzəlib, "otlu (yosunlu) göl" mənasındadır.

Çöhranlı oyk. *düz* Kürdəmir r-nunun Xırdapay i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, vaxtilə burada çoxlu ceyran sürülən olduğundan kəndin adı *Ceyranlı* imiş, sonralar təhrif olmuşdur. Əslində, kəndin adı *Cöhranlı* olmalıdır. Oykonim *çöhr* (biçilmiş taxılın yerdə qalan hissəsi), *-an* (makan bildirən şəkl.), *-lı* (şək) komponentlərindən düzəlib. Güman ki, kənd vaxtilə biçilmiş taxıl zəmininin və ya biçənin yernədə salınmışdır.

Çökək Xuluf oyk. *mür* Şəmkür r-nunun Plankend i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. 1917-ci ildə Gəncə qoşununda Xuluf adlı yalnız bir yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır. Oykonim "çökəkde yerləşən Xuluf kəndi" mənasındadır.

Çökəkoba oyk. *mür* Zaqatala r-nunun Göyem i ə v -də kənd. Alazan-Əyrıçay çökəkliyindədir. Vaxtilə Kar kəndinə məxsus olan bu oba kollektivləşmə illərində daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir. Kənd çökəkde yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Çöl Ağaməmmədli oyk. *mür* Sabirabad r-nunun Əliləmbeyli i ə v -də kənd. Muğan düzündədir. Yaşayış məntəqəsini İmişli r-nunun Ağaməmmədli kəndindən ayrılmış ailələr salmışlar. Oykonim *çöl* (bayır, əsas kənddən aralı) və *Ağaməmmədli* (əvvəlki

Çölü Bezdöllü

yaşayış yernin adı) komponentlərindən düzəlib, "kənardakı Ağaməmmədli kəndi" deməkdir.

Çöl Bezdöllü oyk. *mür* Sabirabad r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd. Muğan düzündədir. Oykonim *çöl* və *Bezdöllü* (etnotoponim) komponentlərindən düzəlib, "kənardakı Bezdöllü kəndi" deməkdir. Burada *çöl* komponenti yaşayış məntəqəsini r-nun ərazisindəki Bezdöllü adlı kənddən fərqləndirməyə xidmət edir.

Çöl Dələk oyk. *mür* Sabirabad r-nunda kənd. Muğan düzündədir. Oykonim *çöl* (düzlük) və *Dələk* (etnotoponim) komponentlərindən düzəlib, "çöldə, düzlükdə yerləşən Dələk kəndi" mənasındadır. Toponimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsini r-nun ərazisindəki Yaxa Dələk kəndindən fərqləndirməyə xidmət edir.

Çöl Ərəb oyk. *mür* Kürdəmir r-nunun Muxalan i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. Oykonim *çöl* (düzlük) və *Ərəb* (etnotoponim) komponentlərindən düzəlib, "düzlükdə yerləşən Ərəb kəndi" mənasındadır. Toponimin tərkibindəki birinci komponent yaşayış məntəqəsini keçmişdə bu ərazidə mövcud olmuş çoxsaylı *arab* komponentli (Ərəb Qaradağ, Ərəb Çəltikçi, Ərəb Sarvan, Ərəb Mehdiyab və b.) kəndlərdən fərqləndirməyə xidmət edir.

Çöl Qubalı oyk. *mür* Kürdəmir r-nunun Ərəbqubalı i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. Toponimin birinci komponenti keçmişdə burada mövcud olmuş İçəri Qubalı kənd adının birinci komponentinin qarşılığıdır və "kənar" mənasındadır. Toponim ikinci komponenti isə, müxtəlif səsli rəqəmlərlə, *arəbkufalı* etnoniminin təhrif olunmuş formasıdır. Ərəb işğalları dövründə (VII əsr) İraqın Kufə mahalından köçürülmüş tayfalarından biri olan *arəbkufallı* bu ərazidə məskunlaşmışdılar.

Çöl Quşçu oyk. *mür* Dovçacı r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd. Samur-Dovçacı ovalığındadır. Keçmişdə Aşağı Quşçu da adlanmışdır. Dağ Quşçu toponiminin qarşılığıdır. Oykonim *çöl* (düzlük, aşağı) və *Quşçu* (etnotoponim) komponentlərindən düzəlib, "düzlükdə olan Quşçu kəndi" mənasındadır.

Çudulubinə

Çəpədrə oyk. *mür* Zəngilan r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Çəpədrə variantında da qeydə alınmışdır. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi Cənubi Azərb-nun Çəpədrə kəndindən köçüb gəlmiş ailələr tərəfindən salınmışdır. Tədqiqatçılara görə, toponim *çap* (türk dillərində "xırd daşlı və qumlu, bitkisiz dağ yamacı") və *dərə* (mənfii rəyfi forması) sözlərindən düzəlib, "xırd daşlı, qumlu, bitkisiz dərə" deməkdir.

Çörəklü oyk. *sada* Xocavənd r-nunun Günəşli i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində İrandan gəlmiş erməni ailələrinin Çörəklü adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Ermənilər kəndi Həti (erm. "çörəklü") adlandırmışdılar. 1992-ci ildən kəndin adı yenidən özünə qaytarılmışdır.

Çubuqlu oyk. *düz* Qusar r-nunun Qusar şəhər i ə v -də kənd. Qusar çayı sahilində. Qusar maili düzənliyindədir. Yaşayış məntəqəsi 1965-ci ildə Təcürbə (bağcılıq) stansiyası yanında salınmışdır. Oykonim *çubuq* (burada "şitli", "tığ") sözündən və *-lu* şəklindən ibarət olub "şitlik, tinglik" deməkdir.

Çudulu oyk. *düz* Qax r-nunun Turaxlı i ə v -də kənd. Tədqiqatçıların oykonimi *çudul* (avar dilində "sarabalıq, sahibsiz yer") sözü əsasında "sahibsiz yer" kimi izah edirlər. Əslində, *çu* (at) və *dul* (yer, dərə) komponentlərindən ibarət olan bu oykonim "at-xana", "at saxlanan yer" mənasındadır. Qəbələ r-nundakı Tövlo oykoniminin sinonimidir. Kənd vaxtilə salındığı ərazinin adını daşıyır. 1728-ci ildə İravan quberniyasının İqdir nahiyəsində eyniadlı kənd qeydə alınmışdır.

Çudulubinə oyk. *mür* Zaqatala r-nunun Yuxarı Tala i ə v -də kənd. Alazan-Əyrıçay çökəkliyindədir. Kəndin ərazisi keçmişdə Yuxarı Tala kəndinin bino yeri olmuşdur. Sonralar homin kənddən köçən obalı bino yernədə məskunlaşmışdır. Oykonim yerli əhalinin dilində Çudulubinə kimi toltulub oxunur. *Çüdü* bu ərazidə bitən bitkinin adıdır. "Çudulu kəndinə məxsus bino" mənasındadır.

Cuxadurmaz

Cuxadurmaz or, mür Şeki r-nu erazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin zirvəsidir Hün 3597 m Oronim *cuxa* (kişi üst geyimi) və *durmaz* (sürüşən, düşən) komponentlərindən düzəlib "üstündə çuxa durmayan, yəni yamacları sürüşən, sıldırım dağ" deməkdir

Cuxadurmaz hidr. sada 1 Şeki r-nu erazisində çay Kiş çayının sol qoludur Mənbəyini Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacından (3280 m yüksəklikdən) atır Tez-tez sel hədəsələrlə olur Adını eyniadlı dağdan almışdır

Cuxanlı oyk. sada 1 Salyan r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Keçmiş adı Süleymankənd olmuşdur 1872-ci ildə baş vermiş zəlzələ nəticəsində Şamaxı qəzasının Cuxanlı kəndindən köçmüş ailələr burada məskunlaşmışdılar Bu vaxta qədər kəndin ərazisi Şirvanın dağlıq zonasında yaşayan *cuxanlı* tayfasının qışlağı olmuşdur; 2 Qobustan r-nunun Təklə i ə v -də kənd Acıçayın mənbə hissəsində, dağlıq ərazidədir *Cuxanlı* tayfasının adı ilə bağlıdır Etmotoponimdir

Cuxur Qəbələ oyk. mür Qəbələ r-nunun Muzəbəyli i ə v -də kənd Yaşayış məntəqəsi qədim Qəbələ şəhərinin xarabalıqlarının yaxınlığında çökək yerdə yerləşdiyi üçün Cuxur Qəbələ adlanır. Qədim şəhərin xarabalığı nisbətən yüksəkdədir

Cuxurəzəml oyk mür Dəvəçi r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Oykonom *cuxur* (çökək) və *zəmi* (fars "yer") sözlərindən düzəlib (-ə burada bitişdirici sa-ittir), "cuxur yer, çökək yer" deməkdir Kənd heçqətən də çökək yerdə salınmışdır

Cuxurməhlə oyk. mür Ağdam r-nunun Xıdırli i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Oykonom *cuxur* (çökək) və *məhlə* (məhəllə, kəndin bir hissəsi) komponentlərindən düzəlib, "cuxurda, çökəkədə olan məhəllə" mənasındadır

Cuxuroba oyk. mür Xaçmaz r-nunun Qımılqışlaq i ə v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığındadır Oykonom *cuxur* (çökək) və *oba* (kəndin bir hissəsi) komponentlərindən düzəlib, "cuxurda olan oba" mənasındadır Kənd heçqətən də çökəkədə yerləşir Kollektivləşmədən sonra oba daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

Çuruxçuqke

Çuxurtumas or, mür Qəbələ r-nu erazisində dağ, Baş Qafqaz silsiləsinin zirvəsidir Hün 3576 m Dağ vaxtilə burada mövcud olmuş eyniadlı kəndin adı ilə adlandırılmışdır Oykonom Dağ Tumas (Cəbrayıl r-nu) adının qarşılığıdır

Çuxuryurd oyk. mür Şamaxı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Çuxuryurd çökəkliyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin birinci yarısında rus ailələrinin köçürülməsi nəticəsində yaranmışdır Əvvəllər yaylaq yeri olmuş bu ərazi çuxurda, çökəklikdə yerləşir Oykonom "çökəklikdə yurd yeri" mənasındadır

Çuxuryurd hidr. sada Şamaxı şəhərindən şm -da, Çuxuryurd kəndinin yaxınlığında min bulaqlar Müalicə üçün istifadə olunur Adını yaxınlığındakı yaşayış məntəqəsindən almışdır

Çuqak or, sada Balakən r-nu erazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin zirvəsidir Hün 2761 m Avar *çuqak* "bünövrə", "əsas", "başlangıç" deməkdir

Çullu oyk. sada 1 Ağdam r-nunun Quzanlı i ə v -də kənd, 2 Ağdam r-nunun Maqsudlu i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir; 3. Cəbrayıl r-nunun Dağ Tumas i ə v -də kənd Gəyən çölündədir Tədqiqatçıların fikrincə, oykonomun düzgün variantı Çolludur və bu ad özündə hun mənşəli *çol* tayfasının adını əks etdirir Cənubi Azərbaycan ərazisində də Çullu adlı kənd qeydə alınmışdır

Çullutəpə or, mür Abşeron dağ və palçıq vulkanı Etmotoponimdir

Çumalar oyk. sada Bərdə r-nunun Qaradəmirci i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Əsl adı Cumalardır Yaşayış məntəqəsi *cumalar* nəslindən salındığına görə həmin nəslin adını daşıyır Etmotoponimdir

Çurkl or, sada Abşeron arxipelaqında ada Toponimiyada *çur/çuru* "çınqıl", "qum və çınqilla örtülmüş dayaz yer" mənalarda işlənmişdir, *ki* isə tat "yüksəklik, dağ" deməkdir Oronim adanın süxurlarını təyin edir

Çuruxçuqke or, mür Dağlıq Qarabağda aşırım Oronim *çurux* (*çurka* - çilpaq qayalıq) və *çuqke* (qırğız dilində *çoku*, özbək dilində *çukki* "zirvə, dağın başı" deməkdir)

Çutorvaş

komponentlərindən düzəlib, "çilpaq zirvə" mənasındadır

Çutorvaş hidr. mür Qusar r-nu erazisində çay *Çutor* (buz, qarlı örtülmüş) və *vaş* (*baş* sözünün fonetik variantı) komponentlərindən ibarət olan bu hidronim ərazidə dağın adındadır, "buzla örtülü zirvə" deməkdir

Çuturdağ or, mür Quba r-nu erazisində dağ. Oronim *çutur* (buzlu, qarlı örtülmüş) və *dağ* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlib, "zirvəsi qarlı örtülü dağ" mənasındadır

Çuvaldağ or. mür Bakı şəhərində dağ Qədim meşət əşyası olan *çuvala* bənzədiniyə görə belə adlandırıldığı güman edilir Etmotoponim olması da mümkündür

Çünzəli

Çuvaş oyk. sada Astara r-nunun Siyaku i ə v -də kənd Lənkeran ovalığındadır Etmotoponimdir

Çükəş oyk. sada Astara r-nunun Pəlilər i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Talış dilindəki *çü* (əğac, taxta) və *kaş* (qoşqu ləvazimatı) sözlərindən düzəlib. Görünür, qoşqu ləvazimatının taxtadan olan hissəsi bu kənddə düzəldiyi üçün kənd belə adlandırılmışdır

Çünəxanlı oyk. sada Colilabad r-nunun Astanlı i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin ətəyindədir Əsl adı Çumaxanlıdır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin sonlarında muğanlı tayfasına mənsub *cumaxanlı* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır

Çünzəli b a x Cünzəli

Dd

Dabaqlı or. sada Culfa r-nu erazisinde dağ silsiləsi Şahbuz r-nu ilə sərhəddədir. Dağın zirvesinin *tabağa* (meişetə işlənən ağac qab) oxşarlığı ilə əlaqədar olaraq belə adlandırılmış ehtimal edilir. Güman etmək olar ki, dağın adı vaxtilə erazidəki *dabbaq-xananın* (dər əslənən emalatxana) adından yaranmış, yaxud vaxtilə burada Dabaqlı adlı yaşayış məntəqəsi olmuş, dağ da həmin kəndin adı ilə adlandırılmışdır.

Dabalıçay hidr. mür Zaqatala r-nu erazisində çay *Dabalı* (dialektlərimizdə *davall dabal* sözü "cəld, iti" mənalarında işlənir) və çay (su hövzəsi) komponentlərindən ibarət olan hidronim "sürətlə axan çay, iti çay" mənasındadır.

Dabanbulaq hidr. mür Şamaxı r-nu erazisində bulaq. *Daban* (dağın, qayanın aşağı hissəsi) və *bulaq* (su obyekt) komponentlərindən düzəlib, "dağın aşağı hissəsində qayanayın su" mənasındadır. *Daban* komponenti toponimiyada geniş yayılmışdır. Ağdaban, Ağdabançay, Qaynaqdaban (Kəlbəcər), Dəbansar (Ermənistan), Dəken-Daban, Ulan-Daban, Turgen-Daban (Çin) və s.

Daçılqan-Çaylaq hidr. mür Cəbrayıl r-nu erazisində çay. Hidronim *daçılqan-daçılqan* (daşan, su basan) və *çaylaq* (çaybasan yer) komponentlərindən düzəlib, "daşan, ətəfi basan çay", "məcərasından çıxan çay" mənalırındadır.

Dadaşbəyli oyk. sada Sabirabad r-nunun Qara Güneyi i ə v -də kənd. Kür çayının sahilində, düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Yuxarı Dadaşbəyli və Aşağı Dadaşbəyli adı ilə iki müstəqil hissədən ibarət olmuş, Sovet hakimiyyəti illərində birləşmişdir. Oykonim ərəbbəloğlan tayfasının *dadaşbəyli* tirəsini əks etdirir. Kənddə bu tirəyə mənsub ailələr məskunlaşmışlar. Etnotoponimdir.

Dadaşlı oyk. sada Ağdam r-nunun Xırdistan i ə v -də kənd. Dağoteyi düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi *dadaşlı* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Dağ Kolanı

Daduri or. mür Dəvəçi r-nu erazisində dağ. Tədqiqatçılara görə, oronun Duduhan adının təhrifə uğramış formasıdır. Dağın adı tət dilindəki *du* (iki) və *dahar* (qaya) sözlərindən düzəlib (-i mənsub. şəkilçisidir), "iki qayalı dağ" mənasındadır.

Dağ Bilici oyk. mür Dəvəçi r-nunun Düz Bilici i ə v -də kənd. Dağlıq ərazilərdə Oykonimin birinci komponenti (*dağ*) onu digər eyniadlı oykonimindən (Düz Bilici) fərqləndirməyə xidmət edir, ikinci komponent isə kəngərlilərin *bilici* tayfasının adını əks etdirir, "dağlıq ərazidə olan Bilici kəndi" deməkdir.

Dağ Cəyir oyk. mür Şəmkür r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Cəyir çayının (Kür çayının qolu) sahilində, dağlıq ərazilərdə. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini XIX əsrin əvvəllərində Ermənistan erazisində və Qarabağın köçüb gəlmiş ailələr salmışlar. Yaşayış məntəqəsi adını yerləşdiyi dağlıq ərazidən və Cəyir çayının adından almışdır.

Dağ Xilə oyk. mür Salyan r-nunun Nəvahi i ə v -də kənd. Salyan düzündədir. XX əsrin əvvəllərində Şamaxı qəzasında *xilə* adlı köçən maldar tayfa yaşayırdı. 1933-cü ildə Dağ Xilə və Xiləmürzəli adlı iki daimi yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır. Oykonimin birinci komponenti onu eyniadlı digər oykonimindən (Xiləmürzəli) fərqləndirməyə xidmət edir.

Dağ Kəməni oyk. mür Qazax r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Ağstafa çayının sağ sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Kənd dəyə yaxın ərazidə yerləşdiyi üçün və ərazidəki Qıraq Kəməni kəndindən fərqləndirmək məqsədilə belə adlandırılmışdır. *Kəməni* qəzaxların bir tayfasının adıdır. Oykonim "dağ ətyində olan Kəməni kəndi" mənasındadır.

Dağ Kolanı oyk. mür Qobustan r-nunun Quşçu i ə v -də kənd. Pirsat çayından 3 km aralı, dağətəyi ərazilərdədir. Yaşayış məntəqəsi *kolanı* tayfasının dağlıq ərazidə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Kəndin erazisində XI-XII əsrlərə aid qədim yaşayış yerinin xarabalığı qalır. Oykonim "dağlıq ərazidə yerləşən Kolanı kəndi" mənasındadır.

Dağ Qılıçlı

Dağ Qılıçlı oyk. mür Kəlbəcər r-nunda kənd. Dükürd yaylasının ətəyindədir. Oykonimin birinci komponenti (*dağ*) kəndin yerləşdiyi coğrafi mövqeyi bildirir, ikinci komponent isə etnotoponimdir. "Dağlıq ərazidə, dağ ətəyində olan Qılıçlı kəndi" mənasındadır.

Dağ Quşçu oyk. mür Dəvəçi r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Gilgilçayın sağ sahilində 6 km aralı, Baş Qafqaz silsiləsinin ətəyindədir. Oykonimin birinci komponenti (*dağ*) onu digər eyniadlı oykonimindən (Çöl Quşçu) fərqləndirməyə xidmət edir. İkinci komponent isə *quşçu* tayfa adını əks etdirir. "Dağlıq ərazidə olan Quşçu kəndi" mənasındadır. Kənd Qelenov dağının yaxınlığında yerləşir.

Dağ Maşanlı oyk. mür Cəbrayıl r-nunun Dağ Tumas i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir. Yaşayış məntəqəsi *maşanlı* (və ya *maçanlı*) tayfasının dağlıq ərazidə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonim "dağlıq ərazidə yerləşən Maşanlı kəndi" mənasındadır. Kənd bu adla r-nun erazisindəki Maşanlı və ya Araz Maşanlısı kəndindən fərqlənir.

Dağ Tumas oyk. mür Cəbrayıl r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir. Keçmiş adı Tumas olmuşdur. Sonralar bu kənddən ayrılmış ailələr Tumaslı (Bərdə və Şərur r-nları), Çaytumas (Qubadlı r-nu) kəndlərinə saldıqdan sonra, birni digərindən fərqləndirmək məqsədilə dağ yamacında yerləşən bu kənd Dağ Tumas adlandırılmışdır.

Dağ Tumas or. sada Cəbrayıl r-nu erazisində dağ. Qarabağ silsiləsinin c -q. ətəklərində zirvədir. Hün. 1579 m. XX əsrin əvvəllərində Tumaslı dağı adı ilə qeydə alınmışdır. Sonralar Dağ Tumas kəndinin adı ilə adlandırılmışdır. Dağın yüksək yerində Tumasata adlı sərdbə - pir də var.

Dağ Üzü oyk. mür Yardımlı r-nunun Çay Üzü i ə v -də kənd. Pestosər silsiləsinin yamacındadır. Keçmiş adı İkin Üzü olmuşdur. İnqilabdan əvvəl burada Üzü adlı bir kənd olmuşdur. Bu kənddən çıxmış ailələr sonralar çay sahilində yeni yaşayış məntəqəsi salmış və onu Çay Üzü adlandırmışdılar.

Dağlı

Dağ yamacındakı əvvəlki Üzü kəndi isə Dağ Üzü adını almışdır.

Dağ Üzü hidr. sada Yardımlı r-nunda çay. Dağ Üzü kəndinin erazisində axdığı üçün bu kəndin adını almışdır. Dağüzçay variantında da qeydə alınmışdır.

Dağaralı or. mür. Xızı r-nu erazisində, Baş Qafqaz silsiləsində zirvə. Hün 1276 m. Oronim "aralıda, kənardə yerləşən dağ" mənasındadır.

Dağayataq hidr. sada Abşeron yarımadasının şm -q. hissəsində şərsız şor göl. Alçaq dağlıq ərazilərdə. Keçmişdə həmin ərazidə qışda qoyun yataqları olmuşdur və ərazi də Dağayataq (yəni "dağ döşündə yataq") adlanmışdır. Göl öz adını yerləşdiyi ərazidən almışdır. Hidronim Dağayataq, Dağayatağı variantlarında da qeydə alınmışdır.

Dağdağan oyk. sada Xocalı r-nunun Harovi i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir. Toponim Azərb -da bitən və qədimdən müqəddəs, pis qüvvələrdən qoruyucu hesab edilən dağdağan ağacının adı ilə bağlıdır. Fitotoponimdir. Azərb -da bu bitkinin adı ilə Dağdağan dağı (Xanlıq və Şahbuz r-nları), Dağdağanlı dərə (Oğuz, Qəbələ, Qubadlı, Zəngilan, Qazax, Cəlilabad r-nları), Dağdağanlı Qobu (Şəki), Dağdağanlıdüz (Cəbrayıl), Dağdağan tepəsi (Xocavənd) və s. oronimlər də qeydə alınmışdır.

Dağdağan hidr. sada Ağcabədi və Ağdam r-nları erazisində çay. Qarçar çayının qoludur. Adını erazidəki eyniadlı kəndin adından almışdır.

Dağdöşü oyk. sada Xocavənd r-nunda kənd. Dağətəyi ərazilərdədir. XIX əsrə aid sənədlərdə Tağ kimi qeydə alınmış bu kəndin adı XX əsrdə Tyak variantında işlənmişdir. Bəzi tədqiqatçılar bu coğrafi adı türk dillərində "sığınacaq", "kəçəbə", "oba" mənasında işlədilən *töyək* sözü ilə əlaqələndirirlər. 1992-ci ildən coğrafi mövqeyinə görə Dağdöşü adını almışdır.

Dağlık oyk. sada Quba r-nunun Qırmızı Qəsəbə i ə v -də kənd. Qudyal çayının sahilində, dağətəyi ərazilərdədir. Yaşayış məntəqəsi Böyük Votən müharibəsindən sonrakı illərdə dağlıq ərazidə alma bağlarının salınması ilə əlaqədar sovxoz işçiləri üçün vurulmuşdur.

Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti

Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti (DQMV) Azərb.-da, Kiçik Qafqazın ş. hissəsində yerləşir. 1923-cü il iyulun 7-də təşkil edilmişdir. Beş inzibati r-nu (Laçın, Xocalı, Şuşa, Xocavənd, Kəlbəcər), iki şəhər, iki yüz iyirmi kənd və qəsəbəni əhatə edən dağlıq ölkədir. Dəniz səviyyəsindən orta hündürlüyü 1100 km-dir. Şm.-dən və ç.-dən ölkənin böyük bir hissəsini tutan Murovdağ (ən hündür zirvəsi Böyük Kürsür Hün. 2725 m.) sıra dağları ilə əhatə olunmuşdur. Həmin sıra dağlar ş.-ə doğru tədricən alçalır və çay dərələri ilə çox parçalanmış yüksəkliklər (150-500 m) şəklində Kür-Araz ovalığına qovuşur. DQMV-də tez-tez zəlzələ hadisələri baş verir. Çayları tropik dağ çayları olub, Kürün hövzəsinə daxildir. İri çayları Tərtər, Xaçın, Qarqar, Quruçay, Kəndələncaydır.

Dağüstü oyk., mür. Quba r-nunun Buduq i.ə.v.-də kənd Yan silsiləsinin (Böyük Qafqaz) yamacındadır. Oykonim "dağ üstündə salınmış kənd" mənasında olub, kənd yerləşdiyi coğrafi mövqeyi bildirir.

Dağyurd oyk., mür. Xocalı r-nunun eynü-adlı i.ə.v.-də kənd XIX əsrin 90-cı illərində İrandan köçüb gəlmiş erməni ailələrinin Dağyurd kəndində məskunlaşmasından sonra Sarušen/Sorusən (dağkənd) adlandırılmış, 1992-ci ildən kəndin əvvəlki adı bərpa edilmişdir. Oykonim "dağda salınmış yurd" mənasındadır.

Dahar oyk., sadə. İsmayılı r-nunun Müdrin i.ə.v.-də kənd Girdiman çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Keçmiş adı Dahar Mulux olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi Mulux kəndindən çixmış ailələrin Dahar adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Tat dilində *dahar* "qaya", xalq terminologiyasında isə coğrafi termin kimi "daşlı, çınqıllı yer", "təpə", "alçaq və yastı dağ" mənalarında işlənir. Dahar komponenti toponimlər r-nun ərazisində geniş yayılmışdır. Kəhnedahar, Sərdahar, Dahardağ, Dahardağ dərəsi və s.

Dalnəkadzor hidr., mür. Xocavənd r-nu ərazisində çay Kiçik Həkəri (Əkərə) çayının qoludur. Danakədzor variantında da qeydə alınmışdır. Hidronim *dainak* (*daytax* sözünün təhrif forması) və *dzor* (erm. "dərə") komponentlərindən düzəlib, "daytax dərəsi" mənasındadır. Azərb. dilində *daylaq* birillik

Dəmcili

at belasıdır. Görünür, keçmişdə bu çayın yaxınlığında daylaq yetişdirildiyi üçün çayın adı almışdır.

Dal Dikqal or., mür. Şeki r-nu ərazisində dağ Oronim *dal* (arxa tərəf, dal tərəfi), *dik* (şaqqılı istiqamətdə olan, hündür yer, yüksəklik) və *qal* (qədim türkdilli yazılı abidələrin dilində "dik" sözünün sinonumu kimi işlənmişdir. Qafqaz dillərindəki "təpə" mənali *kval* sözünün də bu sözəndən törədiyi güman edilir) komponentlərindən düzəlib, "arxada olan dik, hündür yer" və ya "arxası hündür dağ" deməkdir.

Dalaqo oyk., düz. Quba r-nunun Giləzi i.ə.v.-də qəsəbə Yaşayış məntəqəsi eynüadlı qışlaq yerində salınmışdır. Oykonim *dala* (Azərb. dilindəki "tala" sözünün tə dilində teleffüz forması) komponentindən və məkan bildirən *-qo* şəkilçisindən düzəlib, "talalıq, tala yen" mənasındadır.

Dağlıq oyk., düz. Xaçmaz r-nunun Nəbran i.ə.v.-də qəsəbə Xəzər dənizinin ləpədəyən sahilində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Dalıqaya oyk., mür. Quba r-nunun Rük i.ə.v.-də kənd Dağətəyi ərazidədir. Oykonim "arxası qaya olan" mənasındadır.

Damarçın hidr., düz. Şeki r-nu ərazisində çay Aşağı axarında Kiş çayı adlanır. Çayda tez-tez sel hadisələri baş verir. Şeki şəhəri yaxınlığında çayın üzərində iki SES tikilmişdir. Aşağı axarında suvarma üçün geniş istifadə olunur. Hidronim *damar* (toponumuzun kimi "çay yatağı, axar su hövzəsi, çay, çay qolu, arx" mənalarında işlənir) və *-çın* (qədim element olub, *-ciq* şəklində uyğun) komponentlərindən düzəlib, "kiçik çay", "çay qolu", "çay yatağı" deməkdir.

Dambulaq oyk., sadə. Laçın r-nunun Şəlvə i.ə.v.-də kənd Muxtökən silsiləsinin yamacındadır. Oykonim eynüadlı bulağın adı ilə adlandırılmışdır. Bulağın adı *dam* (üstü örtülüb, tikili) və *bulaq* (su obyektini termini) komponentlərindən düzəlib, "üstü bağlı bulaq", "üstündə tikili olan bulaq" deməkdir.

Dəmcili oyk., sadə. Xanlar r-nunun Qızılca i.ə.v.-də kənd Dağətəyi ərazidədir. Kənd qonşu Qızılca kəndi ilə birləşmişdir. Yaşayış məntəqəsi adını kəndin ərazisindəki Dəmcili

Dəməğli

bulağının adından almışdır. Bulağın adı suyunun dəmci-dəmcı axması ilə əlaqədardır. Qazax r-nunun Daş Salahlı kəndi ərazisində, Avey dağının lap dibində dəmci-dəmcı axan və Dəmcili adlanan bulaq da mövcuddur.

Dəməğli oyk., sadə. Kəlbəcər r-nunun Kolatag i.ə.v.-də kənd. Dağətəyi ərazidədir. XIII əsrdə monqol yürüşlərində ıstıraq etmiş, sonralar Azərb. ərazisində məskunlaşmış *dəməğli* tayfasının adı ilə bağlı olduğu ehtimal edilir. Etnotoponumdur.

Dəmləməcə oyk., sadə. Qobustan r-nunun Dərəkənd i.ə.v.-də kənd. Kəndin ərazisində Dəmləməcə adlı mağara var. Yaşayış məntəqəsi həmin mağaranın adını daşıyır. Dilimizdə *dəmləməcə* sözü "daldalanacaq", "siğirəcək" mənalarında işlənir. Mağaranın adı da bu mənaya ilə bağlıdır.

Dənaçı oyk., sadə. Zaqatala r-nunun eynü-adlı i.ə.v.-də kənd. Qarasu çayının (Qanıx çayının qolu) sahilində, Alazan-Əyriçay çökekliyindədir. Oykonim XII əsrin ortalarında Solcuq oğuzlarının tərkibində Azər-na gəlmiş türk mənşəli *dana* (özək, qarapaq, qazax, qırğız və türkmənlərdə *tana*) tayfasının adından və mənsəblük bildirən *-çı* şəkilçisindən ibarət olub, "dana tayfasına mənsəblük olanlar" deməkdir.

Dənaçibaşı or. mür. Oğuz r-nu ərazisində dağ Daşəğli çayı ilə Xalxal çayının hövzələrində yerləşir. Hün 2726 m. Oronim *Dənaçı* (kənd adı) və *baş* (yuxarı tərəf) sözlərindən düzəlib (burada *-i* mənsəblük şəklidir), "Dənaçı kəndinin yuxarı tərəfi" deməkdir.

Dənaqırancılı or. mür. 1. Qazax r-nunun şm-q. hissəsində dağ Ermenistanla sərhəddədir. Hün 608 m. 2. Dənaqırancılı dağının ətrafında çöl Dağ öz adını ətrafındakı çöllü adından almışdır. Çöllü adı isə burada bitən *dənaqırın* otunun adındandır. *Dənaqırın* soğanlaqlı bitkidir. Tərkibində zəhərli alkaloid olduğundan heyvanlar onu yemir.

Dənaqırt oyk., sadə. Ordubad r-nunun Dırnis i.ə.v.-də kənd. Vənənd çayının (Arazın qolu) sahilində, dağətəyi ərazidədir. Dənaqırt variantında da qeydə alınmışdır. *Dənaqırt* xırda yabanı otudur. Kənd öz adını ərazinin bitki örtüyündən almışdır.

Dərdəqqaz

Dənanayərçay hidr., mür. Xanlar r-nu ərazisində çay R-nun ərazisindəki Dənanayər kəndindən axdığı üçün kəndin adı ilə adlandırılmışdır.

Dənanayeri oyk., mür. Xanlar r-nunun Qızılcı i.ə.v.-də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Yaşayış məntəqəsi əvvəllər dəniz səviyyəsindən Dənanayər adlandırılan yerə salındığı üçün həmin sahənin adını almışdır. Oykonim türkdilli *dana* (*tana*) tayfasının adı ilə də bağlıdır.

Dəndix oyk., sadə. Qəbələ r-nunun Tıkanlı i.ə.v.-də kənd. Zəngəllığa dağının ətrafındadır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində Tıkanlı kəndindən köçüb gəlmiş ailələr Dəndix adlı yerdə salmışlar. *Dəndix* coğrafi termin kimi "bozqır, otsuz yer", "quru yer", "çilpaq yer" mənasındadır. *Dən* sözünün "quru" mənasına Aşberon yarımadəsindəki Dənşor gölünün adında da rast gəlmək olar.

Dənaqullı hidr., sadə. Xəzər hövzəsində çay Azərb. dilinin dialektlərində *dənaqullı* *dənaqullı* "boş", "başdansaovdu", "hərdən-bir", *dənaqır* "daz", *dənaqır* "böyük vanna, hövzə" mənalarında işlənir (burada *-i* mənsəblük bildirir). Hidronim "arabır axan, mün-təzəm axmayan çay" və ya "böyük hövzəyə tökülən çay" kimi izah oluna bilər.

Dərçay hidr., mür. Xocalı r-nu ərazisində çay Qarçay çayının sol qoludur. Çay yuxarı axımında dar dərələrdən keçdiyi üçün belə adlandırılmışdır. Hidronim *dar* (ənsiz) və *çay* (su obyektı) komponentlərindən ibarət olub, "ənsiz çay" mənasındadır.

Dərdərə oyk., sadə. Daşkəsən r-nunun Əhmədli i.ə.v.-də kənd. Dəstəfər çayının (Gəncə çayının qolu) sol sahilindən 2 km aralı, dağ ətrafındadır. Keçmiş adı Moillalı və ya Molla Məmməd olmuşdur. Kənd Dərdərə adlanan yerdə salınmışdır. Oykonim kəndin yerləşdiyi ərazinin coğrafi mövqeyini təyin edir, "Dərdərədə salınmış kənd" mənasındadır.

Dərdəqqaz oyk., sadə. Zaqatala r-nunun Göyömi i.ə.v.-də kənd. Düzəntikdədir. Keçmiş adı *Ulam* (qod türk "keçid" mənasındadır) olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi XVIII əsrdə Dağıstandan gəlmiş avur ailələrinin Dərdəqqaz adlı yerdə məskunlaşması nəticə-

Darğalar

sində yararlanırdır. Toponim *dar* (keçilməsi çətin olan) və *daqqaz* (qapı, keçid) sözlərindən düzəlib, "dar keçid" deməkdir.

Darğalar oyk sada Bərdə r-nunun Kələntəri i e v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsi *darğalar* nəsinə mənsub ailələr saldığı üçün belə adlandırılmışdır. Nəsi isə adın keçmişdə nesli vəzifə sayılan "darğalıq"dan almışdır. *Darğa/darğı/darğacağı* (monqol *daruxu* "sıxmaq", "darımaq", məcazi mənada "möhürləmək") orta əsrlərdə monqol istilasına məruz qalmış ölkələrdə, o cümlədən Azərb -da monqol xanının vergi toplayan və əhalini siyahıya alan nümayəndəsi, inzibati məmur olmuşdur. Əsasən hökmdar tərəfindən təyin edilən *darğalar* ləziz gəldikdə yerli əhalidən yardımçı hərbi hissələr təşkil edir, əsası qoruyurdular. Qızıl Ordada onlar *baskak*, bəzi Şərqi ölkələrində isə *şahna* adlanırdılar. Vəzifə adı kimi Darğamolik (Ordubad r-nu) oykonimində saxlanılmışdır.

Darıdağ or. mür 1 Cəbrayıl r-nunun c-q hissəsində dağ Hün 765 m, 2 Culfə r-nu ərazisində dağ Əlincə və Gilan çaylarının suayrıcında yerləşir Hün 1923 m; 3 Gədəbəy r-nu ərazisində dağ Güman edilir ki, toponimiyada Darı qobusu (İmişli), Darı dərəsi (Füzuli), Darı düzü (Ovuz), Darı yeri (Bərdə, İmişli, Yevlax, Göyçay, Şəki) və s. mikrotoponimlər də daxil olmaqla *darı* komponentli toponimlər denli bitki adı ilə əlaqədardır. Lakin dilimizdə "qumdaşı", "su ayrılan, su bölünən yer" mənasında da *darı* sözü işlənir ki, bu da xüsusilə oronimlərə xas xüsusiyyətlərdir.

Darıdağ hidr. sada Culfə r-nu ərazisində, Culfə şəhərindən şm -ş -də, Şorlu çay dərəsində min bulaqlar Deniz səviyyəsindən 800-900 m hündürlükdə, Darıdağ mərgümlü yatağı yaxınlığındadır. Yüksək minerallaşmış, karbon qazlı suyunda mərgümlü vardır. Əsəb, dəri və s. xəstəliklərin müalicəsində istifadə edilir. Hidronim ərazidə yerləşən eyniadlı dağın adından yararlanmışdır.

Darılıq oyk. düz Cəlilabad r-nunun Ağdas i e v -də kənd. Burovar silsiləsinin əyindədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə maldarlıqla məşğul olan bir qrup əhalinin Darılıq adı

Daryurd

yerdə məskunlaşması nəticəsində yararlanırdır. Oykonim "darı ökilen yer" mənasındadır. Fitotoponimdir. Qax r-nunun Güllük kəndində də Darılıq sahəsi adı yer qeydə alınmışdır.

Darquba oyk. mür. Lenkeran r-nunun Kərgəlan i e v -də kənd. Bəşəri çayının sahilində, Lenkeran ovalığında. Kendin adı XIX əsrə aid sənədlərdə Darğakənd, 1917-ci ildə Darğaoaba, 1933-cü ildə isə Darquba vəzifəsinə qeydə alınmışdır. Talış dilində Daqova kimi tələffüz edilir. Oykonim *darğa* (etnonim) və *oba* (el, nesil, kənd) komponentlərindən düzəlib, "darğalar kəndi" deməkdir. Etmotoponimdir.

Darvadağ or. mür Gədəbəy r-nunda dağ Şahdağ silsiləsinin şm yamacındadır. Hün 1756 m. Əsli Tavurdağdır. Tədqiqatçılar bu oronimin qəd türk dillərindəki *tavur/tavur* (kötç arabalının düşgəre yer, dayanacaq) sözündən olduğunu söyləyirlər. Qədim türklər uşaqlar, qadınlar və qocaların mindikləri arabaları, habelə sağmal heyvanın nisbətən yüksək yerdə, çay və ya bulaq کنارında açır və arabaları dairəvi surətdə bir-birne bənd edirdilər. Belə düşgəre *tavur/tavur* adlanır və qəfil hücumlardan müdafiə xarakter daşıyırdı.

Darvazbinə oyk. mür. Balakən r-nunun Qazma i e v -də kənd. Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir. Oykonim *darvaz* ("keçid", "açıq yer", "körpü", "iki bağ arasında çərçədən keçid yeri") və *binə* ("məvqəqəti yaşayış yeri", "alaçıq", "kənd") komponentlərindən düzəlib, "keçiddə olan binə" mənasındadır. XX əsrin əvvəllərində Gürcüstan ərazisində Darvaz (Darbazı) adlı iki yaşayış məntəqəsi, Cavanşir qəzasında (Qarabağ) isə Darvaz adlı xarabalıq qeydə alınmışdır.

Darvin Bankəsi or. mür Bakıdan 45-50 km şm.-ş.-də, Pıralıahı adasından şm.-də, Xəzər dənizinin q. sahilindədir. İngilis əlimi, təbiətşünas Çarlz Darvinin (1809-82) şəərəfinə adlandırılmışdır. Memorial toponimdir.

Daryurd oyk. mür Gədəbəy r-nunun Əlismayıllı i e v -də kənd. Şahdağ silsiləsinin dağ tirələrinin birinin üstündədir. Kənd əvvəllər Salahlı adı ilə Novosaratovka kəndinin yaxınlığında olmuşdur. XIX əsrin ortalarında Novosaratovka kəndi salındıqdan

Daş Göytəpə

sənə əhali həmin yerdən köçürək buradadır. yurd yerlərində məskunlaşmışdır. Tədqiqatçılar oykonumu "darsəqal, dar yurd" kimi izah edirlər. Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndin əsl adı Töryürddür. Tör qəd türk dilində "yüksək dağlıq ərazidə yerləşən otaq" mənasındadır. Bu söz Azərbaycan dilinin qərb dialektində "yuxarı, baş" mənasında saxlanılmışdır.

Daş Göytəpə or. mür Mül düzündü q. hissəsində süni qurulmuş tepədir. Hün 36 m. Oronim daş (təpənin süxurlarını bildirir) və Göytəpə (eynuađlı başqa oronimin adı) komponentlərdən düzəlib, "daşlı Göytəpə" deməkdir.

Daş Salahlı oyk. mür Qazax r-nunun eynuađlı i e v -də kənd. Avay dağının əyindədir. Oykonim daş (ağ rəngli, əhəng tərkibli daşlıq sahədə yerləşdiyinə görə) və Salahlı (etmotoponim) komponentlərdən düzəlib, "daşlıq sahədə yerləşən Salahlı kəndi" mənasındadır.

Daş Veysellı oyk. mür Cəbrayıl r-nunun Mınbaşılı i e v -də kənd. Gəyan çölündədir. Oykonim *daş* (qayalıq, daşlıq) və *Veysellı* (etmotoponim) komponentlərdən ibarət olub "daşlıq, qayalıq ərazidə olan Veysellı kəndi" deməkdir. Oykonimin birinci komponenti kəndin relyefini təyin etməklə bərabər yaşayış məntəqəsinin r-nu ərazisindədir. Göyərçin Veysellı kəndindən fərqləndirməyə də xidmət edir.

Daş Zira or. mür Xəzər dənizində ada. Bakı arxipelaqına daxildir. Böyük Zira və Qum adaları yaxınlığındadır. Vulf adası da adlanır. Oronim *daş* (ərazisi daşlıq olduğuna görə) və *zira* (er *cazira* sözündən olub "ada" deməkdir) komponentlərdən ibarət olub, "daşlı ada" mənasındadır.

Daşdağı hidr. sada 1 Abşeron yarımadasının q.-ində şər göl Gölün adı keçmişdir. onun sahilindəki qışlaq yerində qoyunların salındığı daş ağılların olması ilə bağlıdır, 2 Oğuz və Şəki r-nları ərazisində çay Yerli əhali tərəfindən *Uluçay* (qədim çay) da adlanır. Çay Baş Daşdağı kəndinin yaxınlığından axdığı üçün belə adlandırılmışdır.

Daşaltı oyk. sada Şuşa r-nunun eynuađlı i e v -də kənd. Daşaltı (Zənsli) çayının (Qar-

Daşbulaq

qar çayının qolu) sahilində, Qarabağ silsiləsinin əyindədir. Daşaltı ətrafında yaşayın əhalinin Xəznədağ adlandırıldığı mağaranın adıdır. Kənd XVIII əsrdə Qarabağ xanı İbrahimxəlil xanın Zəngəzur qəzasının Düzəburd kəndindən gəlmiş erməni və azərb ailələri Şuşa qalasının s divarlarının əyindəndəki dərədə, *Daşaltın* ("qayaaltı" mənasında) adlanan yerdə məskunlaşdırılması nəticəsində yararlanmışdır. Kənd yerləşdiyi obyektin adını daşıyır.

Daşaltı hidr. sada Şuşa r-nu ərazisində çay Qarqar çayının əmələ gətirir. Zənsli çayı da adlanır. Çayın adı ərazisindən axdığı eynuađlı kəndin adı ilə bağlıdır.

Daşarx oyk. sada Şərur r-nu ərazisində d y stansiyası və qəsəbə Stansiya ərazidəki eynuađlı arxın adındadır.

Daşbaşı oyk. mür 1 Xocalı r-nunda kənd. Dağətəyi ərazidədir. Oykonim daş (burada "qaya" mənasındadır) və başı (üstü) sözlərindən düzəlib, "qaya üstündə kənd" deməkdir, 2 Xocavənd r-nunda kənd. Qarabağ silsiləsinin əyindəndir. Yerli əhalinin verdiyi məlumatna görə, yaşayış məntəqəsinin Xocalı r-nunun Daşbaşı kəndindən köçüb gəlmiş ailələr saldığı üçün kənd onlara keçmiş yaşayış məntəqələrinin adını daşıyır.

Daşbaşı or. mür Ordubad r-nu ərazisində dağ Bilev kəndindən c -da, Düylün və Vənənd çaylarının suayrıcında yerləşir. Hün 1707 m. Çılpaq qayalıq dağdır. Dağın zirvəsi bütöv sal daşdan ibarət olduğuna görə belə adlanmışdır. Oronim "başı, zirvəsi daş" mənasındadır.

Daşbulaq hidr. sada Xocalı r-nu ərazisində çay Çay öz adını eynuađlı bulaqdan almışdır. Hidronim *daş* (daşlıq) və *bulaq* (su obyektini) sözlərindən düzəlib, "daşı yerdən çıxan bulaq" mənasındadır.

Daşbulaq or. sada Xocalı r-nu ərazisində dağ Dağ öz adını eynuađlı bulaqdan almışdır.

Daşbulaq oyk. sada 1 Xocalı r-nunun eynuađlı i e v -də kənd. Bərdə çayının (Qarqar çayının qolu) sahilində, Qarabağ silsiləsinin əyindəndir. Kənd yaxınlığıda eynuađlı coğrafi obyektin adı ilə adlandırılmışdır, 2 Şəki r-nunun Qarndağı i e v -də kənd.

Daşburun

Daşöz silsiləsinin etəyindədir XIX əsrin əvvəllərində Qarabağdan çıxmış ailələrin Daşbulaq adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır, 3 Şəmkir r-nunun İrəşanlı və v-də kənd Dağ etəyindədir; 4 Şəmkir r-nunun Dəllər Cəyri i ə v -do kənd Gəncə-Qaxaz düzənliyindədir Yaşayış məntəqələri ərazilərindən eyniadlı bulaqların adı ilə adlandırılmışdır

Daşburun oyk, *sada* Beyləqan r-nu ərazisində d.y. stansiyasıdır Adını ərazidəki eyniadlı yüksəklikdən almışdır. Türkiyə ərazisində də Daşburun adlı kənd var

Daşburun or, *mür* Şərur r-nu ərazisində də Sədərək ştq-ndən şm -dədir Hün 1240 m Oronim *daş* (qaya) və *burun* (dağın irəli çıxması hissəsi) komponentlərindən düzəlib, "daşlı, qayalı dağ çıxıntısı" və ya "irəli çıxması qaya" mənasındadır

Daşçılı or, *mür* Qobustanın c -ş hissəsində düzənlik Qaradağ d.y stansiyasının şm -ində yerləşir Ərazisi daşlı olduğu üçün bu adı almışdır

Daşdəmirbəyli oyk, *sada* Ağsu r-nunun Çaparlı i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Kəndin adı keçmişdə Kür çayı sahilində və Şirvan düzündə maldarlıqla məşğul olmuş mərzili tayfasının *daşdəmirbəyli* tirəsinin adındadır XIX əsrin 70-ci illərində 10 ailədən, əsrin sonlarında isə cəmi 7 ailədən ibarət kiçik icma olan *daşdəmirbəyli*lərin adı ilə bağlı 1933-cü ildə Kürdəmir və Quba r-nları ərazisində iki kənd qeydə alınmışdır

Daşduz oyk, *sada* Naxçıvan şəhəri i ə v -də qəsəbə Dağətəyi ərazidədir Daimi əhəli yoxdur Naxçıvan daş duz mədəni burada olduğu üçün qəsəbə belə adlanmışdır

Daşgöl or, *mür* Abşeron yarımadasında, Ələt d.y stansiyasından şm -də püskürən palçıq vulkanı Püskürmə zamanı çoxlu gil və xırd qumdaşı çıxdığına görə vulkan belə adlandırılmışdır

Daşkənd oyk, *mür* 1 Xocalı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsindədir XIX əsrdə İrandan gələn erməni ailələr burada məskunlaşdırdığından sonra kənd Daşuşən (daşlıq kənd) adlandırıldı 1992-ci ildən kəndin r-nun adı özünə qaytarılmışdır; 2 Yardımlı r-nunun Yardımlı qps i ə v -də

Daşkəson

kənd, Peşəkar silsiləsinin etəyindədir Oykonom *daş* (burada "qaya") və *kənd* (yaşayış məntəqəsi) komponentlərindən düzəlib, "qayada yerləşən kənd" mənasındadır Özbəkistanda Daşkənd adlı vilayət və yaşayış məntəqəsi var

Daşkəson or, *mür* 1 Cəbrayıl r-nu ərazisində dağ, Yerli əhali bu dağı Daşkəson təpəsi adlandırır Dağın (təpənin) üstü daşlı və qayaqlıdır Ətraf kəndlərin əhəli əvvəl ev tikmək üçün bu daşlardan kəsib aparırmış. Bu səbəbdən də dağ Daşkəson adlandırılmışdır; 2 Salyan r-nu ərazisində dağ Böyük Mişov dağından ş -də yerləşir Hün 129 m Oronim *daş* və *kəson* (kesilən, çıxarılan) sözlərindən düzəlib, "daş kesilən, çıxarılan yer" mənasındadır

Daşkəson oyk, *mür* 1 Azərb.-də inzibati r-n 1930-cu ildə təşkil edilmişdir 1956-cı ilədək Dəstəfər r-nu adlanmışdır 1963-cü ildə ləğv edilərək ərazisi Xanlar r-nuna verilmis, 1965-ci ildən isə yenidən müstəqil r-n olmuşdur. C -q -də Ermenistanla həmsərhəddir. Səthi şm -dən c -ə doğru yüksək dağlı sahədən ibarət olub, dərnlərlə çox parçalanmışdır Ən hündür nöqtəsi Hınaldəğdir (3373 m) Faydalı qazanırlarla çox zəngundur Bütün Qafqazda ən böyük dəmir filizi yataqları bu r-nda yerləşir Daşkəson şəhər yaxınlığında kobalt, Zəylik kəndi yaxınlığında alunit və bant çıxarılır R-nun ərazisində Kür çayının sağ qolları olan Gəncə, Şəmkir, Qoşqar çaylarının yuxarı axarları keçir Adını ərazidəki eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır; 2 Azərb.-də şəhər, eyniadlı r-nun mərkəzi Qoşqar çayının sol sahilində, dəniz səviyyəsindən 1600 m hündürlükdə yerləşir 1930-cu ildə burada dəmir filizi çıxarılması ilə əlaqədar salınmışdır Daşkəson kəndi əsasında yaranmışdır Oykonomim "daş (dəmir filizi) çıxarılan yer" mənasındadır; 3. Daşkəson r-nunun eyniadlı qəsəbə i ə v -də ştq Qoşqar çayının (Kürün qolu) sahilində, Murovdəğ silsiləsinin etəyindədir 1937-ci ildə Qoşqar çayının sahilində kobalt istehsalı ilə əlaqədar salınmış və Kobalt qəsəbəsi adlandırılmışdır 1942-ci ildən rəsmən Daşkəson adlanır; 4 Cəbrayıl r-nunun Süleymanlı i ə v -də kənd Qarabağ

Daşkəson

silsiləsinin etəyindədir Yaşayış məntəqəsi Daşkəson təpəsi adlı yerin ş -ində salındığına görə belə adlandırılmışdır

Daşkəson hidr, *sada* Daşkəson r-nu ərazisində çay Qoşqar çayının qoludur Daşkəson kəndinin yaxınlığından axdığı üçün belə adlandırılmışdır

Daşlı or, *düz* 1. Xəzər dənizində, Bakı arxipelaqında da Əsgəri-Muğan adasından c -ş -dədir XVIII əsrin birinci yarısında I Pyotrın Xəzərsahili əyalətlərə hərbi səfəri zamanı rusların tərtib etdiyi xəritədə ada Kamen Svvyatoço İqnatiya (Müqəddəs İqnati dağı) adlandırılmışdır Ada müqəddəs İqnati günündə tədqiq edildiyindən həmin adla adlandırılmışdır Sonralar oronimin tərkibindəki "müqəddəs" sözü düşmüşdür Daşlı adı adanın rilyefi ilə əlaqədardır; 2 Gədəbəy r-nu ərazisində dağ Yerli əhali arasında Daşlıdağ kimi tələffüz olunur Dağın ərazisi daşlı, qayalı olduğuna görə belə adlandırılmışdır; 3. Şamaxı r-nu ərazisində dağ Yerli əhəlinin dilində Daşlı variantında səslənir Dağın adı onun ərazisinin daşlı olması ilə əlaqədardır

Daşlı oyk, *düz* Laçın r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Şəlvə çayının (Hokor çayının qolu) sahilində, Çalbayır silsiləsinin etəyindədir Kəndin ərazisi XIX əsrdə Zəngəzur qozasında yaşayış qaraçorlu tayfasının əliyanı qolunun qışlaqlarından biri olmuşdur Sonralar həmin tayfa mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində qışlaq daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir Kənd daşlı ərazidə salındığına görə belə adlandırılmışdır

Daşlı Çalğan oyk, *mür* Siyəzon r-nunun Yenikənd i ə v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin etəyindədir Oykonomim *daşlı* və *Çalğan* (etnotoponim) komponentlərdən düzəlib, "daşlıq ərazidə olan Çalğan kəndi" mənasındadır Oykonomimin birinci komponenti kənd r-nun ərazisində olan Orta Çalğan kəndindən forqlandırmıyca xidmət etməklo yənası, kəndin ərazisini rilyef cəhətdən təyin edir

Daşqaya or, *mür* Abşeron arxipelaqında ada Ada osason qaya süxurlarından ibarət olduğu üçün belə adlandırılmışdır Digər adı Rifdir *Rif* (alm "sualtı qaya, topo") dəniz dayazlığında bir qədər üzə çıxan sualtı qaya-

Daştağlar

dır Bu ad adaya rus donizçiləri tərəfindən verilmişdir

Daşlıbəbə or, *mür* Şəki r-nu ərazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin yamacındadır Hün. 2225 m Şəki r-nundan Dağıstana gedən keçidlərdən biridir Oronim *daşlı* (daşlıq) və *bəbə* (keçid, çıxacaq yol, aralıq) komponentlərdən düzəlib, "daşlı yol, daşlıq ərazidə olan keçid" deməkdir

Daşlıca oyk, *düz* Qəbələ r-nunun Zaranı i ə v -də kənd Qarabağ çayı sahilində, dağətəyi ərazidədir Çox vaxt Daşca varanında işlənir Kəndin ərazisi xırd daş və çinçildən ibarət olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Daşlıçay hidr, *mür* Şəki r-nu ərazisində çay Adını ərazidəki *daşlı* komponentli oronimlərdən almışdır

Daşlıdərə or, *mür* Şəki r-nu ərazisində dağ Oronim dağ rilyef cəhətdən təyin edir

Daşlıtəpə or, *mür* 1 Bakı şəhəri, Qaradağ r-nu ərazisində yüksəklik Zirvəsi sal daşlarla örtülü olduğundan bu adı almışdır; 2. Xocalı r-nu ərazisində dağ Zirvəsi daşlı olduğuna görə daş bu adı verilmişdir Rilyeflə bağlı olan *daşlı* komponenti türkdilli xalqların toponimiyasında geniş yayılmışdır

Daşlıyataq oyk, *mür* Dəvəçi r-nunun Bəynolmüləl i ə v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin etəyindədir Kəndin ərazisi keçmişdə qoyun yatağı olmuşdur Oykonomim yatağın daşlıq ərazidə yerləşdiyini bildirir Sonralar yaranmış yaşayış məntəqəsi yatağın adı ilə adlandırılmışdır

Daşmordən or, *mür* Qobustanda palçıq vulkanı Pirsatə çayının sol sahilində, Umbaku neft yatağı yaxınlığındadır Hün 513 m Vulkan mənzili daşlıq sahədən yerli əhali də kərzanəsi kimi istifadə etdiyi üçün Daş mədəni adlandırılmışdır Daşmordən Daş mədəni adının təhrif forması hesab edilir

Daştağlar oyk, *mür* Lonkoran r-nunun Məməstə i ə v -də kənd Lonkoran ovalığındadır Tədqiqatçılar bu oykonomi Daştağlıcağ adının təhrifi uğrınıması variantı hesab edirlər Oykonomi təhriş dilindəki *daşt* (çöl), *hığ* (çil, bataqlıq) və *car* (yer) sözlərindən ibarət olub (-ə) bitmişdir sətirdir, "çillik, bataqlıq olan çöl" mənasındadır

Daştatük

Daştatük oyk. *mür* Lenkeran r-nunun Biləser i ə v -də kənd Peştəser silsiləsinin ötəyindədir. Bəzən Daştatük variantında da qeydə alınan bu oyxonimin düzgün variantı Daştatükdür. Kəndin adı talış dilindəki *daşt* (çöl, düzən) və *tük* (çəlik sahəsi) sözlərindən düzəlib (-ə bitirdirci saitdir), "çəlik otkən çöl" deməkdir. Keçmişdə çəlik he-yətəni, yaxud da kəndin kənarında əkinə yararlı sahələrdə becərilirdi. Əhali belə sahə-lərə *daştatük* adlandırdı. Tədrəcə həmin əkin sahəsi yaşayış məntəqəsinə çevrilmis və kənd də əkin sahəsinin adı ilə adlandırıl-mışdır.

Daştəpə or. *mür* Xocalı r-nu erazisində dağ Oronim *daş* və *təpə* sözlərindən birləş-məsindən düzəlib, "çoxlu daş olan yüksəklik" deməkdir.

Daşuğan or. *mür.* Şəki r-nu erazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin zirvəsidir. Hün 3192 m. Oronim *daş* və *uğan* (uçmaq felin-dən) komponentlərindən düzəlib, "daş düşən" mənasındadır. Görünür, dağın adı aşınma və sürüşmə nəticəsində zirvədən daşların qopar-aq yərə düşməsi, aşağıya yuvarlanması ilə bağlıdır.

Daşuən b a x Daşkənd **Daşuz or.** *mür* Acınohur ün dağlığında, Alazan-Əyrçay vadisinin c hissəsi boyunca enlik istiqamətində uzanan tirədir. Hün. 600-1110 m. Tirenin orta hissəsindən Mın-geçəvir su anbarına tökülən Qanıx (Alazan) çayının dərəsi keçir. Qanıx və Göyçay çay-lar arasında yerləşən silsilənin sothi daşlıq olduğu üçün Daşuz adını almışdır. Oronim "üzü daşlı, sothi daş olan" deməkdir.

Daşuz oyk. *sədə* Şəki r-nunun Qaradağlı i ə v -də qəsəbə Əyrçayın (Qanıx çayının qolu) sol sahilində, Daşuz silsiləsinin ötəyindədir. Adını orazidəki Daşuz (bəzən Daşuz kimi də qeydə alınır) silsiləsinin adından almışdır. XX əsən əvvəllərində kəndin ərazi-sində Ədil xanın at ilksinin tövlələri olmuşdur. 1923-cü ildə burada 71 nömrəli açılıq zavodu təşkil edilmiş, 1951-ci ildən isə bu-raya Samux r-nunun Qırmızı Samux sovxozu-dan camışlar gətirilərkə camışçılıq sovxozu yaradılmışdı. Müxtəlif illərdə Tovla, Tavla, Orconikidze adına sovxozun nozdunda qəsəbə də adlandırılmışdır.

Davudoba

Davaradibi oyk. *mür* Lenk r-nunun Tiko-bənd i ə v -də kənd Peştəser silsiləsinin ötəyindədir. Oyxonim *Davar* (*Tavari*/*Davar* dağının ötəyində olduğu üçün həmin dağ adındandır) və *dib* (sətk, aşağı hissə) kom-ponentlərindən düzəlib (burada -a bitirdirci; sait, -i mənsub şək -sədir). "Davar dağının ötəyi, dibi" mənasındadır. Davaradibi varian-tında da qeydə alınan bu oyxonim yerli əhalin dilində Dəvrəbin kimi tələffüz olunur. *Bin talış dilində* "ətək, dib" deməkdir.

Davaradibi hidr. *sədə.* Lenk r-nu erazi-sində çay Lenkeran çayının sağ qoludur. Baş-lica olaraq yağış sularından qidalanır. Aşağı axarında qismən suvarmada istifadə edilir. Davaradibi, Davardız variantlarında da qeydə alınmışdır. Davaradibi kəndinin ərazisindən axdığı üçün kəndin adı daşayır. Azərb dilində *davar* "qoyun, keçi", "mal-qara", "həm-cin" "qoyunçuluqla, maldarıqla məşğul olan adam" mənasında işlənir. Dilimizdə bu söz-üzü Tavra variantında da təsadüf edilir.

Davarlı oyk. *sədə* Daşkəsen r-nunun Qabaqtape i ə v -də kənd. Qabaqtape çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Kəndin adı bu ərazidə qoyunçuluq və maldarıqla məşğul olan əhalinin yaşaması ilə bağlı yaranmışdır.

Davidonu oyk. *sədə* Lenk r-nunun Nüci i ə v -də kənd Peştəser silsiləsinin ötəyində-dir. Oyxonim David (Davud şəxs adının yerli tələffüz formasıdır) və talış dilindəki *honi* (bulaq) sözlərindən düzəlib. Yaxınlığındakı bulağın adı (Davud bulağı) daşayır.

Davudlu oyk. *düz* I Ağdaş r-nunun Gü-vəkənd i ə v -də kənd Şirvan düzündədir. Yaşayış məntəqəsinin Səfəvi hökmdarı I Şah Abbasın (1587-1629) vəzin Allahverdi xanın oğlu Qarabağ boylorboyisi Davuda məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaran-mış ehtimal olunur; 2 Qubadlı r-nunun Novlu i ə v -də kənd Gorus çayının (Bərgü-şad çayının qolu) dərəsində, dağətəyi ərazi-dədir. Yaşayış məntəqəsi Qarabağ boylor-bəyisi olmuş Davuda məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Sonralar burada sofulu tayfasına mənsub ailələrin də məskunlaşması haqqında məlumat verilir.

Davudoba oyk. *mür* Quba r-nu erazi-sində kənd Düzənlikdədir. Yaşayış məntə-

Davaynani

qəsi XIX əsrin ortalarında Quba qəzasının Yergük kəndində Davud adlı şəxsə məxsus qışlaq yerində yaranmışdır. Oyxonim "Da-vuda məxsus oba" mənasındadır.

Davaynani or. *düz* Şəki r-nu erazisində dağ. Oronim *dabanlı* sözünün yerli tələffüz forması olub, "aşırımlı", "astanalı" mənasın-dadır.

Daykəzmlü oyk. *sədə* Kürdəmir r-nunun Axtaçı i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi keçmişdə Şirvan düzündə yaşayış *daykəzmlü* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Daykənd oyk. *mür* Salyan r-nunun Sar-van i ə v -də kənd Salyan düzündədir. Ədə-biyyatlarda Daykənd variantında verilməmiş. Tədqiqatçılardan fikrincə, kəndin əsl adı Dəyəkənddir. Azərb dilində *dəyək* "dəxmə, koma, yəslaq" və ya "qışlaqda müvəqqəti yaşayış evi, alacaq" mənasındadır. Belə ehtimal edilir ki, kənd köhnə dəyələni olan qış yurd yerində salındığına görə Dəyəkənd ad-lanmış, sonralar isə toponum dəyişikliyə uğra-yaraq undukü şəklinə düşmüşdür. Lakin keçən əsrin əvvəllərində Azərb ərazisində Day-kənd və Daylaxlı adlı bir neçə kənd qeydə alınmışdır ki, bunlar da atçılıqla bağlı yaran-nan coğrafi adlardır. Daykənd oyxoniminin də bu coğrafi adlardan biri hesab etmək olar. *Day* birlilik at balasıdır.

Deqadı oyk. *mür* Astara r-nunun Şuvi i ə v -də kənd Lenkeran ovalığındadır. Tədqiqatçılardan fikrincə, oyxonim talış dilindəki *de* (iki), *qalkə* (ev) və *di* (kənd) komponent-lərindən düzəlib, "iki evli kənd" mənasın-dadır. Kəndin əsasını iki ailə qoyduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Deqdoxuz or. *sədə* Abşeronda dağ Oronim-nin rus dilindəki *deqyaviv* sözündən olub, "qotrənli" mənasını ifadə etməsi ehtimal olu-nur.

Deləvənbənd or. *mür* Astara r-nu erazi-sində dağ. Talış dilinin materiallarına əsas-ən "dağın dibi, dağın otəyi" kimi izah olunur.

Deşdahaht oyk. *mür* Qubadlı r-nunun Baş-arat i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin ötəyindədir. Yaşayış məntəqəsinə vaxtilə Böyük Hat (indiki Hat) kəndindən ayrılmış ailələr Doşt adlanan yerə saldığına görə belə ad-

Dədəgünəş

landırılmışdır. Oyxonim *daşt* (İran dillərində "çöl") və *Hat* (toponim) komponentlərindən düzəlmis bu coğrafi ad "çöldə yerləşən Hat kəndi" mənasındadır. Daştəhat variantında da qeydə alınmışdır.

Deydindəğ or. *mür* Gədəbəy r-nu erazi-sində dağ. Kəpəlləğ yaylınığında yerləşir. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oronimin birinci komponenti qədim türk dillərindəki *tegin* (şahzadə) sözünün fonetik dəyişikliyə uğramış formasıdır, "şahzadə dağı" mənasın-dadır. Azərb dilinin qərb qrupu dialektində "deyin" sözü "arzu, dilek", "günah, təqsir", "borc" mənalarında işlənir. Görünür, qədim türklərdə olduğu kimi, müqəddəs sayılan dağa hər hansı dileklə müraciət olunduğundan dağ bu adı almışdır.

Deyran hidr. *sədə* Şamaxı r-nu erazi-sində çay. Çay başlandığı yerin adı ilə adlan-dırılmışdır. *Deyrin*-*muğan* (zərdüştülərin və atəspəstülərin ibadət yeri) sözünün qısaltıl-mış forması olduğu üçün ehtimal etmək olar. Ərəb sözü olan *deyr* "monastir, kilisə", məcazi mənada "şərab satılan yer" mənalarında da işlənir. Tədqiqatçıların hidronimi "məbəd yeri" kimi izah edirlər.

Dəburçay hidr. *mür* Lenk r-nu erazi-sində çay. Hidronim *daburidabir* (talış "əyil-mək, çönmək") və *çay* (su obyektii) kom-pentlərindən düzəlib, "döngəli çay, ayrı çay" deməkdir.

Dəcəl oyk. *sədə* Cəbrayıl r-nunun Sükür-bəyli i ə v -də kənd Düzənlikdədir. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kəndi Şir-xalığanın qardaşı Əhmədخان salmışdır. Kəndin adı 1917-ci ildə *Dejaq* variantında qeydə alınmışdır. *Dayək* sözü dialektlərimizdə "ni-şangah" mənasında işlənir.

Dədəgünəş oyk. *sədə.* Şamaxı r-nunun cymıdadlı i ə v -də kənd Ağsu çayının sol sahilindən bir qədər aralı, dağətəyi ərazidədir. Kənd adını oradakı *Dədəgünəş pirinin* adın-dan almışdır. Yerli əhali bu piri Piri-Sultan Dədəgünəş adlandırdır. Dədəgünəş türbəsi 1602-1603-cü illərdə tikilmişdir. Türbönin kitabosuna görə, orada Dədəgünəş (Əzəlod-din Xaqaninin omissinin taqəbi) nəslindən Şeyx Dədəqulunun oğlu Şeyx Məhəmməd dofm olunmuşdur. Rəvayətə görə, Dədəgünəş

Dədəli

quduzluğa tulmuş xəstələr müalicə edirmiş Odur ki, vefatından sonra türbosi müqəddəsləşdirilmişdir Zəngin təbiəti və müalicə suları ilə məşhur olan Dədəgünəş orta əsrlərdə məşhur elm mərkəzlərindən biri olmuşdur və Xaqanın emisi Kafəddin Ömər Osman oğlu bu mərkəzin hörmətli alimlərindən idi

Dədəli oyk, sada 1 Ağsu r-nunun Ərəbmehdiyyə i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsinə XIX əsrin ortalarında *arəbdədəli* tayfasına mənsub ailələr keçmiş qışlaq yerində salmışlar Sonralar toponimin tərkibindəki arəb komponenti düşmüşdür, 2 Füzuli r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin ətrafındadır Yaşayış məntəqəsi *dədəli* neslinə mənsub ailələr tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır, 3 Xaçmaz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qusar çayının sahilində, Samur-Dəvoçi ovalığında Oykönim ilk dəfə XVIII əsrə aid mənbədə qeyd olunmuşdur Əsl adının *Ərəbdədəli* olduğu söylənir 1933-cü ildə Astarə r-nunun Şüvi i ə v -də Dədəli adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır

Dəhna hıdr, sada 1. Quba r-nu ərazisində çay Gümrü çayının qoludur, 2 Şəki r-nunun c hissəsində çay Aşağı axarında Qarasu adlanır XIX əsrdə Daşaqıl çayından Acınohur çölünə çəkilməsi kanalı başlanğıcının (*Dəhnanın*) adı ilə adlandırılmışdır Tədqiqatçılar toponimiyyə dəhna sözünü fars dilindən Azərbaycan dilinə keçmiş "ağz, başlanğıc" mənalı söz kimi qəbul edirlər Dilimizdə *dəhna* sözü coğrafi termin kimi "dərənin dar hissəsindən çayın düzənliyə çıxdığı yer", "çayın dənizə, gölə və ya digər su obyektlərinə töküldüyü yer" mənalarda işlənir

Dəhne or, sada 1 Dəvoçi r-nu ərazisində dağ Dağın adı ərazidəki Ağzıbirçala (Dəvoçi, Şəbran, Taxtakörpü çayları bu gölə tökülür və gəldən dənizə Qaradəhno çayı axır) gölü ilə bağlıdır, 2 Şəur r-nunun q -ində, Arazin yatağı yaxınlığında dağ Hün 1152 m dağ Şorqi Arpa çayının dar dərələrdən axaraq Şəur düzünə çıxdığı yerdə yerləşdiyinə görə bu adı almışdır

Dəhna oyk sada 1 Dəvoçi r-nunun Çuxurozəmi i ə v -də kənd Oykönim ərazidəki

Dəkkəoba

Ağzıbirçala gölünün mövqeyi və ya eyniadlı dağın adı ilə bağlıdır, 2 Quba r-nunun Rustov i ə v -də kənd Rustov çökəkliyindədir Kəndin tam adı Dəhne Püstəqasım olmuşdur Kənd Rustov kəndinə gedən yolun başlanğıcında, iki dağ arasında keçən yeganə keçiddir Bu keçid eyni zamanda Qələşövd enişinin başlanğıcıdır. Kəndin adı da onun coğrafi mövqeyi ilə bağlı yaranmışdır.

Dəhnəxəllil oyk, mür Ağdaş r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Türyançayın sahilində, Şirvan düzündədir Oykönim *dəhna* (ağz, başlanğıc) və *xəllil* (Şirvan zonasında geniş ərazidə yayılmış xəllili tayfasının adından) komponentlərindən düzəlib Türyançay Ağdaş şəhər yaxınlığında, Bozdağdan düzənə çıxdıqdan sonra sağa burularaq indiki yatağı ilə axır Köhnə yatağında çayın düzənə çıxdığı yer vaxtilə *Dəhna* adlanmış, oykönim burcu komponenti də buradan yaranmışdır Kəndin adı "dəhnədə yerləşən Xəllili kəndi" mənasındadır

Dəhrəv oyk, sada Xocalı r-nunun Daşbulaq i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin yamacındadır Keçmiş adı Qayabaşı olmuşdur Kənd coğrafi mövqeyi ilə əlaqədar olaraq belə adlandırılmışdır: XIX əsrin əvvəllərində Cənubi Azərbaycan Dəhrəv kəndindən gələn erməni ailələri burada məskunlaşdıqdan sonra yaşayış məntəqəsini Dəhrəv (*dəharav* sözündən olub, "təpəlik" deməkdir) adlandırmışdılar 1992-ci ildən kəndin adı Qayabaşı kimi rəsmiləşdirilmişdir

Dəhrəz oyk, sada Xocalı r-nunun Ağbulaq i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin yamacında Keçmiş adı Qayabaşı olan bu kənd XVIII əsrdə Qarabağ xanlarına məxsus mülk idi XIX əsrin əvvəllərində Cənubi Azərbaycan gələn erməni ailələri burada məskunlaşdıqdan sonra yaşayış məntəqəsi bu adı almışdır Oykönim fars dilindəki *dəhriz* sözünün variantı kimi "ənsiz, dar keçid" mənasındadır

Dəkkəoba oyk, mür Zərdab r-nunun Doli Quşçu i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Əvvəlki adı Məcidoba olmuşdur Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə indiki Böyük Dəkkə kəndindən ayrılmış ailələrin məskunlaşması noticosında yaranmışdır Oykönim "Dəkkə

Dələli

kəndinin obası" mənasındadır "Oba, oymaq" mənasında olan *dəkkə* sözü Bənzəliyənin ən qədim şəhərlərindən biri və paytaxtı olan Dəkkə ölkəsinin adında da qorunub saxlanmışdır

Dələli oyk, düz Cəlilabad r-nunun Qarəkazımlı i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin ətrafındadır Oykönim türk mənşəli *tələ* tayfasının fonetik dəyişikliyə uğramış adından və mənsəbiyyət bildirən *-li* şəkilçisindən ibarət Etnotoponimdir

Dələyanlı or, sada Qobustan r-nunda Duvandan d y stansiyasından c -q -də fəaliyyətə olan palçıq vulkanının Konusunun hündürlüyü 25 m -ə çatır *Dələ* (Azərbaycan dilinin dialektlərində "ayran", "pinti", "pis", "in", "kobud", "açıq" mənalarda işlənir) və üçün zəif (bənzərlik bildirir, *qarayayız* sözündə olduğu kimi) komponentlərdən ibarət olan bu oronim "ayrana bənzər" mənasında olub, yer altından püskürüb çıxan palçıqı təyin edir Dələyanlı variantında da qeydə alınmışdır

Dələçay hıdr, mür Şamaxı və Xaçmaz r-nlarında çaylar Hidronim *dəli* (burada suyun sürətini, gurultusunu göstərir) və çay (su obyektini) komponentlərindən ibarət olan hidronim "coşqun, əsəbi, gurultulu çay" mənasındadır

Dələdağ or, mür 1 Kəlbəcər r-nunda dağ Mıxtökən silsiləsinin zirvəsidir Hün 3618 m Zirvənin şm yamaclarında qədim buzlaşmanın izləri vardır, 2 Laçın r-nunda, Mıxtökən silsiləsinin ş hissəsində zirvə Hün. 2246 m, 3 Zəngilan r-nu ilə Cəbrayıl r-nu sərhədində dağ Hün 428 m Bu dağlar və bu adla adlandırılmış digər yüksəkliklər dağın ərazisində tez-tez havanın dəyişməsi, gözlənilmədən yağış və qar yağması, tufan və dağ uçurlarının olması ilə əlaqədar belə adlandırılmışlar

Dələdağın hıdr, mür Kəlbəcər r-nu ərazisində çay Başlıbel çayının qoludur Aşağı axarında Qaraxançay adlanır Hidronim *Dələdağ* (monobitini bu dağın ərazisindən aldığı üçün) və su (çay) komponentlərindən düzəlib, "Dələdağdan başlayan çay" deməkdir

Dələdağ or mür Xocalı r-nunun ş -ində dağ. Qarabağ silsiləsinin q yamacında zirvədir Hün 2304 m Vulkan monoflidir

Dələliklər

Qayalarında təbii oyuqların olması ilə əlaqədar dağ belə adlandırılmışdır *Daş* komponenti burada "qaya" mənasındadır Türkdilli xalqların toponimiyasında *dəlik* komponentini özəz edən *dəşik* sözinə təsadüf edilir Dəşikdaş (Özbəkistanın Surxandərya vilayətində Barsuktak dağında paleolit dövrünə aid mağara), Dəşikqala (Qaraqalpaq Respublikasının Turtulq r-nunda qədim dövrə aid qəbirxarabalığı) və s

Dələlikdağ or, mür 1 Qobustan c -ş -ində dağ. Ceyrankeçməz çayının ortası arxarından solda yerləşir Hün 328 m Dələlikdağ da adlanır; 2 Ordubad r-nu ərazisində dağ Yamaclarında təbii oyuqları (*dəliklər*) olduğu üçün dağlar belə adlandırılmışdır

Dəlləqarlıtəpə b a x Dilağardəpə **Dəlləqobu hıdr, mür** Xaçmaz r-nu ərazisində çay Yaz ayları səlis hadisəsi ilə əlaqədar qobuda güclü daşqınlar olduğuna görə yerli əhali çayın *dəli* (coşqun) adlandırır Hidronim "qobudan axan coşqun çay" mənasındadır

Dəlləquşçu oyk, sada Zərdab r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kür çayından 3 km. aralı, Şirvan düzündədir Kəndi quşçu tayfasının *dəlləquşçu* tirəsinə mənsub ailələr saldıdığı üçün kənd onların adı ilə adlandırılmışdır Hazırda kəndin məhəllələrindən biri Dəlləquşçu döngəsi adlanır Etnotoponimdir

Dəlləquşqar hıdr, mür Daşkəsən r-nu ərazisində çay Hidronim *dəli* (burada "coşqun") və *Quşqar* (çay adı) komponentlərindən düzəlib, "coşqun Quşqar" deməkdir

Dəlləmomməddil oyk düz Goranboy r-nunda şəhər Gəncə-Qazax düzənliyindədir Şəhər 1958-ci ildəki mövcud olan eyniadlı şiq. əsasında yaranmışdır Tədqiqatçıların molumatına görə, toponim *dəli* (burada "igid, qoçaq"), *Məmməd* (şəxs adı) və *-li* (mənsəbiyyət şəkilçisi) komponentlərindən düzəlib, "igid Məmmədin nosindən olanlar" mənasındadır Müxtəlif etoböyyətlərdə Dəlləmomməddil variantında da qeydə alınmışdır

Dəlləliklər oyk sada Yevlax r-nunun Qaramanlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Keçmiş adı Vəlibəyli olmuşdur R-nun İsmayılbad kəndində Dəlləliklər məhəlləsi Qarabağın kəndində isə Dəlləlikli oymağı

Dələklü

coğrafi adlarının olması güman etməyə əsas verir ki, həmdən himn oymaqdan və ya məhəllədən gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaşayış məntəqəsi bu adı almışdır. Etnotoponimdir.

Dələklü oyk, sada. 1 Quba r-nunun Vladimirovka i ə v -də kənd. Qusar məli düzənliyindədir Çarizmin köçürmə siyasəti nəticəsində Rusiyanın mərkəzi quberniyalarından XIX əsrin birinci yarısında köçürülmüş rus ailələri burada məskunlaşdıqdan sonra kəndə Petropavlovka adı verilmişdi. 1992-ci ildən kəndin keçmiş adı bərpa edilmişdir; 2. Masallı r-nunun Qarğalı i ə v -də kənd Lənkaran ovalığındadır; 3 Tovuz r-nunun Qorbili i ə v -də kənd. Kiçik Qafqaz dağlarının yamacındadır; 4 Yardımlı r-nunun Yardımlı qəsəbə i ə v -də kənd. Yardımlı çökəkliyindədir; 5 Zəngilan r-nunun Çepədərə i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisidir. Yaşayış məntəqələrini *dələklü* nəslinə mənsub ailələr saldıqı üçün belə adlandırılmışdır. Etnotoponimdir. Keçmişdə mərzili və ərəbbal-oglan icmalarının tərkibində *dələklü* tiresi qeydə alınmışdır.

Dəllər or sada Şərur r-nu ərazisində dağ. Keçmişdə maldar tayfaların yaylaq yeni olmuşdur. Etnotoponimdir. Dağın adı *dəllərli dəllər* tayfasının adı ilə bağlıdır.

Dəllər hidr, sada Xızı r-nu ərazisində Çay Tuğ çayının sağ qoludur. Çayın adı *dəllər* tayfasının adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir.

Dəllər oyk, sada 1 Ağsu r-nunun Qaraqoyunlu i ə v -də kənd Şırvan düzündədir; 2 Saatl r-nunun Nərimanov i ə v -də kənd Araxın sahilində, Mil düzündədir. Keçmiş adı Əlimirzəbəyli olmuşdur; 3 Şəmkir r-nunun eyniadlı qəsəbə i ə v -də ştq Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Keçmiş adı Tors Dəllər (Tərsçayın sahilində yerləşdiyinə görə) olmuşdur. Keçmişdə Qubadlı r-nundakı Həmzəli kəndi də Dəllər Həmzəli adlanmışdır. Oykonomiləri özündə qədim türklərləndən olan *təlelor*un adını eksi etdirir. *Təlelor* VII-VIII əsrlərdə tokuz-oguz adı ilə də adlanmışlar. Qıpçaqların və xəzərlərin tərkibində Azərb -na gəlmiş *dəllər dəllərli* dəllər variantında bir çox coğrafi adlarda öz izlərini saxlamışlar. Gürcüstanda Dəllər, Teləvi, Er-

Dəmiraparənçay

mənistanında Dalar (Dəllər) oykonomiləri də bu tayfının adı ilə bağlıdır.

Dəllər Cəyir oyk, mür Şəmkir r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Cəyir çayının sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Kəndi Çay çayının yuxarı axarı boyunca, dağlıq ərazidə yerləşən Dağ Çayr kəndindən fərqləndirmək məqsədilə yaxınlıqdakı Dəllər kəndinin adından istifadə olunmuşdur. Oykonomi "Dəllər kəndi yaxınlığındakı Çayr kəndi" mənasındadır.

Dəllər Cirdaxan oyk, mür Şəmkir r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Keçmiş adı Hacılələkberli olmuşdur. Cirdaxan kəndini keçmiş Qazax qəzasında eyniadlı kəndlərdən fərqləndirmək məqsədilə yaxınlıqdakı Dəllər kəndinin adından istifadə olunmuşdur. Oykonomi "Dəllər kəndi yaxınlığındakı Cirdaxan kəndi" mənasındadır.

Dəlmətala oyk, mür Ağcabədi r-nunda kənd Kür-Araz ovalığındadır. Oykonomi *dəlmə* (yerli əhalinin dilində "quzu saxlanılan yer") və *tala* (ətəraf nisbətən fərqli yer) komponentlərdən düzəlib, "quzu saxlanılan tala" mənasındadır.

Dəmbəlov oyk, mür Masallı r-nunun Qodman i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir. Yerli əhali oykonomi Dəmbəlovu kimi tələffüz edir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində Cənubi Azərb -dan gəlmiş kəlişlilərin (talışların qolu) Dəmbəlovu adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonomi talış dilindəki *dəmbo* (xoş iy), *lev* (kənar) və *ov* (su) sözlərindən ibarət olub, "xoş iyli su kənarı" kimi izah olunur. Kəndin adı, sözsüz ki, ərazidəki istiliyi 50 dərəcə olan bu-laqla bağlıdır. Oykonomi "yerdən qaynayıb çıxan su kənarı" kimi də izah etmək olar.

Dəmiraparənçay hidr, mür Qəbələ r-nu ərazisində çay Türyan çayının sol qoludur. Mənbəyini Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacından (3850 m yüksəklikdən) alır, bir hissəsi Türyan, digər hissəsi Göyçay çaylarına axıdır. Tez-tez çayda sel hadisələr baş verir. Çay Qəbələ şəhər yaxınlığında Xan yolu adlı yerdə qədimdə mövcud olmuş dömlü körpünü dağıtdığına görə belə adlandırılmışdır. Yerli əhali arasında Körpəparan, Fil

Dəmrəcik

dərəsində Vəndam çayına birləşdikdən sonra Fil çayı adlanır. Şəkli və Qusar r-nlarında da eyniadlı çaylar vardır.

Dəmrəcik hidr, düz Şəkli r-nu ərazisində çay Əsli Dəmrəcikdir. Hidronim *damar* (burada "kay qolu") və -*çay* (kiçiltmə bildiren şəkl) komponentlərindən düzəlib, "kiçik çay qolu" deməkdir.

Dəmrəcik oyk, sada 1 Sədərək r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Şərur düzündədir. Oykonomi türkdilli *dəmrəciklər* tayfasının adı ilə bağlı olması ehtimal edilir; 2 Şamaxı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Pirsaat çayının sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin östəyindədir. Kənd əvvəllər Künəçayın (Dibçay) sahilində salındığına görə *Künəçay* adlanmışdır. Əhən kəndindən gəlmiş dəmrəcik ailələri əvvəlcə mövsümi xidmətlə əlaqədar el yolunun کنارında müvəqqəti yurd, sonralar isə daimi yaşayış məntəqəsi salmışlardır. Kəndin adı sakinlərin məşğuliyyəti ilə əlaqədardır.

Dəmrəcik or, sada Şamaxı r-nu ərazisində palıçiq vulkanı Dəmrəcik kəndindən 2.5 km c -ş -də yerləşir. Ərazisində yerləşdiyi kəndin adını daşıyır.

Dəmrəcikçay hidr, mür Şamaxı r-nu ərazisində çay Pirsaat çayının qollarından biridir. Dəmrəcik kəndinin yaxınlığından axdığı üçün belə adlandırılmışdır.

Dəmrəcikdam oyk, mür Kalbəcər r-nunun Seydilər i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazisindədir. Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin əvvəllərində Gədəbəy r-nunun Şıx kəndindən gəlmiş ailələr keçmiş *dəmrəcik damının* (dəmrəcixananın) yanında saldıqları üçün belə adlandırılmışdır. Kəç yolunun کنارında yerləşən dəmrəcixanada dəmrəciklər yaylağa qalxan və qışlağa qayıdan elatlarla mövsümi xidmət göstərirdilər.

Dəmrəcikdəresi hidr, mür Yardımlı r-nu ərazisində çay Hidronim Talış silsiləsinin yamacındakı Dıman çökəkliyində müvəqqəti axan olan dərənin adı ilə bağlıdır. Çayın sahilindəki Qaravuldaş adlı yerdə kənd xarabalığı (keçmişdə mövcud olmuş Dəmrəcik kəndi) var. Çayın və dərənin adları da homin kəndin adındandır.

Dəmirildag

Dəmirçilər oyk sada 1 Xocalı r-nunun Qarabulaq i ə v -də kənd Qarabaq silsiləsinin östəyindədir; 2 Qazax r-nunun Birinci Şıxlı i ə v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir; 3 Qazax r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Coğaz çayının sahilində, dağ östəyindədir; 4 Qubadlı r-nunun Dondarlı i ə v -də kənd Bazarçayın sahilində, dağətəyi ərazisindədir; 5 Tərtər r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabaq düzündədir. Yaşayış məntəqəsi 1918-ci ildə baş vermiş erməni-azərbaycanlı qırğını ilə əlaqədar olaraq indiki Xocalı r-nunun Dəmrəciklər kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışdır. Yaşayış məntəqələri *dəmrəciklər* nəslinə mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. XVI əsrdə qızılbaş tayfaları arasında adları çəkilən *dəmrəciklər* sonralar qazax tayfa birləşiminin ən qüdrətli tərəflərindən biri olmuşdur.

Dəmrəcikəpə or, mür Quba r-nu ərazisində dağ Qaraçayla Qudyal çayı arasındakı sıra dağlar üstündəki zirvələrdən biridir. Tədqiqatçılar oronimi buradakı təpələrdən birində yaylağa gedən elat camaatına mövsümi xidmət göstərmək üçün dəmrəciklərin müvəqqəti yurdu olması ilə əlaqələndirirlər. Etnotoponim olması da mümkündür.

Dəmirli or, sada 1 Ordubad r-nu ərazisində dağ. Ermənistanla sərhəddə, Zəngəzur silsiləsinə zərurdir. Hün 3364 m, 2 Şamaxı r-nu ərazisində sıra dağlar Pirsaat çayının aşağı axarında, Səbət düzündən ş -dədir. Oronimləri dağ süxurlarının *dəmirə* oxşaması, orada bitən *dəmirrotu* bitkisinin adı və ya *dəmirli* nəslinin adı ilə əlaqələndirirlər.

Dəmirli oyk sada Tərtər r-nunda kənd Dağətəyi ərazisindədir. Yerli əhali arasında Dəmirli kimi də işlənir. Digər adı Xoruzlu (kongorlilərin bir qolu olan xoruzlu kongorlilərin adı) olmuşdur. Oykonomi orada məskunlaşmış *dəmirli* nəslinin adı ilə adlandırılmışdır.

Dəmirli dağ or, mür 1 Cəlilabad r-nu ərazisində dağ, 2 Godobey r-nu ərazisində dağ. Yerli əhali arasında Dəmirlik dağı adlanır. Dağın ərazisində *dəmir* qırıntılarının olması və ya burada *dəmirrotu* bitkisinin bildiyinə görə belə adlandırılması ehtimal olunur.

Dəmirtəpə

Dəmirtəpə or, mür Qazax r-nu ərazisində dəq Oronimin birinci komponenti "möhkəm, bərk" mənasındadır. Tədqiqatçılar dağın adını *Dəmir* şəxs adı ilə də əlaqələndirirlər.

Dəmlər or, düz Şərur r-nu ərazisində dəq Oronim *dəm* (Azərbaycan dilinin Naxçıvan dialektində "dəlik, dəşik" mənasında işlənir) və *-lar* (cəmlik şəx -si) komponentlərindən düzəlib, "qayalarında çoxlu dəşik olan dağ" mənasındadır. Bu baxımdan Dəmlər Dəşik-daş, Dəlilədaş, Dəlilədaş oronimlərin sinonimidir.

Dənizkənarı oyk, mür Bakı şəhəri Qaradağ r-nunun cənubda qəsəbə i ə v -də ştiq Xəzər dənizi sahilindədir. Sahil qəsəbəsi də adlanır. Yaşayış məntəqəsi 1930-cu ildə Qaradağ Sement Zavodunun tikintisi ilə əlaqədar salınmışdır. Qəsəbə dəniz sahilində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Dər oyk, sada. Ordubad r-nunun Aza i ə v -də kənd Gilan çayının sağ sahilində, Zəngəzur silsiləsinin əyiyindədir. Tədqiqatçılar bu oykonimi ərəb dilindəki *dəyr* (məbəd, monastir) sözü ilə əlaqələndirir və güman edirlər ki, bu coğrafi ad kəndin ərazisində qədim məbəd xarabəliklərinin olduğunu bildirir. Əslində, Zəngəzur silsiləsinin ən yüksək zirvəsi olan Qapıcıq dağının r-nun ərazisində yerləşməsi "qapı", "keçid" mənalı Dər toponiminin də yaranmasına səbəb olmuşdur. Fars dilində *dar* "qapı" deməkdir.

Dərə Cənəllı oyk, mür Şəki r-nunun Suçma i ə v -də kənd Daşlız silsiləsinin yamacındadır. R-nun ərazisində *cənəllı* tayfa adı ilə bağlı digər kənd adından (Təpə Cənəllı) fərqləndirmək məqsədilə nisbətən çökkətdə olan bu kənd Dərə Cənəllı adlandırılmışdır.

Dərə Gilatəq oyk, mür Zəngilan r-nunun Gilatəq i ə v -də kənd Bərgüşad silsiləsinin əyiyindədir. Yaşayış məntəqəsini 1918-ci ildə Böyük Gilatəq kəndindən çıxmış silsilə salmışlar. Oykonim *dərə* (çökək) və *Gilatəq* (kənd adı) komponentlərindən düzəlib, "dərdə yerləşən Gilatəq kəndi" mənasındadır. Toponimin birinci komponenti onu cənubda digər yaşayış məntəqəsindən fərqləndirmək məqsədilə əlavə edilmişdir.

Dərələyəz

Dərə Zarat oyk, mür Siyezən r-nunun Zarat i ə v -də kənd. Ataçayın sağ sahilindən 3 km aralı, Yan silsiləsinin (Böyük Qafqaz) yamacındadır. XIX əsrdə Zarat kəndindən çıxmış ailələrin dərədə saldıqı yaşayış məntəqəsidir. Bəzən Yenikənd də adlandırılmışdır. Oykonim "dərdə salınmış Zarat kəndi" deməkdir.

Dərəkənd oyk, mür 1. Xocavənd r-nunun cənubda i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin əyiyindədir. XIX əsrdə ərəmlər burada məskunlaşdırdıqdan sonra kənd adı *Zamzur* (*zəmçəm* qədim türk dillərində "bataqlıq" və *zur* İran dillərində "dəre") kimi rəsmiləşdirilmişdir. 1992-ci ildən kənd yerləşdiyi mövqeyə görə Dərəkənd adlandırıldı, 2 Qobustan r-nunun cənubda i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir. Keçmiş adı Mərəzi Dərəkənd olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi keçmiş Məreze (indiki Norman kəndi) kəndindən köçmüş ailələrin Zəngidərə çayının (Pırsaat çayının qolu) dərəsində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır, 3 Şərur r-nunun Siyaqut i ə v -də kənd. Şərur düzündədir. Oykonim *dərə* (çökək) və *kənd* (yaşayış məntəqəsi) komponentlərindən düzəlib, "dərdə yerləşən kənd" deməkdir. Kəndin XIX əsrdə salınması haqqında məlumat var.

Dərəqazma or, mür Quba r-nu ərazisində dağ Oronim dağın əyiyindəki dərədə keçmişdə yay mövsümündə müvəqqəti yaşayış evlərinin (qazmaların) olması ilə bağlı yaranmışdır, "dərsində qazmalar olan dağ" deməkdir.

Dərəqışlaq oyk, mür Kəlbəcər r-nunun Kəlbəcər qəsəbə i ə v -də kənd Dağlıq ərazidedir. Kəndin ərazisi keçmişdə Dəliqanlı kəndinin qışlaq yeri olmuş və dərədə yerləşdiyinə görə Dərəqışlaq adlandırılmışdır. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, kənd XIX əsrdə qılıçlı tırasından olan Hüseynli adlı şəxs saldıqına görə bəzən Hüseynli ad da adlanır.

Dərələyəz or, mür Nax MR-in şm -ş hissəsində, Azərb -nın Ermənistanla sərhəddə dağ silsiləsi Bazarçay (Bərgüşad), Şorqi Arpaçay və Naxçıvan çayı hövzələrinin suayrıcısıdır. Silsilənin ən hündür zirvəsi Qalınqayadır (2789 m). Dağlardan tarixən

Dərəmlirzik

yay otlaqları kimi geniş istifadə olunmuşdur. Tədqiqatçıların fikrincə, dağın adı *dərə* və *Alagöz* oroniminin təhriq variantı *layaz* komponentlərindən düzəlib, "Alagöz dərəsi" mənasındadır. Vaxtilə dağın ötekələrində yaşayış Azərbaycan *alagöz* adlandırdı. Ermənistan ərazisində *Ayotsdzor* və ya Vayk silsiləsi adlanır.

Dərəmlirzik hidr, mür Daşkosen və Xanlar r-nları ərazisində çay Gəncə çayının sol qoludur. Mirzəkəndin dərəsindən axdığı üçün çay bu adı almışdır.

Dərəşəm hidr, mür Culfa r-nu ərazisində min bulaqlar Araz çayının sahilində Dərəşəm d y stansiyası yaxınlığındadır. Üç böyük və bir neçə kiçik bulaqdan ibarət olub, suyu turş-qorcu. Hidronim *dərə* (çuxur) və *şəm* (sucaq yer, bataqlıq) komponentlərindən düzəlib, "dərdə sucaq yer, bataqlıq" mənasındadır.

Dərəşəm or sada Culfa r-nu ərazisində dağ. Adını ərəzədəki cənubda bulaqlardan almışdır.

Dərənaxmaz hidr, mür Zərdab r-nu ərazisində göl Mənbələrdə Dərənaxmaz variantında da qeydə alınmışdır. Tədqiqatçılar bu hidronimi *dərin* və *axmaz* (axarsız göl) komponentlərinin birləşməsi olaraq "dərin göl, gölməçə" kimi izah edirlər.

Dərk hidr, sada 1 Quba r-nunda çay Dəlvələ çayının sol qoludur. Azərbaycan dilinin dialektlərində *dar* "dar keçid", *dərgə* "çay üzündən ağacdan düzəldilmiş keçid, körpü", İran dillərində *dərg* "bənd, bar" mənasında işlənir. Hidronim "bənd, körpü" mənasındadır, 2 Quba r-nunun Dərk kəndinin c -q hissəsində min. bulaq Suyu soyuq və kütkürdür. Adını ərəzədəki cənubda çaydan almışdır.

Dərk oyk, sada Quba r-nunun Yərfi i ə v -də kənd Dərk çayı sahilində, Yan silsiləsindədir. Çox vaxt Dərgavar variantında qeydə alınır. Oykonim *dərk* (bənd, körpü) və *varlar* (qarşı tora) komponentlərindən düzəlib, "körpünün, bəndin qarşı tora" mənasındadır.

Dərəngöl or mür Bakı şəhəri Binoqedi r-nu ərazisində coğrafi ərazi. Tədqiqatçılar bu oronimi Dərəngöl (uzaqda, kənarında malqara saxlanılan yer) sözünün təhriq olunmuş

Dəstə

variantı hesab edirlər. Əslində isə bu coğrafi ad mənbələrdə qeydə alınmış Dəlannaur toponiminin Dərnəgöl/Dərnəgöl variantıdır və ərəzədəki çoxlu göllərin olması ilə əlaqədar yaranıb, "böyük göl" deməkdir.

Dərvişlər oyk, sada Şərur r-nunun cənubda i ə v -də kənd Arpa çayının sahilində, Şərur düzündədir. Etnotoponimdir. *Dərvişlər* nəslinin bu kənddə məskunlaşması ilə bağlı yaranmışdır.

Dərvişli oyk, sada Bileşuvər r-nunun Amankənd i ə v -də kənd. Düzenlikdədir. Keçmiş r-nun ərazisindəki Ağdam adlı qala xarabəliklərinin adı Ağdamkənd adlandırılmışdır. Kəndin ərazisi əvvəllər *dərviş-bəyli* tayfasına məxsus qışlaq olmuşdur. Sonralar həmin tayfa mənsub ailələr qışlaq yernədə məskunlaşaraq buranı daimi yaşayış məntəqəsinə çevirmiş, kəndə də öz adlarını verməmişlər. Tədqiqatçıların adındakı *bəy* sözü düşmüş və *Dərvişli* şəklini almışdır.

Dəryavar oyk, mür Yardimli r-nunun Yardimli qəsəbə i ə v -də kənd Peşavar silsiləsinin əyiyindədir. Yerli əhali oykonimi Dəryəvo kimi tələffüz edir, XIX əsrə aid ədəbiyyatda isə kəndin adı Dərki formasında qeydə alınmışdır. Tədqiqatçılara görə, kəndin adı Talış zonasında XIII əsrdən mölüm olan qədim *Drık* mahalından adındandır, *məskən* (yaşayış) hissəsindən və *var* (yer, məskən) sözlərindən ibarət olub, "Drık mahalından gələnlərin məskəni" mənasındadır. Kəndin ilki sakinləri də elə Drık mahalından köçüb gəlmiş ailələr olmuşlar.

Dərzili oyk, sada Cəbrayıl r-nunun Qumlaq i ə v -də kənd Goyan çölündədir. Oykonim XIX əsrin ikinci yarısında Zəngəzur qəzasında maldarlıqla məşğul olmuş *dərzili* tayfasının adını əks etdirir. Etnotoponimdir. XIX əsrə aid məlumatlara əsasən, *dərzili* tayfası Boyalı, Bərnik, Gümarlı, Gün, Çənsbər, Qaragöl, Kırxılı, Quşlıor, Pirveysli, Razgah, Şorokan adlı yaşayış məntəqələrində yaşayırdılar.

Dəstə oyk sada Ordubad r-nunun cənubda i ə v -də kənd Vonond çayının (Arazın qolu) mənsubunda, Zəngəzur silsiləsinin əyiyindədir. Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim fars dilindəki *dəstə* sözündən olub, "kənd,

Dəstə

bağ, mülk" əcməkdir. Kənd adını ərazidəki eyniadlı bulağın adından almışdır.

Dəstə hidr. *sada* Orudubad r-nunda min bulağın Dəstə kəndindən 2 km. q -də, Araxın sol sahilində iki qrup bulağıdır. Suyu soyuq, dadı şor-türşməzdir. Azərb dilinin dialektlərində *dastamal*, *dastamal*, *dastamal* "su arxı", "su novu" deməkdir.

Dəstəfur hidr. *mür* Daşkəsen r-nunda çay Gəncə çayının sol qoludur. Mənbəyini Qoşqar dağının şm yamacından (2800 m yüksəklikdən) alır. Dərin dar dərələrə axır. Suvarma və dəyirmanların hərəkəti üçün istifadə edilir. Hidronim *dəsta* (su arxı, çay) və *fur* (şələlə, gur su, fişqurtı ilə çıxan çay) komponentlərindən düzəlib, "gur sulu çay" mənasındadır.

Dəstəfur oyk. *sada* Daşkəsen r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Dəstəfur çayının sahilində, Başkənd-Dəstəfur çökəkliyindədir. Digər yerli adı Qızıltaxçadır. Adını sahilində yerləşdiyi eyniadlı çaydan almışdır. Dəstəfur variantında da qeydə alınmışdır. XIX əsrdə kəndin ayrımlar tərəfindən salınması haqqında məlumat verilir. Daşkəsen r-nu 1956-cı ilədək Dəstəfur adlanmışdır.

Dəstəgöl oyk. *mür* Tortor r-nunun Çaylı i o v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin östəyindədir. Keçmiş adı Dostahir kimi rəsmiləşdirilmişdir. Yerli əhali kəndin adını Tahir adlı şəxslə bağlayır. Tədqiqatçıların bir qismi toponimi XIX əsrdə qeydə alınmış qaracoru tayfa birliliyinə daxil olan *dostagir* türüsünün adı ilə, digər qismi isə alban hokmdarı Vaçaqanın (V əsr) qızı *Dəstəgölün* adı ilə əlaqələndirir və guya kəndin vaxtilə bu şahzadənin yay iqamətgahı olduğunu söyləyirlər. Əslində, oyxonim *dəsta* (su arxı) və *hur* (axar) komponentlərindən ibarət olub, "axar su kənanında qənd" mənasını daşıyır. Kəndin Kürəkçayın kollarından birinin kənarında yerləşməsi və Çaylı adlanan sovetliyin tərkibində olması da bu fikri təsdiqləyir.

Dəstəməçay hidr. *mür* Qobole r-nu ərazisində çay Vəndam çayının qoludur. Keçmiş adlarından biri Qaracay olmuşdur. Hidronimi Dəstəməçay variantında qəbul edənlərin fikrinə, keçmişdə ziyarətə gedənlər çayın sahilində dəstəməçay aldıqlarına görə çay belə

Dəvəboyun

adlandırılmışdır. Əslində, hidronim *dəsta* (arx, çay) və *maz* (ayrım, ayrılan yer, sərhəd) komponentlərindən düzəlib, "çaydan ayrılan qol" deməkdir. Sonralar çayın adına yeməndən "çay" sözü artırılmış, bu sözün təsiri ilə "ə" səsi düşmüş, "ə" səsi isə "a" səsinə keçmişdir.

Dəstər oyk. *sada* Lenk r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Lənkəran çayının (Lənkəran çayının qolu) sahilində, Peştəsər silsiləsinin yamacındadır. Yerli əhali Dəstər kimi tələffüz edir. Kəndin ilk sakinləri Cənubi Azərbaycan gəlməli tayfələr olmuşdur. Tədqiqatçıların məlumatına görə, kəndin əhalisi oturaq həyata keçdikdən sonra maldarlıq məhsullarını taxıla dəyişir, taxılı el dəyirmanında üyüdürlür. Hər ailədə el dəyirmanı olduğundan onların məskunlaşdığı ərazi də Dəstər (tayf "el dəyirmanı, kirkiro") adlandırılmışdır.

Dəstər oyk. *sada* Astara r-nunun Axşaknəkar i o v -də kənd. Dağətəyi ərazidedir. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oyxonim kəndin ilk sakinlərinin Zerdüştinə mənbə subiyetli ilə əlaqədardır və fars dilindəki *destor* (çalma, əmməmə) sözündəndir. Əslində, toponim Dəstər coğrafi adının yerli tələffüz formasıdır.

Dəvəbatan hidr. *mür* İsmayilli və Gəyçay r-nları ərazisində çay. Çay dərəsi kolluq və bataqlıq olmuş, sonralar üstündə Aşağı Bayramlı su anbarı tikilmişdir. Suvarma məqsədilə suyu tamamilə anbara axıdılır. Vaxtilə karvan yolu ilə Qobole torfolora gedən dəvələr burada batması çayın belə adlandırılmasına səbəb olmuşdur. Şəki r-nu ərazisində isə Dəvəbatan adlı göl qeydə alınmışdır.

Dəvəboynu or. *sada* 1 Qax r-nunun şm -ş -ində dağ. Hün 2888 m, 2 Orudubad r-nunda dağ. Ermonistanla sərhəddə Zongozur silsiləsinin zirvəsidir. Hün 3560 m, 3 Yardımlı r-nunda dağ. Tayf sıra dağlarından ayrılan qolun üstündə yerləşir. Hün 2088 m. Dağlara ad xarici görünüşünə (dəvə boynuna oxşadığına) görə verilmişdir. Oronim tərkibindəki *boynul* *boynul* sözü coğrafi termin kimi "dağ aşırımı" mənasını bildirir.

Dəvəboyun or. *sada* Acınohur əl dağında, Qocaşen silsiləsinin şm -q hissəsində aşırım. Hün 235 m. Oronim "dağ aşırımı" mənasındadır.

Dəvəçi

Dəvəçi oyk. *sada* 1 Azərb -də inzibati r-n. Şm -dən Xaçmaz r-nu, q -dən Quba r-nu, c -dən Sumqayıt, ş -dən Xəzər donizi ilə həmsərhəddir. Samur-Dəvəçi kanalı r-nun ərazisindən keçir. R-n 1930-cu ilədək təşkil edilmiş, 1963-cü ildə ləğv edilərkən ərazisi Abşeron r-nuna verilmiş, 1965-ci ildən yenidən müstəqil r-n olmuşdur. Mərkəzi Dəvəçi şəhəridir; 2 Azəb -də şəhər. Eyniadlı r-nun mərkəzidir. Dəvəçi çayının sahilində, dağətəyi ərazidedir. Bu ərazi keçmişdə dəvə karvanlarının dayanacaq yer olmuş və burada həftəbəzən keçirilirdi. Dəvə alveri yer olduğu üçün 1944-cü ilədək Dəvəçi-bazar da adlanmışdır. Şəhər 1944-1961-ci illərdə mövcud olmuş eyniadlı ştq əsasında yaranmışdır.

Dəvəçi hidr. *sada*. Dəvəçi r-nundan axıb Ağzıburcala gölüne tökülən çay. Mənbəyini Yan silsiləsindəki Gümürdağ yamaqlarından (1530 m. hündürlükdən) alır. Pirebədil və Zəhliz çaylarının birləşməsindən omele gəlir. Suvarma üçün istifadə edilir. Çay adını ərazisindən axdığı eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır.

Dəvəçuxur or. *sada*. Goranboy r-nu ərazisində dağ. Adını ərazidəki eyniadlı göldən almışdır.

Dəvədaşı oyk. *sada* Keibəcər r-nunun Çıldıranı i o v -də kənd. Yaşayış məntəqəsini qoruyan Dovaşanlı kəndindən çıxmış ailələr Dəvədaşı adlı yerdə salmışlar. Kəndə ermənilər tərəfindən Poqoşqoqer (erm "Poqoşun tövlönlər, pəyənlər") adı verilmişdir. 1992-ci ildən kəndin keçmiş adı bərpa edilmişdir. *Dəvəgözü daşı* mineralının adı ilə bağlı olması ehtimal edilir.

Dəvələddəğ or. *mür* Qobustanda palıçq vulkanı. Səngəçal d y stansiyasının goro vulkanı tərəfindədir. Hün 235 m. Davalıdağ variantında da qeydə alınmışdır. Zahırı görünüşüə ikihüdürlüklü dəvəyə oxşadılmasına görə vulkan belə adlandırılmışdır. Qeacarlarn bir qolu *davallıların* adı ilə bağlı etnonomin olması da mümkündür.

Dəvəqarabulaq oyk. *mür* Gədəboy r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Şahdağ silsiləsinin (Kiçik Qafqaz) ətrafındadır. Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndi XVIII əsrin

Dəyirmanı

axırlarında yaxınlıqdakı keçmiş Qarabulaq (indiki Rüstəm Əliyev) kəndindən ayrılmış ailələr yurd yerində saldıqlarına görə belə adlandırılmışdır. *Daya* sözü "koma, daxma, yaylaq" və ya qışlaqla müvafiqəli yaşayış evi" mənasında olub, kəndi r-nun ərazisindəki Qarabulaq adı başqa bir kənddən fərqləndirməyə xidmət edir.

Dəyirli or. *düz*. Quba r-nu ərazisində dağ. Azərb dilində və dialektlərdə "dəyir" sözü "yumru, girdə, gödəkboylu, düyün" mənaslarında işlənir. *Dayir* və -li (şək) komponentlərdən düzəlmiş oronim "yumru, girdə başlı dağ" mənasındadır.

Dəyirmanı oyk. *mür* Gədəboy r-nu ərazisində dağ. 1940-cı illərdə burada dəyirman daşları çıxarılmışdır. Dağın adı da buradan yaranmışdır. Yerli əhali arasında Mədəndəğ adı ilə də tanınır.

Dəyirmanı oyk. *sada* Gədəboy r-nunun Gərgər i o v -də kənd. Dəyirmanıdağın ətrafındadır. Keçmiş adı Koruşdu olmuş və otayidəki eyniadlı bulaqla birlikdə koruşdu nəslinin adını daşıyırdı. Sonralar Dərələyəz mahalından muradlı nəslinə mənsub, Qarabağdan qaraçaylılara mənsub, Dağıstandan gümsüzlü nəslinə mənsub ailələr gələrkən bu kəndə məskunlaşmışlar. Kənd östəyində yerləşdiyi dağın adını daşıyır.

Dəyirmanlı oyk. *düz*. Kürdömir r-nunun Yenikənd i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. Oyxonim "dəyirman olan yer" mənasındadır.

Dəyirmantopa or. *mür* Füzuli r-nu ərazisində dağ. Araz çayının sahilindədir. Dağın östəyində evvöllər dəyirman olduğundan belə adlandırılmışdır. Dağın adı buradan aparılan bir dəyirman daşları ilə də bağlı ola bilər. Xaçmaz r-nunun Maşıoba və Çuxuroba kəndləri arasında iki məntəqədən ibarət orta orlora aid yaşayış yerini Dəyirmantopa (digər adı Xirrantopa) adlanır.

Dəyirmanı oyk. *mür* Laçın r-nunun Mığdoro i o v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ətrafındadır. Keçmiş adı Dəyirmanqorası olmuşdur. Kəndi XIX əsrdə Mollıkpəyəsə kəndindən dənkanlı imumverdişığı və Malxolof kəndindən İbrahimşığı nəsilərinə mənsub ailələr Dəyirman çayının (Hükət çayının qolu) dərəsində, köhnə dəyirmanın

Doymədəğli

yanında saldıkları üçün yaşayış məntəqəsi əvvəlcə Dəyirman dərəsi, sonralar isə Dəyirmanyanı adlaadılmışdır

Doymədəğli oyk. sada 1 Bərdə r-nunun Şirvanlı i o v -də kond. Qarabağ düzündədir Çox vaxt Doymədəğli variantında işlənilir Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oyxonim XIX əsrdə Cavad qozasında yaşamış köbirilərin arıqməhəmmədi tayfasının eyniadlı tıresinin adı ilə bağlıdır 16 ailədən ibarət olan bu tirə Ağburun adlı yerdə yaşamışdır XIX əsrdə Azərb -da bu tirənin adını daşıyan 6 kond olmuşdur; 2 Qax r-nunun Almalı i o v -də kond Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Oyxonim *doymədəğli* tıresinin adı ilə bağlıdır Etnotoponimdir, 3 Oğuz r-nunun Sincan i o v -də kond. Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Keçmiş və etnonimin *damyadağli* variantına da təsadüf olunur *Damyə* (əkiləməmiş, xam, yüksək məhsuldarlıqlı) və *dağli* (dağlıq ərazidə yaşayan) komponentlərdən ibarət olan bu etnonim "xam torpaqlı dağlıq ərazidə yaşayanlar" monasındadır Tədqiqatçılar bu sözü *damya* (dağ otoyında mal-qaranın saxlandığı yer) və *dağ* komponentlərinin birləşməsi kimi qəbul edirlər

Doymədəğ oyk. sada Oğuz r-nunun Fədar i o v -də kond Doymədəğə çayının (Qalaçayın qolu) sahilində, Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Kənd Doymədəğ adlı yerdə salındığı üçün həmin dərənin adını daşıyır Oronim *damya* (mal-qaranın saxlandığı yer) və *dara* (monfi relyef forması) komponentlərdən düzəlib, "mal-qara saxlanan dərə" monasındadır

Dırtıs oyk. mür Orudab r-nunun eyniadlı i o v -də kond Vonond çayının (Arazın qolu) sahilində, Zəngəzur silsiləsinin otoyındadır XIX əsrə aid odobiyiyatda Dermis variantında qeydə alınmışdır Oyxonim orob dilindəki *deriyər* (məbəd, monastır) və *naus* (zərdüsti qəbirənl üstündə tikuli) komponentlərinin birləşməsi kimi izah olunur Əslində, oyxonim r-nun ərazisindəki Qapıçıq adlı dağ

Dibaşli

aşırını ilə bağlı yaranmış çox qədim dil vəhidridir Bir çox qədim dillərdə *dura* (yunan), *duar* (gürücü və osetin), *duaras* (hind), *drunk* (qədim fars) və s sözlər "qapı", "qapılar", "dağ keçidi" mənalarında işlənmişdir

Dıryan oyk. mür. Lənkoran r-nunun Gərgan i o v -də kond. Düzenlikdədir Kendin adı yerli əhali tərəfindən Dıron kimi tələffüz edilir Talış dilindəki *değiran* sözüəndən olub, "dağa gedən yollar" və ya "iki yol" mənasında olduğu güman edilir

Dızdılıq or. mür Lənk r-nun ərazisində dağ. Ven kəndindən c-q -dədir Hün. 2328 m Oronim Dızdılıq sözünün təhrifə uğramış formasıdır Talış dilində *dız* (qala), *di* (kənd) *linqilinc* (yükseklik, dağ) komponentlərdən düzəlib, "qala kəndinə olan dağ" mənasındadır Dağda doğrudan da qədim qala xarabalıqları var

Dızdılıp oyk. sada Lənk r-nunun Dəstər i o v -də kond Talış silsiləsinin yamacındadır Oyxonim həmin ərazidəki Dızdılıq dağının adının təhrif olunmuş formasıdır

Diadin oyk. mür Şərrur r-nunun İbadulla i o v -də kond Düzenlikdədir Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oyxonim *tey* (qədim türk dillərində "təpə") və *din* (istirahət yeri, dincəlmək üçün yer) komponentlərdən düzəlib, "yaylaq təpə" monasındadır 1933-cü ildə kəndin adı Diyadin variantında qeydə alınmışdır

Dib oyk. sada Siyozen r-nunun Zarat i o v -də kond Samur-Devoçi ovalığındaır Kənd Bəşbarmaq (Xıdırzində) dağının otoyında (dibində) yerləşdiyinə görə belə adlandırılmışdır *Dib* sözü toponimiyada "ayaq", "aşağı" komponentlərinin sinonimi kimi işlənilir Müqayisə et Dib Anzır-Baş Anzır (Naxçıvan, 1933).

Dibanaxçay hidr. mür Oğuz r-nun ərazisində çay Hidronim "dayaz çay, dibi görünən çay" monasındadır

Dibanblı or. mür Lənkoran r-nunda, Ülçaya silsiləsində aşırım Hün 1890 m Divanbil variantında da qeydə alınmışdır Oronim *di* (otok, aşağı) və *anbil* (göl) sözlərindən düzəlib, "otoyunda göl olan dağ" deməkdir

Dibaşli or. mür Lənkoran r-nunda dağ Oronim talış dilindəki *dibaldıbo* (ekiz, ikili)

Dibətli

və *çil* (xıntılı, buynuz, bığ) sözlərdən düzəlib, "iki xıntılı, haça dağ" deməkdir

Dibətli or. düz Xocavənd r-nun ərazisində dağ Böyük Kirs dağının c.-q.-ində yerləşir Hün 2140 m Əslil Dibəkildir *Dibək* dağ, yarma, qəltik və s döymək üçün içi oyuqlu dağ və ya kütükdürk Yaylaqda daşlardan oyuqlardan heyvanlar üçün yem qabı kimi də istifadə edilirdi Dağda belə təbii oyuqlar olduğuna görə Dibəkli adlandırılmışdır

Dleo oyk. mür Lənk r-nunun Tükəbinə i.e.v -də kond Peştor silsiləsinin otoyındadır Oyxonim talış dilindəki *di* (kənd) və *colgo* (yer) sözlərindən düzəlib, "kənd yeri" monasındadır

Didivan or. sada Qazax r-nun ərazisində dağ və həmin dağdakı pırn adıdır. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, dağın adı Didivan qalasının adındandır Qalının adı isə qədim İran dillərindəki *didi* (qala) və *ban* (gözetçi, keşikçi, qoruqçu) sözlərindən ibarət olub, "gözetçi qalası" monasındadır Lakin dağın aşağısında Didivan gölü yerləşir və dağın adı və qalının adı da bu gölün adından ola bilər Qədim dillərdə *didi* "böyük", *van* isə "göl" monasındadır Hidronim "böyük göl" kimi izah oluna bilər

Didivar oyk. mür Babək r-nunun Şıxmahmud i o v -də kond Naxçıvan çayı ilə Cəhrçayın qovuşduğu yerdədir Kendin adı XVIII əsrin əvvəllərində Dədəbərdə variantında qeydə alınmışdır Tədqiqatçıların bir qismi belə hesab edir ki, oyxonim qədim İrandillərindəki *didi* (qala) və *var* (məhkəmləndirilmiş kənd, şəhər, yurd, məskən) sözlərindən ibarət olub, "qala kənd" monasındadır *Bozi* tədqiqatçılar isə oyxonimi fars dilindəki *di* (görüş, görüşmə) və *var* (yer, yurd, məskən) komponentlərinin birləşməsi kimi "iki çayın görüşdüğü yerdə kənd" monasında izah edirlər

Digah oyk. mür 1 Ağşeron r-nunda ştq Ağşeron yarmadaşındadır; 2 Quba r-nunun Amsar i o v -də kond Yan silsiləsinin otoyındadır Aht Digah da adlanır; 3 Quba r-nunun Xucbala i o v -də kond Quruçay və Qudyal çayı arasında, düzlükdədir, 4 Lənkoran r-nunun Kərgəlan i o v -də kond Ovalıqdadır Kendin ərazisi XIX əsrdə Şilvar kəndinin əbası olmuşdur 1870-ci ilə aid sənədlərdə

Dikpilləkən

burada üç ev olduğu haqqında məlumat verilir Oyxonim tə dilindəki *di* (kənd) və *gah* (yer) sözlərindən düzəlib, "kənd, kənd yeri" monasındadır

Digah hidr. sada Quba və Xaçmaz r-nları ərazisində çay Adını ərazisindən axdığı eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır

Digahoba oyk. mür Xaçmaz r-nunun Köhnə Xudat i o v -də kond Samur-Devoçi ovalığındaır. Oyxonim *Digah* (kənd adı) və *oba* sözlərindən ibarət olub, "Digah kəndinin əbası, digahlılara məxsus oba" monasındadır Oba kollektivləşmə illərindən sonra daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

Digo hidr. sada Astarə r-nun ərazisində çay Çayın adı talış dilindəki *diyo* sözünün fonetik variantı olub, "donuz, dorya" deməkdir Hidronimi fars dilindəki *digo* (qazan, qazıyan) sözü ilə də əlaqələndirirlər

Digov oyk. mür Lənk r-nunun Mistan i o v -də kond Peştor silsiləsinin otoyındadır Oyxonim *Digah* coğrafi adın yerli tələffüz forması olub, "kənd yeri" monasındadır

Digovdərə hidr. mür Lənk r-nun ərazisində çay Digovdərə variantında da qeydə alınmışdır Hidronim *Digov* (kənd adı) və *dərə* (çay dərəsi) komponentlərdən düzəlib, "Digov kəndinin dərəsindən axan çay" monasındadır

Dikdaş or. mür 1 Gədəbəy və Ağdərə r-nları sərhədində dağ Hün 2520 m; 2 Kolbəcər r-nun ərazisində dağ. 3 Tovuz r-nunun c -unda, Böyük Qışlaq kəndindən q -də dağ Hün 1722 m Oronimlər dağların başındakı şaquli voziyyotda olan qaya parçaları ilə bağlı yaranmışdır

Dikdaş oyk. sada Gədəbəy r-nunun Böyük Qaramurad i o v -də kond Şahdağ silsiləsinin otoyındadır Kendin əhəlisinin Qazax r-nunun Dağ Kəməm kəndindən və Ağstafa r-nundan gəlmiş burda məskunlaşması haqqında məlumat var Kend öv adını orazidəki eyniadlı dağdan almışdır

Dikpilləkən or mür Kolbəcər r-nunun q -ində, Ermonistanlı sərhəddə dağ Hün 3449 m Dik pilləli qayalıqdan ibarətdir Dik yoxşulu dağ pilləkəna oxşadığına görə bu adı almışdır

Diqo

Diqo oyk, *mür* Astara r-nunun Pəlikoş i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir. Oykönim tələs dilində *di* (kənd) və *qo* (yer) sözlərindən düzəlib, "kənd yeri" deməkdir.

Dilağarda oyk, *sada* Füzuli r-nunun cəni-adlı i ə v -də kənd Kəndələncəyən (Arazın qolu) sol sahilində bir qədər aralı, Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir. Oykönim qaraqoyunlu tayfa ittifaqına daxil olan *dilağarda* tirosinin adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir Əsas mədirləqlə meşğul olan *dilağarda*-nın əvvəllər Cənubi Azərb və Təlis zonasında yaşayırdılar. Sonralar onların bir hissəsi Azər -nün şm -ində məskunlaşmışdır. Yeri Təlis silsiləsində, qışqı isə Muğanda keçirən *dilağardalı*lar Araz Dilağarda, Qobu Dilağarda kəndlərinin də bündövrəsini qoymuşlar.

Dilağardətəpə or, *mür* Füzuli r-nun ərəzində dağ Hün 162 m Bəzən səhv olaraq Dəliqarlıtəpə variantında da qeydə alınır. Dilağarda kəndi ərəzində olduğu üçün tətəpə kəndin adı ilə adlandırılmışdır.

Diləli Müskənli oyk, *mür* Qubadlı r-nunun Dondarlı i ə v -də kənd Bərgüsad çayının sahilində, dağətəyi ərəzidedir. R-nun ərəzində iki Müskənli kəndini fərqləndirmək üçün Diləli və Teymur komponentlərindən istifadə olunmuşdur. Tədqiqatçıların fikrincə, *Diləli* kürd mənşəli deləli tayfasının adı, *Müskən* isə orta ərəzlərdə Özbəkistanda mövcud olmuş əyalətin adını əks etdirir. Ehtimal olunur ki, moqol işğalları və Teymurlun yürüşləri zamanı Müskən əyalətinin əhalisinin bir qismi Azərb -na köçürək burada məskunlaşmış, əyalətin adını da özləri ilə gətirmişdir.

Diləncilər oyk, *sada* Bərdə r-nunun Yeni Daşkənd i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsinin keçmiş Cıraqlı Qorvənd kəndindən köçmüş ailələr 1860-cı ildə xəzini torpağına məxsus *Diləncilər yeri* adlı ərəzidə saldığına görə belə adlandırılmışdır.

Diləvi or, *sada* Lənkəran r-nunun ərəzində dağ Lənkəran kəndindən c -q -də Peştoş silsiləsindədir. Hün 1662 m Etnotoponim hesab olunur.

Dilman oyk, *sada* Ağsu r-nunun Kalva i ə v -də kənd Niyaldə silsiləsinin ətəyindədir. Kənd Türkmənçay sülh müqavilə-

Dirdağ

sindən (1828-ci ildən) sonra Cənubi Azərb -nün *Dilman* mahalından kəçib gəlmiş 200 ailənin məskunlaşması nəticəsində yaranmışına görə belə adlandırılmışdır.

Dilmançay hidr, *mür* Ağsu r-nun ərəzində çay Dilman kəndinin ərəzindən axdığı üçün həmin kəndin adı ilə adlandırılmışdır.

Dindəncay hidr, *mür* Zaqatala r-nun ərəzində çay Hidronim ərəzidedi eyniadlı dağın adından yaranmışdır. *Dindi* (ərəzidedi) aşırım və zirvənin adı) və *çay* (su obyektii) komponentlərindən düzəlmüş bu hidronim "Dindi dağından axan çay" mənasındadır.

Dindədağ or, *mür* Zaqatala r-nunda dağ və dağ aşırımını Baş Qafqaz silsiləsindən keçir və Dağıstanla sərhəddə yerləşir. Hün 2318 m Bu aşırımın Muxax çayının dərəsindən keçərək Samur çayının yuxarılarına quru yol gedir. Bu əlamətinə görə tədqiqatçıların dağın adını "tinləri olan dağ" kimi izah edirlər. Əslində, oronim *din* (dincəlmək üçün yer, duserge), *-di* (-li şəklisinun variantı) və *dağ* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlib, "dincəlmək üçün yer olan dağ" deməkdir. Komidə Din, Dinyu, Vojdin coğrafi adları qeydə alınmışdır.

Dirdağ or, *mür* Cəbrayıl r-nun ərəzində dağ Araz çayının sahilindədir. Dağda Din kəndinin və qalasının qarabəliqlən qalır. Yeri əhalinin məlumatına görə, XVIII-XIX əsrlərdə Din kəndinin əhalisi Cənubi Azərb -nün Qaradağ mahalına köçmüşdür. Lakin sonralar onların bir qismi gen qayıdaqda indiki Zongilan r-nun ərəzində Dinli adı yaşayış məntəqəsinin əsasını qoymuşdur. Hazırda həmin kənd Muğanlı kəndinə birləşmişdir. Tədqiqatçıların fikrincə, toponim özündə Qafqaz Albaniyasında erkən orta ərəzlərdə mövcud olmuş Trn əyalətinin və eyniadlı qalanın, yaxud monastırın adını əks etdirir. Zongilan r-nunda, Oxçu çayının Arazda töküldüyü yerdə Tin adlı qala var. Sonralar burada salınmış kənd də qalanın adı ilə adlandırılmışdır. XIX əsrdə aid monbolordə həmin kənd Din kimi qeydə alınmışdır. Trn, Tin və Din toponimləri eyni mənşəlidir. Suriya dilindəki *deyra* (kilso, monastır; Albaniyada xristianlığa dəvətçiləri legionerlər yaymışdılar) so-

Disor

zindən olması ehtimal olunur. Morozə r-nun ərəzindədir. Dirdaba türbəsi mövcuddur. Şirvan-Abşeron memarlığına aid edilən türbə Dirdaba piri də adlanır. Türbə 1402-ci ildə qayada oyulmuş mağarada əhəngdaşından tikilmişdir. Xalqın dilində bu türbə ilə bağlı müxtəlif rəvayətlər gözir. Dirdağ və Dirdabə oronimlərin sinonim toponimləridir.

Disor oyk, *sada* Ordubad r-nunun Vənənd i ə v -də kənd Vənənd çayı sahilində, Zəngəzur silsiləsinin ətəyindədir. Kəndin adı onun ş -ində bur-bırına yaxın 300 m hündürləkdə olan və Disor adlanan iki kiçik dağın adından yaranmışdır. Oronim isə İran dillərindəki *dildo* (iki) və *sar* (baş, zirvə) sözlərindən düzəlib, "iki baş, iki zirvə" deməkdir.

Divağay oyk, *mür* Lənkəran r-nunun Qosmalıyan i ə v -də kənd Əsl adı Dibağadır. Oykönim *dib* (ətək, dağın aşağı hissəsi) və *ağac* (meşə, ağcaqlıq) komponentlərindən düzəlib, "dağ ətəyində meşə" deməkdir.

Divanlı oyk, *sada* Bərdə r-nunun Güllüçülər i ə v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Etnotoponimdir. Oykönim türkdillə *duvanlı* tayfasının adı ilə bağlıdır.

Divanahlar oyk, *sada* Füzuli r-nunun Qacar i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir. Etnotoponimdir. Qacarların *divanahlar* tirosinin adını əks etdirir.

Divaş or, *mür* Astara r-nunda dağ Təlis silsiləsinin zirvəsindədir. Hün 2013 m Təngərud çayı hövzəsində qədim vulkanik günbəzvar dağdır. Ehtimal etmək olar ki, Dibaşil oroniminin variantıdır.

Diyallı oyk, *mür* İsmayilli r-nunun cəni-adlı i ə v -də kənd Niyaldə silsiləsinin ətəyindədir. Oykönim *di* (tat "iki") və *yal* (dağ belii) komponentlərindən ibarət olub, "iki yallı belidə salınan kənd" mənasındadır. Kənd höqiqətən də iki qışa zirvəsi olan dağın ətəyindədir. Cənubi Azərb ərəzində də eyniadlı yer və vadi qeydə alınmışdır.

Diyallı hidr, *sada* İsmayilli r-nunun Diyalı kəndindən 1 km şm -q -də min bulaq Suyu soyuq, dadı acı-şardır. Bulaq *ör* adını ərəzindədir. Yerləşdiyi yaşayış məntəqəsinin adından alınmışdır.

Dizavar hidr, *sada* Abşeron r-nun ərəzində çay Tuğ çayının sağ qolu olub Sum-

Dizodağ

qəyit ərəzindən axır. Dizevar, Dizabar variantlarında da qeydə alınmışdır. Tədqiqatçıların çayın adını Xızı yaxınlığında mövcud olmuş və VII əsrdə oroblun dağıdıldığı qədim Dizavar qalasının adı ilə bağlayırlar. Toponim *diza* (qədim İran dillərində "qala") və *var* (yer, məskən) sözlərindən ibarət olub, "qala kəndi" mənasındadır.

Dizaxlı oyk, *düz* Qəbələ r-nunun cəni-adlı i ə v -də kənd Alazan-Əyriçay köçkülyindədir. Oykönim ilk dəfə Cəfərqulu xan Xoylunun 1806-cı ilə aid fərmanında qeydə alınıb. *Dizaq/Dizak* Qarabağın qədim əyalətlərindən birinə adı olmuşdur. N Gəncəvinin əsərlərində Dizaknak kəmi xatırlanır. Orta Asiya ərəzində də Dizak (Cizak) adlı şəhər var. Oykönim "Dizak məhəllindən çıxanlar, dizaxlılar məskunlaşan kənd" mənasındadır.

Dizdəni or, *mür* Lənkəran r-nun ərəzində dağ. Alaşar-Burovar silsiləsinin q yamacında zirvədir. Hün 1058 m Tədqiqatçıların fikrincə, oronim *dizdizdiz* (oğrun, gizli) və *hani* (bulaq) komponentlərindən əmələ gəlib, "gizli bulaq" mənasındadır. Bu izah dağın ətəyindəki bulağın yerni tez-tez dəyişməsi, itib yəndən üzə çıxması ilə əlaqələndirilir.

Dizə oyk, *sada* 1 Culfa r-nunun Yəyici i ə v -də kənd Düzönlikdədir. Keçmiş adı Korimqulu Dizə olmuşdur; 2 Ordubad r-nunun Vənənd i ə v -də kənd Zəngəzur silsiləsinin ətəyindədir. Keçmiş adı Cəfərxan Dizəsi olmuşdur; 3 Şorur r-nunun Cəllikənd i ə v -də kənd Arpa çayının sahilində, Şorur düzündədir. Vaxtilə Baş Dizo, Kolentər Dizo, Qoşa Dizo, Kərməqlu Dizo, Ordu Dizo coğrafi adlarının əsasını təşkil edən *diza* sözü qədim İran dillərində "divar, hasar", "məhkəmləndirilmiş şəhər", "qala divarı", "qala", "işchikam" mənalarını, bir sıra türk dillərində, o cümlədən Azərb dilinə keçərək "kənd" mənasında işləyən Oykönimlərlə əlaqəli edilən *baş Kəlmətar qoşa Kərməqlu Oruc* və s. komponentləri həmin yaşayış məntəqələrinə bir-birindən fərqləndirməyə, coğrafi məvqələrinə müəyyənləşdirməyə və vaxtilə kimo mənsəb olduğunu göstərməyə xidmət edir.

Dizodağ or, *mür* Kolhoçer r-nun ərəzində dağ. İstisu qəsbəsinin c -ş -indədir. Dizodağ oroniminin qismən tohfrə uğramış

Dodustarı

formasıdır Oronim *diza* (fars "qala") və *dağ* sözlərindən düzülüb, "qala dağ, qalası olan dağ" monasındadır

Dodustarı or. mür Lonkoran r-nunda dağ. Alaşar-Burover silsiləsinin c-ş qurtaracağında zirvədir Hün 492 m Oronim talış dilindəki *dodo* (yüksek, böyük) və azərb dilindəki *üstləri* sözünün yerli tolofüz forması olan *ustarı* komponentlərdən düzülüb, "dağların başı, üstü, zirvəsi" monasında olduğuna ehtimal etmək olar

Doquzul or. mür Qusar r-nunda sıra dağlar Baş Qafqaz silsiləsinin Tufandağ zirvəsindən ayrılıb Qusar və Qudyal çaylarının suayırıcını emolə gətirir Oronim avar dilindəki *tohruzul* sözündən olub, "zirvə, baş" deməkdir

Dolanay or. sada Şorur r-nu orazısında dağ Tədqiqatçıları oronimi "dolanbac, dolama, oyn-üyrü" monasında izah edirlər Oronim dağın relyef quruluşunu təyin edir Etnotoponim olması da mümkündür

Dolanlar oyk. sada Xocavənd r-nunun eyniadlı i o v -də kond Qarabağ silsiləsinin yamacındadır Keçmiş adı Ərgünəş (Argüneş) olmuşdur. Kond 1828-ci ildən sonra Cənubi Azərb -dan köçüb gəlmiş ailələrin Ərgünəş adlı yerdə məskunlaşması noticosında yaranmışdır Ərgünəş orazidəki dağın adıdır Dolanlar oyonkimi etnotoponim olub, XIII əsrdə moqol işğallarında iştirak etmiş *dolan* tayfasının adıdır oks etdirir Bu tayfanın adı qırğızlar və özbəklər arasında da yayılmışdır

Dolanlarçay hidr. mür Xocavənd və Cəbrayıl r-nları arasında çay Hidronim *Dolanlar* (etnotoponim) və *çay* (su hövzəsi) komponentlərdən düzülüb, orazısından əxdlığı Dolanlar kəndinin adı ilə bağlıdır

Dolu oyk. sada Astara r-nunun Polikoş i o v -də kond Dağətəyi orazidədir Yerli əhlinin dilində Dalev adlanır Tədqiqatçıları oyonkimi "zəminin hündür yerindən su axıtmaq üçün açılan yer" kimi izah edirlər, *doliv* sözü ilə əlaqələndirilərək "ağac yaprağı" monasında izah edənlor də var

Dombabino oyk. mür Zaqatala r-nunun Əli Həyramlı i o v -də kond Alazan-Çiyunçay çökəkliyindədir (Oyonkim *domba* (oyn, topa, qovsarı relyef forması) və *bina* (yaşayış

Donuzütən

montəqəsi) komponentlərdən düzülüb, "qəvsvari relyef formasına malik olan yaşayış montəqəsi" monasındadır

Dəmi hidr. sada Xocavənd r-nu orazısında çay Allı çayının sağ qoludur Suvarma üçün istifadə edilir. Azərbaycan dilinin qərb qrupu dialektlərində *damıldomu* "qısa, gödəkboy", "oyn, qozbel" mənalarında işlənir

Dəmi oyk. sada Xocavənd r-nunun eyniadlı i o v -də kond Ərazisindən əxdlığı eyniadlı çayın ayıldığı, burulduğu yerdə yerləşdiyi üçün yaşayış montəqəsi bu adı almışdır

Dondar Quşçu oyk. mür Tovuz r-nunun eyniadlı i o v -də kond Gonco-Qaxaz düzənliyindədir 1968-ci ilədək r-nun orazısında Dondar Azaflı adlı yaşayış montəqəsinin olması məlumdur Oyonkim *Dondar* (etnotoponim) və *Quşçu* (etnotoponim) komponentlərdən düzülüb, orazidəki Quşçu adlı kəndlərin bir-birindən fərqləndirmək məqsədilə belə adlandırılmışdır

Dondarlı oyk. sada. 1 Qubadlı r-nunun eyniadlı i o v -də kond Bərgüşad çayının (Bazarçay) sahilində, Bərgüşad silsiləsinin əyötündədir, 2 Tovuz r-nunun Sarıtala i o v -də kond Dağətəyi orazidədir Oyonkim qədim türkdillli *dondar* tayfasının adı ilə bağlıdır Qədim yunan müəlliflərinin məlumatına əsasən, dondarlar Şimali Qafqaz çöllərində, Azov dənizi sahillərində yaşayırmışlar Sonrakı mənbələrdə dondarların Kuban çöllərində məskon salmaları haqqında məlumat verilir Tədqiqatçıların ehtimalına görə, dondarlar hunların tərkibində Albaniyaya gələrək orada məskunlaşmışlar "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanlarında personajlardan birinin adı Doli Dondardır Qaxaz r-nunda Dondardəgi, Qubadlı r-nunda Dondardərə oronimlor do bu etnonimlə bağlıdır Türkmənistan, Özbəkistan, Qaxazistan, Türkiyə toponimiyasında da bu etnonimlə bağlı coğrafi adlara təsadüf olunur Udmurt MR-in Qlavoz r-nunda X-XII əsrlərə aid edilən şohor xarabalığı da Dondikar adlanır

Donuzütən hidr. sada Masallı r-nu orazısında min bulaqlar Vilöz çayının sağ sahilində yerləşən 22 kükrüdlü bulaqdan ibarətdir Tədqiqatçıların ehtimalına görə, hidronim keçmişdə isti bulaqlardan birinə çöl donuz

Doorçibal

nun (qəbənün) düşüb ütülməsi ilə əlaqədar yaranmışdır Əslində, hidronim bulaq suyunun hərətinin yüksəkliyini bildirir Tədqiqatçıların məlumatına görə, Azərb orazısında donuz komponentli oronimlorın sayı 300-dən artıqdır

Doorçibal or. mür Balakon r-nu orazısında dağ Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında, Balakon və Katex çaylarının suayırıcında yerləşir Hün 2041 m Dorcabala variantında da qeydə alınmışdır Azərb. dilinin dialektlərində *dor* "yuxarı baş", "dudək", *dorbaldorcabala* "camışın ikiillik balası" mənalarında işlənir Bütün hallarda oronim "yuxarı baş, zirvə" mənası ilə bağlıdır

Dostalı oyk. sada Cəlilabəd r-nunun Bayxanlı i o v -də kond Dağətəyi orazidədir Oronim yaşayış montəqəsinin osasını qoymuş *dostalı* noslinin adı ilə bağlıdır Etnotoponimdir

Dostluq oyk. sada. Xaçmaz r-nunun Müqtədər i o v -də qəsbə. Samur-Dovəqi ovalığında 1965-ci ildə 6 nömrəli bəliq vətəgəsi yanında salınmış və rəmzi olaraq belə adlandırılmışdır

Dəstubuozu or. mür Sumqayıt şəhəri orazısında dağ Sumqayıt çayından sağdər Hün 473 m Tədqiqatçıları oronimi *Dəstu* (şəxs adı) və *bəzi* (topo) sözlərinin birləşməsi hesab edir, "Dəstu topəsi" kimi izah edirlər Dilimizdə coğrafi termin kimi "bitkisiz saho, yovsarlıq, boş görünən yer" monasında *hoz* sözü də işlənmişdir

Doşlu oyk. düz Cəbrayıl r-nunun Bayand i o v -də kond Dağətəyi orazidədir Yerli əhlinin verdiyi məlumata görə, vaxtilə Cənubi Azərb -dan gəlmiş Doşu və Şoyboy adlı iki qardaş burada məskunlaşaraq indiki Doşlu və Şoyboy yaşayış montəqəlorinin osasını qoymuşlar Oyonkim *Doşu* (şə x) və *-lu* (mənsub şəx -si) komponentlərdən düzülüb, "Doşuya məxsus kond, doşulular" deməkdir

Dəvralı oyk. düz Daşkəon r-nunun Qabaqtopo i o v -də kond Qabaqtopo çayının sahilində, dağətəyi orazidədir Azərb dilinin qərb qrupu dialektlərində *dəvralıtovraltıvr*, "özləri "topa", "yuxarı", "baş" mənalarında işlənir Oyonkim "topoli" monasında olub Qabaqtopo coğrafi adı ilə bağlıdır

Dördlər

Dovşanlı oyk. sada Kolbəcər r-nunun eyniadlı i o v -də kond Xaçın çayının sahilində, Qarabağ silsiləsinin əyötündədir XIX əsrdə bu kondə yerləşmiş ermənilər onun adını dəyişib Araçadör (ayrı dərəsi) kimi rəsmiləşdirmişdilər 1917-ci ildə Dovşanlı altı qışlaqlı olan böyük kond kimi qeydə alınmışdır Güman etmək olar ki, bu coğrafi ad *dovşanlı* noslinin adı ilə bağlı olub, etnotoponimdir 1992-ci ildə kondin keçmiş adı yenidən bərpa edildi *Dovşan* komponentli coğrafi adlar ümumtürk toponimiyasında, o cümlədən Qafqazda geniş yayılmışdır Dovşan dağı (Qobəlo), Dovşan düzü (Şəki r-nunun Orta Zeytici kəndi), Dovşan dərəsi (Qobəlo, Zəngilan, Laçın və Masallı), Dovşan yaylağı (Ağsu), Dovşan topəsi (Aşğeron, İmişli, Godobəy), Dovşanlı (Türkiyə), Dovşanlı (Ermənistan) və s

Dozular oyk. sada Xənar r-nunun Çaylı i o v -də kond Kürəkçayın sahilində, dağətəyi orazidədir Keçmiş adı Birgöz Dozular olmuşdur XIX əsrdə əsonodlörə Yeliza-voipol (Gonco) qəzasında *Birgözdozular* adlı maldar elatın adı çəkilir Oyonkim monşoco solulu tayfasının tirolorından bir olan *dozuların* adını oks etdirir

Dönük Qırıqlı oyk. mür Tovuz r-nunun eyniadlı i o v -də kond Gonco-Qaxaz düzənliyindədir Yerli əhlinin verdiyi məlumata görə, yaşayış montəqəsinin XVIII əsrin axırlarında Düz Qırıqlı kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar Oronimin ikinci komponenti (*qırıqlı*) oğuz tayfalarından birinin adı ilə bağlıdır *Dönük* komponenti isə düz sözünün qarşılığı kimi "öks torəf" və ya qədim dilimizin dil vahidi olan *tanuq* sözünün ifadə etdiyi "dik" mənası ilə əlaqələndir 1917-ci ildə həmin komponent Danuk variantında qeydə alınmışdır

Dördçinar oyk. sada Füzuli r-nunun Hərdiz i o v -də kond Kondolonçayın sahilində, düzənlikdədir Kond ovqolları dörd uca çinar ağacı olan orazidə salındığı üçün belə adlandırılmışdır 1917-ci ildə r-nun orazısında Dördçinar Qazev və Dördçinar Uğutlü adlı iki yaşayış montəqəsi qeydə alınmışdır

Dördlər oyk. sada 1 Godobəy r-nunun İsalı i o v -də kond Axtınca çayının sahilində,

Dördtəpə

Şahdağ silsiləsinin etoyindədir Yerli əhəlin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsi dörd qardaş (Sadiq bəy, Cəlal bəy, Ali bəy, Əmiraslan ağa) məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. 2 Neftçala r-nunun Xol-qarabaqca i o v -də kənd. Salyan düzündədir; 3 Neftçala r-nunun Boyat i o v -də kənd. Salyan düzündədir XIX əsrdə Xolqarabaqca kəndindən çıxmış bir qrup ailənin həmin kəndə məxsus pay torpağında məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Məskunlaşmış ailələr Mehdi, Zeynal, Kəlbəli Nəcəf və Xansuvar adı dörd qardaş məxsus olduğuna görə yaşayış məntəqəsi belə adlandırılmışdır. Oykoniim etnotoponim olması da mümkündür Tataristanda Dürt Öylə, Kırında Dört, Dört Sakal və b. coğrafi adlar qeydə alınmışdır.

Dördtəpə or. mür Ağdam r-nunun Cava-hirli kəndi yaxınlığında yüksəklik Hün 301 m Dağ onu əhatə edən təpələrin sayına görə Dördtəpə adlandırılmışdır.

Dördüncü Barak oyk. mür Ağcabədi r-nu ərazisində kond Yuxarı Qarabağ kəna-lından bir qədər aralı, Mül düzündədir Oykoniim *dördüncü* və *barak* (taxtadan tikilmiş ev) komponentlərdən düzəlib Sovet hakimiyyəti illərində yaranmış Budetika tipli oykoniimlərdəndir.

Dövlətlibəyli oyk. düz Cəlilabədi r-nunun Kürdlər i o v -də kənd Dağotəyi ərazi-dədir Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə maldarlıq məşğul olmuş, sahibkar *Dövlətli* bəyə məxsus ailələr saldıqları üçün belə adlandırılmışdır "Dövlətlibəyə məxsus olan-lar" deməkdir.

Dövlətیارlı oyk. sada Füzuli r-nunun cənubunda i o v -də kənd Kəndolənçayın (Arazın sol qolu) sahilində, Qarabağ silsiləsinin etoyindədir Kəndi *dövlətیارlı* nosindən olan ailələr saldığı üçün belə adlandırılmışdır Etnotoponimdir.

Dərmon b a x Heyvalı

Dulyamçay hidr. mür Masallı r-nu ərazisində çay Dulyam hidroniminin variantıdır Hidronim *Dulyam* dağının adından və çay komponentindən düzəlməmişdir.

Dunay oyk. sada Xaçmaz r-nunun Nabran i o v -də kənd Avropanın ikinci böyük

Duvanni

çayı olan Dunay çayının adı ilə adlandırılmışdır Coğrafi ad Sovet hakimiyyəti illərində rəmzi olaraq verilmiş adlardan olub, 1960-cı illərdən məlumdur Bəzən Duray variantında da qeydə alınmışdır.

Durandağ or. mür Qobustanda dağ Pirsəat çayının aşağı axarından solda yerləşir Hün. 308 m *Duran* (dik) və *dağ* (müsbət relyef forması) komponentlərdən düzəlməmişdir onunun toponimiyadakı Dıkdaz oronimlərinin sinonimidir.

Durqaç oyk. sada Lerik r-nunun Şingə-dulan i o v -də kənd Alaşa çayının sahilində, Burovar silsiləsinin etoyindədir Bəzi tədqiqatçılar bu oykoniimi Dügön toponimünün təhrif forması hesab edər, *düg* (Zərdüştdininin təvoq davamçılına verilən ad) və *on* (comlik bildiren şəx) komponentlərinə əylənərək izah edirlər Əslində, bu coğrafi ad həmin ərazi üçün yad olmayan *dolanıdulan* tayfa adı ilə bağlı etnotoponimdir.

Durovdağ or. mür Cənub-Şərqi Şirvan düzündün c hissəsində fəaliyyətdə olan palçıq vulkanıdır Hün 30 m Oronim *durov* (dibinə palçıq çökmüş) və *dağ* (müsbət relyef forması) komponentlərdən düzəlib, "dibinə palçıq çökmüş, eteyinə palçıq axmış dağ" mənasındadır.

Durubahar or. sada Kəlbəcər r-nunda dağ Dağın etəklərində çox vaxt gül-çiçək olduğu üçün, "təmiz bahar, yaz" mənası bu adı almışdır.

Duruca hidr. düz 1 Qobələ r-nu ərazisində çay Dəmiraparan çayının sağ qoludur. Suvarma üçün istifadə edilir Hidronim Duruğa variantında da qeydə alınmışdır; 2 Şuxu r-nu ərazisində çay Əyriçayın sağ qoludur. 3 Qax r-nu ərazisində çay *Duru* (saf, şoffat) və *-ca* (şiddətləndirmə bildiri) komponentlərdən düzəlib hidronim "suyu şoffat olan çay" mənasındadır.

Duruca or. sada Oğuz r-nu ərazisində dağ Oronim ərazisindən axan Duruca çayının adı ilə adlandırılmışdır Durucaçay variantında da qeydə alınmışdır.

Duvanni or. sada Xəzər dənizində, Bakı arxipelaqında ada Səngəçal burmandan şə-dədir Vulkan mənsəli yüksəkliyin hündürlüyü 45 m -dir Zənbil adası da adlanır

Duvanni

Oronim orta əsrlərdə qıpçaqların tərkibində Azərb -na gəlmiş türkdilli *duvan* tayfasının adıdır əks etdirir İndiki Qobustan qəsbəsinin adı da əvvəllər Duvanni (Duvan) olmuşdur Etonim Qərbi Sibir, Monqolustan, Altay, Qazaxistan, Qırğızistan, Özbəkistan, Kırım toponimiyasında çox geniş ərealdə yayılmışdır.

Duvanni b a x Qobustan

Duvanyan oyk. mür İsmayilli r-nunun Axan i o v -də kənd Girdiman çayının sahilində, Qəbədənin şm -q hissəsindədir Oronim tat dilindəki *duvar* (yoxuş, yamac) və *-an* (yer) komponentlərdən düzəlib, "yoxuşlu yer, maili yer" mənasındadır Coğrafi ad obyektin relyefi haqqında məlumat verir.

Duzan or. sada Şamaxı r-nu ərazisində dağ. Qozluçayla Çigil çayının suayrıcısıdır Hün 1238 m Əsl adı Böyük Düzəndağdır. Dağa səthi düz, hamar olduğuna görə belə ad verilmişdir.

Duzdağ or. mür 1. Babək r-nu ərazisində dağ. Zəngəzur silsiləsinin dağotəklərində yerləşir Hün 1173 m Bu dağda böyük duz yataqları var Arxeoloji materiallar burada hələ e 1 minilliyin əvvəllərində duz çıxardığını göstərir Dağın adı buradakı duz yataqları ilə əlaqədar yaranmışdır; 2 Salyan r-nu ərazisində püskürən palçıq vulkanı Kür çayının sağ sahilindədir Hün 12 m Adını ərazidəki cənubdağı gəldən almışdır; 3 Yevlax r-nu ərazisində dağ Bir neçə alçaq, hamar, çox aşınılmış yüksəkliklərdir Hün 275 m Bəzi odobiyatlarında Duzdağ variantında verilməmişdir Dağın otafı düməğ şoran torpaqdır Yerli əhəlin verdiyi məlumata görə, keçmişdə həmin torpağın şoran üzünü yığır və xüsusi üsulla duz öldürülür Buna görə də dağ Duzdağ adlandırılmışdır.

Duzdağ oyk. sada Yevlax r-nunun Nəmetabədi i o v -də qəsbə Düzənlidədir 1924-cü ildə salınmış bu qəsbədəki ilk müvəqqəti evlər neft kəşfiyyatı döstəsinə məxsus olmuşdur Sonralar burada yerləşən 8 nömrəli sovxozun malikanəsi ocaşında abad yaşayış məntəqəsi yaranmışdır 1965-ci ildən qəsbə yaxınlığındakı Duzdağın adı ilə adlandırılmışdır.

Duzdağ hidr. duz Salyan r-nu ərazisində şor göl Gölün otafı ağ şoran torpaq ortığı-

Düldül

dən ibarətdir *Duzdağ* "duzlu, duzlaq, şor" mənası *Duzlaq* coğrafi adının yerli tələffüz formasıdır.

Duzluxmaz hidr. mür Ağdaş r-nunun c -unda axarı olmayan göldür Hidronim *duzlu* (şor sulu) və *axmaz* (axarı olmayan göl) komponentlərdən düzəlib, "suyu şor axarsız göl" deməkdir.

Dübdüli oyk. mür Bakı şəhəri Əzizbəyov r-nunun Zire qəsbə i o v -də qəsbə Keçmiş adı Təkişlaq olmuşdur Adını ərazidəki cənubdağı yerdən almışdır Oykoniim tat dilindəki *dü* (iki) və *bəndi* (sədd, bağlanmış yer, qarşısı alınmış yer) komponentlərdən düzəlib, "iki sədd" deməkdir.

Dübir hidr. mür Lerik r-nu ərazisində çay Lənkaran çayının sağ qoludur Hidronim təlş dilindəki *dü* (iki) və *bir* (kəsik, yarıq) sözlərdən düzəlib, "iki yatağı olan çay" mənasındadır.

Dübrar or. mür Xızı r-nunun Altıtağ kəndinin şm -q hissəsində, Baş Qafqaz silsiləsinin iki çıxıntudan ibarət zirvəsidir Hün 2209 m Bu zirvə şə -ə doğru getdikcə qollara ayrılır. Oronim tat dilindəki *dü* (iki) və *brar* (qardaş) sözlərdən düzəlib, "iki qardaş" mənasındadır Zirvənin qoşa çıxıntısı bəzən bənzədirdi üçün belə adlandırılmışdır.

Dübrar hidr. sada Xızı r-nu ərazisində çay Qızılcayın sağ qoludur Çay öz adı ərazisindən axdığı Dübrar dağından almışdır.

Düdəngə oyk. mür Şərir r-nunun Cəlil-kənd i o v -də kənd Arzobuy düzənlikdədir Oykoniim İran dilindəndəki *dü* (iki) və *dəngə* (məhəllə, səhərn hissəsi) sözlərdən düzəlib, "iki məhəlləli kənd" mənasındadır.

Düdükkü oyk. sada Xocavənd r-nunun Edilli i o v -də kənd Qarabağ silsiləsinin etoyindədir Keçmiş adı Qələbət olmuşdur Yerli əhəlin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsində *düdükkü* noslinə məxsus ailələr məskunlaşdığı üçün belə adlandırılmışdır.

Dükənlər oyk. sada Şuşa r-nunun Xolfoli i o v -də kənd Dağlıq ərazidədir Yerli əhəlin verdiyi məlumata görə, vaxtılı yaşayış məntəqəsində bir neçə dükən olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Düldül or. sada Şəmkir r-nu ərazisində dağ Hün 975 m Dağın adı oradakı at ay-a

Dülyam

ğının izinə oxşayan daşı və həmin daşın guya Həzrət Əlinin Duldül atının izi olması inamı ilə əlaqədardır

Dülyam or. mür Lerik r-nu ərazisində dağ Oronim talış dilindəki *dü* (iki) və *lyam* (yaylaq) komponentlərdən düzəlib, "iki yaylaq" mənasındadır

Dünyamalılar oyk. sadə Beyləqan r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Mil düzündədir Yaşayış məntəqəsi Mil düzündə yayılmış xələc tayfasının *dünyamalılar* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Kəndin keçmiş adı da Xələc olmuşdur

Dürrüey oyk. mür Astarə r-nunun Pəlikəş i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Talışca Dıryə kimi tələffüz olunur Tədqiqatçıların fikrincə, bu oykonim talış dilindəki *dü* (iki) və *ryə* (yol, çıxır) sözlərindən ibarət olub, "iki yol ayrıncında salınmış kənd" mənasındadır

Düyyəl oyk. sadə 1 Tərtər r-nunun Səhəbəbad i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir; 2 Şəmkır r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Zəyəm çayının (Kürün qolu) sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir Oykonim oğuzların *dügar/düyar* tayfasının adıdır əks etdirir Səlcuq oğuzlarının yürüşlərində fəal iştirak etmiş *düyarların* adı Türkiyə və Türkmənistan toponimiyasında da əks olunmuşdur

Düylün oyk. mür Ordubad r-nunun Aza i ə v -də kənd Düylün çayının (Arazın qolu) sahilində, dağətəyi ərazidədir XIX əsrin ortalarında burada Düylün və Düylündizə adlı iki kənd vardı Düylündizə kəndi hazırda Dıza adı ilə mövcuddur Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim *dü* (fars "iki") və *Gilan* komponentlərindən ibarət olmalıdır Ehtimal ki, kəndin əhalisi Gilandan gəlmişdir Ordubadın 20 km -liyində Xarabacılan (yerli əhali Xarabacılan adlandırır) adlı xarabalıq var Arazın sol qollarından biri Düylün, digər Gilan adlanır

Düylün hidr. sadə Ordubad r-nunda çay Arazın sol qoludur Mənbəyini Zəngəzur silsiləsinin c -q yamaclarından (2400 m hündürlükdən) alır Aşağı hissəsində suvarma üçün istifadə edilir Düylün kəndinin yaxınlığından axdığı üçün belə adlandırılmışdır

Düzdağ

Düz Bilici oyk. mür Dəveçi r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Dəveçi çayının sahilində, Yan silsiləsinin (Böyük Qafqaz) etəyindədir Yaşayış məntəqəsi vaxtilə Quba xanı Fətəli xanın Qarabağdan köçürüb gətirdiyi kəngərlilərin *bilici* tayfasının məskunlaşdığı kəndlərdədir Kənd düzənlik sahədə yerləşdiyindən və eyniadlı digər kənd (Dağ Bilici) adından fərqləndirmək üçün belə adlandırılmışdır

Düz Cırdaxan oyk. mür Tovuz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir R-nun ərazisində Cırdaxan adlı iki kəndi fərqləndirmək üçün Əsrnk çayının sahilindəki kənd Əsrnk Cırdaxan, düzənlikdəki kənd isə Düz Cırdaxan adlandırılmışdır

Düz Qırıqlı oyk. mür Tovuz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir Oykonim *düz* və *Qırıqlı* (oğuz tayfalarından biri olan *qırıqların* adı) əks etdirən etnotoponim) komponentlərindən düzəlib Kənd düzənlikdə salındığına görə və Döndük Qırıqlı kəndindən fərqləndirmək məqsədilə belə adlandırılmışdır

Düz Rəsullu oyk. mür Gədəbəy r-nunun Çay Rəsullu i ə v -də kənd Kiçik Qafqaz dağlarının şm yamacındadır Oykonim *düz* və *Rəsullu* (r-nun ərazisində məskunlaşmış rəsullu nəslinin adı) əks etdirən etnotoponim) komponentlərindən düzəlib, "düzənlikdə salınmış Rəsullu kəndi" mənasındadır Toponimin birinci komponenti kəndin relyefini təyin etməklə onu ərazidəki Çay Rəsullu kəndindən fərqləndirməyə xidmət edir

Düzağa or. sadə Xocavənd r-nunun şm hissəsində, Xocavənd və Xocalı r-nlarının sərhədi boyunca uzanan dağ silsiləsi Ən hündür zirvəsi 1397 m -dir Oronimin Qarabağın qədim Düzaq mahalının adından olduğu ehtimal edilir

Düzbilici hidr. sadə Salyan r-nu ərazisində min bulaqlar Düzbilici kəndindən c və ş -də iki qrup bulaqdır Suyu soyuqdur Hidronim eyniadlı kəndin adından yaranmışdır

Düzdağ or. mür Şurur-nu ərazisində dağ Dağın sothi hamar olduğu üçün bu adı almışdır

Düzənlik

Düzənlik oyk. sadə Salyan r-nunun Qarabala i ə v -də qəsəbə Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsi 1 nömrəli sovxozun 6-cı şöbəsinin malikanəsi əsasında yaranmışdır Qəsəbə düzənlik ərazidə yerləşdiyinə görə belə adlandırılmışdır

Düzqışlaq oyk. mür Ağstafa r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir Keçmişdə Kor Xələfəli de adlanırdı. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə xələfli nəslinin Düzqışlaq adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oykonim *düz* (düzənlik) və *qışlaq* komponentlərindən düzəlib, "düzənlikdə yerləşən qışlaq" mənasındadır və ərazidəki Köhnəqışlaq kəndindən fərqləndirmək məqsədilə belə adlandırılmışdır

Düzzyurd oyk. mür Gədəbəy r-nunun Dəyə Qarabulaq i ə v -də kənd Gədəbəy çayının sahilində, Başkənd-Dəstəfur çökəkli-

Dzerjinovka

liyindədir Yaşayış məntəqəsi XX əsrin əvvəllərində həmin r-ndakı Gərgər (esli Qarqar) kəndindən köçüb gəlmiş huyudumlu və qırdanlı nəsilərinə mənsub ailələr *Düzzyurd* adı ərazidə salmışlar Coğrafi ad obyektli relyef cəhətdən təyin edir

Dzerjinovka oyk. sadə Şamaxı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Keçmiş adı Cabanı olmuşdur Kənd Cabanı yaylasının yamacında yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır XIX əsrin 30-cu illərində burada Rusiyadan gələn rus ailələri məskunlaşmış, rəsmən Nikolayevsk adlandırılsa da, yerli əhali arasında Rus Cabanısı kimi tanınmışdır Sovet hakimiyyəti illərində dövlət və partiya xadimi F E Dzerjinskiyin (1877-1926) şərəfinə belə adlandırılmışdır Memorial toponimdir

Ee

Eçarə oyk. *sədə* Cəlilabad r-nunun Kürd-ler i ə v -də kənd Burovar silsilesinin şm -ş östəyindədir Tədqiqatçılar bu oykonımı "üzü-şağı yol" mənasında izah edirlər

Edillif oyk. *sədə* Xocavənd r-nunun Edilli i ə v -də kənd Qarabağ silsilesinin c -ş östəyindədir Etnotopimdir Toponim qırğızla-rın *edilli* tayfa adını özündə əks etdirir Xə-zərlərin üç paytaxt şəhərindən birinin adı İdil, Volqa çayının keçmiş adlarından biri İtil olmuşdur. Hal-hazırda Türkiyənin Qars əyaletində Edilli adlanan kənd mövcuddur

Edişə oyk. *sədə* 1 Cəlilabad r-nunun Hovuzbulağı i ə v -də kənd Burovar silsilesinin östəyindədir; 2 Xocavənd r-nunun Xo-cavənd i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisində Etnotopimdir Keçən əsrdə Şimali Qaf-qazda Edişə adlı dörd kənd qeydə alınmışdır Edişə adı tayfanın XII-XIII əsrlərdə qıpçaqların tərkibində Şimali Qafqazdan Azərb.-na gəlmələri ehtimal olunur XIX əsrdə Qars əyalətində Edişə adlı yaşayış məntəqəsi olmuşdur Gürcüstan ərazisindəki Edişə topo-nimi də bu etnonimlə bağlıdır

Egeryurd or. mür. Kəlbəcər r-nunu ərazi-sində dağ Hün 2167 m Oronim haqqında tədqiqatçıların bir qismi xalq etimologiya-sına əsaslanaraq belə ehtimal edirlər ki, dağ uzaqdan ad yəhərnə oxşadığına görə Yəhər-dəq adlanmış, rüsdilli xəntələrdə isə təhrif olunaraq Egeryurd kimi qeydə alınmışdır Tədqiqatçıların digər qismi isə bu fikirdədir ki, toponim qədim türk dillərindəki *eger* (yayda cv heyvanlarının saxlandığı düşərgə) və *yurd* komponentlərindən düzəlib, elatların yaylaq yurdları ilə bağlı yaranmış coğrafi ad-lardandır

Elabə oyk. *mür* Ağsu r-nunun Gürcü-van i ə v -də kənd Gürcüvan platosundadır Oykonim *el* və *abad* komponentlərindən düzəlib, "el yurdu" mənasındadır

Eldar or. düz Samux r-nu ərazisində dağ Ellor adı ilə paralel işlənir Monası "elli, ellon olan" deməkdir Acaristanda Ellor, Ermonistanda Ellor, Elli coğrafi obyektin qeydə alınmışdır

Eldarçöl or. mür Azərb -də (Xanlar r-nu) və Gürcüstanda çöl Mingəçevir su anbarın-dan şm -q -də Qabırn (lon) və Qanix (Ala-zan) çaylarının aşağı axarında yerləşir Q his-səsi Gürcüstan ərazisinə daxildir Qış otaqlar-ı kimi istifadə edilir. Çöl öz adını ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır

Eldəydaş or. mür Törtər r-nu ərazisində dağ Murovdağ silsilesindədir Hün 2150 m Elbəydaş variantında da qeydə alınmışdır Tədqiqatçıların ehtimalına görə, dağ Elbəy adı şəxsin yurd yeri olduğundan belə adlan-dırılmışdır Oronim *el* (camaat, kökü bir ne-sildən olan əhali qrupu, regional əhali), *-dək* (gəzdek, güzdek tipli terminlərdə olduğu kimi *-laq/-lıq* şəkilçisinə uyğundur) və *daş* (bu-rada "dağ, qaya") komponentlərindən düzə-lib, "elin cəmleşdiyi dağ", "yaylaq yurdu" mənasındadır Qazaxıstanda Eltay, Krımda Eltok, Elteg toponimləri qeydə alınmışdır

Elgədik or. mür İsmayilli r-nu ərazisində dağ Oronim *el* (camaat) və *gədik* (hündür dağlar arasında yol, dağ keçidi, aşırım) kom-ponentlərindən düzəlib, "dağlar arasından, aşırımdan keçən el yolu" və ya "el yolunun üstündə olan dağ keçidi" deməkdir

Ellicə or. düz Xocavənd r-nu ərazisində dağ. Tədqiqatçıların fikrincə, oronim qismən təhrifə uğramış Ellice coğrafi adıdır Keç-mişdə burada maldarlıqla məşğul olmuş el-lərə məxsus yaylaqlar yerləşdiyi üçün dağ belə adlandırılmışdır Toponim *el* (camaat) *-li* (varlıq, mənsubluq bildirən şəx) və *-ca* (burada bolluq bildirir) komponentlərindən düzəlib, "ellərin yurdu", "ellərə aid yurd" mənasındadır

Elləroyuğu or. mür Tovuz r-nu ərazi-sində dağ Ceyrançöldə, Kür və Qabırn (lon) çayları arasındadır Hün 610 m Tədqiqatçı-lara görə, oronim *Eldaroyuğu* adının təhrif olunmuş formasıdır Dağ oradakı nadir eldar şamı ağacının bitməsi ilə moğhurdur *Oyuq* komponentini tədqiqatçılar "sorbodə qoyul-muş nişangah" mənasında izah edirlər Dağ heqiqətən də Azərb -la Gürcüstanın sorbo-dində tobitin yaratdığı dik qoyulmuş nişan-gahdır

Elvar or. mür Xanlar r-nunda dağ Gonco çayından sağ tərəfdə yerləşir Hün 1251 m

Elyasahlılar

Keçmişdə yaylaq yeri olmuşdur Oronim *el* (camaat) və *var* (burada "yer, məskən") söz-lərindən düzəlib, "el-obanın məskəni", "elin cəm olduğu, yığıldığı yer" mənasındadır

Elyasahlılar oyk. *sədə* Kəlbəcər r-nunun Seyidilər i ə v -də kənd Murovdağ silsilesi-nin östəyindədir Yerli əhalinin dilində Ellə-zahlılar variantında işlənən bu oykonim haq-qında belə ehtimal edilir ki, Elyasalı (Elləzalı) adlı bir şəxs XIX əsrdə indiki Gədəbəy r-nu-nun Arıqdam kəndindən gələrək Güneydəmi adlanan bu yerdə kəndin bünövrəsini qoymuşdur Kənd də onun adı ilə adlanmışdır 1917-ci ildə kəndin adı Elləzallılar variantında qeydə alınmışdır Qeyd edək ki, qazax tay-falarının içərisində *elləzalı* nəslinin adına təsadüf edilir Gürcüstanın Bolnisi r-nunda keçmiş El kəndinin 1948-ci ildən adı Elias Səpeli adlandır Oykonim bütün hallarda etno-toponimdir

Emir oyk. *sədə* Gədəbəy r-nunun Poladlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisində Bəzən Əmir variantında qeydə alınmışdır Oykonim *eymur* tayfasının adı ilə bağlıdır, etnotopo-nimdir

Engətskənd b a x İrmaşi

Enli or. düz Goranboy r-nu ərazisində dağ Dağ üzərindəki fərqləndirici əlamətə görə belə adlandırılmışdır Azərb dilinin qrupu dialektlərində *en* "nişan, mənsir, işarə" mənasında işlənir və heyvanların qu-laqlarına vurulan *damğaya* deyilir Oronim "damğalı dağ" mənasındadır Qazaxıstanda Enbek, Mari Respublikasının Şəmrüşen r-nunda Entral toponimləri qeydə alınmışdır

Erkeç/Erkeç oyk. *sədə* Goranboy r-nu-nun eyniadlı i ə v -də kənd Murovdağ silsilesinin östəyindədir Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim türk dillərindəki *erkeç/arsac* (dağın yamacı, östəyi) sözünün fonetik şəklə olub, "dağ yamacında, arxədə salınmış kənd" mənasındadır Azərb dilinin dialektlərində sürünlü qabaqgını çəkən yaşıl çrək keçiyə də *erkeç* deyilir

Ermeni Borisi b a x Borü

Esurql or. sədə Dovoçei r-nunda Gilgil-çayın sağ sahilində zirvədir Hün 1420 m Oronim, güman ki, dilimizin qədim dil vəhd-lərindən sayılan *esuruk/əsrük* sözünün fonc-

Eymur

tik variantıdır və "qızgın, coşqun, azgın" mə-nalarındadır

Eşlə oyk. *sədə* Lənkəran r-nunun Rvo i ə v -də kənd Lənkəran çayının sahilində, Taliş dağlarının östəyindədir 1917-ci ildə Ağla variantında qeydə alınmışdır Tədqiqatçıların ehtimalına görə, *əşlə/əşlə* nəsil, tayfa adıdır

Eşşəkmeşdən or. mür Zəngəzur silsilesində dağ aşırım Qazaran -nın Ordubad r-nu ilə Ermənistanın Aqazan r-nu ərazisində sərhəd təşkil edir Keçmişdə maldar elatların yaylaq kimi istifadə eddikləri aşırımın üstü meydanı xatırladan böyük hamar sahədən ibarətdir Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, yaylağa gələnlərin çoxu heyvanlarını əsasən eşşək təşkil etdiyi üçün aşırım belə adlandırılır Eşşəkləri adətən müəyyən mü-dətə burada dincə buraxırdılar və həmin ərazi-yə də Eşşəkmeşdəmi deyirdilər Oronim burada bitən *əşşəkotu* adlı yabanı bitki ilə də bağlı ola bilər

Etkilər or. sədə Quba r-nu ərazisində dağ Əsil adının Yeddilər olduğu söylenilir Dey-nənlərə görə, dağ öz adını vaxtilə oradakı sitayış yen olan Yeddilər piyının adından almışdır

Evoğlu oyk. *sədə* 1 Ağdam r-nunun Qa-radağlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir; 2 Törtər r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Etnotopimdir Səlcuq oğuzlarının *iva/yivə* tayfa adından və etnonim yaranıcılığında iştirak edən *oğlu* (nosli) kom-ponentindən ibarətdir 1823-cü ilə aid bir sonədə yalnız Ağdam r-nundakı Evoğlu kəndinin adı çəkilir və bildirilir ki, bu nosil Qaradağlı tayfasına mənsubdur Qaradağlı-lar iso kongorilərin qaraxanlı tayfasının bir qoludur Bu sonədə osason məlum olur ki, Törtər r-nundakı Evoğlu kəndini sonralar Ağdamın eyniadlı kəndindən köçmüş ailələr salmışlar Vaxtilə qızılbaşlar, sonralar iso şahsevən tayfa birləşməsinə daxil olan *evog-lular* Sofovilər dövlətinin siyasi və ictimai həyatında müəyyən rol oynamışlar Odur ki, hazırda Cənubi Azərb -nin Xoy yəhristan-ında 32 kəndi əhatə edən Evoğlu dehistanı mövcuddur

Eymur oyl. *sədə* Ağdaş r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində. Şir-an

düzündü. Oykonom türkdilli *eymur* tayfasının adı ile bağlıdır. Etnotoponimdir. *Eymur-lar* və ya *emirlər/imirlər* XII əsrdə səlcuq yürüşlərində fəal iştirak etmiş, Səfəvilər dövlətinin ictimai və siyasi həyatında müəyyən rol oynamışlar. Gədəbəy r-nunda yaşayan cümrlər (emurlor) adı ilə bağlı Emir çayı, Emir kəndi, Emir Bozdağı və s. coğrafi adlara rast gəlmək mümkündür.

Eynalı oyk. *sada* Ağstafa r-nunun Kəcəsgər i ə v -də kənd Hesensu çayının sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Oykonom *inalı* etnoniminin təhrif olunmuş formasıdır və özündə XII-XIII əsrlərdə Kiçik Asiyada yaranmış *inalı* (Səlcuq İbrahim İnalın adındandır) tayfasının adını əks etdirir. Etnotoponimdir.

Eynaltaxta or. *mür* Daşkəsən r-nu ərazisində dağ. Şahdağ silsiləsindən ayrılan qoldur. Gəncə çayı ilə Dəstəfur çayının suayrıcındadır. Yay otlaqları kimi istifadə olunur. Beynəlxalq variantında da qeydə alınmışdır. Tədqiqatçılar oronimi *Eynal* (ş a) və *taxta* (dağlıq ərazidə düz yer) sözlərinin birləşməsi kimi "Eynalın yaylaq yurdu" mənasında izah edirlər. Əslində, oronim *eynallı/inalı* tayfa adı ilə bağlı olub, "inalılılara məxsus yaylaq yurdu" deməkdir. Etnotoponimdir.

Eynılulaq oyk. *sada* Siyozən r-nunun Ağdaş i ə v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığındadır. Kənd adını ərazidəki cəniadlı bulaqlardan almışdır. Hidronim iso *eyni* (or "göz, çəşmə") və *bulaq* (azərb "çəşmə, qaynaq") komponentlərindən düzəlib, "gözlü bulaq" deməkdir.

Eyvazlılar oyk. *sada* 1 Beyloğan r-nunun cəniadlı i ə v -də kənd Mil düzündədir, 2 Goranboy r-nunun Cinli Bolusu i ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Bozi ədəbiyyatlarda səhvən Eyvazlılar variantında qeydə alınmışdır. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin XIX əsrin axırlarında indiki Qazax r-nunun ərazisindən gəl-

miş Eyvazlı adlı şəxs səldığına görə belə adlandırılmışdır. Lakin qazax tayfalarının bir qolu olan *eyvazlılar* (yerli tələffüz formasında *ayvazlılar*) Qazax r-nunun Xanlıqlar kəndində bu gün də yaşamaqdadır. Oykonom etnotoponim olub, *eyvazlılar* nəslinin adıdır. Əks etdirir. 1933-cü ildə Qaradonlu (İmişli) r-nu ərazisində də Eyvazlılar adlı kənd qeydə alınmışdır.

Eyvazxanbeyli oyk. *sada* Ağdam r-nunun Maqsudlu i ə v -də kənd Dağotayı ərazisindədir. 1835-ci ildə Ərəb Eyvazxan adı ilə qeydə alınmışdır. Eyvazxan yerli bəylərdən Məmmədخانbəy oğlu olmuşdur (hazırda kənddəki nosillərdən bir məmmədخانbəyli adlanır). 1826-cı ildə İrana qaçan Eyvazxan sonralar geri qayıtmış və çar hökuməti ona məxsus olan Şəlvə, Tөрmөkü, Əliməmməd kəndlərini, İsaq Penah Sarkar köçünü yenidən özünə qayıtmışdır. Bundan sonra kənd Eyvazxanbeyli ("Eyvazxan bəyə məxsus kənd" mənasında) adlandırılmışdır.

Eyvazkəndi or. *sada* Masallı r-nunun ərazisində dağ. Alaşar-Burovar silsiləsinin ş. yamacındadır. Hün 485 m. Dağın adını yaxınlıqdakı cəniadlı meşənin adı ilə bağlayan tədqiqatçıların ehtimalına görə, Eyvaz adlı bir şəxs meşəni kəşib təmizlədiyindən meşə belə adlandırılmışdır. Əslində Eyvazkəndi oronimi eyvazuşağı, eyvazuşulları etnoniminin sinonimi olan *eyvazkəndi* (*eyvazın* törəməsi) nəslinin adıdır. Oronim etnotoponimdir.

Eyvazlı oyk. *sada* 1 Ağdam r-nunun Quzanlı i ə v -də kənd Düzənlikdədir, 2 Qubadlı r-nunun Novlu i ə v -də kənd Dağlıq ərazidədir. Tədqiqatçılar bu oykonomləri oğuz tayfa ittifaqına daxil olan təklələnn (sonralar şahsevənlərin) törkibinə daxil olmuş *eyvazlı* törəsinin adı ilə bağlayırlar. Etnotoponimdir. Şorur r-nunun Tənənmə kəndində Eyvazlı məhəlləsi, Ağstafa r-nunun Saloğlu kəndində ayvazlı nəsil qeydə alınmışdır.

Əə

Əbilə oyk. *düz* Qubadlı r-nunun Kavdağ i ə v -də kənd Qara çayın sahilindədir. Toponim *Əbil* şəxs adına -çə şəkləncisi əlavə etməklə yaranmışdır, "Əbilə məxsus yer" mənasındadır.

Əbilçaylıdır. *mür* Qusar r-nunda çay Hidronim *Əbil* (ş a) və çay (su hövzəsi) komponentlərdən düzəlib. Xüsusi mülkiyyətçiliklə bağlı yaranan toponimlərdəndir.

Əbilçay oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Niyazoba i ə v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığındadır. Quba r-nunun Giləzi kəndinə məxsus yataq olmuş, sonralar daimi yaşayış məskəninə çevrilmişdir. Oykonom *Əbil* (ş a) və *yataq* (mal-qaranın saxlanması üçün müxtəlif tikililəri olan xüsusi sahə) sözlərinin birləşməsindən emələ gəlmişdir.

Əbrəqunis oyk. *mür* Culfa r-nunun cəniadlı i ə v -də kənd Əncə çayının (Araxın qolu) sağ sahilində, Zəngəzur silsiləsinin şm.-q. otoyündədir. Kənddə orta əsrlərə aid qəbiristan, kilsə, qəbristan. XV-XVI əsrlərə aid daş qoç fiqurları var. Əbrəkonis variantında da qeydə alınmışdır. Bozi tədqiqatçılara görə, toponim fars dilindəki *bura* (qala, iç qala) və orob dilindəki *kunis* (*kuniso* sözündən təhrif olub, "məbək, kilsə" mənasındadır) sözlərindən ibarətdir.

Əcəxur oyk. *mür* Qusar r-nunun cəniadlı i ə v -də kənd Kəpörçayın sahilində, dağotayı ərazidədir. Əcəxur variantında da qeydə alınmışdır. Bozi tədqiqatçılara görə, kənd lozgi dilində *əca* (hündür) və *xur* (kənd) sözlərindən ibarət olub, "hündürükdə olan kənd" mənasındadır. Digər tədqiqatçılara görə, kənd şəxs adı ilə (Həçixur) bağlıdır və yaşayış məntəqəsinin vaxtı ilə konkret olaraq hansı şəxsə mənsub olduğunu göstərir.

Əcəxuroba oyk. *mür* Qusar r-nunun cəniadlı i ə v -də kənd Yan silsiləsinin otoyündədir. Əcəxur kəndinə məxsus oba yerində salınmışdır. Oykonom "Əcəxur kəndinin obası" deməkdir.

Əcəldəğ or. *mür* Qobole r-nunda dağ. Dağdan yaylaq kimi istifadə olunur. Oronim

burada baş vermiş bəd xəbət hadisə ilə əlaqədar adlandırılmışdır.

Əcəmi oyk. *sada* Yevlax r-nunun Xaldan i ə v -də kənd Ər *əcəmi* "ərəb olmayan adam, iranlı" deməkdir. Etnotoponimdir. ƏDLIII b a x Edilli.

Əfəndilər oyk. *sada* 1 Cəbrayıl r-nunun Horovlu i ə v -də kənd. Düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi Qubadlı r-nunun *Əfəndilər* kəndindən ayrılmış seyidlər nəslinə mənsub ailələrin Künülyataq adlı binə yerində məskunlaşması nəticəsində yaranmış və əvvəllər Künülyataq da adlandırılmışdır; 2 Qubadlı r-nunun Həməzəli i ə v -də kənd Həçəri çayının bəyirmisi, İnce düzündədir. Keçmiş adı Türk Əfəndilər olmuşdur. XIX əsrdə kəndin yaxınlığında Kürd Əfəndilər adlı kənd də mövcud olmuşdur. Yerli əhəlinin verdiyi məlumat görə, vaxtilə Türkiyədən gəlmiş Məmməd Əfəndi adı bir nəfər bu kəndin bünövrəsini qoyduğuna görə onun adı ilə adlanmışdır. Etnotoponimdir. Bu nəslin nümayəndələrinə Qazax r-nu ərazisində də rast gəlmək olar.

Əfətli oyk. *sada* Ağdam r-nunun cəniadlı i ə v -də kənd Qarqar çayının sol sahilindən 2 km aralı, Qarabağ düzündədir. Keçmiş adı Məşədilər olmuşdur. Kəndin adı *avətli* tayfa adının təhrif olunmuş formasıdır. XIX əsrdə r-nun ərazisində *əfətillər* adı ilə bağlı Əfətli Böyüköb, Əfətli Müqəddəməy və Əfətli Əyriyataq adlı üç yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır.

Əhən oyk. *sada* İsmayıllı r-nunun cəniadlı i ə v -də kənd Niyaldəğ silsiləsinin ş. otoyündə, Lahic çökəkliyindədir. Kəndin əhəlisiz Lahic kəndindən çıxmış ailələrdən ibarətdir. *Əhən* tə dilində "domir" deməkdir. Tədqiqatçılar kəndin adını onun əhəlisinin qədimdən dömrçiliklə məşğul olması ilə əlaqələndirirlər.

Əhmədabad oyk. *mür* 1 Goranboy r-nunun Muzdurları i ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Keçmiş adı Tatlar olmuşdur. Yerli əhəlinin verdiyi məlumat görə, Avazlı kəndində Həvən boy və Moşədi Məhəsin boyo Cənubi Azərb -dan gəlmiş rəncbərlik edənləri 1924-26-cı illərdə daimi məskunlaşmaq üçün torpaq sahəsi ayrılmışdır. Bu tor-

Əhmədəğalı

paç sahesində salınmış yeni yaşayış məntəqəsi həmin rəncbörələrdən biri olan Seyid Əhmədini adını daşıyırdı. 2 Sabirabad r-nunun cənubunda i o v -də kənd Muğan düzündədir; 3 Tovuz r-nunun Yanıqlı i o v -də kənd Çingilqad silsiləsinin östüyündədir Oykönimlər "Əhmədini saldıqı kənd, Əhmədə aid kənd" mənasındadır

Əhmədəğalı oyk. *sada* Ağdam r-nunun Qərverd i o v -də kənd Dağətöyi düzənlikdədir Keçmiş adı Əhmədəğalı Muğanlı olmuşdur Kənd Xəlil, Saday və Əvəz adı bəylərə məxsus olduğundan keçmişdə *Bəylik* də adlanmışdır *Əhmədəğalı* həmin bəylərin mənsub olduğu nəslin adıdır.

Əhmədəğalı oyk. *sada* Füzuli r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd Muğan düzündədir Etnotoponimdir Kəndin ərazisində Əhmədəğalı tarixi yerləşir

Əhmədavər oyk. *mür* Ağdam r-nunun Qasımlı i o v -də kənd Dağətöyi düzənlikdədir Toponim *Əhməd* şəxs adına var topoformantını əlavə etməklə yaranmışdır (-a mənsubluq bildirir), "Əhmədə məxsus yurd" deməkdir

Əhmədəbəyli oyk. *düz* Füzuli r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd Kəndöleucağayın (Araz çayının qolu) sol sahilində, düzənlikdədir Kənd *Əhməd* adlı bəyin adı ilə adlandırılmışdır

Əhmədyan or. *sada* Şamaxı r-nunda dağ. Ləngəbiz silsiləsinin c -q -indədir Dağ keçmişdə *Əhmədyan* adlı şəxsin yaşlağı olmuşdur Dağda Əhmədyan çadırı adlı yer də var **Əhmədli oyk.** *sada* 1 Daşkəsən r-nunun Əmirvan i o v -də kənd Murovdağ silsiləsinin östüyündədir, 2 Daşkəsən r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd Murovdağ silsiləsinin östüyündədir Şahsevənlərin *əhmədli* tirosinin adı ilə bağlıdır, 3 Beyləqan r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd Mül düzündədir Şahsevənlərin *əhmədli* tirosinə mənsub ailələrin məskunlaşması noticosində yaranmışdır, 4 Bakı şəhəri Xətai r-nunda ştq Aşçeron yarımadasındadır 1936-cı ildə təşkil edilmişdir Tədqiqatçılara görə, XVIII əsrdə muğanlı tayfasının *əhmədli* tirosinin Şorbulaq adı yerdə məskunlaşması noticosində yaranmışdır, 5 Laçın r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd

Əkbərməhlə

Ağoğlan çayının (Həkəri çayının qolu) sahilində, Qarabağ yaylasındadır Keçmiş adı Molla Əhmədli olmuşdur Kənd XIX əsrin ikinci yarısında Varazgün yer adlanan ərəzində buraya köçmüşdür. Kəndin adını *Molla Əhməd* şəxs adı ilə bağlayırlar; 6 Masallı r-nunun Təzə Alvardı i o v -də kənd Lənkəran ovalığındadır Keçmiş adı Sultan Əhmədli olmuşdur Şahsevənlərin *əhmədli* tirosinin adı ilə bağlıdır; 7 Şamaxı r-nunun Həcəli i.o.v.-də kənd Pirsat çayının sahilində, Cəbəncəlladən dağının ş -indədir. XIX əsrdə salınmış olan bu kəndin adını *Əhməd* şəxs adı ilə bağlayırlar; 8 Şəmkür r-nunun Çardaqlı i o v -də kənd Dağ yamacındadır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Şiştepe kəndindən ayrılmış *əhmədli* nəslinə mənsub ailələr tərəfindən salınmışdır

Əhmədli hidr. *sada* 1 Laçın r-nunun Əhmədli kəndi yaxınlığında min bulaq 1635-1655 m hündürlükdə, çoxdebitli 7 bulaqdan ibarətdir; 2 Laçın r-nunda çay Ota axarında Ağoğlan və ya Minkənd, aşağı Axarada isə Zabux adlanır Etnotoponimdir

Əhmədoba oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığındadır Oykönim "Əhmədə məxsus oba" mənasındadır Oba sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

Əxşam oyk. *sada* Yevlax r-nunun Havarlı i o v -də kənd Şirvan düzündədir Əsl adı Aşxəmdir *Aşxam* türkdilli xalqlarda "düşərgə, dayanacaq" deməkdir Ərəb dilində işlənon *axşam* sözü isə "kəçən tayfa, aləqədə yaşayan tayfa" mənasındadır

Əjdaha dağ or. *mür* Şərur r-nunda dağ Mifozoonim əsasında formalaşmışdır

Əjdaha qayası or. *mür* Qubadlı və Kolbəcər r-nlarında qaya Mifis varlığı oxşarlığına görə adlandırılıb

Əjdaha yalı, Əjdaha kəhəsi or mür Laçın r-nunda yerləşən bu coğrafi obyektlərin adı mifozoonim əsasında yaranmışdır

Əkbərməhlə oyk. *mür* Astara r-nunun Asxanakoran i o v -də kənd Dağlıq ərəzidədir Oykönim *Əkbar* (ş a) və *məhəllə* (kəndin bir hissəsi) komponentlərindən düzəlib, "Əkbərə məxsus məhəllə, yer" deməkdir

Əkinci

Əkinci oyk. *düz* Kürdəmir r-nunun Topalhosənli i o v -də qəsəbə. Şirvan düzündədir Sovet hakimiyyəti illərində salınmış bu qəsəbə Azərb -nin maarfəncisi, təbiəşünas alimi H Zərdəbinin (1842-1907) nəşr etdiyi "Əkinci" qəzetinin (1875-77) şərifinə adlandırılmışdır

Əkinci oyk. *düz* Ordubad r-nunun Bist i o v -də kənd Zəngəzor silsiləsinin yamacındadır Tədqiqatçıların fikrincə, toponim qədim türk dillərində işlənon *əlik* (çökəklik) sözü ilə əlaqədar yaranmışdır və kəndin coğrafi mövqeyi ilə bağlıdır Kəndin ərazisində Eyniadlı bulaq da var

Əkinci hidr. *düz* Yardımlı r-nunda min bulaq Suyu soyuq, azdebitli bulaqdır Hidronimi *əlik* (çökəklik) sözü ilə əlaqələndirilir

Əkinci oyk. *sada* Laçın r-nunun Şəmkənd i o v -də kənd Dağətöyi ərəzidədir Kənd XIX əsrdə qasımışdır (digər adı kürdəhəci) adlı tayfanın oturaqlaşması noticosində yaranmışdır. Kəndin adı həmin tayfa məxsus olan *əlakçı* nəslinin adı ilə bağlıdır

Əkinci hidr. *sada* Kelbəcər r-nunda çay Etnotoponimdir

Əkinci oyk. *sada* Şərur r-nunun Xanlıqlar i o v -də kənd Şərur düzündədir Etnotoponimdir

Ələsgər oyk. *sada* Zaqatala r-nunun Gözparaçı i o v -də kənd Qaraçayın sahilindədir Yaşayış məntəqəsi XVII əsrdə Dağıstandan gəlmiş saxur ailələrinin məskunlaşması noticosində yaranmışdır Kəndin adı *Ələsgər* şəxs adı ilə bağlıdır

Ələsgərli oyk. *sada* 1 Füzuli r-nunun Mürzocəmalı i o v -də kənd. Dağətöyi ərəzidədir Toponim "Ələsgərin nəslindən olanlar" mənasındadır; 2 Şəmkir r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd. Zəyov çayının sahilində, Kiçik Qafqaz silsiləsinin östüyündədir Keçmiş adı Badəkond ("samanlıqda olan kənd") olmuşdur 1990-cı ildə kəndin adı Aşiq Ələsgərin şərifinə Ələsgərli adlandırılmışdır Memorial toponimdir

Ələt oyk. *sada* Bakı şəhəri Qaradağ r-nunun Eyniadlı i o v -də ştq Xəzər dənizi sahilində, düzənlikdədir Toponim türk-moqol

Əli Bayramlı

mənşəli oyrat tayfasının *əlat* qolunun adından yaranmışdır Etnotoponimdir

Ələt burnu or. *mür* Bakıda dağ tirosi Sanqaçal və Pirsat burunları arasında, Qaradağ ərəzində yerləşir Dağ tirosi Xəzər dənizinə doğru uzanır, özünəməxsus Dilyonun adlı palçıq vulkanı var Aramızda *əlat* etnonimində *burnu* (qurunun, dağın və ya qayanın sırtı bucaq şəklində uzanmış hissəsi) sözünü əlavə etməklə yaranmışdır

Ələtli oyk. *düz* Hacıqabul r-nu ərazisində kənd Kəndin ilk sakinləri *Ələt* qəsəbəsindən köçüb gəlmələrdir Oykönim "Ələtdən olanlar, Ələtdən gələnlər" mənasındadır

Ələzəpən oyk. *mür* Lənkəran r-nunun Bilosər i o v -də kənd Peştosər silsiləsinin yamacındadır Oykönim tətis dilindəki *ələzə* (göy ot, göyortı, yaşılıq) və *pin/bin* (ətək, dib) komponentlərindən düzəlib, "yaşıl dağ otağı" mənasındadır

Əli Bayramlı oyk. *mür* 1 Azərb -də şəhər Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir Keçmişdə ərazisindəki kəndlərdən birinin adı ilə Ərəb Şahverdi, 1796-cı ildə Qafqaza hücum etmiş Rusiya qoşunlarının komandanı, çar generalı V Zubovun şərifinə Zubovka adlandırılmışdır 1938-ci ildə ətrafdakı kəndlər və kiçik yaşayış məntəqələr birləşdirilərək ştq elan edilmişdir Zubovka adı da dəyişdirilərək inqlabçı bolşevik *Əli Bayramovun* (1889-1920) adı ilə adlandırılmışdır; 2 Kolbəcər r-nunun Zar i o v -də kənd Keçmiş adı Mollabayramlı olmuşdur İnqlabçı *Əli Bayramovun* adı ilə adlandırılmışdır, 3 Qazax r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd Düzənlikdədir Keçmiş adı Aslanbəyli olmuşdur Yaşayış məntəqəsi inqlabçı *Əli Bayramovun* adı ilə adlandırılmışdır; 4 Samux r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd Keçmiş adı Əhmədbəyli olmuşdur; 5 Samux r-nunun Lək i o v -də kənd Gonco-Qazax düzənliyindədir Keçmiş adı Şəmçizadə olmuşdur Yaşayış məntəqəsinə keçən əsrin 20-ci illərində Cənubi Azərb -dən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar İnqlabçı *Əli Bayramovun* adı ilə adlandırılmışdır, 6 Zaqatala r-nunun Eyniadlı i o v -də kənd Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir XX əsrin 30-cu illərində iki çay sovxozunun təşkilini əlaqədar olaraq

Rusiyaya və etraf kəndlərdən köçüb gələn ailələrin məskunlaşması noticosində yaranmışdır. İqlıbaç; *Əli Bayramovun* adı ilə adlandırılmışdır. Memorial toponimdir.

Əlibad oyk. *mür* 1 Babək r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Dağ otoyındadır. Sovet hakimiyyəti illərində bir müddət erməni bolşeviki A F Myasnikovun adı ilə adlandırılmışdır. 1991-ci ildən Əlibad adı ilə rəsmiləşdirilmişdir; 2 Biləsuvar r-nunun Xırmandalı i o v -də kənd. Muğan düzündədir; 3 Cəlilabad r-nunu Kürdlər i o v -də kənd. Burovar silsiləsinin otoyındadır; 4 Lənk r-nunun Nüvədi i o v -də kənd. Dağotoyi otoyındadır; 5 Lənk r-nunun Vən i o v -də kənd. Peştosor silsiləsinin yamacındadır. Oykonimlər "Əlinin kəndi, Əliyə məxsus yaşayış məntəqəsi" mənasındadır; 6 Zaqatala r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Alazan-Dıyçıqay çökəkliyindədir. Kənd İlisu hakimi *Əlibəy Sultanın* adını daşıyır. Sultan bu kəndin əsası qoymuş və ingiloy ailələrini buraya yerləşdirmişdi. Sonralar azərbayclar da burada məskunlaşmışlar.

Əliqala oyk. *sada* Ağdam r-nunun Əlimədədi i o v -də kənd. Xaçın çayının sahilində, dağotoyi düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi *əliqala*l noslinin məskunlaşması noticosində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Əlibənd or. *mür* Astara r-nunda dağ Oronim *Əli* (ş a) və *bənd* (kiçik dağ, təpə) komponentlərdən düzəlib, "Əli təpəsi" mənasındadır.

Əlibəyçiqışlaq oyk. *mür.* Quba r-nunda kənd Qusar məlii düzənliyindədir. XIX əsrdə kəndin orazisi Zizik kəndinin böylərindən bir olan *Əlibəy Zizikskiyə* məxsus qışlaq yeri idi. Kəndin idk sakimləri də Zizik kəndindən köçmüş ailələr olmuşdur.

Əlibəyli oyk. *sada* 1 Qax r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Kürmük çayının sahilində, Alazan-Hofstern vadisindədir. İlisu sultanı *Əlibəy Sultanın* (XVII əsrin sonu-XVIII əsrin əvvəli) adı ilə bağlıdır. Yaşayış məntəqəsi Əlibəy oyxu məxsus orazido ingiloy ailələrinin məskunlaşması noticosində yaranmışdır. Kəndin yaxınlığındakı dağ da Əlibəyli adlanır; 2 Tovuz r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Tovuz çayının sahilində, dağotoyi orazidodir.

Kənd Qışlaq və Topobaşı adlanan iki hissədən ibarətdir. Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, yaşayış məntəqəsi *Əlibəy* adlı şəxsə aid qışlaq yerində salındığı üçün belə adlandırılmışdır; 3 Zordab r-nunun Gəlmə i.o.v -də kənd. Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir. Əsl adı Abbaslıboylıdır. Etnotoponimdir.

Əllican hidr. *sada* Oğuz, Şəki, Yevlax r-nlarında çay Kürün sol qoludur. Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacından (3500 m hündürlükdə) başlanır. Xalxal və Oğuz çaylarının birləşməsindən emələ gəlir. Çayın qədim adı Avant olmuşdur. *Əllican*, tədqiqatçıların fikrincə, XIII əsrdə monqolların yürüşündə iştirak etmiş *elcikin* tayfa adını təhrif olunmuş variantdır. Hər iki halda hidronim etnotoponimdir.

Əllicanlı oyk. *sada* Sabirabad r-nunun Cavad i.o.v -də kənd. Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir. Etnotoponimdir.

Əlişdağ or. *mür.* Abşeron r-nunda dağ. Dağın adı orob əlifbasında *əlif* hərfindən götürülüb. Ehtimal ki, dağın quruluşu ilə bağlıdır.

Əlismayyllı oyk. *düz* Gədəbəy r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Şahdağ silsiləsinin otoyındadır. Keçmiş adı Alınabat olmuşdur. 1930-cu ilin qışında həmin kənddə öldürülmüş *Əli İsmayilovun* (bolşevik Qasım İsmayilovun qardaşı) adı ilə adlandırılmışdır. Memorial toponimdir.

Əlik oyk. *sada* Quba r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Ağçayın (Qudyal çayının qolu) sağ sahilində, Yan silsiləsinin c -q otoyındadır. Azərb -nin qafqazdili etnik qruplarından bir olan qızların məskunlaşdığı qədim kəndlərdən biridir. Kür adlandırılan kiçik dağ çayının sahilindədir. Çökəklikdə salınmışdır. Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim xakas, tuvin, şor və Sibir türklərinin dilində "kənd, aul, ulus" mənalarında işləyən *al* sözüne kəçiltmə bildiron -*ik* şəx -sini olavə etməkə, yaxud "hündürlük, yüksəklik, zirvə" mənasında işləyən *atik* sözləndən yaranmışdır. Diqorlorinə görə, Əlik kənd adı türk dilindəndə "dağlarda çuxur, çukək" mənalarında işləyən *atik* sözlə ilə bağlıdır. Bu fikir kəndin coğrafi mövqeyinə uyğundur.

Əlik hidr. *sada* Quba r-nu orazisində çay. Çay öz adını orazisindəndə xdtığı Əlik kəndinin adından almışdır.

Əlikənd oyk. *mür* 1 Göyçay r-nunun Mirtı i o v -də kənd. Şirvan düzündədir; 2 Ucar r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Şirvan düzündədir; 3 Ucar r-nunun Qazıqumlaq i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. Oykonim "Əliyə məxsus kənd, Əlinin kəndi" mənasındadır.

Əlikökək təpəsi or. *mür* Cəlilabad r-nunda Üçtəpə kəndində, İncəçayın sağ sahilində (c.ə. IV minilliyə aid) qədim yaşayış yeri. Oronim *Əlikökək* (ş a), *təpə* (məsəbit rəlyef forması) və -*si* (mənsub şəx) komponentlərdən düzəlib.

Əliqasımlı oyk. *sada* Cəlilabad r-nunda kənd İncəçayın sağ sahilindəndə 4 km aralı, Burovar silsiləsinin şm -ş. otoyındadır. Etnonim əsasında formalaşmışdır.

Əliqulu oyk. *sada* Laçın r-nunun Pircahan i o v -də kənd. Şəlvə çayının (Hökər çayının qolu) sahilində, Mixtökən silsiləsinin yamacındadır. Keçmiş adı Əliqulukənd olmuşdur. *Əliqulular* noslinin adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir.

Əliqulular oyk. *sada* İmişli r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Mül düzündədir. Yaşayış məntəqəsinin adı mənsəpə şahsevənlərin təkliə tayfasının *Əliqulular* noslinin adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir.

Əliquluşağı oyk. *sada* Qubadlı r-nunun Teymurmuşkonlı i o v -də kənd. Dağotoyi orazidodir. Keçmiş adı Qarabaşı olmuşdur. Kənd əvvəllər bir qədor aralıda yerləşirdi. Sonralar Qarabaşı kəndindən *Əliquluşağı* noslinə mənsub ailələr indiki orazido kəndin bündövrəsinə qoymuşlar. Kənd həmin noslin adını daşıyır. Etnotoponimdir.

Əlilambəyli oyk. *düz* Sabirabad r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Muğan düzündədir. Kənd XIX əsrdə *Əlilambəy* adlı sahibkara məxsus ailələrin məskunlaşması noticosində yaranmışdır.

Əlimədədi oyk. *sada* 1 Ağdam r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin otoyındadır; 2 Xanlar r-nunun Quşqara i o v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Yaşayış məntəqələrin koloniyə tayfasına

mənsub *Əlimədədi* obasının məskunlaşması noticosində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Əliməmmədoba oyk. *mür.* Quba r-nunun Hacıhüseynli i o v -də kənd. Qusar məlii düzənliyindədir. Yaşayış məntəqəsi Küstək kəndindən olan *Əliməmməd* adlı şəxsə məxsus oba yerində salınmışdır. Oykonim "Əliməmmədə məxsus oba" mənasındadır.

Əlimərdanlı oyk. *sada* 1 Ağdam r-nunun Şuxbaba i.o.v -də kənd. Qarçar çayının sahilində, Qarabağ düzündə yerləşir; 2 Tovuz r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Tovuz çayının sahilində, Xunan düzündədir. 1925-ci ildə Səmədəy, 1939-cu ildə isə Mansurlu kəndlərinin əhalisi bu kəndə köçürülmüşdür. Oykonim *Əlimərdanlı* noslinin adını əks etdirir, etnotoponimdir.

Əlinəğlilər oyk. *düz* Gədəbəy r-nunun Çaldaz i o v -də kənd. Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, yaşayış məntəqəsinə XIX əsrin əvvəllərində Sədiqlı (indiki Ağstafa r-nunda) kəndindən gəlmiş *Əlinəğli* adlı şəxs salmışdır. Oykonim "Əlinəğliyə məxsus kənd" mənasındadır.

Əlinçə or. *düz.* Culfa r-nunun orazisində eyniadlı çayın sağ sahilində dağ. Hün 1811 m, vulkan mənsəlidir. Dağda yerləşən Əlinçə qalası da sıldırım qayalıqın üstündədir. Qalanın Şaxtaxtı adlanan sahəsində bişmiş kəpirdən tikilmiş binaların xarabalıqları qalmışdır. VII əsrdə ailə mənbələrdə qalının adı Ernəçək, XIII əsrdə ailə mənbələrində isə Alınca variantlarında çökülür. Qala Eldorizlə dövründə mühüm hərbi istehkəm olmuşdur. "Kıtabı-Dədə Qorqud" dastanlarında da Əlinçə qala-istehkəm kimi göstərilir. Elxanilərin, Cəlairlərin, Teymunlərin, Qaraqoyunluların, Ağqoyunluların, Səfəvilərin hakimiyyəti dövründə baş verən hadisələrlə bağlı qalının adı tez-tez çökülür. Feodal çöküşmələri və müharibələrin noticosində qala dağıdılmışdır. Bozi tədqiqatçıları dağın adının monqolların yürüşündə iştirak etmiş *elcikin* tayfasının adı ilə bağlı olduğunu yuzurlar. Bir qrup alimlərin fikrincə gərə, toponim türk dilindəndəki *alancık* (meydana, dağ) sözündəndir. Oronim *alan* tayfa adı ilə də bağlıdır.

Əlinçəçay hidr. *mür* Culfa r-nunda çay. Araxın sol qoludur. Zəngəzur silsiləsində

Əlinəzərli

Dəmirlı dağın yamacından (2800 m hündür-
lükənd) başlanır Xəznədə və Ləkətəksu
çaylarının birləşməsindən omele gəlir Çay
adını yaxınlığındakı Əlinəzərli dağının adından
almışdır

Əlinəzərli *oyk. sada* Bəyloqan r-nunun
cyniadlı i o v -də kənd Mil düzündədir Oyk-
konim əlinəzərli nəslinin adı ilə bağlı yaran-
mışdır Etnotoponimdir

Əlilsəltanlı *oyk. düz* Saatlı r-nunun cyni-
adlı i o v -də kənd Araz çayının sağ sahilində,
Muğan düzündədir Kəndin adını Əlibəy
Sultanın (İlisu sultanı) adı ilə bağlı olması
ehtimal edilir

Əliluşağı *oyk. sada* Xanlar r-nunun Zazalı
i o v -də kənd. Gəncə-Qaxaz düzənliyində-
dir Yeri əhali kəndin adı Aluşağı kimi
teləffüz edir və həmin formada da işlədi
Oykonim əliluşağı nəslinin adını əks etdirir,
etnotoponimdir

Əliyanlı *oyk. sada* Bərdə r-nunun Kələn-
tərli i o v -də kənd Yaşayış məntəqəsi Qu-
badlı r-nunda yaşayan qaraçorlu tayfasının
əliyanlı qolunun məskunlaşması nəticəsində
yaranmışdır. Əliyanlı etnonimi hələ XII əsrdən
məlumdur Orta əsrlərdə Arazbar maha-
lində da bu adda kənd mövcud olmuşdur

Əliyar *oyk. sada* Şəki r-nunun Aydinbu-
laq i o v -də kənd Şəxs adı əsasında forma-
laşmışdır

Əliyetməzli *oyk. sada* İmişli r-nunun
Məmmədli i o v -də kənd Oykonim muğanlı
tayfasının əliyetməzli tıresinin adı ilə bağlı-
dır Etnotoponimdir

Əliyoxuşu *or mür* Laçın r-nunda dağ
Oronim Əli (ş a) və yoxuş (coğrafi nomen)
komponentlərindən düzəlib (-u mənsub
şək -si), "Əlinin yoxuşu" mənasındadır

Əlilər *hidr. mür* Bərdə r-nunda arx
Hidronim əli miqdar sayına arx coğrafi no-
menini əlavə etməklə yaranmışdır, çay qo-
lunun sayının çoxluğunu bildirir

Əlməkolü *oyk. mür* Siyozon r-nunun Dağ
Quşçu i o v -də kənd Əlməkolü dağının otə-
yindədir Oykonim əlməkolü bitkisinin adı-
ndan

Əlvənd *oyk. sada* Zordab r-nunun cyni-
adlı i o v -də kənd Kür çayı sahilində, Şirvan
düzündədir Keçmiş adı Böyükkənd olmuş-

Əmirərx

dur Yaşayış məntəqəsi keçmişdə Bəyloqan
şəhəri ətrafında yaşamış əlvənd nəslinə tə-
rifindən salınmışdır

Əmberçay *hidr. mür* Qax r-nunda çay
Türk dillərində ambar "su anbarı", "məhsul-
dar torpaq" və s. mənalarında işlənir Tədqiq-
atçılar ambar sözünü etnonim hesab edirlər
Azərbaycan dilinin bəzi dialektlərində əmbə-
"kiçik, dayaz arx", əmbarçu "bostan sulamaq
üçün su şırmı" mənalarında işlənir Hidro-
nim ambar (dayaz arx) və çay (su hövzəsi)
komponentlərindən düzəlib, "dayaz çay, suyu
az olan çay" deməkdir Bu fikri hazırda Əm-
berçayın quruyaraq Qanlı Qobu adlanması
faktı da təsdiq edir XIX əsrdə Qafqazda
Kutaisi quberniyasının Raçin qəzasında Am-
bar, Tiflis quberniyasının Tioneti qəzasında
Ambarxevi, Tiflis quberniyasının Borçalı
qəzasında Ambarlı, Zaqatala dairəsində
Əmberçay və s. toponimlər qeydə alınmışdır
Dağlıq Altayda Ambarlı çayı vardır

Əmberçay *oyk. mür* Qax r-nunun Muğal
i o v -də kənd Dağətəyi ərəzindədir Oykonim
hazırda Qanlı Qobu adlanan keçmiş Əmber-
çayın adı ilə bağlıdır

Əmbilgöl *hidr. mür* Dəvoçi r-nunda göl
Şabran çayının yuxarı axını hövzəsindədir
Gölün adı ərəb dilindəki əm (cəzaat, icma),
tat dilindəki bil (batıqlıq) və arəb dilin-
dəki göl sözlərindən ibarət olub, "icmaya
məxsus göl" mənasındadır

Əminli *oyk. düz* Masallı r-nunun Qarğa-
lıq i o v -də kənd Lənkeran ovalığındadır
Oykonim əminləminli nəslinin adı ilə bağlı
olub, etnotoponimdir

Əmir b a x Emir
Əmiranlar *oyk. sada* Xocavənd r-nunun
Xocavənd qəsbə i o v -də kənd Əsli Əmir-
alılar Yaşayış məntəqəsini əmiranlı nəslinə
mənsub olan ailələr saldıqı üçün belə adlan-
dırılmışdır

Əmirərx *oyk. sada* Ağdas r-nunun Gü-
vəkənd i o v -də kənd Kənd XIX əsrdən son-
larında Əmirərx adlı arxın کنارında bir qrup
ailənin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır
Arxın adı Şirvan düzündə yaşamış tür-
k dili cymur tayfasının adı ilə bağlıdır Etno-
toponimdir

Əmiraslanlı

Əmiraslanlı *oyk. düz* Gədəbəy r-nunun
Şəkərbəy i o v -də kənd Dağətəyi ərəzində-
dir Yaşayış məntəqəsini keçən əsrin 20-ci
illərində Emir kəndindən çıxmış cinaboy
nəslindən olan Əmiraslan adlı şəxs salmış-
dır Oykonim Əmiraslan (ş a) və -lı (mən-
subluq bildirir) komponentlərindən düzəlib,
"Əmiraslan məxsus kənd" mənasındadır

Əmircan *oyk. sada* 1 Bakı şəhəri Surax-
anı r-nunda ştq Abşeron yarımadasında
Yaşayış məntəqəsi XX əsrin əvvəllərinə qədər
Xile adlandırılmışdır Tədqiqatçılar bu
oykonimi ərəb işğalları dövründə İraqın Xile
omurluğundan Azərb -na köçürülmüş ərəb tay-
fasının adı ilə bağlayırlar Əmircan oykonim
isə tədqiqatçılar orta əsrlərdə Şirvan
dövlətində yüksək vəzifələrdən biri olan
əmirhacla əlaqələndirilər Qəsəbədə XIV
əsrə aid əbidələrdən biri olan Nizaməddin
məscidinin kitabəsində Şirvan dövlətində
yüksək mənsəb sahibi olmuş Əmir Nizamə-
din Əmirhaç adlı şəxs haqqında məlumat ver-
ir Dövlət tərəfindən təsdiq olunan əmir-
haç vəzifəsinin sahibi Məkkəyə ziyarətə
gedənlərə başçılıq edərmiş, 2 Qax r-nunun
Muğal i o v -də kənd Dağətəyi ərəzindədir
XIX əsrə aid mənbələrdə Əmircanlı vana-
lında qeydə alınmışdır Yaşayış məntəqəsi
XVIII əsrdə İlisu və Sarıbaş kondlarından
çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində
yaranmışdır Əmircanlı orada məskunlaşmış
bir nəslin adıdır

Əmircan *hidr. sada* Bakı şəhəri Surax-
anı r-nunda müalicəvi min bulaq Bulağın
adı Əmircan kəndinin adından götürülüb
Əmirxanlı *oyk. sada* Zəngilan r-nunun
Bartaz i o v -də kənd Keçmiş adı Püşonli
olmuşdur Yeri əhəlinin məlumatına görə,
yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə püşonli tay-
fasına mənsub Əmirxan adlı bir nəfər salmış-
dır Əslində, əmirxanlı şahsevən tayfa itifa-
qına daxil olan tayfaların birinin adı olub,
Dəvoçi r-nu ərəzində də qeydə alınmışdır
Etnotoponimdir

Əmirxanlı *or. sada* Dəvoçi r-nu ərəzi-
sində yüksəklik Baş Əmirxanlı kəndində
yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır Etno-
toponimdir

Əncirdağ

Əncirxanlı *hidr. sada* Dəvoçi r-nunda çay
Baş Əmirxanlı kəndi yaxınlığından axdığı
üçün belə adlandırılmışdır Etnotoponimdir
Əncirli *oyk. düz* Bərdə r-nunun Xanərəb
i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Emirli
tayfasının adındadır. Etnotoponimdir

Əncirmahmud *oyk. sada* Ağdas r-nunun
Şəmsabad i o v -də kənd. Şirvan düzündədir
Yeri əhəlinin verdiyi məlumata görə, yaşayış
məntəqəsi XVIII əsrdə Əncirmahmud adlı
şəxs tərəfindən salınmışdır

Əncirtürbə *oyk. sada* Masallı r-nunun
Güllütəpə i o v -də kənd Burovar silsiləsinin
əyənindədir Kənd Əncir türbəsi adlı türbənin
yaxınlığında yerləşdiyi üçün belə adlandırıl-
mışdır

Əncirvan *oyk. mür* Qəbələ r-nunun Mə-
likli i o v -də kənd Qaraçay və Göyçay çay-
larının sahilindədir Oykonim Əncir (ş a) və
van (burada "ev, yer" mənasındadır) kompo-
nentlərindən düzəlib, "Əncir məxsus yer,
kənd" deməkdir

Əncirvar *oyk. mür* Daşkəsən r-nunun
cyniadlı i o v -də kənd Qabaqtəpə çayının
sahilində, dağətəyi ərəzindədir Oykonim
Əncir (ş a) və var (yer) sözlərindən düzəlib,
"Əncirin yeri" mənasındadır Belle güman
edilir ki, kəndin ərazisi əvvəllər Əncir adlı
şəxsin köç yeri olmuş, sonralar isə daimi
yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

Əncirvər *hidr. sada* Daşkəsən r-nunda
çay Çay Əncirvər kəndinin ərazisindən ax-
dığı üçün kəndin adı ilə adlandırılmışdır
Əncirvərli *oyk. sada* Cəbrayıl r-nunun
Şükürbəyli i o v -də kənd Yaşayış məntə-
qəsini keçmiş adı Hüseynbəyli olmuşdur
Kənd əncirvərli nəslinin məskunlaşması nə-
ticəsində yaranmışdır

Əncirzeydli *oyk.* Bəyloqan r-nunun Bi-
rinci Şahsevən i o v -də kənd Əsl adı Əncir-
zeydli-dir Toponim kəndin özünü qoymuş
əncirzeydli nəslinin adı ilə bağlıdır Etno-
ponimdir

Əncilgöl b a x Əmbilgöl

Əncir qayası *or mür* Zəngilan r-nunda

qaya Fitonimik oronimdir

Əncirdağ *or mür* Dəvoçi r-nunda dağ
Əncir (meyvə ağacı) və dağ (mənbəy rəlvət
forması) komponentlərindən düzəlib, "əncir

bitən dağ" mənasındadır Fitonimik oronimdir.

Əncirli dərə *or. mür.* Qaradağ r-nunda dərə, Qubadlı r-nunda dərə, Zəngilan r-nunda dərə; Cəbrayıl r-nunda dərə Fitonimik oronimdir.

Əncirli dəs *or. mür.* Cəbrayıl r-nunda dağ. Oronim bitki adına *dəs* ("dağın, toponim yuxarı hissəsi ilə etəyi arasındakı saho", "dağ yamacının yuxarı və orta hissələri arasında qalan hissə", "yamacın yuxarı hissəsi") sözünü əlavə etməklə yaranmışdır.

Əngəxaran oyk, sada Şamaxı r-nunun Dzerjinvokva i o v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin etəyindədir Əngəxaran kəndinin ərazisində otu osrlərə aid yaşayış yeri və qəbiristanlıq mövcuddur. Kendin əhalisi indiki əraziyə təq. 300-400 il əvvəl Şamaxının 50 km şm.-q.-ındakı eyniadlı kənddən köçüb gəlmişdir. Yerli əhali arasında keçmiş Əngəxaran kəndinin ərazisi Binə Əngəxaran adı ilə tanınır. Zaraf Xeybəri kəndindən şm -q -də, Yeddı qaradaş platosundadır. Toponim, ehtimal ki, *ahəngəran* sözündən olub, "dəmirçilər" mənasını daşıyır. Toponimi tə dilindəki *əng* (ar) sözündən və *-an şək* -sindən ibarət "arı saxlanılan yer" mənasında da yozurlar. Kendin ərazisində eyniadlı dağ və min bulaqlar var.

Əngəxaran hidr, sada Şamaxı r-nunda min bulaq Köhnə Əngəxaran kəndinin xarabalığı yaxınlığında yerləşir. Suyu soyuq və kükürlü olub, iki bulaqdan ibarətdir. Hidronim bulağın yerləşdiyi kəndin adından yaranmışdır.

Əngəxaran or sada Şamaxı r-nunun Əngəxaran kəndi ərazisində dağ. Hün. 1380 m. Dağın adı yerləşdiyi kəndin adından götürülmüşdür.

Əngəvül oyk, sada Yardımlı r-nunun Verqodüz i.o.v -də kənd Peştosər silsiləsinin etəyindədir. Bəzi tədqiqatçılar Əngəvül toponimini İran illərində "üzümlük", "üzümlü topo" anlamında izah edirlər. Oykonim *əng* (İran dillərində "arı", "bal arısı") və təlis dilindəki *vil* (çiçək, gül) sözlərindən ibarət olub (-ə bitişdirici saitdir), "arıçığı (gülü) olan yer" mənasını bildirdiyini də yazırlar.

Ənliq oyk, sada Qusar r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Qusar çayının sahilində, Yan

silsiləsinin etəyindədir. 1843-cü ilə aid sənəddə Anuxkənd formasında qeyd olunmuşdur. Oykonimin ləzg "məskən" mənasında olan *niq* sözündən yaranmış ehtimal olunur.

Ənliqoba oyk, mür. Qusar r-nunun Əniq i.o.v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin etəyindədir. Yaşayış məntəqəsinin vaxtı ilə Əniq kəndindən ayrılmış ailələr oba yerində saldıqları üçün belə adlandırılmışdır.

Ərcivan oyk, Astarə r-nunun eyniadlı i.o.v -də kənd. Ərcivan çayının sahilində, Lənkəran ovalığında. Toponimi tədqiqatçılar müxtəlif cür izah edirlər: 1 *Arçion* (*arçion*) toponiminin dəyişilməsi variantı olub, "mişarçəkənlər yen" deməkdir; 2. Təlis dilindəki *arc* (dəyirman) və *van* (məskən, ev, yaşayış yeri) sözlərindən (-i bitişdirici saitdir) ibarət olub, "dəyirman yeri" mənasını bildirir; 3 Türk dillərindəki *arça* (ardıc ağacı) və məkan bildürən *van* sözlərindən omla gəlib, "ardıc ağacı bitən yer" mənasındadır.

Ərcivan hidr, sada Astarə r-nu ərazisində çay. Çay adını eyniadlı kəndin adından almışdır.

Ərcilman b a x. Arçiman

Ərdəblle oyk, Lenk r-nunun Kircəvud i o v -də kənd. Burovər silsiləsinin yamacındadır. Kəndi Cənubi Azərb.-nin Ərdəbil mahalından gəlmiş ailələr salmışdır. Toponim Ərdəbil sözünə təlis dilindəki -ə cəm şəksini əlavə etməklə yaranmışdır, "ərdəbililər" deməkdir. Bəzi tədqiqatçılar Ərdəbil toponimini "müqəddəs su" (İran dillərində *arta/arda* - müqəddəs) mənasında izah edirlər. Qədimdə Ərdəbildə müalicə ohamiyyəti olmuşdur. Başqa ehtimala görə, Ərdəbil qədim türk dillərində "dağ", "dağlıq", "dağ kəndi" mənasında işlənən *arı* sözünü təlis dilində "bataqlıq" mənasında işlənən *bil* sözünü əlavə etməklə yaranmışdır.

Ərdəşəvə oyk, mür. Laçın r-nunun Tozo kəndi i o v -də kənd. Tədqiqatçılar toponimi kürd dilində *ardaş* (ardıc ağacı) və *va* (yer) sözlərindən ibarət olduğunu yazırlar. Toponim "ardıclı yer" mənasını daşıyır.

Ərdəşəvi b a x Ardaşava

Ərdəşəvəsu b a x Ardaşavası

Ərəb oyk, sada I Ağdaş r-nunun Küköl i o v -də kənd. Şirvan kanalının sahilində, düzənlikdədir. Yaxınlığında XVIII əsrə aid

Sırxay qalasının qalıqları var; 2. Xaçmaz r-nunun Qalağan i o v -də kənd. Samur-Dəvəçi ovalığında. 3. Laçın r-nunun Fətəlipoye i o v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsinin bəgərbəyli tayfasına mənsub ailələr *Ərəbdüzü* adlanan yerə salmışlar; 4. Masallı r-nunun Xıramdalı i.o.v -də kənd. Lənkəran ovalığında. Yaşayış məntəqələrində *arəb* etnonimini əks etdirən VII əsrdən ərəb işğallarının başlaması ilə əlaqədar Xilafətin tərkibinə daxil olan ərazilərə, o cümlədən Azərb.-na xeyli ərəb tayfası köçürülmüşdü. Mənbələrin məlumatına görə, təkcə xəzər-ərəb müharibələri dövründə Hırsəm bin Morvan 731-ci ildə şm sərhədlərini qorumaq üçün Azərb.-də Şəmdan (Surya) gəlmiş 40 min ərəb ailəsi yerləşdirmişdi. Ərəblərin Azərb.-na köçürülməsi sonralar kültəvi hal almışdı. Gələnlərlərin oksyanıyətli Şam, Mosul, Diar, Rəbie, Yəmen, Xeybər, Xille, Kufə, Bəsrə və s. dairələrindən idi. XIX əsrə aid məlumata görə, Zaqafqaziyada ərəb komponentli kənd adlarını 29-undan 19-u Bəki quberniyasında idi.

Ərəbbəsrə oyk, mür. Yevlax r-nunun Şiyan i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. Keçmiş adı İkinci Ərəbşəki olmuşdur. Toponim *arəb* etnonimindən və *Bəsrə* (indiki İraqda şəhər) sözlərindən ibarət olub, "bəsrəli ərəb, Bəsrədən olan ərəblər" mənasındadır.

Ərəbcəbirli oyk, mür. Göyçay r-nunun Şəhadət i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. Kənd orta osrlərdə *arəb* mənşəli ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Ərəbxana oyk, mür. Kürdəmir r-nunun Mollakənd i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. Əsl adı Ərəb Xanodandır. Oykonim *arəb* etnonimino *xanadan* (İran dillərində "ev, mənzil", "nosil") sözünü əlavə etməklə yaranmışdır, "ərəb nosil, ərəb evi" mənasındadır. Ermonistanın Gorus r-nunda da Ərəbxana adlı kənd olmuşdur.

Ərəbqardaşbəyli oyk, mür. Neftçala r-nunun Congan i.o.v -də kənd (onub-Şorqi Şirvan düzündədir). VIII əsrdə Azərb.-na köçürülmüş ərəb tayfalarından biri sonralar *arəbqardaşbəyli* adlanmışdır. Əvvəlcə Şirvanda yaşayış ərəbqardaşbəyilərin bir hissəsi

XIX əsrin ortalarında bura gəlib məskunlaşmışlar.

Ərəbqədim oyk, mür. Qobustan r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Zəngidərə çayının (Pirsaat çayının qolu) sol sahilində 4 km aralıda yerləşir. Keçmiş adı Köhnə Ərəb olmuşdur. XIX əsrdə Şirvanda yaşayış 205 ailədən ibarət *arəbqədim* tayfasının adı ilə adlandırılmışdır. Etnotoponimdir.

Ərəbqubalı oyk, sada. Kürdəmir r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim Ərəbkuşəli adından təhəfirdir. Mənşəcə VIII əsrdə İraqın Kufə mahalından Azərb.-na köçürülmüş ərəb ailələrinin bir hissəsi burada *arəbkuşəli* (Kufədən çıxış ərəbləri) adı ilə adlanmışdır. Yaşayış məntəqəsi bu ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Üçün belə adlanır.

Ərəblər oyk, düz 1. Bərdə r-nunun Güllügülər i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir; 2. Dəvəçi r-nunun Gəndov i.o.v -də kənd. Samur-Dəvəçi ovalığında. Yaşayış məntəqələrində vaxtilə Azərb.-də məskunlaşmış ərəblərin adı ilə bağlıdır. Oykonim *arəb* etnoniminə *-lar şək* -sini əlavə etməklə yaranmışdır.

Ərəbməhdibəyli oyk, mür. Ağsu r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Yuxarı Şirvan kanalının sahilində, Şirvan düzündədir. XIX əsrdə Şirvanda maldarlıqla məşğul olmuş və *Məhdibəy* adlı sahibkara *moxsus arəbmənşəli* ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Ərəbcədaş oyk, sada Ağdaş r-nunun Qoşağovaq i o v -də kənd. Bozdağ silsiləsinin etəyindədir. Oykonim *arəb* etnonimino *ocaq* (pir, müqəddəs yer) sözünü əlavə etməklə yaranmışdır. Yaşayış məntəqəsi Ərəbcədaş adı pırn yanında salındığına görə belə adlanmışdır.

Ərəbsarvan oyk sada. Ağsu r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Yuxarı Şirvan kanalından 4 km aralı, Şirvan düzündə yerləşir. Toponim *arəb* sözünün (dəvə saxlayan, dəvəçi) sözlərindən yaranmışdır, "dəvə saxlayan ərəblər" mənasındadır. *Ərəbsarvan* eyni zamanda kəçmişdə dəvəçiliklə məşğul olmuş ərəb mənşəli kiçik icmalardan birinin adı olmuşdur.

Ərəbşalbaş

Ərəbşalbaş oyk. *mür* Qobustan r-nunun Təklə i ə v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin östəyində, Sündü yaylasındadır. Keçmiş adı Ərəbcobirli olmuşdur. 1853-cü ildə 50 ailədən ibarət olmuş *ərəbşalbaş* tayfası *Şalbaş* adlı xəzinə topağında məskunlaşdığına görə belə adlandırılmışdır.

Ərəbşahverdi oyk. *sadə* 1 Göyçay r-nunun Yeniarsız i ə v -də kənd Şirvan düzündədir. 2 Qobustan r-nunun Qurbançı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir *Ərəbşahverdi* XIX əsrdə ərəb mənşəli böyük tayfalarından birinin adı idi 1870-ci ildə 250 ailədən ibarət olan bu tayfa sonralar üç hissəyə parçalanmışdı İki hissədən ibarət olan *ərəbşahverdi* tayfasının 70 ailəlik bir hissəsi həmin illərdə Göyçay qəzasına köçərək indiki Ərəbşahverdi kəndinin əsasını qoymuşdu

Ərəbşald oyk. *mür* Ağdaş r-nunun Eymur i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. Keçmiş adı Qərbli olmuşdur XIX əsrdə Nuxa qəzasında maldarlıqla məşğul olmuş, qışı Kür sahilində, yayı isə Şəki ətrafında keçirmiş *ərəb* mənşəli tayfa mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır

Ərəbşağı oyk. *sadə* Ağsu r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd Ağsu çayının sahilində, Şirvan düzündədir Tədqiqatçılar yaşayış məntəqəsinin XIX əsrdə Cavad qəzasında maldarlıqla məşğul olmuş 58 ailədən ibarət *ərəbşağı* adlı elin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır yazırlar Etnotoponimdir

Ərəbşatlı oyk. *mür* Cəbrayıl r-nunun c -unda, Göyçəyin Veysəlli kəndindən q -də sıra dağlar Oronim *ərəb* etnonimindən və *yataq* (mal-qaranın saxlanması üçün müxtəlif tikililərlə olan sahə) sözünün birləşməsindən yaranmışdır Güman edilir ki, dağdakı tikililərdən ərəb mənşəli ailələr yataq kimi istifadə etmişlər

Ərəbyengicə oyk. *mür* Şərur r-nunun İbadulla i ə v -də kənd Düznəlikdədir Oyonim *ərəb* etnonimindən və *yengicə* (yeni, təzə) sözündən ibarət olub, "təzə ərəb kəndi, yaxud yeni salınmış ərəb kəndi" mənasındadır

Ərəfsə oyk. *sadə* Culfa r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd Əlinco çayının sahilində, Zəngəzur silsiləsinin östəyindədir Ermenistanın

Sisyan r-nunda azərb -lərin yaşadığı Ərəfsə adlı kənd olmuşdur Tədqiqatçılar bu toponimin eradan əvvəl XIV əsrdə Kükic Asiyada Xett (Het) dövlətinin hökmdarı II Murşilinin bir qəvaüstü yazısında kiçik ölkə və qala kimi adı çəkilən *Aripsa* ilə ehtəqədər olduğunu və Anpsa adının yerli forması Ərəfsə (orta əsr erməni mənbələrində Arevis) adının Naxçıvan bölgəsinə gətirildiyini ehtimal edirlər Digər tədqiqatçılara görə, Ermenistanın Sisyan r-nunda yerləşən Ərəfsəli kənd adı kəngərli tayfasının *ərəfsəli* titresinin adından əmələ gəlmişdir

Ərəfsə hidr. *sadə* Culfa r-nunda mün bulaq. Əlinco çayının sağ sahilində yerləşir. Az debitli içməli soyuq suyu olan bulaqdır Hidronim Ərəfsə kəndinin adından yaranmışdır **Ərəkət oyk.** *mür* İsmayılı r-nunun Lahic qəsəbə i ə v -də kənd Niyalıdağın östəyindədir. Tədqiqatçılar toponimin tat dilində *ərə* (daş, qaya) və *ərəb*-fərş mənşəli *qat* (tərəf, yer, سمت) sözlərinin fonetik formalarının birləşməsindən əmələ gəlib "qaya tərəfi, qayalıq, qaya səmti" mənasını bildirdiyini yazırlar Lahic qəsəbəsində Ərək adı məhəllə olduğundan kəndin həmin məhəllədən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranması güman edilir

Ərəzin oyk. *düz* Culfa r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd Əlinco çayının (Arazın qolu) sağ sahilindən 2 km aralı, dağətəyi düznəlikdədir Mənbələrdə Arajan, Arajanlı, Arospijan, Arasank variantlarında qeydə alınmışdır Tədqiqatçıların fikrincə, oyonkim *Araz* hidronimi və *-an* şəkilçisi (fonetik dəyişikliyə uğrayaraq *-in* formasına düşmüşdür) əsasında yaranmışdır XIX əsrdə İran və Türkiyədən buraya erməni ailələrinin köçürüldüyü haqqında məlumat verilir

Ərək dərəsi or. mür Şəmkir r-nunda dərə Toponim fitonim əsasında yaranmışdır **Ərəklil oyk.** *sadə* Laçın r-nunun Kürdhacı i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin yamacındadır. Yaşayış məntəqəsinin qəsimuşağı (yo ya kürdhacı) tayfasına mənsub ailələr keçmişdir ərək bağları olmuş *Ərəklil* adlı yerdə saldıqları üçün belə adlanmışdır

Ərəknəz b a x Henriknəz

Ərək topəsi or. *mür* Xocavənd r-nunda topo Fitonim əsasında yaranmışdır

Ərək topəsi

Ərəktağ

Ərəktağ or. *mür* Tovuz r-nu ərazisində çay dərəsi *Ərəktağ* adının təhrif olunmuş forması olduğu güman edilir

Ərgünəş b a x Argünəş

Ərəvil oyk. *mür* Masallı r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd Lənkeran ovalığındadır Oyonkim İran dillərindəki *ərək* (qala) və *van* (məskən, ev, yaşayış yeri) sözlərindən düzəlib, "qala yeri" mənasındadır.

Ərəvilan hidr. *sadə* Masallı r-nunda mün bulaqlar Vileş çayının hər iki sahilində yerləşir. 27 isti bulaqdan ibarətdir Qədim zamanlardan müalicə üçün istifadə edilir Hidronim ərazidəki eyniadlı kəndin adından yaranmışdır

Ərməki oyk. *düz* Quba r-nunun Amsar i ə v -də kənd Düznəlikdədir. Toponim türk dillərindəki *irmək* (çay) sözünə *-i* şək -sini əlavə etmək yaranmışdır

Ərməkiçiləq oyk. *mür.* Quba r-nunun Hacıuşeyimli i ə v -də kənd. Oyonkim *Ərmək* (kənd adı) və *qışlaq* sözlərindən düzəlib, "Ərmək kəndinin qışlağı" deməkdir

Ərmenət oyk. *düz* Oğuz r-nunun Xalxal i ə v -də kənd Qala dağının östəyindədir Keçmiş adı Oğuz yeri olmuşdur Məşhur Oğuzlar qəbri bu ərazidə yerləşir Kəndin əhəli keçmiş Yazıqıraq kəndindən çıxmış ailələrdən ibarətdir Oyonkim, ehtimal ki, *orman* (meşə) sözünə *-ət* şəkilçisini əlavə etmək yaranmışdır

Ərənl oyk. *sadə* Laçın r-nunda kənd Türk dillərində *ərin/erın* "dincəlmək üçün yer" mənasında işlənmişdir Oyonkimin *-ik* sonluğuna *-lik* şəkilçisinin ixtisara uğraması formasıdır

Ərsilə oyk. *düz* Yardımlı r-nunun Ərus i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin östəyindədir. Tədqiqatçıların fikrincə, oyonkim keçmişdə Lənkeran qəzasında maldarlıqla məşğul olmuş *ərus* adlı icmanın adından və tələf dilində kiçiltmə bildiren *-lə* şəkl -sindən ibarətdir

Ərsəli oyk. *sadə* Kürdəmir r-nunun Pirli i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsinin adı *ərsəli* tayfasının adı ilə olanda yaranmışdır Ərsəlilər keçmişdə Quba və Şirvan zonasında yaşamışlar Cənubi Azərb -də Ərsə adlı tarixi mahal (İrdəbilin şm -q -ində Qarusu çayı hovuzunda) möv-

Əsədabad

cuddur Şirvanda yaşayan ərəslilərin həmin tarixi mahaldan köçüb gəlmələri güman edilir

Ərtəpə b a x Artope

Ərus oyk. *sadə* Yardımlı r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin östəyindədir XIX əsrin II yarısında ad mənbələrdə Lənkeran qəzasında *ərus* tayfasının yaşadığı göstərilir Həmin tayfanın adı qıpçaqların arasında *ərus* (uruz) şəklində qəkilir Tədqiqatçılar Dədə Qorqud dastanlarının baş qəhrəmanlarından biri olan Aruz qocanın *ərus* tayfasından hesab edilir

Ərziküş oyk. *sadə* Siyəzən r-nunun Eyniadlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Ərziküş variantında da qeydə alınmışdır Kəndi XIX əsrin əvvəllərində Köhnə Quşçu kəndindən köçmüş ailələr özlərinə məxsus Ərziküş adı torpaq sahəsinə salmışlar Yerli əhəlinin məlumatına görə, *Ərziküş* "gəlin öldürülən yer" mənasındadır Əslində, oyonkim *ərz* (yer, məkan) və *küş* (yaxın) komponentlərdən ibarət olub, "yaxın yer" mənasındadır.

Ərziküş hidr. *sadə* Siyəzən r-nunda çay Gilgil çayının sağ qoludur Ərazisindən axdığı kəndin adındandır

Əşəkbəf or. *mür* Babək r-nunda dağ Hün. 1661 m Oronim Asəfkəhv adından təhrif olunmuşdur Əşədfək variantında da qeydə alınmışdır Tədqiqatçıların fikrincə, *Asəf* (or "büt") və *kəf* (or *kəhi* "təbii mağara") sözlərindən yaranan toponim "büt mağarası" mənasını ifadə edir Yerli əhali dağdakı mağaraya qədirdən ziyarətə gedir, qurbanlar kəsir Dağdakı mağara ilə bağlı belə bir rəvayət vardır Yunis peyğəmbərin dövründə üç nəfər müqəddəs şəxs bir ilə həmin mağaraya girmiş və orada ölmüşdür Uzun müddətdən sonra dirilərək möcüzə sahibi olmuşdur Digər rəvayətə görə, islamı qəbul etmiş toqib olunan bir qrup şəxs mağaraya girmiş, 300 il yuxuyaxa gəldikdən sonra ayılmışdır Əslində, oronim orob dilindəki *əshab* (bir qrup adam) və *kəf* (mağara) komponentlərdən düzəlib, "mağara adamları" mənasındadır

Əsədabad oyk. *mür* Yardımlı r-nunun Yardımlı qəsəbə i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir XX əsrin əvvəllərində kəndin adı

Əsədkənd variantında qeydə alınmışdır. Mənbələrdə XIX əsrin axırlarında burada Talış dağlarında yaşamış piyembəl/permbəl tayfasına mənsub bir tirənin məskunlaşması haqqında məlumat verilir. Oykönim bu tirənin başçısı *Əsədin* adı ilə adlandırılmışdır.

Əsədli oyk. *sadə* 1 Cəlilabad r-nunun Ləknə i o v -də kənd Burovar silsiləsinin eteyindədir. Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin axırlarında şahsevənlərin *asədli* türəsi salmışdır; 2 Sabirabad r-nunun Qaralar i o v -də kənd Muğan düzündədir. Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Məmişlər (indiki Qaralar) kəndindən çıxmış *Əsəd* adlı şəxs və onun övladları saldıqı üçün belə adlandırılmışdır.

Əsgərabad oyk. *mür* Bileşuvər r-nunun Aşağı Cürəli i o v -də kənd Bolqar çayının sahilində, Muğan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi 1920-ci ildə Cənubi Azərb -dan gəlmiş bir qrup ailənin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Güman edilir ki, bu ailələrin başçısı *Əsgər* adlı şəxs olmuşdur.

Əsgəran oyk. *sadə* Xocalı r-nunda şəhər Qarqar çayının sahilində, Qarabağ silsiləsinin eteyindədir. Toponim XVIII əsrdə Qarabağ xanlarından birinin (Pənəhəli xan və ya Mehralı xan) tikirdiyi *Əsgəran* qalasının adındandır. Qala keçmişdə *Əsgəran* adlanan yerdə tikilmişdir. Yerni adı iso qədim mənbələrdən məlum olan *aski* (köhnə, qədim) və *Aran* (Aran toponimi) komponentlərindən ibarət olub, "köhnə Aran, qədim Aran" deməkdir. "Alban tarixi" əsərində bu yerin adı Mets Aran (Böyük Aran) kimi çəkilir.

Əsgərbatan nöhur hidr. *mür* Abşeron-dakı Ataçayın mənbəyi Hidronim baş vermiş hadisə ilə əlaqədar adlandırılıb.

Əsgərbəyli oyk. *düz* Sabirabad r-nunun Qasımbəyli i o v -də kənd Mil düzündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə *Əsgərbəy* adlı şəxsə mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Əsgüldü or. *mür* Zəngilan r-nunda dağ Beşdöli kəndinin şm-ında, Oxçu çayının sahilindədir. El arasında Əzrirm dağı da adlanır. Bəzi tədqiqatçılara görə, toponim Azərb dilindəki *aski* (qədim, köhnə) və *ulmuşlam* (keçid) sözlərindən ibarət olub, "köhnə keçid" mənasındadır.

Əski lıqrığ oyk. *mür* Quba r-nunun Quba şəhəri i o v -də kənd Qusar mali düzənliyindədir. Oykönim *aski* (köhnə, qədim) və *lqrığ* (kənd adı) komponentlərindən düzəlib, "köhnə lqrığ kəndi" deməkdir.

Əskipara oyk. *sadə* Tərtər r-nunun Qarabəgi i o v -də kənd Dağotəyi düzənliyindədir. Keçmiş adı *Əskiparalı* olmuşdur. XIX əsrdə bu kənd Birinci *Əskiparalı* və İkinci *Əskiparalı* adlı iki hissədən ibarət idi. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini Qazax r-nunun *Əskipara* kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar.

Əskipara hidr. *sadə* Qazax r-nu ərazisində çay Coğaz çayının (Ağstafa çayı hövzəsi) sol qoludur. Quqares çökəkliyinin yamacında (1850 m hündürlükdən) başlanıb Hidronim *Əskipara* adlı yaşayış məntəqəsinin adından alınmışdır. Hal-hazırda Aşağı *Əskipara* və Yuxarı *Əskipara* adlı iki kənddən ibarət olan qədim *Əskipara* kəndinin ərazisində XIV əsrə aid şəhər və ikicərgəli qala divanının xarabalıqları var. Tədqiqatçılara görə, Qafqaz Albaniyasının qədim Xəlxal şəhəri burada olmuşdur. Toponim *aski* (köhnə, qədim) və *para* (hissə, kənd) komponentlərindən düzəlib, "köhnə kənd" mənasındadır. **Əspərəsti b a x.** Aspərəsti.

Əsrək hidr. *sadə* Tovuz r-nu ərazisində çay Axınca çayının qoludur. Mənbəyi Şahdağ silsiləsinin c yamacından (1750 m hündürlükdən) alır. Çaydan suvarma və döyürmənlərin hərəketə gətirilməsi üçün istifadə olunur. *Əsrək* qədim türk dillərində "coşğun, kiçikrəyən; sərək" mənasında olub, çayın sürətli axınına oks etdirir.

Əsrək oyk. *sadə* Kolbəcər r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Dağotəyi ərazidədir. XX əsrin əvvəllərində r-nun ərazisində Böyük *Əsrək* və Kiçik *Əsrək* adlı iki kənd qeydə alınmışdır. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini keçmişdə Tovuz r-nunun *Əsrək Cirdaxan* kəndindən köçüb gəlmiş ürdü ailə salmışdır.

Əsrək Cirdaxan oyk. *mür* Tovuz r-nunun eyniadlı i o v -də kənd *Əsrək* çayının sahilində, dağotəyi ərazidədir. Oykönim "Əsrək çayı kənarındakı Cirdaxan kəndi" mənasındadır.

Ələ b a x. Eşlə.

Ələlər oyk. *sadə* 1. Cəlilabad r-nunun Gülməmmədi i o v -də kənd Burovar silsiləsinin eteyindədir; 2. Masallı r-nunun Şorəfo i o v -də kənd Lənkəran ovalığında; 3. Sabirabad r-nunun Haşımxanlı i o v -də kənd Muğan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Abdulyan kəndindən çıxmış bir qrup ailənin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Tədqiqatçıların fikrincə, oykönüm Azərb ərazisində yaşamış *atçılar* adlı tayfanın adının təhrif formasıdır. **Ətyəmzəli b a x.** Atyəmzəli.

Əvəcük oyk. *düz* Qusar r-nunun Köhnə Xudat i o v -də kənd. Qusar mali düzənliyindədir. Tədqiqatçıların fikrincə, toponim *ova* (türk dillərində "düzən") və *-çiq* kəçiltmə bildiren şəx -dən ibarət olub "kiçik düzən yer" mənasındadır. Kəndin adının *əvəçiyə* tayfa adına *-çik* şəx -sini artırmaqla yaranmışdır. **Əvəcülən oyk.** *mür* Yardımlı r-nunun Vərgədük i o v -də kənd. Peşəvər silsiləsinin eteyindədir. Oykönim moqol işğalları dövründə (XIII əsr) Azərb -na köçürülmüş türkdilli *dolan* tayfasının adı ilə bağlıdır. Oykönimün birinci komponenti *əvç* Lənkəran zonasında "aile, qohum, nəsil" mənasında işləən *əvəd* sözündəndir. Beləliklə, *Əvəcülən* "dolanlar, dolan nəsli" deməkdir.

Əvəcülən hidr. *sadə* Yardımlı r-nu ərazisində göl Eymədi kəndin ərazisində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Əvəyli or. *mür* Lenk r-nunda dağ. Azərb dilinin dialektlərində *əvə* "şiş, yumru" və *villil* "tiro" mənalarında işləyir. Oronim "başı şiş, yumru dağ tirsəsi" deməkdir.

Əvilə oyk. *sadə* Lenk r-nunun Livodirqo i o v -də kənd. Dağotəyi ərazidədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, oykönim talış "qiji" və "ayıldəməni" bitkisinin adı olan *əvilə* sözündəndir. Tədqiqatçıların fikrincə, *əvilə* talış dilində "toplu, çoxluq, cəmlək" mənalarını bildirir.

Əyərək oyk. *sadə* Laçın r-nunun Köhnəkənd i o v -də kənd Qarabağ silsiləsinin yamacında. *Əyərək*, *Əkorək*, *Aqaraq*, *Akarək* variantlarında da qeydə alınmışdır. Tədqiqatçıların fikrincə, oykönim moşqoco şümr

dilinə aid olan *aqar/aklar* (əkin yeri, əkilən sahə) sözü ilə bağlı olub, "sahibkar mülkü", "sahibkar təsərrüfatı" mənasındadır.

Əyin oyk. *sadə* Qubadlı r-nunun Çardaxlı i o v -də kənd Dağotəyi ərazidədir. R-nun ərazisindəki Səngər dağı keçmişdə Əyin dağı adlanırdı. Dağ də adını buradakı buləğin adından almışdır. *Əyin* sözü *eyən* (er "göz, buləq, çeşmə") sözünün təhrif olunmuş formasıdır. Yaşayış məntəqəsi keçmiş Hacı kəndindən köçmüş ailələrin *Əyin* dağının eteyində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Əylis hidr. *sadə* Ordubad r-nu ərazisində çay Arazın sol qoludur. Mənbəyini Zəngəzur silsiləsinin c -q yamacından (Dabaxlıdağdan 3100 m yüksəklikdən) alır. Çayda güclü sel hadisələrin baş verər. Hidronim *Əylis* adı qədim yaşayış məntəqəsinin (indiki Aşağı *Əylis* və Yuxarı *Əylis*) adından yaranmışdır.

Əyriçay oyk. *düz* Bərdə r-nunun Yeni Əyriçay i o v -də kənd. Tərtər çayının sahilində, Qarabağ düzündədir. Əslə Ayrıncıdır. Kəndin ərazisi Ağdam r-nunun Xıdırli kəndinə məxsus əkin yeri olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi həmin kənddən çıxmış ailələrin ayrı-ayrı əkin yerində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. *Ayrıncə* "kənddən ayrılmış, xüsusi icma təşkil etmiş" deməkdir.

Əyriçələşər hidr. *mür* Abşeron yarımadasının q hissəsində şor sulu göl Xırdalan qosobosinin q -indədir. Yeri formalı calada (çökəklikdə) yerləşdiyi üçün göl belə adlandırılmışdır. *Şor* komponenti Abşeron göllərinin adları üçün xarakterik olub, "göl" mənasındadır.

Əyriçay hidr. *nur* 1. Oğuz, Şəki və Qax r-nları ərazisində çay Qanıx çayının sol qoludur. Yuxarı hissəsində Daşdağ adlanır. Böyük Qafqazın c yamaclarından axan Kış, Murdal, Şin, Küngüt və s. dağ çayları bu çaya töküldür. İlk dəfə VII əsrə aid mənbələrdə Kn adı ilə qeydə alınmışdır, 2. İsmayilli r-nunda çay Goyçay çayının sol qoludur. Mənbəyini Baş Qafqaz silsiləsinin c eteyində (720 m yüksəklikdən) alır. Hidronimlər çayların ayrı formada qorbo tərəf axması ilə bağlı olaraq yaranmışdır.

Əyridağ *or. mür* Ordubad r-nunda dağ Relyef quruluşuna görə adlandırılıb

Əyridərə *oyk. sada* Gədəbəy r-nunun Hacılar i o v -də kond Dağotayı ərazidədir Keçmiş adı Hacımürzələr olmuşdur Yaşayış monteoqsinin *Əyridərə* adlı yerdə Məşədi Məmay Hacı Mirza oğlu tərəfindən salınmışdır

Əyriğünəy *or. sada* Şəki r-nu ərazisində dağ silsiləsi R-nun şm -ından c ə -za doğru uzanır Hün 1658-2066 m Dağ silsiləsi öz sahəsindəki *Əyriğünəy* adlı yerni adı ilə adlandırılmışdır Oronim *Əyri* və *günəy* (gün düşən tərəf) sözlərindən düzəlib

Əyrik b a x Əyərək

Əyriqaya *or. mür* Şəmkir r-nunda dağ. Oronim quruluşuna görə adlandırılmışdır

Əyritala *oyk. mür* Balakan r-nunun Honişi i o v -də kond Alazan-Əyrçay çökəkliyindədir Yaşayış monteoqsinin XIX əsrin sonlarında Əyrçayın sahilində yerləşən talada salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Əyriyaylaq *or. mür* İsmayilli r-nunda sıra dağlar Baş Qafqaz silsiləsindən ayrılib Göycay və Pirsaat çaylarının suayrıcını təşkil edir Ən yüksək zirvələri Qovdağ (2435 m) və Əyrnyaylaqdır (2285 m) Oronim relyef cəhətdən təyin olunur

Əyrivəng *oyk. mür* Gədəbəy r-nunun İnekboğan i o v -də kond Şahdağ silsiləsinin etəyindədir Yerli əhalinin məlumatına görə, kond çıxmış, zəng qülləsi oymiş köhnə *vəngin (kilsənən)* yaxınlığında salındığına görə belə adlandırılmışdır

Əyryubbəyli *oyk. sada* İsmayilli r-nunun Qubaxəlili i o v -də kond Gonca yaylasının c-q etəyindədir Keçmiş adı Bədəlli olmuşdur Yerli məlumata görə, *bədəlli* nəsline mənsub ailələr *Əyryubbəy* adlı şəxsin rəiyyəti olduğundan kond sonralar belə adlandırılmışdır

Əzgilli *oyk. düz* 1 Xanlar r-nunun Toğanalı i o v -də kond Kürəkçayın sahilində, Murovdağ silsiləsinin yamacındadır; 2 Zaqatala r-nunun Əli Bayramlı i o v -də kond Baş Qafqaz silsiləsinin yamacındadır Yerli məlumata görə, oykonimlər bu kondların ərazisində *əzgil* ağacının çox olması ilə bağlı yaranmışdır Todqiqatçılar belə güman edir-

lər ki, toponim erkən orta əsrlərdə qodim bulqar tayfa birliyinə daxil olan türkdilli *eskil/əskil* tayfasının adı ilə bağlıdır

Əzgilli burun *or. mür* Kəlbəcər r-nunda dağ Fitonimik oronimdir

Əzgilli dağ *or. mür* Qubadlı, Qəbələ, Laçın, Xocavənd r-nlarında dağ. Fitonimik oronimdir

Əzgilli dərə *or. mür*. Ağsu, Qəbələ, Gədəbəy, Tovuz, Şəmkir, Şuşa r-nlarında dərə Fitonimik oronimdir

Əzgilli dərə boğazı *or. mür* Gədəbəy r-nunda dağ Fitonimik oronimdir Oronim "Əzgilli dərə keçidi" mənasındadır

Əzgilli düz *or. mür* Qubadlı r-nunun Göyercik kəndi ərazisində düz. Fitonimik oronimdir

Əzgilli təpə *or. mür*. Qəbələ r-nunun Nic kəndi ərazisində yüksəklik Fitonimik oronimdir

Əzizabad *oyk. mür* Masallı r-nunun Qodman i o v -də kond Lənkəran ovalığındadır Oronim *Əziz* (ş ə s) və *abad* (kənd) komponentlərindən düzəlib, "Əzizə məxsus kənd" mənasındadır

Əzizbəyli *oyk. sada* Qazax r-nunun cymadlı i a.v -də kond Ağstafa çayının sol sahilində, Gonca-Qazax düzənliyindədir Kond *Məşədi Əzizbəyovun* şəərəfinə adlandırılmışdır

Əzizbəyov *oyk. sada* 1 Goranboy r-nunun cymadlı i o v -də kond Gonca-Qazax düzənliyindədir Keçmiş adı Böyük Dəlimommodli olmuşdur; 2 Xanlar r-nunun Yeni Əli Bayramlı i o v -də kond. Gonca-Qazax düzənliyindədir Keçmiş adı Hacımülük olmuşdur; 3 Şahbuz r-nunun Sələsüz i o v -də kond. Naxçıvan çayının sahilində, dağ yamacındadır Keçmiş adı Daylaqlı olmuşdur Yaşayış monteoqlor *Məşədi Əzizbəyovun* şəərəfinə adlandırılmışdır Memorial toponimdir

Əznəbörd *oyk. mür* Babək r-nunun cymadlı i o v -də kond Arazboyu düzənlikdədir Əznəbörd variantında da qeyd olunmuşdur Oykonim *əznəbər* (türk dillərində "dər keçid") və *bürd/bird* (or "qala") komponentlərindən düzəlib, cymadlı qala xarabəsinin adıdır

Ff

Fadıli *oyk. sada*. Xanlar r-nunun Lahıc i o v -də kond Pand silsiləsinin yamacındadır Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış monteoqsinin əsasını *fadılı* nəsline mənsub ailələr qoymuşlar Oykonim 1917-ci ildə Fətli variantında qeyd alınmışdır Krının Kuybışev r-nunda iki Fətli Sala yaşayış monteoqsi var

Faxralı *oyk. sada*. Goranboy r-nunun cymadlı i o v -də kond Gonca-Qazax düzənliyindədir Mənbələrin məlumatına görə, yaşayış monteoqsinin XVIII əsrdə baş vermiş siyasi hadisələrlə əlaqədar Gürcüstanın Borçalı mahalında *Faxralı* kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar Köçüb gələnlər köhnə yaşayış monteoqsinin adını məskunlaşdıqları yeni kəndə vermişlər. Azərb. dilinin dialektlərində *faxralı* "ağıllı, bilikli, savadlı" deməkdir

Faldar *hidr. sada* Zaqatala r-nunda çay Tala çayından ayrılib sol tərəfdən Qanux çayına tökülür Suvarma üçün istifadə edilir Çay ərazisindən axdığı *Faldarlı* kəndinin adı daşıyır Kəlbəcər r-nunda da cymadlı çay qeydə alınmışdır

Faldarlı *oyk. sada* Zaqatala r-nunun Qandax i o v -də kond. Alazan-Əyrçay çökəkliyindədir Müxtəlif illərdə gah Faldar, gah da Faldarlı variantında qeyd alınmış bu oykonim, todqiqatçıların ehtimalına görə, *faldarlı* adlı nəslin burada məskunlaşması noticosında yaranmışdır

Farmaçtəpə *or. mür* Laçın r-nu ərazisində, Qarabağ yaylasında dağ İldırımso (Hocəzu çayının qolu) və Minkond (Zəbux) çaylarının suayrıcındır Hün 2330 m Yay otlağıdır Yerli əhali bu dağı Fermoçtəpə adlandırın Dağın zirvəsi *forməşə (məfrəş, dəşə-nəçək)* oxşadığı üçün belə adlandırılmışdır

Farux *oyk. sada* Xocalı r-nunda kond Dağotayı ərazidədir Yaşayış monteoqsinin əsasını *Farux* adlı şəxs qoyduğu üçün belə adlandırılmış ehtimal edilir Kondin yaxınlığında Farux gölü və Farux yeri adlı obyektlər də qeyd olunmuşdur Oykonim 1907-ci və 1918-ci illərdə fəalyyəti qovtormiş mü-

təlif millətlərin zəhmətkeşləri arasında beynəlmilləçiliyi möhkəmləndirmək məqsədi güdən *Faruq* (hərqi mənası "Ədalət tərəfdarı") sosial-demokrat qrupunun adı ilə də bağlı ola bilər

Fətrməbəl *hidr. mür* Abşeronda göl Hidronim Abşerondakı *Fətrməy* kəndinin adıdır və *bil* ("çuxur" burada "kiçik göl" mənasındadır) komponentlərindən düzəlib, "Fətrməy gölü" deməkdir

Fətrməy *oyk. sada* Abşeron r-nunun cymadlı i o v -də kond. Abşeron yarımadasında Bəzi mənbələrdə yaşayış monteoqsinin XVIII əsrdə Salyan hakiminin dul qalmış qadını *Fətrmə xanımın* tabeliyində olan ailələr tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılması fikri irəli sürülür Oykonimin sofiavilər dövründə şiiəliyin geniş yayılması ilə bağlı yaranması da mümkündür Mələmdür ki, ərəb xəlifələr sülaləsindən bir islam dininin şii məzhəbindən olan və Məhəmməd peyğəmbərin qızı, İmam Əlinin arvadı Fatimənin nəslindən hesab edilən *Fətrməy* idir İmam Əlini özələnə rəhbər tutan qizilbaşlıların dövründə belə toponimlərin yaranması mümkündür Kəndin ərazisində XVIII əsrə aid Hacı Həyət məscidinin olması da bu versiyanın mümkünlüyünü təsdiqləyir Krının Baydar vadisində Fətrməkəbə adlı mağara düşərgəsi qeydə alınmışdır

Fəzil *oyk. sada* Şəki r-nunun Aşağı Kungüt i o v -də kond Əyrçayın sahilində, Alazan-Əyrçay çökəkliyindədir Oykonim 1917-ci ildə Fəzillı, 1933-cü ildə isə Fəzil-kənd variantında qeyd alınmışdır Yerli əhalinin verdiyi məlumata görə, yaşayış monteoqsinin əsasını *Fəzil* adlı şəxs qoyduğuna görə kond onun adını daşıyır

Fəxrəküş *hidr. sada* Şamaxı r-nu ərazisində göl Saqiyan kəndi yaxınlığında yerləşdiyi üçün Saqiyan gölü də adlanır 730 m hündürlükdə yerləşir Şirın sulı axarısı kiçik göldür Məl-qararı suvarma üçün istifadə edilir Vaxtilə bu gölün kənarında Fəxrəküş adlı köç olmuş, sonralar dağıdılmışdır (1917-ci ildə məlumatına görə) Göl hümm köçün adını daşıyır Coğrafi ad *F.ərı* (lox-ralı) və *küş* (bir hissə, parça) komponentlərindən düzəlib, "fəxrəllilərin bir hissəsi" deməkdir

Fərəcən oyk. *sada* Qubadlı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir Əsl adı Fərəcəndir Keçmiş adı Sarallı Fərəcən olmuşdur Kənd sarallı tayfasının qışlaq yerində *fərəcən* növlə mənsub ailələr tərəfindən salındığı üslub belə adlandırılmışdır

Fərəcən oyk. *düz* Laçın r-nunun Aşağı Fərəcən i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir Tədqiqatçıların məlumatına görə, kənd keçmişdə Fərəc adlanmışdır və Səfiyan kəndindən Fərəc adlı bir şəxsin yaxın adamları ilə köçüb məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Sonralar *Fərəc* şəxs adının sonuna cəmlik bildirən *-an* şəkl.-si əlavə olunmuşdur Oykonim "fərəclər" və ya "Fərəc yeri" mənasındadır

Fərəcullalı oyk. *düz* Cəlilabad r-nunun Cəngən i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir Keçmişdə Lənkəran qəzasında maldarlıqla məşğul olmuş pircəmlə tayfasının 5-ci qoluna məxsus yeddi ailənin başçısı sahibkar *Fərəculla* olmuşdur XIX əsrin axırlarında həmin ailələrin oturaqlaşması nəticəsində yaranmış yaşayış məntəqəsi Fərəcullanın adı ilə adlandırılmışdır

Fərəhli oyk. *sada* Qazax r-nunun Alpout i ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin II yarısında r-nun Ağköynək kəndindən köçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Bəzi tədqiqatçılar oykonimin əslinin Fərəhli olduğunu güman edirlər XX əsrin əvvəllərində Qazax qəzasında Faxrallı adlı qışlaq və Fərəhli adlı kənd qeydə alındığından bunlar ayrı-ayrı toponimlərdir Türk dillərində *fərəhli* sözü "genişlik, açıq yer" mənasında işlənir 1917-ci ildə Cavanşir qəzasında Fərəhəanlı adlı yaşayış məntəqəsi də qeydə alınmışdır

Fərəş oyk. *sada* Laçın r-nunun Vaqazın i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Zəngəzur qəzasında maldarlıqla məşğul olmuş sarallı tayfasına məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Tədqiqatçılar bu oykonimi *Fərəş* şəxs adı və ya orta əsrlərdə saray xidmətçisi vəzifəsi ilə əlaqələndirirlər Əslində, *fərəş* sözü Azərb dilinin qərb qrupu dialektlərində heyvanlara və bitkilərə aid olub "tez

böyüyən, ürleşən, vaxtından əvvəl yetişən" mənasında işlənir

Fərəş hidr. *sada* Laçın və Kəlbəcər r-nları ərəzində çay Adını ərəzindəndə axdığı eyniadlı yaşayış məntəqəsində almışdır

Fərəzalı oyk. *sada* Gədəbəy r-nunun Arzabaçı i ə v -də kənd Dağlıq ərəzidedir Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi Qarabağdan gəlmiş *Fərəzalı* adlı şəxs saldıqına görə kənd onun adı ilə adlandırılmışdır 1917-ci ildə Cavanşir qəzasında Fərəzalıbəyli (1933-cü ildə Bərdə r-nunda Fərəzalılar), Qazax qəzasında Fərəzalı, (1933-cü ildə Şəmkür r-nunda Fərəzalı Quşçu) kəndləri də qeydə alınmışdır Oykonim Xələc tayfalarının bir tiresi olan *fərəzalılar*ın adını əks etdirir Etnotoponimdir

Fərəzli oyk. *sada* Cəlilabad r-nunun Astanlı i ə v -də kənd Fərəzli çayının sahilində, düzənlikdədir Tam adı Kərbəlayi Fərəzli olmuşdur Yerli əhalinin məlumatına görə, *Kərbəlayi Fərəzli* həmin kənddə məskunlaşmış maldar ailələrin başçısının adı olmuşdur XIX əsrin axırlarında həmin ailələrin qışlaq yerində oturaqlaşması nəticəsində yaranmış yaşayış məntəqəsi Fərəzlinin adı ilə adlandırılmışdır Oykonim 1917-ci ildə Fərəzli variantında da qeydə alınmışdır Kəndin adı 2003-cü ildən Fərəzli kimi rəsmiləşdirilmişdir

Fərəzli hidr. *sada* 1 Bərdə r-nu ərəzində göl Keçmiş Fərəzalıbəyli kəndinin ərəzində yerləşdiyi üçün göl belə adlandırılmışdır, 2 Cəlilabad r-nunun Fərəzli kəndi ərəzində çay. Adını ərəzindən axdığı kəndən almışdır

Fərəzloba oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Köhnə Xudat i ə v -də kənd Samur-Dəvoçı ovalığındaadır 1917-ci ildə Hacı Fərəzloba variantında qeydə alınmışdır Oykonim *Fərəzli* (ş a) və *oba* komponentlərindən düzəlib, "Fərəzlinin obası, Fərəzliyə məxsus oba" mənasındadır Keçmiş oba sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

Fətəllilər oyk. *düz* Kəlbəcər r-nunun Abdullaşağı i ə v -də kənd Moz çayının sahilində, dağətəyi ərəzidedir Keçmiş adı Qaraçanlı olmuşdur Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini Laçın r-nunun Qaraçanlı kəndindən köçüb gəlmiş *Qara Fə-*

talı adlı bir şəxs saldıqına görə belə adlanmışdır

Fətəllikənd oyk. *mür* Saatlı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Muğan düzündədir Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin sonlarında çarizmin köçürmə siyasəti nəticəsində rus kəndliləri *Severkskoye* (şumali) adı ilə salmışdılar 1977-ci ildən yazıçı-dramaturq *Mirza Fətəli Axundovun* şərəfinə Fətəllikənd adlandırılmışdır Memorial toponimdir

Fətəlipəyə oyk. *mür* Laçın r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərəzidedir Yaşayış məntəqəsi *Fətəli* adlı şəxsə məxsus *pəyə* (tövlə) yerində salındığı üçün belə adlandırılmışdır "Fətəlinin pəyəsi, tövləsi" mənasındadır Kənddə indiyyə qəder əsas təsərrüfat heyvandarlıqdır

Fətəllüqışlaq oyk. *mür* Cəlilabad r-nunun Şiləvəngi i ə v -də kənd 1917-ci ildə Fətəllü qışlağı adı ilə qeydə alınmışdır *Fətəllü* XIX əsrdə talış zonasında yaşamış çənşəl (cahanşaylı) tayfasının tirelərindən biri olmuş, kəndin ərəzisi də həmin tireyə mənsub qışlaq yeri olmuş. Sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilən kənd köhnə adını saxlamışdır.

Fındıqlın or. *sada* Xızı r-nu ərəzindəndə dağ. Dağ eyniadlı yaşayış məntəqəsinin ərəzində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır

Fındıqlın oyk. *düz* Xızı r-nunun Xızı i ə v -də kənd Açıtaçayın sahilində, dağətəyi ərəzidedir. Tat dilində Fındıqlın kumi tələffüz edilir Oykonim *fındıq* (meyvə ağacı) və *-an* (cəmlik, çoxluq bildirən şəkl) komponentlərindən düzəlib, "fındıq ağacının çox olan yer, fındıqlıq" deməkdir

Fındıqlı oyk. *düz* Zaqatala r-nunun Maqov i ə v -də qəsəbə Qala və Katex çayları sahilindədir. 1965-ci ildə təşkil olunmuş 1 nömrəli fındıqlıçı sovxozu fəhlələri üçün salındığına görə belə adlandırılmışdır

Fındıqlı hidr. *sada* Gədəbəy r-nu ərəzindəndə çay Babacan (Becan, Bacanka da adlanırlar) çayının qoludur Ruslar tərəfindən qeydə alınarkən Fındıqlı, Fındıllı kimi də yazılmışdır Çay həmin r-nun ərəzindəndəki Fındıqlı yeri adlı səhənd (Novosaratovka kəndi yaxınlığındadır) axdığı üçün belə adlandırılmışdır XIX əsrdə çayın sahilində salınmış Novosaratovka yaşayış məntəqəsi də

bir müddət Fındıqlı adı ilə tanınmışdır Kəndin rus əhalisi bu yere *Orexovaya qora* da deyir

Fındıqlıqışlaq oyk. *mür* Yardımlı r-nunda kənd Pəstəser silsiləsinin yamacında, Salavat çayı sahilindədir Yaşayış məntəqəsi keçmişdə Fındıqlı adlanan qışlaq yerində salındığına görə belə adlandırılmışdır

Fırıq oyk. *sada* Qubadlı r-nunun Güləzi i ə v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin yamacındadır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarında Afurca kəndindən çıxmış ailələrin ünkü yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Tədqiqatçılara görə, oykonim ər "təriqət", "məzəhəb", "kütüldən ayrılmış bir qrup" və ya "bölük" mənasında işlədilən *fərəq* sözü ilə bağlıdır Fırıq variantında da qeydə alınmışdır Əslində, oykonim RSDFF-nın Bakı Komitəsi yanında bolşeviklərin qabaqcıl dağstanlı fəhlələrinin birlikdə təşkil etdikləri *Fəruq* (ədalət tərəfdarları) sosial-demokrat qrupunun (1907) adı ilə bağlıdır Bu qrup rəhbərlik eden Qazımommuş Ağasıyevin və Müqtəddir Aydınbəyovun adları da Azərb toponimiyasında əks olunmuşdur

Fıstıqlı oyk. *düz* Qax r-nunun Qum i ə v -də kənd. Qapıçayın sahilində, Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Kənd *fıstıq* ağacı çox olan ərəzədə salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Filfilü oyk. *sada* Oguz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərəzidedir Yerli əhalinin məlumatına görə, keçmişdə zəlzələ nəticəsində Qaladağ yaşayış məntəqəsi dağılırdıqdan sonra əhali Filfilü adlı yere köçüb məskunlaşmış və sonralar burada yaranmış kənd də həmin yerin adı ilə adlandırılmışdır Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim *filfilü* (udın dilində "yabanı istiot") sözündən və "-li mənsubiyyət şəkilçisindən ibarət olub, "istiotluq" mənasındadır.

Filfilü hidr. *sada* Oguz r-nu ərəzindəndə çay Türyançayın qoludur Ağçay. Qalaçay. Xaçmaz çayı da adlanır Çay öz adını yaxınlığındakı eyniadlı kəndin adından almışdır

Filizçay hidr. *mür* Balakan r-nu ərəzindəndə çay Balakan çayının qoludur Keçmiş adı Qarabçay olmuşdur Çayın hövzəsində zəngin *filiz* *vətəği* aşkar ediləndikdən sonra Filizçay adlandırılmışdır

Fingo *oyk.* *düz* Laçın r-nunun Təzəkənd i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir Fingon variantında da qeydə alınmışdır XIX əsrdə Fingo dağ və qışlaq adları kimi qeydə alınmışdır Kənd eyniadlı dağın ətəyində salındığı üçün belə adlandırılmışdır Oykonomi bitki adı kimi də izah edilir Tədqiqatçıların bür qismi bu fikirdədir ki, oykonomi kürd dilindəki *fin* (soyq, sərın) və *ga/gay* (yer, mekən) komponentlərdən düzəlib, "soyq/yer, sərın yer" deməkdir.

Fioletovka *oyk.* *düz* Bilesuvar r-nunun Bilesuvar qəsəbə i ə v -də kənd Muğan düzündə Yaşayış məntəqəsini XX əsrin əvvəllərində Rusiyanın mərkəzi quberniyalarından köçürülmüş rus ailələr salmışlar İnqilabçı İ T Fioletovun (1883-1918) şərəfinə adlandırılmışdır. Memorial toponimdir

Fruzabad *oyk.* *mür* Xanlar r-nunun Quşqara i ə v -də qəsəbə Gəncə-Qazax düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi qoyunçuluğu inkişafı ilə əlaqədar 1949-cu ildə yarlanmışdır. Qəsəbəyə akademik Furuz Məlikovun (1902-65) adı verilmişdir Memorial toponimdir

Fıtdağ *or.* *mür* İsmayılı r-nu ərəzində dağ Basqal kəndindən şm.-ş.-də yerləşir Hün 1810 m Orta ətərlərdə Şirvanşahlının yay iqamətgahı və signacağı olmuşdur Dağın döşündə daşdan müdafiə səddi çəkilmişdir. Dağa qalxmaq üçün Haramçayın yatdığından təq 1 km piyada və ya atla qalxmaq lazımdır Burada Qanlıqaya adlanan ərəzədə Şirvan xanı Mustafa xanın (1791-1829) tikirdiyi qalanın xarabalıqları var Bəzi tədqiqatçılar oronimi İran mənşəli *pət* (qoruyun, müdafiə edən) sözü ilə bağlayırlar Qalanın adının dağın adından olması da ehtimal edilir Oronim *fit* (uğultu, fıslıtı) və *dağ* (müsbət rəyef forması) komponentlərdən düzəlib, "uğuldayan, fıslıdayan dağ" deməkdir

Fiy or. *sada* *Oğuz r-nu* ərəzində dağ aşırını Azeərb -la Dağıstan arasındakı sərhəddə, Baş Qafqaz silsiləsindədir. Hün 3156 m Bu aşırından keçən yol Xalxal və Samur (Dağıstanda) çaylarının hövzələrini birləşdirir Aşırın Dağıstanın Fuy kəndi istiqamətində olduğu üçün belə adlandırılmışdır Avar dilində *puv* "üfürmə, üfləmə, boran, çovğun" deməkdir Kəndin mövqeyi onun adı ilə uyğundur

Fuqanlı *oyk.* *düz.* Cəbrayıl r-nunun Şükürbəyli i ə v -də kənd. Düzenlihkəndir. Keçmiş adı İmambağı olmuşdur Bəzən İmambaş variantında da qeydə alınmışdır Yaşayış məntəqəsini almamışdır, əlkeyxalı, rüstəmlilər və səmmədi nəsilinə mənsub ailələr salmışlar Belə ehtimal edilir ki, Naxçıvanda XV əsrdən məlum olan *Fuqan* qəlasından köçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmış bu kəndin adı "Fuqan qəlasından gələnlər" mənasındadır

Füzuli *oyk.* *sada* 1 Azeərb -nin c -ş -ında, İranla sərhəddə inzibati r-n Mərkəzi Füzuli şəhəridir R-nun ərəzi ci çay dərələri və yarınlardan, hündür hamarlanmış tepeliklərdən ibarətdir. Arazın sol qolları olan Kəndələncay, Quruçay, Qozluçay r-nun ərəzindən axır R-nun keçmiş adı Qaryayın olmuşdur; 2 Azeərb -də şəhər, eyniadlı inzibati r-nun mərkəzi Kəndələncayın sahilində, Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir Qədim adı Qarabulaq olmuşdur XIX əsrin 30-cu illərində çar hökumətinin köçürmə siyasəti nəticəsində mərkəzi quberniyalardan köçüb gələn müləkanlar Zəngəzur qəzasının Bazarçay kəndində yerləşmişdilər Lakin çəyirtkə onların məhsullarını məhv etdiyi üçün sonralar kütləvi olaraq Cəbrayıl qəzasının Qarabulaq kəndi ərəzində məskunlaşdılar və yaşayış məntəqəsi Malakan adlandırıldı 1905-ci ildə kəndə 1826-1828-ci illər Rusiya-İran müharibəsinin iştirakçısı, çar ordusu polkovniki Qaryayın adı verilmişdir. 1959-cu ildə Məhəmməd Füzulinin (1494-1556) şərəfinə Füzuli adlandırıldı, 3 Xanlar r-nunun Kəlyar i ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir Sovet hakimiyyəti illərində bir müddət inqilabçı B Sərdarovun adı ilə Sərdarabad, sonralar M Füzulinin şərəfinə Füzuli adlandırılmışdır; 4 Şəmkür r-nunun Təzəkənd i ə v -də qəsəbə Gəncə-Qazax düzənliyindədir Keçmiş adı Əzzəbəyov adına sovxozun 2 nömrəli məlikənesi olmuşdur Yerli əhali arasında ikinci qəbə də adlandırılır Yaşayış məntəqəsini 1925-ci ildə həmin r-nun Qaracəmərli kəndindən və Cənubi Azeərb -dən gəlmiş ailələr salmışlar 1965-ci ildə M Füzulinin adı ilə adlandırılmışdır Memorial toponimdir

Gg

Gaftoni b a x Haftoni.

Gamışdağ b a x Camışdağ

Gamışdağ *hidr.* *mür.* Lənkeran r-nunda şirin sulu göl Cül və Gamışovan adlanan iki hissədən ibarətdir Qumbaşı çayı vasitəsilə Qızılgənc körfezi ilə birləşir. Ləgər, Sudaşarı və Boradığah çayları bu gölə tökülür. Göldə balıq yetişdirilir Keçən əsrdə çay əkin sahəsini artırmaq məqsədilə gölün, demək olar ki, yarısı qurudulmuşdur. Hidronim "Camış gölü" mənasındadır

Gərgər or. *sada* Quba r-nu ərəzində dağ. Qrız kəndi yaxınlığında. Qudyal çayının sahilindədir Dağın yolu 92 döngədən keçib gedir Oronim qrız dilindəki *karkar* (döngə, dolama yolu) sözündən olub, "dolama dağ yolu" mənasındadır

Gərsavan *oyk.* *mür* Yardımlı r-nunun Kürəkçi i ə v -də kənd Ağdağyurdu dağıın ətəyindədir Yerli əhali kənd Gərsəve adlandırır 1917-ci ildə də kənd Gərsava variantında qeydə alınmışdır. Belə ehtimal edilir ki, oykonomi talış dilindəki *qərs* (əkün yeri) və *ava* ("oba" sözünün təhrif variantı) sözlərindən düzəlib, "əkün yeri yanında salınmış oba" mənasındadır Yaşayış məntəqəsinin adının etnotoponim kimi "gorus oba" mənasında olması da ehtimal edilir

Gəvahan *oyk.* *mür* Xocavənd r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir Kəndin adı 1992-ci ildə Gəvahan variantında qeydə alınmışdır XIX əsrdə Şuşa qəzasında eyniadlı dağ və yaşayış məntəqəsi olmuşdur Oykonomi qədim türk dilindəki *gav* (dağ yamacı, eniş, sürüşkən yer) və *ahın/axın* (yüksəklik, zirvə) komponentlərdən düzəlib, "dağ ətəyi" deməkdir

Gəvan or. *sada* Ordubad r-nu ərəzində dağ Bilev kəndindən şm -də yerləşir Hün 1716 m Tədqiqatçılar dağın adını orada bitən gəvan bitkisindən adı ilə əlaqələndirirlər Azeərb dilinin qərb qrupu dialektlərində *gəvan* sözü "uçqurum", "sıldırım yer" mənasında işlənir Dağın mövqeyi bu mənə ilə uyğun gəlir

Gavran *oyk.* *mür* Yardımlı r-nunun Şiləvəngə i ə v -də kənd. Moran və Perimbel dağlarının ətəyindədir Oykonomi müxtəlif illərdə Qovran (1917), Govxan (1933), Kavran (1979) variantlarında qeydə alınmışdır Tədqiqatçılara görə, kəndin adı İran dilindəndəki *gav* (öküz, mal) və *ran* (mal-qara saxlanılan yer) sözlərindən düzəlib, "maldarların yeri" mənasını bildirir Lakin ehtimal etmək olar ki, yaşayış məntəqəsi "atəpəstələr" mənasında olan *Govuran* adı ilə bağlıdır

Gəcgəzli *oyk.* *sada* Füzuli r-nunun Aybasanlı i ə v -də kənd. Dağətəyi düzənlihdədir Oykonomi Qarabağda yaşayış cəvənşir tayfasına mənsub *gəcgəzli* tireisinin adını əks etdirir Etnotoponimdir.

Gəcəzur *oyk.* *mür* Şahbuz r-nunun Gömür i ə v -də kənd Təpəlihkəndir Tədqiqatçılara görə, kəndin adı *gəca* (qaranlıq) və fars dilindəki *zur* (dərə) sözlərindən düzəlib, "qaranlıq dərə" mənasındadır 2003-cü ildən kəndin adı Ağbulaq kimi rəsmiləşdirilmişdir

Gədəmiş *oyk.* *düz* Daşkəsen r-nunun Zinzahal i ə v -də kənd Murovdağ silsiləsinin ətəyindədir Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, kəndi vaxtilə Qazax mahalından gəlmiş ailələr salmışlar Ehtimala görə, oykonomi "çitpaq təpəyə, gədyə çevrilmiş yer" mənasındadır 1992-ci ildən kəndin adı dəyişdirilərək Suqovuşan olmuşdur

Gəndərə *oyk.* *sada* 1 İsmayılı r-nunun Həfəsov i ə v -də kənd Girdiman çayının sahilində, dağlıq ərəziddədir Girdiman çayının hövzəsi kəndi yerləşdiyi sahədə daha da genişləndiyi üçün çayın həmin hissəsi Gəndərə adlanır Kəndin adı da buradandır, 2 Yardımlı r-nunun Astanlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə mövcud olmuş Qunduz kəndindən bino yeri olmuşdur Sonralar bino təcridcən kəndə çevrilmişdir Kənd Gəndərə (geniş dərə) adı yerlə yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır

Gəndərəçay *hidr.* *mür* Daşkəsen r-nu ərəzində dağ Çay axdığı geniş çay dərəsinin adını daşıyır

Genişkənd *oyk.* *mür* Saallı r-nunun Məmmədəbədi i ə v -də kənd Düzenlihkənddir 1964-cü ildə Gəyevka adlandırıldı Oykonomi *geniş* və *kənd* komponentlərdən düzə-

lib, "böyük, geniş ərazidə yerləşən kənd" mənasındadır

Genlik oyk. *sadə* Zəngilan r-nunun Zəngilan şəhəri i ə v -də kənd Oxçu çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Kənd salındığı Genlik adı yerni adını daşıyır Oykönim "geniş yer" mənasındadır

Gədəbəy oyk. *sadə* 1 Azərb -nün q.-ində inzibati r-n Şahdağ silsiləsinin ş.m. yama-cında, Ermənistanla sərhəddədir Mərkəzi Gədəbəy qəsbəsidir. Səthi dağlıqdır Ən hündür yen c -da Şahdağ silsiləsinin suayrıcında Qocadağ zirvəsidir (3317 m) R-nun ərazisində mis filizi yataqları var. Ərazisinin Şəmkir, Zəyəm çayları axır; 2 Eyniadlı r-nun mərkəzi, ştq Şahdağ silsiləsinin şm ətəyində, 1460 m yüksəklikdə, Mis çayının sahilində yerləşir. Yaxınlığındakı Məğara dağının ətəyindən XIX əsrdən mis filizi çıxarılır İlk dəfə XIII əsrə aid mənbədə, qədim erməni dilində Qetabak qalası şəklində qeydə alınmışdır Həmin qalanın xarabalıqları indiki Gədəbəy yaxınlığındadır Yaşayış məntəqəsi öz adını həmin qaladan almışdır. Toponim qədim türk dillərindəki *ket, gedik* (təpə) və *bək* (keşikçi, gözetçi) sözlərindən düzəlib, "müshahidə məntəqəsi", "keşikçi məntəqəsi" mənasındadır. Yaşayış məntəqəsi 1863-cü ildə Qazaxdan çıxırmsi ailələr tərəfindən salınmışdır

Gədəbəy hidr. *sadə* Gədəbəy r-nu ərazisində çay Şəmkir çayının sol qoludur Mənbəyini Şahdağ silsiləsinin yamaclarından, 1770 m yüksəklikdən alır Çay adını eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır

Gədəyli b a x Gidayli

Gədəzeyxur oyk. *mür* Qusar r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qusar maili düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində Məhərrəmkənddən çıxırmsi ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oykönim *gədə* (çubuqdan hörlülmüş alaşçı) və lozqi dilindəki *zeyxur* (yeni kənd, təzə kənd) komponentlərindən düzəlib, "çubuqdan hörlülmüş alaşçılar olan yeni kənd" mənasındadır R-nun ərazisində Çubuqlu adlı kənd də var

Gədi or. *sadə* Abşeron r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin zirvələrindən bərdir Hün 1223 m Dağ adını yaxınlığında

mövcud olmuş eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır Ehtimal ki, kəndin adı Gidaylı olmuş, tədricən indiki şəkildə teleffüz edilmişdir Oykönim tə dilindəki *gıyo* (ot, çəmən) və *di* (kənd) sözlərindən düzəlib, "çəmənli kənd" mənasındadır

Gedik oyk. *sadə* Quba r-nunun Vəlvələ i ə v -də kənd. Gedük çayının (Vəlvələ çayının qolu) sahilində, dağətəyi düzənlikdədir Keçmiş adı Gedik Seyidlər olmuşdur Sonralar oykönimin ikinci komponenti xitxasra uğramışdır Toponimik termin kimi *gedik* türk dillərində, o cümlədən Azərb dilində "hündür dağ, dağ keçidi, aşırım" deməkdir Kənd belə bir coğrafi mövqedə yerləşdiyi üçün Gedik adlandırılmışdır Oykönim "gedikdə yerləşən Seyidlər kəndi" mənasındadır

Gedikdağ or. *mür* Zəngəzur silsiləsində, Şahbuz r-nu ilə Ermənistanın sərhədində aşırım Hün 2700 m Oronum *gadik* və *dağ* komponentlərindən ibarət olub, "belində keçid, aşırım olan dağ" deməkdir

Gedikdərə hidr. *mür* Yardımlı r-nu ərazisində çay Çayın mənbəyi gedikdən alındığı üçün belə adlandırılmışdır

Gedikqışlaq oyk. *mür* Quba r-nunun Vəlvələ i ə v -də kənd. Qusar maili düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi Gedük kəndinə məxsus qışlaq yerində salındığı üçün belə adlandırılmışdır Oykönim "Gedik kəndinin qışlağı" mənasındadır

Gəgəli oyk. *sadə* Ağsu r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Ləngəbiz silsiləsinin ətəyindədir Yerli əhali arasında Gəyeli kimi teleffüz olunur. Gəyeli variantında da qeydə alınmışdır Keçmişdə yayı Dağlıq Şırvanda, qışı isə bu kəndin ərazisində keçirmiş *gəgəli* tayfasına mənsub ailələrin XIX əsrdə burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Əhalinin əslı Gəyler kəndindəndir

Gəgiran oyk. *düz* Lənkəran r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin ətəyindədir Gəgirli variantında da qeydə alınmışdır Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oykönim XIII əsrdə monqolların tərkibində Azərb -na gəlmiş türk mənşəli *kukur* tayfasının adından və talış dilində comilik və məkən bildiren *-an* şəkilçisindən ibarət olub, "ku-

kurilən məskəni" mənasındadır Etnotoponimdir Talış dilində Qəqron kimi teleffüz edilən oykönimi "əyni-yüzlü yollar" mənasında da izah edirlər Müğanda kəsilmiş ağacdan qalxan pöhrəyə də *gəgir* deyirlər Guman ki, meşə zolağı ilə zəngin olan ərazidə yerləşən bu kənd kəsilmiş meşənin yerində salındığından belə adlandırılmışdır *Gəgir* və *-an* (burada yer) komponentlərindən düzəlib, bu oykönüm "kəsilmə meşə yen" mənasında da ola bilər.

Gəl oyk. *sadə* Culfa r-nunun Kırme i ə v -də kənd Dağlıq ərazidədir XIX əsrə aid mənbələrdə Gəl Caracur (Kiçik Gəl), sonrakı ədəbiyyatlarda Qal, Hal kimi də qeydə alınmışdır Azərb dilinin dialektlərində *gal, gal, qal, hal* sözlərinin hamısı qoynuçuluqla bəli işlənilir *Gal* daşdan tikilmiş qoyun tövləsidir

Gələbədin oyk. *mür* Ağcabədi r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Qarabağ düzündədir Tədqiqatçılara görə, oykönim *qala* və *bədiyə* (or "çöl, düzən") komponentlərindən ibarət "qala düzü" və ya *kal* (öküdüən sonra dince qoyulmuş sahə) və *bədiyə* komponentlərindən düzəlmis "dince qoyulmuş əkin sahəsi" mənasındadır Oykönim Azərb dilindəki *galəbə* (ağıl, tövlə, yataq) və *din* (düşərgə, yaylaq) komponentlərindən ibarət olub, "yataq, tövləsi olan yaylaq" mənasında da ola bilər

Gəllinqaya or. *mür*. 1. Daşkəsən r-nu ərazisində qaya, 2 Kəlbəcər r-nu ərazisində dağ, 3 Laçın r-nu ərazisində dağ; 4 Şərrur r-nu ərazisində dağ. Ermənistanla sərhəddədir Hün 2970 m Salvartı dağının yaxınlığında, Salvartı göllünün ş -ində günbəzvarı dağdır. Qalınqaya variantında da qeydə alınmışdır Tədqiqatçılara görə, bu qayalar zahin formasına görə gəlinə oxşadığından və ya keçmişdə bir gəlinin özlünü bu qayadan atması ilə əlaqədar belə oronimlər yaranmışdır Lakin Azərb -da *galinkəlin* buyuzlu qoyun növüdür Uzaq keçmişdən bəri maldar ellərə yaylaq olmuş bu dağların həmin qoyun növünün adı ilə adlandırılması mümkündür

Gəllinqaya oyk. *sadə* Daşkəsən r-nunun Qabaqtepe i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir Kənd Gəlin qayası adlı dağın yaxınlığında salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Gəlmə oyk. *sadə* Zərdab r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarasu çayının sahilində, Şırvan düzündədir Keçmişdə Zərdab Gəlmə, Gəlməkənd də adlandırılmışdır XIX əsrin ortalarında Zərdab kənd icmasından çıxırmsi rəncəb (tütüçü, okünçü) ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oykönim "Zərdabdan gəlmə, Zərdabdan gələnlər" mənasındadır

Gəlməqaya or. *mür* Ordubad r-nu ərazisində dağ Nesirvaz kəndindən 7 km şm.-ş -dədir Qədim zamanlardan Arızın sol sahilindəki düzən və dağətəyi ərazilərdə yaşayış tayfalarının yaylaq yeri olmuşdur 1968-ci ildə dağda e ə III-I minilliklərdə aq qayaüstü rəsmlər aşkar olunmuşdur Oronum Naçıxvan zonasında geniş yayılmış "Nuhun gəmisi" haqqındakı əfsanə ilə əlaqədar olaraq yaranmışdır

Gəmir or. *sadə* Oğuz r-nu ərazisində dağ aşırımını Oğuz və Daşqılı çaylarının hövzələrindədir Tədqiqatçıların oronimi türk dillərində "dağ başında dar yarıq, uçurum yer" mənasında işlənen *kəmir* sözü ilə əlaqələndirirlər Azərb -nın şm r-nlarında da *gəm* sözü "dar, kiçik" mənasında işlənilir

Gəncə oyk. *sadə* 1 Azərb -da şəhər Kiçik Qafqazın şm -ş ətəyində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir 1804-cü ildə Gəncə suu qoşulma tərəfindən işğal ediləndikdən sonra şəhərin adı dəyişdirilərək çar I Aleksandrın arvadının şərəfinə Yelizavetpol (Yelizaveta şəhəri) adlandırılmışdır Çar generalı P D Siyazov Gəncə adını işlədönlərə xüsusi cərimə kəsmişdi 1918-ci ildə Azərbaycan Demokratik Respublikası dövründə şəhərin keçmiş adı Gəncə bərpə edilmişdi 1935-ci ildə sovet partiyə və dövlət xadimi S M Kirovun şərəfinə Kirovabad adlandırılmış, Azərb Respublikası Ali Sovetinin 30 dekabr 1989-cu il formanı ilə şəhərin qədim adı yənidən bərpə edilmişdir Azərb -nın qədim şəhərlərindən biri olan Gonconian adı orta əsr ərəb mənbələrində Conzo, erməni mənbələrində Qandzak, gürcü mənbələrində Qandza kimi işlənmışdir Gonconian adı ilk dəfə 712/713-cü ildə kəsilmiş metal pul üzərində zərb edilmişdir Mühüm ticarət-karvan yolu üzərində yerləşən Gəncə Bərdədən

sonra Arranın ikinci şöheri hesab olunurdu X esrn ortalarında Arranın paytaxtı Bərdədən Gəncəyə köçürülmüşdü XVIII esrn ortalarında şöher Gəncə xanlığının mərkəzi olmuşdu Gəncə toponiminin mənşəyi haqqında müxtəlif fikirlər mövcuddur Tədqiqatçıların bur qismi toponimi pəhləvi dilində "xəzinə, məhsul saxlanılan yer" mənasında olan *kaznaka* sözü ilə, digər qismi isə dilimizdəki *gəncə* (genişlik) sözü ilə bağlayırlar Son tədqiqatçılara görə, Gəncə qədim türkdilli *gəncək* tayfasının adını eksi etdirir. Gəncək tayfası haqqında ilk dəfə Mahmud Kaşğari (XI esr) məlumat vermişdir Bu tayfanın adı qırğızlarda *kenje*, türkmənlərdə *gəncik*, qazaxlarda *gəncə* şəklində əks olunur Bu xalqların dillərində *gəncə* sözü "yeni", "yeniçə, yeni gələn" mənaları vardır Orta Asiyada Gəncə şəhəri, Gəncəli çayı, Gəncə çayı, Şimali Qafqazda Gəncəaull, Gürcüstanda Gənceti, Kabarda-Balkarda Gəncə çayı, Gəncə yaşayış məntəqəsi, Tacikstanda Gəncə, Qazaxıstanda Kenje ark, Gəncə Kançay, Türkmənistanda Gəncə Qarabağ və s bu etnonimin daha çox su obyektinə bağlı olduğunu göstərir Zəngilan r-nunun Rəzdərə kəndi yaxınlığında Gəncəbert adlı qala xarabalığı da mövcuddur Gəncək tayfasının sakları tərkibində yaranmaları qədim adları da Sakasena olmuşdur; 2 Xanlar r-nunun Zurnabadı i ə v -də qəsbə Azbiokombinatın yanında salınmışdır 1966-cı ildən Gəncə adlandırılmışdır Qəsbə adını yaxınlığından axan Gəncəçayın və qədim Gəncə şəhərinin adından almışdır 2003-cü ildən qəsbənin adı dəyişdirilərək Nizami olmuşdur

Gəncəçay hidr. mür Daşkeşən, Xanlar r-nları və Gəncə şöheri ərazisində çay Kürün sağ qoludur Murovdag silsiləsinin şm yamacından (2814 m hündürlükdən) başlanır Mingəçevir su anbarına tokülür Zivlon və Dəstəfər çayları Gəncəçayın qollarıdır Çayın üzərində Zurnabad SES var XIII esrə aid mənbələrə əsasən Gəncəçayın qədim adı Daruran olmuşdur Bu hidronimin bezi tədqiqatçılar İran dillərindəki *darya* (çay) və *Arran* sözlərinin birləşməsi kimi "Arran çayı" mənasında olduğunu ehtimal edirlər

Hidronimin qədim türk dillərindəki "qəzəblənmiş, kükrəyən" mənalı *darılan* sözündən olduğunu da düşünmək olar Müasir Azərb dilində həmin söz "darıxan, sıxılan" mənasında işlənməkdədir. Gəncəçayın adı qədim *gəncəklərin* adı ilə bağlıdır. Etmotoponimdir *Gəncəll oyk. duz* 1 Xarəmaz r-nunun Niyazoba i ə v -də kənd Samur-Dəvoçi ovalığında, 2 Salyan r-nunun Cuxanli i ə v -də kənd Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Oykonim *Gəncə* (şöher adı) və mənsəblük bildürən *-li* komponentlərdən düzəlib, "Gəncədən olanlar" mənasındadır Yaşayış məntəqələrini Gəncə şöherindən köçüb gəlmiş ailələr saldıqına görə belə adlandırılmışdır

Gəncəvi hidr. sada Lerik r-nu ərazisində çay Lənkeran çayının sağ qoludur Mənbəyini Kömürgöy dağının ş yamacından (200 m hündürlükdən) alır Gəncəvi variantında da qeydə alınmışdır Tədqiqatçılar çayın adını ərəb dilindəki *kənsə* (atəspərest məbəd) və talış dilindəki *vü* (yer) sözləri ilə bağlayıb, "atəspərestlərin məbədini olan yer" kimi izah edirlər Əslində, hidronim "gəncəklərin yen" mənalı *Gəncəvi* adlı ərazinin adından yaranmışdır

Gəncələr oyk. sada Quba r-nunun Hacıhüseynli i ə v -də qəsbə Qusar məlii düzəliyindədir Yaşayış məntəqəsi 1965-ci ildə Samur-Dəvoçi kanalının 2-ci məntəqəsi yanında, orada çalışan fəhlə və qulluqçular üçün salınmışdır Qəsbə kanalın kəçilmiş emək fəallığı göstərmiş Azərb gənclərinin şöfəinə belə adlandırılmışdır

Gəndəbil oyk. sada Zərdab r-nunun Şıxbağ i ə v -də kənd Şirvan düzündədir XIX esrn ortalarında Zərdab kəndindən çıxmış ailələrin Gəndəbil adı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Gəndəbil eyni zamanda bu ərazidəki gölmöçünün adıdır Bu coğrafi ad *gənd* (fars "pis qoxulu, iyli") və *bil* (bataqlıq, gölmöçə) komponentlərdən düzəlib, "pis qoxulu gölmöçə" deməkdir

Gəndov hidr. mür İsmayilli r-nunda mın bualaqlar Gəndov kəndi yaxınlığında, Girdimən çayının sağ sahilində yerləşir Suyu soyuq və kükrüldür Yerli əhali arasında Gondob kimi telofüz edilir Hidronim fars dilindəki

gənd (pis iyli, pis qoxulu) və *ovlab* (su) sözlərindən düzəlib, "pis iyli su" deməkdir

Gəndov oyk. sada 1 Dəvoçi r-nunun cymiadlı i ə v -də kənd Samur-Dəvoçi ovalığında, 2 İsmayilli r-nunun Təzəkəndi i ə v -də kənd Girdimən çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir Yaşayış məntəqəsi yaxınlığındakı kükrüldü suyu olan Gəndov mın bualağının adı ilə adlandırılmışdır; 3 Lerik r-nunun Osyədərə i ə v -də kənd Peştəsər silsiləsinin ətəyindədir. Kənd öz adını yaxınlığındakı kükrüldü qoxulu bualaq suyundan almışdır *Gəndü hidr. mür* Aşeronda çay Hidronim tə dilindəki *gənd* (pis qoxulu, iylenmiş) və *-u* (ab sözlünün yerli telofüz forması) komponentlərdən düzəlib, "pis qoxulu su" deməkdir Bu da çay suyunun ətrafda yaratdığı gölməçələrə bağlıdır

Gəncə hidr. sada Ordubad r-nu ərazisində çay Arazın sol qoludur Mənbəyini Zəngəzur silsiləsinin c-q yamacından (2700 m yüksəklikdən) alır Çayda güclü sel hadisələri baş verir Mənbələrdə Qəncə variantında da qeydə alınmışdır Tədqiqatçılar hidronimi ərəb dilindəki *kənsə* (atəspərest məbəd, kilsə) sözlünün təhrif olunmuş forması hesab edirlər Hidronimin *Qəncə* variantı isə qədim Azərb dilində "coşan", "məcraşından çıxan, qəzəblənən" mənalarında işlənməmişdir Azərb dilinin şimal qrupu dialektlərində *qəncə* turşumuş qatığa deyirlər

Gəncə oyk. sada 1 İsmayilli r-nunun Qəşəkənd i ə v -də kənd Girdimən çayının sahilində, Çilbiki kəndin c -undadır Kənd öz adını yaxınlığındakı Gəncədəğün adından almışdır Dağın başında qədim məbəd xarabalıqları qalmışdır XIX esrə aid mənbələrin məlumatına görə, r-nun ərazisindəki Ximran və Həftəsib kəndləri yaxınlığında yanar odlar olmuş və əhali bu yero sitayiş etmişdir. Tədqiqatçılar oykonimi ərəb dilindəki *kənsə* (atəspərest məbəd) sözlünün təhrif olunmuş forması hesab edirlər; 2 Ordubad r-nunun Ordubad şöher i ə v -də kənd Gonzo çayının sahilində, Zəngəzur silsiləsinin ətəyindədir Konzo variantında da qeydə

alınmışdır Kəndin ərazisində qədim məbəd qalıqları var Oykonimin məbəd qalıqları ilə bağlı yaranmış olması güman edilir

Gəncək hidr. düz. Kür çayının qollarından biridir "Küçik Gəncə" mənasındadır Qəzax adı ilə də qeydə alınmışdır

Gəray oyk. sada Quba r-nunun Alpan i ə v -də kənd Qusar məlii düzəliyindədir Keçmiş adı Girey olmuşdur Keçən esrn 20-ci illərdə qədərki ədəbiyyatlarda Gərey variantında da təsadüf olunur Tədqiqatçılara görə, oykonim türk dillərindəki *gıra* (ökələn, şumlanan yer) sözündəndir. Əslində, oykonim *gəraybəyli* nəslinin adını eksi etdirir, etnotoponimdir

Gəraybəyli oyk. sada İsmayilli r-nunun Qubaxəlillli i ə v -də kənd Qaraməryəm tərsinin ətəyindədir Digər adı Müskürü olmuşdur Yaşayış məntəqəsi *gəraybəyli* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Gəraybəylilər Müskürü kənd sakinlərinin təmsil olduğnu nəslin adları Keçmiş Quba qəzasının dairələrindən biri də Müskür adlanırdı və Qubadakı Gəray kəndi də bu dairəyə aid idi

Gərcəbulaq or. sada Şəmkir r-nunun c -unda dağ. Dağ Cəyır kəndindən ş -də yerləşir Hün 1472 m Gərcəbulaq variantında da qeydə alınmışdır Dağ ətrafındakı cymiadlı bualağın adını daşıyır Bualağ adı isə *Gar(ce)* (cür tut ağacı) və *bulaq* (su obyekt) komponentlərdən düzəlib, "cür tut ağacı və ya cür tut meşəsi olan yerdəki bualaq" deməkdir

Gərekli oyk. sada Balakan r-nunun Qul-ları i ə v -də kənd Balakan çayının sahilində, Alazan-Əynçay çökəkliyindədir. 1992-ci ildə kəndin adı Poştbinə olmuşdur Yaşayış məntəqəsini XIX esrdə Dağıstandan gəlmiş *Gərahacı* adlı şöxs saldıqına görə belə adlandırılmışdır Həzrədə konddəki məhəllələrdən biri *gərkəhacılar* adlanır Etmotoponimdir Poştbinə oykonimi isə vaxtilə burada olan poç məntəqəsinin adındanadır

Gəronə oyk. sada Bordo r-nunun Gül-oğulları i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Əsl adı Qaranüydür Gəronə bu adın təhrif forması hesab olunur Oykonim *qara* (burada "sıx" mənasındadır) və *mür* (Azərb dilinin dialektlərində "çaysahtili meşəlik" deməkdir)

sözlerinden düzülüb, "çaysahili sıx meşəlik" mənasındadır XIX əsrin məlumatlarına görə, əkin və bağ üçün tomlənmiş meşə yeri də yerli əhali arasında *nüy* adlanırdı

Gərgəzən *or. mür* Qusar r-nun ərazisində dağ Baş Qafqaz və Yan silsiləsində, orta dağlıq qurşaqdadır. Bozən Kerkəzən variantında da qeydə alınmışdır. Yerli əhəlinin verdiyi məlumata görə, oronim lezgi dilindəki gerger (vələmir) sözündəndir. Lakın dağın vələmir bitkisi ilə heç bir əlaqəsi ola bilməz. Oronim əslində, *gəra* (cərgə, sıra), *gəz* (gədiyin, dağ keçidinin ən alçaq hissəsi) və *-an* (burada cəmlik bildirir) komponentlərdən düzülüb, "alçaq keçidləri olan dağ silsiləsi" deməkdir.

Gərgər oyk., *sada* Gədəbəy r-nunun cənub adlı i o v -də kənd Orta dağlıq qurşaqdadır XIX əsrdə Qarqar variantında da qeydə alınmışdır. Yaşayış məntəqəsinin eramızın əvvəllərində Qafqaz Albaniyasında yaşamaşın tərkibli *qarqar* tayfasının adı ilə bağlılığı ehtimal edilir.

Gərməçatax hidr. *mür* Ermənistan ərazisində başlayaraq Şahbuz və Naxçıvan r-nlarından axan çay Cəhri çayının sol qoludur. Əsli Gərməçataxdır. Hidronim *girma* (çayın keçid yeri) və *çatax* (ikibaşlı, qoşa, bir-burnu bitişik) komponentlərdən düzülüb, "keçid yerində qoşalanan çay" mənasındadır.

Gərməşöylü oyk. *düz* Gədəbəy r-nunun Çay Rəsullu i.o.v -də kənd Şahdağ silsiləsinin (Küçük Qafqaz) şm yamacındadır. Əsl adı Gərməşöylüdür. Yerli əhali arasında Gərməşöylü kimi tələffüz edilir. Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndi Düzrəsullu kəndinin bünövrəsini qoymuş Rəsul adlı şəxsin oğlu Məşədi Nəbi salmışdır. Kənddəki nəsilərdən biri də rəsullu adlanır. Yaşayış məntəqəsi vaxtilə *gərməşöv* ağacının çoxluq təşkil etdiyi sıx meşənin talasında salındığından belə adlandırılmışdır. Hazırda kəndin ərazisində tək-tək gərməşöv ağacına təsadüf olunur. Tovuz r-nunda Gərməşöylü dağ, Gərməşövlü qəbu oronimləri qeydə alınmışdır.

Gərmətülk oyk. *mür* Lənkəran r-nunun cənubi qəsbə i o v -də ştq. Lənkəran çayının sahilində, Lənkəran ovalığındadır. Oyk-

nim yerli əhali tərəfindən Qəmətük şəklində tələffüz edilir. Yaşayış məntəqəsinin adı tələffüz edilən *gərm* (isti) və *tülk* (bicarlıq, çəltik əkilən yer) sözlərindən düzülüb (burada -ə bitişdirici saitdir), "isti yerdə çəltik sahəsi" deməkdir.

Gəvək b a x. Göyükl
Gəyan *or. düz* Cəbrayıl r-nun ərazisində, Araz çayı sahilində düzənlik, Mil düzündün bir hissəsidir. Göyən çölü, Gəyan düzü də adlanır. Çölün q hissəsi İncəçöl, q hissəsi isə Çaxmaqçöl adlanır. Bir fikrə görə, oykonimin əsli Göyən olmuşdur. Kəndin ərazisində yazda və payızda göy otla zəngin oluduğundan keçmişdə maldar tayfaların köç vaxtı da yanancaqları olmuşdur. Oronim *göy* ("yaşıl ot" mənasında) sözündən və məkan bildirən *-an* şəkilçisindən əmələ gəlib, "göy otlaq, göy-lük" mənasını bildirir. Başqa bir fikrə görə, *göyan* sözü coğrafi termin olub, "təpəliklərin üstündəki geniş sahə, çöl, düz" mənasındadır. Cənubi Azərb -da da Göyən kəndi qeydə alınmışdır.

Gəyoçöl oyk. *sada* Masallı r-nunun Musaküca i o v -də kənd Lənkəran ovalığındadır. Yaşayış məntəqəsinə təq. XVIII əsrin ortalarında Ərkivan kəndindən çıxması ailələr özlərinə məxsus otlaq sahəsində salmışlar. Kənd salındığı ərazinin adı ilə adlandırılmışdır. Oykonim *gəyoçə* (etn.) və *çöl* (düz, otlaq sahəsi) komponentlərindən düzülüb, "gəyələrə məxsus otlaq sahəsi" deməkdir.

Gilan oyk. *düz* Qusar r-nunun Düztahtir i o v -də kənd Qafqaz silsiləsinin yamacındadır. Gecan variantında da qeydə alınmışdır. Oykonim *gic* (sərt tiro, dərin yağın, burulğan) sözündən və *-an* (məkan bildirir) şəklindən ibarət olub, "sərt turlərdən, dərin yağınlardan ibarət yer" mənasındadır.

Giləkl *or. mür* Bakı şəhəri, Qaradağ r-nunun q -ində dağ Qobustan ərazisindədir. Hün 1050 m. Hicokı, Hicokı variantlarında da qeydə alınmışdır. Tədqiqatçılara görə, oronim İran dillərinə məxsus *gic* (doli), -ə (bitişdirici sait) və *kul/kul* (dağ) hissələrindən ibarət olub, "doli dağ" deməkdir. Azərb oronimiyasında *gicə* "dolanmaq, burulğan" mənasında işlənir. Dağın ərazisində cənubi palçıq vulkanı da vardır.

Gicəl *or. sada* Qax r-nun ərazisində dağ İhsu kəndindən şm -ş -də, Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacındadır. Hün. 2680 m. Oronim Gice variantında da qeydə alınmışdır. Yerli əhali arasında *gicəl* kəndəlaş bitkisinə deyilir. Tədqiqatçılar oronimi bu sözlə əlaqələndirərək "kəndəlaş bitən dağ" kimi izah edirlər.

Gidəyli oyk. *sada* İsmayılı r-nunun Hacıbətməli i o v -də kənd Kəndin adı XIX əsrdə Haputlu Gidəyli kimi qeydə alınmışdır. Haputlu adlı kəndlərin əhalisi Quba qəzasından gəlmələrdir. Sonralar oykonum birinci komponenti ixtisara uğramışdır. *Gidəyli* komponenti isə etnotoponimdir. Tədqiqatçılar göstərirlər ki, Orta Asiyanın ş -ində qırğız buğ qəbiləsində, həmçinin Altayda xəmçik tuva tayfası tərkibində *gedey* tayfa adına rast gəlinir.

Gigəlzirvə *or. mür* Qax r-nun ərazisində dağ Azərb dilinin bir çox dialektlərində *gigəl* (*kükəl*) sözü "yaşillıq, otluq, alaqotu" mənasında işlənir. Oronim "zürvəsi otluq olan dağ" mənasındadır.

Gigədağ *or. mür* Qobustanda palçıq vulkanı. Hün. 176 m. Qədim türk dillərində *gigü* / *kü* "uğultu, xırıltı" mənasında işlənmişdir. Dağın adı onun vulkan mənşəli olub, vaxtaşırı müəyyən səslər çıxarması ilə bağlıdır.

Gil *or. sada* Xəzər dənizində, Bakı arxipelaqında ada Palçıq vulkanının püskürməsindən əmələ gəlmişdir. Gil Zirə, Süxtəki, Qlınyanı (mə "gil") adı ilə də qeydə alınmışdır. Ada gilli süxurlardan ibarət olduğundan belə adlandırılmışdır.

Gil Zirə b a x. Gil adası

Giləh oyk. *sada* Qusar r-nunun cənubi adlı i o v -də kənd Qusar məlii düzənliyindədir. Yaşayış məntəqəsi lezgilərin məskunlaşdığı kəndlərdəndir. Oykonim *gilək* emoniminin bir qədər təhrifə uğramış formasıdır.

Giləhoba oyk. *mür* Qusar r-nunun Gilah i o v -də kənd Qusar məlii düzənliyindədir. Kəndin ərazisi Gilah kəndinə məxsus oba yeri olmuşdur. Keçən əsrin 30-cu illərində Gilah kəndindən çıxması bir qrup ailənin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Gilan hidr. *sada* Ordubad r-nunda çay Arazın sol qoludur. Zəngəzur silsiləsinin

c -q. yamacı ilə axır. Əsl dağ çaydır. Əsas qolu Parağadır. Mənbələrin məlumatına görə, Sasani şahı I Xosrov Ənuşirvan (531-579) indiki Aşağı Aza, Yuxarı Aza və Dər kəndləri ərazisində İran Gilanından gətirilmiş əsrləri məskunlaşdırmışdır. Sonralar bu ərazidə (Ordubadın 16-17 km q -də) Gilan şəhəri yaranmışdır. XIV əsrin sonunda Teymur Gilanı dağıtmış, I şah Abbas dövründə (1587-1629) isə şəhər tamamilə təməzlə uğramış, əhalisi Yuxarı Aza, Aşağı Aza və Dər ərazisinə köçmüşdür. Gilanın xarabalığı xalq arasında Xarabagilan adı ilə tanınır. Çayın adı da Gilan şəhərinin adı ilə bağlıdır. Gilançay variantında da qeydə alınmışdır. *Gilanlılar* və ya *gilkəllər* İranda, Xəzər dənizinin c sahilində yaşayan xalqın adıdır.

Gilançay oyk. *sada* Ordubad r-nunun Parağa i o v -də kənd Dəgətəyi ərazisində Yaşayış məntəqəsi adını ərazidəki Gilan çayının adından almışdır.

Giləy oyk. *sada* Yarıdmlı r-nunun Şofəqli i o v -də kənd. Vileş çayının sol sahilində İran sərhədi arasında dəgətəyi ərazisində Yaşayış məntəqəsinin irandilli oyk tayfasına məxsus ailələr salmışlar. Oykonimin tərkibindəki *-ar* cəmlik, nəslin mənsubiyyət bildirən sonluqdur. Etnotoponimdir. Qədim Volqa Bulqarıstanında XIII-XIV əsrlərdə Gilan şəhəri və gilən tayfası qeydə alınmışdır.

Gilədəre oyk. *mür* Lenk r-nunda köç yeri Oykonim *gil* (gəllər) və *dərə* (mənfii relyef forması) komponentlərindən düzülüb (-ə bitişdirici saitdir), "gəllərə məxsus dərə" deməkdir.

Giləpərqə oyk. *mür* Astara r-nunun Siyoku i o v -də kənd Lənkəran ovalığındadır. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində salınmışdır. Oykonimi tədqiqatçılar *qələpərqə* (taliş "qoyun sürüsü otlayan yer, bürüş") və ya *viləpərqə* (gül kimi yumşaq, gül kimi tomlu) sözlərindən təhrif olunmuş forması hesab edirlər. Əslində, oykonim *gilək*lərin adı ilə bağlıdır.

Giləşə oyt. *sada* Astara r-nunun Siyuku i o v -də kənd Lənkəran ovalığındadır. Oykonimin Azərb dilindəki *kiləş* sözünün təlişçə "saman, çəmənlilik" mənasını verən *gilyəş* variantında olması ehtimal edilir. Yerli

əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi xırmın olma sahədə, samsanlıqda salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Ərazidəki evlərin tikilməsində oman qarışdırılmış gil kərpiclərdən istifadə olunur. Başqa bir fikrə görə, oykonim *Nilavqa* adının təhrif forması olub, "nil meçəsi" mənasındadır.

Giləzi oyk. *mür* Xızı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Düzənlikdədir. Əsl adının Gil-yazı olduğu göstərilir. Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim *gil* və *yazı* (düzen) sözlərindən düzəlib, "gil torpaqlı düzen" mənasındadır. XIV əsrdə Barmaq dağının yaxınlığında Giləzi adlı yer olduğu göstərilir. 1870-ci ildə kəndin yəndə poçt məntəqəsi (çapxanası) vardı. Sonralar poçt məntəqəsi d y stansiyasına, daha sonralar isə yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir. Oykonimi "gələnlər çölü, gələnlər düzi" kimi də izah etmək olar.

Giləzi dili *or mür* Xəzər dənizinin q sahiliində, Samur-Dəveçi ovalığının c -ş hissəsində çıxıntıda. Giləzi düzünün adı ilə adlandırılmışdır.

Gilgil hidr, mür Siyəzən və Quba r-nları ərazisində çay. Mənbeyini Gülümdostu dağının yamacından (1980 m yüksəklikdən) alır, Xəzər dənizinə tökülür. Suyu çox gəlli olub, minerallaşmışdır. Çayın hövzəsində istəvə soyuq min bulaqlar vardır. Əsl adının Gilgir olduğu söylenilir. Hidronim *gil* və *ger* (tat. "olan", "saxlayan") sözlərindən düzəlib "bulanaq, gilli çay" mənasındadır.

Gilgilçay oyk. *sada* Siyəzən r-nunun Həmyə i ə v -də fəhlə qəsbəsi Samur-Dəveçi ovalığındadır. Keçən əsrin ikinci yarısında yarlanmışdır. Yaşayış məntəqəsinin adı Gilgilçayın adı ilə bağlıdır.

Gillikdağ or. *mür* Xanlar r-nu ərazisində dağ. Hün 772 m. Dağın ərazisində qədim yaşayış məskəni aşkar edilmişdir. Oronim *gillik* (gildən ibarət) və *dağ* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlmişdir. Dağın adı Kiliqdağ variantında da qeydə alınmışdır.

Gillvar oyk. *mür* Dəveçi r-nunun Pirobodil i ə v -də kənd. Yan silsiləsinin şm -ş otəyindədir. V əsrdə aid erməni mənbəyində Qıvar və ya Qıvar adlı yer və onun qıvarlar

adlanan əhalisi haqqında məlumat verilir. Tədqiqatçıların oykonimi eranın əvvəllərində Gilandan köçmüş *gellarin* adı ilə bağlayırlar.

Gilyanov oyk. *sada* Quba r-nunun Zərqova i ə v -də kənd. Şabran çayının sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin ətəyindədir. Kəndin ərazisi keçmişdə Dork kəndinin qışlağı olmuşdur. Qışlağın adı orada *Kalanov* bulağının adındadır. Sonralar Dork və ətraf kəndlərdən köçüb gəlmiş ailələr burada məskunlaşmışlar. Toponim tat dilində *kala* (böyük) və *nov* (quyu, gölməçə) sözlərindən düzəlib, "böyük quyu, böyük göl" deməkdir.

Girdabədd or. *mür* Quba r-nu ərazisində dağ. Qaraçay və Babaçayın suyarıcısıdır. Hün 2406 m. Oronim *girdə* (yumru) və *bad* (yüksəklik, yamac, dağ döşü, dağ ətəyi) komponentlərindən düzəlib, "yumru dağ yamacı" mənasındadır.

Girdədə or. *mür* Lenkeran r-nunda, Alaşar-Burovar silsiləsinin ş yamacında zirvə. Hün 824 m. Tədqiqatçılara görə, oronim tələs dilindəki *girdə* (yumru, dəyirmi) və *do* (ağac) sözlərindən düzəlib, "dəyirmi meşəlik" mənasındadır. Dağ ərazisindəki yumru, girdə formalı hündürükdə ağaclı olduğu da görə belə adlandırılmışdır.

Girdəmlilik or. *mür* Oğuz r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında zirvələrdən birtür Hün 2186 m. Oronim *girdə* (tamamile, bütöyün, başdan-baş) və *almalıq* (alma ağacları olan yer) komponentlərindən düzəlib, "başdan-baş almaliq olan yer" deməkdir. Oronim dağın ətəyində cür alma meşəsinin olduğunu göstərir.

Girdə oyk. *sada*. Ağsu r-nunun Gürcüvan i ə v -də kənd. Dağ yaylasındadır. Kənd yaxınlığındakı Girdə dağı adı ilə adlandırılmışdır.

Girdə or. *sada* Şamaxı r-nu ərazisində, Ləngəbiz sıra dağlarının c -ş -ində zirvədə. Dağ *girdə* (yumru, dəyirmi) formalı olduğuna görə belə adlandırılmışdır.

Girdəce or. *düz* Qəbələ r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında, Qum və Tikanlı çaylarının suyarıcısıdır. Hün 1584 m. Oronim *girdə* (yumru, dəyirmi) sözlərindən və -ca şəklindən düzəlib, "yumru relyef formalı yüksəklik" deməkdir.

Girdəni oyk. *düz* Lenkeran r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Lenkeran ovalığındadır. Keçmiş adı Rezi Girdəni olmuşdur. *Razi* tələs "onəklilik, üzmümlük" deməkdir. Oykonim tələs dilində Girdəni şəklində tələffüz edilir. Bezi tədqiqatçıların kəndin adını *qirdə* (yığılım, yığcam) sözlərindən və -ni (-ma, -mə inkarlıq ədəti) şəklindən ibarət "evlərin dağınaq, pərakəndə kənd" kimi izah edirlər. Lakin Azərbaycan toponimiyasında *girdə* coğrafi təmin kimi dairəvi relyef formasında olan hündürüklərə deyilir -ni şəkilçisi -li (mənsubluq bildirir) şəklindən yerli tələffüz formasıdır. R-nun ərazisində eyniadlı çay da var.

Girdəni hidr. *sada* İsmayıllı, Ağsu və Kürdəmir r-nları ərazisində çay. Kürün sol qoludur. Baş Qafqaz silsiləsinin, Babadağın c yamaclarından (2900 m yüksəklikdən) başlanıb, Qaramürşəm yaylası qarşısında bir neçə qola ayrılıb və Şirvan düzünə çıxır. Aşağı axımında suyu kanalla Ağsu çayına axıtılır. Çayda səli hadisələri olur. Hidronim erkən orta əsrlərdə mövcud olmuş, Qafqaz Albaniyasının tərkibinə daxil olan Girdiman tarixi vilayətinin adındadır. Vilayətin adı isə Girdiman qalasının adından alınmışdır. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, bu qala İsmayıllı r-nunun Talistan kəndi yaxınlığında, Ağçayın sahilində, sıldırım qaya üzərində yerləşən Cavanşir qalasıdır. Fələki Şirvani (XII əsr) bu qalanı Gindimənqala adlandırmışdı. Erməni mənbələrində Qardman kimi ad çəkilib və əyalət Uti nahiyəsinin 6 əyalətindən biri olub, Girdiman hökmdarlığının mərkəzi idi. Bezi tədqiqatçıların toponim İran mənbəli *karta* (qala) sözlərindən və məkan bildirən -man şəkilçisindən olduğunu söyləyirlər.

Girgənc hidr. *mür* Şuşa r-nu ərazisində çay. Qarqar çayının sol qoludur. Hidronim *gir* (keçilməsi çətin olan, burulğan) və *gücan* (suyun donn yeri) komponentlərindən düzəlib, "donn və ya burulğanlı çay" deməkdir.

Girlik oyk. *sada* Qusar r-nunun Hozyr i ə v -də kənd. Samur çayının sahilindədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, oykonim lozgi dilindəki *kıyqu* sözlərindən olub, "çay-tikanı" deməkdir. *Girlik* sözü Azərbaycan dialektlərində "çayın keçid yeri", türk dil-

lərində isə "gərilmiş, dərtilmiş, uzanmış" mənalarında işlənir.

Girvədağ or. *mür* Əli Bayramlı r-nu ərazisində dağ. Kür çayından sol tərəfdə yerləşir. Hün 128 m. Qırovdag, Kirovdag, Gürovdag variantlarında da qeydə alınmışdır. Tədqiqatçıların oronimi "qırovlı dağ" kimi izah edirlər. Əslində, dağın adı Kür çayının adı ilə bağlı olub "Kür çayının sahilindəki dağ" deməkdir.

Qomuşçu oyk. *sada* 1 Saath r-nunun Vərxan i ə v -də kənd. Muğan düzündədir. 2 Salyan r-nunun Qarabağlı i ə v -də kənd. Kürün sahilində, Şirvan düzündədir. Tədqiqatçıların oykonimlər şahsevənlerin *qomuşçu* tayfasının adı ilə əlaqələndirirlər.

Qomuşondara hidr. *mür* Lenk r-nu ərazisində çay. Yerli əhalinin dilində Qomuşondə adlanır. Hidronim *qomuş* (camış), -on (cəmlik şəkl.-si) və *dara* (burada "çay dəresi") komponentlərindən düzəlib, "camışlar dəresi" mənasındadır. Çay öz başlanğıcını eyniadlı dərədən alır. Etmotoponim olması da mümkündür.

Qoradil or mür Abşeron r-nunda dağ. Abşeron yarımadasındadır. Horadil variantında da qeydə alınmışdır. Tədqiqatçılara görə, oronim tat dilindəki *qura* (qala) və ərəb dilindəki *tel* (təpə) sözlərindən ibarət olub, "qala təpəsi" mənasındadır.

Qoradil oyk. *sada* Abşeron r-nunun Fatmayı i ə v -də kənd. Abşeron yarımadasındadır. Yaşayış məntəqəsinin vaxtilə Biləcən və Masazırda köçüb gəlmiş ailələr yaylaq yerində salmışlar. Oykonim ərazidəki eyniadlı dağın adıdır.

Goran hidr. *sada* Goranboy və Yevlax r-nları ərazisində çay. Kürək çayının sağ qoludur. Mənbeyini Gəmiş dağına şm -ş yamacından (3100 m yüksəklikdən) alır. Aşağı hissəsində iki qola ayrılıb, qollar Qaraçay və Quru Goran adlanır. Suvarma və dəyirmanların hərəkatına gətirilməsi üçün istifadə edilir. Üzərində SES vardır. Çay adını ərazisindən axdığı qədim Goran yurdunun adından almışdır. Tədqiqatçılara görə *goran* türk dilindəki *qurvan/qurqan* sözlərindən olub "düşürgü" mənasındadır.

Goran oyk. *sada* Goranboy r-nunun Cınlı Boluslu i o v -də qəsəbə və d y stansiyası Düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsi öz adını d y stansiyasından, stansiya işə yaxınlaşdırdığı çaydan almışdır

Goranboy oyk. *sada* 1 Azorb -də inzi bati r-n Kür-Araz ovalığının q -ında yerləşir R-n şm -dan alçaq Bozdağ silsiləsi, c -dan Kiçik Qafqazın otəkləri arasındadır Mərkəzi Goranboy şəhəridir R-nun c -unda böyük müalicə əhəmiyyəti olan yanmayan neft mədəni (Naftalan) yerləşir R-nun ərazisindən Goran və Kürək çayları axır R-n 1938-91 -ci illərdə Qasım İsmayilov adlandırılmışdır, 2 Azorb -də şəhər, cınıadı r-nun mərkəzi Gəncə-Qazax düzənliyindədir Keçmiş adı Boyahmedli olmuşdur Əvvəllər Goran Boyahmedli adı ilə də tanınmışdır Toponim Goran (coğrafi ad) və boyahmedli (əhmdəli tayfası) komponentlərindən düzəlib, "boyahmedli tayfası məskunlaşdığı Goran" deməkdir Sonralar toponimin tərkibindəki əhmdəli komponenti düşmüşdür Goran boy kimi rəsmiləşdirilmişdir

Goranqala oyr. mür Şorur r-nu ərazisində dağ Şorçı Arpaçayının sahilindədir Keçmişdə maldar ellərin yaylaq yeri olmuş bu dağın adı kobirli tayfasına məxsus *goran* tirosinin adı ilə bağlıdır Goranboy r-nundakı Goran düzü, həmin r-nun Qarqacaq kəndi ərazisindəki Goran dərəsi, Daşkəson r-nunun Qaraqullar kəndi ərazisindəki Goranlının düzü, Şamaxı r-nunun Kolanı kəndi ərazisindəki Goran yurdu yer adları da bu tirosin adı ilə bağlı olub, etnotoponimdir

Goranlı oyk. *düz* Goranboy r-nunun cınıadı i o v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir XIX əsrdə Qarabağ düzündə maldarlıqla məşğul olmuş *goran* tirosinin adı ilə bağlıdır XIX əsrdə Goran çayının sol sahilində, indiki Qayadamlı deyilən yerdə yerləşən kənd Goran adlanırdı XX əsrin əvvəllərində homin kənd Kürəkçayın sağ sahilinə köçmüş və Goranlı (Gorandan gələnlər) adlanmışdır

Goranzılı oyk. *sada.* Füzuli r-nunun Qarakollu i o v -də kənd Dağoltoy düzənlikdədir Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oyxonim

etnotoponim olub, *goranzılı* neslinin adını əks etdirir

Gorus Ayrıbənd oyk. *mür* Kürdəmir r-nunun Kararı i o v -də kənd Şirvan düzündədir Mənbələrin məlumatına görə, maldar tayfalarından biri olan *gorustar* XVI əsrdə qızılbaş tayfalarının tərkibində olmuş, Səfəvi şahları onların bir hissəsini Şirvanda yerləşdirdikdən sonra onlar müxtəlif zonalara yayılmışlar XVIII əsrdə Şirvan xanlığında Sulut, Nuran və Zərqava kəndlərini əhatə edən Gorus mahalı olmuşdur XIX əsrdə isə bu mahalın tərkibində Çaparlı, Abaxanlı, Ağaç kəndlərinin adı çəkilir Gorusların adına Gorus töpəsi (Ağcabədi r-nu, Hındarx kəndi), Gorusqum dağı (Qazax, İmişli) və s. oronimlərdə də rast gəlmək mümkündür Oyxonim *gorus* (etn) və *Ayrıbənd* (kanal adı) komponentlərindən düzəlib, "Ayrıbənd kənarında yaşayan goruslar" mənasındadır

Gorusqum or. *mür* 1 Qazax r-nu ərazisində dağ, 2 İmişli r-nu ərazisində dağ Oronim *gorus* (etn) və *qum* (dağın süxuru) komponentlərindən düzəlib, "goruslara aid qum dağı" mənasındadır

Govurax hidr. *mür* 1 Mil düzündə qədim suvarma kanalı Araz çayından Qarqay çayınadək uzanırdı E o I minilliyin sonuna aid edilən bu arx monqol hücumları zamanı dağıdılmış, XVI əsrin sonunda Teymur tərəfindən bərpa edildiyindən onun mənsub olduğu tayfanın adı ilə Barlas adlandırılmışdır XVIII əsrdə Nadir şahın dövründə yenidən dağıdılmış bu arxın yatağında Sovet hakimiyyəti illərində Orxonikidze adına kanal çəkilmişdir Kanal Mil düzündən suvarılmasına xidmət edir; 2 Muğan düzündə qədim suvarma kanalı Araz çayından başlayıb indiki Bilosuvar r-nu ərazisindən keçirdi Sasanilər dövründə çəkildiyi ehtimal edilir Kanalın kənarında salınmış bir neçə qədim yaşayış məskoninin qalıqları var Əvvəllər atəsporasitərosinə verilən *kəbr* adı sonralar türkdillil xalqlarda *kəfir* və ya *gavur* kimi işlənərək, ümumiyyətlə "dinsiz" hesab edilən xalqlara aid edilirdi Həminlərin "gavurların çəkdiyi arx" mənasındadır Azorb -də islam dən əvvəl tikilmiş bir çox qalalar, qurgular tikililər gavruların adı ilə adlandırılmışdır

Gavurqala (Naxçıvan, Ağdam, Oğuz, Şəki, Qəbələ), Gavurxana (Qəbələ r-nun Vəndam kəndi) və s. Türkmənistan, Qaraqalpaq Respublikasının Biruni r-nunda da Gavurqala adı toponimlər qeyd edilmişdir

Göbektala oyk. *sada* İmişli r-nunun Reşullu i o v -də kənd. Düzənlikdədir Keçmiş adı Təlibxanlı olmuşdur Yaşayış məntəqəsini daşqın nəticəsində Araz çayı sahilindəki Təlibxanlı kəndindən köçmüş ailələr Göbektala adlanan ərazidə salmışlar Oyxonim *göbək* (burada "orta, mərkəz" mənalıdır) və *tala* (ətərafı nisbətən fərqli yer) komponentlərindən düzəlib, "orta tala" deməkdir **Gödək or.** *sada* Tovuz r-nunun şm hissəsində sıra dağlar Ən yüksək zirvəsi Gürzün dağıdır Hün. 609 m Sıra dağlar çox hündür olmadığından belə adlandırılmışdır

Gödəkdəş or. *mür* Tovuz r-nunun şm hissəsində, Kür çayından solda sıra dağlar Oronim *gödək* (qısa, alçaq) və *daş* (burada "dağ, qaya") komponentlərindən düzəlib, obyektin hündürlüyünü təyin edir Sıra dağlar öz adını buradakı Gödəkdəş adlı çayın adından almışdır

Gödəkdərə oyk. *sada* Gədəboy r-nunun Şəkərbəy i o v -də kənd Dağlıq ərazidədir Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin ortalarında yaxınlaşdırdı Sarhəsənli kəndindən qarqarlı neslinə mənsub ailələr Gödəkdərə adlı yerdə salmışlar Sonralar Şonkir r-nunun Qapanlı (indiki Məmmədialı) kəndindən danaçılar neslinə mənsub ailələr də buraya köçüb məskunlaşmışlar Kənd salındığı yerin adı daşıyır Güman etmək olar ki, bir zamanlar *gödək*li neslinə mənsub maldar ellər bu ərazidən otlaq kimi istifadə etmişlər

Gödəkqobu oyk. *mür* Zordab r-nunun Məmmədqasımlı i o v -də kənd Şirvan düzündədir Keçmiş adı Gödəkqobu Müskürfütü olmuşdur Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə qışı Gödəkqobu adlanan yerdə, yayı isə İsmayılı r-nunun Qabandağ yaylağı ərazisində keçirən müskürfüt tirosinə mənsub ailələr salmışlar Kənd salındığı qışlaq yurdunun adı ilə adlanmışdır Oyxonim *gödək* (qısa, balaca) və *qobu* (su yığılan çökək yer, kiçik dərə) sözlərindən düzəlib "kiçik dərə, kiçik qobu" mənasındadır Gödək komponentini xələc-

lərin digər tirosi olan *gödək*lilərin adı ilə də olaqləndirmək olar

Gödəklər oyk. *sada* 1 Bəyloğan r-nunun Bünyadı i o v -də kənd Düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsi keçmişdə yayı Bazarçay sahilindəki Güney adlı yerdə, qışı isə Mil düzündə keçmiş xələclərin gödəkli tirosindən kolbəlilər və nəzəri neslinin özlərinə məxsus qışlaq yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır, 2 Qubadlı r-nunun Qubadlı qəsəbə i o v -də kənd Bərgüsad çayının sol sahilindədir Yaşayış məntəqəsi keçmişdə Mil düzündə yaşamış *gödək*lilər mənsub bir qrup ailənin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır 1933-cü ildə İmişli r-nunun Xələc i o v -də Gödəklər adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır Gödəklilər Şəkiddə və Zaqatalada məhəllə adlandır Etnotoponimdir

Gödəkklı oyk. *sada* Xaçmaz r-nunun cınıadı i o v -də kənd Samur-Dovaçı ovalığındadır XX əsrin əvvəllərində Rusiyanın mərkəzi quberniyalarından köçürülmüş ruslar burada məskunlaşdıqdan sonra yaşayış məntəqəsi Aleksyeyevka adlandırıldı 1992-ci ildə kəndin adı dəyişdirilərək xələclərin *gödək*li tirosinin adı ilə adlandırılmışdır

Gödəncəy hidr mür Qəbələ r-nu ərazisində çay Hidronim *gödən* (burada "acgöz, tamahkar, qarnıqlı" mənalıdır) və *çay* komponentlərindən düzəlib, çayın daşaraq ətrafdakıları yuyub aparması ilə bağlı yaranmışdır

Gödərtli oyk. *sada.* İmişli r-nunun Qaradonlu i o v -də kənd Muğan düzündədir Yaşayış məntəqəsi 1826-28-ci illərdə Rusiya-İran müharibəsindən sonra Cənubi Azorb -dən gəlmiş şəhsevənlərin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Kəndin adı XII-XIII əsrlərdə Ön Asiyada yaşamış, XVI əsrdə Anadoluda Boz Ulfa tayfası ittifaqına daxil olmuş, sonralar şəhsevənlərə qarışmış *gödərtli* tayfasının adını əks etdirir Gorunur, burada məskunlaşmış şəhsevənlərin tərkibində gödərtlilər də olmuşdur

Göblolan oyk. *sada* Xaçmaz r-nunun Qaracı i o v -də kənd Samur-Dovaçı ovalığındadır Keçmişdə Göblolanqışlaq olmuşdur Qubu xanlarının formalarında bu kəndin

tam adı qeydə alınmışdır. Qışlağın ərazisində kiçik göl olduğundan belə adlandırılmışdır. Sonralar burada yaranmış daimi yaşayış məntəqəsi qışlağın adı almışdır.

Gölyeri oyk. *mür* Yardımlı r-nunun Bercanı i.ə.v -də kend. Burovar silsiləsinin yamacında *Yaşayış məntəqəsi* taxtilə qurumuş gölün yerində salındığı üçün belə adlandırılmışdır.

Gölmür hidr. *sadə* 1 Şahbuz r-nu ərazisində min bulaqlar Soyuq, şor-tuş sulu ("Narzan" tipli) 7 bulaqdır; 2 Şahbuz r-nunda çay Naxçıvan çayının sol qoludur Güclü sel hadisələrinə baş verir, 3. Quba r-nu ərazisində çay Hidronimlər "pik", "zirvə", "hündürlükdə olan yer" mənalı *gölmür* (*Kömürli-Gölmür*) *Qomurlu* variantlarında da qeydə alınmışdır) sözündəndir. Bu coğrafi obyektlərin hamısı yüksəklikdə yerləşir.

Gölmür oyk. *sadə* Şahbuz r-nunun eyniadlı i.ə.v -də kend Orta dağlıq ərazidedir. Oykonom "dağ başında, hündürlükdə olan yer" mənasındadır.

Gölmürətən hidr. *mür* Abşeron yarımadasının şm-q -ində şor sulu göl Hidronim "Gölmür çayı tökülən göl" deməkdir.

Gölmürdağ or. *mür* 1 Kolbəcər r-nunun q hissəsində dağ İstisu qəsəbəsi yaxınındadır. Hün 3037 m Vulkan mənşəlidir; 2 Zəngəzur silsiləsinin mərkəzi hissəsində dağ. Naxçıvanlı Ermənistan sərhədində Qapıçı dağından şm -dədir. Hün 3364 m. Oronimlər Kömürdağ variantında da qeydə alındığından tədqiqatçılar çox vaxt bu dağları *kömürlə* (yanacaq) əlaqələndirirlər. Əslində, bu oronimlər "pik, zirvə" mənası ilə bağlıdır və bunu həmin coğrafi obyektlərin malik olduğu yüksəklik də təsdiq edir.

Gölmürdəhna oyk. *mür* Quba r-nunun Qonaqkend i.ə.v -də kend Kömürçayın sahilində, dağətəyi ərazidedir. Kend əvvəllər Dəhna adlanırdı. Yaşayış məntəqəsi Gölmürçayın düzünə çıxdığı ağır hissədə salınmışdır. Oykonom *Gölmür* (çayın adı) və *dəhna* (çayın dar yerden axaraq düzünə çıxdığı saho, ağır) komponentlərindən düzəlib, "Gölmürçayın dəhnəsi" mənasındadır.

Gölmürlədağ or. *mür* Şorur r-nu ərazisində dağ R-nun şm -ında, Ermənistanla

sərhəddədir. Hün 2064 m. Oronim "zirvəli göy" mənasındadır.

Görlax hidr. *mür* Şəmkir r-nu ərazisində çay. Əsl *Gölarx*dır. Bu kiçik çay mənbəyini göldən götürdüylü üçün Gölarx adlandırılmışdır.

Görüşlü or. *sadə* Qazax r-nunun c -unda dağ. Hün 800 m *Görüş* qaşayaqları böyük keşkülü tayfasının 26 tərsəndin biridir. Qaşayaqların tərkibində olan bir çox tayfaların adına (maçanlı, zöhrablı, anqlı, cəfərbəyli, göycəli və s.) Qazax r-nunda yaşayan əhalinin etnik adlarında təsadüf olunur. Güman etmək olar ki, Görüşlü oronimi də *görüş* etnonimi ilə bağlıdır.

Gövdədiq oyk. *düz* Tərtər r-nunun Sarov i.ə.v -də kend. Kendin ərazısı vaxtilə Qubadlı r-nundakı Kavdaş köndünün qışlaq yurdu olmuşdur. XIX əsrdə yaşayış məntəqəsi Bərdə r-nundan gəlmiş ləhəllilər, Ləçin r-nundan gəlmiş ciciimilər və Şuşa r-nundan gəlmiş talahlar nesillərlə mənsub ailələr tərəfindən salınmışdır. Tədqiqatçılar bu oykonomi fars dilindəki *gövda* (arıq at, yabı) və *-diq* (-lıq şəkl -sının variantı) komponentlərindən ibarət "arıq atlar, yabılar üçün ayrılmış örüş yeri" mənasında izah edirlər.

Gövdərə oyk. *sadə* Lerik r-nunun Qosmalıyan i.ə.v -də kend Dağətəyi ərazidedir. Tədqiqatçılar oykonomu Göydərə coğrafi adının təhrifə uğramış forması hesab edirlər. Azərbaycan dilinin dialektlərində *qavilgav* sözü mal-qara yeyən otla deyilir. Taliş qoşu mal-qara mənasında işləir. Bütün hallarda toponim "mal-qara dərəsi" mənası ilə bağlıdır. Yaşayış məntəqəsi eyniadlı dərədə salındığından belə adlandırılmışdır.

Gövrə oyk. *düz* Yevlax r-nunun Malbinəsi i.ə.v -də kend. Yuxarı Qarabağ kanalının sahilində, Qarabağ düzündədir. Oykonom "mal-qara üçün ayrılmış örüş yeri" mənasındadır. Kövrə variantında da qeydə alınmışdır.

Gövlüc oyk. *düz* Ağsu r-nunun Gürcüvan i.ə.v -də kend Gürcüvan yastanındadır. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, kendin adı fars mənşəli *kevil/kühül* (sünn mağara) sözündən və tat dilindəki *-üc* (bir şeyin bolluğunu bildirir) şəkl -sindən ibarətdir. Keçmişdə kendin ərazisində yeraltı sünn mağara

tipli evlər *kevil/kühül* adlanırdı. Bu tipli evlər bir zamanlar Şamaxı qəzası üçün xarakterik olmuşdur. Oykonom "kevil tipli evlərin olduğu yer" mənasındadır.

Gövsatlı oyk. *sadə* Füzuli r-nunun Hoqa i.ə.v -də kend Dağətəyi ərazidedir. Yaşayış məntəqəsi *qovşutlu* neslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Cəbrayıl r-nunda oykonomun *Qovşutlu* variantı mövcuddur. Kendin adı Kövsatlı, Kovşatlı variantlarında da qeydə alınmışdır.

Göy Boyrınçay hidr. *mür* Oğuz r-nu ərazisində çay Hidronim *göy* (burada suyun rəngi), *bəyrin/bəgrin* (qəd. Azərb dilində "kükrəyən, coşan") və *çay* (su hövzəsi) komponentlərindən düzəlib, "kükrəyən göy çay" mənasındadır.

Göyax oyk. *sadə* Tərtər r-nunun Şıxarx i.ə.v -də kend. Qarabağ düzündədir. Kendi XIX əsrin ikinci yarısında Goranboy r-nunun Rus Borsı kendindən ayrılmış malakan rus ailələri Levnarx çayının kənarında salmışdır. Sonralar ermənilər kendin adını təhrif edərək Levnarx kimi rəsmiləşdirmişdilər. 1992-ci ildən kend Göyax adlandırıldı. 1933-cü ildə Kolbəcər r-nunun Seyidlər i.ə.v -də Lev kendi qeydə alınmışdır. Toponimiyada *lev* "kenar" mənasında işlənilir.

Göybulaq oyk. *sadə* Şəki r-nunun Cəfərabad i.ə.v -də kend Sərcəli dağının ətəyindədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində Qarabağdan gəlmiş ailələrin Göybulaq adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Kend adını ərazidəki eyniadlı bulaqdan almışdır. Göybulaq adlı bulaqlar Tovuz və Balakan r-nlarında da qeydə alınmışdır.

Göycəllı oyk. *sadə* Ağstafa r-nunun Vurğun və Xətai i.ə.v -lərində iki kend. Gonco-Qazax düzənliyində yerləşirlər. XIX əsrdə bir qrup azərb əhali erməni toqavüzü nəticəsində öz dədə-baba yurdları olan *Gövcə* mahalından köçməyib məcbur olmuşdu. Qazax mahalında məskunlaşan həmin əhali yeni yaşayış məntəqələrinə keçmiş yurdlarının adını vermişlər.

Göyçəy hidr. *mür* Xanlar r-nu ərazisində çay Suyu az olduğu üçün Göyçü (xosis) adlandırılmışdır.

Göyçay hidr. *mür* Qəbələ, İsmayılı, Göyçay, Ucar r-nları ərazisində çay. Mənbəyini Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacından (1980 m yüksəklikdə) alır, Qarax bulaqlığına tökülür. Başlıca qolları sağdan Qalaçıq, Vəndam, soldan isə Əyriçaydır. Yuxarı axarında dar dərələrdən axır. Şirvan düzünə çıxdıqdan sonra bir çox qollara ayrılır. Göyçay şəhəri bu çayın suyu ilə təchiz olunur. Çayın üzərində SES tikilmişdir. Çayın adı yuxarı axınında suyunun göyümtül rəngə çalması ilə əlaqədardır.

Göyçay or. *sadə* Kolbəcər r-nu ərazisində dağ. Adını ərazisindəki eyniadlı çayın adından almışdır.

Göyçay oyk. *sadə* 1 Azərb -də mızıbatı r-n. Şirvan düzündən şm. hissəsində yerləşir. R-nun mərkəzi Göyçay şəhəridir; 2 Azərb -də şəhər, eyniadlı inzibati r-nun mərkəzidir. Şirvan düzündən şm -mda, Göyçayın sağ sahilində yerləşir. Yaşayış məntəqəsi adını ərazidəki eyniadlı çaydan almışdır. Şəhərin yerində keçmişdə Potu kəndinə məxsus bağlar olmuşdur. Aran r-nlarına yol buradan keçdiyinə görə kəvərsana və mal bazarı vardı. Bazar Potu kəndinin adı ilə Potubazar adlanırdı. Sonralar burada poçt məntəqəsi təşkil olunmuşdu. 1851-ci ildə Göyçay məntəqəsində 5 ev vardı. Tədrəcən Şamaxı qəzasından müxtəlif ailələr köçüb burada məskunlaşmışlar. 1872-76-cı illərdə Göyçay sahilində 15 desyatlinlik yerdə planlı surətdə şəhərin inşasına başlanmış, tədrəcən iksifaş edərək abad və yaraşlıq şəhərə çevrilmişdir.

Göydağ or. *mür* Xanlar r-nu ərazisində dağ. Sort yoxluşu aşırını var. Kəpez dağı ilə Sarısu kəndi arasındaadır. Dağ alp çəmənliyi ilə zəngin olub, yaşıl (göy rəngə) bürüldüyü üçün belə adlandırılmışdır. Qazax, Daşkəsən, Gədobey, Tovuz, Oğuz (Filfilli kəndi), Şəki (Aydınbulaq kəndi) r-nları ərazilərində də eyniadlı dağlar vardır. Bu oronimlərin bir qismi dağ süxurlarının göy rəngə çalması ilə bağlıdır.

Göydələklil oyk. *mür* Ağsu r-nunun Ərəbsarvan i.ə.v -də kend. Şirvan düzündədir. Kendin adı *göy/köy* (kənd) və *dələklil* (arabşamli tayfasının tirolorından birinin adı) sözlərindən düzəlib, "kənd dələklil və ya dələklil

leklil konana" deməkdir. Kond keçmişdə Döleklil adlanan digər coğrafi obyektlerden fərqləndirilmək üçün belə adlandırılmışdır.

Göydərə oyk sada 1 Şamaxı r-nunun Ərəbəqədım i ə v -də kənd Cökəkı dağının q -ındədr Dörəyurdu da adlanır. Kənd salındığı dərənım adını daşıyır. Dərə yağıl otlaqdan ıbarət olduđu üçün belə adlandırılmışdır. 2 Kəlbəcər r-nunun Çaykənd i ə v -də kənd Dağətəyər ərəzidedir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə həmin r-nun Kilsəli kəndindən gəlmiş ailələr Göydərə adlı yerdə salmışlar. Dərə isə süxurlarının rəngi göyə çaldığına görə belə adlandırılmışdır; 3 Culfa r-nunun Saltax i ə v -də kənd Əlinəcə çayının (Araxın qolu) sahilində, dağətəyi ərəzidedir. Keçmiş adı Qaradərə olmuşdur. XIX əsrdə Cənubi Azərb -dan gəlmiş erməni ailələr burada məskunlaşdıqdan sonra yaşayış məntəqəsi Nərəşən adlandırılmışdır. 1992-ci ildən kəndin adı dəyişdirilərək Göydərə kimi rəsmiləşdirilmişdir. Gödəbəy və Şəmkir r-nlarında cəmiyyəti coğrafi obyektlər qeydə alınmışdır.

Göydərəsiçay hidr mür. Gödəbəy r-nu ərəzində çay. Hidronim *Göydərə* (r-nun ərəzində çay dərəsi), -si (mənsub şəh -si) və çay (su hövzəsi) komponentlərindən düzəlir. Çay cəmiyyəti dərədən axdığı üçün belə adlandırılmışdır.

Göydüşəntəpə or. mür. Qusar r-nu ərəzində dağ. Əsli Gavduşəntəpədir. Hündürlüyü 12 m olan tepədən qədim yaşayış məskəninin qalıqları tapılmışdır. Gavduşən düzünün adındandır. Gavduşən düzü Samur çayının c -ş -ində, Xəzərboyu ərəzinin, Mülşür düzünün şm hissəsini əhatə edir. Tarixi mənbələrə görə, 1774-cü ildə Gavduşən düzündə Dağstan feodalınının birləşmiş qüvvələrinə ilə Qubalı Fətəli xanın qoşunu arasında vuruşma baş vermişdir. Oronim *Gavduşən* (düzün adı) və *təpa* komponentlərdən düzəlir. Gavduşən oronimi isə *gav* (ov heyvanı), *duş* (daş) sözünün təhrif forması olub, "çöl, düz" deməkdir və -an (məkan bildirən formant) sözlərindən düzəlir, "ovlaq, ov heyvanları olan düz" deməkdir.

Göybəxan oyk sada Tovuz r-nunun Qaradaş i ə v -də kənd. Çınqıldaq silsiləsinin

(Kükük Qafqaz) ətəyindədir. Yerli əhalinin yozumuna görə, yaşayış məntəqəsi hər tərəfdən dağlarla əhatə olunduğundan və qonşu kəndlərdən görünmədiyindən belə adlandırılmışdır. *Göybəxan* (Gora, Günəbxan da adlanır) maldarlıqla əlaqədar təsərrüfat tikili olub, "yeni doğulmuş quzuların salındığı yer" ə deyilir.

Göyüll oyk. sada Gödəbəy r-nunun cəmiyyəti adlı i ə v -də kənd Orta dağlıq qurşaqdadır. Əsli Gavallıdır. Yerli əhali arasında Göyüllü variantında işlənir. Yaşayış məntəqəsi vaxtilə Qazax r-nunun Qazaxbəyli kəndindən gəlmiş Allahyar, Ali və Tannverdi adlı üç qardaşın ailələri tərəfindən salınmışdır. Kənddökı nəsillərdən bir indi də allahyarlı adlanır. Kənd *gavallı* ağaclarının çox olduğu ərəzidə salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Keçən əsrdə Zəngilan r-nu ərəzində də cəmiyyəti kənd qeydə alınmışdır.

Göyem oyk. sada Zaqatala r-nunun cəmiyyəti adlı i ə v -də kənd Tala çayının sahilində, Alazan-Əynçay çökəkliyindədir. Kənd salındığı ərəzidə çoxlu *göyem* ağacları olduğundan belə adlandırılmışdır.

Göyemli oyk. sada Gödəbəy r-nunun Çay Resullu i ə v -də kənd İstidərə adlanan ərəzidə, Kəçdəre çayının (Axınca çayının qolu) sahilində, dağətəyi ərəzidedir. Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Düz Resullu kəndindən ayrılmış ailələr *Göyemli* adlanan yerdə saldığı üçün belə adlandırılmışdır. Ərazidə çoxlu göyem kolları var.

Göyemtalə oyk. mür. Balakən r-nunun Hənifə i ə v -də kənd Balakən çayının sahilindədir. Oykonim *göyem* (bitki növü) və *tala* (ətəraf nisbətən fərqli sahə) komponentlərdən düzəlir. Kənd *göyem* ağacları olan talədə salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Tovuz r-nunda Göyemli tala yer adı qeydə alınmışdır.

Göyər Abbas oyk. mür. Qubadlı r-nunun Göyərçik i ə v -də kənd Bərgüşad silsiləsinin yamacındadır. Oykonimin birinci komponenti Göyərçik sözünün ellipsiyyəyə uğramış variantıdır. İkinci komponent isə vaxtilə həmin məntəqənin adıçökələn şəxsın tabeliyində olduğunu göstərir. Kəndin adı "Abbas moxus Göyərçik kəndi" deməkdir.

Göyərçik oyk. sada Qubadlı r-nunun cəmiyyəti adlı i ə v -də kənd Bərgüşad silsiləsinin yamacındadır. Yaşayış məntəqəsini XIX əsn ortalarında qonşu Qiyaslı kəndindən köçür gəlmiş ailələr salmışlar. Tədqiqatçıların bir qismi oykonimi "göylük, otluq, yaşılta" mənası ilə, digər qismi kürd dilindəki *kuver* (arxac) sözü ilə, üçüncü qismi isə türkdilli *kuvarçik/kuvarçı* tayfa adı ilə əlaqələndirir.

Göyərçin or. sada 1 Qazax r-nunda dağ; 2 Qobustanda palıç vulkanı, 3 Cəbrayıl r-nunda dağ. Tədqiqatçılara görə, bu oronimlər peçenəç tayfalarından biri olan *kuvarçılar*ın adını oxs etdirir. Türkiyənin Qars əyalətinin Kağızın qəzasında Göyərçin adı ki kənd və bir dağ. Keçmiş Cavad qəzasında Göyərçin adı qışlaq, İrəvan qəzasında Göyərçin adı xarabalıq, Quba r-nunun Gürzalı kəndində Göyərçin qayası, Laçın r-nunun Minkənd kəndində Göyərçinli təpə və s qeydə alınmışdır.

Göyərçin Veysəlli oyk. mür. Cəbrayıl r-nunun Şahvəlli i ə v -də kənd. Düzənlikdədir. Əsli Göyərçik Veysəllidir. Oykonim *Göyərçik* (kənd adı) və *Veysəlli* (etnotoponim) komponentlərdən düzəlir, "Göyərçik kəndi yaxınlığındakı Veysəlli kəndi" deməkdir. Birinci komponent cəmiyyəti zamanda kəndin adı. Daş Veysəlli kəndinin adından fərqləndirməyə xidmət edir.

Göyözən or. mür. Qazax r-nu ərəzində dağ. Cəzəz çayının sağ sahilindədir. Vulkan mənsəlidir. Morfoloji xüsusiyyətinə və gəzəlliyinə görə Mon-Pele tacından (Vest-hind adalarından biri olan Martonika adasında) sonra dünyada ikinci dağ sayılır. Zirvəsi nisbətən düzən olub, geniş meydancaq xatırladır. Burada orta əsrlərə aid yeddı bürəli qələ divarları və dördkünc bina qalıqları, həmçinin bir neçə mağara aşkar edilmişdir.

Göyözən istehkamının IX-XII əsrlərə aid kəşikçi məntəqəsi olması güman edilir. Göyözən dağının adı IX əsrə aid gürcü mənbəyində Kəvazin çökəmində qeydə alınmışdır. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oronim türk dilindəndəki *kava* (qaya, sıldırım) və *sınslın* (dağ belı) komponentlərindən düzəlir, "sıldırımli dağ belı" deməkdir. Tovuz r-nunun Bala Şəmilik kəndində do şiş bir qaya Göyözən adlanır.

Göygöl hidr. mür. 1 Culfa r-nu ərəzində göl. Zəngozor silsiləsinin c yamacında, təqrib 3000 m hündürlükdə yerləşir. Şirin sulu, axarlı kiçik göldür. Hər tərəfdən dağlarla əhatə olunmuşdur. Yalnız çu hissəsindəndə dar çıxış yolundan Gilan çayının sol qolu Saqarsu çayı başlanır; 2 Daşkəsən r-nunda göl Şəmkir çayı hövzəsində, Hımaldağdan təqribən 4 km. q -də, 2470 m hündürlükdə yerləşir. Əsasən Göygöl çayının suyu ilə qidalanır; 3 Xanlar r-nunda göl. Murovdağ silsiləsinin şm yamacında, 1556 m hündürlükdə yerləşir. Gözəl mənzərəli, şirnsulu və axarlı göldür. Göle c tərəfindən Maral gölündən başlanan Yuxarı Ağsu çayı tökülür. Gölün şm tərəfindən isə Aşağı Ağsu çayı başlanır və sağ tərəfindən Kürək çayına tökülür. Göl 1139-cu il sentyabrın 30-da baş vermiş güclü zəlzələ zamanı Kəpəz dağının bir hissəsini ətəraya qaraq Ağsu çayının qarşısını kəsməsi nəticəsində əmələ gəlmişdir. Ətrafdakı nadir və zəngin bitki örtüyünün, heyvanat aləminin və quşların qorunması, həmçinin göllərin bütllr suyunun təmiz saxlanması məqsədilə 1965-ci ildə Göygöl Dövlət Qoruğu təşkil edilmişdir. Suyu şəffaf və qəy rəngə çaldığına görə göl belə adlandırılmışdır; 4 Xanlar r-nunda göl Maral gölündən q -də yerləşir; 5 Gödəbəy r-nu ərəzində şirnsulu, axarlı göl Şəmkir çayının yuxarı axınında yerləşir. Məşəlik sahədə olduğuna və suyu göyümtül rəngə çaldığına görə belə adlandırılmışdır; 6 Ordubad r-nunda şirnsulu, axarlı göl Zəngozor silsiləsinin c yamacında, 3065 m yüksəklikdədir. Suyu şəffaf göyümtül rəngə çaldığına görə belə adlandırılmışdır; 7 Daşkəsən və Gödəbəy r-nları ərəzindəndən axan çay Mənbəyini cəmiyyəti göldən aldığı üçün belə adlandırılmışdır.

Göylər Çöl oyk. mür. Şamaxı r-nunun Göylər i ə v -də kənd Şirvan düzündədir. Oykonimin birinci komponenti Səlcuq oğuzlarının salar tayfasına mənsub *göglər* qolunun adını oxs etdirir, ikinci komponent isə kəndin düzənlikdə yerləşdiyini göstərir. XIX əsn ortalarında ailə hadisələri oxs etdirən mənbələrin məlumatına görə, Pirmərdəkənd dağında yarımköçəri höyət keçirən 96 ailəli *göylər* tayfasından bir hissəsindən dağlıq zəndə, digər hissəsinin isə düzənlikdə (çöl-

Göylər Dağ

lükde) məskunlaşması nəticəsində iki kənd yaranmışdır. Oykonim "düzlükdə olan Göylər kəndi" deməkdir

Göylər Dağ oyk. *mür* Şamaxı r-nunun Göylər i e v -də kənd Ləngəbiz silsiləsinin şm etoyindədir Oykonim *Göylər/Göglər* (etmoloqonim) və *dağ* (dağlıq ərazi) komponentlərdən düzəlib, "dağlıq ərazidə olan Göylər kəndi" deməkdir

Göyməmmədli oyk. *sədə* Şəmkür r-nunun Çardaqlı i e v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Şiş-təpə kəndindən çıxmış ailələr salmışlar Keçmiş adı Göyçuxa Məmmədli olmuşdur Eto-toponimdir. Tovuz r-nunda Göyməmmədli dərəsi qeydə alınmışdır

Göynohur hidr mür Dəvəçi r-nu ərazisində göl (gilgi çayı hövzəsindədir Hidronim *göy* (rəng) və *nohur* (göl) sözlərindən düzəlib, obyektin suyunun rəngini təyin edir

Göynük oyk. *sədə* Culfə r-nunun Qazançı i e v -də kənd Göynüksu çayının (Əlincə çayının qolu) sahilində, Zəngəzur silsiləsinin etoyindədir. *Göynük* "çəmənlik, tala" deməkdir Şəki r-nunda Göynük komponentli Baş Göynük və Aşağı Göynük adlı iki kənd var

Göynüksu hidr mür Babək r-nu ərazisində çay Çay adını yaxınlığıdakı eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır.

Göynüyən oyk. *düz* Goranboy r-nunun Hazıröhdədi i e v -də kənd Düzlükdədir Tədqiqatçılara görə, oykonimin birinci komponenti *göynük* Türkiyə toponimiyasında da yayılmış coğrafi termindir və "açıq yer, tala, çəmənlik" mənalarında işlənir Oykonimin sonundakı *-ən* isə cəmilik və məkan bildirən toponoforantdır Belə olduqda, Göynüyən toponimi "talalar, çəmənliklər" deməkdir

Göyrüclük oyk. *düz* Balakən r-nunun Xalatala i e v -də kənd Alazan-Əyrəçay çökəkliyindədir Əsl adı Göyrüslüdür Kendin adı həmin ərazidəki *göyrüş* ağcaqlarının bolluğu ilə olaqodur yaranmışdır

Göyrüşlü or. *düz* Qazax r-nu ərazisində dağ Qoruluş variantında da qeydə alınmışdır Yerli əhali arasında Göyrüşlü adı ilə tanınır **Dağa** bu ad ərazisindəki *göyrüş* ağcaqları ilə olaqodur verilmişdir

Göytəpə

Göyşaban oyk. *mür* Lənkəran r-nunda kənd Xəzər dənizi sahilində, Lənkəran ovalığındadır Keçmiş adı Gomuşavan olmuşdur Yerli əhali arasında kendin adı indi də belə adlandırılır XIX əsrə ad mənbələrdə Gomuşavan haqqında məlumat verilir Keçmişdə kendin ərazisi geniş sucaqlı və qamışlıq olduğundan burada çoxlu camış saxlanılırdı; Odur ki, kendin adı da "camış saxlanılan yer" mənasında olan bu adla adlandırılmışdı. XIX əsrin ikinci yarısında Suxumidən gəlmiş Novo Afon monastırının keşişləri yaşayış məntəqəsinə Olxovka adı verdilər *Olxov* bu ərazidə bitən qızılı rəngli cil bitkisinin bir növünün adıdır İcarədar keşişlər quru balıqı istehsal etmək üçün həmin bitkini yığıb yandırurdular. 1992-ci ildə Olxovka adı ləğv edilərək Göyşaban kəmi rəsmiləşdirildi 1933-cü ildə oykonim Gomuşavan variantında qeydə alınmışdır

Göytala oyk. *sədə* Şuşa r-nunun Eyniadlı i e v -də kənd Yağlıdərə çayının (Həməri çayının qolu) sahilində, Qarabağ silsiləsinin yamacındadır. XIX əsrdə gəlmə ermənilər burada yerləşdikdən sonra kəndi Qanaçala adlandırmışdılar (*qanaç* erm "göy, yaşıl" deməkdir) 1991-ci ildə kendin keçmiş adı bərpa edilmişdir Kənd salındığı ərazinin adı daşıyır *Göytala* "yaşıl çəmən" deməkdir

Göytəpə or. *mür* 1 Cəlilabad r-nu ərazisində dağ Alaşar-Burovar silsiləsindən ayrılan qolun zirvəsində Hün 250 m, 2 Qazax r-nunun Gürcüstanla sərhədində dağ Hün. 831 m, 3. Mil düzünün şm.-ş hissəsində səni qurulmuş təpədə Hün 3 m Ya-xınlığında Daş Göytəpə adlı başqa bir süni təpə var; 4 Tovuz r-nu ərazisində təpə. Dağ süxurları göyümtül rəngə çaldığı üçün belə adlandırılmışdır Ağsu, Laçın, Zəngilan, Şəki, Yevlax, Dəvəçi, Biləsuvar, Zaqatala, Salyan, Abşeron r-nlarında da eyniadlı yüksəkliklər qeydə alınmışdır

Göytəpə hidr. *sədə* Cəlilabad və Masallı r-nları ərazisində çay Qızılbaş körfəzinin otırafindakı çeyilliye tökülür Çay mənbəyini aldığı Göytəpə dağının adı ilə adlandırılmışdır

Göytəpə oyk. *sədə* 1 Cəlilabad r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Lənkəran ovalığındadır

Göydük

dür 1840-cı ildə Rusiyanın yertdiyi siyasetin nəticəsi olaraq buradakı azərb əhali qovulmuş, Saratov və Orenburq quberniyalarından köçürülmüş rus ailələr kəndə məskunlaşmışdılar Gələn ruslar özləri ilə gətirdikləri Pnşib adını kəndə vermişdilər 2001-ci ildən kendin adı Göytəpə kəmi rəsmiləşdirilmişdir Kənd ərazidəki eyniadlı dağın adı daşıyır; 2 Ağdam r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsi Göytəpə adlı yüksəklikdə salındığı üçün həmin təpənin adı da adlandırılmışdır; 3. İsmayyllı r-nunun Qalıncaq i.e v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Kənd Göytəpə adlı ərazidə salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Göydük b a x Köyüt

Göylübulaq b a x Kövüzbulaq

Göyyal oyk. *sədə* Qubadlı r-nunun Fər-can i e v -də kənd Dağlıq ərazidədir Topo-nim *göy* (yaşıl) və *yal* (dağ beli) komponentlərdən düzəlib, "yaşıl dağ beli" mənasındadır Kənd salındığı ərazinin adı daşıyır **Göyyurdçay hidr.** *mür* Gədəbəy r-nu ərazisində çay Gədəbəy qəsəbəsi ərazisində Qarasu çayına (Şəmkir çayının qolu) qovuşur Çay Göyyurd dağının eyniadlı dərəsindən axdığına görə belə adlanır Dağın adı süxurların göy rəngli olması və buradakı yaylaqlarda övəllər əhalimin yurd salması ilə bağlı yaranmışdır

Gözləodağ or. *mür* Göyçay r-nunda dağ. Dağın mənzərəli yamacı yaylaq kimi istifadə edilirdiyinə belə adlandırılmışdır Gözləco yaylaq kimi də adlanır

Gözlübulaq oyk. *sədə* Şəki r-nunun Or-comikdə qəsəbə i e v -də kənd Mənbələrin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Qarabağdan buraya köçürülmüş ailələr tərəfindən salınmışdır Bəzi tədqiqatçılara görə, kendin əsl adı *Qozlubulaqdır* Kendin adı ərazidəki eyniadlı bulğun adından götürülmüşdür Keçən əsrdə Kəlbəcər r-nunun Otaqlar i e v -də Gözlübulaq. Cəlilabad r-nunun Qoşabulaq i e v -də Gözbulaq adı yaşayış məntəqələri qeydə alınmışdır

Gözparaçay oyk mür Zaqatala r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin etoyindədir Yerli əhali arasında və hom-cunın keçmiş inzabat-ərazi bölgülərində Göz-

Güləblı

barak variantında işlənir Tədqiqatçıların bir qisminə görə, oykonim *göz* (bulaq, qaynaq) və *paraç* (mal-qara saxlamaq üçün hasarlanmış yer) sözlərindən ibarət olub, kendin ərazisindəki Göz adlandırılan Xava (Xavəne çayının mənbəyi) və Hamam adı kükrüdü bulaqlarla bağlıdır Tədqiqatçıların digər qismi isə belə hesab edir ki, kendin adı əslində *Gasparaç* olmalıdır və "gezdə yerləşən paraç" mənasındadır

Gurbulac oyk. *sədə* Daşkəsən r-nunun eyniadlı i e v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Yaşayış məntəqəsini 1922-ci ildə Zəylik kəndindən çıxmış ailələr Gurbulac adlanan yaylaq yerində salmış, sonralar Şaumyan adlandırılmışdı 1991-ci ildən ərazinin keçmiş adı özünə qaytarılmışdır Oykonim ərazidəki gur sulu bulaqlarla bağlı yaranmışdır

Gursulu oyk. *sədə* Ağsu r-nunun Gürcüvan i e v -də kənd Kənd yerləşdiyi ərazidə gur sulu bulaqların olmasına görə belə adlandırılmışdır

Güdəcühür oyk. *mür* Sabirabad r-nunun eyniadlı i e v -də kənd. Kür çayının sahilində, Muğan düzündədir Qaratadı da adlanmışdır Oykonim *güdə* (qısa, gödək) və *cühür* (çayın, gölün alçaq sahil) sözlərindən düzəlib "qısa çay sahilı ərazi" deməkdir Kənd çayın alçaq sahilində yerləşdiyinə və bu sahil məsafəyə gödək olduğuna görə belə adlandırılmışdır

Gügövar oyk. *mür* Yardımlı r-nunun Por-sova i e v -də kənd. Məşəli dağların arasında, nisbətən düzlüklü ərazidədir Yerli əhali tərəfindən Kogavar variantında da işlənir Oykonim "yaşılıq, otlaq" kimi izah olunur

Gügləbənd or mür Lənkəran r-nunda dağ Bəşəru çayının sağ sahilindədir Hün 529 m. Oronim *küpyül* (oyuq, dəşik) və *bənd* (kiçik dağ) komponentlərdən düzəlib (burada *-ə* mənsulub bildirir), "oyuqlu, dəşikli dağ" mənasındadır

Güləblı or sədə Ağdam r-nunda dağ Qarabağ silsiləsindən Qarabağ düzündə doğru uzanan qol üstündə zirvədir Hün 500 m Müxtəlif ehtimallara görə, oronim müharibə illərində səbun ovaızına işlədilən xüsusi gil növü olan gilbəblın (abi gil) buradan çıxarılməsi ilə, Güləbl adlı bir tacırm adı ilə və yuxud buradakı güllərdən xüsusi "gül uyu"

hazırlanması ilə bağlı olaraq yaranmışdır Qubadlı r-nunun Mahrızlı kəndində Güləblı bağı, keçən əsrdə Ağdam r-nunda Abdal Güləblı, XIX əsrdə İravan quberniyasının Üçkilse (Eçmiədzın) qəzasında azərb-lar yaşayan Güləblı kəndinin qeydə alınması bu adın etnonomin olmasından xəbər verir

Güləblı oyk. *sada* Ağdam r-nunun Güləblı i o v -də kənd Qarabağ silsiləsinin şm -əyəyindədir Yerli əhali kəndin adını əkinə verən ikinci suyun xalq arasındakı adı olan "güləb"lə əlaqələndirir Əslində, oykonim yaxınlığındakı Güləblı dağının adı ilə bağlı olub, etnotoponimdir

Güləlxıca or. *düz* Tovuz r-nunda dağ Tovuz və Axınca çaylarının suyasında yerləşir Hün 706 m Dağın eteyində yonca ekilədiyi üçün belə adlanmışdır. Azərb.-nin kənd təsərrüfatı r-nlarında *güləh/güləh* "ikinci və üçüncü dəfə biçilən, çalınan yonca" ya deyilir Oronim Qulaxlıca variantında da qeydə alınmışdır

Gülənlıq or. *düz* Quba r-nu ərazisində dağ Buduq kəndindən ş -də yerləşir Hün 2141 m Coğrafi ədəbiyyatda Qulanlıq variantında da qeydə alınmışdır Oronim *gulan* (yaylaqda topa halında bitən ot növü) sözündən və -lıq şəkilçisindən düzəlib, "gulan otu çox olan dağ, gulan bitən dağ" mənasındadır

Gülbəxt or. *sada* Ağsəron yarımadasının c -q -ində, Şonqar qəsbəsi yaxınlığında fəaliyyətdə olan palçıq vulkanıdır Hün 150 m Palçıq vulkanı adını yaxınlığındakı Gülbəxt adlı qışlaqdan almışdır Güman edilir ki, qışlaq vaxtilə məxsus olduğu şəxsin adını daşıyır **Güleymar hıdr.** *sada.* Culfa r-nunda min bulaq. Hidronim "deşikdən süzülən su" mənasındadır Yerli əhalinin dilində *külövkülöy* sözü "aşşızın" mənasında da işlənir

Gülebənd hıdr. *sada* Lənkəran r-nunda min bulaqlar Soyuq sulu bulaqlardır Gülebənd kəndi və yüksəkliyi yaxınlığında yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır **Gülebənd** toponimi "güllü dağ" mənasındadır

Güləbatlı oyk. *sada* Tərtər r-nunun Sarcalı i o v -də kənd Qarabağ düzündədir 1933-cü ildə eyniadlı kənd Bərdə r-nunun Seydimli i o v -də qeydə alınmışdır Belə ehtimal edilir ki, kəndin ərazisi güllük, çiçəklik

olduğundan yaşayış məntəqəsi belə adlandırılmışdır

Gülebırd oyk. *sada.* Laçın r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Hekəri çayının sahilində, dağətəyi ərazidedir Keçmiş adı Qaraçanlı olmuşdur Qaraçanlı kənddə məskunlaşmış nəslin adıdır Yaşayış məntəqəsi yerli əhali arasında Govurqala adı ilə tanınan Gülebırd qalasının yaxınlığında yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır Gülebırd qalasının adı isə "gıl qalası, gellərə məxsus qala" deməkdir

Güleh oyk. *sada* 1 Develər r-nunun Ağbaş i o v -də kənd Dağlıq ərazidedir; 2 Develər r-nunun Çuxurəzəmi i o v -də kənd Düzenlikdədir Yaşayış məntəqələri XIX əsrdə Quba r-nunun Xaltan kəndindən çımış ailələrin Güleh adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır *Güləh* "yoncalıq" deməkdir Kəndin ərazisində eyniadlı göl və min bulaq da vardır Toponim "gilli yer" kimi izah edilənlər də var

Güləsər hıdr. *sada* Lerik r-nunda min bulaqlar Eyniadlı kəndin yaxınlığında yerləşdiyi üçün belə adlanmışdır Qosələr, Kosalar variantlarında da qeydə alınmışdır. Azdebitli, soyuq sulu, və kükürlü bulaqlardır Müalicə üçün istifadə edilir

Gülgəzi oyk. *mür* Quba r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Vəlvələçayın sahilindədir Keçmiş adı Güleziqışlaq olmuşdur Əvvəllər Afurca kəndinə məxsus qışlaq yeri idi Tədqiqatçılara görə, kəndin adı *gül* (gil) və *zi* (tat "yer", "sahil", "kənar") sözlərindən düzəlib (-ə birləşdirmə sahitdir), "gilli yer" mənasındadır Kəndin ərazisinin torpağı heqiqətən gillikdir

Gülgəzli oyk. *düz* Bərdə r-nunun Koları i o v -də kənd Qarabağ düzündədir Yerli əhalinin məlumatına görə, Gülgəz adlı bir qədim övladı tərəfindən salındığı üçün kənd belə adlandırılmışdır

Güllüca or. *düz* Xocavənd r-nu ərazisində, Qarabağ silsiləsinin c hissəsində dağ aşırımı Ziyarət zirvəsindən bir qədər şm -da yerləşir Hün 2387 m Maldar ellərin yaylaq yurdlarından bir olan Güllüca güll-çiçəklə zəngin olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Güllüca oyk. *sada* Ağdam r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Qarabağ düzündədir Ya-

şayış məntəqəsi adı ərazidəki eyniadlı dağdan almışdır

Güllük oyk. *sada* Qax r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Yaşayış məntəqəsi XVII əsrdə Dağıstanın Saxur kəndindən köçüb gəlmiş ailələrin Güllük adlanan yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Toponim "gül, çiçək olan ərazi" mənasındadır

Güllülü b a x Külüllü

Güllütəpə oyk. *sada* Masallı r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Burovar silsiləsinin eteyindədir XIX əsrin 70-ci illərində r-nun Xalcalı kəndindən və Cənubi Azərb.-dan gəlmiş ailələrin Güllütəpə adlı yüksəklikdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Toponim "güllü, çiçəklə təpə" mənasındadır

Gülməmmədli oyk. *sada* 1 Cəlilabərd r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Burovar silsiləsinin eteyindədir. Kənd burada məskunlaşmış *gülməmmədli* nəslinin adını daşıyır; 2 Goranboy r-nunun Goranlı i o v -də kənd Keçmiş adı Eminaillər olmuşdur Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini vaxtilə Gədəbəydən gəlmiş miskinli elatına mənsub Eminaillər adlı şəxs bina etmiş və ona görə də kənd bir müddət onun, sonralar isə oğlu *Gülməmməd*in adı ilə adlandırılmışdır Oykonim "Gülməmmədin nəslindən olanlar" deməkdir

Gülüğlular oyk. *sada* Bərdə r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Qarabağ düzündədir. Əslü Gülüğlulardır Yaşayış məntəqəsi *gülüğlular* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır üçün belə adlandırılmışdır Türkiyə ərazisində də eyniadlı coğrafi obyektlər qeydə alınmışdır

Gülüvşə oyk *sada* Yevlax r-nunun Aşağı Bucaq i o v -də kənd Düzenlikdədir Keçmiş adı Güllüvşə Ərəb olmuş, sonralar oykonimin tərkibindəki *ərəb* komponenti düşmüşdür Oykonimi şəxs adı ilə də əlaqələndirirlər *Gülüvşə* eyni zamanda Şirvan zonasında yetiştirilən nar növünün adıdır

Gültəpə oyk. *sada* 1 Quba r-nunun Tülökəran i.o.v -də kənd Böyük Qafqaz dağlarının eteyindədir Keçmiş adı Tokyo Şıxı (Şeyxlərə məxsus tokyo) olmuşdur 1965-ci ildə kəndin adı dəyişdirilərək yaxınlığındakı toponim adı ilə Gültəpə (güllü-çiçəkli tope) ad-

landırılmışdır; 2 Babək r-nunun Samuxlu i.o.v -də kənd. Arazboyu düzənlikdədir 2003-cü ildən Kültəpə kimi rəsmiləşdirilmişdir

Gülüşanabad oyk. *mür* Babək r-nunun Cəhn i o v -də kənd Cəhn çayının sahilində, dağətəyi ərazidedir Yaşayış məntəqəsinin keçmiş adı Seytanabad olmuş, Sovet hakimiyyəti illərində dəyişdirilmişdir Oykonim "güllük, lələzər, çəmənilik" mənasındadır

Güllümdəstu or. *sada* Şamaxı və Qubanırları sərhədində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin zirvəsindədir Hün 2713 m Yerli əhalinin məlumatına görə, dağ vaxtilə *Güllümdəstu* adlı bir şəxsin otluq yeri olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Güllüdağ or. *mür* Quba r-nu ərazisində dağ Qonaqkənd kəndindən şm -ş -də yerləşir Hün 1621 m. Əsl adından Güllüdağ olması və *güllü* adlı bitkinin adından yaranması ehtimal edilir Bu fikrə görə, oronim "güllülü dağ" mənasındadır

Gülüştan or. *sada.* 1 Şamaxı r-nu ərazisində dağ Şamaxı şəhərinin şm -q -ündədir Dağın adı buradakı Şirvanşahlara məxsus qədim Gülüştan qalasının adıdır Yerli əhalinin məlumatına görə, qalanın adı "güllük, gil bitən yer" mənasındadır Qalanın adı XI əsrdə Kuvilmiyan kimi qeydə alınmışdır Tədqiqatçılar bu toponimi fərs dilindəki *kuvil* (yeraltı sığınacaq, yeraltı ev) və *mian* (orta, mərkəz) sözlərinin birləşməsi olaraq "yeraltı sığınacaqların mərkəzi" kimi izah edirler Qalada yeraltı yolu olan tikili qalıqları holo də qalmışdır; 2 Şəmkir r-nunda dağ Dağ öz adını İncəçayın sahilindəki qədim Gülüştan qalasından almışdır

Gülüştan oyk. *sada* Goranboy r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Murovdağ silsiləsinin yamacındadır Kənd İncəçayın sahilindəki qədim Gülüştan qalasının adı ilə adlandırılmışdır

Güllüzanbina oyk *mür* Balakən r-nunun Honifə i o v -də kənd Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə yaranmışdır Tədqiqatçılara görə, kəndin adı *Güllüz* (şəxs adı) və *binə* sözlərindən düzəlib, "Güllüzonin binəsi" mənasındadır Lukin kəndin adının buradakı ucsuz-bucaqsız gül buğları ilə otluqdur olması da mümkündür

Gülyataq

Gülyataq oyk. *mür* Tartor r-nunun Canyataq i.ə.v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin etoyündükdür Keçmişdə Külelaq variantında da qeydə alınmışdır Oykonim *gül* və *yataq* (qoyun saxlanılan yer) sözlərindən düzəlib, "güllü, çiçəklili yataq" mənəsidir. Yaşayış məntəqəsi Cənub adlı şəxsə məxsus cəmiyyətdəli yataqda salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Gülyatan oyk. *sada* Astarə r-nunun Kəkalos i ə v -də kənd Xəzər dənizi sahilində, Lənkeran ovalığındadır Külütan variantında da qeydə alınmışdır Güman etmək olar ki, oykonim *külütan* (məşədə yandırılmış, əkin üçün hazırlanmış yer) sözüdükdür Kənd salındığı ərazinin adı ilə adlandırılmışdır

Gümbüdağ or. *mür* Şamaxı r-nunda dağ Xilmilli kəndindən şm -dədir Hün 1289 m Oronim *gümbi* (dağ çıxarmaq üçün istifadə edilən ir, ağır çəki) və *dağ* komponentlərindən düzəlib "dağ çıxarılan dağ" mənəsidir

Gümgürdağ or. *mür* Quba r-nu ərazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsindədir Hün 2713 m Oronim *gümgür* (*gümgür* sözündən olub "qozbel" deməkdir) və *dağ* komponentlərindən düzəlib, "qozbel dağ" mənəsidir

Gümgürdəy or. *mür* Lənk r-nunda dağ Talış silsiləsinin zirvəsidir Hün 2494 m Oronim *gümür* (*gümür* sözünün yerli tələffüz formasıdır, "dağ başında dar yarıqlı, uçurumlu yer" deməkdir) və *talış* dilindəki *kuy* (dağ) komponentlərindən düzəlib, "dar yarıqlı dağ" mənəsidir

Gümgüslü oyk. *sada* Şərir r-nunun Yəyici i ə v -də qəsbə Dərələyəz silsiləsinin etoyündükdür Yaşayış məntəqəsi 1964-cü ildə Gümgüslü filiz idarəsi yaxınlığında salındığına görə belə adlandırılmışdır

Gümgüslü hidr. *sada* Quba r-nunda çay Cimi çayının sağ qoludur Etnotoponimdir

Gümbəzdağ or. *mür* Qubadlı r-nu ərazisində dağ Bazarçaydan sol tərəfdə yerləşir Hün 1002 m Dağ oradakı günbəzvarı qədim tikilinin olması ilə olaqədar belə adlandırılmışdır

Gümdüzqala or. *sada* Qusar r-nunda dağ Oronim dağın ərazisindəki qədim Gümdüzqalanın adından yaranmışdır Qalanın adı isə qədim türk tayfası *gümdüzlünün* adını daşıyır

Günəbaxan

Gümdüzqala oyk. *sada* Qusar r-nunun Gədəzeyxur i ə v -də kənd Qusar maili düzənliyindədir Oykonim ərazidəki cəmiyyətdəli qalanın adını daşıyır

Güncərtar oyk. *mür* Xocavənd r-nunun Güncəxırmən i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin etoyündükdür Güncərpəz variantında da qeydə alınmışdır Oykonim *güney* (günütan, cənub) və *çartar/çartaz* (dağda uçurum, yarıqlı) komponentlərindən düzəlib, "cənubda yerləşən yarıqlı dağ" mənəsidir Kənd yerləşdiyi ərazinin coğrafi mövqeyi ilə bağlı adlandırılmışdır

Güncəçay hidr. *mür* Qəbələ r-nunun ərazisində çay Hidronim "Güncədən, cənubdan axan çay" mənəsidir

Güncəxırmən oyk. *mür* Xocavənd r-nunun cəmiyyətdəli i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin etoyündükdür. Yaşayış məntəqəsi Güncərtar kəndindən çıxmış ailələr keçmiş əkin yerində salmışdır Gəlmə ermənilər kəndin adını Güncəqaler (*qaler* erm "xırmən" deməkdir) kimi rəsmiləşdirmişdirlər 1992-ci ildən kəndin keçmiş adı özünə qaytarılmışdır Oykonim *güney* (gün tutan yer) və *xırmən* (taxıl zəmis, taxıl döyülən yer) komponentlərindən düzəlib, "güneydəki, cənubdakı xırmən" mənəsidir

Güncəkənd oyk. *mür* Daşkəsən r-nunun Qabaqtape i ə v -də kənd Dağotəyi ərazidədir Yaşayış məntəqəsi güneydə, cənubda yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır

Güncəqaler b a x Güncəxırmən.

Güncəməhlə oyk. *mür* Quba r-nunun Rustov i ə v -də kənd Çaçıçay çayının sahilindədir Yaşayış məntəqəsi Rustov kəndinin məhləsi kimi yaranmış, sonra müstəqil kəndə çevrilmişdir Oykonim "güneydə yerləşən məhlə, kənd" mənəsidir

Güncəpəyə oyk. *mür* Kəlbəcər r-nunun Qılıç i ə v -də kənd. Şərqi Göycə silsiləsinin etoyündükdür Kəndin ərazisi əvvəllər Qılıç kəndinin qoyun binəsi olmuşdur Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Qılıçlı kəndindən gəlmiş ailələrin güneydə yerləşən bu binədə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır

Günəbaxan or. *sada* 1) Godobey r-nunda dağ Şahdağ silsiləsinin zirvəsidir Hün 2526 m ; 2) Tovuz r-nunda dağ Boyk Qış-

Günəbir

lağ kəndindən c -də yerləşir. Hün 2044 m Bu yüksəkliklər üzvi güneşə doğru olduğundan belə adlandırılmışdır

Günəbir oyk. *sada* Lənkeran r-nunun Gəgiran i ə v -də kənd Dağotəyi ərazidədir Tədqiqatçılara görə, oykonim bir qədər təhrif uğramış, əslində Quymahir olmalıdır Talış dilində *quymahir* "qatı, sıx duman" deməkdir. Kəndin ərazisi ilin çox vaxtı dumanlı, çənlil olduğundan belə adlandırılmışdır

Günəş oyk. *sada* Beyləqan r-nunun Orənqala i ə v -də kənd Məşə Mil düzündədir Yaşayış məntəqəsini 1954-cü ildə Cəbrayıl r-nunun Sirk və Nüstis kəndlərindən köçüb gəlmiş ailələr Komsomolun 50 illiyi adına üzümçülük sovxozunun Orənqala şöbəsinin malikanəsi yanında salmışdılar 1965-ci ildə qəsbəyə rəmzi olaraq Günəş adı verilmişdir

Günəşli oyk. *sada*. 1) Dəvəçi r-nunun Beynəmləl i ə v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığındadır Yaşayış məntəqəsi keçmiş SSRİ Konstitusiyası sovxozunun 2 nömrəli malikanəsi yanında salınmışdır 1965-ci ildə rəmzi olaraq Günəşli adlandırılmışdır; 2) Bakı şəhəri, Suraxanı r-nu ərazisində yaşayış məskəni Əhmədli yaylasındadır; 3) Xaçmaz r-nunun Nabran i ə v -də kənd Xəzər dənizi sahilində, Samur-Dəvəçi ovalığındadır 4) nömrəli Yalama baliq vətəgəsi yanında salınmışdır 1965-ci ildə kəndə rəmzi olaraq Günəşli adı verilmişdir; 4) Xocavənd r-nunun Xocavənd qəsbə i ə v -də kənd Dağotəyi ərazidədir Keçmiş Əli Nəraşen ("yeni kənd" mənəsidə) olmuşdur XIX əsrdə Cənubi Azərbaycan Qaradağ mahalından köçüb gəlmiş erməni ailələrinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır 1992-ci ildən rəmzi olaraq Günəşli adlandırılmışdır; 5) Şəmkir r-nunun Səler i ə v -də kənd Dağotəyi ərazidədir Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin ortalarında Rusiyadan köçürülmüş Kondilə Novotroitskoye adı ilə salmışlar kənd salındığı ərazinin adı ilə bir müddət Günəşli kimi tanınmışdır Sonralar knyaz Qolitsinin adı ilə Qolitsino adlandırılmışdır Siyasi hadisələrlə olaqədar 1918-ci ildə kəndin sakinləri Şimali Qafqaza köçmüşlər Sonralar Ermənistannın Noyçemberyan r-nundan Godobeyin mis mədonlörünə işləməyə gəlmiş erməni ailələr burada

Günnüt

məskunlaşmışdır 1929-cu ildə Qolitsinoda Martuni adına kolxoz yaradılmış və kəndə Martuni (A F Myasnikovun təxəllüsü) adı verilmişdir. 1990-cı ildə yaşayış məntəqəsinin adı dəyişdirilərək yenidən Günəşli adlandırılmışdır Oykonim oğuz türkmənlərinin tərkib hissələrindən bir olan *günəşli* (*gündəşli*) oymağının adı ilə bağlıdır

Günevşə oyk. *mür* Siyazan r-nunun Ərtük i ə v -də kənd Dağlıq ərazidədir Yerli əhali kəndin adını Güneşə variantında tələffüz edər Tədqiqatçılara görə, oykonim talış dilindəki *kun* (dab, alt) və *ışə* (məntəqə) sözlərindən düzəlib, "məntəqə etəyi, dibi" mənəsidir

Günəyaydağ or. *mür* Qax r-nunda dağ Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacındadır Əsli Günəyaydağ Bozi tədqiqatçılara görə, Günəyay oronim qədim türk dilindəki *gün* və *axay* (batan yer) sözlərindən düzəlib, "günbatan" deməkdir Başqa bir fikrə görə, toponim qismən təhrif uğramış, əslində Güneyxay olmalıdır Türk dilindəki *güney* və ləzgi dilindəki *xay* (uçurum) sözlərindən düzəlib "güneydə olan uçurumlu dağ" mənəsidir

Güngörməz or. *sada* Şamaxı r-nu ərazisində dağ Dağın şm tərəfinin Pırsat çayına baxan hissəsi dik qayadan ibarət olduğu üçün burada güneşin qabağı tutulduğundan və xeyli ərazi daim kölgədə qaldığından belə adlanır Dağda cəmiyyətdəli maddə istehkama və qala qalıqları var Ağdərə r-nunda cəmiyyətdəli Zəngilan r-nunun Qarababa kəndində isə cəmiyyətdəli rəo mövcuddur

Günəşli oyk. *mür* Zəngilan r-nunun Cənbar i ə v -də kənd. Dağotəyi ərazidədir Əsli adı Güncəyışlağ Keçmiş adı Düşmənlil olmuşdur Yaşayış məntəqəsi güneşli qışlaq yerində salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Günnüt oyk. *sada* Şərir r-nunun Cəlitkənd i ə v -də kənd Şərir düzündədir Keçmiş adı Günnüt Cəforli olmuşdur Yaşayış məntəqəsini cəforli noslino məntəqə ailələr Günnüt adı yerə salmışlar Toponimiyada *günnüt* sözü "çəmən, düzən", *günnük* sözünün təhrif forması kimi "gün vuran yer", "güzdək, son bahar yaşillığı, payız otluğu"

Gürca

mənəin və nəhayət monqolların tərkibində Naxçıvana gəlmiş *günnü* tayfasının adı bağlayır.

Gürca or. sada Oğuz r-nu ərazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacındadır. Hün. 2587 m. Oronim Gürcü etnoniminin təhrif variantı hesab edilir "Gürcü dağı" kimi izah olunur.

Gürcülü ok. düz Qubadlı r-nunun Novlu i ə v -də kənd. Bergüşad silsiləsinin yamacındadır. Yaşayış məntəqəsinin salınması haqqında iki ehtimal mövcuddur. Bir ehtimala görə, kəndin ilk sakinləri vaxtilə Gürcüstan-dan gəlmiş azərb ailələr olduğu üçün belə adlandırılmışdır. Digər ehtimala görə, mülkədarlar gürcü əsrlərini öz torpaq sahələrində işlətməmiş, sonralar onların geri qayıtmasına baxmayaraq, kənd Gürcülü adlandırılmışdır.

Gürçüva ok. mür Ağdaş r-nunun Məşədi i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir. Əsl adı Gürcüabadır. 1917-ci ildə Gürcüabad variantında qeydə alınmışdır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində Nuxa qəzasından gəlmiş ingiloy ailələrinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonomin tərkibindəki *gürçü* etnik adı da əslində gürcü dilinin dialektində danışan ingiloylara aiddir.

Gürçüvan ok. mür Ağsu r-nunun Eynü-adlı i ə v -də kənd. Gürcüvan yastanındadır. Mənbələrin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinə Gürcüstandan gəlmiş erməni ailələri saldıqı üçün belə adlandırılmışdır.

Gürdəh ok. mür Quba r-nunun Rük i ə v -də kənd. Dağətəyi düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə sahibkar Ağabəy Sadıqova məxsus qışlaq yerində əhalinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. *Gürdəh* Girdəxarı adının təhrif olunmuş formasıdır. Oykonomi *girdə* (yumru, dairəvi) və tat dilindəki *xari* (yer, torpaq, sahə) sözlərindən düzəlib, "yumru yer" deməkdir.

Gürgən ok. sada Bakı şəhəri Əzizbəyov r-nunda ştq Xəzər dənizi sahilində, Abşeron yarımadasındadır. Qəsəbə Ziro kəndindən ş -də yerləşən Gürgən burnunun adı ilə adlandırılmışdır. Qədimdə bu ərazidə Gürgən şəhəri olmuşdur. Xəzər dənizinin suyunun qalxması ilə şəhər suya qorq olmuş, sonralar suyun səviyyəsinin emması ilə yenidən üzə

Güvünü

çıxmışdır. Züredən ş -ə gedən qədim yol Gürgən yolu, yaxınlıqdakı üzümliklər isə Gürgən bağları adlanır. Şəhər *girgan* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. *Girganlar* Xəzərin c -q sahilində yaşamışlar. Belə ehtimal edilir ki, *girganlar*in məyyəyən hissəsi Xəzər sahilı boyu hərəkət etmiş və Abşeronda məskunlaşmışlar.

Gürgən burnu or. mür Abşeron yarımadasının ş -ində, Ziro kəndindən təq. 5 km ş -də burn. Yerli əhali Şəhri Gürgən da adlandırır. Burnunun adı vaxtilə burada mövcud olmuş qədim Gürgən şəhərinin adındadır.

Gürzalılar ok. sada Goranboy r-nunun Eyməzli i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinə Qazax məbəludən köçüb gəlmiş *gürzallar* nəslinə mənsub ailələr saldıqı üçün belə adlandırılmışdır.

Gürzəçuxtəpə or. mür Biləsuvar r-nunda dağ. Oronim "gürzə çuxan təpə" mənasında-dır.

Gürzün or. sada Tovuz r-nunda dağ. Gödəkdəş silsiləsinin zirvəsidir. Hün. 609 m. Ədəbiyyatlarda *Gürzundağ*, *Gürzan* zirvəsi variantlarında da qeydə alınmışdır. Oronim ərazidəki *Kürsan* kəndinin adının təhrif formasıdır. Bu qədim kəndin adı da mənbələrdə *Gurzan*, *Kürzan*, *Krzan* və s. kimi qeyd olunur.

Güvəndiçay hidr. mür Lənkeran r-nu ərazisində çay. Əslü *Güvəndiçaydır*. Hidronim *güvəndli* (etn) və *çay* komponentlərindən düzəlib, "güvəndilərə məxsus çay" deməkdir. Etmotoponimdir.

Güvəndlik ok. sada Tovuz r-nunun Çeşməli i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Oykonomi *göyənlik* (otluq) sözü ilə və ya *Güvəndlik* şəxs adı ilə bağlayırlar. Əslində, kəndin adı *güvəndli*/*güvəndlik* nisil adı ilə bağlıdır. 1933-cü ildə kəndin adı *Güvəndilər* variantında qeydə alınmışdır.

Güvənli ok. sada Lənkeran r-nunun Aşağı Nüvədi i ə v -də kənd. Lənkeran çayının sahilindədir. *Güvəndli* nisil adı ilə bağlı olub, etmotoponimdir. 1933-cü ildə Gədəbəy r-nunda *Güvənli* adı kənd qeydə alınmışdır.

Güvünü or. sada Abşeronda dağ. *Güvəndli* nəslinin adı ilə bağlı olub, etmotoponimdir.

Güyüm

Güyüm ok. sada İsmayilli r-nunun Di-yallı i ə v -də kənd. Niyaldəş silsiləsinin ətəyindədir. *Güyüm* su daşımaya üçün istifadə edilən "mis səhəng"dir. Bir çox sonotkarlıq sahələrinin inkişaf etdiyi İsmayilli r-nunun bu kəndində, güman ki, güyüm düzəlməklə məşğul olmuşlar.

Güzdək ok. sada Bakı şəhəri Abşeron r-nunda ştq və d y stansiyası Qəsəbə 1959-cu ildə neft yataqlarının istismar edilməsi ilə əlaqədar olaraq salınmışdır. Qəsəbənin ərazisi Abşeron kəndlərinin qışda qoyun saxladığı yer olmuşdur. Buradakı ağıllar (yerli əhali arasında *xəmbək* adlanır) indi də qalmaqdadır. Oykonomi türk dillərində ge-

Güznüt

niş yayılmış *güzküz* (payız) sözündən və məkan bildiren *-dak/-lək* şəx -sindən ibarət olub, "payız otlağı, payız binəsi, payızlıq" deməkdir.

Güznədağ or. mür Qazax r-nu ilə Ermənistanın sərhədində dağ. Oronim *güzküz* (qəd türk dillərində "payız"), *-ən* (yer, məkan) və *dağ* (müsbət relyef forması) komponentlərindən düzəlib, "payız otlağı olan dağ" mənasındadır.

Güznüt ok. sada Babək r-nunun Nəhrəm i ə v -də kənd. Düzənlikdədir. Naxçıvan dialektində *güznüt* "payız ökinini" deməkdir. Kəndin ərazisində payızlıq ökin aparıldığından belə adlandırılmışdır.

Hh

Hacallı oyk. sada 1 Goranboy r-nunun Qaracaq i ə v -də kənd Genco-Qaxaz düzənliyindədir; 2 Qəbələ r-nunun cymadıdır i ə v -də kənd. Şək-i-Qəbələ yaylasının Hacallı düzənliyinə; 3. Samux r-nunun Lək i ə v -də kənd Genco-Qaxaz düzənliyindədir 4 Tərtər r-nunun Soyulan i ə v -də kənd Qarabağ düzənliyinə; 5 Tovuz r-nunun Əlibaylı i ə v -də kənd Tovuz çayının sahilində, dağətəyi ərəzidedir Keçmiş adı Şəmsəddil olmuşdur Yaşayış montəqəsi 1515-ci ildə qızılbaşların zülqədər tayfasının şəmsəddinli qolunun məskunlaşması nəticəsində yarandığı üçün XIX əsrin əvvəllərinə qədər Şəmsəddil adlanmışdır; 6 Zəngilan r-nunun cymadıdır i ə v -də kənd. Düzənlihdədir Yaşayış montəqələri *hacılı/hacılıtlı* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yarandıdır. Etnotoponimdir

Hacallı oyk. sada Bərdə r-nunun 1 Məhdixanlı i ə v -də kənd, 2 Xəsil i ə v -də kənd, 3 Şatırlı i ə v -də kənd Qarabağ düzənliyinə Yerli əhali arasında Hacallı formasında işlənir Yaşayış montəqələri *hacılıtlı* tayfasına mənsub ailələr saldığı üçün belə adlandırılmışdır

Hacı Qaraqaşlı oyk mür Dəvoçi r-nunun Cüli Quşçu i ə v -də kənd. Samux-Dəvoçi ovalığındadır XVIII əsrin axırlarında Quba xanı Fətəli xanın (1757-89) Qarabağdan köçürüb gətirdiyi *qaraqaşlı* tayfasına mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yarandıdır *Hacı* həmin ailələrin başçısının adı olmuşdur

Hacı Zeynalabdin oyk. sada Sumqayıt şəhəri i ə v -də qəsbə Xəzər dənizi sahilindədir 1911-ci ildə Xaçmaz r-nunun Şollar kəndindən Bakıya su kəmərinin çəkilməsi ilə olaqadur Qumlutəpə adlı ərəzidə suvarma üçün nasos stansiyasının tikintisinə başlanmışdır Stansiyaya xidmət edənolər məskunlaşdıqdan sonra yaşayış montəqəsini Nasoslu adlandırmışdılar Su kəməri çəkilməsindən, layihələndirilməsindən tutmuş nasos stansiyasının tikilməsinə qədər Bakı milyonçusu *Hacı Zeynalabdin Tağıyevin* (1838-1924) vəsəiti hesabına başa gəlmişdi Buna görə də

1990-cı ildə qəsbəyə H.Z. Tağıyevin adı verildi

Hacıağabeyli oyk. sada Göyçay r-nunun Yeniarx i ə v -də kənd Şirvan düzənliyinə Yaşayış montəqəsini XIX əsrdə Şirvanda yaşayan *aqabeyli* elatına mənsub və başçısı *hacı* olan ailələr saldığına görə belə adlandırılmışdır Oykonim "ağabeyliyərin hacıya mənsub hissəsi" mənasındadır

Hacıağalar oyk. sada Quba r-nunun Rustov i ə v -də kənd Rustov çökəkliyindədir Kəndi XIX əsrin ortalarında *Hacıağa* adlı bir nəfər saldığı üçün onun adı ilə adlandırılmışdır

Hacıalılar oyk. sada 1 Gədəbəy r-nunun Poladı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərəzidedir; 2 Şəmki r-nunun Çardağı i ə v -də kənd *Hacıalılı* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yarandı yaşayış montəqələridir

Hacıalmuradlı oyk. sada İmişli r-nunun Xəlfəli i ə v -də kənd Muğan düzənliyinə Oykonim *hacıalmuradlı* nəslinin adı daşıyır

Hacıbəbir oyk. sada Sabirabad r-nunda kənd Muğan düzənliyinə Yaşayış montəqəsini XIX əsrin ortalarında *Hacı Babir* adlı şəxsin başçılıq etdiyi tirəyə mənsub ailələr saldığı üçün belə adlandırılmışdır

Hacıbədəllil oyk. sada Ağcabədi r-nunun cymadıdır i ə v -də kənd. Düzənlihdədir Yaşayış montəqəsi kəbirli tayfasının *hacıbədəllil* tərəsinin özlərinə məxsus qışlaq yerində məskunlaşması nəticəsində yarandıdır Etnotoponimdir

Hacıbəyli oyk. sada Bərdə r-nunun Qaradömirçi i ə v -də kənd Tərtər çayının sahilində, Qarabağ düzənliyinə Yaşayış montəqəsi XIX əsrin axırlarında *Hacıbəy* məxsus torpaq sahəsinə salındığı üçün belə adlandırılmışdır Bayat tayfasının tirolərindən biri də *hacıbəyli* adlanır

Hacıavadlı oyk. düz Colilabad r-nunun Ağdaş i ə v -də kənd Göytəpə çayının sahilindədir Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış montəqəsini XVIII əsrdə Conubi Əzərb -dan gəlmiş İbrahim, Hacı Cavad və İsrəfil adlı üç qardaş salmışdır Kənd əvvəllər İbrahimi, sonralar isə Hacı Cavadlı adlanmışdır Oykonim "Hacı Cavad məxsus kənd" mənasındadır

Hacıəbdürrəhimoba oyk. mür Xaçmaz r-nunun Dədəli i ə v -də kənd Samur-Dəvoçi ovalığındadır Yaşayış montəqəsini Quba r-nunun Qız kəndindən olan Hacı Əbdürrəhim adlı şəxs keçmiş qışlaq yerində salmışdır Qışlaq kollektivləşmədən sonra daimi yaşayış montəqəsinə çevrilmişdir Oykonim *Hacı Əbdürrəhim* (ş a) və *oba* komponentlərindən düzəlib, "Hacı Əbdürrəhimə məxsus oba" mənasındadır

Hacıələkbərlil oyk. düz Gədəbəy r-nunun Gərgər i ə v -də kənd Dağlıq ərəzidedir Yerli əhəlinin məlumatına görə, kəndi vaxtilə Genco şəhərinin ətrafındakı kəndlərin birindən gəlmiş *Hacı Ələkbər* adlı şəxs yaylaq yurdunda saldığına görə həmin şəxsin adı ilə adlandırılmışdır

Hacıəhmədli oyk. düz Bərdə r-nunun Otuzkilər i ə v -də kənd Qarabağ düzənliyinə Oykonim *Hacı Əhməd* (ş a) və *-li* (mənsub şək -si) komponentlərindən düzəlib, "Hacı Əhmədə məxsus kənd" mənasındadır

Hacıəhmədoba oyk. mür Xaçmaz r-nunun Əhmədoba i ə v -də kənd Məzarçayın sahilində, Samur-Dəvoçi ovalığındadır Yaşayış montəqəsini XIX əsrin ortalarında Quba r-nunun Qız kəndindən olan *Hacı Əhməd* adlı bir şəxs keçmiş qışlaq yerində salmışdır Kollektivləşmədən sonra daimi yaşayış montəqəsinə çevrilmişdir Oykonim "Hacı Əhmədə məxsus oba" mənasındadır

Hacıəlibəy oyk. sada Xaçmaz r-nunun Yərgüc i ə v -də kənd Samur-Dəvoçi ovalığındadır Keçmiş adı Hacıəlibəyqışlaq olmuşdur Yaşayış montəqəsini XIX əsrdə Yərgüc kəndindən çıxmış ailələr salmışlar Kənd *Hacıəlibəy* məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yarandığına görə belə adlandırılmışdır

Hacıəmir aşırımı or. mür Astara r-nu orasında dağ aşırımı Belə çitimal edilir ki, aşırım vaxtilə yaxınlığında *Hacı Əmir* adlı şəxsin yurd yeri olmasına görə belə adlandırılmışdır

Hacıəsonlil oyk. sada Tovuz r-nunun Kırn i ə v -də kənd Əsrək çayının sahilində, dağlıq ərəzidedir Oykonim *hacıəsonlil* nəslinin adıdır

Hacıətəmlil oyk. sada İsmayılı r-nunun cymadıdır i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir XIX əsrin əvvəllərində Quba r-nunun Həpət kəndindən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yarandıdır Hacı Hətəm bu montəqənin əsasını qoymuş hətəmlilərin başçısının adı olmuşdur Əvvəllər maldar həyat tərzi keçirən *hacıətəmlil* 1846-cı ildə oturaqlaşmış və montəqə də onların adı ilə adlandırılmışdır

Hacıhəsəynlil oyk. sada Quba r-nunun cymadıdır i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir XIX əsrdə Rusiyadan gəlmiş rus ailələr burada məskunlaşdıqdan sonra kəndə Yelenovka adı verilmişdi 1992-ci ildə kəndin keçmiş adı bərpa edilmişdir *Hacıhəsəynlil* yaşayış montəqəsinin əsasını qoymuş nəslin adıdır

Hacıxanlı oyk. sada Laçın r-nunun Şəlvə i ə v -də kənd Dağətəyi ərəzidedir XIX əsrin əvvəllərində gəlmiş ermənilər yerləşdirildikdən sonra salındığı ərazinin adı ilə Zorkeş/Zorkeşçi adlandırılmışdır Kəndin ərazisi əvvəllər mənsobə qarabayramlı tayfasının *hacıxanlı* tərəsinin qışlaqlarından biri olmuş, sonralar daimi yaşayış montəqəsinə çevrilmişdir 1992-ci ildə kəndün adı dəyişdirilərək Hacıxanlı olmuşdur

Hacısənobə oyk. mür Xaçmaz r-nunun Qumliqışlaq i ə v -də kənd Samur-Dəvoçi ovalığındadır Yaşayış montəqəsi XIX əsrin ortalarında Quba r-nunun Qız kəndindən köçmüş ailələrin keçmişdə *Hacı İsa* adlı bir şəxsə məxsus qışlaq yerində məskunlaşması nəticəsində yarandıdır Oykonim "Hacı İsayə məxsus oba" mənasındadır

Hacıskəndorlil oyk. düz Dəvoçi r-nunun Ağbaş i ə v -də kənd Samur-Dəvoçi ovalığındadır Keçmişdə Hacıskəndorqışlaq adlandırıldı Yaşayış montəqəsi Hacı İskəndər adlı bir şəxsin keçmiş qışlaq yerində məskunlaşması nəticəsində yarandıdır Oykonim "Hacı İskəndərə məxsus kənd" deməkdir

Hacısəmayılı oyk. sada Colilabad r-nunun Xəllili i ə v -də kənd. Muğan düzənliyinə Yaşayış montəqəsi XIX əsrin əvvəllərində Şatırlı kəndindən köçmüş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yarandıdır *Hacısəmayılı* kəndin əsasını qoymuş nəslin adıdır

Hacıkend

Hacıkend oyk. *mür* Gonco şəhəri tabeliyində ştq Dağotəyi ərazidə, meşə içərisində iqlim kuorutdur. Yaşayış məntəqəsi 1870-ci ildə Hacı Mırcısqan və onun qardaşlarının malikanəsi əsasında salınmışdır. Sonralar indiki Xanlar şəhərində yaşamış Alman kolonistlərin buradək tikinti-abadlıq işlərini apararaq onu öz yaylaq-kuorut məskənlərinə çevirmişdilər. Oykönim *Hacı* (Mırcısqanın titulu) və *kənd* komponentlərindən düzülüb, "Hacı-nın kəndi, Hacı'nın mülkü" deməkdir.

Hacıqəbul oyk. *sədə* Azərb -də inzibati r-n Şirvan düzündədir Mərkəzi Qazıməmməd (Keçmiş Hacıqəbul) şəhərində. Yerli əhəlinin məlumatına görə, Məkkədə (Həcc ziyarətindən) gələn hacıların buradək qarşılınması və qəbul edilməsi ilə əlaqədar yaşayış məntəqəsi belə adlandırılmışdır.

Hacıqəbul hıdr *sədə* Şirvan düzündün ş hissəsində, Kür çayının sol tərəfində göl Gölə su Qarasudan və Kür çayından bura-xılır C hissəsində Şorsor kanalı vasitəsilə Kür çayı ilə birləşir. Göllün ətrafı bataqlıq və qamışlıqdır. Göllə yaxınlıqdakı Hacıqəbul (indiki Qazıməmməd) yaşayış məntəqəsinin adı ilə adlanmışdır.

Hacıqayıb oyk. *sədə* Quba r-nunun Hacıhüseynli i o v -də kənd. Qudyal çayının sahilində, Qusar məlii düzənliyindədir. Keçmiş adı Hacıqayıbqışlaq olmuşdur. XIX əsrin ortalarında Qırz kəndindən köçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykönim *Hacı Qayıb* yaşayış məntəqəsinin salmış şəxsin adıdır.

Hacıqazma oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Əhmədoba i.o.v.-də kənd. Samur-Dəvəçi ovalığındadır. XIX əsrin ortalarında Suma-qova kəndindən köçmüş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykönim *Hacı* (ş a) və *qazma* (qod ev tipi) komponentlərindən ibarət olub, "Hacıya məxsus qazma" mənasındadır.

Hacıqədirlil oyk. *sədə*. 1 Ağsu r-nunun Əbrəhərxanlı i o v -də kənd. Şirvan düzündədir; 2 Şamaxı r-nunun Bağırılı i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. XIX əsrdə Şamaxı qoza-sında maldarlıqla məşğul olmuş 84 ailənin ibarət bir elat *hacıqədirlil* adlanmışdır. Onlar yayı Dağlıq Şirvanda, qışı isə Şirvan düzündə keçirirdilər. XIX əsrin sonlarında oturmaqlaşmışdır.

Hacılar

başlayan hacıqədirlilər bu yaşayış məntəqələrində məskunlaşmışdılar.

Hacıqəhrəmanlı oyk. *sədə* Əli Bayramlı r-nunun Əli Bayramlı şəhəri i.o v -də ştq. Kür çayının sahilində, düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsinin 1870-ci ildə buradək oturmaqlaşmış *hacıqəhrəmanlı* nəslə saldığına görə belə adlandırılmışdır.

Hacıqərvənd oyk. *sədə* Tərter r-nunun Seydülmi i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Keçmiş adı Acı Kərvənd olmuşdur. Kənd əvvəllər *Acıdüzü* adlanan yerdə *qərvənd* tayfasına mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmış, sonralar acı komponentinin əvvəlinə tələffüzdə *h* səsi artırılmışdır.

Hacıqurbanoba oyk. *mür*. Xaçmaz r-nunda kənd. Qudyal çayının sahilində, Samur-Dəvəçi ovalığındadır. Oykönim *Hacı Qurban* (ş a) və *oba* komponentlərindən düzülüb, "Hacı Qurbana məxsus oba" mənasındadır. Kəndi XIX əsrin ortalarında Quba r-nunun Qırz kəndindən olan Hacı Qurban adlı şəxs keçmiş qışlaq yerində salmışdır.

Hacılar oyk. *sədə* 1 Ağdaş r-nunun Yuxarı Nemətəbad i o v -də kənd. Şirvan düzündədir; 2 Ağcabədi r-nunun Boyat i o v -də kənd. Düzənlikdədir; 3 Bərdə r-nunun Mustafasəfəli i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yerli əhali arasında Hacıları kimi işləni; 4 Gədəbəy r-nunun Cynalı i o v -də kənd. Dağotəyi ərazidədir. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin İmamverdi oğlu *Hacı Həzrətqulu* adlı şəxs saldığı üçün belə adlanır. Hacı'nın babası Qüdrətqulu-xan İrənin Güney kəndindən gəldiyi üçün kəndin adı el arasında Güneykənd kimi də işləni; 5 Xaçmaz r-nunun Qalağan i o v -də kənd. Samur-Dəvəçi ovalığındadır; 6 Laçın r-nunun Cynalı i o v -də kənd. Qarabağ yaylasında. XIX əsrdə Qarışlaq kəndinin bino yerlərindən biri olan bu ərazidə Hacı qəbrı adlanan yer də var; 7 Tovuz r-nunun Çatax i o v -də kənd. Əsrək çayının (Axınca çayının qolu) sahilində, Kiçik Qafqaz dağlarının yamacında. Yaşayış məntəqələri qızılbaşların zülqəddər tayfasının *hacılar* tirosinə mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Hacılar oyk. *sədə* 1 Ağdaş r-nunun Yuxarı Nemətəbad i o v -də kənd. Şirvan düzündədir; 2 Ağcabədi r-nunun Boyat i o v -də kənd. Düzənlikdədir; 3 Bərdə r-nunun Mustafasəfəli i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yerli əhali arasında Hacıları kimi işləni; 4 Gədəbəy r-nunun Cynalı i o v -də kənd. Dağotəyi ərazidədir. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin İmamverdi oğlu *Hacı Həzrətqulu* adlı şəxs saldığı üçün belə adlanır. Hacı'nın babası Qüdrətqulu-xan İrənin Güney kəndindən gəldiyi üçün kəndin adı el arasında Güneykənd kimi də işləni; 5 Xaçmaz r-nunun Qalağan i o v -də kənd. Samur-Dəvəçi ovalığındadır; 6 Laçın r-nunun Cynalı i o v -də kənd. Qarabağ yaylasında. XIX əsrdə Qarışlaq kəndinin bino yerlərindən biri olan bu ərazidə Hacı qəbrı adlanan yer də var; 7 Tovuz r-nunun Çatax i o v -də kənd. Əsrək çayının (Axınca çayının qolu) sahilində, Kiçik Qafqaz dağlarının yamacında. Yaşayış məntəqələri qızılbaşların zülqəddər tayfasının *hacılar* tirosinə mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Hacılı

Hacılı oyk. *sədə* 1 Cəbrayıl r-nunun Cynalı i o v -də kənd. Dağotəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi *hacılı* tirosinə mənsub ailələrin Dübər adlı səhədə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 2 Füzuli r-nunun Böyük Behmənlil i o v -də kənd. Düzənlikdədir; 3 Şamaxı r-nunun Cynalı i o v -də kənd. Dağotəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi təklə tayfasının tağıbeyli, şəkərbeyli, odaqlı, seyidəhmədli, məhrəli, mollaməhərrəmlil və məhmudlu tirolərindən ibarət olmuş *hacılı* qoluna mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Hacılkənd oyk. *mür* Göyçay r-nunun Qarabaqqal i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. Tədqiqatçılara görə, oykönim XVI əsrdə Şirvanda məskunlaşmış qızılbaşların zülqəddər tayfasına mənsub *hacılar* tirosinin adını əks etdirir. Hacılkənd variantında da qeydə alınmışdır.

Hacımahmudlu oyk. *düz* Yevlax r-nunun Qaramanlı i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Kəndi *Hacı Mahmud* adlı şəxs saldığına görə belə adlandırılmışdır.

Hacıman oyk. *mür* Ağsu r-nunun Kalva i o v -də kənd. Düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi Cənubi Azərb. ərazisindən köçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykönim *Hacı* (ş a) və *man* (ev, mənzil, məskən) komponentlərindən ibarət olub, "Hacı'nın mülkü" mənasını ifadə etməsi ehtimal edilir. Lakin kəndin adının etnotoponim olması da istisna deyil.

Hacıməmmədli oyk. *sədə* Ağdam r-nunun Əftəli i o v -də kənd. Düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi köbirilərin ulubabalı qoluna mənsub *hacıməmmədli* (tam adı *hacıməhməd-hüseynli*) tirosunun Ağburun adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. 2 Cəliləbad r-nunun Şiləvəngə i o v -də kənd. Lenkoran ovalığındadır. Yaşayış məntəqəsi *hacıməmmədli* tirosinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Hacıməmmədoba oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Pirquluoba i o v -də kənd. Samur-Dəvəçi ovalığındadır. Kənd XIX əsrdə Quba r-nunun Hanlı kəndindən olan *Hacı Məmməd* adlı bir şəxsə məxsus keçmiş qışlaq yerində salınmışdır. Kollektivləşmədən əvvəl qışlaq

Hacıturalı

daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir. Oykönim "Hacı Məmmədə məxsus oba" deməkdir.

Hacımordan or. *sədə* Hacıqəbul r-nunda, Qobustan c-ş hissəsində fəaliyyətsiz palıç qulcanıdır. Hacı Mordan adlı şəxsin adı ilə bağlılığı ehtimal edilir. Əslində oronim ərazidəki *Mardan* komponentli (Daşmər-dən, Paşmər-dən) yüksəklik adlarından biridir. Oronimin birinci komponenti isə Hacıqəbul adı ilə bağlıdır.

Hacımustafalı oyk. *sədə* İmişli r-nunun Cəfərli i o v -də kənd. Kür çayının sahilində, Muğan düzündədir. Oykönim *hacımustafalı* (və ya *mollamustafalı*) nəslinin adıdır.

Hacısamalı oyk. *sədə* Laçın r-nunun Kürhacı i o v -də kənd. Solvo çayının sahilindədir. Kənd qədimdən Qarabağda yaşamış qaracörlü tayfasına mənsub *hacısamalı* tirosinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Mənbələrin məlumatına görə, XIX əsrin 30-cu illərində *hacısamalıların* bir hissəsi Naxçıvanda yaşayırdı.

Hacısellil oyk. *sədə* Yevlax r-nunun Havzılı i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. Yerli əhali tərəfindən Hajselli, Hayselli kimi də tələffüz edilir. Kəndin adı *hacısellil* nəslinin adı ilə bağlıdır.

Hacısəməddil oyk. *düz* Ağsu r-nunun Qaraqoyunlu i o v -də kənd. Düzənlikdədir. Oykönim Hacı Səməd (ş a) və -li (mənsub şəx -si) komponentlərindən düzülüb, "Hacı Səməd məxsus kənd" mənasındadır.

Hacışokor oyk. *sədə* Siyazan r-nunun Ətrəzkü i o v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin ətöyündədir. Keçmiş adı Hacışokorqazma olmuşdur. Kənd vaxtilə *Hacı Şokor* adlı şəxsin qazması (binəsi) əsasında yaranmışdır. Kənd belə adlandırılmışdır.

Hacıtəpə oyk. *sədə* Masallı r-nunun Xırmandanlı i o v -də kənd. Lenkoran ovalığındadır. Tədqiqatçılara görə, oykönim tohərfə uğramış *Hacıtəpə* oronimindən olub, ərazidəki haça (qoşa zırvəli) toponimindən yaranmışdır.

Hacıturalı oyk. *düz* Ağdam r-nunun Əftəli i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yerli əhəlinin məlumatına görə, kəndin adı qışmən tohərfə uğramış, əslində Hacıturalı olmuş-

Hacıuşağı

dur *Oykonim Hacı Turab* (ş a) və -h (mənsub şək -si) komponentlərindən düzəlib, "Hacı Turaba məxsus kənd" mənasındadır. *Hacıuşağı oyk. sada* Ağsu r-nunun Kəndoba i ə v -də kənd. Düzenlikdədir. Kəndi *hacıuşağı* nəsinə mənsub ailələr saldığı üçün belə adlandırılmışdır.

Hacıvar oyk. mür Bəbək r-nunun Yarıncı i ə v -də kənd. Naqçıvan çayının sahilində, Arazboyu düzənlikdədir. *Oykonim Hacı* (ş a) və İran mənşəli var (yer, kənd) komponentlərindən düzəlib, "Hacıya məxsus kənd" mənasındadır.

Hacıvəlli or. sada Şamaxı r-nu ərəzində necə palçıq vulkanı Etnotoponimidir.

Haçadağ or. mür Qazax r-nu ərəzində yüksəklik. Həssənsu çayının sol tərəfində. Hün 298 m. Dağın adı zürvəsinin haça formalı olması ilə bağlıdır.

Haçaqaya or. mür Gədəbəy r-nu ərəzində dağ. Şahdağ silsiləsinin şm yamacında zirvədir. Hün 2124 m. Dağın zirvəsi uzaqdan haça şəklində göründüyünə görə belə adlandırılmışdır. Dağda cəynadlı pir də var.

Haçaqaya oyk. sada Xanlar r-nunun Bolçalı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərəzidedir. Yaşayış məntəqəsi yaxınlığındakı Haçaqaya dağının adı ilə adlandırılmışdır.

Hacətala oyk. mür Qusar r-nunun Gilah i ə v -də kənd. Qusar məili düzənliyindədir. *Oykonim haça* (kəyə aynlan) və *tala* (məşədə açıq sahə) sözlərindən düzəlib "hacələnən tala" mənasındadır.

Hadrut oyk. mür Xocavənd r-nunun cəynadlı qəsəbə i ə v -də ştq 1939-cu ilədək adı Dizaq olmuşdur. Qozluçayın dərəsində, Arıq dağının ətəyindədir. XIX əsrdə Ağgölan kimi qeydə alınmışdır. *Oykonim* İran dillərindəki ha (ara), du (iki) və rud (çay) komponentlərindən düzəlib, "iki çayın arası" mənasındadır.

Haftonı hidr. mür Lənkeran r-nu ərəzində min bulaqlar. Lənkeran şəhərindən 12 km şm -q -də, Talış dağlarının ətəyindədir. Yeddi bulaqdan ibarətdir. Mualicə məqsədilə istifadə olunur. Hidronim talış dilindəki *haft* (yeddi) və *honi* (bulaq) sözlərindən düzəlib, "yeddi bulaq" deməkdir. Gaftonı variantında da qeydə alınmışdır.

Hamarat

Haftonı oyk. sada 1 Lənkeran r-nunun Nüci i ə v -də kənd. Dağətəyi ərəzidedir; 2 Lənkeran r-nunun cəynadlı i ə v -də ştq Dağətəyi ərəzidedir; 3 Lənkeran r-nunun Girdoni i ə v -də kənd. Lənkeran ovalığındadır. Bu kəndlər ərəzidedi. Haftonı min. su bulaqlarının adını daşıyır.

Haqnezer oyk. sada Laçın r-nunun Təzəkənd i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin yamacındadır. Kəndin keçmiş adı Haqnezer-dəkənd olmuşdur. Yaşayış məntəqəsini Ərdəşevə kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar. *Haqnezer* orada ilk dəfə məskunlaşmış şəxsin adıdır.

Hal oyk. sada Qubadlı r-nunun cəynadlı i ə v -də kənd. Dağlıq ərəzidedir. Ədəbiyyatlarda Kol, Gal, Gəl, Xal, Qal variantlarında da qeydə alınmışdır. B a x. Göl (Güllə).

Hallavar oyk. mür Oğuz r-nunun Qumlağ i ə v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin ətəyində, Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir. Yeri məlumatla görə, *oykonim* "hündür yer" mənasındadır.

Hamaçay hidr. mür 1 Daşkəsən r-nu ərəzində çay. Qoşqar çayının qoludur; 2 Quba r-nu ərəzində çay. Qaraçayın sağ qoludur. Çaylar suyunun isti və buxarlı olduğuna görə belə adlandırılmışdır; 3 Qax r-nu ərəzində çay. Kürmük (Qurmux) çayının sol qoludur. Mənbəyini Baş Qafqaz sıra dağlarının c yamaclarından (3350 m. yüksəklikdən) alır. İsti sulu min. bulaqlardan (Maq-bulaq, Oğlanbulaq, Qızılbulaq) qidalandığına görə çay belə adlandırılmışdır.

Hamaındağ or. mür 1 Bakı yaxınlığında, Ələt d y stansiyasından c -q -də fəaliyyətdə olan palçıq vulkanı. Hün 22 m.; 2 Hacıqabul r-nu ərəzində dağ. Pusaat burnu yaxınlığında yerləşir. Hün 59 m. Oronumlar burada qaynayaaraq çıxan vulkanların istiliyinə görə belə adlandırılmışdır.

Hamaındağı or. mür Daşkəsən r-nu ərəzində düzənlik. Hamaçay bu düzənlikdən axdığı üçün belə adlandırılmışdır.

Hamarat oyk. sada Lənkeran r-nunun Dəstər i ə v -də kənd. Pəstəsər silsiləsinin ətəyindədir. Kənd salındığı ərəzinin adı ilə adlandırılmışdır. *Hamarat* toponimik termin kimi "düzən, səthi hamar və ya hamarlanmış yer" mənasındadır.

Hamarkənd

Hamarkənd oyk. mür. Yardımlı r-nunun cəynadlı i ə v -də kənd. Pəstəsər silsiləsinin ətəyindədir. *Oykonim hamar* (düzən) və *kənd* sözlərindən düzəlib, "düzənlikdə yerləşən kənd" mənasındadır. Yaşayış məntəqəsi heçqətən də düzənlikdə salınmışdır.

Hamarqışlaq oyk. mür Cəlilabad r-nunun Xəlilli i ə v -də kənd. Dağətəyi düzənlikdədir. Hamarava variantında da qeydə alınmışdır. Yaşayış məntəqəsini Burovar kəndindən çıxmış ailələr XIX əsrin ortalarında salmışlar. *Oykonim Hamarkənd* (düzənlik) və *oba*, yaxud *qışlaq* (maldarların müvəqqəti yaşayış yeri) komponentlərindən düzəlib, "düzənlik sahədə salınmış oba, qışlaq" mənasındadır.

Hamarmeşə oyk. mür Lənkeran r-nunun Vüzəzəmin i ə v -də kənd. Lənkeran çayının sahilindədir. Keçmiş adı *Otuuzuncu kilometr* olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi Lənkeran-Lənki avtomobil yolunun 30 km -liyində yerləşdiyinə görə belə adlandırılmışdır. *Oykonim* "düzənlikdə olan meşə" mənasındadır.

Hamoşam oyk. mür Astara r-nunun cəynadlı i ə v -də kənd. Bəşərli çayının sahilində, dağətəyi ərəzidedir. *Oykonim hamo* ("hamar" sözünün talış dilindəki teleffüz forması) və *şam* (talış "çayın burulduğu yerdə yaranmış qovuşan yer") sözlərindən düzəlib, "çayın burulduğu yerdə yaranmış qovuşan hamar yer" mənasındadır.

Hapit oyk. sada Quba r-nunun Əlik i ə v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin yamacında. Azərb -nin qafqazdilli etnik qrupu olan qızılın məskunlaşdığı kəndlərdədir. Özlərini *hər* adlandırırlar. Kəndin adı Ptolemeyin (II əsr) Albaniya şəhərləri sırasında qeyd etdiyi Xabota ilə əlaqələndirilir. Azərb dilinin dialektlərində həm *hapit*, həm də *hər* sözü "telesik, vaxtından tez" mənalarında işlənir.

Hapit hidr. sada Quba r-nu ərəzində, Baş Qafqaz silsiləsinin ətəyində min bulaq bulaq yaxınlığındakı cəynadlı kəndin adını daşıyır.

Hapit oyk. sada 1 Ağdas r-nunun Aşağı Ləki i ə v -də kənd. Şırvan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Quba r-nunun Hapit kəndindən çıxmış ailələr tərəfindən salınmışdır. Mənbələrin verdiyi məlumata görə,

Haşımxanlı

XIX əsrin ortalarında Göyçay qəzasında 736 *haputlu* ailəsinin məskunlaşdığı Haputlu Məlikli, Haputlu Gideyli, Haputlu Nətas Qacar, Haputlu Hacıhətəmi, Haputlu Mollaqa-sımlı kəndləri var idi.

Haputuçaran or. sada Oğuz r-nu ərəzində dağ. Baş Qafqaz silsiləsində, Dağıstanın sərhədindədir. Hün 4032 m. Qədim zamanlardan Quba r-nunun Hapit kəndinin əhalisinin Azərb -nun şm.-q. zonasına getmək üçün istifadə etdiyi dağ yolunun üstündədir. Yeri əhalinin məlumatına görə, bir neçə həftə buradan yıxılıb həlak olduğu üçün dağ belə adlanmışdır.

Haramı or. sada Şamaxı r-nu ərəzində dağ. Udullu kəndinin c -q -indədir. Yaxınlığında qədim yaşayış məskəni mövcuddur. Dağ vaxtilə bu ərəzədə məskən salmış qaçaqların yurdu olduğu üçün belə adlandırılmışdır. *Haramı* er "yolkosen, soyğunçu, quldur" deməkdir.

Haramtala or. mür Quba r-nu ərəzində dağ. Qudyal çayının sağ sahilindədir. Hün 1539 m. Oronim *haram* ("harami" sözündən olan, "quldur, qaçaq" mənasındadır) və *tala* (məşədə açıq sahə) komponentlərindən düzəlib, "qaçaq talası" mənasındadır.

Haran b a x Aran (Lənki)

Harov oyk. sada Xocalı r-nunun cəynadlı i ə v -də kənd. Dağətəyi ərəzidedir. Yaşayış məntəqəsi Cənubi Azərb -nun Horov kəndindən gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Tədqiqatçılara görə, İran dillərindəki *hor* (isti) və *ov* (su) sözlərindən düzəlib, "isti su" mənasındadır.

Hasılı oyk. sada Cəlilabad r-nunun Xəlilli i ə v -də kənd. Dağətəyi düzənlikdədir. Belə güman edilir ki, *oykonim* səmli tayfalarından olan *asılıhosulluların* adı ilə bağlıdır. Həmin tayfalar Quba və Şırvan zonasında da yaşayırlar. Zaqaftal r-nunun Çobankol kəndində Asillar məhəlləsi, Muğanlı kəndində Asilli nəsli, Qazax r-nunda hasılı tayfası qeydə alınmışdır.

Haşımxanlı oyk. kuz Səbirabad r-nunun cəynadlı i ə v -də kənd. Kür çayının sahilində. Muğan düzündədir. Yaşayış məntəqəsinin adı Şamaxı xanı Mustafə xanın (1790/91 -1820) qardaşı *Haşım xanın* adı ilə bağlıdır. Rusiya-

Hat

İran mühanbesindən (1826-28) sonra Cənubi Azərb -dən köçüb gəlmiş və Rusiya tərəfindən olan Haşim xanın tabeliyinə verilmiş bir qrup ailə burada məskunlaşmış və kond onun adı ilə adlanmışdır R-nun ərazisində cəmiyyətlər göl də var 2004-cü ildə kondun adı Hoşimxanlı kimi rəsmiləşdirilmişdir.

Hat oyk. *sada* Qubadı r-nunun Başarat i ə v -də *kənd* Qarabağ silsiləsinin etayindədir Keçmiş adı Böyük Hat olmuş, yaxınlığındakı Kiçik Hat kəndinin əhalisi buraya köçürüldükdən sonra, *böyük* komponenti itixisara uğramışdır Yaşayış məntəqəsini əliyanlı tayfasına mənsub ailələr salmışlar Tədqiqatçılara görə, oykonim *had* (kənar, qıraç) sözüdür

Həsi b a x Çörəkl

Həvalı oyk. *sada* Zəngilan r-nunun Məmmədbəyli i ə v -də *kənd* Araz çayının sahilində, düzənlikdədir Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Cənubi Azərb -dən gəlmiş Hava (Həvva adının yerli tələffüz forması) adlı bir qadının övladları buna etdiyi üçün belə adlandırılmışdır Oykonimi Azərb toponimiyasında "yaxşı iqlimli" mənasında işlənen *yelli* topokomponentinin smonimi kimi də qəbul etmək olar

Həvarlı oyk. *düz* Yevlax r-nunun cəmiyyətlər i ə v -də *kənd* Şirvan düzündədir Kənd ərazisində *havar* adlanan qəmiş növbətin bitməsi ilə əlaqədar olaraq yaşayış məntəqəsi belə adlandırılmışdır

Həvəslü oyk. *sada* Cəbrayıl r-nunun cəmiyyətlər i ə v -də *kənd* Düzənlikdədir Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini *həvəslü* tişinə mənsub ailələr saldıqlarına görə belə adlanmışdır Həvəslü, Həvəslü variantlarında da qeydə alınmışdır Azərb. dilinin dialektlərində *həvəs* kətanın açdığı şirniyə deyildir

Həvəzə oyk. *mür* Lənkəran r-nunun Girdəni i ə v -də *kənd* Taliş dağlarının etayindədir 1917-ci ildə Həvəzə variantında qeydə alınmışdır Bozi tədqiqatçılara görə, oykonim *həvəzə* (taliş "yaşıl") və *əbələvə* sözlərindən düzəlib, "yaşıl oba, yaşıl kond" deməkdir Lakin güman etmək olar ki, *kənd* adını ərazidəki cəmiyyətlər mineral bulaqdan almışdır

Heybat

Həvəzə hıdr. *mür* Lənkəran r-nunun Həvəzə kəndi yaxınlığında min bulaq Taliş dağlarının etayindədir Hələ qədimdən yerli əhali dən xəstəliklərinin müalicəsində bu sudan istifadə edir Son vaxtlar burada pansionat, müalicə tikililəri salınmışdır Əsəb, yel və dən xəstəliklərinin müalicəsində istifadə olunur Hidronim "su hövzəsi" mənasındadır

Həyad oyk. *sada* Kəlbəcər r-nunun Dovşanlı i ə v -də *kənd* Dağlıq ərazidədir Ayad variantında da qeydə alınmışdır Keçmiş adı Axmalı olmuşdur Bu ad axmalı nəslinin adı ilə bağlı idi *Ayahlılar* isə elmi ədəbiyyatda tatarların tərkib hissəsi kimi göstərilir. Qubadı r-nu ərazisində Ayadı Tağa adlı dağ qeydə alınmışdır

Həzərəməddli oyk. *sada* Goranboy r-nunun cəmiyyətlər i ə v -də *kənd* Gəncə-Qəzax düzənliyindədir Oykonim qızılbaşların zülqədər tayfasının *həzərli* qolunun və həmin qolun *ahməddli* tişəsinin adını əks etdirir Etnotoponimdir

Hərher b a x Qarqar

Hərknəz oyk. *sada* Gədəbəy r-nunun Şəkərbəy i ə v -də *kənd* Dağətəyi ərazidədir Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Tərtər çayı boyunda gəlmiş və kolanı tayfasından olan Ocaqqu adlı şəxs salmışdır Sonralar kənd onun arvadı *Hərknəzin* (*Ərknəzin*) adı ilə adlandırılmışdır Kəndin adı Ərknəz variantında da qeydə alınmışdır

Həşən oyk. *sada* Xocavənd r-nunun cəmiyyətlər i ə v -də *kənd* Qarabağ silsiləsinin etayindədir 1992-ci ilədək adı Aşan olmuşdur *Həşən* "taxıl dərziyənin vəllə döyülməsi, dərziyənin döyüldüyü yer, xırman" deməkdir Kənd xırman yaxınlığında salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Hətəvan b a x Qozlökürpü

Hətəvlar oyk. *sada* Balakən r-nunun Qalalar i ə v -də *kənd* Alazan-Əynçay çökəkliyindədir Yaşayış məntəqəsi Talalar kəndindən köçüb gəlmiş *hətəv* nəslinə mənsub ailələrin məskunlaşması noticosində yaranmışdır Etnotoponimdir.

Həybat oyk. *sada* Bakı şəhəri Qaradağ r-nunun Şəbani qəsəbə i ə v -də qəsəbə Ya

Heydərli

şayış məntəqəsi adını ərazidəki *Bibiheybat məscidinin* adından almışdır

Heydərli oyk. *sada* Gədəbəy r-nunun Şəkərbəy i ə v -də *kənd* Dağətəyi ərazidədir Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini XIX əsrin axırlarında həmin r-nun ərazisindəki Dikdaş kəndindən köçüb gəlmiş *heydərli* nəslinə mənsub ailələr saldığı üçün belə adlandırılmışdır

Heyran hıdr. *sada* Şamaxı r-nu ərazisində çay Kəlonov yaylasından başlanır Çay hazırda həm də Hacıməmmədinin yaşlağı adlanan Heyran yaşayışının adı ilə adlandırılmışdır Oronim və hidronim ögüzlərin *heyranlı* tayfasının adını əks etdirir

Heyşüggöl or. *mür* Ordubad r-nunda dağ Oronimin "canlı suyu olan gözəl dağ" mənasında olması cəhtiməlidir Güman ki, dağ buradakilə min bulaqlara görə belə adlandırılmışdır

Heyvalı oyk. *düz* Kəlbəcər r-nunun cəmiyyətlər i ə v -də *kənd* Qarabağ silsiləsinin etayindədir XIX əsrdə Cənubi Azərb -dən gəlmiş erməni ailələri burada yerləşdikdən sonra *kənd* Drmbon (Heyvalı toponimindən erm -yə kəldədir) kimi rəsmiləşdi 1992-ci ildə kəndin keçmiş adı bərpə edildi Oykonim "heyva ağacları olan yer" mənasındadır

Heyvanohur or. *sada* İsmayıllı r-nunda dağ Göyçay çayının sol sahilindədir Hün 813 m Oronim ərazidəki cəmiyyətlər gölünün adıdır Hidronim *heyva* (meyvə ağacı) və *nohur* (göl) komponentlərindən düzəlib, "heyvalı göl" deməkdir

Həhbəkənd oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Pirquloba i ə v -də *kənd* Samur-Dovçəyi ovalığında yerləşdir Oykonim *Həbib* (ş.a) və *kənd* sözlərindən düzəlib, "Həbibə məxsus *kənd*" mənasındadır

Həftəxəni b a x Həftəni

Həftəsov hıdr. *mür* İsmayıllı r-nunun Həftəsov kəndi yaxınlığında, Girdimənçayın sağ sahilində min bulaqlar Suyu soyuq və kəkükdüddür Yerli əhali tərəfindən müalicə məqsədində istifadə edilir Hidronimin düzün variantının Həftəsiyab olduğunu söyləyirlər Hidronim *həft* (yeddi), -ə (bitişdirici saiti), *siyab* (qara su) komponentlərindən düzəlib,

Həmənl

"yeddi qara su mənbəyi, bulağı" mənasındadır

Həftəsov oyk. *sada* İsmayıllı r-nunun cəmiyyətlər i ə v -də *kənd* Girdimən çayının sahilində, Niyadəğ silsiləsinin yamacındadır Yaşayış məntəqəsi kəndin ərazisindəki cəmiyyətlər min bulaqların adıdır

Həkkəri hıdr. *sada* Laçın, Qubadı və Zəngilan r-nları ərazisində çay Arızın sol qoludur Mənbəyini Mıxtəkən silsiləsinin c -ş yamaclarından (2580 m yüksəklikdən) alır Bərgüşad (Bazarçay) çayı ilə birləşərək Arıza tökülür Üzərində üç SES tikilmişdir Yuxarı axarında Şəlvə (cəmiyyətlər kəndi) adlanır Keçmiş adı Alban (Ağvan) olmuşdur IX-XII əsrlərə aid ərəb mənbələrində Aranz çay adlanır və Arıza tökülüyü göstərən Əkərə də adlanır Görünür, sonralar kürdillər *həkkəri* tayfasının ətəf ərazidə məskunlaşması ilə əlaqədar tədricən həmin tayfanın adı ilə tanınmağa başlamışdır

Həkkəri oyk. *sada* I Qubadı r-nunun Muradxanlı i ə v -də *kənd* Həkkən çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir Həkkən adı hələ qədim mənbələrdən mölumdur Alban (Qafqaz) tarixçisi Movses Kalankatlı Babək hərəkatı ilə əlaqədar 831-ci il hadisələrindən bəhs edərkən Həkkən qəlasının adını çəkib Həmin qəla hazırda Qalacıq adı ilə məlumdur *Həkkəri* kürdillər tayfa adıdır Həzrəda həkkərlər əsasən Türkiyə və İranda yaşayırlar, 2 Zəngilan r-nunun Həcəlli i ə v -də qəsəbə Göyün gölündə, Həkkəri çayının Arıza tökülüyü yernə yaxınlığındadır Qəsəbə 1950-ci ildə Həkkəri d y stansiyası yanında salınmış və həmin stansiyanın adı ilə adlandırılmışdır

Həməncəy hıdr. *mür* Daşkəsən r-nu ərazisində çay Əsl adının Əməncəy olduğu göstərilir Tədqiqatçılara görə, çay öz adını Sofovilər dövlətinin höyatında mühüm rol oynayan türkdillər otuzkiler tayfasının *mənn* qolunun adından almışdır Çay omonilərin yaşlaq yerlərindən axdığı üçün belə adlandırılmışdır

Həmənl oyk. *sada* Goranboy r-nunun Xınalı i ə v -də *kənd* Kürəkçayın sahilində Gəncü-Qəzax düzənliyindədir Yerli əhalinin məlumatına görə kəndin adı mənsəbə

Həmşəri

Qazax mahalından olan *həmənli* nəslinin burada məskunlaşmasından yaranmışdır *Həmənli*lər keçmiş Gəncə xanlığının nəslindən olub, Qaraxanlı kəndində yaşayan Məmməd xana məxsus Xanlıq adlanan bu ərəzədən ilki saxlanacaq üçün qışlaq kimi istifadə edirdilər. Sonralar həmənlilər bu ərəzəni xandan satın alaraq XIX əsrdə burada daimi məskunlaşmışlar

Həmşəri or. *sadə* Şəmşür r-nu ərəzəsində dağ. Oronim Cənubi Azərb-dən gəlmiş ailələrin bu ərəzədə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır *Həmşəri* (həmşəhərli) gələnlər bir-birə müraciət forması olmuş, sonralar isə ətrafdakı əhali də onlara bu adla müraciət etmişdir Ərazidə Tatlar adlı yaşayış məntəqəsi də var

Həmşirə hidr. *sadə* Colilabad r-nu ərəzəsində çay Həmşəri, Astraxanka, Amşankın, Həməşərə variantlarında da qeydə alınmışdır Tədqiqatçılara görə, düzün variant Həməşərodir Hidronim Lonkaran qəzasının Səbidəğ nəhiyəsində yaşamış *həməşərə* tayfasının adı ilə bağlıdır XIX əsrin axırlarında azərb-lərdən ibarət olan həmin tayfa icması 7 kənddən 366 evdən təşkil olunmuşdu Həsillil (indiki Cəlilabad şəhəri) yaxınlığındakı Həməşərə kurçanı da bu tayfanın adı ilə bağlıdır

Həmyəli oyk. *sadə* Şamaxı r-nunun Dzerjinovka i o v -də kənd Pirsaat çayının sahilində, dağlıq ərəzədədir Keçmiş adı Ərəb Həmyə olmuşdur Yaşayış məntəqəsi bura köçürülmüş ərəb tayfalarının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır *Həmyə* sözünün ərəb dilindəki *həmyun* (müdafiə etmək, himayə etmək) sözündən olması ehtimal edilir Görünür, toponimin ilkin mənası "müdafiəçi ərəblər" mənasında olmuşdur

Həmzəqor or. *mür* Zaqatala r-nunda dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında zirvədir Hün 1910 m Oronim *həmzə* (həmzəli nəslinin adı) və *qorlqaz* (dağ) komponentlərindən düzəlib, "həmzəli dağ" deməkdir

Həmzəli hidr. *sadə* Qəbələ r-nu ərəzəsində çay Dəmiraparan çayının sağ qoludur Mənbəyini Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacından (3140 m yüksəklikdən) alir Tez-təz sel hadisələri baş verir Keçmiş adı Qulçay

Həsənabad

olmuşdur Belə ehtimal edilir ki, bu ad qədim türk mənşəli *qul* tayfasının adından və çay sözündən düzəlməmişdir Keçmiş çay suyunun Həmzəli kəndinin əhalisi suvarmada istifadə etdiyindən çay yaşayış məntəqəsinin adı ilə adlandırılmışdır

Həmzəli oyk. *sadə* 1 Qəbələ r-nunun cymadıllı i o v -də kənd. Həmzəli çayının sahilində, Alazan-Əynçay çökəkliyindədir. Yaşayış məntəqəsi *həmzəli* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Kəndin ərəzəsindəki Şeyx Molla Məhəmməd və Qeybi baba adlı müqəddəs sayılan purlerin övladları hesab edilən *həmzəlilər* keçmiş əvəlcə Şəhna yolu və Yurd yarı adlı yerlərdə yaşamış, sonra indiki kəndin ərəzəsində məskunlaşmışlar; 2 Qubadlı r-nunun cymadıllı i o v -də kənd Həkəri çayının sahilindədir Delilər Həmzəlisi adı ilə də tanınır Yaşayış məntəqəsinə vaxtilə indiki Qaraqışlı kəndinə birləşmiş Həmzəli (Korlar Həmzəlisi) kəndindən çıxmış ailələr saldıqlı üçün belə adlanmışdır; 3 Şərir r-nunun Axura i o v -də kənd Arzaboyu düzənlikdədir. Kəndi *həmzəli* nəslinə mənsub ailələr saldıqlı üçün belə adlandırılmışdır Etnotoponimdir

Hənifə oyk. *sadə* Balakən r-nunun cymadıllı i o v -də kənd Balakən çayının sahilindədir. Oykonom kəndin ilk sakinlərindən olan *Hənifə* adlı bir şəxsin adı ilə bağlıdır

Hörtis oyk. *sadə* Qubadlı r-nunun Fərəc i o v -də kənd Dağlıq ərəzədədir Yaşayış məntəqəsi öz adını ərəzədəki Hörtis dağından almışdır.

Hörtis or. *sadə* Qubadlı r-nu ərəzəsində. Bərgüşad silsiləsinin c -ş qurtaracağında zirvə Qartikiz, Xartüz variantlarında qeydə alınmışdır Oronimin metal alətləri itiləmək üçün istifadə edilən xart, yaxud *qart* (bələv) daşının adından və üst (üz) zənlərindən ibarət olub, "xartdaşı olan dağ" mənasında olduğu ehtimal edilir

Həsənabad oyk. *mür* Neftçala r-nunun cymadıllı i o v -də ştq Kür çayı sahilində, Salyan düzündədir Sovet hakimiyyəti illərində Sovetabad adlandırılmışdı 1992-ci ildə Sovetabad qəsəbəsinə 26 Bakı Komissarları qəsəbəsinə də birləşdirilərək Həsənabad kimi rəsmiləşdirilmişdir Oykonom Həsən (ş a) və

Həsənbinə

abad (kənd) komponentlərindən düzəlib, "Həsənə məxsus kənd" deməkdir

Həsənbinə oyk. *mür* Zaqatala r-nunun Əli Bayramlı i o v -də kənd Qaraçayın sahilindədir Yaşayış məntəqəsinin yerində əvvəllər Yuxarı Tala kəndindəki öncələr (məşəpə çığcaqların öncə tayfasına mənsub) tabundandır (nəslindən) *Həsən* adlı şəxsin binesi olmuş və həmin ərəzi Həsənbinəsi adlanmışdır Sonralar həmin tabundan bir sıra ailələr burada həmin adla daimi yaşayış məntəqəsi salmışlar

Həsənaxanlı oyk. *sadə* Ağdam r-nunun Əfətli i o v -də kənd Qarabağ düzündədir Kəndi *hasənaxanlı* nəslinə mənsub ailələr saldıqlına görə belə adlandırılmışdır Etnotoponimdir

Həsənqala oyk. *sadə* 1 Qusar r-nunun Bəla Qusar i o v -də kənd. Qusar çayı sahilində, Qusar məhli düzənliyindədir Oykonom ərəzədəki cymadıllı qədim qalanın adından yaranmışdır; 2 Xaçmaz r-nunun Qusarçay i o v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığında da Yaşayış məntəqəsi Qusar r-nunun Həsənqala kəndindən köçmüş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmış üçün belə adlandırılmışdır

Həsənqaya oyk. *sadə* 1 Bərdə r-nunun Mehduxanlı i o v -də kənd Qarabağ düzündədir Böyük Vətən müharibəsi illərində kənd dağıdılmışdı 1948-1949-cu illərdə Ermənistanın zorla qovulmuş azərb ailələr burada məskunlaşmış və yaradılmış yeni yaşayış məntəqəsi kəhnə kəndin adını qəbul etmişdir; 2 Törtər r-nunun Şıxarx i o v -də kənd Dağotoyi ərəzədədir Keçmiş adı Buruc olmuşdur Yaşayış məntəqələri Həsənqaya adlı yerdə salındığına görə belə adlandırılmışdır

Həsənqaya or *mür* Daşkəsən r-nunda dağ *Həsən* (ş a) və *qaya* (daş, dağ) komponentlərindən düzəlib, "Həsən qayası" deməkdir

Həsənqaydı oyk *mür* Cəbrayıl r-nunun Şükürbəyli i o v -də kənd Düzənlikdədir Volxanlı adı ilə də tanınır Kəndi XIX əsrdə maldarlıqla məşğul olan volxanlı tirosinə mənsub ailələr salmışlar Yaşayış məntəqəsi Həsənqaydı adlı köhnə kənd yerində salınmışdır Toponimin Həsənqaydan oronimini

Həsənriz

təhrif forması olduğu güman edilir *Həsən* (ş a), *qaya* (yüksəklik, dağ) və *din* (yaylaq, düşərgə) komponentlərindən düzəlib, "Həsənqaya yaylağı" mənasındadır

Həsənqoca oyk. *sadə* Xaçmaz r-nunun Susayçışlaq i o v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığında da Yaşayış məntəqəsinin adı ərəzəsindəki cymadıllı piri adından götürülmüşdür

Həsənlər oyk. *düz* Kəlbəcər r-nunun Keşdək i o v -də kənd Şorqi Göyçə silsiləsinin otoyunda da Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Keşdək kəndindən *Qara Həsən* adlı bir şəxs (Vəlioğlu kimi də tanınır) ona məxsus bina yerində saldıqlına görə belə adlanmışdır Hazırda kənddə yaşayan nəsilərdən bir *hasənşağı* adlanır Kəndin ərəzəsində cymadıllı çay da var

Həsənlər or *sadə* Gədəbəy r-nunda dağ. Şəmşür və Mahu çaylarının suayırıcısı Hün. 2596 m Dağ həmin səhəyə qaylaq yurdu olmuş *həsənlil* tirosinin adı ilə adlandırılmışdır

Həsənlil oyk. *sadə* 1 Bərdə r-nunun Qaradəmürçü i o v -də kənd. Yuxarı Qarabağ kəməlinin sahilində, Qarabağ düzündədir; 2 Cəbrayıl r-nunun Soltanlı i o v -də kənd Arzaboyu düzənlikdədir Kənd yerli əhali arasında Həsənlil adı ilə tanınır Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin əfsas tayfasından olan Cəbrayıl (XVI əsrdə yaşamışdır) adlı şəxsin altı oğlundan biri *Həsən* salmışdır; 3 Cəlilabad r-nunun Astanlı i o v -də kənd Həsənli çayının sahilində Burovar silsiləsinin otoyunda da; 4 Masallı r-nunun cymadıllı i o v -də kənd Lonkaran ovalığında da; 5 Sabirabad r-nunun Cavad i o v -də kənd Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir; 6 Salyan r-nunun Yenikənd i o v -də kənd Cənub-Şorqi Şirvan düzündədir; 7 Tovuz r-nunun Çəmşöli i o v -də kənd Əsrək çayının sol sahilində, Göyobaxan silsiləsinin otoyunda da Yaşayış məntəqələri *həsənlil* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Etnotoponimdir

Həsənrix oyl *sadə* Kəlbəcər r-nunun cymadıllı i o v -də kənd Törtər çayının sol tərəfində, Həsənrix çökəkliyindədir Keçmiş adı *Acrək/Hatək* qalası olmuşdur Tədqiqat-

çılarn ehtimalına göre, *aterk* türk dillerindeki *atrak* (çayın mensobe töküldüyü yer) sözünün fonetik variantıdır. XIII esrden sonra Xaçın knyazı Hesen Celalın adı ile Hösensuz adlanmışdır 1992-ci ildə kendin adı Hösensuz kimi rəsmiləşdirilmişdir

Hösensu hidr. *mür* Qazax r-nunun ərazisində çay Kür çayının sağ qoludur Mənbəyini Murğuz sıra dağlarının şm yamacından (2660 m yüksəklikdən) alır Hidronim *hə-sən/asan* (sağlam, içməyə yararlı) və *su* komponentlərindən düzəlib, "sağlam su" deməkdir

Hösensu oyk. *sadə* Ağstafa r-nunun Vurğun i ə v -də kənd Keçmiş adı Alekseyevka, Sovet hakimiyyəti illərində S M Kirovun (1886-1934) şəərəfinə Kirovka adlanmışdır 1942-ci ildən buraya ətraf kəndlərdən yerli əhali köçmüşdür 1991-ci ildən kendin adı dəyişdirilərək yaxınlıqdakı çayın adı ilə Hösensu adlandırılmışdır

Həsin oyk. *sadə* Astarə r-nunun Siyaku i ə v -də kənd. Pensor çayının sahilində, Lənkəran ovalığında Tədqiqatçılar bu oykonimi "möhkəmləndirilmiş yer" kimi izah edirlər

Həşəmədi or. sadə Şamaxı r-nunun ərazisində sıra dağlar Pirsaat çayının orta axarından 5-6 yerləşir Tədqiqatçılara görə, oronim qismən təhrifə uğramışdır Əslində *Xoşaməddin* olmalıdır Yerli əhalinin verdiyi məlumatla görə, Xoşaməddin və Kəmaləddin qardaş olmuş və sonralar onlara məxsus yaylaqların yerləşdiyi bu dağlar onların adları ilə adlanmışdır

Hətəmlər oyk. *sadə* 1 Laçın r-nunun Dağlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisidir; 2 Tovuz r-nunun Qərnbli i ə v -də kənd Zəyəm çayının sahilində, dağlıq ərazidədir Yaşayış məntəqələri *hətəmlər* nəslinin məskunlaşması noticəsində yarandığı üçün belə adlandırılmışdır

Həzi Aslanov oyk *sadə* Ağstafa r-nunun Kəçvöllü i ə v -də qəsəbə Ceyrançöldədir Meyvə tingliyi sovxozu yanında salınmışdır Tank qoşunları qvardiya general-mayoru, iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı *Həzi Aslanovun* (1910-45) şəərəfinə adlandırılmışdır Memorial toponimdir

Höziabad oyk. *mür* Cəlilabad r-nunun Komanlı i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin yamacındadır Oykonim *Həzi* (Həzi Aslanov) və *abad* (kənd) komponentlərindən düzəlib, "Həzi kəndi" deməkdir Memorial toponimdir

Hözrə oyk. *sadə* 1 Qəbələ r-nunun Vəndəm i ə v -də kənd. Alazan-Öyünçay çökəkliyindədir Keçmiş adı Vəndəm Həzrəsi olmuşdur Kənddə yerli əhalinin Övliya türbələrinə adlandırdığı, XIV əsrə aid məqəddəs hesab edilən Şeyx Bədreddin və Şeyx Mənsur türbələri var Kəndin adı həmin türbələrlə bağlıdır Ərəb dilində *həzr* "ocaq, pir" deməkdir; 2 Qusar r-nunun eymiadlı i ə v -də kənd Qusar məlii düzəliyyindədir Keçmiş adı Quryan olmuşdur Yaşayış məntəqəsinin adı ərəb dilindəki *həzr* (ocaq, pir) sözü ilə bağlıdır Oykonim kendin ərazisindəki məscidlə və bu məsciddə dəf edilmiş Şeyx Cüneydin qəbrinə əlaqədardır Qızılbaş tayfalarına arxalanan Şeyx Cüneyd (1447-60) "din uğrunda mübarizə" şüarı ilə Dağıstana hərbi yürüşlər təşkil edirdi 1460-cı ildə Samur çayı sahilində, bu kəndin yerində Şirvanşah I Xolilullahın (1417-62) qoşunları onu məğlub etdi, şeyx öldürüldü Şiələr Şeyx Cüneydi orada dəfn etdilər Səfəvilər hakimiyyəti keçdikdən sonra 1544-cü ildə Şeyx Cüneydin qəbrinə üstündə məscid tikdirilmişdir Sonralar Səfəvi I Təhmasibin (1524-76) orada saldıqı kənd də Həzrə adlandırılmışdır

Həzrəoba oyk. *mür* Qusar r-nunun Həzrə i ə v -də kənd Qusar məlii düzəliyyindədir Kənd keçmişdə Həzrə kəndinə məxsus qışlaq yerində salınmışdır Kollektivləşmədən sonra dəmiri yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir Oykonim "Həzrə kəndinin obası" mənasındadır

Hıramə oyk. *mür* Lənkə r-nunun Lənkə qəsəbə i ə v -də kənd Dağlıq ərazidədir Oykonim tələs dilindəki *hur* (okın) və *hamo* (hamar yer) sözlərindən ibarət "hamar səhəbə okın yer" və ya tələs dilindəki *hur* (duman, çən), -ə (bitmişci sait) və *mo* (çökmüş) komponentlərindən ibarət "dumanlı, çənli" mənalrında olan söz kimi izah olunur

Hicaklı b a x Gicaklı

Hil oyk. *sadə* Qusar r-nunun eymiadlı i ə v -də kənd Qusar məlii düzəliyyindədir Bezi Tədqiqatçılara görə, oykonim özündə qədim Qafqaz Albaniyasında yaşamış *gel* tayfasının adını əks etdirir XIX əsrdə Hiloba, Tulab, Kəçqorqaş, Tumlər, Tamuskon, Survanbəy, Xıdırbəy qazmaları, Gileykək, Əttək və s. obaların əraziləri bu kəndə məxsus olmuşdur

Hiloba oyk. *mür* Qusar r-nunun Hil i ə v -də kənd Qusar məlii düzəliyyindədir Oykonim *Hil* (kənd adı) və *oba* komponentlərindən düzəlib, "Hil kəndünün obası, qışlağı" deməkdir Kənd keçmişdə Hil kəndinə məxsus qışlaq yeri olmuşdur Kollektivləşmədən sonra dəmiri yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir **Hinadəl or.** *mür* Şorur r-nu ərazisində dağ Tananam kəndindən şm -ş -də yerləşir Hün 2098 m Belə ehtimal etmək olar ki, oronim Hindilli adının təhrif forması olub, "böyürtkonli dağ" mənasındadır

Hinadəğ or. mür. Daşkəson r-nu ərazisində dağ Şahdağ silsiləsinin c -ş qurtaraçağındadır Bu zirvədə 5-də Murovdağ silsiləsi başlanır Hün 3373 m. Oronimin dillili *inal* etnonimi ilə əlaqədar olması ehtimal edilir

Hindarx oyk. *sadə* Ağcabədi r-nunun eymiadlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Oykonimin yaranması ilə bağlı bir çox rəvayətlər mövcuddur Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi XVI əsrdə yaranmışdır Guya dağlıq Azoib şairi Füzulinin yaxınlaşdığı bir nöfər hindli Boyat kəndinin yaxınlığından bu kəndin ərazisinə arx çək-dirmiş və həmin arxın ətrafında yaranan yaşayış məntəqəsi də onun şəərəfinə Hindarx adlanmışdır Sonralar Şairi Füzulinin atası Süleyman kişi ilə hindarxlılar arasında nifaq düşdüyündən o, kürəkəninin bələdçiliyi ilə ailəsinin də götürüb İraqa köçmüşdür Füzulinin o vaxt beş yaş oğlu soytonilir Digər yerli məlumat görə, Hind Voli adlı bir nöfər arx çökürmüş və arx sonralar onun adı ilə Hindarx adlanmışdır Arxın bir nöfər hindistanlı mühəndisnin çökməsi ilə əlaqədar belə adlandırılması haqqında da rəvayət vardır Bəzi tədqiqatçılardan fikrincə, hidronim şərskrit dilindəndəki *ind* (böyük çay, ovas çay) sözlər-

dəndir *Hind* sözü dilimizdə tarixən "qara" mənasında işlənmişdir Kendin yaxınlığından axan arx da hazırda Qazsu adlanır Əslində, Hindarx Qarasu hidroniminin sinonimidir Kənd də öz adını həmin arxın adından almışdır

Hinçar oyk. *sadə* Ağsu r-nunun Gürcüvan i ə v -də kənd Keçmiş adı İnar olmuşdur Oykonim *ançar* sözünün Azərbaycan dilinin fonetik qanunlarına uyğunlaşdırılmış formasıdır. Tədqiqatçılara görə, bu söz türk-monqol dillərində "yanq", "ağz", "qapı", "kəcid", "dəre" mənalrında işlənmişdir Türk dillərində *ançar* "geniş vadi" mənasındadır Sözlün əvvəlinə "h" samitinin artırılması Azərbaycan dilinin dialekt və şivələrində təsadüf olunan fonetik hadisədir

Hintağlar b a x Köhnə Tağlar **Hışğədəre oyk.** *sadə* Masallı r-nunun eymiadlı i ə v -də kənd Lənkəran ovalığındadır Oykonim İran dillərindəki *hişk/kişk* (quru) və Azərbaycan dilindəki *dərə* (çay dərəsi) komponentlərindən düzəlib, "quru dərə, quru çay dərəsi" mənasındadır Yaşayış məntəqəsi eymiadlı dərənin yaxınlığında yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır Eymiadlı yaşayış məntəqəsi Siyəzən r-nunda da qeydə alınmışdır

Hivəri oyk. *mür* Lənkə r-nunun Qosmalvan i ə v -də kənd. Peştosər silsiləsinin ətrafındadır Hovan, Hovən variantlarında da qeydə alınmışdır Belə ehtimal edilir ki, oykonim tələs dilindəki *hi* (dağıdılmış, uçurulmuş) və *var* (yer, kənd, qala, möhkəmləndirilmiş yer) sözlərindən düzəlib, "dağıdılmış kənd" mənasındadır Yaşayış məntəqəsi köhnə kənd yerində salındığına görə belə adlandırılmışdır

Hocaz oyk *sadə* Laçın r-nunun eymiadlı i ə v -də kənd Hocaz çayının sahilində, Qarabağ yaylasındadır Kendin q -məndə Hocazdaş adlı dağ da var Kənd öz adını eymiadlı çaydan almışdır

Hocəzsu hidr mür Laçın r-nu ərazisində çay Həkon çayının sağ qoludur Yuxarı axınında İldırım-su, aşağı axınında Qarınlıçay adlanır Çay öz başlanğıcını Hoca-topo dağından alır Hidronimin ərazidəki Qoşas su adının variantı olması ehtimal edilir

Hocaztopa

Hocaztopa *or mür* Laçın r-nun orazısında dağ Yerli əhali arasında Hocazdaşi adı ilə tanınır. Oronim Hoçaz çayının adı ilə bağlıdır.

Hoqa b a x Üçbulaq

Honuba *oyk. mür* Yardımlı r-nunun Porsova i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidedir. Oykonom talış dilindəki *honu* (bulaq) və *uba* (Azərbay. dilindən həmin dilə keçmiş *oba* sözünün fonetik şəkli) sözlərindən ibarət olub, "bulaq yaxınlığındakı oba" mənasındadır.

Honuba Şıxlar *oyk. mür* Yardımlı r-nunun Porsova i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidedir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Honuba kəndindən çıxışmış *şıxlar* nəslinə mənsub ailələrin bu ərazidə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Hopurlu *oyk. sadə* Kəlbəcər r-nunun Zəylik i ə v -də kənd Qarabağ yaylasındadır. Toponim kürd mənşəli şeylanlı tayfasının *hopurlu* tirosinin adından olduğu ehtimal edilir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinə XIX əsrdə Laçın r-nunun Mirik kəndindən köçüb gəlmiş Hopur Hüseyn adlı şəxs saldıqına görə belə adlandırılmışdır. Çopurlu variantında da qeydə alınmışdır.

Horadil *or. mür* Şamaxı r-nu orazısında dağ silsiləsi Qozluçay və Çigil çaylarının suayrıcındadır. Dağ silsiləsi oradakı cəmiyyətlə zərvinən adı ilə adlandırılmışdır. Tədqiqatçıların fikrincə, oronimin əsli Ouratcl olmalıdır. Bu coğrafi ad fars dilindəki *oura* (qala) və *arab* dilindəki *tel* (tepe) sözlərindən düzəlib, "qala tepəsi" mənasındadır.

Horadiz *oyk. mür* Füzuli r-nunun eyniadlı qəsəbə i ə v -də ştq Araz çayının sol sahilində, düzənlikdədir. Oykonom İran dilindəndəki *oura* (qala, möhkəmləndirilmiş yer) və *dizə* (qala) sözlərindən ibarətdir, "qala kənd" mənasındadır.

Horavar *oyk. mür* Yardımlı r-nunun Vərgədiz i ə v -də kənd Viləş çayının sahilində, dağətəyi ərazidedir. Oykonom fars dilindəki *oura* (qala) və *var* (yer, məskən) sözlərindən düzəlib, "qala yeri" mənasındadır. Hiravar variantında "dumanlı yer" mənasında da izah olunur.

Horid *or. sadə* Balakən r-nu orazısında dağ Baş Qafqaz silsiləsinin zirvələrindən

Hövşan burnu

birdir. Hün. 3005 m. Oronim Azərbaycan toponimiyasındakı coğrafi terminlərdən bin olan *hert/hort* sözündəndir və "yarğanın, uçurum yuxarı hissəsi" mənasındadır.

Horonu *oyk. sadə* Yardımlı r-nunun Yolocəqə i ə v -də kənd Viləş çayının sahilində, Qələbəşi dağının yamacındadır. Oykonom talış dilindəki *hor* (mal yemləmək üçün təkna) və *honi* və ya *honu* (bulaq) sözlərindən birləşməsindən əmələ gəlib, "təknəli bulaq" mənasındadır. Yaşayış məntəqəsi salındığı ərazidəki bulağın adı ilə adlandırılmışdır.

Horovlu *oyk. diz* Cəbrayıl r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsinə XIX əsrdə Cənubi Azərbaycan Horov kəndindən gələn ailələr saldıqı üçün belə adlanmışdır. Xocalı r-nunda Harov adlı kənd var.

Hovari b a x Hiven

Hovil *oyk. sadə* Lenk r-nunun Siyov i ə v -də kənd Peştəser silsiləsinin ötəyindədir. Oykonom talış Hiyevli kimi tələffüz edilir. Tədqiqatçılara görə, talış dilindəki *hi* (zəmi), *-ya* (birləşdirici şəkl) və *vil* (gül) komponentlərindən ibarət olan oykonim "gül zəmisli" mənasındadır.

Hovuzbulaq b a x Kövüzbulaq

Hovuzlu b a x Havuslu
Hökmalı *oyk. sadə* Abşeron r-nunun cəmiyyətlə qəsəbə i ə v -də ştq 1937-ci ildə salınmışdır. Belə ehtimal edilir ki, yaşayış məntəqəsi vaxtilə orada məskən salmış *Hökmalı* adlı şəxsin adını daşıyır.

Hövşan *oyk. sadə* Bakı şəhəri Suraxanı r-nunda ştq Xəzər dənizi sahilindədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, keçmişdə kəndin orazısında iki hovuz olduğuna görə Hövşan adlandırılmışdır. Mənbələrə görə, oykonim *hovuz* sözü və *mokan* bildirmə *-an* şəklindən ibarət olub, "hovuzlar" və ya "hovuz yeri" mənasındadır. Bezi tədqiqatçılara görə, yaşayış məntəqəsinin adı orob dilindəki *hün* (qala, istehkam) sözündəndir. Əslində, kənd dəniz sahilində, hövzədə yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır.

Hövşan burnu *or. mür* Abşeron yarımadasının c -unda, Hövşan kəndindən c -da dənizə uzanan çıxıntı Oronim ərazidəki ey-

Hübü

niadlı yaşayış məntəqəsinin adından və *burn* (çıxıntı) sözündən düzəlmişdir.

Hübü *oyk. sadə* Lenk r-nunun Tülliconi i ə v -də köç Ləğər çayının sahilində, Talış silsiləsinin yamacındadır. Oykonomin *Hünbəydə* şəxs adının qısaldılmış şəkli olması güman edilir.

Hüçü *oyk., sadə* Lenk r-nunun Çayrud i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidedir. Qucu variantında da qeydə alınmışdır. Kənd XIX əsrdə salınmışdır. Oykonom talış "su arxları çəkilmiş yer" və ya "yeni arx" mənalarda izah edilir.

Hülövlü *oyk., sadə* Xaçmaz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qaraçayın sahilində, Samur-Deveçi ovalığındadır. Bezi tədqiqatçılara görə, toponim təhrifə uğramışdır. Oykonom özündə qəd türkdilli karluqların *gelo* (gelu) tayfasının (üç oğuz da adlanırdılar) adını əks etdirir (*-lu* mənsub şəkl -sür) XIII əsrdə moqol yürüşlərində iştirak etmiş karluqların bir hissəsi sonralar Azərbaycan şm.-ş zonasında məskunlaşmışdır. Bunu Sumqayıt çayının bir qolu olan Çigil çayının adı da sübut edir. Çigil karluqların başqa bir qolunun adıdır. *Gelu* tayfasının adı Şəki şəhərindəki Gülcüylü məhəlləsinin, Abşeron yarımadasındakı Külcüylü dağının adı ilə də bağlayırlar. Türkiyədə bu etnonim Gelubolu toponimində özünü göstərir.

Hürüşağı *oyk. sadə* Yevlax r-nunun Tanrıqullar i ə v -də kənd Kürəkçayın sahilində, düzənlikdədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi Qazax r-nu orazısından köçüb gəlmiş *hürüşağı* adlı nəslin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Bu ərazidə belə adlandırılmışdır.

Hüseynabad *oyk. mür* Lenk r-nunun Qosmalıyan i ə v -də oba Peştəser silsiləsinin ötəyindədir. 1886-cı ilə aid mənbədə Kəlvəz icmasıının tərkibində yeddü üstüdüdən ibarət kişilik kənd kimi qeydə alınmışdır. Yaşayış məntəqəsinə vaxtilə *Hüseyn* adlı şəxs və onun övladları saldıqına görə belə adlandırılmışdır.

Hüseynlilər *oyk. sadə* I Bordo r-nunun Mustafagağalı i ə v -də kənd Qarabağ düzənindədir. Yerli əhali arasında Soynalılar kimi də işlədilir. *Hüseynlilər* nəslinin adını daşıyır,

Hüseynli

2 Cəbrayıl r-nunun Hacılı i ə v -də kənd Arazboyu düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi inqilabdan əvvəl Cəbrayıl qəzasının hacılı icmasına mənsub *hüseynlilər* tirosinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Hüseynallar *oyk. sadə* Ağdam r-nunun Əlimodədi i ə v -də kənd. Xaçın çayının sahilindədir. Keçmiş adı Hüseynalı olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi boyhəmədi tayfasının *hüseynalı* tirosinə mənsub ailələrin özlərinə məxsus qışlaq yerində daimi məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Hüseynbəyli *oyk., diz* Bərdə r-nunun Şirvanlı i ə v -də kənd Qarabağ düzənindədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə *Hüseyn* bəy adlı şəxsə məxsus qışlaq yerində maldarlıqla məşğul olan ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Əvvəllər həmin ərazi Hüseynbəy Törkəmə adlanmışdır. Füzuli r-nu orazısında də eyniadlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır.

Hüseynhacı *oyk. diz* Masallı r-nunda kənd. Viləş çayının sahilində, Lənkəran ovalığındadır. Yaşayış məntəqəsi *hacılı* tayfasından *Hüseynağa* adlı şəxsə məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Keçmişdə Hüseynhacıyan da adlanırdı.

Hüseynxanlı *oyk., diz* Zordab r-nunun Gəlmə i ə v -də kənd. Türən çayının sahilində, Şirvan düzündədir. Kənd vaxtilə *Hüseynvan* adlı şəxs saldıqına görə onun adı ilə adlandırılmışdır. Burada *-li* mənsubluq bildirmə şəkilçidir.

Hüseynqullar *oyk. sadə* Tovuz r-nunun Qaradaş i ə v -də kənd Axımcı çayının sahilində, Çingildəş silsiləsinin (Kiçik Qafqaz) ötəyindədir. Kənd *Hüseynqullar* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Bu ərazidə belə adlandırılmışdır.

Hüseynli *oyk. diz*: Törtor r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ düzənindədir. Kəndin əhalisi oykonimi Hüseynli kimi tələffüz edir. Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndi vaxtilə şahsevən *Məşədi Hüseyn* adlı şəxs saldıqına görə belə adlanmışdır. Moşədi Hüseyn qəbrinə həzrətdən köhnə qəbirsizlərdir. Kəndin yaxınlığındakı köhnə qışlaq yurdu da Moşədi Hüseynlər qışlağı adlanır.

Hüseynuşağı *oyk. sadə* Qubadlı r-nunun Kavdağ i o v -də kond Həkeri çayının sahilində, Yazı düzündədir Yaşayış məntəqəsini *hüseynuşağı* (hazırda xudavərdilər adlanır) nəslindən olan ailələr saldığı üçün belə adlanmışdır. Sonralar Qarabağdan əbəlli və Dağıstandan xələflilər nəslinə mənsub ailələr də köçüb bura gəlmişdilər.

Hüsülü *oyk. sadə*. I Ağcabədi r-nunun cəmiadlı i o v -də kond Qarabağ düzündədir XIX əsrin əvvəllərində *hüsülü* Qarabağda maldarlıqla məşğul olan 13 ailədən ibarət kiçik elat olmuşdur *Hüsülü* mənşəcə qızılbaşların ustacılıq tayfasının türələrindən bir idi XVII əsrdə bu tiyəyə mənsub ailələr səh-sevənələrə qarşısını və Qarabağda yaşamağa başlamışdılar Yaylı Sarıyer və Qırxqız yaylaqlarında, qışı isə Qarabağ düzündə keçirən *hüsülü*lər övvələndi ki kənddən 1 km aralıdakı Məşədi Ələkbər Suatı (*suat* "su götür-

rülən yer" deməkdir) adlı yerdə məskunlaşmışdılar XIX əsrin ortalarında Hacı Həsən adlı bir nəfər indiki kəndin yerində köhrüz qazmış və əhali də buraya köçüb məskunlaşmışdır, 2 Laçın r-nunun Malibəy i o v -də kond Dağətəyi ərazidədir Keçmiş adı Sultanlar (Sultanı, Sultankond kimi də qeydə alınmışdır) olmuşdur Yaşayış məntəqəsi qaracılıq tayfasından Həmzə Sultanın (hazırda onun XVIII əsrdə aid malikanəsi qorunur) adı ilə adlandırılmışdır 1931-ci ildə burada Kürdüstan Qəza İcraiyyə Komitəsinin sədri olmuş *Hüsü Hacıyevin* (1897-1931) adına kolxoz yaradılmışdır Yaşayış məntəqəsi də həmin vaxtdan onun adı ilə adlandırılmışdır

Hüşün *oyk. sadə* Ağdaş r-nunun Kükəl i o v -də kond. Şirvan düzündədir Oykonomun mənzol dilinə mənsub *xuşun/xoşun* sözündən olub, "feodal malikanəsi, feodal mülkü" mənasında olması ehtimal edilirdi

XX

Xaçal Kəker *or. mür* Balakon r-nu ərazisində dağ Oronim avar dilindəki *xaçal* (kvadrat formalı) və Azərb dilinin dialektlərində işlənən *kəfər/kəker* (su süzmək üçün xüsusi daş növü) komponentlərindən düzəlib, "dördkünc daş" deməkdir

Xaçbulaq *hidr. sadə* Daşkəsən r-nunda çay Qoşqar çayının sol qoludur Çay öz adını ərazidəki cəmiadlı bulağın adından almışdır Ərazidəki Xaçbulaq yaylağının adı da buradandır *Xaç* (dörd guşəli, dörd gözlü) və *bulaq* komponentlərindən düzəlmiş bu hidromim "dörd gözlü olan bulaq" mənasındadır

Xaçbulaq *oyk. sadə* Daşkəsən r-nunun Zağalı i o v -də kond Qoşqar çayının sahilində, Şahdağ silsiləsinin ətəyindədir. Kəndin ərazisi keçmişdə Yelizavetpol (Gəncə) qozasına daxil olan Əhmədli, Alabaşlı, Kamanlı, Hacıllı, Qarabağlar, Lok, Şadılı və b kəndlərin yaylaq yeri olmuşdur Sonralar burada yaranan yaşayış məntəqəsi də yaylağın adını almışdır 1991-ci ildən kəndin adı Xoşbulaq kimi rəsmiləşdirilmiş, *xaç* sözünün qədim türk sözlərindən bir kimi Azərb toponimiyasında özlünlənməsinə yen olması unudulmuşdur

Xaçın *hidr. sadə* Kolbəcər, Ağdam və Bordo r-nları ərazisində çay Kür çayının sağ qoludur Mənboyini Qarabağ silsiləsindən (Uyxulu dağdan c -da, 2100 m yüksəklikdə) alır Mühüm qolu Kolatağdır Məcrasında Xaçınçay su anbarı yaradılmışdır (1964) Hidromim Qafqaz Albaniyasının Xaçın oyaletinin adından yaranmışdır Bu oyaletin adı ilk dəfə mənbələrdə VII-X əsrlərin hadisələrini ilə bağlı çəkilir XII əsrdə Arsaxda (Yuxarı Qarabağ) Xaçın hökmdarlığı yaranmış, tarixi Xaçın qalası bu hökmdarlığın ərazisində olmuşdur XIII əsrdə monqollar həmin qalanı dağıtmış və Xaçın hökmdarlığına son qoymuşdular

Xaçınabad *oyk. mür* Beyloqan r-nunun Kobirli i o v -də kond Xaçın çayının sahilində, Mül düzündədir Kond əvvəllər el arasında Xaçınstroy (Xaçintikinti) adlanırdı Oykonom

Xaçın (yaxınlığındakı çayın adı) və *abad* komponentlərindən düzəlib, "Xaçın kəndi" deməkdir

Xaçınçay *hidr. mür* Ağdam r-nu ərazisində su anbarı Xaçın çayının məcrasında yaradılmış, 1964-cü ildə istifadəyə verilmişdir 8 min ha -dan çox sahənin suvarılmasında istifadə edilən bu anbar Xaçın çayının adı ilə adlanmışdır

Xaçınərdəbətlili *oyk. mür* Ağdam r-nunun Əlimədədli i o v -də kond Xaçın çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir 1917-ci ildə r-nun ərazisində Xaçın Dərbətlili və Cimli Dərbətlili adlı iki kənd qeydə alınmışdır Bu kəndlərdən birincisi Xaçın çayı yanında yerləşdiyi üçün, ikincisi isə Cimli kəndinin yaxınlığında səhildəki üçün belə adlanmışdır *Dərbətlilidərbətlili* oryat tayfasının qollarından birinin adıdır Oykonomi kəndin ərazisində daşdan tikilmiş XIV əsrdə aid xaçqarı 12 üzülü, piramida formalı gümbəzi olan türbə ilə bağlayanlar onun Xaçınərdəbətlili variantında olmasını ehtimal edərlər

Xaçımtak *hidr. sadə* Xocalı r-nu ərazisində çay Çay mənboyini aldığı cəmiadlı yüksəklikliyin adını daşıyır

Xaçınyalı *oyk. sadə* Laçın r-nunun Kürdəhacı i o v -də kond Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə bir qrup ailənin Xaçınyalı adlı yüksəklikdə məskunlaşması noticosində yaranmışdır Oykonomim "Xaçının üstü" mənasındadır

Xaçısor *or. mür* Şomkir r-nunda dağ Çardaqlı kondindən c -ş -də yerləşir Hün 1581 m Oronim *xaç* (xaçabonzor, dörd guşəli, dörd) və İran dilindəndəki *xar* (baş) komponentlərindən düzəlib, "dördbaşlı, dörd zirvəli dağ" mənasındadır

Xaçmaç *oyk. sadə* Xocalı r-nunun Qızıloba i o v -də kond Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir Yaşayış məntəqəsi Bərgüşaddan və Zəngəzurda hazırda dağıdılmış Köhnə Kətək kondindən çıxmış erməni ailələrinin Xaçmaç adlı yerdə məskunlaşması noticosında yaranmışdır Tədqiqatçıların görə, toponim bu oruzidə mövcud olan sütün üzərində *xaç* formalı daşların olması ilə bağlı yaranmışdır

Xaçmaz *or. sadə* Xocalı r-nu ərazisində dağ Tədqiqatçıların oronimin V əsrdə

Xaçmaz

Qafqaz Albaniyasının şm -ş -inde yaşamış *xaçmatan* (xaçpərəstlər) tayfasının adı ilə bağlı olduğunu ehtimal edirlər

Xaçmaz hidr. sada Quba r-nu ərazisində çay Qudyal çayının sağ qoludur Ərazisindən axdığı Xaçmaz şəhərinin adı ilə adlandırılmışdır Yerli əhali bu çayı Ağçay da adlandırır

Xaçmaz oyk. sada 1 Azərb -da inzibati r-n Şm -q -dən Dağıstan, q -dən Qusar və Quba r-nları, c -dən Dəvəçi r-nu və ş -dən Xəzər dənizi ilə sərhədlənir R-n əsəsen Samur-Dəvəçi düzənliyində qismən Qusar məhli düzənliyinin bir hissəsində yerləşir Mərkəzi Xaçmaz şəhəridir 1930-cu ildə təşkil edilmiş, 1963-cü ildə ləğv edilərək ərazisi Quba və Qusar r-nlarına verilmiş, 1965-ci ildən yenidən müstəqil r-n olmuşdur, 2 Azərb -də şəhər, cymiadlı inzibati r-nun mərkəzi Qudyal çayı sahilində, Samur-Dəvəçi ovalığındadır Yaşayış məntəqəsi kimi XVIII əsrin əvvəllərindən məlumdur Şəhər XIX əsrin 80-ci illərində tikilmiş d y stansiyası əsasında yaranmışdır Stansiya iso yaxınlığındakı Xaçmaz (hazırda Köhno Xaçmaz) kəndinin adı ilə adlandırdı. Hazırda şəhərə birləşdirilmiş Xaçmaz kəndinin əhalisi vaxtilə tat dilində danışan xristianlar olmuşdur Bu əhalinin qədim *xaçmataq* (xaçpərəst xalq) tayfasından olması ehtimal edilir; 3 Oğuz r-nunun cymiadlı i o v -də kond Qalaçayın sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin yamacındadır Yaşayış məntəqəsi və mahal kimi ilk dəfə VII əsrə aid mənbələrdə adı çəkilir Xaçmataq tayfa adından yaranması ehtimal edilir Kəndin şm -ında, Qaladağ zirvəsində orta əsrlərə aid Gavurqala yerləşir

Xaçmazqışlaq oyk. mür Oğuz r-nunun Xaçmaz i o v -də kond Qalaçayın sahilində Baş Qafqaz silsiləsinin otoyündədir Kəndin ərazisi vaxtilə Xaçmaz kəndinə moxsus qışlaq yeri olmuş, tədricən daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir Oykonom "Xaçmaz kəndinə moxsus qışlaq" mənasındadır

Xaxəper or. mür Xocalı r-nunun şm -q -ində yerləşir Hün 1773 m Oronim *xaxul xaxa* (kiçik tikili, türbə) və *per* (pir sözünün tolufozz forması) komponentlərdən düzülüb, "türbə, pir" mənasındadır Görünür, da-

Xaldan

ğın adı ərazisindəki qəbir qırn adındandır Dağın başqa bir adının Qarqar dağı olması haqqında mülahizələr mövcuddur

Xakeqan or. mür Xocalı r-nunda dağ Oronim türk dillərindəki *kakaxaka* (yarğan) və *qan* (dağlıq ərazi, zirvə) komponentlərdən düzülüb, "yarğanlı dağ" deməkdir

Xalaxı hidr. mür Zaqatala r-nunda, Xalaxı dağının otoyündə, 2800 m yüksəklikdə şirin sulu, axarlı kiçik göl Muxax çayının başlanğıcını təşkil edən Xalaxı çayı bu göldən axır Hidronim əvər dilindəki *xala* (uzun) və *xe* (su) sözlərindən düzülüb, "uzun çay" mənasındadır Göl öz adını çayın adından almışdır

Xalaxı or. sada Zaqatala r-nu ərazisində dağ Oronim ərazidəki cymiadlı su obyektlərinin adından yaranmışdır

Xalatala oyk. mür Balakən r-nunun cymiadlı i o v -də kond Alazan-Gyrcay çökəkliyindədir Oykonom əvər dilindəki *xala* (uzun) və Azərb dilindəki *tala* (məsəlilə ehatə olunmuş açıq saha) komponentlərdən düzülüb, "uzun tala" mənasındadır Keçən əsrdə Ermənistan ərazisində də Uzuntala adlı kənd qeydə alınmışdır

Xalatalabinə oyk. mür Zaqatala r-nunun Danaçı i o v -də kond Kəndin ərazisi bir zamanlar Balakən r-nundakı Xalatala kəndinə moxsus binə yeri olmuşdur Sonralar homin kənddən çıxmış ailələrin burada məskunlaşması noticəsində daimi yaşayış məntəqəsi yaranmışdır

Xaldan oyk. düz Yevlax r-nunun cymiadlı i o v -də kond Kürsahili düzənlikdədir Keçmiş adı Ərəş (qədim Ərəş şəhərinin xarabalığı Xaldan yaxınlığındadır) olmuşdur Ərəş oykonomi örəb dilindəki "qala, tikili" mənalı *ərəş* sözündən hesab edilir Xaldan adı ilk dəfə XIX əsrin 20-ci illərində çəkilir Mənbələrin məlumatına görə, 1827-cı ildə Cənubi Azərb -nin Urmiya mahalından köçüb gəlmiş və özlərini *xalde* adlandıran əvsər ailələrindən bir qismi burada məskunlaşdıqdan sonra Ərəş hom da Xaldan adlanmağa başladı Oykonom *xald* etnonimindən, cəmiyyət və məkən bildiren *-an* şəx -sindən düzülüb, "xaldlar yaşayan yer" deməkdir

Xalxal

Xalxal hidr. sada 1 Oğuz r-nunda min bulaqlı Xalxal kəndindən şm -da, Kordoro çayının sol sahilində yerləşir Suyu isti və küklüdü olub 3 bulaqdan ibarətdir Əhali tərəfindən müalicə məqsədilə istifadə edilir; 2 Oğuz r-nu ərazisində çay Əlican çayının sağ qoludur Tongotın və Buqdaç çaylarının birləşməsinin yaranmışdır Həmin çayların mənbəyi Xalxal dərəsindən başlanır Aqlux çayının bu çaya töküldüyü yerdən Xalxal adlanır Hidronimlər Xalxal kəndinin və Xalxal dərəsinin adından yaranmışdır

Xalxal oyk. sada 1 Babək r-nunun Alağözmozre i o v -də kond Naxçıvan çayının sahilində, Zəngəzur silsiləsinin otoyündədir, 2 Oğuz r-nunun cymiadlı i o v -də kond Baş Qafqaz silsiləsinin otoyündədir. Qədim mənbələrdə V əsr hadisələrə ilə əlaqədar Albaniya (Qafqaz) hökmdarlarının qış iqamətgahı Xalxal şəhərinin (xarabalığı Qaxaz r-nunun Yuxarı Əskipara kəndinin ərazisindədir) adı çəkilir Cənubi Azərb -də Xalxal şəhər, Xalxal Məhəllə, Xalxal Kuçək yaşayış məntəqələri mövcuddur XIX əsrdə İrovan quberniyasında Xalxalı adlı iki dağ, Gürcüstan ərazisində Xalxal dağı qeydə alınmışdır Tədqiqatçılar bu toponimi Azərb dialektlərində "açıq hava şəraitində mal-qara saxlamaq üçün otarıf hasarlanmış yer, ağıl" mənasında işləndirən Xalxal sözü ilə bağlayırlar

Xalxalqışlaq oyk. mür Oğuz r-nunun Xalxal i o v -də kond Dağoteyi ərazisindədir Kənd keçmişdə Xalxal kəndinə moxsus qışlaq yeri olmuş, kollektivləşmədən sonra daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

Xalidli oyk. sada Göyçay r-nunun Yeni-ərx i o v -də kond Şirvan düzündədir XIX əsrin birinci yarısında Çoroko kəndindən ayrılmış *xalidli* nəsline mənsub ailələrin məskunlaşması noticəsində yaranmışdır goro belə adlandırılmışdır

Xallava oyk. mür Qubadlı r-nunun Çaradaqlı i o v -də kond Dağoteyi ərazisindədir Oykonom "hündür yer" kimi izah olunur Oğuz r-nunda bu oykonomin Hallavar variantı qeydə alınmışdır

Xallanlı oyk. sada Kolbəcər r-nunun Başlıbel i o v -də kond. Başlıbel çayının sahilində, Dəlidəğin (Kiçik Qafqaz) otoyündədir

Xalmlıdağ

Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinə XIX əsrdə indiki Laçın r-nu ərazisindəki Bozlu və Kamallı kəndlərindən köçmüş ailələr salmışlar Həmin ailələr *xallanlı* kürd tayfasının ilyaslar və şükürlən tirolənnə mənsub idilər Kənd həmin tayfanın adını daşıyır

Xallicəli oyk. düz Masallı r-nunun Qarğalıq i o v -də kond Lənkəran ovalığındadır XIX əsrə aid mənbədə Xallicəli variantında qeydə alınmışdır Bəzi tədqiqatçılara görə, yaşayış məntəqəsi gözəl təbiətinə görə belə adlandırılmışdır Oykonomin "boş, istifadəsiz torpaq sahəsi" mənasında işlənen *xal* sözündən düzəldiyinə də ehtimal etmək olar

Xaltan hidr. mür 1 Quba r-nu ərazisində, Xaltan kəndinin şm -ş -ində Gilgicayın hər iki sahilində çəxədbitli, isti küklüdü bulaqlar Qədimdən yel və dəniz xəttilərinin müalicəsində istifadə olunur Tədqiqatçılara görə, bulağın adı qədim İran mənbələri *xar* və *ya gar* ("isti") deməkdir, sonralar r səsi i səsini keçmişdir və *dan* (su) sözlərindən düzülüb (osetin dilində *qardan* "istisu" mənasındadır) Hidronimdəki *dan* (su) sözünün *tan* formasına düşməsi iso tat dilinin Xaltan şivəsində *d* səsini t kimi tolufozz olunması ilə əlaqələndirilir Dən çayının adı da tarixən Tan variantında işlənmişdir; 2 Quba r-nu ərazisində çay Gilgil çayının sağ qoludur Yaxınlığındakı cymiadlı min bulaqların adı ilə adlanır

Xaltan oyk. sada Quba r-nunun cymiadlı i o v -də kond Dağoteyi ərazisindədir Yaşayış məntəqəsi Gilgicayın sahilindəki Xaltan min bulaqlarının adı ilə adlandırılmışdır

Xaltan or. sada Quba və Şamaxı r-nları arasında dağ aşırımı Oronim ərazidəki cymiadlı bulağın adı ilə adlandırılmışdır

Xalmlıdağ or. mür Ordubad şəhərindən 260 m. Zəngəzur silsiləsində zirvə Hündün 590 m Tədqiqatçılara görə, oronim fars dilindəki *xam* (oyulmuş, qırılmış) sözündən, Azərb dilindəki *-h* şəx -sindən və *dağ* komponentindən ibarət olub, "oyulmuş dağ övrü dağ" mənasındadır Oronimi Azərb dilindəki *xam* (oturulmuş, ayaq dayılmış yer) sözü ilə də əlaqələndirənlər var

Xanabab

Xanabab or . sada Şokı r-nunda, Xanabab kəndindən c -da yüksəklik Hün 192 m Oronim cıynadlı kəndin adından yaranmışdır

Xanabab oyk mür 1 Xocalı r-nunun cıynadlı i o v -də kənd Dağotöyü orazıdodir; 2 Yevlax r-nunun Aşağı Bucağı i o v -də kənd. Düznlikdədir XIX əsrdə Şokı oyalatino moxsus olmuşdur. Yaşayış montoqəlorı vaxtilo Qarabağ xanlarına moxsus olduğundən belo adlandırılmışdır Oykonomi "xana moxsus kənd" monasındadır

Xanadzax b a x Xanyurdu.

Xanagah or . sada Kür sahilində palçıq vulkanı Oronim orazıdoki xanogahların adından yaranmışdır

Xanagah yolu oyk mür Quba r-nunun Gülozi i o v -də kənd Çağacıq çayı sahilindədir Oykonomi *Xanagah* (kənd adı) və *yal* komponentlərdən düzəlib, "Xanogah kəndinə gedən yol" monasındadır Kənd XX əsrin əvvəllərində Xanogah kəndindən ayrılmış ailələrin moskunlaşması noticosində yaranmışdır

Xanağa hidr sada Quba r-nunda min bulaqla Yuxarı Xanağa və Aşağı Xanağa kondorı arasında Suyu soyuq, kükürlü, çəxədbitli 2 bulaqdan ibarətdir Yerli əhali tərəfindən bir qədər qızdırılıb müalicə məqsədilə istifadə edilir Hidronim cıynadlı yaşayış montoqəsinin adından yaranmışdır

Xanağa or . sada 1 Culfa r-nu orazisində dağ Xanağa kəndindən ş -də yerləşir Hün. 191 m, 2 Qubadlı r-nu orazisində dağ Əsil adı Xanogahdır. Tarovlu kondinin q -ında Xanogah yeri adı səho var Dağ onun orazısındoki *xanagahla* (dini tikili, zavıyo, tokyo) olaqədr belo adlandırılmış, sonralar isə adı təhrif olunmuşdur.

Xanağalı oyk düz Bərdə r-nunun Alpout i o v -də kənd Qarabağ düzündodir Xanogahlı variantında da qeydə alınmışdır Yaşayış montoqəsi Xanogah kəndindən köçüb gəlmiş ailələrin moskunlaşması noticosində yaranmışdır

Xanalı oyk sada Şuşa r-nunun Şirvan i o v -də kənd Qarabağ silsiləsinin otoyındodir Əsil adı Xanalılar olmuşdur Yerli ohalinin molumatına görə, yaşayış montoqəsinə *Araz çayı* sahilində yerləşən Xələfli kəndindən köçüb gəlmiş *xanalılar* nəvlinu monsub atılor salmışlar

Xanbulaq

Xanallar oyk . sada Laçın r-nunun Aşağı Forcan i o v -də kənd Dağotöyü orazıdodir Əsil adı Xanalılardır. Kəndin c -q.-ində Xanalı derosi də var Oykonomi *xanalılar* nəvlinin adından yaranmışdır Etnotoponimdir

Xanalyan oyk . düz Masallı r-nunun Böyük Kolatan i o v -də kənd. Xanalyan çayı sahilində, Lonkeran ovalığında XIX əsrin əvvəllərində Bodolan kəndindən ayrılmış ailələrin moskunlaşması noticosində yaranmışdır 1870-ci ildə kəndə cəmi 3 ailə yaşayırdı Kəndin əsasını Xanəli adı şəxsin qoyduğu söylenilir Oykonomi *Xanəli* şəxs adından və talış dilində cəmlik bildiren *-on* şəx -sindən düzəlib, "xanalılar" monasındadır

Xanaxr hidr . mür Qusar r-nunda arx Samur çayından başlanır Qusar r-nunun şm -ş. hissəsini suvarır Hidronim *xan* və *arx* komponentlərdən düzəlib, "xan tərəfindən çökülmüş arx" monasındadır

Xanaşençay hidr . mür Xocavənd və Ağcabədi r-nlarından axan çay Orconikidze adına kanala çatmadan quruyur Xonaşen variantında da qeydə alınmışdır Hidronim *xona* (hündür yer, yüksəklik), *şen* ("ev"; burada "mənə") və *çay* (su hövzəsi) komponentlərdən düzəlib, "mənbəyini yüksəklikdən alan çay" monasındadır

Xanbulaq or sada Xanlar r-nunda dağ Murovdag silsiləsinin şm yamacında, Qoşqer və Gonco çaylarının suyuncağında Hün 1422 m Dağ oradakı bulağın adı ilə belo adlandırılmışdır Bulaq isə vaxtilo Gonco xanlarına moxsus yurd yerlərindən birinin yaxınlığında yerləşməsinə görə Xanbulağı adlandırılmışdır

Xanbulaq hidr . sada Xanlar r-nunda çay Gonco çayının şol qoludur Hidronim orazıdoki cıynadlı bulağın adından yaranmışdır

Xanbulaq oyk . sada 1 Ağsu r-nunun cıynadlı i o v -də kənd Dağotöyü orazıdodir Yaşayış montoqəsinə XVIII əsrdə Gürcüstanın Qurcanı r-nundan gəlmiş erməni ailələrin qodim Xanbulaq adı yerə salmış və gəldiklori orazının adı ilə Gürcüvan adlandırmışdır 1988-ci ildə ermənilər kəndi tərk etdilər Vaxtilo Gürcüstandan Orta Asiyaya sürgün edilmiş, 1989-cu ildə Özbəkistandan

Xanbulanı

qovulmuş türklərin bir hissəsi bu kəndə moskunlaşdı. Kənd 1990-cı ildən yerləşdiyi orazının adı ilə Xanbulaq adlandırıldı, 2 Yarıdımli r-nunun Şəfqəli i o v -də kənd Peştaşer silsiləsinin otoyındodir Kənd adını orazıdoki cıynadlı bulağın adından almışdır

Xanbulanı hidr . sada Lonkeran r-nunda çay Tədqiqatçılar bu hidronimi xanbulan (sığın) zoonimi ilə bağlayırlar Lakin çayın adını "bulanıq çay" kimi də izah etmək olar

Xanbulanı oyk . sada Lonkeran r-nunun Avtora qəsbə i o v -də kənd Dağotöyü düznlikdədir Oykonomi orazıdoki cıynadlı çayın adından yaranmışdır

Xanbənd or . mür Astara r-nu orazisində dağ Oronim *xanda* (yüksək yer) və *band/band* (dağ, zirvə) komponentlərdən düzəlib, "dağ zirvəsi" və ya "yüksək dağ" deməkdir

Xandan oyk . sada Bakı şəhəri Əzizbəyov r-nunun Qala qəsbə i o v -də qəsbə Yerli əhali arasında Seyid Xəndan adı ilə tanınır Qəsbə vaxtilə mövcud olmuş *Seyid Xəndan obası* adı yaşayış montoqəsi oxasında yaranmışdır giro homin obanın istixar olunmuş adını daşıyır Fərs *xandan* "gülən, şad" deməkdir

Xandək oyk . sada 1 Dəvoçi r-nunun Ərziküs i o v -də kənd Dağotöyü orazıdodir; 2 Qubadlı r-nunun Muradxanlı i o v -də kənd Həkon çayının sahilində, dağotöyü orazıdodir Yaşayış montoqəsinə Cənubi Azorb -nin Xandək kəndindən gəlmiş Hacı Məmməd adı şəxsin salması və hazırda kənddəki no-sillordən birinin haciməmmədəşığı adlanması haqqında molumat venilir Tədqiqatçılar bu oykonomi X əsrdə Orta Asiyada Çu çayı vadisində və Talas Alatusu orazisində yaşamış və sonralar Səlcuq oğuzlarına qovulmuş türk mənşəli *xandək* tayfasının adı ilə bağlayırlar XIX əsrin əvvəllərində Şokı oyalatino Kəndə, Gürcüstan orazisində Aşağı Xandək və Yuxarı Xandək kondorı qeydə alınmışdır Oykonomi Xandək variantında da işlənir

Xanogah oyk . sada 1 Bərdə r-nunun Alpout i o v -də kənd Qarabağ düzündodir; 2 Cəlilabədd r-nunun cıynadlı i o v -də kənd Buruvər silsiləsinin yamacındadır, 3 C ulfa

Xankəndi

r-nunun cıynadlı i o v -də kənd Əlinca çayının sahilində, dağotöyü orazıdodir; 4 İsmayilli r-nunun Qalıncaq i o v -də kənd Dağotöyü orazıdodir; 5 Quba r-nunun Rustov i o v -də kənd. Çağacıq çayı sahilindədir; 6 Lenkəran r-nunun Oseydoro i o v -də kənd Dağotöyü orazıdodir Oronimlər ziyarətə, pır və müqəddəs qəbirlərə otfəfində qurulmuş tikililər və ya zovrlara moxsus tikili qurumlarına venlən ümumi adı *Xanagahla* bağlıdır Xanogahlar ümumiyyətlə "dərislənən moskəni" monasında olub, müqəddəs yerlərin üstündə tikilirdi Culfadakı Şeyx Xorasan (Fəziullah Noimi), Lerkdəki Xoca Seyid türbələrə belo xanogahlardandır

Xanəbə oyk mür Bərdə r-nunun cıynadlı i o v -də kənd. Qarabağ düzündodir Yaşayış montoqəsi orəb mənşəli tayfaların moskunlaşması noticosində yaranmış, Qarabağ xanlarına moxsus mülk olmuşdur Bir müddət Boylik də adlanmışdır Oykonomi *xan* (titul) və *Ərəb* (etnotoponim) komponentlərdən düzəlib, "xana moxsus Ərəb kəndi" monasındadır

Xanaxanlı oyk düz Bərdə r-nunun Şirvanlı i o v -də kənd Qarabağ düzündodir Yaşayış montoqəsi vaxtilo Azorb xanlarından birinin xanımına moxsus olduğundən belo adlandırılmışdır Oykonomi "xanın xanımına moxsus" deməkdir

Xanlı oyk sada Cəlilabədd r-nunun Kürdlor i o v -də kənd Dağotöyü orazıdodir Keçən əsrin əvvəllərində Xanlarkənd variantında qeydə alınmışdır Yaşayış montoqəsinə *xanlı* (və ya *xanlır*) nəslinə monsub atılor bina etdiyino görə belo adlanmışdır

Xankeçən oyk . sada Səbinəbəd r-nunun Azadkənd i o v -də kənd Kür çayının sahilində, Muğan düzündodir Yaşayış montoqəsi Kür çayı üstündəki keçid yaxınlığında yerləşdiyino görə belo adlandırılmışdır Homun keçid xalk arasında *Xankeç* m (Şamaxı xanı Mustafə xanın qardaşı Həşim xan nəvərdə tutulur) adı ilə məşhurdur 1968-1969 cu illərdə Kür çayının daşması ilə olaqədr Böyükəndən ohalisinin bir hissəsi bu kəndə köçürülmüşdü

Xankəndi oyk mür 1 Azorb da şəhər Qarqar çayı sahilində, Qarabağ silsiləsinin

Xanqarvənd

ətiyindədi Yaşayış məntəqəsini Qarabağ xanı Pənəhəli Xanənin oğlu Mehdiqulu xan saldığına görə 1923-cü ildə Xankəndi adlanırdı. Xana məxsus cins atlar və sağmal inəklər burada saxlanırdı. Qarabağ xanlığı Rusiya ərli birləşmədikdən sonra kənd Mehdiqulu xanın arvadı Porcahən bəyimə bağlanmışdı. Rusiya ordusunun Sünjen polku orada yerləşdirildikdən sonra bu polka məxsus tikililərin hesabına kənd xeyli böyümüşdü. Odur ki, yaşayış məntəqəsi bozun "ştəb" da adlanırdı. Sonralar gəlmə ermənilər burada yerləşdirilmiş, kəndin adı da dəyişdirilərək Stepan Şaumyanın adı ilə Stepanəkert adlandırılmışdı. 1991-ci ildən yaşayış məntəqəsinin tarixi adı özünə qaytarılmışdır; 2. İsmayyllı r-nunun Başqal i ə v -də kənd Xankəndi çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində Şirvan xanı Mustafa xana məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 3. Şamaxı r-nunun Mədrəse qəsəbə i ə v -də kənd Longobiz silsiləsinin ətiyindədir. Kənd vaxtilə Şirvan xanlarına məxsus olduğundan Xankəndi adlanırdı. Kollektivləşmə illərindən sonra S G Şaumyanın adı ilə Şaumyanabad adlanmışdır. 1990-cı ildən kəndin keçmiş adı özünə qaytarılmışdır. Oykönim "xana məxsus kənd" mənasındadır.

Xanqarvənd oyk. *mür* Goranboy r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi XVIII əsrdə Qarabağ xanı İbrahimxəlil xanın gövstəsi ilə Qorvənd adlı ərazidə salındığına görə belə adlandırılmışdır. "Xanın saldığı, xana məxsus Qorvənd kəndi" mənasındadır. Oykönimin birinci komponenti bu kəndi Qorvənd adlı digər yaşayış məntəqələrindən fərqləndirməyə xidmət edir.

Xanlar oyk. sədə 1. Azərbaycan -nın q -də üzbatı r-n Murovdağ silsiləsinin şm yamacı otoklərlə yerləşir. R-nun ərazisi şm.-dan 500 m hündürlükdən başlayaraq c -da qədrü yüksəlir. Ən yüksək hissəsi Gəmişdağ zirvəsidir (3722 m). Gonco və Kür çayları r-nun ərazisindən axır. Mərkəzi Xanlar şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil olunmuşdur; 2. Azərbaycan -da şəhər, eyniadlı üzbatı r-nun mərkəzi. Gonco çayının sahilində, Kiçik Qafqaz dağlarının

Xanlıqlar

ətiyindədi Keçmişdə bu ərazidə azərbayclilərin yaşadığı Xanlıqlar kəndi mövcud idi. 1818-ci ildə Almaniyalı Vürtemburq əyalətindən köçmüş alman kolonistləri burada yerləşdirildikdən sonra yaşayış məntəqəsi çar I Aleksandrın (1801-25) əvədi Yelizavetanın şərəfinə Yelencendorf adlandırıldı. Keçən əsrin 20-ci illərində yaşayış məntəqəsinə N Norimanovun (1870-1925) adı verilməmişdi. 1938-ci ildən pəşəkər inqilabçı *Xanlar Həsən oğlu Səfəraliyev* adı ilə Xanlar adlandırılmışdır; 3. Bakı şəhəri Səbail r-nunun ərazisində ştq 2001-ci ildən Bibiheybət kimi rəsmiləşdirilmişdir; 4. Xanlar r-nunun eyniadlı şəhər i ə v -də qəsəbə Ərazisinə daxil olduğu şəhərin adını daşıyır. Memorial toponimdir.

Xanlar or. sədə Bakı körfəzində ada Qış adası da adlanır. Hövsən burundan 3 mil c -da Qum adasından ş -də yerləşir. Ada *Xanlar Səfəraliyev*in adını daşıyır. Memorial toponimdir.

Xanlar kənd oyk. mür Səatlı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Muğan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi Böyük Vətən müharibəsindən sonrakı illərdə salınmışdır. İnqilabçı *Xanlar Səfəraliyev*in (1885-1907) adı ilə adlandırılmışdır. Memorial toponimdir.

Xanlıq oyk. düz Qubadlı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Həkon çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Xanlıq əvvəllər kəndin ərazisində yerləşən Qarabağ xanı Pənəhəli xanın oğlu Mehri bəy bəy malikanəsinin adı olmuşdur. Sonralar mülkün ətrafında salınan kənd də mülkün adı ilə adlanmışdır. Oykönim "xana məxsus mülk" mənasındadır.

Xanlıqlar oyk. düz 1. Qazax r-nunun Ağköymək i ə v -də kənd. Ağstafa çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Bir müddət Musaköy adlanmışdır. Yerli əhali kəndin adı Musa adlı türk şorkərdəsinin burada dəfn olunması və ya XVIII əsrdə qazaxların tərkiyəsi olan *musalı* etatının burada məskunlaşması ilə bağlıdır. 1994-cü ildən kənd öz qədim adını almışdır. Kəndin ərazisi Qazax xanlarına məxsus mülk yer olduğundan belə adlandırılmışdır; 2. Şürur r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Şürur düzündədir. Yaşayış məntəqəsi vaxtilə Naxçıvan xanlarına məx-

Xanlıqlı

sus Xanlıq adlanan mülk yerinin ərazisində salındığı üçün belə adlandırılmışdır.

Xanlıqlı oyk. düz Lənkəran r-nunun Hafton qəsəbə i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi vaxtilə buradla talış xanlarına məxsus torpaq sahəsinin olmasına görə belə adlandırılmışdır. Kənd hazırda Hafton qəsəbəsi ilə birləşmişdir.

Xanlıqla oyk. mür Xaçmaz r-nunun Çarxi i ə v -də kənd. Samur-Dəvoçı ovalığındadır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarında Quba r-nunun Qız kəndindən ayrılmış ailələrin *Xanlıq* adlı ərazidə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Həmin ərazi isə vaxtilə Quba xanlarına məxsus mülk yer olmuşdur. Oykönim *xanlıq* və *oba* komponentlərindən düzəlib, "xanlara məxsus oba yeri" deməkdir.

Xanlıqpəyə oyk. mür Şuşa r-nunun Şirvan i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsinin ərazisi vaxtilə Qarabağ xanlarının yurd yeri olmuşdur. Burada xanlara məxsus at ilxilan saxlandığından kənd belə adlandırılmışdır.

Xanmədəbə oyk. mür Zaqatala r-nunun Əli Bayramlı i ə v -də kənd. Alazan-Əynçay çökəkliyindədir. Yaşayış məntəqəsinin salındığı ərazidə əvvəllər Aşağı Tala kəndindəki *xanmadlar* (*xanmadlar*, əsl *xanməmədlər*) tabununa (nosline) məxsus bünə olmuş, sonralar bu nosildən bir neçə ailə köçürək həmin ərazidə daimi yaşayış məntəqəsi salmışdır.

Xanməməddil oyk. sədə 1. Neftçala r-nunun Qaçaqkənd i ə v -də kənd. Bala Kür çayının sahilində, Salyan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin birinci yarısında Şorsulu kəndindən ayrılmış *xanməməddil* noslinə mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 2. Zərdab r-nunun Gəlmə i ə v -də kənd. Turyan çayının sahilində, Kür-Araz ovalığındadır. Yaşayış məntəqəsi *xanməməddil* noslinə mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

Xanoba oyk. mür Xocavənd r-nunun Kiş i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ətiyindədir. Yaşayış məntəqəsi Qarabağ xanlarına məxsus məntəqələrdən bir olmuş, XIX əsrin 20-ci illərində İrandan köçüb gəlmiş erməni ailələrinin məskunlaşmasından sonra Xmuş-

Xarxaput

nak (erm. Xanoba) adlandırılmışdır. 1992-ci ildən kəndin keçmiş adı bərpa edilmişdir.

Xantək b a x. Xanyeri
Xanyaylağ or. mür Şəki r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsindən ayrılan qoldadır. Hün. 2087 m. Oronum *xan* və *yaylaq* komponentlərindən (-i mənsub şək -sədir) düzəlib, "xana məxsus yaylaq" mənasındadır.
Xanyeri oyk. mür Xocalı r-nunun Daşbulağ i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ətiyindədir. XIX əsrdə gəlmə ermənilərin məskunlaşması nəticəsində kəndin adı Xantək olmuşdu. 1992-ci ildə yaşayış məntəqəsinin Xanyeri adı bərpa edildi. Oykönim "xana məxsus yer" mənasındadır.

Xanyurdu oyk. mür Xocalı r-nunun Bələ i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Kənd XIX əsrdə Zəngəzur qəzasından köçmüş erməni ailələrin tərəfindən Xanyurdu adlanan yerdə Xanəzər adı ilə salınmışdı. 1992-ci ildən kənd salındığı yeri adı ilə adlandırılmışdır.

Xaraxoba oyk. mür Xaçmaz r-nunun Dədəli i ə v -də kənd. Samur-Dəvoçı ovalığındadır. XIX əsrin əvvəllərində Dağistanın Xarax kəndindən köçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykönim "Xarax kəndinə məxsus oba" mənasındadır. *Xarax* avar dilində "köhnə, əski" deməkdir.

Xarataq or. mür Qax r-nu ərazisində dağ aşırımı. Oronum qıx. Türklər döndürəndə *xara* (torpaq) və *taq* (dağ) komponentlərindən düzəlib, "torpaq dağ" mənasındadır. Oronimi Torpaqtəpə toponiminin sinonimi hesab etmək olar.

Xarzaput oyk. mür Goranboy r-nunun Qaracınar i ə v -də kənd. Murovdağ silsiləsinin ətiyindədir. Tədqiqatçıların bir qismi bu oykönimin erkən orta əsrlərdə Qafqaz Albaniyasının Arsax əyalətində mövcud olmuş Xarx qalasının adı ilə eyni mənşəyə malik olduğunu güman edir, digər qismi isə türk dillərindəki *karqa* (daş) və *hud* (topu) sözlərindən yaranmışını söyləyir. Üstündə, oykönim *Azorb* dilinin dialektlərində işləndən qədər türk dillərindəki *karqa* (kimsənin doruq) və *hud/püt* (ağac, meşə) komponentlərindən düzəlib "doruq meşə" mənasındadır. 1992-ci ildə kəndin adı dəyişdirilərək Meşəli olmuşdur.

Xarxar oyk, sada Godobey r-nunun Zohmetkond i o v -də kond Dağoteyi ərəzidedir Yaşayış məntəqəsini 1904-cü ildə Azər -na köçürülmüş moldavan ailənin Novoalekseyevka adı ilə salmışdılar 1916-1917-ci illərdə onlar geryə qayıdıqdan sonra burada azərb ailələr məskunlaşmış və Xarxar adı dərədə yerləşən bu kəndi Xarxar adlandırmışlar. Tədqiqatçılara görə, toponim qəd. alban tayfalarından olan *qarqarların* adı ilə bağlıdır

Xarxar hidr, sada 1 Godobey r-nu ərazisində min bulaqlar Xarxar kəndinin c -ş -ində, Cəyir çayının dərəsindədir Yaxınlığındakı cnyiadlı kəndin adı ilə adlandırılmışdır, 2 Şəmkir r-nu ərazisində çay Enotoponimdir

Xarxatan oyk sada Lenkoran r-nunun Şəglələr i o v -də kond Lenkoran düzündədir Belə ehtimal edilir ki, oykonim XIII əsrdə Yaxın Şərqi, o cümlədən Cənubi Qafqazın işğallarında iştirak etmiş moqol tayfalarının olan *xartaqaqların* adı ilə bağlıdır Güman ki, Hülakülərin tələ zonasına köçürdüyü moqol tayfaları içərisində *xartaqaqlar* da olmuşdur Kəndin adı XIX əsrdə Qortaqaq variantında qeydə alınmışdır Rusiya ərazisində cnyiadlı göl mövcuddur

Xarkıştey or, mür. Dəvəçi r-nu ərazisində dağ Belə güman edilir ki, oronimin əslİ Xərküşteydir Bu coğrafi ad tə dilindəki *xar* (eşşək) və *küştey* (uçan, ölən) sözlərindən düzəlib, "eşşək uçan, eşşək yıxılıb öldüyü yer" mənasındadır

Xaruşə oyk, mür Quba r-nunun Talabı i o v -də kond Vəlvələ çayının sahilində, Qusar maili düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin bürnci yarısında Talabı kəndindən çıxmış ailələrin Xarüşə adlı qışlaqda məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oykonim tə dilindəki *xar* (düzən yer, güncün otəyij) və *uşə* (meşə) sözlərindən düzəlib, "düzənlikdə meşə" və ya "meşənin düzən yer" mənasındadır Kənd üç tərəfdən meşə ilə ohatə olunmuşdur

Xasabağ oyk, sada Samux r-nunda qəsbə Gonco şöhri yaxınlığındadır Qəsbəboni 1960-cı illərdə Nizami adına sovxozun üçüncü şöbəsi yanında vaxtilə Gürcüstandan Orta Asiyaya sürgün edilmiş və sonralar

Azərb -na gəlib burada məskunlaşmış türklər Xasabağ adlı ərəzidə salmışlar Yerli əhalinin məlumatına görə, *Xasa* buradakı bağıın sahibinin adı olmuşdur Oykonim "Xasanın bağı" mənasındadır.

Xasıdərə oyk, sada Ağsu r-nunun Nuran i o v -də kond. Ağsu çayının sahilindədir Keçmiş adı Qubalı olmuşdur Oykonim *Xası* (ş.a.) və *dərə* komponentlərindən düzəlib, "Xasıya məxsus dərə" mənasındadır Kənd yerləşdiyi dərənin adını daşıyır

Xaspolad oyk, sada Quba r-nunun Zərqova i o v -də kond Yan silsiləsinin (Böyük Qafqaz) ötkələrindədir. Kəndin keçmiş adı Xaspolad qışlağı olmuşdur Kəndin ərazisi XVIII əsrdə *Xaspolad* adı şəxsə məxsus qışlaq yeri olmuş, sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir və kəndin adındakı *qışlaq* sözü də ixtisara uğramışdır

Xaspoladoba oyk, mür Xaçmaz r-nunda kənd Samur-Dəvəçi ovalığındaadır Oykonim *Xaspolad* (ş a) və *oba* komponentlərindən düzəlib, "Xaspolada məxsus oba" mənasındadır

Xaşaxut or, mür Şamaxı r-nu ərazisində dağ Oronim *xaşa* (r-nun ərazisində ökilon komponentlərindən düzəlib, "xaşa topesi" mənasındadır Dağın yamacında bu bitki becərilirdi üçün belə adlandırılmışdır

Xaşi hidr, mür Quba r-nu ərazisində min bulaqlar Xaşi kəndindən c -də, Xaldan çayının hər iki sahilində yerləşir. Suyu isti və kükkürlüdür Yerli əhali tərəfindən müalicə məqsədilə istifadə edilir Tədqiqatçılara görə, hidronim *xaş* (tə "xoş") və *-it-ıwov* (su) sözlərindən düzəlib, "xoş su" mənasındadır Xaşi variantında da qeydə alınmışdır

Xaşi oyk, sada Quba r-nunun Qonaqkond qəsəbə i o v -də kond Cimi çayının sahilində, dağoteyi ərəzidədir Kənd yaxınlığındakı cnyiadlı bulağın adı ilə adlandırılmışdır

Xaşlı or, düz Ordubad r-nu ərazisində dağ Azərb -nin Ermonistanla sərhədində, Zongozur silsiləsindədir Hün 2686 m Oronim "zirvəli, başlı" mənasındadır Bozən Xamlıdağ variantında da qeydə alınmışdır

Xaşvaxt or, mür Xocavənd r-nunun c -ş -ində sıra dağlar Cəbrayıl r-nunun sər-

hodi yaxınlığında yerləşir Oronim *xaş/qaş* (axşam, tutqun) və *vaxt* (zaman) sözlərindən düzəlib, "qaranlıq" mənasındadır Vaxtilə ərəzidə mövcud olmuş Qaranlıq (Martuni) yer adının sinonimidir

Xatınboylı oyk, sada Tərtər r-nunun Cənayaq i o v -də kond Dağoteyi ərəzidedir Oykonim *xatınboylı* neslinin adını əks etdirir, etnotoponimdir

Xatınbulağ oyk, sada Füzuli r-nunun Qaraqollu i o v -də kond Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir Oykonim kənd ərazisindəki Xatın bulağının adından yaranmışdır

Xatıncaq or, sada Tovuz r-nunun Kürən i o v -də kond Orta dağlıq qurşağında Yaşayış məntəqəsi Əsrnk Cirdaxan camaatına məxsus keçmiş binə yernədə salınmışdır Yerli əhalinin məlumatına görə, kənd xalq təbabəti ilə məşğul olmuş *Xatıncaq* adlı qədim adı ilə adlandırılmışdır

Xatınlı oyk, sada Tovuz r-nunun cnyiadlı i o v -də kond. Gəncə-Qazax düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi Kür çayı sahilində olan Xatınlı kəndinin əhalisinin 1930-1936-cı illərdə Xuzni düzündə homin kəndə məxsus əkin yerlərində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Tədqiqatçıların bir qismi oykonimi etnotoponim hesab edir Bozi tədqiqatçılar isə oykonimi Atabəy Özbəyinin sonralar isə Cələləddin Xarəzmişahın zövcəsi Mehr Cahən Xatunun (XIII əsr) adı ilə bağlayırlar *Xatun* "xan arvadı, xan qədini" mənasındadır

Xatınlı hidr, sada Tovuz r-nunda su anbarı. Xatınçay su anbarı da adlanır Xatınlı kəndinin ərazisindədir Su anbarına su Xanım arı vasitəsilə daxil olur Eyniadlı kəndin adını daşıyır

Xatman oyk, mür Ağsu r-nunun Kalva i o v -də kond Niyaldaq silsiləsinin ətəyindədir XVIII əsrdə Azərb -nin c -undan köçüb gəlmiş azərb ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmış Dilmən, Hacıman və Xatman yaşayış məntəqələrindən bəndir Azərb dilinin dialektlərində *votman* quru otəyasinə deyilir Oykonim *xat/hat* (kiçik top) və *man* (yer) komponentlərindən düzəlib, "kiçik topolu yer" mənasındadır

Xersonovka b a x Nosimi

Xərvəsər or, mür Lənk r-nu ərazisində dağ silsiləsi Oronim İran dillərindəki *xərvə* (zirvə) və *sər* (baş) komponentlərindən düzəlib, "zirvəli dağ" mənasındadır

Xev or, sada Qusar r-nu və Dağistan ərazisində dağ silsiləsi Oronim ləzgi dilində "dağ, aşırım" mənasındadır Gürcü dağlıları da Xevsurlar adlanır

Xeyrə hidr, sada Daşkəsən və Xanlar r-nları ərazisində çay Qoşqar çayının sol qoludur Keçmişdə deyirmanların hərəketə gətirilməsi üçün istifadə edilirdi Türk dillərində *xeyrə* "tutqun, bulanaq", "arq, nazik" mənalarda işlənir Hidronimi fars dilindəki *xərə* (mərmər), *Xeyrə* şəxs adı və "xeyr verən, bərəkətli" mənası ilə də bağlayırlar

Xeyrimli oyk, sada Qazax r-nunun Əski-pərə i o v -də kond. Gəncə-Qazax düzənliyindədir Keçmiş adı Deli Xeyrimli olmuşdur Tədqiqatçılara görə, oykonim əvvəllər *dəli* və *xeyrili* adlı iki etnonimin birləşməsindən düzəlmış, sonralar bu etnonimlərdən bürncisi ixtisara uğramışdır

Xələc or sada 1 Sədərək r-nu ərazisində dağ, 2 Şamaxı r-nu ərazisində dağ. Dağ vaxtilə *xələc* tayfasına mənsub yaylaq yeri olduğu üçün belə adlandırılmışdır Xələc variantında da qeydə alınmışdır; 3 Şorur r-nu ərazisində dağ Hün. 813 m Oronim Səlcuq oğuzlarının *xələc* tayfasının adını əks etdirir Mənbələrə XVII əsrdə Muğanda, XIX əsrin sonlarında Cavad qəzasında xələclərin yaşaması və maldarlaqla məşğul olması haqqında məlumat verilir

Xələc oyk, sada 1 Xızı r-nunun Xızı i o v -də kond Böyük Qafqaz dağlarının yamacındadır; 2 Qubadlı r-nunun Çardaqlı i o v -də kond Bərgüşad çayının sahilində dağlıq ərəzidedir; 3 Salyan r-nunun cnyiadlı i o v -də kond Cənub-Şərqi Şurvan düzündədir Əvvəllər iki müstəqil kəndlərdən - Aşağı Xələc (1965-ci ildə Yenikənd) və Yuxarı Xələc (1965-ci ildən Xələc) ibarət olmuşdur Mənbələrə görə, kəndin əhalisi XVIII əsrin 20-ci illərində Şamaxıdan köçüb gəlmişdir Onlar əvvəllər köçpə hoyaət sürmüş, yazı Zəngozurda, Ütətopo yaylaqlarında, qışı Mı və Muğan düzlərində keçirmişlər; 4 Şurur r-nunun Yengicə i o v -də kond Arzıboylu

Xələfli

düzənlikdədir; 5 Ucar r-nunun Lək i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Oykonomilər Səlcuqoğlu tayfa birləşməsinə daxil olmuş *xələclər*nin adından yaranmışdır Yaxın Şərqi işğalları (XII-XVIII əsrlər) ıstıraq etmiş xələclərin bir hissəsi indi də İranda və Türkmənistan ərazisində yaşayırlar

Xələfli oyk. *düz* 1 Cəbrayıl r-nunun Sirk i ə v -də kənd Düzənlikdədir Yerli əhalının məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini vaxtilə *Xələf* adlı şəxs salmış və həzrədə onun qəbri Xələf piri adı ilə kəndin ş -indədir; 2 Cəbrayıl r-nunun Qumlaq i ə v -də qəsəbə Araz çayı sahilində, düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsini Xələfli kəndindən çıxmış ailələr salmışlar 1965-ci ildən qəsəbə adlanır

Xələfşə oyk. *sədə* Füzuli r-nunun Cuvhar i ə v -də kənd Düzənlikdədir Yerli əhalının məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini *Xələfşə* adlı şəxs saldıqına görə kənd onun adı ilə adlandırılmışdır Xələfşə variantında da qeydə alınmışdır

Xələftala oyk. *sədə* Qax r-nunun Qax İngiloy i ə v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin östəyindədir Yaşayış məntəqəsi Sax İngiloy kəndinin Çayqurğu adlı məhəlləsindən (və ya tabunundan) köçüb getmiş ailələrin Xələftala adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oykonomi "Xələfin talası" mənasındadır

Xələncəçay hidr. *mür* Abşeron r-nu ərazisində çay Ataçayın sağ qoludur Əsli Xələncəçaydır Çay Xələc kəndi yaxınlığından axdığı üçün belə adlandırılmışdır Hidronim "Xələc kəndi yaxınlığından axan çay" mənasındadır

Xələfəhonu oyk. *sədə* Lənk r-nunun Siyov i ə v -də kənd Peştəzor silsiləsinin östəyindədir. Yaşayış məntəqəsi ərazisindəki cəmiyyətlə bulağın adını daşıyır Hidronim *xələfə* (*xələfi* etn -nin qısaldılmış forması) və talış dilindəki *honu* (bulaq) komponentlərindən düzülüb, "xələfəhonu məxsus bulaq" mənasındadır

Xələfküçə oyk. *mür* Lənk r-nunun Biləbond i ə v -də kənd Peştəzor silsiləsinin ərazisindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin əvvəllərində Lənk kəndindən köçüb gəlmiş ailələrlə birləşməsi nəticəsindədir Oykonomi *xələfə* (*xələfi* etn -nin qısaldılmış forması) və talış

Xələllabad

dilindəki *küçə* (məhəllə) sözlərindən düzülüb, "xələfi məhəlləsi" deməkdir

Xələfələr oyk. *sədə* 1 Dəvəçi r-nunun Düz Biliçi i ə v -də kənd Yan silsiləsinin (Böyük Qafqaz) östəyində, düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin sonlarında Quba xanı Fətəli xanın (1758-1789) Ərdəbil səfəri (1784) zamanı Azərb -nin c -ündən gətirdiyi şəhərvənlərə mənsub *xələflər* nəslinin bir hissəsinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 2 Masallı r-nunun Yeyənkənd i ə v -də kənd Lənkəran ovalığındadır Keçmiş adı Milli Xələflər olmuşdur Sonralar oykonomin birinci komponenti düşmüşdür Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin sonlarında Muğanın şm -ində yaşayış şəhərvənlərə mənsub *xələflər* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır

Xələfli hidr. *sədə* Xocalı və Şuşa r-nları ərazisində çay Qarqar çayının sol qoludur Mənbəyini Sarı Baba dağının şm -ş yama-cından (2100 m yüksəklikdən) alır Çay öz adını ərazisindən axdığı Fətəli kəndinin adından almışdır

Xələfli oyk. *sədə* 1 İmişli r-nunun cənub -adlı i ə v -də kənd. Muğan düzündədir; 2 Sabirabad r-nunun Şəhriyar i ə v -də kənd Muğan düzündədir Yaşayış məntəqələri XIX əsrin ortalarında Muğanın şm hissəsində maldarlıqla məşğul olmuş *xələfli* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır 250 ildən ibarət olan *xələflər* oturmaş-dıqdan sonra bir neçə kənd yaratmışdılar; 3 Şuşa r-nunun cənub -adlı i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsindədir Kəndin adı keçmişdə Qarabağda yaşayış *xələfli* tayfasının adı ilə bağlıdır Keçmiş adı Milli Xələfli olmuşdur Mənsəp şəhərvənlərdən olan xələfləri Qarabağ xanı Məhdiqulu xana məxsus olmuş, xan İrana qaçdıqdan sonra oturmaşmışdılar

Xələlləkənd oyk. *mür* Lənk r-nunun Mistan i ə v -də kənd Peştəzor silsiləsinin yama-cındadır Oykonomi *xələfli* (etn) və *kənd* komponentlərindən düzülüb, "xələflərə məxsus kənd" deməkdir

Xələlləbad oyk. *mür* Colilabad r-nunun *Xəlilli* i ə v -də kənd Oykonomi *xəlil* (*xəlilli* etn -nin qısaldılmış forması) və *abad* (kənd) komponentlərindən düzülüb, "xəlillilərin məskunlaşdığı kənd" mənasındadır

Xəlilli

Xəlilli oyk. *sədə* 1 Ağsu r-nunun Ərəb -məhdibəy i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir; 2 Bəbek r-nunun Şuxməmməd i ə v -də kənd. Arzəboyu düzənlikdədir; 3 Colilabad r-nunun cənub -adlı i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin östəyindədir; 4 Dəvəçi r-nunun Cöl Çuçu i ə v -də kənd Dağətəyi düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsi Quba xanı Fətəli xanın (1759-1789) 1781-ci ildə Qarabağdan köçürdüğü *xəlilli* tayfasına mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 5 Xocalı r-nunda kənd. Dağətəyi ərazidir; 6 İsmayilli r-nunun Qubaxəlilli i ə v -də kənd Girdiman çayının sahilində, dağətəyi düzənlikdədir Tam adı Xəlilli Qasimbəydir Kənd *xəlilli* tayfasından Qasimbəy məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Mənsəp türkdilli qayaların tərkibinə daxil olan *xəlillilər* XIII əsrdə Qərbi Türki-standan köçürülmüş, bir qismi Şirvan zona-sında yaşamışdır

Xəliloba b a x. Xallava **Xələşə oyk.** *sədə* Kürdəmir r-nunun Qocalı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir Oykonomin ərəb dilindəki *xəlilə* (xanın bəylərə bağışladığı mülk) sözündən olması ehtimal edilir

Xəndək b a x. Xəndək

Xərə Zira or. *mür* Xəzər dənizində ada Bakı arxipelağında ən böyük adalardan biridir Ələt burununda ş -dədir Oronim *Xərə* (fars *xara* "mərmər" deməkdir) və *zira* (ərəb dilindəki *cəzirə* "ada" sözünün qısaldılmış forması) komponentlərindən düzülüb, "mərmər ada" deməkdir XVIII əsrin əvvəllərində Xəzərin q sahillərinə, Bakı üzərinə yürüş edənlərin Pyotrun hərbi gəmiləri Bakı arxipela-ğına daxil olduqda topoqraflar bu adanı Fin körfəzindəki (Baltik dənizi) Bulla adasına oxşadı, Bulla adı ilə qeydə almışdılar Sonralar bu ad xəritələrdə də belə rəsmiləşdirilmiş, XX əsrin sonlarına qədər ada bu adı daşımışdır

Xorxan oyk. *düz* Xocavənd r-nunun Herher i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin östəyindədir Oykonomi erkən orta əsrlərdə Qafqaz Albaniyasının Arsax əyalətində (indiki Ağdərə r-nu ərazisində) mövcud olmuş Xarx qəzasının adındandır Bu qəlanın adı ilk dəfə

Xəzər

XIII əsrə aid mənbədə qədimləşdir Xorxan yaşayış məntəqəsi kimi əvvəlcə Ağdərə r-nu ərazisində olmuş, orta əsrlərdə dağıdılmış, əhalisi Xocavənd və Şuşa r-nları ərazisində Xorxan adlı iki kənd salmışdır Oykonomi türkdillərəndəki *xarx* (boş, kimsəsiz) və İran dilindəki *-an* (yer) komponentlərinin birləşməsinə düzülüb, "kimsəsiz, boş yer" mənasındadır Görünür, qala XIII əsrdə artıq boşalmış və kimsəsiz olduğu üçün bu adla qeydə alınmışdır

Xəsədərli oyk. *sədə* Goranboy r-nunun Əzzəbəyov i ə v -də kənd Qarasu çayının dərəsində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir Tədqiqatçılara görə, oykonomin əsli Xəsədərli olmuşdur Onların fikrincə, *xasa* (Azərbaycan dilindəki "yaşılıq, göylük" mənasında işlənir) və *dərə* komponentlərindən düzülüb bu oykonomi "yaşıl dərə" mənasındadır Lakin eyni zamanda, dialektlərimizdə "cirkli, bulanıq" mənasında *hasə* sözü də işlənir ki, bu da Xəsədərli (Həsədərli) toponiminin Qarasu çayı dərəsi coğrafi adı ilə eyni mənani daşdığına söyləməyə əsas verir

Xəsilli oyk. *sədə* Bərdə r-nunun cənub -adlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Əsli Xəsillər Yaşayış məntəqəsini *xəsilli* nəslinə mənsub ailələr saldığı üçün belə adlandırılmışdır

Xətai oyk. *sədə* 1 Xocavənd r-nunun cənub -adlı i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin östəyindədir Keçmiş adları Arakül, Hərəkül olmuş, hətta ermənilər tərəfindən Arakel də adlandırılmışdır 1988-ci ildə Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlı ailələr kəndə məskunlaşdıqdan sonra əhalinin xahişi ilə yaşayış məntəqəsi Azərb şairi və Səfəvilər dövlətinin görkəmli xadimi *Şah İsmayil Xətəinin* şərəfinə Xətai adlandırılmışdır; 2 Şərur r-nunun Siyaqı i ə v -də kənd Şərur düzündədir Yaşayış məntəqəsi 1930-cu illərdə Naxçıvan MSSR-in 10 illiyi adına sovxozun malikanəsi yanında salınmış və Sovxoz adlandırılmışdı 1991-ci ildə səir və dövlət xadimi *Şah İsmayil Xətəinin* adı ilə Xətai adlandırıldı Memorial toponimidir

Xəzər oyk. *sədə* 1 Lənkəran r-nunda Şəhər Xəzər dənizi sahilindədir 1922-ci ildə burada neft daşımacaq üçün port salınmış 10

V I Leninin şərifinə Port İliç adlandırılmışdı 1992-ci ildə Xəzər dənizi sahilində yerləşdiyi üçün şəhərin adı Xəzər adı ilə dəyişdirildi, 2 Neftçala r-nunun cinyadlı i ö v -də qəsəbə Bala Kür çayı sahilində, Salyan düzündür Keçən esrdə M Qasımov adına sovxozaın malikanəsi yanında yaradılmış, Xəzər dənizi yaxınlığında salındığı üçün Xəzər adlandırılmışdır

Xəzər or. sada Füzuli r-nu ərazisində dağ Oronim özündə *xəzər* etnonimini əks etdirir Görünür, Azərb.-da məskunlaşmış xəzər ailələrin əvvəlcə maldarlıqla məşğul olmuşlar və həmin dağlarda onların yaylaqları yerləşmişdir Etnotoponimdir

Xəzər dənizi hidr. mür Azərb., Rusiya, Qazaxıstan, Türkmənistan və İran ərazilərində dəniz Dünyada ən böyük qapalı su hövzəsi və göldür Avropa ilə Asiyanın sərhədidir Tarixi mənbələrdə Xəzərin yəzədək adına (Əfküde, Cürcan, Teberstan, Alban, Abeskun, Qunduz, Quz, Xvalis, Bakı, Quzğun, Saray, Bab el-Əvvab və s.) rast gəlinir Hələ erəmlərin I esnədə yaşayışı Roma müəllifi Plini göstərir ki, sahilboyanıda yaşayanlar arasında dənizin çoxlu adı vardır Bu adların yaranması müəyyən tarixi-siyasi şəraitlə bağlı olmuşdur Dəniz çox vaxt onun sahilində yaşayan xalqların [Kaspi, xəzər, alban, quz (oğuz), türkmən, bohr el-ətrak (ər "türklərin dənizi" deməkdir)], yaxud yaxınlığında kəş, tarixi vilayət və yaşayış məntəqələrinin (Şirvan, Dərbənd, Abeskun, Teberstan, Xorasan, Muğan, Bakı, Saray, Deyləm, Gilan və s.) adı ilə adlanmışdır Lakin bu adlardan yalnız Kaspi və Xəzər adı daha çox işlənmişdir Kaspi dənizinin qədim və ən çox yayılmış adlarından biridir Toponim özündə Qafqaz Albaniyasında yaşayış *kaspi* tayfasının adını əks etdirir Onların adı ilk dəfə e v Əsrdə yaşamış Herodotun "Tarix" əsərində çəkilmişdir Xəzər isə orta əsrlərdən başlayaraq Şərqi mənolərində dənizin ən çox işlədilan adlarından biridir Dəniz öz adını erkən orta əsrlərdən Şimali Qafqazın s -ində və Volqa çayının aşağı axarında yaşamış və qüdrətli Xəzər xaqanlığı yaratmış türkdillil *xəzər* tayfasının adından almışdır Xəzərlər başqa türkdillil tayfalarla (suvar,

bulqar, hun və b.) birlikdə Xəzər xalqını etnogenezində mühüm rol oynayımlar Onların Cənubi Qafqaz ərazisində görünmələri barədə tarixi mənbələrdə müxtəlif məlumatlara təsadüf edilir "Kartlı Sxovrebo" ("Gürcüstanın həyatı") adlı qədim gürcü mənbəsində e v IV əsrdə Kartlidə əhalinin altı dilde, o cümlədən xəzər dilində danışdığı qeyd olunub Xəzərlərin Azərb.-na axımı I-III əsrlərdə daha da gücləndi Sasani hökmdarı II Şapur (309-379) və Xosrov Ənuşirovan (531-579) dövründə on minlərlə xəzər ailəsi Azərb.-da yerləşdirildi 679-cu ildə xəzərlər Arranı tutaraq yüz elli ildən çox burada hökmranlıq etmişlər Azərb.-ni işğal etməyə çalışan erəblərlə xəzərlər arasında toqr yüz il davam edən müharibə Xilafətin xəyrinə nəticələndi 965-ci ildə Kiyev knyazı Svyatoslav Xəzər xaqanlığına son qoyduqdan sonra xəzərlər siyasi fəaliyyət meydana çıxırdı və tədricən müxtəlif türk xalqları, o cümlədən azərb.-larla qaynaşmışlar Xəzərlər -da xəzər etnonimi ilə bağlı bir çox toponim mövcuddur.

Xəzərdərə or. mür Babək r-nu ərazisində dağ Oronim özündə türkdillil qədim *xəzər* tayfasının adını əks etdirir, "xəzərlərin dərəsi" mənasındadır

Xəzərlər oyk. düz Xaçmaz r-nunun Uzunoba i ö v -də qəsəbə Xəzər dənizi sahilində, Samur-Dəvoçi ovalığında Xəzər yaşayış məntəqəsi Böyük Vətən müharibəsindən sonrakı illərdə yaranmışdır Xəzər dənizi sahilində salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Xəzəryurd or. mür. Ordubad r-nu ərazisində dağ. Tivi kəndindən şm -ş -dədir Hün 3168 m Çox güman ki, dağın ərazisində erkən orta əsrlərdən Azərb.-da məskunlaşmış *xəzərlərin* yurd yeri olduğu üçün belə adlanmışdır Oronim "xəzərlərin yurdu" mənasındadır

Xəznədəre hidr. mür Culfa r-nu ərazisində çay Əlinçay çayının sağ qoludur. Hidronim *xəznə* (örüş, otlaq) və *dərə* (çay dərəsi) komponentlərdən düzülüb, "otla zəngin çay dərəsi" mənasındadır Çay bu dərədən axdığı üçün belə adlandırılmışdır

Xəzərvərsu hidr. mür Laçın r-nu ərazisində çay Zabux çayının sağ qoludur Əsl

adı Xəzərvərsudur Hidronim *xəznə/xəznə* (Azərb dilinin dialektlərində "otla zəngin örüş", "otlaq"), *var* (kürd dilində "bine", "yurd", "kəç", "düşərgə", "qışlaq") və *su* (burada "çay") sözlərindən düzülüb Çay başlanğıcı otla zəngin olan yurd yernin yaxınlığında alındığı üçün belə adlandırılmışdır

Xəzərxəzər hidr. mür Xaçmaz r-nu ərazisində çay Əsl Həzərxəzər Çay Xəzər r-nundakı Həzər ərazisindən axdığı üçün belə adlanmışdır

Xəzrəkəndçay hidr. mür Ağsəronda çay Əsl Həzrəkəndçaydır Hidronim *Həzrəkənd* (oyk) və *çay* komponentlərdən düzülüb, "Həzrə kəndindən axan çay" mənasındadır

Xiçəso oyk. mür Astara r-nunun Kijoba qəsəbə i ö v -də kənd Təngorud çayının sahilində, Lenkeran ovalığında Yerli əhalinin dilində Xiçəso kimi teloffuz edilir Oykonomi talış dilindəki *xıç* (armud), -ə (bitişdirici sait) və *so* (həyət) komponentlərinin birləşməsindən ibarət "armudluq", "armud bağı" və ya *xıç* (budaq) və *sə* (baş) komponentlərindən ibarət "budaq başı" mənasını bildiren söz kimi izah edirlər

Xıdırli or. sada 1 Ağdam r-nunda dağ; 2 Salyan r-nu ərazisində palçıq vulkanı Kür sahilinə yaxındır Yüksəkliklər ərazisində yerləşdikləri Xıdırli kəndinin adı ilə adlandırılmışdır

Xıdırli oyk. sada 1 Ağdam r-nunun cinyadlı i ö v -də kənd Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarında Cavad qəzasında yaşayış *xıdırli* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 2 Qubadlı r-nunun Teymurüskonli i ö v -də kənd Bərgüşad çayının sahilində, dağlıq ərazidədir Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndi Xıdır, Mohorrom və Həson adlı şəxslər salmışlar Hazırda kənddə xıdırli, mohorromli və həsonli nəsilin yaşayır Oykonom *xıdırli* nəslinin adını daşıyır; 3 Salyan r-nunun cinyadlı i ö v -də kənd Düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarında Cavad qəzasında Mişovdağın ətəyində qışlayan 46 ailədən ibarət maldar *xıdırli* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Etnotoponimdir

Xıdırzində or. sada Dəvoçi r-nu ərazisində palçıq vulkanı Vulkan Bəşbarmaq qəzasındakı *Xıdırzində* (Pir qayın *pirinin* adı ilə adlandırılmışdır Pir qayının başında indi də mövcud olan və Dirlük suyu adlanan bulaqdan su içdiyinə görə guya dırı qəlmış Xi-dir (Xızır) peyğəmbər haqqında rəvayətlə bağlıdır Bu bulaq haqqında hələ IX-X əsrlərdə erəb coğrafiyaşünas-səyyahları öz əsərlərində məlumat vermişlər Dağ Bəşbarmaq dağı da adlanır

Xılı oyk. sada Masallı r-nunun cinyadlı i ö v -də kənd Lenkeran ovalığında Tədqiqatçıların bir qismi oykonomi talış dilindəki *xil* (çayda çökək yer, dərə, su yığılan çala) sözü ilə bağlayır və bunu yaşayış məntəqəsinin çökəklikdə yerləşməsi ilə əlaqələndirir Bəzi tədqiqatçıların fikrinə görə, kəndin adı erəb mənşəli *xil* tayfasının adından yaranıb

Xılıxına oyk. mür Ağstafa r-nunun Düzqışlaq i ö v -də kənd Gəncə-Qazax düzənliyindədir 1808-ci ilə aid arxiv sənədlərində kəndin adı Xılıxına variantında qeydə alınmışdır Oykonom *xil* (tat "dərə" deməkdir) və *xına* ("xunan" sözünün tarixən dəyişmiş forması) komponentlərdən düzülüb, "xunan dərəsi" mənasındadır Tarixi mənbələrin məlumatına görə, xunanlar hələ çox qədimdən Azərb -nın q bölgəsində, Kür çayı boyunca yaşayımlar Tədqiqatçıları Tovuz r-nu ərazisindəki Torpaqalada və onun ətəfində qədim Xunan şəhərinin və Xunan qəlasının yerləşdiyini iddia edirlər Bu gün Tovuz ərazisində mövcud olan Xunanyard, Xunanarx, Xunanoyl, Xunan təpəsi, Xunan dərəsi, Xunan düzü, Ulu Xunan düzü kimi coğrafi obyektler xunanların bu ərazidə yaşadığına xobor verir Mənbələrdə görə, moqol istilaları zamanı Xunan şəhəri viran edilmiş, əhalisi Tovuzun başqa yərlərinə səpələnmişdi Xunan qaçqınlarının bir hissəsi Xına dərəsi adlanan ərazidə məskunlaşmışdı Xılıxına toponimi Xına dərəsi oroniminin sinonimidir Güman etmək olar ki, yaşayış məntəqəsinin Xına dərəsindən köçüb gəlməsi ailələr saldığı üçün belə adlandırılmışdır

Xılıl oyk. sada Neftçala r-nunda kənd Kür çayı sahilində, Salyan düzündədir,

2 Salyan r-nunun cinyiadi qəsəbə i o v -də qəsəbə Salyan düzündüdü Bezi tədqiqatçılara görə, yaşayış məntəqələrinin adı: ərəb işğalları dövründə İraqın Xilo əyalətindən Azərb -na köçürülmüş və sonralar *xılı* adlandırılmış tayfının adıdır əks etdirir

Xınalı oyk. *sada* Ağdaş r-nunun Kotavan i o v -də könd. Kür çayının sahilində, Şirvan düzündüdü Əsli Xınalıqıdır XIX əsrin ortalarında Quba r-nunun Xınalıq köndündən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Həmin ailələr həpət tayfaları içində kiçik köç şəklində buraya gəlmişlər

Xınalıq oyk. *düz* Quba r-nunun cinyiadi i o v -də könd. Baş Qafqaz silsiləsi ilə Yan silsiləsi arasında dır. Azərb -nın ən yüksək dağ köndüdü Qafqazdillil Xınalıqların yaşadığı yeganə köndür. Yaşayış məntəqəsinin erkən orta əsrlərdə salındığı ehtimal edilir. Xınalıq, əsasən, dağ köndləri üçün socyeyvə üsüblə planlaşdırılmışdır; bir evin damı o birisi üçün həyət kimi istifadə olunur. Xınalıqlılar digər yaşayış məntəqələri ilə əsasən yay aylarında əlaqə saxlayırlar. İlik döfə haqqında XIII əsrə əlaqə mənəblərdə məlumat verilir. Tədqiqatçıların fikrincə, oyxonim *xeni* sözündən və Azərb dilində mənsubiyyət anlayışı bildiren *-lıq* şəklindən düzəlib, "Xenidən olanlar, xeniilər" mənasındadır. Xınalıqlılar özlerini *kattid*, köndlərini isə *Kətiş* adlandırlar. Yerli əhəlinin məlumatına görə, əhəli indiki yaşayış yerinə çox qədim zamanlarda zəlzələdən dağılmış Xeno şəhərindən köçüb gəlmişdir. Qafqaz Albaniyasının şm -q -ində erkən orta əsrlərdə Xeni əyaləti mövcud olmuşdur. Güman edilir ki, Xına komponenti Xeni toponiminin dəyişikliyi uğramış formasıdır. Xeno/Xeni toponiminin antik və erkən orta əsr müəlliflərinin III və IV əsrlərdə Dağıstan düzlərində və Azərb -nin şm bölgəsində, Xəzər sahilində boyunda yaşayan hunlarla bağlı olmasının ehtimal etmək olar

Xınalıq or. *sada* Quba r-nunda dağ. Baş Qafqaz silsiləsindən şm istiqamətində ayrılan qolun zirvəsində Qudyal çayı və onun şg qolu olan Ağçayın mənbəyi buradadır. Hün 3730 m. Dağ adını orazidok cinyiadi yaşayış məntəqəsindən almışdır

Xınalıq hidr. *sada*. Quba r-nunda min bulaq. Xınalıq köndündən 1.5 km c -q -də yerləşir. Suyu soyuq və kükürdüdüdü. Bulaq adını yaxınlığında yerləşdiyi köndin adından almışdır

Xındırstan oyk. *mür* Ağdam r-nunun cinyiadi i o v -də könd. Qarqar çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Bezi mənəblərə görə, toponim erməni dilindəki *xındzor* (alma) və fars dilindəki *stan* (yer, ölkə, məkan) sözlərindən ibarət olub, "almalıq" mənasındadır. Oyxonimin ərəb dilindəki *Xızzır* (donuz) və *stan* (məkan) komponentlərindən ibarət olması haqqında məlumat verilir. Oyxonimi Xındzortuman toponiminin variantı kimi qəbul etmək olar. XIX əsrin əvvəllərində Qarabəg xanı Məhdiqulu xan (1806-1822) bu köndü şair Qasım bəy Zakirə bağışlamışdır. Bu zaman könddə comi 8 erməni ailəsi yaşayırdı. Sonralar gəlmə erməni ailələrinə burada məskunlaşmışdır

Xındzortuman hidr. *sada* Xocalı r-nu ərazisində min bulaq. Bulaq vaxtilə bu ərazinin daxil olduğu cinyiadi mahalın adını daşıyır. Toponim *xınnaxun* (hun), *dzor* (erm donuz) və *tumanlıman* (moq horfi mənası "on min", Elxanilər dövründə inzibati ərazi vahidi, mahal, dairə) komponentlərindən düzəlib, "hun dərəsi mahalı" mənasındadır

Xınıslı oyk. *sada* Kürdəmir r-nunun Kərrar i o v -də könd. Yaşayış məntəqəsi XVI əsrdə qızılbaşların tərkibində adıçəkəlin *xınıslı* (*xınıslu*) tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Mənəblərdə Xınıslı XIX əsrin ortalarında Girdimanchay ətrafında yaşayış 19 üstüden ibarət köç kimi qeyd olunur. Şamaxı r-nunda Böyük Xınıslı və Dərdə Xınıslı köndləri qeydə alınmışdır. Ərazidə cinyiadi çay da var

Xınnakiron oyk. *mür* Tovuz r-nunun Kiron i o v -də könd. Zəyom çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Keçən əsrin əvvəllərində r-nun ərazisində Xınna Kiron və Quşçu Kiron adlı iki könd qeydə alınmışdır. Tədqiqatçıların bir qismi *kiron* sözünü türk dillərindəki *kir/gir* (yamac, yoxuş) və İrən dillərindəki *comlik* bildirən *-ən* şəkl -sinin birləşməsi, digər qismi isə orazidok məqsətliliklə olaqəddər (tir, pordi) sözü ilə olaqələndirirlər. Oyxonim

"xınnalıların məxsus Kiron köndü" mənasındadır. Mənəblərin məlumatına görə, Ağstafa çayının hövzəsində qədim monastırın adı da Kiron olmuşdur. Xınnagiron variantında da qeydə alınmışdır

Xınnalı oyk. *sada* Goranboy r-nunun cinyiadi i o v -də könd. Gonca-Qaxaz düzənliyindədir. Yaşayış məntəqəsinə vaxtilə indiki Tovuz r-nundakı Zəyom çayı boyunca yerləşən *Xınnə dərəsi* adlı ərazidəki köndlərdən köçüb gəlmiş ailələr saldıqına görə belə adlandırılmışdır

Xırdalan oyk. *mür* 1 Ağsəron r-nunda ştq Ağsəron yarımadəsindədir. 1936 -ci ildə təşkil olunmuşdur. Oyxonim *xırda* (*xırtı/qurd* türk dillərində "yaşayış məntəqəsi, yurd, məskən") və *alan* (ətn) komponentlərindən düzəlib, "alanların məskəni" mənasındadır. 2007 -ci ildən qəsəbəyə şəhər statusu verilmişdir

Xırdəy oymaq oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Çarxı i o v -də könd. Samur-Dəvəçi ovalığındadır. Oyxonim *xırda* (kiçik) və *oymaq* (könd, el, oba) komponentlərindən düzəlib, "kiçik könd" mənasındadır

Xırdəpəy oyk. *sada* Kürdəmir r-nunun cinyiadi i o v -də könd. Şirvan düzündüdü. XIX əsrin ortalarında Muğan düzündün şm -ində yaşayış şəhəsvənlərin tərkibində xol-fəli, muğanlı tayfaları ilə yanaşı *xırdəpəy* adlanan tayfının da adı çəkilir. Köndün həmin tayfaya məxsus ailələr tərəfindən salındığı ehtimal edilir. Etnonim *xırda* (kiçik) və *pəv* (hissə) komponentlərinin birləşməsi kimi "kiçik hissə" mənasındadır

Xırxətəli oyk. *mür* Qəbələ r-nunun Həmzəli i o v -də könd. Qul çayı sahilində, Alazan-Ərnəy çay çökəkliyindədir. Oyxonim Yerli əhəlinin dilindəki *xırxə/xırxıra* (çayın iki dağ arasında axıb düzənliyə çıxdığı yer) və *təla* komponentlərindən düzəlib, Qul çayının coğrafi mövqeyini bildirir

Xırmancıq oyk. *sada* Xocavənd r-nunun Bulutan i o v -də könd. Dağətəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi Rusiya-İrən müharibəsindən (1826-28) sonra Cənubi Azərb -nin Qaradağ mahalından gəlmiş ermənilərin Xırmancıq adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Tədqiqatçılara görə, oyxonim

"kiçik xırmən" mənasındadır. Etmotoponim olması da mümkündür.

Xırmənciç or. *sada* Şərir r-nu ərazisində dağ. Yuxarı Yayı köndündən şm -də yerləşir. Hün 1703 m. Xəmançıq variantında da qeydə alınmışdır. Tədqiqatçılara görə, oronimin əsli Kərmənciç tayfının *karman* və ya *kərmən* (qəd türk dillərində "qala") sözündən və *-ciç* şəkl -sindən ibarət olub, "kiçik qala, qalacıq" mənasındadır. Oronim etmotoponim olması da mümkündür

Xırməndəli oyk. *sada* 1 Biləsuvar r-nunun cinyiadi i o v -də könd. Muğan düzündüdü; 2 Masallı r-nunun cinyiadi i o v -də könd. Lənkəran ovalığındadır. Yaşayış məntəqələrinin adı türkdillil *xırməndəli* tayfasının adı bağlıdır. Mənəblərdə *harmandəli/xarmandəli/xərbəndəli/xudabəndəli* kimi qeydə alınan xırməndəliyə adlı bəyət tayfasının tərkibində çəkilib və Səfəvilər dövlətinin siyasi həyatında mühüm rol oynadıqları göstərilir. Bu tayfanın adına İrən və İraq toponimiyəsində də rast gəlmək mümkündür. Qubalı Fətəli xan dövründə (1758-89) xırməndəliyə bir hissəsi Cənubi Azərb -nin Ərdəbil əyalətindən köçüb Quba xanlığının Müşkür və Şəbran məhəllərinə gəlmişlər. Füzuli r-nundakı Mənditli oyxonimi də Xırməndəliyə təhrih olunmuş formasıdır

Xırməndəli or. *sada* Füzuli r-nunda, Qarabəg silsiləsinin c -ş qurtaracağında zirvədir. Hün 1813 m. Oronim cinyiadi tayfının adını daşıyır, etmotoponimdir

Xırməncəyər mənbə oyk. *mür* Zaqatala r-nunun Yuxarı Tala i o v -də könd. Alazan-Ərnəy çay çökəkliyindədir. Yaşayış məntəqəsi Qaynarbino və Yuxarı Tala köndlərinə məxsus xırmən yernəndə salınmışdır. Oyxonim *xırmən* (taxıl döyülən yer, zəmi), *Qaynarbino* (əslində Qaynaqəno köndü iki bulaq olduğundan belə adlanır) komponentlərindən düzəlib. Bino sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

Xırmənlər oyk. *sada* Laçın r-nunun Qarabəli i o v -də könd. Qarabəg yaylasında qeydə Keçmişdə köhno *xırmənlər* (taxıl döymək təmizləmək və qurutmaq üçün hazırlanmış düzən yer, meydənçə *xırmən* adlanır) yanında Xırmənlər adlanan bino XX əsrin 30 -cu illər

Xırt

rında daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmiş, kənd həmin adı saxlamışdır Xırstan or *düz Qazax r-nu* ərazisində dağ Oronim *xır* (çinqıl, çay daşı) sözündən və *-stan* şəx *-sindən* düzəlib, "çinqıllıq", "səthi çay daşı ilə örtülmüş dağ" mənasındadır

Xırt oyk. *sada* Quba r-nunun Güləzi i ə v -də kənd Yan silsiləsinin otayındadır Tədqiqatçılara görə, oykonimin əslisi Sirtirdir Qədim türk dillərində *sirt* "sıra dağlar", "yal", "mayla", "qaya", "yüksek sıldırım sahil" və s. mənaları bildirir Bu coğrafi termin Orta Asiya, Qazaxistan, Sibir, Volqaboyu, Ural, Qafqaz, Kiçik Asiya, Balkan toponimiyasında da işlənir. *Xırt* tat dilinin Qonaqkənd ləhcəsində "sıldırım qaya, dağ" mənasını bildirir Lakin Quba r-nunun toponimiyasında "sirt" termini (Sirt Çiçi) olduğu kimi də işlənməkdədir *Xırt* isə qəd türk dillərində "köhnə" mənasını, müasir türk dillərində isə *xırt/xırtıq* variantında "yaşayış məntəqəsi" mənasını bildirir

Xışqalası or sada Xocavənd r-nu ərazisində dağ Əsl adının Kış qalası söylenilir Dağ adını zırvəsində xarabalıqları mövcud olan Kış adlı erkən orta osr alban monastırından almışdır

Xızı oyk. *sada* 1 *Azərb* -da inzibati r-n, 2 *Xızı* r-nunda ştq Eyniadlı r-nun mərkəzi Xızı platosundadır Kendin əhəlisinin erkən orta əsrlərdə Sasanilərin şm sərhədlərini qorumaq üçün İrəvan Xuzistan əyalətindən buraya köçürüldüyü güman edilir Ehtimal ki, toponim həmin əyalətin adı ilə bağlıdır Ərəb işğallarına qədər Xızan kiçik Xızansahilığın mərkəzi olmuşdur İlk dəfə VII əsrə aid mənbələrdə Əhli-Xızan kimi qeydə alınmış IX əsr ərəb mənbələrində Xızan qəzasının və xızat tayfasının adı çəkilir Xarabalıqları hazırda Dizəvar ("qala yeri") adı ilə məlumdur Bəzi tədqiqatçılar Xızı toponimini türk dillərindəki *xız/qız* (od, istilik) sözü ilə bağlayırlar

Xılmilli oyk. *mür* Şamaxı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qozlucağın sahilində, dağotayı ərazisindədir Keçmişdə Qozlucağ adlanırdı Oykonim *xil* (*xil* Azərbaycan dilinin dialektlərində "dosto, sürü, qrup" mənaslarında işlənir) və *milli* (ctn) komponentlərin-

dən düzəlib, "milli tayfası" mənasındadır Görünür, millilər bu kəndin ilk sakinləri olmuşlar Ərazidə onların adlarını əks etdirən min bulaq da var Xilmilli variantında da qeydə alınmışdır

Xılmilli hidr. *sada* Şamaxı r-nunda min bulaq Xilmilli kəndi yaxınlığında, Qozlucağın sağ sahilindədir Soyuq, acı-turş-şor sulu bulaqdır Hidronim eyniadlı oykoniməndə yaranmışdır

Ximran oyk. *düz* İsmayılı r-nunun Əhən i ə v -də kənd Niyaldaq silsiləsinin yamacındadır Yerli əhali kəndi Ximrun adlandırdı Zəngi çayının sahilində yerləşdiyi üçün keçmişdə həm də Xumran Zəngi adlanmışdır Yaşayış məntəqəsini Əhən kəndindən çıxmış ailələr Kələküz döşəsinin sol tərəfində daşlıq ərazidə salmışlar *Ximrun* tat dilində "çökəklik, uçqun" deməkdir

Xincab oyk. *sada* Babək r-nunun Əznəbur i ə v -də kənd Dərələyəz silsiləsinin otayındadır Oykonim eyniadlı hidroniməndə yaranmışdır Hidronim fars dilindəki *xinq* və ya *xinq* (boz, tulqun, bulanaq) və *ab* (su) sözlərindən düzəlib, "bulanaq su, tulqun çay" mənasındadır. Kənd keçmişdə mövcud olmuş suyu bulanaq arx sahilində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır

Xirsakulya or. *mür* Dovçəi r-nu ərazisində dağ Oronimin əslisi Xirsəkuevliyadlı Tədqiqatçılar bu oronimi tat dilindəki *xırs* (ayıl), *ku* (dağ) və *övlıya* (pir) komponentlərinin birləşməsindən ibarət "ayıl dağı övlıyası" və ya "pir olan ayıl dağı" mənalı söz kimi izah edirlər Dağın ərazisində keçmişdə sırayış yeri olan pir (övlıya) var Oronimi "səbir dağı pin" kimi də izah etmək olar

Xışqədərə oyk. *sada* Dovçəi r-nunun Zarat i ə v -də kənd Samur-Dovçəi ovalığında Oykonomi tat dilindəki *xışq/xışg* (quru), *-ə* (bitirdirici sait) və *dərə* (çay dərəsi) komponentlərindən düzəlib, "quru dərə" mənasındadır Yaşayış məntəqəsinə quru çay dörsində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır Hışqədərə variantında qeydə alınmışdır

Xndzıstan b a x Almay

Xnuşınək b a x Xanoba

Xocadöy oyk. *sada* Lerik r-nunun Qosmalıyan i ə v -də qəsəbə Dağotayı ərazisində

Xocadöy

Xocahan

Keçmiş adı Qoşatürbə olmuşdur 1886-cı ilin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi 21 təsəvvütdən ibarət icma imiş Tədqiqatçılara görə, oykonim *Xıçadöy* adının təhni formasıdır Talış dilindəki *xıça* (qoşa) və *day* (ağac, baş ağacı, türbə) komponentlərindən ibarət olan bu coğrafi ad Qoşa türbə toponiminin kalkasıdır

Xocahan oyk. *düz* Qubadlı r-nunun eyniadlı i.ə.v.-də kənd Həken çayının sahilindədir Oykonim *xoca* (orta əsrlərdə ticarətə məşğul olan tacir, habelə məşhur din xadimləri *xoca* adlanırdı) sözündən və *-an* (məkan və cəmlük bildirir) şəx *-sindən* (*h iki a* səsinin arasında əlavə edilmişdir) ibarət olub "xocalar, xocaların məskunlaşdığı yer" mənasındadır Yəri əhalinin məlumatına görə, kənd tarixən ticarət yeri olmuşdur Oykonim Xocahan variantında da qeydə alınmışdır

Xocalı hidr. *sada* Xocavənd r-nu ərazisində çay. Badara çayının sol qoludur Çay Xocalı şəhəri yaxınlığından axdığı üçün belə adlandırılmışdır

Xocalı or. *sada* Füzuli r-nu ərazisində dağ Oronim *xocalı* nəslinin adındadır, etno-toponimdir

Xocalı oyk. *sada* 1 *Azərb* -da inzibati r-n, 2 *Azərb* -da şəhər Qarabağ silsiləsinin otayındadır; 2 Salyan r-nunun Kürqaraçılı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Salyan düzündədir Yaşayış məntəqələrini *xocalı* nəslinə mənsub ailələr saldıqı üçün belə adlandırılmışdır

Xocason hidr. *sada* Abşeron r-nu ərazisində göl Xocason qəsəbəsi yaxınlığında yerləşdiyindən qəsəbənin adı ilə adlandırılmışdır

Xocason oyk. *sada* Bakı şəhəri Binəqədi r-nunun Biləcər qəsəbə i ə v -də ştq Abşeron yarımadasındadır Əslisi Xocahosəndir Orta əsrlərdə (XIV-XVII) aid mənbələrdə adı çəkilir Yaşayış məntəqəsinin adı Xoca Hosen şəxs adı ilə bağlıdır

Xocəşən or sada Qax r-nu ərazisində ştq silsiləsi Bozdağ silsiləsinin q qurtaracağındadır Acınohur çölü ilə Mingoçevir su anbarı arasında yerləşir Dağ vaxtilə burada mövcud olmuş Xocəşən kəndinin adı daş yeri Kəndin adı isə *Xocəli* (ctn) və *şən/şin*

Xəl Qarabucaq

(yer, kənd, yurd) komponentlərindən düzəlib, "xocaların yurdu" mənasındadır

Xocavənd oyk. *sada* 1 *Azərb* -da inzibati r-n; 2. Ağcabədi r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir; 3 Xocavənd r-nunun eyniadlı i ə v -də ştq Qədim adı Qaranluq olmuşdur XIX əsrin sonlarında Türkiyədən köçüb gəlmiş ermənilər məskunlaşdıqdan sonra Nijni Qaranluq, Cüməbəzan, bir müddət Xocəşən adlandırılmışdır 1940-cı ildə A.F Myasnikovun təxəllüsü ilə Martun, 1991-ci ildən isə Xocavənd kimi rəsmiləşdirilmişdir Xocavənd "xocalı nəsl" deməkdir

Xocayurd or. *mür* Kəlbəcər r-nu ərazisində dağ Çilgöz dağ tərsində zırvədir Tərter və Xaçın çaylarının suayrıcında yerləşir Hün 2397 m Keçmişdə mədət ellərən yaylaq yeri olmuş bu dağ *xocalı* nəslinin adını daşıyır Oronim "xocaların yurdu" mənasındadır

Xocək oyk. *sada* Qubadlı r-nunun Bala Soltanlı i ə v -də kənd. Həkeri çayının sahilindədir Yaşayış məntəqəsinə Cənubi Azərbaycan Xocək kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar Oykonimin "kiçik kənd" mənasında olması ehtimal edilir

Xocəyadıkçay hidr. *mür* Qubadlı r-nu ərazisində çay Hidronim "haça qayadan üzüyən axan çay" mənasındadır

Xək oyk. *sada* Şərur r-nunun Qıvrıaq i ə v -də kənd. Arazboyu düzənlikdədir Qədim yaşayış məntəqələrindədir Bəzi tədqiqatçılara görə, oykonim türk dilindəndir "çəmənlənmiş" mənasında işlənən *xək/xək* sözü ilə olaqədərdir Toponimin İran dilindəndəki *xək* (torpaq) sözündən olmasının da güman etmək olar

Xək or. *sada* Şərur r-nu ərazisində dağ Dərələyəz silsiləsinin c qurtaracağında zırvədir Hün 1060 m Oronim yaxınlığındakı yaşayış məntəqəsinin adıdır yaranmışdır

Xəl Qarabucaq oyk. *mür* Neftçala r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Salyan düzündədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Qarabucaq kəndindən köçmüş ailələrin Bala Kür (Ağsu) çayı sahilində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır *Xəl* sözü dilimizə monqol dilindən keçmiş termin olub "quru çay

Xol Qaraqash

yatağı", "çay qolu" monarlarında işlənir *Qarabucaq* isə türk-moñqol mənşəli tayfandır adır.

Xol Qaraqaşlı oyk. *mür* Neftçala r-nunun eyniadlı i ə v -də kond Salyan düzündədir Oykonim "çay qolu sahilində yerləşən Qaraqaşlı kəndi" mənasındadır Oykonim ikinci komponenti türk-moñqol tayfalarından hesab olunan *qaraqaşlıların* adını oks etdirir.

Xolçay hidr. *mür* Abşeron r-nunda çay Hidronim *xol* (qurumuş çay qolu) və *çay* (su hövzəsi) komponentlərdən düzəlib, "qurumuş qolu olan çay" mənasındadır.

Xolçay Alxaslı oyk. *mür* Kəlbəcər r-nunun Orta Qaraqanlı i ə v -də kond. Uluxan çayının (Tərtər çayının qolu) sahilində, dağətəyi ərazidədir Oykonimin birinci komponenti r-nun ərazisindəki Alxaslı adlı iki yaşayış məntəqəsini bir-birindən fərqləndirməyə xidmət edir *Xolçay* (osli *Xolçay*) "çayın qolu" deməkdir Oykonim "çay qolu kənarındaki Alxaslı kəndi" mənasındadır.

Xolmilli oyk. *mür* Lenkoran r-nunun eyniadlı i ə v -də kond Lenkoran ovalığında Oykonim *xol* (çay qolu, çayın qurumuş qolu) və *Milli* (etnotoponim) komponentlərdən düzəlib, "çay qolu sahilindəki Milli kəndi" mənasındadır.

Xoltəzəkənd oyk. *mür* Neftçala r-nunun Xolqarabucağı i ə v -də kond Salyan düzündədir 1918-20-ci illərdə ətraf kəndlərdən köçüb gəlmiş ailələr Xol adlanan sahədə məskunlaşmış və yeni yaranmış yaşayış məntəqəsi Xoltəzəkənd adlanmışdır Oykonim "Xolda salınmış təzə kənd" mənasındadır.

Xonaşen hidr. *sada* Xocavənd və Ağcabədi r-nları ərazisində çay Orconikidze adına kanala çatdırılır quruyur Çay öz adını keçmişdə Xonaşen adlanmış böyük yaylaq yurdunun adından almışdır Yaylağın adı isə, lədqıqatçılara görə, V əsrdə Azərb -da məskunlaşmış türkdilli *hun* tayfasının adından və *şen/şin* (yer, ölkə) sözlərindən düzəlib, "hun ölkəsi, hunlar yaşayan orazi" mənasındadır.

Xonaşenyerli or. *mür* Şəki r-nu ərazisində dağ Oronim XIX əsrdə mövcud olmuş, sonralar dağılmış *Xonaşin* adlı kəndin adı və *yeri* sözündən düzəlib "Xonaşen kəndinin yurd yeri" mənasındadır Görünür, dağın

Xoşgədik

ərazisi bu kəndə moxsus yaylaq yeri olmuşdur.

Xoruzlu oyk. *sada* Tərtər r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Oykonim kəngərli tayfa birliliyinə daxil olan *Xoruzlu* tiarasının adı ilə bağlıdır.

Xosrov oyk. *sada* Ağdaş r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndin əsasını *Xosrov* adlı şəxs qoydu üçün kənd onun adını daşıyır.

Xoşaxuna or. *mür* Bakı şəhəri Əzizbəyov r-nu ərazisində yüksəklik Əsli Xoşaxunadır Oronim *qəşə* (cüt, iki) və *at* dilindəki *xuna* (ev, tikili) komponentlərdən düzəlib, "qəşə qüllə, qəşə bürc" mənasındadır.

Xoşavənd or. *mür* İsmayilli r-nu ərazisində dağ Bozavənd kəndindən c -dədir Hün 717 m Əsli Xaçabənddir Oronim *xaç* və *at* dilindəki *band* (topa, çiçək dağ) sözlərindən düzəlib, "xaç daşı olan dağ" mənasındadır Dağın başında alban xristian dini tikililərinin qalıqları var.

Xoşçobanlı oyk. *sada* 1 İmişli r-nunun Murçuzalı i ə v -də kənd Araz çayı sahilindədir; 2 Masallı r-nunun Tökəli i ə v -də kənd Lenkoran ovalığında; 3 Neftçala r-nunun Aşağı Salyan i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Süran düzündədir Yaşayış məntəqələri Şirvanla yaşarmış qədim elərdən bir olan *xoşçobanlı* tayfasının məskunlaşması noticosunda yaranmışdır XIX əsrdə xoşçobanlıların adı təklə tayfasının tirolərindən bir kimi çökür və onların Şirvandan gələrkə maldarlığa məşğul olmaları haqqında məlumat verilir Bəzi mənbələrdə tayfanın osli adının *xançobanı* olduğu deyilir.

Xoşgədik or. *mür* Laçın r-nu ərazisində dağ Oronim türk dillərindəki *kəz* (məvoqqotı yurd, köç) və Azərb dilindəki *gədik* (keçid) sözlərindən düzəlib, "köç olan dağ keçidi" mənasındadır.

Xoşgədik hidr. *sada* Laçın r-nu ərazisində çay Hökon çayının sol qoludur Suvarma və dəyirmanların horokotə gətirmək üçün istifadə edilir Çayın adı Xoşgədik dağının adından alınmışdır.

Xoşkeşlə

Xoşkeşin oyk. *mür* Culfa r-nunun Xanağa i ə v -də kənd. Əlinco çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir. Oykonim türk dillərindəki *kəz* (çobanların məvoqqotı yaşayış yeri, yurd, dayanacaq, köç) və *kezen* (aşırım, dağ yalı) sözünün fonetik forması olan *kesin/keşin* sözlərindən düzəlib, "dağ yalında çobanların dayanacaq yeri" mənasındadır.

Xoşkeşin hidr. *sada* 1 Culfa r-nunda çay Əlinco çayının sol qoludur; 2 Culfa r-nunda min bulaq Xoşkeşin kəndindən ş -də, İlanlı dağının şm qurtaracağında yerləşir Suyu mülayim-istidir Tərkibində karbon qazı vardır İcməyi yararlıdır Yerli əhali tərəfindən müalicə məqsədilə istifadə edilir Su obyektləri Xoşkeşin kəndinin adını daşıyır.

Xoylu oyk. *düz* Goranboy r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin əvvəllərində Rusiya təbəəliyinə qəbul etmiş Xoy əyalətinin hakimi Cəfərqulu xanla birlikdə Cənubi Azərb -dan gələnlər salmışlar Oykonim "Xoy şəhərindən gələnlər", "xoylular" mənasındadır 1998-ci ildə kəndin adı dəyişdirilmiş, Şirvanlı kimi rəsmiləşdirilmişdir.

Xozavi oyk. *mür* Lenk r-nunun Biləbənd i ə v -də köç Yerli əhali tərəfindən Həzvi kimi toleffüz edilən bu oykonimi tədqiqatçılar tələf dilindəki *həzo* (min) və *vi* (söyüd ağacı) komponentlərdən ibarət "söyüdlük", "çoxlu söyüd olan yer" monalı söz kimi izah edirlər.

Xəznəvarçay b a x Xəznəvarsu

Xram hidr. *sada* Gürcüstən və qismən Azərb ərazisində (Qaxaz r-nundan keçir və İkinci Şıxlı kəndi yaxınlığında Küro tökülür) çay Kürün sağ qoludur Gürcülər bu çayı Xramı, azərb -lar isə Tovudoy adlandırlar *Təvəndöv* "sahilə çırpılan, sahili döyörək axan" mənasındadır Azorb ilə Gürcüstani birləşdirən məşhur Qurumızı körpü (və ya Sımq körpü) bu çayın üzərindədir *Xram* gürcü dilində "dərödə axan çay, dərni yatağı dağ çayı, dərni yarğanlı yataqla axan çay" mənasındadır Çay hövzəsinə dö Gürcüstani ərazisində başdan-başa dərni doru ilə axır.

Xramort oyk. *mür* Xocalı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Oykonim *Xram* (yarğan) və *art* (arxa torf,

Xudayarlı

aşırım) komponentlərindən düzəlib, "yarğanda arxa torf" deməkdir.

Xrsa Günəy or. *mür* Qax r-nu ərazisində dağ Dəstüz silsiləsinin q. qurtaracağında, Qanıx çayından sol tərəfdə zirvədir Hün 586 m Oronim *Xrsa* (avar "qotur") və *günəy* komponentlərindən düzəlib, "Gündöyən Qotur dağı" mənasındadır. Qəbələ r-nunda Qoturdağ, Şəki r-nunda Qoturçay toponimləri qənd alınmışdır.

Xtəabert b a x Çaylaqala.

Xubyarlı oyk. *sada* 1 Cəbrayıl r-nunun Cəbrayıl qəsəbə i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin əyindədir; 2 İmişli r-nunun Məzəli i ə v -də kənd Mil düzündədir Tədqiqatçılara görə, oykonim özində qəd türkdilli bulqarların *kuyvar* tayfasının adını oks etdirir Tarixi mənbələrdən məlumatına görə, V əsrin sonu - VI əsrdə dəfələrlə Cənubi Qafqaz hücum etmiş bulqarların bir qismi bu ərazidə məskunlaşmışdır.

Xucbala oyk. *mür* Quba r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qusar məli düzənliyindədir Keçmiş adı Yuxarı Xuc olmuşdur Oykonim *Xuc* (qıpçaqların *kəz* tayfa adı ox əks etdirən etnotoponim) və *bala* (kiçik) komponentlərindən düzəlib, "kiçik Xuc kəndi" mənasındadır Buradakı *bala* komponenti yaşayış məntəqəsini Orta Xuc və Aşağı Xuc kəndlərindən fərqləndirməyə xidmət edir.

Xudat oyk. *sada* Xaçmaz r-nunda şəhər Samur-Dəvoçə ovalığında Oykonim türk dillərindəki *rod/ud* (torovoz) və *-at* (yer) komponentlərindən düzəlib, "bostan yeri" mənasındadır Quba xanlığının ilk morkozu Xudat olmuşdur.

Xudavərdill oyk. *düz* Cəbrayıl qəsəbə i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin əyindədir Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini vaxtilə qonşu Hacıli kəndindən köçüb gəlmiş *Xudavərdi* adlı şəxs saldıqna görə kənd onun adı ilə adlandırılmışdır.

Xudayarlı oyk. *sada* Cəbrayıl r-nunun Qumlaq i ə v -də kənd Araz çayı sahilində, düzənlikdədir *Xudayarlı* kənddə yaşayan dörd nəsilən birinin adıdır Böyük Votom müharibəsi illərində kənd əhalisinin bir hissəsi Xolofli qəsəbəsinə, qalan hissəsi isə Xudafərn köpənüsünə yunna köçmüşdür Ödər ki, kənd *bozvon* Xudafərn dö adlanır.

Xuluq oyk sada Qusar r-nunun Gilah i o v -də kond Qusar maili düzənliyindədir Tədqiqatçılara görə, oykonim lozgi dilindəki *qulux* (arxa torof, daldə, dal torof) sözlündədir Kondin coğrafi mövqeyi bu monaya uyğundur

Xuluqoba oyk. *mür* Qusar r-nunun Əniq i o v -də kond Yan silsiləsinin otoyindədir Oykonim *Xuluq* (kənd adı) və *oba* komponentlərindən düzəlib, "Xuluq kəndinin obası" mənasındadır

Xumarlı oyk. *sada* Zəngilan r-nunun Alıbəyli i o v -də kond Həkor çayının sahilindədir Tədqiqatçıların bir qismi oykonimi XIII-XIV əsrlərdə adıçəkilon *qumar* tayfasının adı ilə, digər qismi isə *Xumar* şəxs adından yaranmış nosil adı ilə olaqləndirir Hər iki halda etnotoponimdir

Xumarta oyk. *mür* Laçın r-nunun Kəhnəkənd i o v -də kond Qarabağ silsiləsinin yamacındadır Əsli Xumartıdır Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin atlıxan nosli salmışdır Oykonim *Xumar* (ş a.) və *tuhi* (kürd dilində "kənd" deməkdir) sözlərindən düzəlib, "Xumara məxsus kənd" mənasındadır

Xurama oyk. *sada* Zəngilan r-nunun Həcəlli i o v -də kond Araz çayı sahilində, düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsinin XVIII əsrdə Conubi Azərb -nin Xurama kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmış və kəhno yaşayış məntəqəsinin adını da buraya vermişlər Azərb dilinin qrupu dialektlərində *xıram* "qumlu yer" mənasında işlənilir Oykonimin həmin sozlu bağlılığı güman edilir

Xuray or. *sada* Baş Qafqaz silsiləsində dağ aşırımı Qax r-nu ilə Dağıstan arasında yerləşir Oronimin orazidəki cinyadlı yaşayış məntəqəsinin adı ilə bağlılığı güman edilir

Xuray oyk. *sada* I Qusar r-nunun cinyadlı i o v -də kond Yan silsiləsinin otoyindədir Kond yaxınlığındakı dağ aşırımının adını daşıyır Oykonim lozgi dilindəki *xurlür*

(kənd) sözü və -*ay* (səmin çıxışlıq hal şəkl -si) topoformantının birləşməsi kimi "kənddən olan" mənasında olduğu da ehtimal edilir; 2 Xaçmaz r-nunun Susayqışlaq i o v -də kond Samur-Dovçaq ovalığında Kəçmiş adı Xurayqışlaq olmuşdur Kəndin orazisi ovsəllər Qusar r-nundakı Xuray kəndinə məxsus qışlaq olmuş, XIX əsrin ortalarında həmin kənddən gələn ailələr burada məskunlaşmışlar

Xurəl oyk. *mür* Qusar r-nunun Avaran i o v -də kond Qusar maili düzənliyindədir Oykonim lozgi dilindəki *xurlür* (kənd) və *əl* (üst) sözlərindən düzəlib, "kəndin üstü" mənasındadır. Kəndə bu ad başqa kəndin üst tərəfində yerləşdiyinə görə verilmişdir

Xurlu or. *düz* Qax r-nu orazisində dağ Dağıstanla sərhəddə, Ağbulağ dağında şm -dədir Hün 3187 m Dağın adı fars dilindəki *xur* (duman, çiskin) sözləndə və Azərb dilindəki -*lu* şəkl -sindən düzəlib, "dumanlı" deməkdir

Xurs oyk. *sada* Ordubad r-nunun Bist i o v -də kond Gilan çayı sahilindədir Tədqiqatçılar bu oykonimi Gorus etnoniminin variantı hesab edirlər

Xursən or. *sada* Kəlbəcər r-nu orazisində dağ X əsrə aid mənbədə Xursan Dərbəndə Şirvan arasında yerləşən knyazlığın adı kimi yad olunur Tədqiqatçılar bu toponimi *xorus/gorus* etnonimi ilə bağlayırlar Oronim "goruslar" mənasındadır

Xursud oyk. *sada* Salyan r-nunun Arbatan i o v -də kond Salyan düzündədir XIX əsrdə baliq vətəqəsinin adı olub. Vətəqənin adı *Xursud* şəxs adı ilə bağlıdır Yaşayış məntəqəsinin ilk sakinlərinə Conubi Azərb -dən gəlmiş baliq vətəqəsində mızdla işləyən ailələr olmuşdur

Xustumtok or. *mür* Yuxarı Qarabağda dağ Oronimin qədim türk dilindəki *Kustun* (inloyon, nəfəs alan) və *tok* (dağ) sözlərindən düzəlib, "inloyon dağ" mənasını bildirməsi ehtimal edilir

İi

İbadisu hidr. *mür* Lənkəran r-nu orazisində min. bulaqlar Həvzəyə çayının yatağında yerləşir 11 bulaqdan ibarətdir Çoxunu suyu isti və kütkürlüdür Qədim zamanlarda yerli əhəli tərəfindən müalicə üçün istifadə edilir Tədqiqatçılar hidronimi "İbadin suyu" mənasında izah edirlər. Lakin Azərb dilinin bəzi dialektlərində *ibu/iba* "kiflonmuş, xarab olmuş, pis qoxulu" mənalarda işlənilir. Güman etmək olar ki, hidronim *İbalsu/İblisu* adının təhrif formasıdır və "pis qoxulu su" mənasındadır

İbadulla oyk. *sada* Şorur r-nunun cinyadlı i o v -də kond Arpa çayının sahilində, düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsi vaxtilə *İbadulla* adlı şəxs tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır.

İbaxlı oyk. *düz* Qax r-nunun Əlibəyli i o v -də kond. Alazan-Əyrıçay vadisindədir Tədqiqatçılar bu oykonimi qəd türk dilindəki "yüksək yer, yüksəklik" mənalı *obux* sözü ilə olaqləndirirlər Keçən əsrdə Qəbələ r-nu orazisində Obuxlu adlı kənd qeydə alınmışdır

İbrahimhacılı oyk. *mür* Tovuz r-nunun Alakol i o v -də kond Zəyəm çayının sahilində, dağətəyi orazidədir Yaşayış məntəqəsi *İbrahim* adlı tərəsinə mənsub ailələrin başçısı *İbrahim* adlı şəxs saldığı üçün kənd belə adlandırılmışdır Oykonim "hacılı tayfasından olan İbrahimin kəndi" mənasındadır

İbrahimhapıt oyk. *mür* Quba r-nunun Vəlvəlo i o v -də kond. Qusar maili düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi Yuxarıqışlaq, Aşağıqışlaq və Qabaqışlaq adlı üç kiçik obanın birləşməsi əsasında yaranmışdır Kəndin bünövrəsini isə *Hapıt* kəndindən köçüb gəlmiş ailələrin başçısı *İbrahim* adlı şəxs qoyduğu üçün kənd belə adlandırılmışdır Oykonim "hapıtı İbrahimin kəndi" mənasındadır

İbrahimkənd oyk. *mür* Şəki r-nunun Aşağı Küngüt i o v -də kond. Alazan-Əyrıçay çökəkliyindədir Oykonim *İbrahim* (ş a.) və *kənd* komponentlərindən düzəlib, "İbrahimə məxsus kənd" mənasındadır

İçəri Muşlan oyk. *mür* Zəngilan r-nunun Zəngilan i o v -də kond Oxçu çayının sahilində, dağətəyi orazidədir Kəçmiş adı Muşlan olmuşdur Yaşayış məntəqəsinə Türkiyənin *Muş* əyalətindən köçüb gəlmiş ailələr saldığına görə belə adlandırılmışdır Bu kənddən çıxmış ailələr Oxçu çayının sağ sahilində Qıraq Muşlan kəndini saldıqdan sonra buraya İçəri Muşlan, yəni "əsas, iç Muşlan" deyilmişdir

İdrisqışlaq oyk. *mür* Quba r-nunun Vəlvəlo i o v -də kond Qusar maili düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Quba qəzasındakı *İdrisi* kəndindən çıxmış ailələrə həmin kəndə məxsus qışlaq yerində məskunlaşmış nəticəsində yaranmışdır Oykonim "İdrisi kəndinə məxsus qışlaq" mənasındadır

İdrisoba oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Kəhno Xudat i o v -də kond. Qusar maili düzənliyindədir Yaşayış məntəqəsi keçmişdə Qıraq kəndindən olan İdris adlı şəxsin obası olmuş, sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir Oykonim "İdrisə məxsus oba" mənasındadır

İğahçayı b a x Aılı

İki qardaş or *mür* Xəzərdə ada Siyəzon r-nu orazisində Beşbarmaq dağı ilə üzboz, donuzun ortasında yanışı görünən iki qayadan ibarətdir Mütəxəssislərin məlumatına görə, bu qaya parçaları donuzun dibində bir kökə bağlıdır Ona görə də iki qardaş adını almışdır

2 №-li Mayak oyk. *mür* Neftçalan r-nunun Banko qəsəbə i o v -də qəsəbə Düzənlikdədir Əsli ikinci mayak qəsəbəsidir Yaşayış məntəqəsi 2 №-li Mayak vətəqəsi yanında salındığına görə belə adlandırılmışdır

İkinci Ağalı oyk *mür* Zəngilan r-nunun Ağalı i o v -də kond Həkor çayının sahilində, dağətəyi düzənlikdədir Kəçmiş adı Hüseynxanlı olmuşdur Yerli əhəli arasında Orta Ağah da adlanır Oykonimin birinci komponenti r-nun orazisindəki Ağalı adlanan üç yaşayış məntəqəsinə bir-birindən fərqləndirməyə xidmət edir

İkinci Alxasova b a x Alxasova

İkinci Alıbəyli oyk *mür* Zəngilan r-nunun Alıbəyli i o v -də kond Həkor çayının

İkinci Alicanlı

sahilinde, Bərgüşə silsiləsinin otoyündədir. Keçmiş adı Balaboylu olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi Ağdam r-nunda vaxtilə mövcud olmuş Aliboylu kəndindən köçüb gəlmiş ailələr salmışlar. Kəndin ərazisi əvvəllər Aliboylu kəndinə məxsus yaylaq yeri olmuşdur.

İkinci Alicanlı oyk, *mür* Zərdab r-nunun Çalı i o v -də kənd Şirvan düzündədir. Qarabağdan gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yarandığından Qarabağ Alicanlısı da adlanır. Oykonimin birinci komponenti ərazi-dəki Alicanlı adlanan yaşayış məntəqələrini bir-birindən fərqləndirməyə xidmət edir.

İkinci Aral oyk, *mür* Ağdaş r-nunun Xosrov i o v -də kənd Şirvan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Şəmsabad kəndindən çıxmış ailələrin Aral adlanan torpaq ərazisində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Bu torpaq sahəsi xəzinə torpağı olduğundan *Aral* (yəni "fərqli, ayrılmış") adlandırdı. Oykonimin birinci komponenti kəndi cəmiyyətdə digər yaşayış məntəqəsindən fərqləndirməyə xidmət edir.

İkinci Aratəkənd b a x Aratlı-Curuğlu
İkinci Aşıqlı oyk, *mür* Beyləqan r-nunun Eyvazlılar i o v -də kənd Mil düzündədir. Yaşayış məntəqəsi keçmiş Aşıqlı (indiki Birinci Aşıqlı) kəndindən çıxmış ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonim şəhəsvonların *aşıqlı* tirosinin adıdır.

İkinci Bilecik oyk, *mür* Şəki r-nunun Aşağı Göynük i o v -də kənd Alazan-Yynçay çökəkliyindədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Bilöcik (indiki Birinci Bilöcik) kəndindən çıxmış ailələrin pay torpaqlarında məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonimin birinci komponenti onu cəmiyyətdə digər kənd adından fərqləndirmək üçün əlavə edilmişdir.

İkinci Çaqan oyk, *mür* Şamaxı r-nunun Dədgünöş i o v -də kənd Dağətəyi ərazisində. Yaşayış məntəqəsi keçmiş Çaqan Məmmədsoylu (indiki Birinci Çaqan) kəndindən çıxmış ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

İkinci Dərəşəm oyk, *mür* Babək r-nunun Nəhrom i o v -də qəsəbə Araz çayı dərəsindədir. Yaşayış məntəqəsi 1964-cü ildə Dərə-

İkinci Milli

şəm d.y platforması yanında salınmış və eyniadlı kənddən fərqləndirmək üçün İkinci Dərəşəm adlandırılmışdır.

İkinci Ərəbcəbirli oyk, *mür* Göyçay r-nunun Şəhadət i o v -də kənd. Şirvan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi r-nun ərazisində məskunlaşmış *ərəbcəbirli* tayfasına məxsus kəndlərdədir. Oykonimin birinci komponenti fərqləndirici xüsusiyyətə malikdir.

İkinci İmamverdi b a x. Qaralılar
İkinci Qala oyk, *mür* Bakı şəhəri, Əzizbəyov r-nunda qəsəbə. Yaşayış məntəqəsi Böyük Vətən müharibəsindən sonrakı illərdə Bakı-Sabunçu d y xəttindəki stansiya əsasında yaradılmış və Qala qəsəbəsindən fərqləndirmək üçün İkinci Qala adlandırılmışdır.

İkinci Qaradəmirç oyk, *mür* Bərdə r-nunun Qaradəmirç i o v -də kənd Qarabağ düzündədir. Oykonimin birinci komponenti r-nun ərazisində *qaradəmirç* tayfasının məskunlaşdığı cəmiyyətdə yaşayış məntəqələrini fərqləndirməyə xidmət edir.

İkinci Qaralı oyk, *mür* Neftçala r-nunun Yuxarı Qaramanlı i o v -də kənd Çənub-Şərqi Şirvan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi r-nun ərazisində məskunlaşmış *qaralı* tayfasının saldıqları kəndlərdən biridir.

İkinci Mahmudlu oyk, *mür* Füzuli r-nunun Əhmədboyu i o v -də kənd Düzenlikdədir. Yaşayış məntəqəsi keçmiş *Mahmudlu* kəndindən ayrılmış ailələrin saldıqlı üç kənddən biridir. Oykonimin birinci komponenti yaşayış məntəqəsini Birinci Mahmudlu və Üçüncü Mahmudlu kəndlərindən fərqləndirməyə xidmət edir.

İkinci Meyniman oyk, *mür*. Hacıqabul r-nunun Kalinovka i o v -də kənd Şirvan düzündədir. Keçmiş adı Bino Meyniman olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi Meyniman (indiki Birinci Meyniman) kəndindən ayrılmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

İkinci Milli oyk, *mür* Kolbəcər r-nunun Sınıqkilsə i o v -də kənd Tortor çayının sahilində, Qocdaş dağının yamacındadır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin sonunda Milli (indiki Üçüncü Milli) kəndindən ayrılmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonimin birinci komponenti fərqləndirici xüsusiyyətə malikdir. İkinci komponent isə etnotoponimdir.

İkinci Nügədi

İkinci Nügədi oyk, *mür* Quba r-nunun cəmiyyətdə i o v -də kənd Qaraçayın sahilində, dağətəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi r-nun ərazisində nisbətən yeni salınan kəndlərdəndir. *Nügədi* tat dilində "yeni kənd" deməkdir. Oykonimin birinci komponenti fərqləndirici xüsusiyyətə malikdir.

İkinci Paşalı oyk, *mür* Hacıqabul r-nunun Uddulu i o v -də kənd Pirsat çayının sahilində, Ləngəbiz silsiləsinin otoyündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin axırında Paşalı (və ya Paşalıq) kəndindən köçmüş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmış və İkinci Paşalı adlandırılmışdır. Keçmiş kəndin adı isə Birinci Paşalı kimi rəsmiləşdirilmişdir.

İkinci Səmədxanlı oyk, *mür* Masallı r-nunun Şərəfə i o v -də kənd Lənkəran ovalığında. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Səmədxanlı (indiki Birinci Səmədxanlı) kəndindən çıxmış bir qrup ailənin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

İkinci Şahsevən oyk, *mür* Beyləqan r-nunun cəmiyyətdə i o v -də kənd Düzenlikdədir. Yaşayış məntəqəsi Qarabağda məskunlaşmış Şahsevən tayfa birliliyinə mənsub ailələrin saldıqları kəndlərdəndir. Oykonimin birinci komponenti bu kəndi Ağcabədi r-nundakı cəmiyyətdə (Birinci Şahsevən) kənddən fərqləndirməyə xidmət edir.

İkinci Şıxlı oyk, *mür* Qazax r-nunun cəmiyyətdə i o v -də kənd Düzenlikdədir. 1950-ci ildən r-nun ərazisindəki Sarıvöllü və Dəllər kəndlərinin genişlənməsinə birləşməsi nəticəsində yaranmış bu yaşayış məntəqəsi yaxınlığında cəmiyyətdə kəndin adı ilə Şıxlı adlandırılmış, sonralar bu kəndlər birinci və ikinci komponentləri ilə fərqləndirilmişdir. Oykonimin ikinci komponenti etnotoponimdir.

İkinci Şərdəhno oyk, *mür* Ağdaş r-nunun Qosil i o v -də kənd Kür-Araz ovalığında. Yaşayış məntəqəsi keçmiş Şərdəhno (sonralar Birinci Şərdəhno) kəndindən ayrılmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. 1992-ci ildən kəndin adı Böyük oykonimi ilə əvəz olunmuşdur.

İkinci Tığık oyk, *mür* Laçın r-nunun Qarıkaba i o v -də kənd Qarabağ silsiləsinin otoyündədir. Tığık dağının otoyündə yerləşən

İkinci Zabrat

iki yaşayış məntəqəsi dağın adı ilə Birinci Tığık və İkinci Tığık adlandırılmışdır.

İkinci Tıyaqanı oyk, *mür* Masallı r-nunun Hışkədərə i o v -də kənd. Lənkəran ovalığında. Yaşayış məntəqəsini keçmiş Tıyaqanı (indiki Birinci Tıyaqanı) kəndindən ayrılmış ailələr salmışlar. Oykonimin birinci komponenti fərqləndirici xüsusiyyətə malikdir, ikinci komponenti isə tədqiqatçılar tərəfindən talış dilindəki "teğoni" sözünün "tikanlıq" və ya "tiyohoni" sözünün "əyn bulaq" mənası ilə izah olunur.

İkinci Uddulu oyk, *mür* Hacıqabul r-nunun Uddulu i o v -də kənd Pirsat çayının sahilində, Ləngəbiz silsiləsinin otoyündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Uddulu (indiki Birinci Uddulu) kəndindən köçmüş bir qrup ailənin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Şahsevənlərin *uddulu* tayfasının adı ilə bağlı olan kəndlərdəndir.

İkinci Yeddioymaq oyk, *mür* Masallı r-nunun Yeddioymaq i o v -də kənd. Lənkəran ovalığında. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin sonlarında Yeddioymaq (indiki Birinci Yeddioymaq) kəndindən çıxmış ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Birinci və ikinci komponentləri cəmiyyətdə iki kəndi bir-birindən fərqləndirməyə xidmət edir.

İkinci Yeniyoł oyk, *mür* İsmayıllı r-nunun Tezekənd i o v -də kənd Dağətəyi ərazisində. Yaşayış məntəqəsi XX əsrin ortalarında Yeniyoł (indiki Birinci Yeniyoł) kəndindən çıxmış ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmış və İkinci Yeniyoł adlandırılmışdır. *Yeniyoł* komponenti rəmzi olaraq verilmiş adlardandır.

İkinci Yüzbaşı oyk, *mür* Ağdam r-nunun Xırdınstan i o v -də kənd Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Yüzbaşı (indiki Birinci Yüzbaşı) kəndindən çıxmış ailələrin burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonimin ikinci komponenti etnotoponimdir.

İkinci Zabrat oyk, *mür* Bakı şəhəri Sabunçu r-nunda kənd və d y stansiyası Abşeron yarımadasında. Yaşayış məntəqəsi XX əsrin 30-cü illərində elektrik d y xəttinin istismara verilməsi nəticəsində yaranmış, kənd cəmiyyətdə digər yaşayış məntəqəsindən fərqlənir.

İqal-Kit

təndirmək üçün İkinci Zabrat adlandırılmışdır.

İqal-Kit hidr *mür* Ordubad r-nun ərazisində çay Hidronim, qəd türk dillərində materiallarına görə, "silib aparən" kimi izah oluna bilər. Güman ki, bu ad çayın tez-tez dəşarəç ətrafı dağıtması ilə əlaqədar verilmişdir.

İqnati daşı or, *mür* Bakı arxipelaqının adlarından biri Səngi-Muğan adasından c.-ş.-də yerləşir. Oronim Xəzər tədqiq edən rus dənizçiləri tərəfindən müqəddəs İqnatin şərifinə adlandırılmışdır.

İqondunax hidr, *mür* Laçın r-nun ərazisində çay Hidronim ərazidəki Ağbulaqçay su hövzəsinin kürd dilinə tərcümə olunmuş adıdır.

İqrıq oyk, *sada* Quba r-nunun Alekseyevka i.ö.v.-də kənd. Düzenlikdədir. Oyk-nimi tədqiqatçıların bir qismi qəd türk dillərində "düşərgə, dayanacaq yeri" mənasında işlənen *uqrug* sözü ilə, başqa bir qismi isə qəd. türk tayfalarından biri olan *ıqrak/ıqrak* tayfasının adı ilə əlaqələndirir.

İlanca or, *düz* Şəmkir r-nun ərazisində dağ. Oronim əslİ İlanlıcağır. Dağın adı "ilan çox olan" mənasındadır.

İlandağ or, *mür* 1 Culfə r-nun ərazisində dağ. Hün 2412 m Qədim adı Səltəğ olmuşdur. Bu ad onun dörd tərəfdən sıldırım sal qayadan ibarət olması ilə əlaqədar. Zirvəsi haça olduğuna görə Haçadağ, bəzi ədəbiyyatlarda isə İlanlıdağ adlanır; 2 Kəlbəcər r-nun ərazisində dağ. Ağcakənd kəndindən c.-da yerləşir. Hün 2467 m Dağlarda tez-tez görünən ilanlara görə dağlar belə adlandırılmışdır. Oronimlərin *ilanlı* tayfa adı ilə bağlı olması da istisna deyil.

İlanlı oyk, *sada* Qobustan r-nunun Dərəkənd i.ö.v.-də kənd. Dağotəyi ərazidədir. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oyk-nim türk dilində *ilanlı* tayfasının adı ilə bağlıdır. Türkmənlərin ersən tayfasının bir qolu da *ilanlar* adlanır. Belə güman etmək olar ki, həmin tayfanın totemi ilan olduğu üçün bu adı daşımışdır. Eyniadlı yaşayış məntəqələrinə Cənubi Sibir, Səmərgənd vilayətində və Ermənistanda da qeyd olunmuşdur.

İlanlı or, *sada* Füzuli r-nun ərazisində dağ. Dağın adının etnotoponim olduğu güman edilirlər.

İlxıçı

İlədəsiçay hidr, *mür* İsmayilli r-nun ərazisində çay. Çay öz adı eyniadlı dərədən almışdır. Dərə isə buradək isti sulu min bulaqlar olduğu üçün belə adlandırılmışdır. Türk dillərində ili "ilıq", "isti" deməkdir.

İldırım or, *sada*. Laçın r-nun ərazisində, Mıxtökən silsiləsinə zərverdər. Yerli əhali tərəfindən formasına görə Yeddiböyük də adlanır. Dağ burada tez-tez ildırım çaxması ilə əlaqədar belə adlandırılmışdır.

İldırım su hidr, *mür* Laçın r-nun ərazisində çay. Hocazsu çayının sağ qoludur. Dar dərələrdən axır. Başlangıcını İldırım dağından aldığı üçün belə adlandırılmışdır.

İldırım vurandağ or, *mür* Kəlbəcər r-nun ərazisində dağ. Dağın üzərində tez-tez ildırım çaxdığından dağ belə adlandırılmışdır.

İləca hidr, *düz* Lenk r-nun ərazisində çay. Gəncəvü çayının qoludur. Çay axdığı ilə dərəsinin adı ilə *İlədəsiçay* da adlanır. Hidronim qəd. türk dillərindəki *ilca* (aydın, şəfəf, çox təmiz) sözündən olub, "şəffaf sulu çay" mənasını ifadə edir.

İlxıçı or, *sada* Şamaxı r-nun ərazisində dağ. Pirsaat çayının sol sahilindədir. Hün 673 m. Dağ keçmişdə Şamaxı qəzasında maldarlıqla məşğul olmuş *ilxıçı* tayfasına məxsus yaylaq yurdu olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

İlxıçı oyk, *sada* 1 Ağsu r-nunun Qaraqoyunlu i.ö.v.-də kənd. Şıvan düzündədir. Keçmiş adı İlxıçı Əlicanlı olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi şəhərvən tayfa birliyinə daxil olan *ilxıçıların* bir qrupuna bağlılıq edən Əlican adlı şəxs tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır; 2 Xaçmaz r-nunun Qaləqan i.ö.v.-də kənd. Samur-Dəvəçi ovalığında. Kəndin keçmiş adı İlxıçı Həsən Əfəndi olmuşdur. Quba xanları tərəfindən xanlığın qəzası Həsən Əfəndiyə bağışlanmış və vergilərdən azad edilmiş *ilxıçı* tayfasının məskunlaşdığı kənd olmuşdur. Sonralar oyk-nim tarixindəki Həsən Əfəndi komponenti atılmışdır; 3 Xaçmaz r-nunun Niyazabadi i.ö.v.-də kənd. Samur-Dəvəçi ovalığında. Kəndin keçmiş adı Məmmədخان İlxıçı olmuşdur. Məmmədخان homin kəndə məskunlaşmış *ilxıçı* tayfasına mənsub ailələrin başçısının adı olmuşdur.

İlxıçlar

İlxıçlar oyk, *sada* 1 Ağdam r-nunun Güllüce i.ö.v.-də kənd. Dağotəyi ərazidədir; 2 Tərtər r-nunun Azad Qaraqoyunlu i.ö.v.-də kənd. Dağotəyi ərazidədir. Yaşayış məntəqələrinə *ilxıçları* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yarandıqından belə adlandırılmışdır.

İlxıcağ or, *mür* Sumqayıt şəhəri ərazisində dağ. Sumqayıt çayının sol sahilində yerləşir. Hün. 336 m. Dağ bu ərazidə bir zamanlar ad ilə xilən saxlandığı üçün belə adlandırılmışdır.

İlxıdərə hidr, *sada* Xanlar r-nun ərazisində çay. Kürəçayın sağ qoludur. Çay axdığı İlxıdərənin adı ilə adlandırılmışdır. İlxıdərə bir zamanlar Gəncə xanlığına məxsus ad ilə xilən saxlandığı yer olmuşdur.

İlxısu hidr, *mür* Laçın r-nun ərazisində Minkənd min bulaqlarının digər adıdır. Tədqiqatçıların bu hidronimi İlxısu adının təhrif olunmuş forması hesab edirlər.

İlis hidr, *sada*. Xocalı r-nun ərazisində çay. Qarqar çayının hövzəsindəki iki kiçik dağ çayının quyuşarq çay axdığı çayın adıdır. Qəd. türk dillərində *ilıs/ilis* "bir-birne sarılmaq, görüşmək" mənasında işlənilmişdir.

İlis oyk, *sada* Xocalı r-nunun Almalı i.ö.v.-də kənd. Qarabağ silsiləsindədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Cənubi Azərbaycan Qaradağ mahalından köçüb gəlmiş erməni ailələrinin İlis adı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. İlis Qarqar çayı hövzəsindəki iki çayın quyuşduğu yerni adlandır. Bu yerdən başlanan çay da eyni adı daşıyır. 1992-ci ildən kəndin adı Qarəkötük kimi rəsmiləşdirilmişdir.

İlisu or, *sada* Qax r-nun ərazisində dağ. Dağın adı yaxınlığındakı kənd adından alınmışdır.

İlisu hidr, *mür* Qax r-nun ərazisində min bulaqlar. İlisu kəndindən 5 km ş.-də İmamçay dərəsində Moxbulaq, Oğlanbulaq və Qızbulaq adlı horarotları 30 dərəçoyu çatan kükdürlü 3 isti bulaqdır. Bu bulaqların suyu birləşərək Hamamsu çayını omələ gətirir. Qədimdən qadınların (Qızbulaq) və kişilərin (Oğlanbulaq) iş xətəliyindən müalicə olunduğu yerdər. Hidronim qıpçaq sözü olan *il* (isti) və *su* sözlərindən düzülüb, "isti su" deməkdir. Türk dillərində *ilisu* hom.ə.ə. "yel suyu" mənasındadır.

İmamqulubəyli

İlisu oyk, *sada* Qax r-nunun eyniadlı i.ö.v.-də kənd. Kürmük çayının sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin c. yamacındadır. Azərbaycan qəd yaşayış məntəqələrindən olan bu kənd bir zamanlar Dağstanın Saxur r-nundan köçüb gəlmiş saxurların və yerli azərbaynlı İlisu adı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. 1562-ci ildə Səfəvi hökmdarı I Təhməsinin (1524-76) fərmanı ilə İlisu sultanı hüquq alan Saxur bəyləri XVII əsrdən sultanlığın mərkəzini İlisuya köçürmüşdülər. Yaşayış məntəqəsi buradək İlisu bulaqlarının adı ilə adlandırılmışdır.

İliç bax Şərur

İliç buxtası or, *mür* Xəzər hövzəsindədir. Keçmiş adı Bibiheybət buxtası olmuşdur. Bu ərazidə neft istismarına hələ inqilabdən əvvəl təşəbbüs göstərilmişdi. Sovet dövründə buxta primitiv əl işülu ilə torpaqla doldurulmuşdu. 1923-cü ildən apreldən buradək ilk neft quyu su fəntən vurmuşdu. Bolşeviklərin təşəbbüsü ilə buxta V İ Leninin şərifinə adlandırılmışdır. Memorial toponimdir. *Buxta* kiçik kərfəzdir.

İliç portu bax Port İliç

İlyaslılar bax Elyaslılar

İmambağ oyk, *sada* Cəbrayıl r-nunun Cəbrayıl qəsəbə i.ö.v.-də kənd. Qarabağ silsiləsinin ötəyindədir. İmambağ şokində də işlənilir. Yaşayış məntəqəsinin keçmiş Mirzəcanlı kəndindən köçmüş ailələr *İmamqulubəyli* adlı şəxsə məxsus İmambağ adlanan ərazidə saldıqları üçün belə adlandırılmışdır.

İmambinəsi oyk, *mür* Kəlbəcər r-nunun Orta Qaracanlı i.ö.v.-də kənd. Dağotəyi ərazidədir. Əslİ İmambinəsi. Yaşayış məntəqəsi *İman* adlı şəxsə məxsus bino yerində salındığına görə belə adlandırılmışdır. 1961-cı ildən kənd yerni dəyişərək Tərtər çayının sahilindəki Əhmədovların şamı deyilən vəro köçmüşdür. Ona görə də kənd yerli əhali arasında Əhmədovların şamı da adlanır.

İmamqulubəyli oyk, *sada* 1 Ağcabədi r-nunun Hındarx i.ö.v.-də kənd. Qarabağ düzündədir; 2 Ağdam r-nunun Quzanlı i.ö.v.-də kənd. Qarabağ düzündədir; 3 Bördü r-nunun Yeni Daşkənd i.ö.v.-də kənd. Qarabağ düzündədir. XIX əsrin əvvəllərində 104 ailedən ibarət olan qaradulaq tayfasına mənsub ailələr

İmamquluçay

İndiki Ağdam r-nu ərazisində məskunlaşmışdı. Çar hökuməti həmin ailələrin idarəsini 5 il ərzində *İmamqulu bəy*ə vermişdi. Bundan sonra İmamqulubəyli adlanan həmin qaradolaq ailələr sonralar müxtəlif yerlərdə məskunlaşaraq bir neçə eyyadıllı kənd yaratmışdılar.

İmamquluçay hidr mür Şahbuz r-nun ərazisində çay Hidronum *İmamqulular* nəslinin adı ilə bağlı olub, etimotoponumdur.

İmamqulukənd oyk. mür Qusar r-nunun eyyadıllı i ə v -də kənd Qusar mali dözünlüyündür. Yaşayış məntəqəsini *İmamqulu* adlı şəxs saldığı üçün belə adlandırılmışdır. Eyniadlı çay Xaçmaz r-nundan axıb Xəzər dənizinə tökülür. Oykonim və hidronum İmamqulukənd variantında da qeydə alınmışdır.

İmamqulular oyk., sada Şuşa r-nunun Şıran i ə v -də kənd Dağoteyi ərazisindədir. Yaşayış məntəqəsi *İmamqulular* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Həmin ərazidə bu nəslin adı ilə bağlı olan meşə və mın bulaq da var.

İmamlı oyk. sada Qəbələ r-nunun Mürzəbəyli i ə v -də kənd Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir. Yaşayış məntəqəsini *İmamlı* nəslinə mənsub ailələr saldığı üçün belə adlandırılmışdır.

İmamverdi oyk. sada Beyləqan r-nunun Bünyadlı i ə v -də kənd. Mil düzündədir. Keçən əsrin 90-cı illərində kə r-nun ərazisində Birinci və İkinci İmamverdi adlı iki kənd olmuşdur. 1991-ci ildən İkinci İmamverdi kəndi Qaralılar adı ilə rəsmiləşdirilmişdən sonra Birinci İmamverdi kəndi də İmamverdi adlandırılmışdır. Yaşayış məntəqələr *İmamverdi* nəslinə mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

İmanlar oyk. sada Laçın r-nunun Şəlvə i ə v -də kənd. Dağoteyi ərazisindədir. Kendin adı orada məskunlaşmış *İmanlar* nəslinin adı ilə bağlıdır.

İmanlı oyk. sada Masallı r-nunun Çaxırlı i ə v -də kənd Dağoteyi düzənlikdədir. Keçmişdə Talış-Lankoran zonasında maldarlıqla məşğul olmuş *pirembel* (pırmbel) tayfasının bəncini qoluna moxsus altı ailənin başçısı *Kərbəlayi İman xan* adlı şəxs olmuşdur. XIX əsrdə həmin ailələrin oturaqlaşması nəticə-

İmişli

sində yaranmış kənd də bu ailələrin mənsub olduğu qolun adı ilə *İmanlı* (Kərbəlayi İmanın adından) adlandırılmışdır.

İmarət Qərvənd oyk. mür Kəlbəcər r-nunun eyyadıllı i ə v -də kənd Ağdaban çayının sahilində, Murovdağ silsiləsinin etəyindədir. Kəndi Qarabağda yaşamış *qərvənd* tayfasına mənsub ailələr salmışlar. Oykonimin birinci komponenti *İmarət* (vaxtilə burada mövcud olmuş mülkə işarədir) sözü yaşayış məntəqəsini eyyadıllı digər kəndlərdən fərqləndirmək üçün artırılmışdır.

İmdərəçay hidr. mür Lenk r-nu ərazisində çay. Hidronim *İmdərə* (çayın axdığı dərənin adı) və çay komponentlərindən düzəlib, çayın axdığı dərənin adını daşıyır. Qədr türk dillərində *im* "xalq təbəbətində aid dərman, türkçəyə, təbii dərman" mənasında işlənir. Görünür, bu dərədə müalicəvi otlar, bitkilər yetişdiyindən dərsə belə adlandırılmışdır.

İmirli oyk., sada Bərdə r-nunun Xanəbəh i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir. Əmirli variantında da qeydə alınmışdır. Yaşayış məntəqəsi 1948-ci ildə dağıdılmışdı. 1951-52-ci illərdə Ermənistan çarınquşu olaraq köçürülmüş azərb ailələr orada məskunlaşdıqdan sonra dağılmış kəndin adı yeni yaşayış məntəqəsinə verilmişdi. *İmirli* efsər tayfasının bir qolu olan *eymurların* adının yerli tələffüzə uyğunlaşmış formasıdır.

İmişli oyk. sada 1 Azərb -də inzibati r-n Kür-Araz ovalığının c hissəsində, Mil və Muğan düzlərində yerləşir. R-nun ərazisi hammar ovalıq olub, əsasən Arazın çöküntülərindən omele gəlmişdir. R-nun ərazisindən Araz çayı keçir. Keçmiş adı Qaradonlu olmuşdur. Mərkəzi İmişli şəhəridir. 2 Azərb -də şəhər, eyyadıllı inzibati r-nun mərkəzi. Araz çayının sahilində, Mil düzündədir. Şəhər d y stansiyası əsasında yaranmışdır. Stansiya isə XIX əsrin ortalarında yaxınlıqdakı İmişli obasının adı ilə adlanmışdır. 1938-ci ildə r-n mərkəzini Qaradonludan İmişliyə köçürülməsi ilə olaqodur yaşayış məntəqəsi otfar kəndlərdən köçüb gəlmiş ailələr hesabına böyümüş, ov vəlcə ştq. sonra isə şəhər olmuşdur. R-n və şəhər türkmonşöli *İmişli* tayfasının adını daşıyır.

İnce

İnce oyk. sada 1 Göyçay r-nunun eyyadıllı i ə v -də kənd. Şıran düzündədir; 2. Şəki r-nunun eyyadıllı i ə v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin etəyindədir. Yaşayış məntəqələr qıppçaqların əncə tayfa adı ilə bağlıdır.

İnceçay hidr. mür 1 Cəbrayıl r-nu ərazisində çay Arazın sol qoludur. Mənbəyini Qarabağ silsiləsinin c qurtaracağından (1370 m yüksəklikdən) alır; 2. Cəlilabad r-nu ərazisində çay Mənbəyini Alaşar-Burovar silsiləsindən (600 m yüksəklikdən) alır, Kirov kərfəzinin çiyilliklərində itir. Yayda quruyur; 3. Tərtər və Yevlax r-nları ərazisində çay Mənbəyini Murovdağ silsiləsinin ç. yamacından (2580 m yüksəklikdən) alır. Yuxarı axarında dərın dərələrdən axır. Kür çayına çatmur. Çayın üstündə Gülistan kəndi yaxınlığında kiçik SES tikilmişdir. Hidronimlərin qıppçaqların *əncə* tayfa adından yaranmış güman edilir.

İnceçöl or. mür Cəbrayıl r-nu ərazisində, Kırqıç Qafqazın c -ş etəyində düz Gəyan çölünün ç hissəsini təşkil edir. Düz İnceçayın (Arazın qolu) sahili boyunca uzandığı üçün belə adlandırılmışdır.

İncədəğ or. mür Şəki r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında, Şin və Kış çaylarının suayncında yerləşir. Hün 1750 m. Öronim *İnce/əncə* (ətn.) və *dağ* komponentlərindən düzəlib, etimotoponumdur. **İnceqot hidr. mür** Cəbrayıl r-nu ərazisində çay İnce çayının qoludur. Hidronim *İnce* (çay adı) və *qol* (çay qolu) komponentlərindən düzəlib, "İnce çayının qolu" mənasındadır.

İnceşu hidr. mür Qazax r-nu ərazisində çay Kürün sağ qoludur. İkinci Şıxlı kəndi yaxınlığında Kürlo birleşir. Çay axdığı İnce dərəsinin adı ilə adlandırılmışdır. Yerli əhəlinin məlumatına görə, çaya bu ad dayaz, xırda olmasına və yay aylarında qurumasına görə verilmişdir. Tədqiqatçılar isə İnce dərəsinin adını qədimdən burada məskunlaşmış qıppçaqların *əncə* tayfası ilə bağlayırlar.

İnellili oyk. sada Cəlilabad r-nunun Xoillili i ə v -də kənd Qarabalaca çayının sahilində, Burovar silsiləsinin etəyindədir. Keçmiş adı Hüseyn Ənəsolu olmuşdur. Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Cənubi Azərb -dən çölkik

İnlidəğ

tarlalarında muzdla işləməyə gəlmiş mənşəcə qıppçaqların *əncə* tayfasına mənsub ailələr salmışdır. Bu ailələrin başçısı isə Hüseyn adlı şəxs olmuşdur.

İncir oyk., sada Bakı şəhəri Əzizbəyov r-nu ərazisində, Bakı-Mərdəkan elektrik d y xəttində stansiya Aşçeron yarınmadır. Əsl *Əncirlikdir*. Ərazidəki əncir bağlarının çoxluğuna görə stansiya belə adlandırılmışdır. **İnəkboğan oyk. sada** Gədəbəy r-nunun eyyadıllı i ə v -də kənd Şahdağ silsiləsinin etəyindədir. Yaşayış məntəqəsi həmin ərazidən axan eyyadıllı çayın adını daşıyır.

İnəkboğançay hidr. mür Gədəbəy r-nu ərazisində çay Zeyəm çayının qoludur. Yeri əhəlinin məlumatına görə, çaya ad keçmişdə daşqın zamanı çayın naxın aparması və inəklərin boğulması hadisəsi ilə bağlı verilmişdir.

İnəkçay hidr. mür Laçın r-nu ərazisində çay Çay Əz başlanğıcı İnkədəğ zirvəsindən aldığı üçün belə adlandırılmışdır.

İnkədəğ or. mür Kəlbəcər r-nu ərazisində dağ. Ağcəkənddən c -dədir. İlləndə adlandır. Dağ ərazidəki İnkəç qayası adı orografik obyektin adını daşıyır. Çox güman ki, dağın ərazisi inəklər üçün otlaq yer olduğundan bu adı almışdır.

İngiloy Kötüklü oyk. mür Qax r-nunun Əlibeyli i ə v -də kənd. Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir. Keçmişdə r-nun ərazisində Kötüklü adlı üç kənd olmuşdur. İngiloy Kötüklü, Ləki Kötüklü və Əli Sultən Kötüklüsü Kötüklü komponenti Azərb -nın şm bölgəsində və Qarabağda yayılmış qəd türk mənşəli *könik/körik/kərik* tayfa adı ilə bağlıdır. *İngiloy* isə Azərb -nin şm -q zonasında yaşayan və gürcü dilində danışan etnik qrup adıdır. Əsl adı *İeni gelov* olan bu etnik qrup keçmişdə xristian olmuş, XVIII əsrdə islam dinini qəbul etmişdir. Tədqiqatçılara görə, geloylar I əsrdən Albaniyada molum olan *gel* tayfasının varislər hesab olunurlar. Geloylar yaşadığı ərazi erkən orta əsr mənbələrində Gelavı kimi qeydə alınıb. Hazırda azərb -lar ingiloyları *qelov*, saxurlar *gelavı* avarlar isə *gelovı* adlandırırırlar.

İnlidəğ or. mür Goranboy r-nu ərazisində dağ. Öronim i (türk dilindəndə "yarğan", "məğarə", "həyyan yuvası") və *dağ* sözlərindən

den düzəlib (burada -li rəmsubluq bildirir), "mağaralı dağ, mağarası olan dağ" mənasındadır.

Inillil oyk, *sada* Cəlilabad r-nunun Şiləvəngə i o v -də kənd Ovaşqadadır. Əsli inallıdır. XII-XIII əsrlərdə göç tayfalarından biri kimi adı çəkilən inallılar Solcuq hökmdarı İbrahim İnalın (XII əsr) nəslə hesab edilir. Orta əsrlərdə Cənubi Azərbaycanda yaşayan inallılar XVII əsrdə şahsevənlərin dəmürçülü qolunun tərkibinə daxil olmuşlar. XIX əsrdə Lənkeran qəzasında 12 ailədən ibarət bir el olan inallılar, görünür, bu yaşayış məntəqəsinə məskunlaşmışlar.

Injenertəpə or, *mür* Cəlilabad r-nu ərazisində Alaşar-Burovar silsiləsinin şm.-q quracağında zirvə Bolqarçayın sağ sahilindədir. Hün 625 m. Oronim dağda mühəndislərin aparıcıları geoloji xəritələrə görə belə adlandırılmışdır.

İnstitut oyk, *sada* Samux r-nunun Çoban Abdallı i o v -də fəhlə qəsəbəsi Gəncə çayının sahilində, Gəncə-Qaxaz düzənliyindədir. Yaşayış məntəqəsi Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Pambıqçılıq İnstitutunun və Zaqafqaziya Maşın-Sınaq Stansiyasının birləşmiş qəsəbələrindən ibarət olub, 1964-cü ildən ərazisindəki elmi-tədqiqat institutunun adı ilə adlandırılmışdır.

İolada hidr, *mür* Lənk r-nu ərazisində çay Hidronim io (türk dillərində "təmiz su, bulaq suyu, mənbə") və *ladaloda* (talis "arq") komponentlərindən düzəlib, "arq su" mənasındadır.

İorl b a x Qabırçı çayı
İorl or sada Xanlar r-nu ərazisində dağ. Oronim eyniadlı çayın adından yaranmışdır.
İranlı Bankəsi or, *mür* Xəzərdə dayazlıq Qonşu İran İslam Respublikasının adından yaranmışdır.

İrçan oyk, *sada* Laçın r-nunun Köhnokənd i o v -də kənd Dağlıq ərazisindədir. Oykono *arçan* (ardic ağacı) sözündən olub, "ardicli yer" mənasındadır. Türk dillərində ardıc ağacını "arça" da deyirlər. Türkdilli xalqların toponimiyasında Arçan toponimi geniş areala malikdir.

İrmaşlı oyk sada Şomkir r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Dağotoyi ərazisindədir. Kəndin ərazisi *irmaşlı* tayfasına mənsub

olduğundan həmin tayfanın adını daşıyırdı. XIX əsrdə burada yerləşən alman ailələrini onu Enğenfeld, 1930-cu illərdə isə Engels-kənd adlandırmışdılar. 1992-ci ildən kəndin əvvəlki adı bərpa olunmuşdur.

İsa bulağı hidr, *mür* Şuşa r-nu ərazisində bulaq Şuşa şəhərindən təq. 1500 m hündürlükdə, meşədədir. Azərbaycanda təbiətin incilərindən sayılır. Yerli əhalinin məlumatına görə, bulaq XVIII əsrdə ilk dəfə onu qalın meşəlikdə üzə çıxarmış *İsa* adlı biçənçinin adını daşıyır.

İsakənd oyk, *mür* Tovuz r-nunun Qərblil i o v -də kənd. Zəyəm çayının sahilində, Kiçik Qafqazın yamacındadır. Oykonom *İsa* (ş a) və *kənd* komponentlərindən düzəlib, "İsanın kəndi" mənasındadır. Yerli əhali kəndi qeyri-rəsmi olaraq *Aşağı* və Yuxarı İsakəndi adı ilə adlandırır.

İsaqbağı hidr, *sada* Zərdab və Ağcabədi r-nlarının ərazisində göl Su hövzəsi adını ərazidəki eyniadlı yaşayış məntəqəsindən almışdır.

İsaqbağı oyk, *sada* Zərdab r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi Kür çayı sahilində yerləşən çöküllüyün (cır tut bağı) *İsaq* adlı şəxsə məxsus hissəsində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır. İsaqbağı yarantında da qeydə alınmışdır.

İsaqlı oyk, *sada* Cəbrayıl r-nunun Havuşlu i o v -də kənd Düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsi Ermonistanın Dəstəkənd kəndinin zolaqla nəticəsində dağılmışından sonra (1931-ci il) əhalinin köçüb gəlməsi nəticəsində yaranmışdır. Kənd XIX əsrdə Zəngəzur qəzasında yaşayın *xocaisaqlı* tayfasına mənsub olan *İsaqlı qışlağında* salındığı üçün qışlağın adı ilə adlandırılmışdır.

İsaqlıgirmo oyk, *sada* Balakən r-nunun Şəmbül i o v -də kənd Alazan-Əyriçay çöküllüyündədir. İsaqlıgirmo variantında da qeydə alınmışdır. Yerli əhalinin məlumatına görə, vaxtilə kəndin ərazisində Məzəm çayının keçidi (yerli əhali çay keçidini *girmə* adlandırdır) yaxınlığında *İsaq* adlı şəxsin binəsi olmuş və keçid də onun adı ilə İsaqlıgirmo adlanmışdır. Sonralar burada salınan kənd də həmin adı qəbul etmişdir.

İsalar oyk, *sada* Ağdam r-nunun Əfətli i o v -də kənd Qarabağ düzündədir. Kənd *İsalar* nəslinə mənsub ailələr tərəfindən məskunlaşdığı üçün belə adlandırılmışdır.

İsali oyk, *sada* Gədəbəy r-nunun eyniadlı i o v -də kənd Axınca çayının sahilində, Şahdağ silsiləsinin ətoyindədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, XIX əsrin ortalarında Qaxaz qəzasının Qıraç Salahlı kəndindən *İsa* adlı şəxs bir qrup ailə ilə birlikdə Gədəbəyə qəçmiş və Qızıltopraq adlı yerdə məskunlaşmışdır. Bir qədər sonra oraya köçürülən ruslar Saratovka və İvanovka kəndlərini yaratdırlar. *İsa* isə öz övladları ilə oranı tərk edərək indiki kəndin ərazisində məskunlaşmış və yeni yaranmış yaşayış məntəqəsi də onun adı ilə adlandırılmışdır. Kəndin əhalisinin böyük əksəriyyəti İsanın oğullarının nəsiləndir.

İsgəndərbəyli oyk, *sada* Zəngilan r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Dağotoyi ərazisindədir. Keçmiş adı Demürçilər olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi demürçülər nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. *İsgəndərbəy* kənddə məskunlaşmış demürçülərin başçısı olmuşdur. Kənd sonralar onun adı ilə adlandırılmışdır.

İsl oyk, *sada* Masallı r-nunun Qodman i o v -də kənd. Viləş çayının sahilində, Lənkeran ovalığındadır. Keçmiş adı *İsibay* olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi İsibəy məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Yerli əhali tərəfindən Boykəndi də adlandırdır. Sovet hakimiyyəti illərində oykonomun tərkibindəki "bəy" sözü atılmışdır.

İstilikçay hidr, *mür* Ağsu r-nu ərazisində çay Əsli İstilikçay oymaldir. Hidronim *istili* (kiçik qol) və çay komponentlərindən düzəlib (-lik burada çoxluq bildirir), "çoxlu kiçik qolları olan çay" mənasındadır.

İskəndərli oyk, *sada* Şomkir r-nunun Təzəkənd i o v -də kənd Gəncə-Qaxaz düzənliyindədir. İnqilabdan əvvəl Cənubi Azərbaycan Qaradağ və Meşkin oyalığından gələrək oraf kəndlərdə rəncbərlilik edən əhaliyə 1925-ci ildə kənd salmaq üçün mülkədar Qasımlı çay adlanan ərazidə torpaq sahəsi verilmişdir. Yaşayış məntəqəsi Sovet hakimiyyəti illərində V I Leninin şərafına Lənkinabad adlandırıldı. 1994-cü ildən kəndin adı İskəndərli kimi rəsmiləşdirilmişdir.

İskot or, *sada* Xocalı r-nu ərazisində dağ. Oronim türk dillərindəki *iskit* (fit, fit çalın) sözünün yerli teleaffız variantı olub, Fıtdağ (İsmayılı r-nu) oroniminin sinonimidir.

İstamdağ or, *mür* Sumqayıt şəhər ərazisində dağ. Purokəşkil kəndindən q -də yerləşir. Hün 317 m. Oronim *İslam* (ş a) və dağ komponentlərindən düzəlib Çox güman ki, dağın ərazisi İslam adlı şəxsə məxsus otlaq yeri olmuşdur.

İsmayılabad oyk, *mür* Yevlax r-nunun Nəmətəbə i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsinin 1918-ci ildə Ermonistanın Ozan, Vət, Toxaçar kəndlərindən milli qırğın zamanı qaçıb gəlmiş və bir müddət Tovuz r-nunda yaşadıqdan sonra 1928-ci ildə indiki ərazidə məskunlaşmış qəribə ailələr salmışlar. Kənd vaxtilə oranın abaddaşmasında xidməti olmuş İsmayılın (Bərdə r-n sovetinin sədri) adı ilə adlandırılmışdır.

İsmayılbaş Qutqaşılı gölü hidr, *mür* Qəbələ r-nu ərazisində göl. Göl Azərbaycanın, general İsmayılbaş Qutqaşılının (1806-69) adı ilə adlandırılmışdır. Memorial toponimidir.

İsmayılbəyli oyk, *düz* I Ağdam r-nunun Bağbanlar i o v -də kənd. Dağ ətoyindədir. Keçmiş adı Mərzili İsmayılbaş olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi Cavanşir qəzasında yaşayış mərzili tayfasına mənsub ailələrin başçısı *İsmayıl bəy*in adı ilə adlandırılmışdır. 2 Tərtər r-nunun Evəvəli i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsi Laçın r-nunun Zerti kəndindən gəlmiş *İsmayıl bəy* adlı şəxs saldığı üçün onun adı ilə adlandırılmışdır. Kənddiki nəsilərdən bir nəslərdə zertilər adlanır. Sonralar otradakı Daşarlı, İsgəndərbəyli və Sarvanlar kəndləri də bu kəndə birləşdirilmiş, kənd ərazisini genişləndirmişlər.

İsmayılı oyk sada I Azərbaycanın inzibati r-nu Baş Qafqaz sıra dağlarının c yamacında yerləşir. Sothi dağlıqdır. Şm hissəsi Baş Qafqazın sıyrıncı xəttinə qədər (Babadağ 3632 m) yüksəlir. R-nun ərazisindən Güyçay, Girdimənçay, Əyriçay, Vəndam çayı və bir neçə xırda çay axır. Mərkəzi İsmayılı şəhəridir. 2 Azərbaycanın, eyniadlı r-nun mərkəzi Böyük Qafqazın ətoyunda, Əyri-

çayın üzərindədir; 3 İsmayılı r-nunun Mican i o v -də kond Əynçayın sahilindədir; 4 Kürdomir r-nunun Qarasaqal i o v -də kond Şirvan düzündür; 5 Neftçala r-nunun Tatar-məhlə i o v -də kond Şirvan düzündür. Oykönim yaşayış məntəqələrinin esasını qoymuş *İsmayılı* nəslinin adından yaranmışdır

İsmətli oyk. *sada* Biləsuvar r-nunda kond Düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsinə XIX əsrdə Rusiyadan köçürülmüş rus kəndliləri Konstantinovka adı ilə salmışdılar 1992-ci ildən *kənd İsmət Qayıbovun* şərəfinə İsmətli adı verilmişdir

İsnov oyk. *sada* Quba r-nunun Zərqova i o v -də kond. Dağətəyi düzənlikdədir İsnov adının təhrif formasıdır Kəndin orazısında müalicə əhəmiyyəti çoxlu min bulaq var Keçmişdə bu bulaqların yaxınlığında müalicə üçün hovuzu əvəz edən novlar düzəldilirdi Bunun üçün çala qazılır, içərsi daşla hörülürdü Bulaqların suyu arxla bu novlara dolurdu, kənarında qızdırılmış daşlar oraya tökülürdü Yel xostəliyi olan adamlar həmin novlarda uzanırdılar Tatlar belo novları *vərov*, azorb -lar isə *İstinov* adlandırılırdılar Kənd belo novun yaxınlığında salındığına görə İstinov adlandırılmışdır

İsnovqışlaq oyk. Quba r-nunun Vəlvələ i o v -də kond Qusar məlii düzənliyindədir Oykönüm *İsnov* (kənd adı) və *qışlaq* komponentlərindən düzəlmişdir, "İsnov kəndinin qışlağı" mənasındadır Kənd əvvəllər İsnov kəndinə məxsus qışlaq yeri olmuş, sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

İspik or sada Quba r-nu orazısında dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin şm -ş -ində, Qudyalçay ilə Ağçayın suayrıcında yerləşir Hün 1101 m Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oronim türk dillərindəki *aspak* və ya *aspak* (aşırımlı dağ, keçidli dağ) sözünün fonetik variantıdır

İspik oyk. *sada* Quba r-nunun Tülökoran i o v -də kond Dağətəyi orazidədir Kəndin adı eyniadlı dağdan alınmışdır

İstibulaq oyk. *sada* Kəlbəcər r-nunun Çaykənd i o v -də kond Dağətəyi orazidədir Yaşayış məntəqəsi qonşu Çaylı kəndindən köçmüş ailələrin İstibulaq adlı min bulağın yaxınlığında məskunlaşması nəticəsində ya-

ranmışdır Bir məlumata görə, kəndin adı əvvəllər Üstübulaq olmuşdur

İstisu hidr. *mür* 1 Astara r-nu orazısında müalicəvi min bulaqlar Astara ş.-dən 13 km aralıdır Suyunun termik olması ilə əlaqədar belo adlandırılmışdır; 2 Astara r-nu orazısında çay Astara çayının sol qoludur Çayın dərəsində min bulaqlar vardır İstisudərə çayı da adlanır, 3 İsmayılı r-nu orazısında çay Qalacıq çayının qoludur Çayın adı onun yuxarı axarı boyunca İstisu bulaqlarının olması ilə əlaqədardır; 4 Kəlbəcər r-nu orazısında min bulaqlar Tərtər çayının hər iki sahilində yerləşir Yuxarı və Aşağı İstisu bulaqlarına bölünür Aşağı İstisu bulaqları çoxdebipli 8 bulaqdır Suyunun dadı turşməzodir İçmək və müalicə üçün istifadə edilir Yuxarı İstisu bulaqları 23 bulaqdan ibarətdir Müalicə və içmək üçün istifadə edilir Ətrafında kurort salınmışdır Salyan, Dovoçi, Quba r-nlarında da eyniadlı termik min bulaqlar var

İstisu oyk. *sada* 1 İsmayılı r-nunun Qalacıq i o v -də kond Dağətəyi orazidədir Qalacıq çayının qollarından biri olan İstisu çayının sahilində yerləşdiyinə görə belo adlandırılmışdır; 2. Kəlbəcər r-nunun eyniadlı qəsəbə i o v -də ştq ; balneoloji kurort. Qarabağ yaylasında, Tərtər çayının vadisində, 2100-2200 m yüksəklikdədir Yaşayış məntəqəsinin adı buradakı İstisu min bulaqlarının adı ilə bağlıdır Min bulaqlar iso 1139-cu ildə güclü zəlzələ zamanı yerin çatlamaşı nəticəsində əmələ gəlmişdir

İşğınçay hidr. *mür* Dovoçi r-nu orazısında çay Hidronim Azorb dilindəki *uçqun* (tat *ışqun* formasında tələffüz edilir) və *çay* sözlərindən ibarət olub, "sahillərən uçqun çay, yağışlı çay" mənasını bildirir

İşxan hidr. *mür* Xocavənd r-nunda çay Qurucayın sol qoludur Hidronimin *ışğın* sözünün təhrif forması olduğu güman edilir

İşıqlı or. *sada* Laçın r-nu orazısında dağ Qarabağ silsiləsinin on hündür zirvələrindən biridir Ermənistanla sərhəddə yerləşir Hün 2520 m Tədqiqatçılara görə, dağın başının qarlı olması və qarın gün işığında parıldaması bu adın yaranmasına səbəb olmuşdur Oronimi *ışxılı* nəslinin adı ilə də bağlayırılar

İşıqlı oyk. *sada* 1. Qubadlı r-nunun Muradxanlı i o v -də kond. Həkəri çayının sahilində, dağətəyi orazidədir Keçmiş adı: Ciyciyi olmuşdur Zəngilan r-nunda Ciyciyi dərəsi adlı yer də qeyd alınmışdır. Kənd sonralar Şeyx Şərif adlı şəxsin adı ilə *Şixli* adlanmış, sonralar tələffüzdə *İşıqlı* formasına düşmüşdür 1937-ci ildə yaxınlığındakı Binodərəsi, Damlınc və Narcaq kəndləri də bu kəndə birləşdirilmiş, kəndin ərazisi xeyli böyümüşdür Kəndin orazısındakı köhnə qəbinstantlıq hazırda Şeyx Şərif qəbinstantı adlanır; 2 Füzuli r-nunun Dədəli i o v -də kond Arazboyu düzənlikdədir Oykönim *ışxılı* nəslinin adı ilə bağlıdır

İtbaşı or. *sada* Colilabad r-nu orazısında yüksəklik. Alaşar-Burovar silsiləsinin q. yamacındadır Hün 211 m Yüksəkliyin başı it başına oxşadığına görə belo adlandırılmışdır

İtdişli or. *sada* Xəzər dənizinin adalarından biridir Vaxtilə burada aparılan kəpəcədisiyyə zamanı it kolloləri tapıldığı üçün belo adlandırılmışdır

İtitala oyk. *mür* Balakən r-nunun eyniadlı i o v -də kond Katex çayının sahilində,

Alaşan-Əynçay çökəkliyindədir Kəndə belo ad onun yerləşdiyi itlanın it bucağa oxşamasına görə verilmişdir Yaşayış məntəqəsinə Zaqatala r-nunun Əliabad kəndindən çıxması əilələr salmışlar.

İvanovka oyk. *sada* İsmayılı r-nunun eyniadlı i o v -də kond Acınohur ön dağığında Kənddə 1840-cı ildə çar hökumətinin Rusiyanın mərkəzi quberniyalarından köçürüb gətirdiyi müxtəlif dini təşəkkülə mənsub rus ailələr məskunlaşmışdılar Yaşayış məntəqəsi köçürmə kampaniyasına başlıqlıq edən rus polkovniki P. N. İvanovun adını daşıyır

26 Bakı komissarı r-n b a x Səbail

26 Bakı komissarı ştq b a x Həsənbad

28 Aprel b a x Aran

İyirmilinci b a x Piran.

İzmara oyk. *düz* Dovoçi r-nunun Pirəbədi i o v -də kond Dağətəyi orazidədir Oykönim ərəb dilindəki *izmi* (sümkülər) və fars dilindəki *ara* (sakinləşmək) sözlərindən düzəlib, "sümkülülər sakin olduğu yer" mənasındadır *Sümkülülər* və ya *üşünxanlılar* Azorb orazısında yayılmış tayfaların binnin adıdır

Jj

Janjara hidr. mür Lenkeran r-nunda çay Bəşəri çayının sağ qoludur Hidronim İran dillərindəki *janga* (pas, paxır, cəng, mis pası) və *ru* (su, çay) komponentlərindən düzəlib, "paxırlı su, sarı suyu olan çay" mənalarmı bildirir Bu baxımdan hidronim Missuyu (Gədəbəy) çayının adı ilə sinonimdir **Jarski b a x** Şirvanlı

Jdanov b a x Biləsuvar

Jiloy b a x Çilov

Jindl oyk. mür Lerik r-nunun Biləbend i ə v -də kənd Peşəsar silsiləsinin yamacındadır Oykonim talış dilindəki *jin* (aşağı) və *di* (kənd) sözlərindən düzəlib, "aşağı kənd" mənasındadır

Jly oyk., sada. Yardımlı r-nunun Ərus i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin eteyindədir. Oykonim talış dilindəki "alt", "aşağı" mənasında işlənən *jiy* sözlündəndir Kənd dağ silsiləsinin aşağı hissəsində yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır

Kk

Kabarrıdağ or. mür Xanlar r-nu ərazisində dağ Oronim Qarabarrıdağ variantında da qeydə alınmışdır. Dağın ərazisi bir zamanlar *kəbirli* (kəbarlı, kəberli) tayfasına mənsub yaylaq yerlərdən olduğu üçün belə adlandırılmışdır Oronim *kəbbəri* (etn) və *dağ* komponentlərindən düzəlib, "kəbirilərə məxsus dağ" mənasındadır

Kabeddağ or. mür Ordubad r-nu ərazisində dağ. Azərb -la Ermənistan sərhədidir Oronimin *gəbə* (xalı, zəngün, bəzəkli, əlvan) və *dağ* komponentlərindən ibarət olub, dağın adının əlvan bitki örtüyü ilə əlaqədar yarınması ehtimal edilir

Kaftarandağ or. mür Qobustanda pəlçiq vulkanı Ceyrankeçməz çayının orta axarından solda yerləşir Hün 377 m. Pəlçiq vulkanının adı buradakı eyniadlı dağdan alınmışdır Oronim *kaftar* (goreşən), *-an* (İran dillərində mənsub cəmlük və məkan anlayışı bildirən şəkl) və *dağ* komponentlərindən düzəlib, "kaftarlı dağ" mənasındadır

Kaftarlı or. düz Xocavənd r-nu ərazisində dağ Əmiranlar kəndindən şm -dədir Dağın ərazisi keçmişdə sux meşəlik olduğundan orada tez-tez yırtıcı heyvan olan *kaftara* (goreşənə) təsadüf edildiyinə görə dağ belə adlandırılmışdır

Kaftarı or. düz Qazax r-nunun c -ş -ində dağ Hün 627 m. Kaftarı variantında da qeydə alınmışdır Əsl *Kaftarlıdır* Dağın ərazisində kaftara təsadüf edildiyindən dağ belə adlandırılmışdır

Kaha oyk., sada. 1 Kalibəcər r-nunun Keşdək i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir Kəndin ərazisi əvvəllər Keşdək kəndinin binəsi olmuşdur Sonralar həmin kənddən ayrılmış ailələr burada daimi məskunlaşmışlar Kənd öz adını ərazisindəki qəd *kahadan* (zağadan) almışdır; 2 Laçın r-nunun Daşlı i ə v -də kənd. Çalbayır silsiləsinin eteyindədir Keçmiş adı İsgəndər kahası olmuşdur Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə qarabayramlı tiyresinə mənsub ailələrin özəlornə məxsus qışlaqlardan birində məskunlaşması nəticəsində yaran-

mışdır Oykonim kəndin ərazisindəki qədim kaha qalıqları ilə əlaqədardır

Kahab hidr. mür Şahbuz və Babək r-nları ərazisində çay. Naxçıvan çayının sol qoludur Kahab kəndindən aşağıda Naxçıvan düzünə çıxır və suvarmada geniş istifa edilir Hidronim *kaha* (mağara) və *ab* (İran dillərində "su") komponentlərindən düzəlib, "mağara suyu" mənasındadır

Kalafalıq oyk., sada Laçın r-nunun Vaqazın i ə v -də kənd Ərdəşəvə çayının (Səlvə çayının qolu) sahilində, Qarabağ silsiləsinin yamacındadır Yaşayış məntəqəsi keçmişdə r-nun ərazisində mövcud olmuş Bırncı Çağazur kəndindən çıxmış ailələrin Kalafalıq adlanan yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır *Kalafa* köhnə kəndin, yaxud mal-qara saxlamaq üçün tikilmiş pəyələrin xarabalığına, quyuya, qazılmış çökək yere deyilir Oykonimin tərkibindəki *-lıq* şəkl -si çoxluq və məkan anlayışı ifadə edir

Kalağaylı oyk. düz Ağsu r-nunun Padar i ə v -də kənd Şirvan düzündədir. Tədqiqatçıların fikrincə, oykonimin əsl *Qalaqayın* -dir, kəndin əhalisinin Sabirabad r-nundakı Qalaqayın kəndindən olduqlarını bildirir 1917-ci ildə tərtib olunmuş inzibati ərazi bölgüsündə Göyçay qəzasında *Kalaqa* (İsmayyllı) və *Kalaqaylı* (Kürdəmir) adlı iki kənd qeydə alınmışdır Bunlardan biri indiki Qalaqah, digəri isə Qalaqahlı (Kalağaylı) kəndləridir Oykonim "Qalaqahdan gəlmişlər" mənasındadır

Kallinkənd b a x Vurğun

Kallinovka oyk., sada 1 Məsallı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Viloş çayı sahilində, Lenkeran ovalığında Kəçmiş adı Nikola-yevka olmuşdur 1843-cü ildə Volqaboyundan köçüb gələn rus kəndlilərinin məskunlaşması nəticəsində yaranmış yaşayış məntəqəsi Sovet hakimiyyəti illərində sovet dövlət xadimi M İ Kalininin şərəfinə Kalinovka adlandırılmışdır; 2 Sabirabad r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir. XIX əsrdə rus kəndlilərinin məskunlaşdığı yaşayış məntəqəsi Sovet hakimiyyəti illərində M İ Kalininin şərəfinə Kalinovka adlandırılmışdır Memorial toponimdir

Kalmıçkov Bankası *or. mür* Xəzərdə dayazlıq Kalmıqların adı ilə bağlıdır

Kalva *oyk., mür* Ağsu r-nunun cinyadıdır. i ə v -də kond Niyaldag silsiləsinin öləyindədir. *Oykonim kala* (tat "böyük") və *va* (*ovato*ba sözlərinin xırsar olunmuş forması) komponentlərdən düzülüb, "böyük oba" mənasındadır

Kamal hidr., sada Quba r-nu arazisində çay Çagaçay çayını əmələ gətirən qollarından birdir. Türk dillərində *kamal* sözünün mənasından bir "axın"dır. Çayın mövqeyi bu mənaya uyğundur

Kamallı *oyk. duz 1* Laçın r-nunun Alxası i ə v -də kond Dağlıq ərazidədir. Keçmiş adı Bozlu olmuşdur. Yaşayış məntəqəsini Dərələyəz mahalından gəlmiş bozlu tayfasına mənsub ailələr salmışlar. Kəndin q -indəki əkin sahələrindən biri Kamallı çuxuru adlanır; 2. Saatlı r-nunun Hacıqasımlı i ə v -də kond Araz çayı sahilində, düzənlikdədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini *Kamal* adlı şəxs qoyduğundan kənd onun adını daşıyır. Güman etmək olar ki, bu kəndlər ya Dərələyəz mahalında vaxtilə mövcud olmuş Kamal kəndindən köçüb gəlmiş ailələrin gətirdiyi adı, ya da *kamallı* nəslinin adı ilə adlandırılmışdır. Keçən əsrdə Tataristan ərazisində də Kamallı adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır. Türk dillərində *kamal* sözü "qala", "səngör", "axın" mənalarında işlənir

Kamandar *oyk., sada* Şəmkir r-nunun Badakond i ə v -də kond Dağotoyi ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə *Kamandar meşəsi* adlanan əzəmət salınmışdır. Yerli əhalinin məlumatına görə, Kamandar həmin meşənin sahibinin adıdır

Kamıqaya *or., mür* Qax və Şoki r-nları ərazisində dağ Acınohur gölünün şm -da yerləşir. Hün 460 m. Qamıqaya variantında da qeydə alınmışdır. *Oronim kamqaya* sözünün təhrif olunmuş forması hesab edilir. Dağın adı türk dillərindəki *kom* (çəmək, oyuq) və *qaya* sözlərindən düzülüb, "oyuqlu qaya" olan dağ" mənasındadır. Ordubad r-nunda bu oronimin Gomiqaya variantı qeydə alınmışdır

Kamlakan *oyk., mür* Aytara r-nunun Həməşam i ə v -də kond Həməşam çayı sahilində, dağotoyi ərazidədir. Yerli əhalinin mə-

lumatına görə, *oykonim* Kamalakəon adının təhrif formasıdır. *Kamal* (ş a.) və təlil dilindəki *kaon* (evlər) komponentlərdən düzülüb bu toponim "Kamala məxsus evlər" mənasındadır. Tədqiqatçılara görə, *kamlakan* təlil dilində "böyükdə salınmış evlər, azlıqda qalan evlər" mənasındadır

Kamo *oyk., sada* Xanlar r-nunun Azad i ə v -də kond Azad çayının sahilində, Sarıyalın əyindədir. Keçmiş adı Hacıkənd olmuşdur. Yerli əhalinin məlumatına görə, övəllər burada Gəncə əsilzadələrinin Hacı adlı bir şəxsin yaşaylaq yurdu olduğuna görə kənd belə adlandırılmışdır. XIX əsrdə burada gəlmə erməni ailələri yerləşdirildikdən sonra onlar kəndin adını Hacıçen adlandırmış, 1939-cu ildə isə erməni inqilabçısı S A Ter-Petrosyanın inqilabi laqəbi olan Kamo adı ilə əvəz etmişdilər. Yaşayış məntəqəsinin keçmiş adı özünə qaytarılmışdır

Karacəyev Bankası *or., mür* Xəzərdə dayazlıq Qaracəyilərin adı ilə bağlıdır. Etnotoponimdir

Karaqlux *or., mür.* Xocalı r-nu ərazisində dağ, Keçmiş adı Daşbaşı olmuşdur. Ədəbiyyatda Kartaşlıx variantında da qeydə alınmışdır. *Oronim* "sothi daşlıq olan dağ" mənasındadır

Karxulu *oyk., sada* Cəbrayıl r-nunun cinyadı i ə v -də kond Düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə Qarabağda gəlmiş Allahverdi və Xudaverdi adlı qardaşlar. Karxulu adlanan yerdə salmışlar. Yerli əhalinin məlumatına görə, *oykonim* Kar Qulu şəxs adı ilə bağlıdır. Lakin keçən əsrin əvvəllərində Tiflis quberniyasında Karxun adlı dağ və çayın, Krımda Karqulu toponiminin qeydə alınması bu fikri təkrar edir. Qəd türk dillərində *karqu/karxu* sözü "gözetçi məntəqəsi" mənasında işlənmişdir. *Oykonim* "gözetçi məntəqəsi olan yer" mənasında olmasına etimolozik etmək olar

Karrar *oyk. sada* Kürdəmir r-nunun cinyadı i ə v -də kond Şirvan düzündədir. *Oykonim* şəhəsvənlərin *karrar* tayfasının adı ilə bağlıdır. Karrar adlı nəsil kəndə bu gün də yaşamaqdadır

Karvansara hidr., sada 1 Naxçıvan MR ərazisində çay Axınca çayının qoludur, 2. Şahbuz r-nu ərazisində min bulaqlar Kö-

mür kəndindən 7 km ş.-də yerləşir. İki bulaqdan ibarətdir. Bulaq keçmişdə həmin ərazidə mövcud olmuş qəd karvansaraya görə belə adlandırılmışdır

Kasapat b a x. Qasapat

Kaspi dəniz hidr., mür Xəzər dənizinin qədim və çox yayılmış adlarından biri. Hidronim Qafqaz Kaspianıyasında Xəzər dənizi sahilində yaşaymış alban tayfasının adı ilə bağlıdır. Kaspilərin adı ilk dəfə yunan tarixçisi Herodotun (e ə V əsr) "Tarix" əsərində çəkilir. Antik dövr müəllifləri onlar haqqında geniş məlumat vermişlər. Kaspə tayfaları Makedoniya ilə İsgəndərin qoşunlarına qarşı döyüşlərdə (e ə IV əsr) İran hökmdarı Dəranın tərəfində iştirak etmişdir. Kaspilərin yaşadığıları tarixi vilayət Kaspiana adlanırdı. Bu vilayət indiki Şimali Azərbaycan ərazisində Kürətin Arazla birləşdikdən sonra Xəzərədək olan hissəsində c -da yerləşən dənizətrafi sahəni əhatə edirdi. Şərqi Avropanın c -unu Yaxın Şərqi ölkələri ilə birləşdirən ticarət karvan yolu Kaspiana ərazisindən keçirdi. III əsrdən sonra bu vilayət Bala-Sakan, sonralar isə həm də Muğan adlandırıldı

Kass b a x. Qas

Katex hidr. mür Zaqatala və Balakən r-nları ərazisində çay Qanıx çayının qoludur. Tədqiqatçıların bir qismi hidronimi avar dilindəki *kats* (keçid) və *udin* dilindəki *xe* ("su") mənasını bildiren *ex* sözünün döyüşlikliyi uğramış forması) sözlərinin birləşməsi kimi "keçiddən axan su", yaxud "su keçidi" mənaları ilə izah edirlər. Bəzi tədqiqatçılara görə isə, çayın adı Azərbaycan dilindəki *gədik* (dağ belində keçid, alçaq yer) sözü ilə bağlıdır. Hidronimin "yüksoxdən axan su" mənasında olduğunu da düşünmək olar

Katex *oyk., sada* Balakən r-nunun cinyadı i ə v -də kond Katex çayı sahilində, Alazan-Dyngçay çökəkliyindədir. XVII əsrdə Cənubi Dağıstandan gəlmiş avarların Katex adlanan yerdə məskunlaşması noticosında yaranmışdır. Ərazi adını buradan axan Katex çayının adından almışdır

Katos *oyk. sada* Laçın r-nunda kond Dağ yamaçındadır. Yaşayış məntəqəsini XX əsrin əvvəllərində yaxınlıqdakı Şeylanlı kəndindən köçüb gəlmiş ailələr (nəbilər, xudurlar və

əsədlər nəsliyə mənsub) Katos meşəsi adlanan yerdə salmışlar. Qəd. türk dillərində *kats* "birləşmək, qanışmaq", *kadus* "gözəllik", "sənət əsəri" mənalarında işlənmişdir

Kavdadı *oyk., mür* Qubadlı r-nunun cinyadı i ə v -də kond Bərgüşad və Həkan çaylarının birləşdiyi yerdədir. Yerli əhali kəndin adını *kovdadıy* (kəndxudaya məxsus) kimi izah edir. *Oykonim* ilk in variantının Kavdoabdiq olduğunu iddia edən tədqiqatçılara görə, *kav* (fars "dağ keçdi, aşırım"), *doab* (iki çay) və *-diq* (Azərbaycandakı məkan bildirən -liq şəkl -sünün variantı) komponentlərindən ibarət olan bu söz "dağ keçidində iki çayın birləşdiyi yer" mənasındadır. Başqa bir mülahizəyə görə isə, kəndin adı *kavda* (fars "yabı" məna *gövdən* sözündən) və *-diq* (-liq şəkl.-si) komponentlərindən düzülüb, "yaşıl saxlanan yer" və ya "arıqlaşmış atlar üçün ayrılmış otlaq, örüş sahəsi" deməkdir

Kavdar *oyk. sada* Cəbrayıl r-nunun Hacı i ə v -də kond Arazboyu düzənlikdədir. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, kəndin adı qədim türkdilli *qovlar* tayfasının adını əks etdirir. Peçeneq tayfalarından bir olan qovların adına Tovuz, Sabirabad, İsmayıl, Samux və b r-nların toponimiyasında da rast gəlmək mümkündür. Kavdar qovlar etnoniminin yerli tolofuz formasıdır

Kavran b a x. Gavran

Kazımabad *oyk., mür* Cəlilabad r-nunun Svetlaya Zarya i ə v -də kond Düzənlikdədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndin əsasını Kazım adlı şəxs qoyduğu üçün belə adlandırılmışdır. *Oykonim Kazım* (ş a.) və *abad* (kənd) komponentlərdən düzülüb, "Kazımın kəndi" mənasındadır

Kazımlı *oyk. duz 1* Tovuz r-nunun Çatax i ə v -də kond Çıxıldaq silsiləsinin yamaçındadır. Ətrik çayı kəndi iki hissəyə ayırır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Aşağı Quşçu kəndindən olan *Kazım* adlı şəxs məxsus yurdu yernədə salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Kebeloba *oyk., mür* Zaqatala r-nunun Cəbrayıl r-nu ərazisində Baq Qafqaz silsiləsinin öləyindədir. Mənbələrin məlumatına görə, (təq. XVI-XVII əsrlərdə Dağıstanın Kəbal kənd-

dindən köçüb gəlmiş *kaba!* (*kebel*) nəslinə mənsub ailələr Zaqatala r-nunun Car kəndində məskunlaşmış, Kəbeloba kəndinin ərazisi isə onların müvəqqəti bino yeri olmuşdur. Sonralar isə kebellər burada daimi məskunlaşmış, kəndə də bu adı vermişdilər. Oykönim "kebellərin obası" mənasındadır.

Keçdərə hidr mür Gədəbəy r-nu ərazisində çay Hidronim türk dillərindəki *keş/keç/kəş* (yaaylaq düşərgəsi, qoyunlar üçün qışlaq yeri) və *dərə* (çay dərəsi) komponentlərindən düzəlib, "ərazisində yaaylaq düşərgəsi olan dərədən axan çay" mənasındadır.

Keçəldəğ b a x **Keçəldəğ çayı.**

Keçəldəğ or, mür 1 Ağseron yarımadasında palçıq vulkanı. Masazır gölündən q-da yerləşir. Hün 114 m, 2 Ağdam r-nu ərazisində dağ, 3 Gədəbəy r-nunda sıra dağlar Ermonistanla şərhəd boyu uzanaraq Şahdağ sıra dağlarını Muruzdağ sıra dağları ilə birləşdirir; 4 Gədəbəy r-nunun q-ında dağ Ermonistanla şərhədə yerləşir. Hün 2435 m, 5 Kəlbəcər r-nu ərazisində dağ. Qarabağ yaylasındadır. Keçəldəğ çayı mənbəyini buradan alır; 6 Qəbələ r-nu ərazisində dağ. Bum çayı ilə Qaraxayın suayrıcında yerləşir. Hün 2873 m, 7 Şahbuz r-nunda dağ. Zəngəzur silsiləsinin ən yüksək zirvələrindən biridir. Naqxçıvan və Şərqi Arpa çaylarının suayrıcında, Dorəloyez silsiləsində zirvədir. Hün 3115 m. Zirvənin c-q yamacında yüksək dağ gölü olan Qanlı göl yerləşir; 8 Şuşa r-nu ərazisində aşırım. Qarabağ silsiləsindədir. Yevlax-Laçın avtomobil yolu bu aşırımdan keçir, 9 Törtər r-nu ərazisində dağ. Murovdağ silsiləsində, Törtər çayının sol sahilində yerləşir. Hün 2292 m. Bu dağların sothi çilpaq, bitki örtüyündən məhrum olduğuna görə belə adlandırılmışdır.

Keçəldəğ çayı hidr, mür Kəlbəcər r-nu ərazisində çay. Qaraxaç çayının sağ qoludur. Monboyini Keçəldəğın yamacından (3080 m yüksəklikdən) alan bu çay tipik dağ çayı olub, dar dərələrdən axır. Çay cəynadlı dağın adı ilə adlandırılmışdır. Keçəldəğ kimi də qeydə alınmışdır.

Keçələkəran oyk, mür Yardımlı r-nunun Vörgədüz i o v -də kond. Maman dağının yamacındadır. Kəndin adı yerli camaat arasında

"keçəllər məhəlləsi" kimi izah olunur. Oykönimin, əslində, Gəcələkəran variantında olduğunu iddia edən tədqiqatçılar onu talış dilindəki *ka* (ev), *cəl* (dörən) və *karən* (kənd) sözlərindən (-ə bitmədir) ibarət, Talış zonasına məxsus xüsusi ev tipinin adı kimi yozurlar. Bəzi tədqiqatçılara görə isə, oykönim "damı olmayan, üstü açıq evlər" mənasındadır.

Keçəlmürədi Qalası b a x Hacıalmuradı. **Keçəltəpə or, mür** Şərur r-nu ərazisində dağ. Dorəloyez silsiləsinin ən yüksək zirvələrindən biridir. Hün 2740 m. Dağın başı çilpaq, bitkisiz olduğuna görə belə adlandırılmışdır.

Keçibelli or, mür Kəlbəcər r-nu ərazisində dağ zirvəsi. Dağın dərəsi keçilər üçün otlaq olduğundan belə adlandırılmışdır. Oronim *keç* və *bel* (dağın üstü) sözlərindən və -i mənsub şəx -sindən düzəlmişdir.

Keçikll oyk düz Zəngilan r-nunun Zəngilan şəhəri i o v -də kond. Əsgülm dağının yamacındadır. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Cənubi Azərb -nün Qaradağ mahalından gəlmiş məm-məkənli tirosinə mənsub ailələr və Naqxçıvanın Hüsülü kəndindən çıxmış ailələr tərəfindən dağda keçid yörəndə salınmışdır. Oykönim *keçik* (keçid) sözündən və -li mənsubluq şəkilçisindən düzəlmişdir. Bəzi tədqiqatçılar isə kəndin adını mənsəpə oğuz tayfalarından olan *keçitilərin* adı ilə bağlayırlar.

Keçiqıran or sada Yardımlı r-nu ərazisində dağ. Yerli əhəlinin məlumatına görə, dağın əsl adı Keçiqıranlıdır. Oronimin vaxtilə burada dağ keçilərinin çox ovlanıb qırılması ilə bağlı yarandığı güman edilir. Azərb dilində çox soyuq iqlim şəraitində *keçiqıran* deyirlər. Yəqin ki, dağın iqliminin çox soyuq olması ilə əlaqədar dağ belə adlandırılmışdır.

Keçilli hidr sada Kəlbəcər r-nu ərazisində çay. Tutunçayın qoludur. Əsl adı Keçiliqayadır. Aşağı axarında Altıkuşyaq adlanır. Çay öz monboyini Keçiliqayaa adlanan ərəzədən aldığı üçün belə adlandırılmışdır.

Keçilli oyk, sada 1 Şahbuz r-nunun Kütüls i o v -də kond. Zəngəzur silsiləsinin otyayındadır. XIX əsrə aid (1816-cı il) mənbələrdə

Naqxçıvan zonasında (Arazın sol sahilində) *taifyə-keçillərin* yaşadığı və onların Səfəlvir dövründə kəngərilərlə qaçnayıb-qaçdığı qeyd olunmuşdur. Mənbələrdə oğuz mənşəli çayı təyfa birliyinə daxil olan qızıl-keçil qolundan belə edilməmişdir. Türkmənlər yersarı tayfasının qollarından biri də keçili adlanırdı. Keçili tayfasının adı Türkiyədəki yürüklərin arasında da qeydə alınmışdır, 2 Şəmkir r-nunun cəynadlı i o v -də kond. Dağətəyi ərəzədidir. Yerli məlumata görə, yaşayış məntəqəsini XVII əsrdə Naqxçıvan mahalının Keçili kəndindən gəlmiş ailələr salmışlar. 1954-cü ildə kənd planlaşdırılaraq köhnə ərəzədən bir qədər aralıda indiki yerdə salındığı üçün Plankənd adlanmışdır. 1994-cü ildə kəndə öz köhnə adı qaytarıldı.

Keçillçay b a x **Keçəldəğ çayı**. **Keçillçayya oyk, sada** Kəlbəcər r-nunun Zülfiqarı i o v -də kond. Dağlıq ərəzədidir. Keçmiş adı Qoşunönlər olmuşdur. Kəndi qoşunənlər nəslinə mənsub ailələr Keçillçayya deyilən yerdə saldıqına görə belə adlandırılmışdır. Oronim *keçili* (etnonim) və *qaya* sözlərindən düzəlib, keçili tayfasının adı ilə bağlıdır.

Keçəkonu oyk, sada Lenk r-nunun Osyədərə i o v -də kond. Alaşa çayının monboyi yaxınlığında, dağlıq ərəzədidir. Oykönim *kek/kök* (Azərb dilindəki *göy* sözü) və *honi* (talış "bulaq") sözlərindən ibarət toponim kimi "göybulaq" mənasında izah olunur. Kəndin adı: "birdəli bulaq" kimi izah edənlər də var. Hər iki halda kond ərəzəsindəki bulağın adı ilə adlandırılmışdır.

Kemraquç oyk, mür Xocavənd r-nunun Xocavənd qəsəbə i o v -də kond. Dağətəyi ərəzədidir. Yaşayış məntəqəsi Ermonistanın Qafan r-nundan köçüb gəlmiş ailələrin Kemraquç adı ərəzədə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Tədqiqatçılara görə, bir qədər iəhrif uğramış oykönim Azərb dilindəki *kəmrə* (heyvan ağılı) və *qoç* (erkək qoyun) sözlərindən düzəlib, "qoç saxlanılan ağıl" mənasındadır.

Ker oyk, sada Lenk r-nunun Mistan i o v -də kök. Oykönimin türk dillərindəki *kar/ker* sözündən olub, "qoruq, gözetici məntəqəsi" mənasında olması ehtimal edilir.

Kerqəzan or, mür Qusar r-nu ərazisində dağ. Oronim *kör/ker* (gözetici məntəqəsi), *gaz* (dağ silsiləsində gədiyin ən alçaq hissəsi) və *-an* (İran dillərində məkan və cəmlik anlayışı bildirən şəx.) komponentlərdən düzəlib, "gözetici məntəqəsi olan alçaq dağ aşırımı" mənasındadır.

Kerkosk or, mür Gədəbəy r-nu ərazisində dağ. Oronim türk dillərindəki *kör/ker* (məhkəmələndirilmiş yer, gözetici məntəqəsi, pusuq) və *kasik* (aşırım, dağ sırasının alçaq yeri) komponentlərdən düzəlib, "gözetici məntəqəsi olan aşırım" mənasındadır.

Kert b a x Quzumkənd

Keskon oyk, mür Lenk r-nunun Osyədərə i o v -də kond. Dağətəyi ərəzədidir. Oykönim talış dilindəki *kes/qes/ges* (yapmış, yaxın) və *kaon* (məhəllə, evlər) sözlərindən düzəlib. Kənddəki evlər bir-birinə yaxın olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Keş hidr, sada Dovçəi r-nu ərazisində çay. Sumqayıt ərəzəsindən axıb Xəzər dənizinə tökülür. İlin çox vaxtı quru olur. Xızı r-nu ərazisində Keçiyay adlanır. Dağlıq ərəzədə kiçik, dar dərələrlə axan dağ çayına *keş* deyilir.

Keşbaş hidr, sada Quba r-nunda çay. Çağacı çayının sol qoludur. Hidronim *Keş* (Dovçəi r-nundakı çayın adı) və *baş* (yuxarı) sözlərindən ibarət olub, "Yuxarı Keş, Keş çayının başı" mənasındadır.

Keşdək oyk, düz Kəlbəcər r-nunun cəynadlı i o v -də kond. Törtər çayının sahilində, dağətəyi ərəzədidir. Yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə keçmiş Dorəloyez mahalından gəlmiş forrxuxanlı tayfasına mənsub ailələr *Keşdək* adı yerə salmışlar. Yerli əhali kəndin adını "keçid, keçid olan yer" kimi izah edir. Tədqiqatçılar isə oykönim "əlat düşərgəsi", "koc", "sıldırım eniş", "hündür yer", "çox da böyük olmayan dik" monaları ilə bağlayırlar.

Keşləməz oyk, düz Ağsu r-nunun Bico i o v -də kond. Ləngobiz silsiləsinin otyayındadır. Kəndin ərazisində Kişdəməz adı pir də var. Yerli əhali oykönim bu pırın adı ilə bağlayır. Rovayətə görə, burada yaşayan momin şəxs həttə toyuğa da "kış" deməzmiş. Onu xoş də loqubi Kişdəməz qalmışdır. Pır

"yara pin" kimi müraciət olunur Tədqiqatçılar bu oyxonimi toponimik termin olan və "bərk dərə" mənasında işlənən *keçirtmaz* sözü ilə bağlayırlar

Keşxurt oyk. *mür* İsmayılı r-nunun Qubaxəllili i v -də kənd Dağoteyi ərazidədir Yerli əhali tərəfindən Keşqurt kimi tələffüz edilir. Yaşayış məntəqəsi XVIII əsrin sonlarında Qarabağdan gəlmiş ailələrin Xorsor dağının etəyindəki Pənbulaq adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oyxonim *Keş* (dar dərədən axan kiçik dağ çayı) və *xurt* (kənd) komponentlərindən düzəlib, "kiçik dağ çayının sahilində kənd" mənasındadır Oyxonimi "dərədə yurd", "qurd tayfasına mənsub kənd" kimi də izah edirlər

Keşətopə or mür Qazax r-nunda dağ Kür çayının sol sahilindədir. Hün 277 m. XIX əsrdə Keşətopə variantında qeydə alınmışdır Oronim türk dillərindəki *küy* (elət düşərgəsi) və *topə* komponentlərindən düzəlib, "elət düşərgəsi olan topə" mənasındadır

Keşişkənd hidr sada Kəlbəcər r-nunda çay Torter çayının sol qoludur Aşağı axarında qismən suvazma və dəymənlərin hərəkətə gətirilməsi üçün istifadə edilir Çay vaxtilə bu ərazidə mövcud olmuş *Keşişkənd* adlı yaşayış məntəqəsinin adından yaranmışdır Tovuz r-nunda da eyniadlı kənd var

Keşiştəpə or mür Laçın r-nunun şm -ında dağ. Şəlvə kəndindən ş -də yerləşir Hün 2292 m Oronim *keşiş* (xristian ruhanisi) və *topə* komponentlərindən düzəlib, ərazidəki *keşiş* komponentli yaşayış məntəqələrinin adı ilə bağlı yaranmışdır

Keşkir hidr, mür Kürdəmir r-nun ərazisində göl Hidronim *keş* (kiçik dağ çayı), dar dərələrdən axan çay) və *kirgiz* (dolmaç, yığılmaq) komponentlərdən düzəlib, "çayın dolduğu, yığıldığı yer" mənasındadır

Keşkü oyk. *sada* Xanlar r-nunun Aşıqlı i v -də kənd Sarıyal dağının etəyindədir Əslinin Küşkü olması ehtimal edilir Yaşayış məntəqəsi keçmişdə yaylaq koçlarının dayanacağı yerdən salınmışdır Oyxonim *keşkü* vərdindən olub, "küç yeri, müvəqqəti dayanacaq" mənasındadır

Keşqutan oyk sada Qax r-nunun Qax İngiloy i v -də kənd Dağoteyi meşəlik əra-

zidedir Əslil Keşkutandır Oyxonim *Keşqutan* hidronimindən yaranmışdır

Keşqutan hidr, mür. Quba r-nun ərazisində kiçik Hidronim *keş* (kiçik dağ çayı) və *qutanikutan* (etn.) komponentlərdən düzəlib, "kutan çayı" mənasındadır

Keşlə oyk. *sada* Bakı şəhəri, Nizami r-nun ərazisində ştq. d y stansiyası Keşlə adı mənbələrdə ilk dəfə XVII əsrdən çəkilir Keçmiş adı Keşləqışlaq olmuşdur Oyxonim türk mənşəli *keşlik*keşlə tayfasının adını əks etdirir XVIII əsrə aid sənəddə keşlilərin və qaramanlı tayfalarının Qazaxlı, Ələli və Borçalı yaylaqlarından istifadə hüququ haqqında məlumat verilir

Keşməddin oyk. *sada* Şamaxı r-nunun Qalaybuğrut i v -də kənd Buğrut çayının (Ağsu çayının qolu) sahilində, dağlıq ərazidədir Keşməddin variantında da qeydə alınmışdır Yerli əhalinin məlumatına görə, kəndin adı Keçmədin olmalıdır Ərazi su meşəlik və dağlıq olduğundan vaxtilə gəyü toqşamca zamanı qoşun Qaladərəsi kəndi istiqamətinə keçə bilmədiyi üçün kənd belə adlandırılmışdır Kəndin ərazisindəki Davalı nova, Yaralı düzü kimi mikrotoponimləri də kəndin adı ilə əlaqələndirirlər Lakin güman etmək olar ki, kəndin adı qədim türk dillərindəki *keşmə/keçmə* (körpü) və *din* (dağlıq ərazidə yaylaq, dayanacaq) komponentlərindən düzəlib, "körpü yaylaq" mənasındadır

Keştaz oyk. *mür* Şorur r-nunun Dorvişlər i v -də kənd Arzəboyu düzənlikdədir Oyxonim qəd türk dillərindəki *keş* (kəmə, qurşaq) və Azərb dialektlərində izi saxlanılmış qəd *taz* (uzun) sözlərindən düzəlib, "uzun qurşaq" mənasındadır və kəndin yerləşdiyi ərazini təyin edir 2003-cü ildən kəndin adı Cəmənlil kimi rəsmiləşdirilmişdir

Keştazlı oyk. *düz* Ağdam r-nunun Qiyaslı i v -də kənd Qarabağ düzündədir Yaşayış məntəqəsi vaxtilə Şorur əyalətinin Keştaz kəndindən kəçüb gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oyxonim "Keştazdan olanlar, keştazlılar" mənasındadır

Keşunkar or. *mür* Oğuz r-nun ərazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında zirvədir. Hün 2808 m Oronim *keşun* (monqol dilindən Azərb dilinə keçmiş *xuşun/qoşun*

variantlarında işlənən "sıldırım qaya" mənasını ifadə edən sözdür) və *kar* (ucalıq, yüksəklik) sözlərindən düzəlib, "sıldırım qayalı yüksəklik" mənasındadır.

Ketam or. *sada* Ordubad r-nun ərazisində dağ Oronimi bezi tədqiqatçılar Kuhuham toponiminin təhrif olunmuş variantı hesab edir və bu sözü İran dillərindəki *kuh* (dağ) və türk dillərindəki *tañdam* (ev, tikili, hasar) sözlərinin birləşməsi olaraq "ev olan, tikili olan dağ" kimi izah edirlər Türk dillərində, o cümlədən Azərbaycan dilinin dialektlərində *kat/kalk/kalkül/kulkül* "alçaq boylu", "qısa", "kök", "yığın, topa", "qurğu", "var-dövlət" mənalarında işlənir, *-am* isə sözdüzdöldücü şəkl -dir Bu baxımdan oronimi "alçaq boylu dağ", "topə" kimi də izah etmək olar

Ketam hidr. *sada* Ordubad r-nun ərazisində çay Araz çayının sol qoludur Çay ərazidəki eyniadlı dağın adını daşıyır

Ketam oyk. *sada* Ordubad r-nunun Ordubad şəhəri i v -də kənd. Ketam çayının sahilində, dağoteyi ərazidədir Yerli əhali arasında Ketam variantında da işlənən bu ad Ketam dağının adından yaranmışdır

Ketidağ or. *mür* Kəlbəcər r-nun ərazisində dağ Azərb -lə Ermənistanın sərhədindədir Yerli əhali tərəfindən Kəyti dağı adlanır Dağla bağlı xalq arasında bir çox əfsanə və rəvayətlər mövcuddur Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oronim türk dillərindəki *kat* (dağın meşəsiz, gündüşün tərəfi, pilləvari, sıra) sözündən omolo gəlmişdir

Keyban-Ləkit or. *mür* Lenk r-nun ərazisində dağ Oronim *key* (hündür, yüksək), *ban* (baş, zirvə) və *Ləkit* ("loklora aid yer" mənalı etnotoponim) komponentlərindən düzəlib, "loklora məxsus dağ zirvəsi" mənasındadır Dağın ərazisi vaxtilə talış zonasında yaşayan loklora məxsus yaylaq yurdu olduğu üçün dağ belə adlandırılmışdır Cəlilabad r-nunda da loklorun adı ilə bağlı olan 1 oknin kəndi mövcuddur

Keyməraz oyk sada Xaçmaz r-nunun Qalağan i v -də kənd Samur-Dovoçqi ovalığında'dır Keçmiş adı Ərob Keyməraz olmuşdur Kəndin *Keyməraz* adlı boyo məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranması ehtimal edilir

Keyrəkl or. *düz* Bakı şəhəri yaxınlığında, Bineqədi qəsəbəsindən c -q -də palıçiq vulkan Tədqiqatçılara görə, oronim tə dilindəki *koraku* ifadəsinin təhrif olunmuş variantıdır *Koor* (yaşıl, göy) və *ku* (dağ) sözlərindən düzəlib bu coğrafi ad "yaşıl dağ" mənasında izah olunur və kəsik konus formalı vulkanın kraterindən çıxan lavanın açıq yaşıl və ya göyə çalan rəng alması ilə əlaqələndirilir Əslində, oronim Azərb dilinin dialektlərində "qaynar, dağ olmuş" mənasında işlənən *keyrak* sözündən və İran dillərində mənsubluq bildiren *-i* şəkl -sindən düzəlib, Abşerondakı Yanardağ oroniminin sinonimidir

Keyrəklil or. *düz* Gədəbəy r-nunda dağ Oronim *keyrak* (yanan, püskürən) və *-li* (şək.) komponentlərdən düzəlib, "yanan, püskürən dağ" mənasındadır Dağın adı vaxtilə burada baş vermiş vulkanlarla əlaqədar yaranmışdır

Keyvəndil oyk. *mür* İsmayılı r-nunun eyniadlı i v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin etəyindədir Kənd keçmişdə Dağstanın c -ündəki Keyvon kəndindən gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Tədqiqatçılar bu oyxonimi *Keyvan* (kənd adı) və *di* (tat "kənd") komponentlərindən birləşməsi kimi "Keyvon kəndi" mənasında izah edirlər Azərb dilinin bir çox dialektlərində heyvanların belinə qoyulan çula, yük daşımaq üçün işlənən haça ağaca və ya qırılmayıb saxlanılan bir parça yuna da *keyvənd* deyilir Bu monada oyxonimi "dağ kəndi", "yüksəklikdə olan kənd" kimi də izah etmək olar

Kəbər Zəyzi ol. *mür* Şəki r-nunun Zəyzi i v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin etəyində, Alazan-Əyriçay köçkünlüyündədir Oyxonim Kəbər Zəyzi variantında da qeydə alınmışdır *Kəbər* komponenti yaşayış məntəqəsinin r-nun ərazisindəki Baş Zəyzi və Orta Zəyzi kəndlərindən fərqləndirilməyə xidmət edir Oyxonim *kəbər* (sozarlorn *kəbir* tayfa adı) və *zəyzi* (*zəyzi* variantlarında da təvəduf edilən bu ad monqol tayfalarından birinə məxsusdur) komponentlərindən düzəlib "kəbirilərə məxsus Zəyzi kəndi" deməkdir

Kəbirli

Kəbirli oyk. *sadə* 1 Beyləqan r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Mil düzündədir; 2 Törtər r-nunun Xozulu i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Yaşayış məntəqələrinin adı qədim xəzərlərin *kəbar* (*kəbirli*) tayfasına adı ilə bağlıdır Mələmdukr ki, xəzərlər eramın əvvəllərindən bəri Qafqaz Albaniyası ilə əlaqədə olmuş, erkən orta əsrlərdə buraya dəfələrlə xəzər atılərlən köçürülmüşdü Xanlıqlar dövründə Azərb.-da Kəbirli mahalı mövcud olmuş, sonralar Cavad qəzasında Kəbərti, Ərəş qəzasında Gəndə Kəbərti (aralı Kəbərti) kəndləri, Cavanşir qəzasında Kəbərti çayı qeydə alınmışdır XIX əsrin axırlarında Qarabağ qədim tayfalarından biri olan kəbirilərin 4 qədim (qorvəndli, qızıl-məhəmmədi, arıqməhəmmədi və ulubablı) və 36 nisəlden ibarət olması haqqında məlumat verilir

Kəlbəhməddi oyk. *düz* Tovuz r-nunun Yanıqlı i ə v -də kənd Zəyom çayının hər iki sahilində, dağətəyi ərazidədir Əsli Kərbəlayi Əhməddir Yerli əhali arasında Əhməddi də adlanır Yaşayış məntəqəsini *Kərbəlayi Əhməd* adlı şəxs saldığı üçün kənd onun adı ilə adlandırılmışdır Oykonom Kəlbəhməddi variantında da qeydə alınmışdır

Kəlbəhüseynli oyk. *sadə* 1 Ağdam r-nunun Xındıstan i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir; 2 Masallı r-nunun Çaxır i ə v -də kənd Düzoanlıqdədir Yaşayış məntəqələrinin *kəlbəhüseynli* (Kərbəlayi Hüseyn şəxs adı ilə bağlıdır) nosli tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır Oykonom Kəlbəhüseynli variantında da qeydə alınmışdır

Kocavənd oyk. *sadə* Tovuz r-nunun Yanıqlı i ə v -də kənd Zəyom çayının sahilindədir Yaşayış məntəqəsi nisbətən yüksək dağlıq ərazidə yerləşən kiçik kənd olub, ol-verişli mövqeyə, tobtü gözəlliyə malikdir Kəndin ərazisində Sultan səkisi adlı yer də mövcuddur Yerli əhəlinin məlumatına görə, əvvəllər burada Türkiyə sultanına moxuss ixtirahət yeri olmuş, çadır və kocavə qurduğu üçün belə adlandırılmışdır

Kəhriz dərsi hidr. *mür* Şorur r-nu ərazisində qay Hidronim *kəhriz* (çay, bulaq) və *dərə* (çay dərəsi) komponentlərindən dü-

Kəlbəcər

zəlib (burada -(s)i mənsub şək -sidir), "bulağı olan çay dərəsi" mənasındadır

Kəhrizoba oyk. *mür* Şəki r-nunun Cəfərabad i ə v -də kənd Alazan-Gyriçay çökəkliyindədir Oykonom *kəhriz* (içməli sultan toplaıy yer səthinə çıxarmaq üçün yeraltı quyru) və *oba* sözlərinin birləşməsindən düzəlib, "kəhriz yanında oba" mənasındadır

Kəkildəğ or. *mür* 1 Qazax r-nunun şm -q -ində dağ Gürcüstan sərhəddə yerləşir Hün 730 m, 2 Gədəbəy r-nu ərazisində dağ. Dağların zirvəsində kəkilə oxşar dıq qaya olduğuna görə belə adlandırılmışdır **Kəkilnohur hidr.** *mür* Şamaxı r-nu ərazisində göl Astraxanka (Qizmeydanı) kəndindən şm -da yerləşir Şirnsulu, axarlı kiçik göldür Keçmişdə ətraf maldar ellərin yağlaq yeri olmuşdur Nohurun ortasında kəkilə oxşar çamış topası olduğuna görə belə adlandırılmışdır

Kəl or. *sadə* İsmayilli r-nu ərazisində dağ Oronim "baş, zirvə" mənasındadır

Kəlbəcər oyk. *mür* 1 Azərb -nün q hissesində inzibati r-n Törtər çayının yuxarı axarındadır R-n şm -da Murovdağ silsiləsi ilə c -da Mixtökən silsiləsi arasında qalan dağlıq ərazini tutur R-nun q -ində Ermonstan sərhədi boyunca Zəngəzur sıra dağları uzanır Vulkan məşəli süxurları şəxsi yayılmışdır Min bulaqları çoxdur (İstisu və b) R-nun ərazisindən Törtər çayı və onun qolları olan Tutqun və Lev çayları axır Mərkəzi Kəlbəcər şəhəndir; 2 Azərb -də şəhər, eyniadlı r-nun mərkəzi Törtər çayının sahilində, silsirin qayalıq üstündə 1560 m yüksəklikdə yerləşir Bəzi tədqiqatçılar oykonomin ilkin variantının Kevlilər olduğunu güman edir və onu qəd türk dillərində "çay üstündə qala" (*kevil* - "çayın üstü" və *çerikar* - "qala") kimi izah edirlər Yaşayış məntəqəsinin yerləşməsi qayada Törtər çayı boyunca cərgə ilə düzülüşü qədim süni mağaraların mövcudluğuna əsaslanan bir qrup tədqiqatçı oykonomi *kevil* (fars "mağara"), Azərb dilində *kühül* kimi də işlənilir) sözü ilə əlaqələndirib onun *kəvl* və qəd türk dillərindəki *cər* (qaya, yarıqan) komponentlərindən ibarət "kühül yarıqan, mağaralı yarıqan" mənasında oldu-

Kələnd

ğunu iddia edirlər Bəzi tədqiqatçılara görə isə, toponim qəd. türk dillərindəki *kevlil* (çayın ağzı) və *cər* (dəre, yarıqan, əks tərəf) sözlərindən düzəlib, "çay ağzının əks tərəfi" mənasındadır və əvvəllər Kəlbəcər formasında olmuş, sonralar tədricən cildim deyilmişdir

Kələnd or. *mür* Astara r-nunda dağ Oronim *kəl* (baş, zirvə) və *band* (kiçik dağ) sözlərindən düzəlib, "dağ başı, dağ zirvəsi" mənasındadır

Kələnd oyk. *sadə* İsmayilli r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Burnovuldağ silsiləsinin etəyindədir Kənd yaxınlığındakı dağa görə "dağ başı, dağ zirvəsi" mənalı bu adı almışdır Tədqiqatçılar bu toponimi "məbəd dağı, məbədi olan dağ" kimi də izah edirlər

Kələbəğ oyk. *mür* Quba r-nunun Rustov i ə v -də kənd. Karnalçayın sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin etəyindədir Yaşayış məntəqəsinin ərazisi əvvəllər Rustov kəndinə məxsus meyvə (alma) bağları olmuşdur Məharbədən sonrakı illərdə Rustovun müxtəlif məhəllələrindən çıxmış ailələr burada məskunlaşdıqdan sonra daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmiş bağlar bu adı almışdır Oykonom *kələ* (tat "böyük") və *bağ* sözlərindən düzəlib, "böyük bağ, ın bağ" deməkdir

Kələdəhnə hidr. *mür* Astara r-nu ərazisində, Xəzər dənizi sahilində şirin sulu, axarlı göl-bataqlıq Hazırda qurudulmuşdur Keçmişdə bu gölə Lovaynarı, Daqaburu və Şuçaq adlı çaylar tökülürdü Buraya tökülən çayların Xəzər dənizə bilavasitə çatması üçün kanal qazılmışdır Tədqiqatçılara görə, hidronimin əsli Qalədəhnədir Hidronimin *qala* və fars dilindəki *dəhnə* (ağz, başlanğıc) sözlərindən düzəlib, "qala yaxınlığında çayların töküldüyü su hövzəsi" mənasında olduğu xaməlin edilir Gölin yaxınlığında qədim qala xarabalığı var Hidronim Kələdəhnə variantında da qeydə alınmışdır

Kələfərəc oyk. *sadə* İsmayilli r-nunun Tağlıbənd i ə v -də kənd Niyalıdağın yama-cındadır Kələfərəc variantında da qeydə alınmışdır Kəndin adı ərazisindəki Kələfərəc dağının adından yaranmışdır Yaşayış məntəqəsi Kələkənd də adlanır Oykonom erob dilindəki

Kələki

kələ (sərdaba, zaviyə) sözlərindən və *Fərəc* şəxs adından düzəlməmişdir, "Fərəcin sərdabası" deməkdir

Kələxan oyk. *mür* Lenk r-nunun Qosmal-yan i ə v -də kənd Peştəsar silsiləsinin etəyindədir Tədqiqatçılara görə, oykonom *kəl* (yəkə, güclü, zorba) və *Əxan* (Ağaxan adının qısaldılmış forması) sözlərindən və yaxud *kələ* (çamış) və *xan* (*xana* sözünün qısaldılmış forması olub, "ev", "tikili" mənasındadır) komponentlərindən düzəlib, "güclü Ağaxan" və ya "çamış saxlanılan yer" mənasındadır

Kələxana oyk. *sadə* Şamaxı r-nunun Şamaxı şəhəri i ə v -də kənd Şamaxı platosundadır Tarixi-memariq kompleksi olan Kələxana türbələr buradadır Kəndin adı bu türbələrindən alınmışdır Toponim erob dilindəki *kələ* (məbəd, sərdaba, zaviyə) və fars dilindəki *xana* (dına, ev, tikili) komponentlərindən düzəlib, "məbəd, sərdaba, kompleks tikili" mənasındadır

Kələxana hidr. *sadə* Şamaxı r-nunda çay Kələxana kəndinin ərazisindən axır Çay eyniadlı kəndin adını daşıyır

Kələk oyk. *sadə* Goranboy r-nunun Xınalı i ə v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin osasını keçmiş Tiflis qubemiyasının Axalkalaki r-nundan gəlmiş ailələr qoymuş, yeni yaşayış məntəqəsinə də keçmiş yurdlarının adını vermişlər Sonralar toponimin tərkibindəki *axal* komponenti və *kalaki* sözündən isə i satılı düşmüşdür Tədqiqatçılara görə isə, oykonom İran dillərində "qala" mənasında işlənen *kalak/kələk* sözündəndir, yaxud XIX əsrdə Gəncə qəzasında maldarlıqla məşğul olmuş *kələk* adlı icmanın adını əks etdirir

Kələk or. *mür* Dovaçi r-nunda dağ Dağ Quşcu kəndindən c -q -də yerləşir Hün 403 m Tədqiqatçılara görə, dağın adı erob dilindəki *kələ* (məbəd, zaviyə, sərdaba) və tat dilindəki *ki* (dağ) sözlərindən düzəlib, "məbəd dağı" deməkdir

Kələki oyk. *sadə* Ordubad r-nunun Dırnis i ə v -də kənd Vonənd çayının sahilində, Uçurdağın etəyindədir Kənd öz adını yaxınlıqdakı məbəd xarabalığından almışdır (Dy-

Kələqoparan

konim erəb dilindəki *kələ* (məbəd) və fars dilindəki *kuh* sözünün fonetik variantı olan *kı* (dağ) sözlərindən düzəlib, "məbəd dağı" mənasındadır.

Kələqoparan or. sadə Quba r-nunda dağ Yerli kəndində şm-ş-də yerləşir Hün 2070 m Əsli Kələqoparandır və həmin dağın eteyində və yamaclarındakı çox soyuq sulu bulaqların ümumi adıdır. İstə havada içildikdə dərhal başağrısı verdiriyə görə belə adlandırılmışdır. Dağ öz adını həmin bulaqlardan almışdır. Yerli əhəlinin məlumatına görə, keçmişdə ətəf r-nların əhalisi yay vaxtı Baba dağına ziyarətə gedərkən həmin bulaqlardan ehtiyat su götürürdülər. Oronim Qalaqoparan variantında da qeydə alınmışdır.

Kələqova or. mür Quba r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin şm-ş yama-cında, Qaraçayın sağ sahilində yerləşir. Hün 2334 m. Tədqiqatçılara görə, oronim *Qələy-i Quba* (Quba qalası) adından yaranmışdır.

Kələman oyk., sadə Gədəbəy r-nunun Poladı i o v -də kənd. Kələman çayının (Zəyəm çayının qolu) dərəsində, dağlıq ərazidədir. Yerli əhali arasında Kalaman kimi tələffüz olunur. Yaşayış məntəqəsi el arasında Kalaman adlanan və "qala, istehkam yeri" mənasında izah olunan qədim yaşayış yernə də salındığı üçün belə adlandırılmışdır.

Kələməddin or. sadə Şamaxı r-nu ərazisində dağ və pəncik vulkanı. İncəbel dağının c-q davamıdır. Oronim Qaləməddin, Maləməddin variantlarında da qeydə alınmışdır. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, əsl adı Kəmaləddin olan bu dağın ərazisi keçmişdə *Kamaləddin* adlı şəxsin qışlağı olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Kələncə or. mür Quba r-nu ərazisində dağ. Qaraçay və Ağçayın suayrıcında yerləşir. Hün 2559 m. Oronim *qala* və *əncə* (qipçaq tayfalarından biri) sözlərindən və ya *kəl* (baş, zirvə) və *əncə* komponentlərindən düzəlib, "əncələrin qalası" və yaxud "əncələrə məxsus dağ zirvəsi" mənasındadır. Ehtimal ki, dağın ərazisi *əncə* tayfasına mənsub ailələrin yaylaq yerli olmuşdur.

Kələnov oyk., mür Quba r-nunun Zərqova i o v -də kənd. Dağoteyi ərazidədir. Oykonim

Kəlgəz

kələ (tat "böyük") və *nov* (çökek yer, qobu, kiçik dərə) sözlərindən düzəlib; "böyük nov, böyük qobu" mənasındadır. Toponim kəndin salındığı ərazinin relyef cəhətdən təsvir edir.

Kələntər hidr., sadə Quba r-nunda çay. Cimi çayını əmələ gətirən qollarından biridir. Azərbaycan dilinin dialektlərində *kələntər* "yoğun", "sağlam" mənasında işlənir. Görünür, çay enli, güclü olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Kələntər Dize oyk., mür Ordubad r-nunun Aza i o v -də kənd. Dağoteyi ərazidədir. Oykonim *kələntər* (orta əsrlərdə yerləbəyi tərəfindən təyin edilmiş ticarət və sənətkarlığa nəzarət edən şəxs, nesli vəzifə adı) və *Dize* ("kənd", "yaşayış məntəqəsi" mənası bildiren kənd adı) komponentlərindən düzəlib, "kələntərə məxsus Dize kəndi" mənasındadır. XVI əsrdə Hətəm bəy Ordubadının nəslindən kələntərlərin irsən seçilməsi haqqında məlumat verilir. Gümən etməək olar ki, bu kənd də həmin nəslin nümayəndələrinə məxsus olmuşdur.

Kələntərli oyk., sadə Bərdə r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsi ilk dəfə həmin ərazidə məskunlaşmış *kələntərli* nəslinin adını daşıyır. Etnotoponimdir.

Kələntəroba oyk., mür Qusar r-nunun Şirvanovka i o v -də kənd. Düzenlikdədir. Oykonim *Kələntər* (ş a) və *oba* komponentlərindən düzəlib, "Kələntərə məxsus oba, Kələntərin obası" mənasındadır. Kollektivləşmədən sonra daimi yaşayış yernə çevrilmişdir.

Kələt or. sadə Qusar r-nu ilə Dağıstann sərhədində aşırım. Sarıqaya dağından keçir. Hün 2708 m. Oronim fars dilindəki *kəlat* (qala) sözündəndir. Dağın adı oradakı qodim qala xarabalığı ilə bağlı yaranmışdır.

Kələzeyvə oyk., mür İsmayıllı r-nunun Sulut i o v -də kənd. Niyaldəğ silsiləsinin eteyindədir. Oykonim *kələ* (tat "böyük, baş") və *Zeyvə* (kənd adı; or zaviyə "hücrə" deməkdir) komponentlərindən düzəlib, "böyük Zeyvə kəndi" mənasındadır.

Kəlgəz or. mür Quba və Şamaxı r-nların sərhədində Baş Qafqaz silsiləsinin zirvəsidir.

Kəllikdağ

Hün 2135 m. Əsli Kələgəzdür. Oronim tat dilindəki *kələ* (böyük, baş) və Azərb dilindəki *gəz* (aşırım) komponentlərindən düzəlib, "böyük dağ aşırımı" mənasındadır.

Kəllikdağ or. mür Zəngilan r-nunda zirvə. Oronim *kəllik* (üstü yastı) və *dağ* komponentlərindən düzəlib, "üstü yastı dağ zirvəsi" mənasındadır.

Kəlvəzə or. sadə Lenk r-nu ərazisində dağ. Cənubi Azərb -la sərhəddədir. Hün 1905 m. Dağın adı Qələpeştə toponiminin təhrif olunmuş forması hesab edilir. Oronim yerli danışıq dilində Kəlvəzə formasında işlənir. Oronimın Kysalvaşa variantına da təsadüf edilir. Bu variant coğrafi adın rusca tələffüz formasıdır. Dağın adı *kəl* (yaşlı erkək camış) və talış dilindəki *vaşa* (tullanən, atılan) sözlərindən düzəlib, "kəl tullanən dağ" mənasındadır.

Kəlvəz oyk., mür Lenk r-nunun Qosmalvan i o v -də kənd. Peştəser silsiləsinin eteyindədir. Kəndin adı XVI əsrə aid "Şeyx Səfi təzkürəsi"ndə Kəlvəz kimi qeydə alınmışdır. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin güclü, qüvvətli, azman olan *Əvəz* adlı şəxs saldığı üçün Kəlvəz adlandırılmışdır.

Kəlvəzəçay hidr., mür Lenk r-nu ərazisində çay. Çay Kəlvəz kəndi ərazisindən axdığı üçün belə adlandırılmışdır.

Kəlvəzin hidr., düz Lenk r-nunda çay. Hidronim *Kəlvəz* (kənd adı) və *-in* (yaylıq hal şəx -si) komponentlərindən düzəlib, "Kəlvəz kəndinə məxsus çay" mənasındadır.

Kəmpə or. sadə Xızı r-nu ərazisində dağ. Baş Qafqaz silsiləsinin c-ş qurtaracağında zirvədir. Hün 1028 m. Tədqiqatçılara görə, dağın adı tat dilindəki *qəmçə* (düzən sahədə çay yatağı) sözü ilə bağlıdır. Lakın Azərb dilində "kəsik, baş kəsik", "ucu kəsilmis" mənalarında *kəmçə/kəmçik* sözü də işlənmişdir ki, dağın adı da möhz bu sözlə bağlı ola bilər.

Kəməndəqaya or. mür Qazax r-nu ərazisində dağ. Ermonistanla sərhəddə yerləşir. Hün 921 m. Keçmişdə maldar ellərin yaylaq yerli olmuşdur. Oronim *kəmənd* (heyvan tutmaq üçün uzaqdan atılan ucu ilməli uzun kəndir) və *qayv* sözlərindən düzəlib, "kə-

Kəndaxan

mənd atmaq üçün ölənçili qayası olan dağ" mənasındadır.

Kəmərlil oyk., sadə Qazax r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. İncəçayın sahilində, dağlı ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi Qazax tayfa ittifaqına daxil olan *kəmərlil* tayfasının məskunlaşması noticosində yaranmışdır. Mənsəbə qipçaq tayfalarından olan kəmərlilərin adına İrandakı qışaqların tərkibində, Ermənistan, Türkiyə toponimiyasında da rast gəlmək mümkündür. Tədqiqatçılar kəmərlil etnonimini mənsəbə e o VII əsrdə Cənubi Qafqazda gəlmiş *kammerli*lə də əlaqələndirirlər.

Kəmərlil or. sadə Daşkəsən r-nunda dağ. Zeylik kəndindən c-dadır. Kəmərdəş, Kəmərdəşə variantlarında da qeydə alınmışdır. Etnotoponimdir.

Kəmərlilçöl or. mür Qazax r-nu ərazisində dağ. Ermənistanla sərhəddədir. Dağın ərazisi Kəmərlil kəndində yaşayan maldar ellərin yaylaq yurdu olduğundan belə adlandırılmışdır.

Kəmərdəş oyk., mür Qusar r-nunun Sudur i o v -də kənd. Sudur çayının sahilində, dağoteyi ərazidədir. Oykonim *kənar* (burada "sahil" mənasındadır) və çay sözlərindən düzəlib, "çay sahilil" deməkdir. Yaşayış məntəqəsi Böyük Votan müharibəsindən sonra müxtəlif kəndlərdən gəlmiş ailələrin məskunlaşması noticosində yaranmışdır. Kəndin adı Qənorçay variantında da qeydə alınmışdır.

Kəmərdəşə oyk., mür Lənkəran r-nunun Aşağı Nüvədi qəsəbə i o v -də kənd. Xəzər dənizi sahilində, Lənkəran ovalığında. Kəmərdəşə variantında da qeydə alınmışdır. Oykonim *kənar* (qırmaq) və *məşə* sözlərindən düzəlib (burada -ə mənsəbluq bildirir), "məşə kənarı" mənasındadır. Kənd höqiqətdən də məşonin kənarında yerləşir.

Kəməndə hidr., mür Xızı r-nu ərazisində çay. Sumqayıt çayının sol qoludur. Əsl adı Kəməndür. Çayın adı tat dilindəki *kəmənd/gənd* (bulanaq, pis qoxulu, çirkli) və *o/ov* (su) sözlərindən düzəlib, "bulanaq, qoxulu su, çirkli su" mənasındadır.

Kəndaxan oyk., mür Ağsu r-nunun Gürcüvan i o v -də kənd. Dağoteyi düzənlikdədir. Keçmişdə Kəndüvan da adlanmışdır. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntə-

qəsimi *Kəndaxan* adlı bir şəxs saldıqı üçün kəndə onun adı qoyulmuşdur Əslində, istər yaşayış məntəqəsinin keçmiş adı, istərsə də indiki adı "kənd yer" mənasındadır

Kəndxurd oyk. *mür* Xocavənd r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsinin etəyindədir Kəndin əhalisi XIX əsrdə Cənubi Azərb -nun Qarabağ mahalından, Türkiyənin Qars, Muş və Sarıqamış əyalətlərindən köçüb gəlmiş ailələrdən ibarətdir Oykonom *kənd* və bəzi türk dillərində "kənd" mənasında işlənən *xurd* sözlərindən düzəlib, "kənd" deməkdir Oykonomi "yükseklikdə yerləşən kənd" mənasında da izah edilir.

Kəndi or. sada Şəmkir r-nu ərazisində dağ Axınca və Əsrək çaylarının suayınında yerləşir Hün 1600 m Dağ uzaqdan *kəndiyə* (keçmişdə taxıl və un saxlamaq üçün gildən düzəldilmiş xüsusi qab) oxşadığına görə belə adlandırılmışdır

Kəndoba oyk. *mür* Ağsu r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Şirvan düzündədir Yaşayış məntəqəsi vaxtilə Qarabağlı kəndinin yaxınlığında oba (müvəqqəti yaşayış məntəqəsi) olmuş, daimi yaşayış məntəqəsinə çevrildikdən sonra Qarabağlı kəndi də ona birləşdirilmişdir *Kənd* və *oba* komponentlərinin birləşməsindən düzəlmiş oykonomi də buradan yaranmışdır

Kəndyeri oyk. *sada* Kelbəcər r-nunun Çaykəndi i ə v -də kənd Tərtər çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir Yaşayış məntəqəsinin XIX əsrdə Laçın r-nunun Axtaş kəndindən köçmüş ailələr qədim kəndin xarabalıqlarının qalıqları olan və *Kəndyeri* adlanan ərazidə salmışlar Həmin ərazinin adı da yəni kəndə verilmişdir

Kənəə oyk. *mür* İsamayılı r-nunun Lahıc qəsəbə i ə v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Keçmiş adı *Kənəə* olmuşdur Oykonomi *Kənəə*ğah adının təhrif olunmuş forması hesab edilir Tədqiqatçılara görə, toponim tat dilindəki *kəna* (mədon, yataq) və *gah* (məkan yer) sözlərindən ibarət olub, "mədon olan yer" mənasındadır

Kəngərli oyk. *sada* i Ağdam r-nunun Goytəpə i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir. 2 Tərtər r-nunun Qaradağlı i ə v -də kənd

Qarabağ düzündədir Oykonomilər peçeneqlərin tərkib hissəsi olan qədim türk mənşəli *kəngərli* tayfasının adı ilə bağlıdır Mənbələrə görə, eramızın əvvəllərində hunların tərkibində Cənubi Qafqaz ərazisinə gəlmiş kəngərler Azərb ərazisində əsasən iki zonada - Naxçıvanda və Azərb -nun q -ində məskunlaşmışlar V əsrə ad mənbədə kəngərlerin Ermənistan-Albaniya sərhədində, Albaniyanın q. sərhədində və indiki Qukasyan (Ermənistan) ərazisində yaşamaları göstərilir Kəngərler Ermənistan ərazisindəki Kəngər dağları (hazırda Qukasyan r-nu ərazisində Kəngərdağ adlı dağ var) ətrafından Kür vadisinə - Kəngər əyalətinə gəlməyə VII əsr erməni mənbəyinə əsasən, İberiyada (güman ki, Albaniyanın Gürcüstanla sərhədində) Kəngər əyaləti olmuşdur Erken orta əsrlərdə həmin zonada yaşayan qaxzaxların tayfa birliyinə *kəngərli* trəsi də daxil idi Kəngərlerin başqa hissəsi isə hələ qədimdən Naxçıvan bölgəsində yaşayırdı Erken orta əsr erməni mənbələrində Ararat vilayətində Kəngər mahalı haqqında məlumat verilir Kəngərler orta əsrlərdə Naxçıvanda daha çox müstəqillikləri və etnik mənsəbiyyətini saxlamışdılar Kəngərilerin müxtəlif ərazilərdə məskunlaşması məlumdur XVIII əsrdə Qarabağ xanı Penabəli xan Cavanşir (1747-60) Naxçıvandan kəngərilerin bir hissəsini Qarabağa köçürmüşdü Buradan isə onların bir hissəsini Quba xanı Fətəli xan (1758-89) Quba xanlığına aparmışdı

Kəngərli or. sada. Ağdam r-nu ərazisində dağ. Boyhəmədi kəndindən şm -ş -də yerləşir Hün 318 m Oronim Qarabağda yaşayış *kəngərli* tayfasının adı ilə bağlıdır

Kəngərli düzül or. *mür* Şərur r-nu ərazisində məli düzənlik. Oronim Naxçıvan ərazisində yaşayış *kəngərli*ların adı ilə bağlıdır

Kənzdağ or. *mür* Qaradağ r-nu, Qobustan qəsəbəsi yaxınlığında palçıq vulkanı Duvanı d y stansiyasından c -dədir Hün 393 m Dağın başında qədim xarabalıq mövcuddur Oronim ərəb dilindəki *kənisə* (kilsə, məbəəd) və Azərb dilindəki *dağ* sözlərindən düzəlib, "məbəəd olan dağ, kilsəli dağ" mənasındadır

Kənzə b a x: Genzə.

Kəpənəkçi oyk. *sada* Zaqatala r-nunun Mosul i ə v -də kənd Alazan-Əynçay çökəkliyindədir Oykonom *kəpənəkçi* tayfa adı ilə bağlıdır Vaxtilə yarıncı düzəldən adamları yerli əhali *kəpənəkçi* adlandırır Gürcüstan ərazisində də azərb -lar yaşayan Kəpənəkçi kəndi var

Kəpəz or. sada Kiyik Qafqazda dağ. Xanlar r-nu ərazisində, Murovdağ silsiləsinin şm. yamacındadır Ağsu çayının mənbəyi buradadır Hün 3030 m Güclü zəlzələlər nəticəsində dağ bir neçə dəfə uqunclar olmuşdur 1139-cu il sentyabrın 30-da baş vermiş zəlzələ nəticəsində bu dağdan böyük qaya parçaları qoparaq Ağsu çayının dərəsinə tökülmüş və çayın qabağını kəsmişdir Nəticədə çayın yatağında Göygöl, Maralgöl və b göllər eməle gəlmişdir Bəzi tədqiqatçılara görə, *kəpəz* sözü türk dillərində "qaya" və ya "su kənarında qaya" mənasındadır Bir qrup tədqiqatçılar isə oronimin *kəp* (Azərb dilinin bəzi dialektlərində "pille", "pilleli qaya") və *kəz/gəz* (dağ başında batq, çökək) komponentlərindən ibarət olub, "zürvəsi çökəkli, pilleli, qayalı dağ" mənasını bildirdiyini göstərirler Dağın bu adı alması, görünür, onun zəlzələdən sonra pilleli, qayalı şəkildə düşməsi ilə əlaqədardır XII-XIII əsr müəllifləri (N Gəncəvi, Zəkəriyyə Qəzvinli və b) dağın adını Hərək kimi qeydə almışlar. Türkmənistan ərazisində də Hərəkdə dağ adı dağ mövcuddur Dağın zəlzələdən əvvəlki adı olan *Hərək* tərkibində "ikihürgüclü dəvə" mənasında izah edilir Belə güman edilir ki, zəlzələdən əvvəl bu dağın görünüşü ikihürgüclü dəvəyə bənzədiyinə görə belə adlandırılmışdır

Kərgəlan oyk. *mür.* Lənkəran r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Lənkəran ovalığında yerli əhali arasında Kaqolon kimi tələffüz edilir Oykonomi tələs dilindəki *kağ* (toyuq) və *lonə* (hun) komponentlərindən ibarət "toyuq hini" mənalı söz kimi izah edilir Bəzi tədqiqatçılara görə isə, kəndin əsl adı Koqolondur və "ev tikmək üçün okilməmiş, münbit torpaq, düzən" mənasını bildirir (tələs *kə* - "cv", *qə* - "yer", *lon* "okilməmiş, münbit torpaq" deməkdir)

Kərkənbəyli oyk. *sada* 1 Bərdə r-nunun Yeni Əyriçə i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir; 2 Füzuli r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Düzanlıkda; 3 Salyan r-nunun Qarabağlı i.ə.v.-də kənd Şirvan düzündədir Kəndin ilk sakinləri Kərkənbəyov, Şixlibəyov və Hüseynbəyovların tarlalarında muzla işləyən ailələr olmuşlar Kəndin adını *Kərkənbəyovun* adı ilə bağlayırlar Lakin oykonomin Qarabağdan gəlmiş *kərkənbəyli* tayfası ilə əlaqədar olması da istisna deyil. 4 Sədərək r-nunun Dəmirçi i ə v -də kənd Araz çayının sahilində, Arazboyu düzənlikdədir Yaşayış məntəqələri qaxaxlı tayfa birliyinə daxil olan *kərkənbəyli* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Kərkənbəyililər Qaxax mahalından Qarabağa köçüb gəlmiş, sonralar bir sıra yaşayış məntəqələrinin əsasını qoymuşlar

Kərkimqulu Düzə oyk. *mür* Culfa r-nunun Yeyci i ə v -də kənd Düzanlıkda; Oykonom *Kərkimqulu* (ş a . kəndin vaxtilə kimə mənsəb olduğunu göstərmək, həm də onu eyniadlı digər kənd adlarından fərqləndirmək üçün toponimə əlavə olunmuşdur) və *Düzə* (oyk , "kənd", "qala", "istehkam", "məhkəmədirilmiş şəhər") komponentlərindən düzəlib, "Kərkimquluya məxsus Düzə kəndi" mənasındadır

Kərkimli oyk. *sada* Gədəbəy r-nunun İnekboğan i ə v -də kənd Dağlıq ərazidədir; 2 Oguz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Keçmiş adı Vardanlı olmuş, 1991-cü ildən Kərkimli kimi rəsmiləşdirilmişdir Yaşayış məntəqələri şah-sevənlərin *kərkimli* tirəsinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır və həmin tirənin adı daşıyır

Kərkəncək oyk. *sada* Şamaxı r-nunun Modraso qəsəbə i ə v -də kənd Kərkəncəyilərinin Oykonomi qıpçaqların *kərkə* və *əncə* tayfa adlarını eks etdirir XIX əsrdə Altayda tubalın və toqsların yaşadığı Kərkoc adlı əyalət qeydə alınmışdır

Kərkəncək hidr sada Kelbəcər r-nu ərazisində çay Tutuncqayın sol qoludur Tipik dağ çayı olub, dərni dərnlərdən axır Hidronim qıpçaqların *kərkə* və *əncə* tayfa adlarından düzəlib. etnotoponumdur

Kərki oyk., *sədə* Sədərək r-nunun Sədərək i ə v -də kənd. Arpa çayı sahilində, düzənlikdədir. Oykönim *kərki* tayfasının adı ilə bağlıdır. Mənbələrdə kərkiyə Azərbaycan -na erən orta əsrlərdə qıpçaqların tərkibində gəldiyi göstərilir XIX əsrin əvvəllərində qazaxlı tayfasının tərkibində *kərki* adlı tərfinin olması haqqında məlumat verilir. Türkmənlərin ərşarı tayfasının bir qolu da kərki adlanır. Kərki tayfaları Türkiyə, Özbəkistan ərazisində də qeydə alınmışdır. Türkmənistan ərazisində Kərki adlı şəhər, r-n, qəsbə və Kərki dağı adlı dağ mövcuddur.

Kərkiçahan oyk., *düz* Xocalı r-nunun Xankəndi şəhəri i ə v -də ştq. 1960-cı illərdə vilayət müllicləri erməni rəhbər orqanları qəsbənin adını yaşayış məntəqələrinin rəsmi siyahısında çıxarib özünü Stepanakert (Xankəndi) şəhərinə birləşdirmişdir. Azərbaycan -lar yaşayan bu qədim kəndə ştq statusu verilməmişdir. Xankəndi şəhərinə vaxtilə Qarabağ xanı Pənəhəli xanın oğlu Mehdiqulu xan Kərkiçahan yaxınlığında salmışdır. Oykönim mənbələrdə Kərkiçahan və ya Kırkçahan kimi qeydə alınmışdır. Əslən Kərkiçahan olan bu etnotoponim *kərki* tayfa adından və yer, məkan bildirən *-can* toponimindən ibarət olub, "kərki tayfasının məskəni" mənasındadır. 1992-ci ildə kənd ermənilər tərəfindən yandırılmışdır.

Kərməçatx b a x. Gərməçatx **Kərməçən oyk.**, *sədə* 1 Gədəbəy r-nunun Böyük Qaramurad i ə v -də kənd. Şahdağ silsiləsinin (Kiçik Qafqaz) şm yamacındadır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin birinci yarısında Qazax r-nunun Qıraq Kərməçən kəndindən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. 2 Samux r-nunun Poylu i ə v -də kənd. Qəbir (İori) çayının sahilində, düzənlikdədir. Oykönimlər *kasaman* tayfasının adı ilə bağlıdır. Kərməçən tayfa birliyinə daxil olmuşdur. Mənbələrin məlumatına görə, XVIII əsrin axırlarında Kartli Xakəti çarı İrakli dövründə Qazax və Şəmşədi məhəllələrində poylu, salahlı, kərməçən tayfalarına mənsub azərbaycanlı ailələri Gəncə xanlığına köçürülmüşdür.

Kasandağ or., *mür* Culfalı r-nu ərazisində dağ. Culfalı şəhərindən şm -dədir. Hün 1099 m

Bir çitimala görə, dağın əsl adı Kəseyəndədir. *kasayan* (çölsicəni) və *dağ* komponentlərindən ibarət olub, "kasayan çox olan dağ" mənasındadır. Əslində *kasən* türk dillərində "kəsk", "parça", "kəsilmiş, çapılmış" mənasında işlənir. Odur ki, oronimi "kəsk dağ, çapılmış dağ" kimi izah etmək daha məqsəduyğundur.

Kətelparağ oyk., *sədə* Bərdə r-nunun Kəlmədi i ə v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Kəlbəyhemədi də adlanır. Yaşayış məntəqəsi 1949-50-ci illərdə indiki Ermənistan ərazisindəki qədim Azərbaycan torpaqlarından köçürülmüş azərbaycanlı ailələrin Kətelparağ adlı yerdə məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Toponim azərbaycan dilinin dialektlərindəki *kətal* (dik yer, kətan tutmayan yer) və *parağ* (mə-l-qara saxlamaq üçün hasarlanmış yer, ağı) komponentlərindən düzəlib, "dik yerdə düzəlməmiş ağı" mənasındadır.

Kətandağ or., *mür* Dəvəçi və Quba r-nları sərhədində sıra dağlar. Hün 1481 m. Əslən Kətandağdır. Oronim *kətan* (türk dillərində "əhatə olunmuş yer") və *dağ* komponentlərindən düzəlib, "divar dağ, dağ silsiləsi" deməkdir. Oronimin etnotoponim olması da mümkündür.

Kətidəğ or., *mür* Kəlbəcər r-nunun q hissəsində dağ. Tərtər çayının yuxarı axarında yerləşir. Alagöl çökəyini Tərtər çayının yuxarı axarından ayırır. Hün 3437 m. Oronim *kəti* (türk dillərində "hamar, çınıxmış olmayan") və *dağ* komponentlərindən düzəlib, "hamar dağ" mənasındadır.

Kətikdağ or., *mür* Xocalı r-nu ərazisində dağ. R-nun şm -ş hissəsində yerləşir. Hün 1375 m. Bezi tədqiqatçılara görə, oronim qədim türk dillərindəki *katik* (Azərbaycan dilində *gədik*) və *dağ* sözlərindən düzəlib, "iki dağ arası, godik" mənasındadır. Oronimin kətik komponentini Qafqaz Albaniyasında məşhur Ketik məbədinin adı ilə də əlaqələndirirlər. Qazaxıstan ərazisində Ketik adlı yer qeydə alınmışdır.

Kətişen oyk., *mür* Daşkəsən r-nunun Çovdar i ə v -də kənd. Dağotoyi ərazisindədir. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin vaxtilə Qarabağdan və Gürcüstanından köçmə erməni ailələri salmışdır. Oykönim

qer (erm. "çay") və *şen* (kənd) sözlərinin birləşməsindən omele gəlib, "çay sahilindəki kənd" mənasındadır. 1992-ci ildən kəndin adı Çaykənd kimi rəsmiləşdirilmişdir.

Kətük oyk., *sədə* Xocalı r-nunun Xanabad i ə v -də kənd. Dağotoyi ərazisindədir. Əslən Kətükdir. Keçmiş adı Ağdər olmuşdur. Bezi tədqiqatçılar kəndin adı Qafqaz Albaniyasında məşhur Ketik məbədinin (XII əsr) adı ilə bağlıdır.

Kıncəvo oyk., *mür* Lerik r-nunun Vizəzəm i ə v -də kənd. Gəncəvi çayının sahilində, Peşteşer silsiləsinin yamacındadır. Tədqiqatçılara görə, oykönim *Kıncəvo* sözündən olub, "küncəndə, böyürdən əsas külək yeri" (burada Xəzn küleyi nəzərdə tutulur) mənasındadır.

Kiçən b a x. Ballıqaya

Kiçik Alagöl hidr., *mür* Kəlbəcər r-nunda 2780 m. Yüksəklikdə göl. Alagöllər qrupuna daxildir. Şm yuxarı hissə, axarsız göldür. Suyunun bir hissəsi boğaz vasitəsilə Böyük Alagölə axıdır. Hidronim Böyük Alagöl coğrafi adının qarşılığıdır.

Kiçik Alatəmər oyk., *mür* Qax r-nunun Qax İngiloy i ə v -də kənd. Dağotoyi ərazisindədir. Oykönim Böyük Alatemir kənd adının qarşılığıdır.

Kiçik Arzanax or., *mür*. Qax r-nu ərazisində dağ. Qafqaz kəndindən şm -ş -də yerləşir. Hün 2094 m. Oronim Böyük Arzanax dağ adının qarşılığıdır.

Kiçik Balakən hidr., *mür* Balakən r-nu ərazisində çay. Balakən çayından ayrılan və şərbət olaraq sağ tərəfdən Katex çayına tökülən qoldur. Hidronim böyük, ossa çayın qolu olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Kiçik Baraxum oyk., *mür* Xaçmaz r-nunun Dədəli i ə v -də kənd. Düzənlikdədir. Vaxtilə Baraxum kəndindən ayrılmış ailələr tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır.

Kiçik Bozdağ or., *mür* Qax r-nu ərazisində dağ. Əyriçayın aşağı axarından sol tərəfdə yerləşir. Hün 337 m. Oronim Bozdağ dağ adının qarşılığıdır.

Kiçik Dəhne oyk., *mür* Şəki r-nunun Ciyədi i ə v -də kənd. Acınohur on dağlıqdadır. Yaşayış məntəqəsi keçən əsrdə Dəhne

(indiki Böyük Dəhne) kəndindən çıxmış ailələr tərəfindən salınmışdır. Oykönim Böyük Dəhne kənd adının qarşılığıdır.

Kiçik Düzyurd oyk., *mür* Gədəbəy r-nunun Qumlu i ə v -də kənd. Dağlıq ərazidedir. Kəndin ərazisi əvvəllər Şəmkir r-nunun Dəllər kəndinə məxsus yurd yeri olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi 1922-ci ildə Düzyurd adlanan bu sahədə salınmışdır. R-ndakı cəmiyyətlər digər kəndlərdən fərqləndirmək üçün oykönim əvvəlinə *kiçik* sözü əlavə edilmişdir. Oykönim Düzyurd kənd adının qarşılığıdır.

Kiçik Əmill oyk., *mür* Qəbələ r-nunun Zaləm i ə v -də kənd. Daşız silsiləsinin ətəyində, Əraş düzündədir. Oykönim özündə qədim türkdilli qıpçaqların *imi* tayfasının adını eks etdirir və r-nun ərazisindəki Böyük Əmill kənd adının qarşılığıdır.

Kiçik Həkəri hidr., *mür* Xocavənd və Qubadlı r-nları ərazisində çay. Həkəri çayının sol qoludur. Mənbəyini Qarabağ silsiləsinin c -q yamaclarından (1810 m yüksəklikdən) alır. Böyük çayın qolu olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Kiçik Hərəmi or., *mür* Əli Bayramlı r-nu ərazisində dağ silsiləsi. Böyük Hərəmi silsiləsinin c davamıdır. Mısqovdağın ş -ində başlayaraq gedikcə alçalın dağlardır. Pirsaat düzünü Şirvan düzündən ayırır. *Kiçik* sözü fərqləndirici xüsusiyyətə daşıyır.

Kiçik İşıqlı or., *mür* Laçın r-nu ərazisində, Qarabağ yaylasında dağ. Ermənistanla sərhədin yaxınlığında, Böyük İşıqlı dağından şm -dədir. Hün 3455 m. Böyük İşıqlı dağından (3552 m.) nisbətən alçaq olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Kiçik Kirs or., *mür* Şuşa r-nu ərazisində dağ. R-nun c -ş -ində yerləşir. Hün 1800 m. Ərazidəki Böyük Kirs dağından (2725 m.) nisbətən alçaq olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Kiçik Kuda or., *mür* Qusar r-nu ərazisində dağ. Hün 2430 m. Kiçik Kuza variantında da qeydə alınmışdır. Dağıstan ərazisindəki cəmiyyətlər dağ adının qarşılığıdır.

Kiçik Kulagin or., *mür* Xorzord udu Bakı arxipelaqındadır. Akad V K Abixin ekspedisiyalarında iştirak etmiş gəmi kapitanı

Kiçik Qafqaz

Kulagının adı ilə adlandırılmış *Kulagin* adının adının qarşılığıdır

Kiçik Qafqaz or. mür Cənubi Qafqazda dağ sistemi Qara dənizlə Araz çayı arasındadır. Kiçik Qafqaz bir sıra dağ silsilələri və yaylalardan ibarətdir. Azərb.-də Kiçik Qafqazın başlıca orografik obyektlər bunlardır Şahdağ, Murovdag, Qarabağ, Zəngəzur, Mix-töken, Dərələyəz sıra dağları və Qarabağ yaylası Ən hündür nöqtəsi Qapıcıq dağıdır. Kiçik Qafqazın səthi Kür çayının sağ qolları Ağstafa, Gəncə, Tovuz, Zəyem, Şemkir, Qoşqar, Kürək çaylarının, habelə Tərtər və Qarqar çayının, Arazın sol qolu olan Həkeran (Əkəra) çayının dərələri ilə xeyli parçalanmışdır. Kiçik Qafqaz oronimi Böyük Qafqaz cağrafi adının qarşılığıdır

Kiçik Qarabəy oyk. mür Tərtər r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. XIX əsrdə Cavanşir qəzasında Böyük Qarabəy və Kiçik Qarabəy adlı iki kənd qeydə alınmışdır. Çar Rusiyası Azərb.-nin şimalını işğal etdikdən sonra XIX əsrdə İrandan köçüb gəlmiş erməni ailələr Kiçik Qarabəy kəndinə məskunlaşaraq kəndi Möhrətağ (palçıqdan tikilmiş barlı məhəllə) adlandırmışdılar. 1992-ci ildə kəndin keçmiş adı bərpə edilmişdir

Kiçik Qaramurad oyk. mür Gədəbəy r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Orta dağlıq qurşaqdadır. Mənbələrin məlumatına görə, Qaramurad adlı kənd 1828-ci ildə yaranmışdır. 1826-28-ci illər Rus-İran müharibəsi dövründə Gürcüstanın İrovana qaçmış 400 azərbaykanlı İrovanlı Hüscynqulu xan Zəngi çayının sağ sahilində sərhəddə məskunlaşdıraraq bir neçə kəndli (Mürsəlli, Barətli, Ardışlı, Qarakeçmiş) birlikdə Qaramurad kəndini də yaratmışdır. Yaşayış məntəqəsini XIX əsrin axırlarında Qaramurad (indiki Böyük Qaramurad) kəndindən çıxmış ailələr salmışlar. Oykonomi Böyük Qaramurad kəndinin qarşılığıdır

Kiçik Qaramurad hidr. sada 1 Gədəbəy r-nu ərazisində min bulaqlar Kiçik Qaramurad kəndindən c -ş -də yerləşir. Suyu soyuq və turşmoza olub, bir neçə bulaqdan ibarətdir; 2 Gədəbəy r-nu ərazisində çay

Kiçik Zira

Zəyem çayının sol qoludur. Hidronimlər Kiçik Qaramurad kəndinin adı ilə bağlıdır

Kiçik Qızılqaya or. mür Kəlbəcər r-nu ərazisində dağ. Çalbayır silsiləsində zirvədir. Oronim ərazidəki Qızılqaya (Laçın r-nu) dağının qarşılığıdır

Kiçik Qubah or. mür Balakən r-nu ərazisində, Baş Qafqaz silsiləsinin qolu üstündə zirvədir. Hün 1855 m. Oronim r-nun ərazisindəki Qubah dağının adının qarşılığıdır

Kiçik Mişov or. mür Əli Bayramlı r-nu ərazisində dağ. Hün 250 m. Yanaşı duran iki eyniadlı dağın kiçiyinin adıdır

Kiçik Pirelli oyk. mür Qəbələ r-nunun Böyük Pireli i o v -də kənd. Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir. XIX əsrdə keçmiş Qədim Pirellili kəndindən ayrılmış ailələr yeni yaşayış məntəqəsi yaratmış və onu Cocuq Pirellili adlandırmışdılar. Sonralar *cocuq* sözü *kiçik* sözü ilə əvəz olunmuşdur. Qədim Pireli isə Böyük Pireli adlanmışdır

Kiçik Samur hidr. mür Xaçmaz r-nunda çay Samur çayından ayrılıb bilavasitə Xəzərə tökülür. Samurun qolu olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Kiçik Siyəki or. mür Şamaxı r-nu ərazisində dağ. Siyəki Cəngi çayının dərəsindən şm -da iki zirvənin adıdır. Böyük Siyəki (792 m), Kiçik Siyəki (787 m) Oronim lat dilindəki *siya* (qara) və *kü* (dağ) sözlərindən düzəlib, "qara dağ" mənasındadır

Kiçik Tava or. mür Abşeron arxipelaqı adalarından biridir. Böyük Tava adasından 4 km ş -dədir. Ərazisi kiçik qaya parçalarının (tavalardan) ibarət olduğu üçün belə adlandırılmışdır. Kiçik Plita (tava) variantında da qeydə alınmışdır

Kiçik Udabno or. mür Qazax r-nunda dağ Gürcüstanla sərhəddə yerləşir. Hün 764 m. Ərazidəki Udabno (hün 871 m.) adlı dağdan nisbətən alçıq olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Kiçik Zira or. mür Xəzərdə ada. Bakı körfezinə donuzdan ayıran adalardan biridir. Ərazisində daş karxanası olduğundan Daş Zira də adlanır. Vaxtilo rus donuzçuları adaya Vulf adı vermişdilər. Böyük Zira adasının adının qarşılığıdır

Kiçikdağ

Kiçikdağ or. mür 1 Xanlar r-nu ərazisində dağ. R-nun c -ş -ində yerləşir. Hün 1158 m, 2 Qobustanda dağ. Duvanı d.y stansiyasından c -q -də yerləşir. Hün 176 m. Oronimlər "balaca dağ" mənasındadır. Bu dağlar ətrafındakı orografik obyektlərə nisbətən alçaq olduğu üçün belə adlandırılmışlar

Kiçikdağ or. mür Qaradağ r-nu ərazisində dağ. Qobustan qəsəbəsindən 3 km c -q -dədir. Qobustan qaya təsvirləri kompleksinə daxildir. Burada üzərində qədim rəsmlər aşkar olunmuş 200-ə qədər qaya qeydə alınmış üç qədim yaşayış məskəni və Tunc dövrünə aid 10-dan çox kürqan tipli çəhrə abidəsi öyrənilmişdir. Dağdakı tapıntılar göstərir ki, qədim qobustanlılar hələ c o VIII müillikdən başlayaraq burada məskunlaşmışlar. Dağ yaxınlığındakı Böyükdaşdan kiçik olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Kiçikli oyk. sada Ağdam r-nunun Üç-oğlan i o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Kənd həmin ərazidə məskunlaşmış *kiçikli* nəslinin adı ilə adlanmışdır

Kiçibə oyk. mür Astara r-nunun eyniadlı i o v -də ştq. Lənkəran ovalığının Talış dağlarına qovuşduğu yerdədir. Əvvəllər burada eyniadlı kənd olmuş, sonralar subtropik bitkilər sovxozu salındıqdan və çay fabriki tikildikdən sonra kənd qəsbəyö çevrilmişdir. Oykonomi talış dilindəki *kijə* (cücə) və *oba* komponentlərdən düzəlmis, "cücə obası" və ya *kija* (quş) və *bə* (qapı) sözlərindən düzəlmis "quş damı" mənası ilə bağlıdır. Bu oykonomi *Kija* ləqəbli tarixi şəxsiyyətin adı ilə də əlaqələndirilir

Kilsasur hidr. mür Tovuz r-nu ərazisində çay. Hidronim *kilsa* (kilso, xristian məbədi) və *sur* (şeypur, kəronay, möcazi monada "uzun, uzanıb gedən") komponentlərdən düzəlib, "kilso olan ərazidən axan çay" mənasındadır

Kilit or sada Quba r-nu ərazisində dağ. Afura kəndindən c -ş -dədir. Dağın başında qədim qala xarabalıqları var. Dağın adı da buradan yaranmışdır. Oronim İran dillərindəki *kalat* (qala) sözündədir

Kilit oyk. sada Ordubad r-nunun Ordubad şəhəri i o v -də kənd. Kilit çayının saht-

Kilsəli

lində, Arazboyu düzənlikdədir. Hər tərəfdən sıldırım yamaclı dağ və dərələrlə əhatə olunan kəndin c -ş -ində iki karst mağarası, yaxınlığındakı İldərəsi adlanan yerdə orta esrlərə aid yaşayış yerlərinin qalıqları və qəbir abidələri var. Oykonom *kalat* (qala) sözündədir

Kilit hidr. sada 1 Ordubad r-nu ərazisində çay. Arazın qoludur; 2 Ordubad r-nunun Kilit kəndi ərazisində min bulaqlar. Az-debiliti iki bulaqdır. Suyu soyuq, tərkibində karbon qazı vardır. Hidronimlər Kilit kəndinin adından yaranmışdır

Kilsə oyk. sada Kəlbəcər r-nunun Çaykənd i o v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsini XIX əsrdə indiki Laçın r-nunun Alxaslı kəndindən gəlmiş Qasım Məhərrəmoğlu saldıqına görə ona Qasım da deyilir. Kənd meşənin ortasında, köhnə kənd yerində, qədim alban kilsəsinin ətrafında salındığına görə belə adlandırılmışdır

Kilsəbuqov oyk. mür Balakən r-nunun Şəmbül i o v -də kənd. Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir. Yaşayış məntəqəsi alban kilsəsi olan ərazi yaxınlığında salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Oykonom *kilsə* (xristian məbədi) və *buqov* (avar "künc", "bucaq") sözlərindən düzəlib, "kilso olan künc, bucaq" mənasındadır

Kilsəçay hidr. mür Oğuz r-nu ərazisində çay. Hidronim *kilsə* (ərazidəki xristian məbədi isə əradir) və *çay* komponentlərdən düzəlib, "kilso olan ərazidən axan çay" mənasındadır

Kilsədağ or. mür Qobole r-nu ərazisində dağ. Böyük Əmil kəndi yaxınlığındadır. Dağ burada erkən orta esrlərə aid alban (Qafqaz) məbədinin qalıqlarının olmasına görə belə adlandırılmışdır. Tədqiqatçıların 1971-ci ildə qeydə aldığı bu məbədin osl adı unudulduğuna görə, onun qalıqları yerli əhali arasında "adoco olaraq Kilsə, elmi "adobyvatda" isə dağın adı Kilsədağ məbədi adlandırılmışdır

Kilsəli oyk. diç 1 Gədəbəy r-nunun Çayrosullu i o v -də kənd. 1992-ci ildən Türşu adlandırılmışdır. 2 Kəlbəcər r-nunun eyniadlı i o v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Kənd

qodim kilso yanında salındığı üçün belo adlandırılmışdır Yerli əhalinin molumatına görə, yaşayış montoqosini XIX əsrin əvvəllərində Dağıstanın Çardinsk r-nundan gəlmələr saldığı üçün bozon kəndə Lozgilor Kilsəsi də deyilir

Kilsəli hidr sada Gədəbəy r-nunun Kilsəli (indiki Türşü) kəndindən c -ş -də min bulaqlar Suyu soyuq və turşməzə olub, 3 bulaqdan ibarətdir Yaxınlığındakı cəniadlı yaşayış montoqosinin adı ilə adlandırılmışdır

Kilsəlidəğ or, mür Kolbəcər r-nunda dağ Əsnk kəndindən c -ş -də yerləşir Hün 2301 m Oronim *Kilsəli* (ərazidəki kənd adı) və *dağ* komponentlərdən düzəlib, "Kilsəli kəndi yaxınlığındakı dağ" mənasındadır

Kilsəsuyu hidr, mur 1 Kolbəcər r-nu ərazisində çay, 2 Tovuz r-nu ərazisində çay Zoyom çayının sağ qoludur Hidronim *kilsə* (çayın yaxınlığındakı məbəd xarabalığına işarədir) və *su* (çay) komponentlərdən düzəlib (-u mənsub şəkl -sidir), "kilso yaxınlığında olan çay" mənasındadır

Kimil b a x Omil

Kirən oyk, sada Tovuz r-nunun cəniadlı i o v -də kənd Əsnk və Zoyom çaylarının suayrıcında, orta dağlıq qurşaqdadır Keçmiş adı Quşçu Kiron olmuşdur Keçmişdə burada Kiron adlı iki kənd vardı: Bir-birindən fərqləndirmək məqsədilə bir Xınna Kiron, digəri Quşçu Kiron adlandırılmışdı Quşçu Kiron kəndi quşçu tayfasına mənsub ailələrin Kiron adlı yerdə məskunlaşması ilə əlaqədar yaranmışdı Fıstıq, volos meşəliyi olan bu yerdə keçmişdə *kəran* (tİR, pərdi) kəsildiyi üçün Kiron (yerli əhali arasında Koran) adlandırılmışdır Oykonomi qodim *kiran/kəran* tayfa adı ilə də əlaqələndirir, "yamaclar" kimi də izah edirlər

Kirəvud oyk mür Lənk r-nunun cəniadlı i o v -də kənd Burovar silsiləsinin yamacındadır Kəndin adı tələf dilindəki *gir* (oyru) və *vud* (yer) sözlərindən düzəlib (-ə bitişdirici vəitdir), "çay yerdə salınmış kənd" mənasındadır Oykonomi "kiçik yer", "çəmənlilik", "kiçik topu" kimi də izah edirlər

Kirk oyk sada İsmayilli r-nunun Kolbənd i o v -də kənd Dağlıq ərazidədir Yaşayış

yaşayış montoqosini XVIII əsrin axırlarında Qarabağdan köçüb gəlmiş ailələr salmışlar. Keçmişdə r-nun ərazisində Kirk və Kirk Güzoran adlı iki kənd mövcud olmuşdur Yerli əhali arasında Longobiz dağları Qaş dağları, onun yamacında olan kəndlər isə Qaş kəndləri adlanır Kirk kəndi də Qaş kəndlərindən biridir Oykonomi tədqiqatçılar türk dillərində "dağlıq ərazi" mənasında işlənen *kırka* sözü ilə bağlayırlar

Kirməzli or, mür Abşeron yarımadasının mərkəzi hissəsində dağ Balaxanı qəsəbəsindən şm -q -də yerləşir Hün 105 m Oronim *Kirməzli* (burada "keçid") və *gizgiz* (aşırım) komponentlərdən düzəlib, "aşırımlı keçid" mənasındadır

Kirməki or, mür Abşeron yarımadasında, Böyükşor gölündən şm -də topo Hün 100 m Oronim *Kirməzli* (kolluq) və *kəku* (tat "dağ") komponentlərdən düzəlib, "ətəyi kolluq olan topo, dağ" mənasındadır Təponim yaxınlığında cəniadlı göl də var

Kirne oyk sada Culfa r-nunun cəniadlı i o v -də kənd Zongozur silsiləsinin ətəyindədir 2003-cü ildən Kırma kimi rəsmiləşdirilmişdir Oykonomi qod türk dillərindəki *kırna* (yan, böyür, konar, qırağ) sözündəndir

Kiröv şiq B a x Bnoqodi (Bnoqodi r-nu)

Kiröv şiq B a x Qızılağac (Lənkəran r-nu)

Kiröv b a x Kiçik Qaladorosi (Şuşa)

Kiröv adına şiq, b a x Yeni Suraxan

Kiröv körfezi b a x Qızılağac körfezi

Kirəvabad b a x Gonca

Kirovka b a x Hosonsu (Qazax r-nu)

Kirovka oyk sada 1 Bilosuvar r-nunun cəniadlı i o v -də kənd Mugañ düzündədir

Yaşayış montoqosi Rusiyanın köçürmə siyasəti nəticəsində rus kəndlilərinin Azərb -də yerləşdirilməsi ilə əlaqədar olaraq 1905-ci ildə yaranmış və Alekseyevka adlandırılmışdır Sovet hakimiyyəti illərində S M Kirovun (1886-1934) adı ilə Kirovka adlandırılmışdır 1998-ci ildən kəndin adı Azərb yazıçısı M C Paşayevinin şərəfinə Mircolət kimi rəsmiləşdirilmişdir Memorial toponimidir, 2 Şamaxı r-nunun cəniadlı i o v -də kənd Orta dağlıq qurşaqdadır Yaşayış montoqosi XIX əsrin ikinci yarısında Rusiyanın

köçürmə siyasəti ilə əlaqədar rus kəndlilərinin Azərb -də yerləşdirilməsi nəticəsində Nağarxənbə adlı yerdə salınmış və Madiyevka adlandırılmışdır Sovet hakimiyyəti illərində kənd S M Kirovun şərəfinə Kirovka adı verilmişdir Memorial toponimidir

Kirovkənd oyk, mür 1 Qax r-nunun İlisu i o v -də kənd Kürmük çayının sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacındadır, 2 Saatlı r-nunun cəniadlı i o v -də kənd Mugañ düzündədir, 3 Ucar r-nunun cəniadlı i o v -də kənd Şirvan düzündədir Sovet hakimiyyəti illərində bu yaşayış montoqoləri sovet partiyə və dövlət xadimi S M Kirovun şərəfinə belo adlandırılmışdır Memorial toponimidir

Kirs hidr, sada Xocavənd r-nu ərazisində min bulaq İlxan çayının dərəsində yerləşir Soyuq sulu, azdebitli turş bulaqdır Bulaq yaxınlığındakı Kirs dağının adı ilə adlanmışdır Kirs "yumru, şiş" deməkdir

Kirəqanıt or, sada Quba r-nu ərazisində dağ Qaraçayla Qudyal çayının suayrıcındır Hün 3380 m Güman etmək olar ki, oronim Kırəqanıt adının təhrif formasıdır və "yana oylımış, konara çıxmış" mənasındadır

Kirzan oyk düz Tovuz r-nunun Əlimördanlı i o v -də kənd Kür çayı sahilində, Gonca-Qazax düzündəyindədir Tarixi mənbələrdə kəndin adı Krzan variantında da qeydə alınmışdır Bozi tədqiqatçılar oykonomi Kür çayının adı ilə əlaqələndirərək "Kur sahili, Kür qurağı" kimi izah edirlər Lakin tədqiqatçıların araşdırmalarına görə, kəndin əsl adı Kirsəndir Kəndin sakinləri uindilər olmuşdur XIX əsrə aid arxiv sənədlərində Kirsənda comi 32 udim ailəsinin yaşadığı göstərilir *Kirs* qodim türk dillərində "yad, qohum olmayan" mənasında işlənməmişdir Deməli, oykonomi "yadlar, qohum olmayanlar" mənasındadır Ruslarda Kirsənov soyadı və Tambov vilayətində bu soyadla bağlı şəhər də qeydə alınmışdır

Kiş oyk, sada 1 Xocavənd r-nunun cəniadlı i o v -də kənd Qarabağ silsiləsinin ətəyindədir Qış (Qışi) variantında da qeydə alınmışdır 1992-ci ildən kəndin adı Kiş kimi rəsmiləşdirilmişdir, 2 Şəki r-nunun cəniadlı i o v -də kənd Kiş çayının sahilində, dağətəyi

ərazidədir Qədim yaşayış montoqolərindən dir Alban tarixçisi Movses Kalankatlının "Alban tarixi" əsərində adı Kis kimi qeyd edilmişdir Onun yazdığına görə, ilk xristian missionerlərdən biri olan Yənisey təq 74-cü ildə Uti vilayətinin Kis kəndinə gəlmişdir Bu, bütün Cənubi Qafqaz ərazisində ilk xristianlıq məbədi idi Kilsə əvvəllər burada mövcud olmuş qodim stilyay yərndə tikilmişdir *Kiş* fars dilində "kult, stilyay yeri" mənasındadır. Ertəen orta əsrlərdə Albaniyada (indiki İsmayilli və Xocavənd r-nları ərazisində) Kiş adlı başqa obyektlər də qeydə alınmışdır

Kiş hidr, sada Şəki r-nu ərazisində çay Əynçayın (Qanux hövzəsi) sağ qoludur Mənbəyini Baş Qafqaz silsiləsindəki Seydiyurd dağının c yamacından (2900 m yüksəklikdə) alır Cənubi Qafqazın on səlli çaylarındandır Yuxarı axımında Damarçın (Damarçıq) adlanır Kiş kəndinin adı ilə adlanmışdır

Kışt or, sada Quba r-nu ərazisində dağ Əsli Keştidir Bozi tədqiqatçılara görə, oronim İran mənşəli *keşikaşt* sözlərindən olub, "ökün sahəsi, şum yeri" deməkdir Dağın məili yamaclarında ökün sahəsi olduğuna görə ona belo ad verilmişdir Türkmənistandakı Kıştan və İrandakı Keştan toponimlərinə də keşt sözü ilə bağlayırlar

Kimbi oyk sada Astara r-nunun Hamoşam i o v -də kənd Peştosor silsiləsinin ətəyindədir Belo güman edilir ki, oykonomi əsl Qımbı olmuşdur Oykonomi tələf dilindəki *qımb* (sıx) və *bi* (heyvə) sözlərindən düzəlib, "heyvəlik, heyvə ağaclarının sıx olduğu yer" mənasındadır Yaşayış montoqosi heyvə ağaclarının çox olduğu ərazidə salındığı üçün belo adlandırılmışdır Oykonomi "kol dibi", "kol-kəsdən konar yer" mənaslarında da izah edirlər

Koxanəbi oyk, sada Tovuz r-nunun Əsnk Cirdaxan i o v -də kənd Əsnk və Zoyom çayları arasında, dağlıq ərazidədir Yaşayış montoqosi keçmiş Dəqaqlı kəndindən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Kəndin adı *koxa* (koxva) və *Vəbi* (ş a) sözlərindən ibarət olub, "kəndvada Nobiyə məxsus" mənasındadır "Kəndvada"

sözünün sinonimi olan *koxxa* XVI-XIX əsrlərdə Azərb -də və qonşu ölkələrdə inzibati vəzifə olmuşdur. Koxxalar mahal bəyine tabe idilər. Har kəndin ayrıca koxxası olurdu. Bu kənd də tabeliyində olduğu koxxanın adını daşıyır.

Koxoiz or. mür Quba r-nun ərazisində dağ Cimi çayı ilə Babacayın suayırıcısı Hün 1776 m Dağın əslinin Kuyexir olduğu göstərilir. Tədqiqatçılara görə, oronim tat dilindəki *ku* (dağ) və *xür* (duman) sözlərindən düzəlib, "dumanlı dağ" deməkdir.

Kokolos oyk sada Astara r-nunun cənubunda 1 o v -də kənd Lonkəran ovalığındadır. Kokalos variantında da qeyd alınmışdır. Kəndi XIX əsrdə Lonkəran qəzasının Butsar kənd icması saxs bir neçə ailə daimi yaşayış məntəqəsinə çevirmişdir. Oykonomun *kokolokta* (qədim türk dillərində "vəhşi", "qəzəbli, quduz") və *lostlūs* (talış "çölpiçiyi") sözlərindən ibarət olub, "vəhşi çölpiçiyi" mənasını bildirdiyi güman edilir. Yəqin ki, kəndin ərazisində vaxtilə bu heyvanlar görüldüyü üçün ərazi belə adlandırılmışdır.

Kolabağ hidr mür Xocalı r-nu ərazisində çay Hidronim türk dillərindəki *kola* ("səs-küylü", "üzüşağı axan") və *bağ* (qol, hissə) komponentlərindən düzəlib, "üzüşağı axan çay qolu" mənasındadır. Qarqar çayını əmələ gətirən kiçik dağ çaylarından olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Kolanı oyk, sada 1 Hacıqəbul r-nunun Abdulyan 1 o v -də kənd Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir. Kənd vaxtilə Cavad qəzasında yaşayış *kolanı* tayfasına mənsub 71 ailənin Toyuqçlov adlı qışlaq yerində məskunlaşması noticosında yaranmışdır. 2 Salyan r-nunun Qarabağı 1 o v -də kənd Düzənlikdədir. XIX əsrdə Dağ Kolanı adı ilə Quşçu-Şamaxı yolu üstündə yaşayan kolanılar suyun olmaması üzündən Pirsaat çayının sol sahilinə köçörək indiki kəndin ovasını qoymuşlar. Yerli əhali yaşayış məntəqəsinə Arxapası da adlandıran Oykonom *kolanı* tayfasının adı ilə bağlıdır. 3 Siyozən r-nunun Yenikənd 1 o v -də kənd Daniz sahilindədir. Kəçmiş adı Kolanıqışlaq olmuşdur. 4 Şah-

buz r-nunun cənubunda 1 o v -də kənd. Naxçıvan çayının sahilində, orta dağlıq qurşaqdadır. 5 Yevlax r-nu Malbənəsi 1 o v -də kənd Düzənlikdədir. Yaşayış məntəqəsinə vaxtilə Ağdam r-nunun Kolanı kəndindən gəlmiş ailələr salmışlar. Kolanılar qədim türk tayfalarındanandır. XVIII əsrin ortaları - XIX əsrin birinci yarısında Qarabağ xanlığında yaşayan kolanıların ərazisi Kolanı mahalı adlanırdı. XIX əsr Azərb tarixçisi Mirzə Adıgözəl bəy Uşacıq kəndindən Göyçə sərhədinə qədər uzanan Tərtər çayı hövzəsini kolanıların məskəni adlandırdı. XIX əsrdə Cavad qəzasında 282 ailəli Kolanı eli yaşayırdı. Sonralar onlar müxtəlif yerlərdə məskunlaşmışlar. Mənbələrə görə, Ağa Məhəmməd şah Qacarın Qarabağa hücumu zamanı Qarabağ elatlarının bir qismi, o cümlədən kolanılar köçüb Naxçıvanda, Şirvanda və b yerlərdə məskunlaşmışlar.

Kolanıdağ or. mür Xanlar r-nu ərazisində dağ. Gəncə və Kürək çaylarının suyunca yerdə yerləşir. Hün 1157 m. Oronim Kolanıdağ variantında da qeyd alınmışdır. Dağın adı keçmişdə burada *kolanı* tayfasına məxsus yaylaqların olması ilə əlaqədar yaranmışdır.

Kolatağ oyk, mür Kolbəcər r-nunun cənubunda 1 o v -də kənd Qarabağ silsiləsinin yamacındadır. Əsli Kolatəkər Oykonom *kol* (məşək, xırda meşə) və *atak* komponentlərindən düzəlib, "meşə ötəyi" mənasındadır. Yaşayış məntəqəsinə məqsəd atəyində salındığı üçün belə adlandırılmışdır. Bozi tədqiqatçıların fikrinə görə, toponim əslində Gülyataq olub, "güllü, çiçəklili yataq" mənasındadır.

Kolatağ hidr, sada Xocalı r-nunda çay. Xaçın çayının sağ qoludur. Mənbəyini Alapağa dağı yamacından (2500 m yüksəklikdə) alır. Dəyirmanların hərəkəti götürülməsinə və suvarmada istifadə edilir. Çayın adı ərazidəki Kolatağ kəndinin adından yaranmışdır.

Kolayır oyk sada 1 Ağstafa r-nunun Düzqışlaq 1 o v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Kəndin adı yerli əhali tərəfindən Koləir kimi toloffüz edilirdi. Bözi tədqiqatçıların ehtimalına görə, oykonom qismən

təhrifə uğramış, əslində Kolayır olmalıdır. Oykonomun tərkibindəki *kol* sözü "xırda meşə, məşəklik" mənasındadır. Kəndin adı "meşə yeri, meşəli yer" kimi izah edilir. Toponimi tayfa adı ilə əlaqələndirənlər də var. Lakin türk dillərində *kolay* sözü işlənir ki, bu da "əlverişli, rahat" mənalarnı ifadə edir. Kəndin Düzqışlaq adı 1 o v -in tərkibində olması da ərazinin hamar, rahat bir yer olduğunu bildirir. Azərb dilinin dialektlərində "hamar, çıxıntısı olmayan" mənasında *kola* (buynuz-suz keçici) sözü işlənir. Odur ki, oykonomi "hamar, düz, əlverişli yer" kimi izah etmək daha məqsədəuyğundur; 2 Bərdə r-nunun cənubunda 1 o v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yerli əhaliyə məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi vaxtilə Qazax mahalındakı Kolayır kəndindən gəlmiş ailələr tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır; 3 Samux r-nunun cənubunda 1 o v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Yaşayış məntəqəsi Qazax mahalındakı Kolayır kəndindən gəlmiş ailələr tərəfindən salınmışdır.

Koltəfəll oyk, Ağstafa r-nunun Pirli 1 o v -də kənd. Ağstafa çayının sahilində, Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Oykonom *kol* (əslində *kol* "delta, axar suyun böyük su hövzəsinə töküldüyü yer") və *Xəlfəli* (etnotoponi) komponentlərindən düzəlib, "deltağa yerləşən Xəlfəli kəndi" mənasındadır. Yaşayış məntəqəsi Ağstafa çayının sağ tərəfdən Kürə töküldüyü yerdə yerləşdiyini üçün belə adlandırılmışdır.

Kolzozaşen b a x Arpadüzü

Kolzozkənd b a x Bayramlı

Kolqışlaq oyk, mür Ağdam r-nunun Qərverd 1 o v -də kənd. Düzənlikdədir. Oykonom *kol* (burada "düz, hamar") və *qışlaq* komponentlərindən düzəlib, "hamar, düz qışlaq" mənasındadır. Qışlaq sonralar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir.

Kollu oyk düz 1 Daşkəsən r-nunun Zinzah 1 o v -də kənd. Dağətəyi ərazidir. Kəçmiş adı Köhnəqışlaq olmuşdur. Yaşayış məntəqəsinə XIX əsrin sonunda Qarabağdan köçüb gəlmiş Məhərrəm adlı şəxs salmışdır. Hazırda kənddə məhərrəmli nəsl mövcuddur. Sonralar kənd əhalisi q -ə doğru 1-2 km

kəndi yerni dəyişmiş, əvvəlki yer isə Köhnəqışlaq adlanmışdır. Yaşayış məntəqəsi kolluq ərazidə bina edildiyi üçün belə adlandırılmışdır. 2 Gədəbəy r-nunun Göyəli 1 o v -də kənd. Dağlıq ərazidir. Kəndi XIX əsrdə Qazax mahalının Dəmirçilər kəndindən gəlmiş Mahmud adlı şəxs kolluq sahədə saldığı üçün belə adlandırılmışdır. Hazırda kənddəki nosilərdən bir mahmudlu adlanır. Kəndin şm -q -ində isə Mahmudun yeri adı sahə var.

Kolluqışlaq oyk, mür Zəngilan r-nunun Rəzdərə 1 o v -də kənd. Dağətəyi ərazidir. Əvvəllər burada Pırdavandan kəndinin (İrevan quberniyası) qışlağı olmuşdur. Qışlaq kolluq sahədə olduğu üçün belə adlandırılmışdır. Sonralar burada salınmış kənd də həmin adı almışdır.

Koltış or, sada Xəzardə ada. Abşeron yarımadasının Abşeron arxipelaqına daxildir. Oronim toponimikada "körfez" mənasını bildiren *koltik/kultuk* sözündəndir.

Koman oyk, sada Lenk r-nunun Şingədulan 1 o v -də kənd. Dağətəyi ərazidir. Oykonom 1 müilliyi ortalarında kəyməklərin (kımakların) tərkibində olmuş *koman/kuman* türk tayfasının adıdır. Oks etdirir. Komanlar rus mənbələrində 1078-ci ildən *paloves* adı ilə məlumdur. X əsrdə Volqanı keçərək Qara dəniz sahillərinə köçmüşlər. Komanların bir qismi qıpçaqların tərkibində Azərb -ə gələrkən burada məskunlaşmışlar.

Komanlı oyk, sada Colilabad r-nunun cənubunda 1 o v -də kənd. Burovar silsiləsinin yamacındadır. Yaşayış məntəqəsi türk məşəli *koman/kuman* tayfalarının Azərb -də məskunlaşması noticosında yaranmışdır.

Komİntern b a x Soyuqbulax

Komsomol qasaba B a x Yuxarı Aran

Komsomol b a x Ərəbqardaşbəyli (1939-cu ildə kəndin adı olmuşdur)

Komsomel b a x Qaralar

Konstantinovka b a x İsmətli

Kontavurçay hidr mür Lenk r-nu ərazisində çay. Hidronim *kant* (dialektlərdə "tors" mənasında işlənir), *avur* (gur sulu) və çay komponentlərindən düzəlib, "gur sulu tors çay" mənasındadır.

Kopiton *hidr mür* Sabırabad r-nu arazisinde göl Kürboyu ərazidə yerləşən axmazlardan burdır. Hidronim *kopi* (yerli dialektlə "toplamaq" mənasında işlənən *kapalanmaq* sözüdür) və *ton* (türk dillərində "çay") komponentlərdən düzülüb, "çaydan toplanmış" mənasındadır.

Korax or. oyk. *sada* Ağdaş r-nunun Pırkəke i ə v -də kənd. Şıran düzündədir. Kənd vaxtilə mövcud olmuş *Korax* (tutulmuş, batmış arx) adlı arxın kənarında salındığına görə belə adlanmışdır. Gürcüstanın Marneuli r-nunda Dəmyə Korax adlı kənd var.

Korazallı oyk. *düz* Füzuli r-nunun Qarakollu i ə v -də kənd. Qozluçayın (Arazın qolu) sahilində, Qarabəq silsiləsinin eteyindədir. Oykonim "kürpə quzular üçün ağaların olduğu yer" mənasında olan *koracıl* sözündən və *-lı* mənsubluq bildirən şəkilçidən düzəldiyi güman edilir.

Korcabulaq oyk. *sada* Laçın r-nunun Qarabəyli i ə v -də kənd. Dağlıq ərazidədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ikinci yarısında Korcabulaq adlı bulağın yanında salınmışdır. Kənd həmin bulağın adı ilə adlandırılmışdır. Bulaq quraqlıq olanda quruyur, yağmurlu vaxtlarda isə gözü açılır. Ona görə də gözü tez-tez tutulan, yəni susuz qalan belə bulaqlara xalq arasında *korbulaq* və ya *korcabulaq* deyilir.

Korcabulaq or. *sada* Şəmkir r-nu ərazisində dağ. Dağ Cöyür kəndindən 5 -dədir. Dağın adı ərazidəki eyniadlı bulağın adı ilə bağlıdır.

Korçay hidr mür Goranboy və Yevlax r-nları ərazisində çay. Kürəkçayın sol qoludur. Çay başlanğıcını Xanlar r-nunun Yuxarı Ağasbəyli kəndi yaxınlığındakı Korbulaqlar adlanan bulaqlardan götürdüyinə görə belə adlanmışdır.

Kordərə hidr sada Oğuz r-nu ərazisində çay. Əlican çayının sol qoludur. Çay axdığı Kordərə adlı doronin adı ilə adlanmışdır. Doronin adı isə Koradərə adının təhrif olunmuş variantıdır. Toponim türk dillərindəki *kora* (quzu saxlanan yer) və *dərə* sözlərindən düzülüb, "kora olan dərə" mənasındadır.

Korğəz oyk sada Bakı şəhəri Qaradağ r-nunun Qızıldaş qəsəbə i ə v -də şiq. Qosobo

öz adını yaxınlığındakı eyniadlı vulkanın adından almışdır. Sovet (İttifaq) vətəni illərində neft yataqlarının aşkar edilməsi ilə əlaqədar yaranmışdır.

Korğəz or. *mür* Qaradağ r-nu ərazisində, Abşeron yarımadasının c.-q.-ində sönmüş palçıq vulkanı. Hün 398 m. Dağın adı *kor* (tutulmuş, fəaliyyətdən qalmış, batmış) və *gəz* (burada "vulkanın ağzı" mənasında) sözlərindən ibarətdir. Kerkəs variantında da qeydə alınmışdır.

Korəğludağ or. *mür* Tovuz r-nu ərazisində dağ. Yerli əhali arasında Korəğlü qalası dağı da adlanır. Qalanın xarabalığı həmin r-ndakı Yuxarı Öysüzlü kəndi yaxınlığındakı Gilence dağındadır. Rəvayətə görə, qalanı xalq qəhrəmanı Korəğlü tikdirmişdir.

Korəğlubağ hidr. *mür* Bərdə r-nu ərazisində çay. Oykonim *Korəğlü* (xalq qəhrəmanı Korəğlunun adı) və *qobu* (yarğan, dərə, çay dərəsi) komponentlərdən düzülüb, "Korəğlü dərəsi" mənasındadır.

Kortala oyk. *mür* Balakan r-nunun Püştətəla i ə v -də kənd. Kateç çayının sahilində, Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir. Kəndin adı türk dillərindəki *kora* (təze doğulmuş quzuların saxlandığı yer) və *tala* (meşədə açıq sahə) komponentlərdən düzülüb. Kəndin ərazisi keçmişdə maldarların qışlaq yeri olduğu üçün belə adlandırılmışdır.

Kosakan oyk. *sada* Şərur r-nunun Siyaqut i ə v -də kənd. Arpa çayının sahilində, Şərur düzündədir. Bəzi tədqiqatçılara görə, XIII əsrdə Türkiyə ərazisində moqolların dağıtdığı *Kusakan* şəhərindən gəlmiş ailələrin gətirdiyi addır. Lakin bu oykonimin Azərbaycan ərazisində də özünəməxsus arealları vardır. Kosakan (Zəngilan), Kösakan/Kösəkeran (Lenk) Türkiyədə, Sivasın 80 km -liyində Kosadağ oronimi qeydə alınmışdır.

Kosağül oyk. *sada* Masallı r-nunun Banbaş i ə v -də kənd. Lənkəran ovalığındadır. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi XVI əsrdə salınmış, XVIII əsrdə isə Talış xanı Mir Mustafaxan bu kəndi qızına bağışladığı üçün bir müddət Xanım kəndi adlanmışdır. Oykonim *kosalar* noslinin adından olub bu etnonimin Kosağil variantıdır.

Kosakan oyk. *sada* Zəngilan r-nunun Cahangirbəyli i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir. Keçmiş adı Kosakan Tatar olmuşdur. Əhali arasında Tatar Kosalar, Əhmədboy Tatar da adlanır. Yaşayış məntəqəsinin XIX əsrdə Qubadlı r-nunun Tatar kəndindən gəlmiş ailələr Kosakan adlı kənd ərazisində məskunlaşaraq salmışdır. Bu kəndin əvvəlki sakinləri isə vaxtilə Cənubi Azərbaycan ərazisində köçərcək orada məskunlaşmışlar. Oykonim qəd türk dillərindəki *kosak* (bağlanmış, birləşmiş) sözlərindən və *-an* (yer, məkan) şəh -sindən düzülüb, insanların oturmaq həyata keçməsi ilə əlaqədar yaranmışdır.

Kosalar oyk. *sada* 1 Ağdam r-nunun Göytəpə i ə v -də kənd. Dağətəyi düzənlikdədir. Oykonim XIX əsrin əvvəllərində Qarabəq xanı Mehdiqulu xana mənsub xəlfiyə tayfasının *kosalar* tirosinin adı ilə bağlıdır. 2 Xocalı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Qarabəq silsiləsinin yamacındadır. Yerli əhəlinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsinin keçmiş Zəngəzur qəzasının Kosalar (indiki Ağdolan) kəndindən köçmüş ailələr salmışlar; 3 Qazax r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir. Yaşayış məntəqəsi kəndin əsasını qoymuş *kosalar* nəslinin adını daşıyır; 4 Lenk r-nunun Qosmalıyan i ə v -də kənd. Pəştəşər silsiləsinin eteyindədir. Yaşayış məntəqəsi *kosalar* nəslinin məskunlaşması nəticəsində yaranmış üçün belə adlandırılmışdır; 5 Lənkəran r-nunun Gərmətək qəsəbə i ə v -də kənd. Lənkəran çayının sahilində, Lənkəran ovalığındadır. Oykonim yaşayış məntəqəsinin əsasını qoymuş *kosalar* nəslinin adını əks etdirir. Keçən əsrdə Krm vilayətində Kosalar və Kosa Eli adlı yaşayış məntəqələri qeydə alınmışdır.

Kotal oyk. *sada* Bakı şəhəri Qaradağ r-nunun Ələt qəsəbə i ə v -də köçəbə Xəzər dənizi sahilində, düzənlikdədir. Tədqiqatçılar bu oykonimi İran dillərindəki "hündür topo", "kurğan", "dağ keçidi" monalı *kotal* sözü ilə əlaqələndirirlər. Dialektlərimizdə də bu söz "dik yer" mənasında işlənir. Lakin bu monaların heç bir obyektin yerləşdiyi məkanın coğrafi mövqeyi ilə müqayisədə özünü doğrultmur. Türk dillərində və Azərbaycan dilinin dialektlərində "var-düvət" mənasında *kotal*

və müxtəlif mənalarla yanaşı "təkəri böyük araba", "kənd, köç" mənalarında *kotan* sözlər işlənir ki, bu da köçən həyat şəraiti ilə bağlıdır.

Kotanarx oyk. *sada* Ağdaş r-nunun Nəhrəxəli i ə v -də kənd. Turyan çayının sahilində, Şıran düzündədir. XVIII əsrə ad mənabədə kəndin adı çəkilir. Tədqiqatçıların ehtimalına görə, oykonim qədim arxçəkmo işulunun adı ilə bağlıdır. Belə ki, keçmişdə torpağı bərk olan yerlərdə arx çəkmək üçün əvvəlcə kotalarla dorin sınırlar açılır, sonra onun içərisinin torpağı çıxarılaq daha da dərinləşdirilir. Belə arxlarla adətən *kotanarx* deyirlər. Yaşayış məntəqəsi kətan arxının dalında salındığına görə belə adlandırılmışdır. Yevlax r-nunun Hürüuşağı kəndində də Kotanarx hidronimi qeydə alınmışdır. Lakin İstan Azərb., istersə də türkdilli xalqların toponimiyasında *kotan* komponentli toponimlərin geniş arealı göstərir ki, bu coğrafi adlar etnotoponimdir. Babək r-nunun Nəzərabad kəndində yaşayan *kotanni* tayfasının qeydə alınması da bunu sübut edir.

Kotandağ or. *mür* 1 Babək r-nu ərazisində dağ. Şırab kəndindən c -dadır. Hün 1267 m, 2 Qazax r-nunun c -ş -ində dağ. Hün 1100 m. Oronim *kotan* (etn) və *dağ* komponentlərdən düzülüb, etnotoponimdir.

Kotanağa or. *mür* Laçın r-nu ərazisində dağ. Oronim *kotan* (etn) və *qaya* komponentlərdən ibarət olub, etnotoponimdir. Kotanlar çöli (Qax və Zaqatala r-nları), Kotanlar (Oğuz r-nu), Kotan dərəsi (Qubadlı r-nu), Kotanlı (Ermonistan) və s. toponimlər də etnonim mənşəlidir. *Kotan* eyni zamanda keçmişdə Azərb -də, eləcə də bir sıra Yaxın Şərq ölkələrində səho sözü vahidini bildirən termindir. Adətən kotalarla bir gündə okilton torpaq sahəsi *kotan vırı* adlanır. Abşeronda mövcud olan Kotan okın yerinin adı həmin mona ilə bağlıdır. Oronimi türk dillərində "qoyun saxlamaq üçün dairəvi ağıl" mənasında işlədilan *kutan* sözü ilə də bəlgəvirlər.

Kotavan oyk. *mür* Ağdaş r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Kür çayının sahilində, Şıran düzündədir. Keçmişdə həm də Flaxlı (elavlı nosli bu kənddə məskunlaşdığı üçün)

Köbər Zeyt

adlanmışdır Yerli əhalinin məlumatına görə, kənd əvvəlcə Qarabağda olmuş, XVIII əsrdə indiki yere köçürülmüşdür Həzruda Ağdam r-nunun Boyahməddi kəndinin ərazisində Kotavan arxı adlı yer mövcuddur Bəzi tədqiqatçılara görə, kəndin adı fars dilindəki *qut* (qala) sözündən və məkan bildiren *-van* şəkl-sindən ibarət olub (-i bitirdirici səhifdir), "qala yeri" mənasındadır A Bakıxanov keçmişdə kəndə möhkəm qalanın olduğunu yazır İstər yazılı abidələrin, istərsə müasir monqol, buryat, uyğur dillərində *xota/xotan/xoton/xot* sözləri "şəhər", "kənd", "şəhər divanı", "ağlı", "tövle" mənalarını ifadə edir *Van* komponenti isə Qafqaz, Yaxın və Orta Şərqi toponimiyasında "ev", "yer", "ölkə", "yaşayış məntəqəsi" və s mənalarda işlənir Odur ki, kəndin adını "kənd yeri", "yaşayış məskəni" kimi də izah etmək olar

Köbər Zeyt oyk. *mür* Şeki r-nunun Zeyt i ə v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin əyində, Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir Həmin r-nda Baş Zeyt və Orta Zeyt kəndləri də mövcuddur Oykonim *köbər* ("düznlik, ərəzədə bir qədər hündür, dik yer", "alçaq təpəlik" mənasını bildiren coğrafi termin) və *Zeyt* (monqol tayfalarından birinin adını əks etdirən etimotoponim) komponentlərdən düzəlib, "hündür, dik yerde yerləşən Zeyt kəndi" mənasındadır

Köbərəkənd oyk. *mür* Bərde r-nunun Bircnci Qaradəmirçi i ə v -də kənd Qarabağ düzündədir Oykonim "dik yerde salınmış kənd" mənasındadır

Köbdərə hidr. *sədə* Gədəbəy r-nu ərazisində çay Axınca çayının qoludur Çay oz adını ərazisindən axdığı eyniadlı dərönin adından almışdır Dərə isə həmin r-ndakı Düz Resuliu kəndinin əhalisinin əvvəllər Keçəddə yaşayışına gedərkən həmin dərədə mövcudluğu köç (düşgöç) saldıqları üçün belə adlandırılmışdır Zamanı kəndinin ərazisindəki İstidərə adlı yerdən axdığına görə burada İstidərə çayı da adlanır

Köçəklı oyk *sədə* Masallı r-nunun Xırmandı i ə v -də kənd Taxtaçayın sahilində, Lənkeran ovalığındadır Yerli əhali oykonim "köç əhli" kimi izah edir Tədqiqatçılara görə,

Köhnə Çorman

kəndi *köçəklı* nəslinə mənsub ailələr saldıqına görə belə adlandırılmışdır

Köçərli oyk. *sədə* Tərter r-nunun Azad Qaraqoyunlu i ə v -də kənd. Qarabağ düzündədir. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrn əvvəllərində Qarabağda yaşamış 52 ailədən ibarət *köçərli* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Köçərli tayfası isə mənşəcə qədim türk tayfalarından olan *koçarlara* mənsubdur Karlık və uyğurların tərkibinə daxil olan koçarların adına VIII-IX əsrlərə aid Kuçar adlı uyğur şəhərinin adına da rast gəlmək mümkündür Keçən əsrdə Ermənistan ərazisində Köçərli adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır

Köçəşgər oyk. Ağstafa r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Gəncə-Qazax düzənliyindədir Oykonim *köç* sözündən və *Əşgər* şəxs adından ibarət olub, "Əşgərin köç yeri" mənasındadır

Köçvəllı oyk. *sədə* Ağstafa r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarayızi düzündədir Yaşayış məntəqəsi 1920-ci illərdə Bircnci Şıxlı kəndinin *köçvəllı* (*köçvəllı*) nəslindən ayrılmış ailələrin Kürün sol sahilində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Yerli əhalinin verdiyi başqa bir məlumata görə, vaxtilə bu ərəzədə Vəli adlı bir şəxsin köçü yerləşmiş, sonralar burada salınmış kənd də belə adlandırılmışdır

Köhnə Alvadı oyk. *mür* Masallı r-nunun Banbaşı i ə v -də kənd Vileş çayının sahilində, Lənkeran ovalığındadır Qədim adı Alvadı olmuşdur XIX əsrdə bu kənddən yeni yaşayış məntəqəsi yarandıqdan sonra əvvəlki kənd Köhnə Alvadı, yeni məntəqə isə Təzə Alvadı adlandırılmışdır Yerli əhalinin dediyinə görə, bu ərəzi qırmızı lələlərlə örtüldüyündən onu Alvadı (qırmızı çöl) adlandırmışlar

Köhnə Bilgəh burnu or. *mür* Bakı şəhəri Sabunçu r-nu ərazisində çıxıntı Abşeron yarımadasının şm hissəsindədir Digər adı Amburandır Köhnə Bilgəh kəndinin yaxınlığında olduğu üçün kəndin adı ilə adlandırılmışdır

Köhnə Çorman oyk. *mür* Laçın r-nunun Şarnkənd i ə v -də kənd Dağoteyi ərəzindədir Yaşayış məntəqəsi yaxınlığındakı Çorman

Köhnə Gəgir

kəndindən (Kəlbəcər r-nu) fərqləndirmək məqsədilə belə adlandırılmışdır.

Köhnə Gəgir oyk. *mür* Lənkeran r-nunun Gəğuran i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin əyindədir Keçmiş adı Gəgir olmuşdur XIX əsrdə bu kənddən çıxmış bir qrup ailə yeni yaşayış məntəqəsi yaradaraq onu Gəğiran adlandırmışdır Keçmiş kənd isə Köhnə Gəgir adlandırılmışdır Tədqiqatçılardan ehtimalına görə, oykonim XIII əsr monqol işğallarında iştirak etmiş türkdilli *kukir* tayfasının adını əks etdirir

Köhnə Xaçmaz oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Pavlovka i ə v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığındadır 1900-cü ildə Biləcəri-Dərbənd d y xəttinin çəkilişi ilə olaqədar burada tikilən stansiyyaya Xaçmaz adı verilmişdi Xaçmaz kəndi yeni yaradılmış stansiyadan əvvəl salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Köhnə Xudat oyk. *mür* I. Xaçmaz r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Samur-Dəvəçi ovalığındadır; 2. Qusar r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qusar maili düzənliyindədir 1900-cü ildə Biləcəri-Dərbənd d y xəttinin çəkilişi ilə olaqədar burada tikilən stansiyyaya Xudat adı verilmişdi Xudat kəndi yeni yaradılmış stansiyadan əvvəl salındığı üçün Köhnə Xudat adlandırılmışdır Sonradan yarandığı üçün kənd əhli arasında Törəmə də adlanır

Köhnə Xudat qazmalar oyk. *mür* Qusar r-nunun Bala Qusar i ə v -də kənd Qusar maili düzənliyindədir Oykonim *Köhnə Xudat* (kənd adı) və *qazmalar* (məvəqqəti yaşayış evi) komponentlərindən ibarət olub, "Köhnə Xudat kəndinə məxsus qazmalar" mənasındadır Kollektivləşmədən sonra qazmalar daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

Köhnə Quşçu oyk. *mür* Siyozon r-nunun Ərziküz i ə v -də kənd Aydınlar çayının (Gülgilçayın qolu) sahilində, Baş Qafqaz silsiləsinin əyindədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrn əvvəllərində Dağ Quşçu kəndindən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Çöl Quşçu kəndindən fərqləndirmək üçün və həmin kənddən əvvəl yaranmışına görə Köhnə Quşçu adlandırılmışdır Oykonim *quşçu* tayfasının adını əks etdirir

Köhnəqışlaq

Köhnə Orand oyk. *mür* Lerik r-nunun Nıtravud i ə v -də kənd Dağlıq ərəzədədir Bu kəndin əsasında yaranmış yeni yaşayış məntəqəsi Orand adlandırıldığından keçmiş kənd Köhnə Orand adını almışdır Yaşayış məntəqəsi XIII əsrdə monqol noyonlarının talış zonasına köçürüldüyü *oyrat* tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır

Köhnə Vayxır oyk. *mür* Azərb -da orta əsrlərə adlı yaşayış yeri Naxçıvan şəhərindən 16 km şm -da, Vayxır kəndindən 1 km ş -də aşkar edilmişdir Oykonim "Vayxır kəndinin keçmiş yeri" mənasındadır

Köhnədəhər oyk. *mür* İsmayilli r-nunun Təzəkənd i ə v -də kənd Dağlıq ərəzədədir Yaşayış məntəqəsi həmin r-ndakı Dəhər və Çəndəhər kəndlərindən fərqləndirmək məqsədilə Köhnədəhər adlandırılmışdır Kəndin adı "qədim Dəhər kəndi" mənasındadır *Dəhər* sözü tə dilində "qaya" deməkdir

Köhnəkənd oyk *mür* I Gədəbəy r-nunun Gərgər i ə v -də kənd Dağlıq ərəzədədir Keçmiş adı Qaraqoyunlu olmuşdur Yaşayış məntəqəsi qədim Göyçə mahalının Qaraqoyunlu kəndindən ermənilərin zorla didərgin saldığı azərb ailələr tərəfindən salınmışdır 1919-cu ildə yaxınlığındakı Yenikənd kəndi bina edildikdən sonra bu kənd Köhnəkənd adı ilə tanınmışdır; 2. Laçın r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kiçik Kirs dağının əyindədir Keçmiş adı Kirs olmuşdur Yerli əhalinin məlumatına görə, Kirs kəndi XV əsrdə teymurluqların işğalı zamanı tamamilə dağılmışdı Sonralar Xocavənd r-nunun Susanlı kəndindən çıxmış ailələrin buradakı köhnə kəndin yerində məskunlaşması nəticəsində yaranan yeni yaşayış məntəqəsi ərazinin adı ilə Köhnəkənd adlandırılmışdır

Köhnəqala oyk *mür* Tovuz r-nunun Alakol i ə v -də kənd Orta dağlıq qurşaqdadır Kənd oradakı köhnə (qədim) qalanın adı ilə adlandırılmışdır

Köhnəqışlaq oyk *mür* I Ağstafa r-nunun Tatlı i ə v -də kənd Həsənsu çayının sahilində, dağoteyi ərəzədədir Kənd köhnə qışlaq yerində salındığı üçün belə adlandırılmışdır; 2. Gədəbəy r-nunun İnkəboğan i ə v -də kənd Dağlıq ərəzədədir Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə İnkəboğan kəndindən

ayrılmış ailələr tərəfindən *Köhnə qışlaq* adlı yerdə salındığı üçün belə adlandırılmışdır.

Köhnətağlar oyk. *mür* Xocavənd r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Qarabağ silsiləsindədir. Sonralar burada yerləşən ermənilər kəndin adını Hüntağlar adlandırmışdılar. Oykonim *köhnə* və *tağlar* (silsilələr) komponentlərindən düzəlib, "silsilədə yerləşən köhnə kənd" mənasındadır. Kənd yerləşdiyi ərazinin coğrafi xüsusiyyətinə görə belə adlandırılmışdır.

Köhnütlü oyk. *sada* Kürdəmir r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir. Keçmiş adı Şilyan Köhnütlü olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Fətixan adlı şəxssə mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində yarandığı üçün Fətixanlı da adlanırdı. *Köhnütlü* mənşəcə şah-sevenlərin novruzçüləri tayfasının iki qolundan (köhnütlü və puheybtli) birinin adıdır.

Kömür b a x Gömür

Kömürdağ b a x Gömürdağ

Kömürdəhnə b a x Gömürdəhnə

Kömürüdağ b a x Gömürüdağ

Köndələn oyk. *sada* Şəki r-nunun Aşağı Göynük i ə v -də kənd Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir. Kəndin adı "eninə istiqamətdə olan, eyni, tərslər" mənasında olub, yerləşdiyi çökəkliyin adı ilə bağlıdır. Azərbaycan ərazisində *köndələn* komponenti geniş areala malikdir: Köndələnarx (Göyçay r-nu), Köndələn ekün yeni (Qəbələ r-nu), Köndələnyer (Oğuz, Füzuli r-nları), Köndələnyol (Qax r-nu), Köndələncəl (Zaqatala r-nu) və s.

Köndələncay hidr. *mür* 1 Xocalı, Xocavənd və Füzuli r-nları ərazisində çay Araxın sol qolu olub, mənbəyini Çaxmaqdağın ş yamacından (1780 m yüksəklikdən) alır. Yuxarı axarında su anbarı salınmışdır. Yayda aşağı axarında su olmur; 2 Füzuli şəhəri yaxınlığında su anbarı Köndələn çayını yatağında dəzələndirmiş süni göldür. Göldən kanallar başlanır və ekün sahələrin suvarılır. Hidronim "eninə istiqamətdə axan, tərslər, eyni çay" mənasındadır. Çay yerləşdiyi mövqeyinə görə belə adlandırılmışdır.

Könüllü oyk. *sada* Şomkir r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Gəncə-Qazax düzənli-

yindədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, 1920-ci illərdə yeni yaşayış məntəqəsi salmaq üçün dövlət Qərarıy adlı ərazidə torpaq sahəsi ayırarsa da, oraya heç kim köçmürdü. 30-cu illərin əvvəllərində şair Əhməd Cavad (1892-1937) burada ilk dəfə özüne ev tikdirmiş, bir qədər sonra isə onun təşəbbüsünə könlü qoşulan Səfəli camaatının Əbbaslı kəndinin Kələntərli məhəlləsi buraya köçmüş və kənd Körpüqaran adlandırılmışdır. *Könüllü* eyni zamanda bur tayfının adıdır.

Körnədi oyk. *mür* Lerik r-nunun Vizezəmun i ə v -də kənd Gəncəvü çayının (Abkəran çayının qolu) sahilində, Peştəser silsiləsinin yamacındadır. Kəndin adı yerli əhalinin dilində Körnədi kimi tələffüz edilir. Tədqiqatçılara görə, oykonim tələffüzündə *korna* (iş-güclü) və *di* (kənd) komponentlərindən düzəlib, "iş-güclü kənd, fəaliyyətdə olan kənd" mənasındadır.

Körpükənd oyk. *mür* Zərdəb r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Kür çayının sahilində, Şirvan düzündədir. Kəndin ərazisində körpü olduğu üçün "körpüsü olan kənd" mənalı oykonimlə adlandırılmışdır.

Körpüsürən oyk. *sada* Bərdə r-nunun Kələntərli i ə v -də kənd. Yaşayış məntəqəsi r-nun ərazisindən axan Tərtər və ya Xaçın çayının güclü sel nəticəsində kəndin ərazisində dağıtdığı körpüyə görə belə adlandırılmışdır.

Köryədi oyk. *mür* Yardımlı r-nunun Vəlixanlı i ə v -də kənd Buurov və Peştəser silsilələri arasında, çökəklikdədir. Tədqiqatçılar bu oykonimi "ocaqçaxı olan kənd", "yarğanda, dəredə olan kənd" kimi izah edirlər. Bu mənalardan ikincisi kəndin coğrafi mövqeyinə uyğundur.

Kötüklü oyk. *sada* Qəbələ r-nunun Mixliqovaq i ə v -də kənd Alazan-Əyriçay çökəkliyindədir. Yerli əhalinin məlumatına görə, yaşayış məntəqəsi vaxtilə ekün məqsədilə ağacların təmizlənməsi *Könüklü* adlanan sahədə salındığı üçün belə adlandırılmışdır.

Kövdağ b a x Gövdağ

Kövlüc b a x Gövlüc

Kövr b a x Gövr

Kövyətli b a x Gövyətli

Köynük b a x Göynük
Krasni Stan oyk. *sada* Neftçala r-nunun Banke qəsəbə i ə v -də qəsəbə Kür çayının sahilində, Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi eyniadlı balıq vətəgəsinin yanında salınmışdır. Keçmiş adları Sibirke (Sibirka) və Qırmızı Urxana olmuşdur. Oykonim rus dilindəki *krasni* (qırmızı) və *stan* (dayanacaq, düşərgə) sözlərindən düzəlib, "qırmızı düşərgə, qırmızı kənd" mənasındadır.

Krasni Xutor oyk. *mür* Xaçmaz r-nunun Uzunoba i ə v -də kənd Samur-Devoççı ovalığındadır. Yerli əhali tərəfindən Şixdanovka adlandırılır. Oykonim rus dilindəki *krasni* (qırmızı) və *xutor* (yaşayış yeri) sözlərindən düzəlib, "qırmızı qəsəbə, kənd" mənasındadır.

Krasnoselski b a x Qara Nuru

Krestovi dill or. *mür* Salyan r-nunda Qızıltağ körfezinin şm -ş sahilində çıxıntı Oronim XVIII əsrdə rus dənizçilərinin Xəzər dənizində apardıqları ekspedisiyaların nəticəsi kimi meydana çıxmışdır.

Kubin oyk. *mür* Masallı r-nunun Hişkədəre i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir. Oykonim tələffüzündə *ku* (dağ) və *bin* (alt, dib) komponentlərindən düzəlib, "dağın etəyi, dağın dibini" mənasındadır.

Kufoba oyk. *mür* Qusar r-nunun Şirvanoba i ə v -də kənd Dağətəyi ərazisindədir. Bəzi tədqiqatçılara görə, oykonim ləzgi dilində "qıraq" mənasında işlədilən *kufkyuf* və *oba* sözlərindən ibarət olub, "qıraq oba, ucqar oba" mənasındadır. Digərlərinə görə isə, *kuf* sözü ləzgi "başlangıç, birinci" deməkdir.

Kulagin or. *sada* Xəzər dənizində ada Bakı arxipelaqına daxildir. Sənə yarımadası yaxınlığındadır. Keçmiş adı Əllibulaq olmuşdur. Adaya akademik V G Abixin ekspedisiyalarında iştirak etmiş gəmi kapitanı Kulagin adı verilmişdir.

Kuleymar hidr. *Culfa* r-nu ərazisində min. bulaqlar. Kuleymar kəndi yaxınlığında, Əlinco çayının sol sahilində yerləşir. Soyuq sulu bir qrup bulaqdır. Hidronim *kules/ıqlılay* (Azərbaycan dilinin dialektlərində "su saxlamaq üçün qazılmış xüsusi yer, hovuz, anbar")

və *marimora* (arx, şırmaq) komponentlərindən düzəlib, "axarı olan su hövzəsi" mənasındadır.

Kulibinka b a x Ovçudəre.

Kuman or. *sada* Dəvoççı r-nu ərazisindədir. *dağ* Oronim özündə qədim türk mənşəli *kuman/koman* tayfasının adını əks etdirir.

Kumani or. *sada* Xəzər dənizində ada Bakı arxipelaqının c adalarından biridir. Bəndovan burundan 20 km c -ş -dədir. Ada 1861-ci ildə akademik V G Abix ilə birlikdə Xəzər dənizində tədqiqat aparmış gəmi kapitanı M İ Kumaninin adı daşıyır.

Kunxirt oyk. *mür* Quba r-nunun Gülezi i ə v -də kənd Yan silsiləsinin etəyindədir. Yaşayış məntəqəsi r-nun ərazisindəki Xirt kəndinin aşağısında yerləşdiyi üçün belə adlandırılmışdır. Oykonim tələffüzündə *kun* (aşağısı, etəyi) və *Xirt* (kənd adı) komponentlərindən düzəlib, "Xirt kəndinin aşağısı, etəyi" mənasındadır.

Kuropatkno oyk. *sada* Xocavənd r-nunda kənd. Dağətəyi ərazisindədir. 1960-ci illərdə vilayət mülletçisi erməni rəhbər orqanları kəndin adını yaşayış məntəqələrinin rəsmi siyahısından çıxarıb, onu keçmiş Martum (Xocavənd) qəsəbəsi ilə birləşdirmişdilər. Yaşayış məntəqəsinə 1990-cı ildə yenisən kənd statusu verilib yaşayış məntəqələrinin rəsmi siyahısına daxil edilmişdir. Yerli əhalinin məlumatına görə, kənd bu ərazidə çoxlu *kəkklik quşu* (rus *kuropatka*) olduğuna görə belə adlandırılmışdır. Bəzi lər toponimi *Kuropatkin* rus фамилияsi ilə bağlıdır.

Kuybişev oyk. *sada* Ağcabədi r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Keçmiş adı Qaradolaq olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi kəngər tayfalarının bir qolu tərəfindən salındığı üçün belə adlandırılmışdır. 1935-ci ildən kənd sovet partiyaya və dövlət xadimi V V *Kuybişev*in (1888-1935) xatirəsinə Kuybişev adlandırılmışdır. Memorial toponimdir.

Kuybişev (İmişli) b a x Ölçöler

Kuybişevkənd oyk. *mür* Dəvoççı r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Samur-Devoççı ovalığındadır. Yaşayış məntəqəsi 1958-ci ildə keçmiş Qalagah i ə v -no daxil olan dağ kəndlərindən köçürülmüş əhali üçün salınmış və o

V V *Kuybışevin* xatirəsinə Kuybışevkənd adlandırılmışdır

Kuzun oyk. *sada* Qusar r-nunun Zindanmuruq i o v -də kənd Qusar çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim türk dillərində coğrafi termin kimi işlədilan *kazen* (dağın beli, yayla, aşırım) sözüəndir Yaşayış məntəqəsi salındığı ərazinin adı daşıyır

Kuzunqışlaq oyk. *mür* Qusar r-nunun Bala Qusar i o v -də kənd Samur-Abşeron kanalının sahilində, düzənlikdədir Oykonim *Kuzun* (kənd adı) və *qışlaq* komponentlərinənd ibarət olub, "Kuzun kəndinin qışlağı" mənasındadır Qışlaq kollektivləşmədən sonra daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir

Küçəyi oyk. *sada* Quba r-nunun Talabı i o v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Tədqiqatçılara görə, kəndin osi adı Küçəy-qışlaq olmuşdur Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə həmin r-nun Talabı kəndinə məxsus qışlaq yerində yaranmışdır Oykonim tat dilindəki *küçəy* (balaca) və *qışlaq* sözlərindən ibarət olub, "balaca, kiçik qışlaq" mənasındadır Əslində, oykonim hələ XIII əsrdə Rəşidəddinin "Cami-ət tovarix" əsərində qələmə aldığı türkdilli *küçəylərin* adı ilə bağlı olub, etnonomimdir 1933-cü ildə Xızı r-nu ərazisində də Küçəyi adlı yaşayış məntəqəsi qeydə alınmışdır

Küçəkənd oyk. *mür* Ucar r-nunun Pirkənd i o v -də kənd Şirvan düzündədir Qədim adının Köçəkənd olduğu söylənilir Tədqiqatçıların oykonimi "kəç kəndi" kimi izah edirlər Yaşayış məntəqəsi keçmişdə maldarlıqla məşğul olmuş beşevli, koblosadıqlı, məhorrəmli və əsgərli nosillərinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır

Küdəb-qara-bezer or. *mür* Balakən r-nu ərazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında zirvədir Avar dilinin materiallarına əsasən onunmi "böyük, nəhəng tutqun çaylar, sular" kimi izah etmək olar Görünür, r-nun ərazisində axan böyük çayların bir neçəsi bu dağdan başlanır

Küdürdüzü or. *mür* Ağsu, Kürdəmir və Şamaxı r-nları ərazisində düz Küdrü düzü

variantında da qeydə alınmışdır Oronim "quru, susuz yer, çöl" mənasındadır Azərb -də axar suyu olmayan quru subtropik iqlimli çölə *küdrü* deyilir Maşağa ilə Buzovna yaşayış məntəqələrinin arasında geniş çölə yerli əhali Küdrü deyir H Zərdabi də yazılarında Şirvanın aran hissəsini Küdrü Şirvan adlandırdır Azərb -də bu coğrafi terminlə düzəlmiş Uzun küdrü sıra dağları (İsmiği r-nu) Ləmbəran küdrəsi (Ağdam r-nu) və b yer adları da qeydə alınmışdır

Küdürlü oyk. *düz* ! Ağdam r-nunun Əfətli i o v -də kənd Qarabağ düzündədir, 2 Şəki r-nunun Qaradağlı i o v -də kənd Lazan-Əyrçay çökəkliyindədir Oykonim Azərbaycan dilinin dialektlərində işlənen *küdrü/küdrü* (quru iqlimli yer, su çıxmayan ərazi) sözündən və -lü şəkilisindən düzəlib, onunin coğrafi mövqeyini təyin edir

Kükəl oyk. *sada* Ağdaş r-nunun cymiadlı i o v -də kənd, Şirvan düzündədir Xalq etimologiyasına görə, oykonim şəxs adı ilə bağlıdır Türk dillərində *kükəl* "alaqotu, qaramuq otu", Azərb dilinin dialektlərində *kükən* "boş, mənasız, lazımsız" mənalarında işlənir, *kükü* isə "gicikənə oxşar xoş ətirli bitki" adındır Şərqi Sibir toponimiyasında *kükü* "göy, yaşıl rəng" mənalarında, Qərbi Sibir toponimiyasında isə *kükke* "çay, çay qolu, su" mənalarında işlənir Deməli, *kükəl* "yaşılıq, otluq" mənasındadır

Kükü or. *sada* Şahbuz r-nunun şm -ında dağ Ermonistanla sərhəddə yerləşir Hün 3113 m Küküdağ variantında da qeydə alınmışdır Vaxtilə dağın ərazisində kongorli tayfasına məxsus ailələrin məskunlaşdığı Kükü adlı kənd olmuşdur XX əsrin əvvəllərində Quba qozasında Kuki dağı, Tiflis qozasında Kuki gölü, Zəngəzur qozasında Kukulə dağı, Kuban vilayətində Kukuoba dağı, Batumi dairəsində Kukuti kəndi, Tataristanda Kuku kəndi, Ermonistanda Kükü çayı və s qeydə alınmışdır Dağın adı ərazidəki cymiadlı çaydan götürülmüşdür

Kükü oyk. *sada* Şahbuz r-nunun cymiadlı i o v -də kənd Doroloyoz silsiləsinin c -q yamacındadır Kənd ərazidən axan cymiadlı çayın adı daşıyır

Köküçay hidr. *mür* Şahbuz r-nu ərazisində çay Naxçıvan çayının sağ qoludur Mənbəyini Küküdağın c yamacından (2500 m yüksəklikdən) alır Dəyirmanların hərəketə gətirilməsi və suvarma üçün istifadə edilir Hidronim *kükü* (göy su) və çay komponentlərindən düzəlib, "göy su çayı" mənasındadır

Kükürdsu hidr. *mür* Gədəbəy r-nu ərazisində çay Şəmkir çayının sol qoludur Hidronim *kükürd* (kimyevi element) və su (burada "çay" deməkdir) sözlərindən düzəlib, "kükürdlü çay" mənasındadır

Küləza hidr. *sada* Qaxaz r-nunda çay Qanıx çayının sol qoludur Türk dillərində *külə* "qaynaq, mineral su mənbəyi" mənalarında işlənmişdir Görünür, çayın həvəsində min bulaqlar olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Küləməsar or. *mür* Lenk r-nu ərazisində dağ Daşkəsən kəndindən şm -da yerləşir Hün 863 m Tədqiqatçıların oronimi Qulam-sor sözünün təhrif olunmuş forması hesab edərək onu *Qulam* (ş a) və talış dilindəki *sar* (baş, zirvə, topo) komponentlərdən ibarət "Qulam topası" mənalı toponim kimi izah edirlər Əslində, *külə* yabani bitki adındır və oronim də "küləm bitən topo, küləmlı zirvə" mənasındadır

KÜÜLÜ oyk. *düz* ! Ağsu r-nunun Padar i o v -də kənd Şirvan düzündədir, 2 İsmayılı r-nunun İvanovka i o v -də kənd Dağətəyi ərazidədir Yaşayış məntəqələrində keçmişdə bu zonada istifadə edilən yeraltı yaşayış evlərinin adı (*kühül*) ilə bağlıdır Bu tipli evlər Azərb -nin şm r-nlarında *qazma* da adlanır Bu kəndlər vaxtilə kühüllərin mövcud olduğu Kühüllü adlanan yerlə salınmışdır Oykonimlərin *kühül* adlı bitkinin adından və ya *Quludlu*) şəxs adının təhrif formasından ibarət olduğunu güman edənlər də var

Külös oyk. *sada* Şahbuz r-nunun cymiadlı i o v -də kənd Orta dağlıq qurşaqdadır Yaşayış məntəqəsi kongorli tayfasının seləyko qolunun məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Tədqiqatçıların oykonimini *kühül* (mağara) sözündən düzəldiyini ehtimal edirlər Altay dillərində, o cümlədən monqol dil-

lində *kuluz* "qamış" mənasında işlənir Güman etmək olar ki, kəndin ərazisi qamışlıq olduğu üçün belə adlandırılmışdır

Künəxəydağ or. *mür* Qax r-nu ərazisində dağ Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacında yerləşir Hün 2833 m Oronim *künə* (yastı), *xay* (tərəf, *solaxay* sözündə olduğu kimi) və *dağ* komponentlərdən düzəlib, "dağın yastı tərəfi" mənasındadır

Künəxaysu hidr. *mür* Qax r-nu ərazisində çay Qurmux çayının sağ qoludur Hidronim *Künəxay* (dağ adı) və su (çay) komponentlərdən düzəlib, "Künəxay dağından axan su, çay" mənasındadır

Küngüt hidr. *sada* Şəki r-nu ərazisində çay Əyrçayın sağ qoludur Mənbəyini Saylaxan dağının yamacından (3200 m yüksəklikdən) alır Aşağı axarında (Alazan-Əyrçay vadisində) suvarma üçün geniş istifadə edilir Çay keçmiş Küngüt (indiki Yuxarı Küngüt) kəndinin adı ilə adlandırılmışdır Kəndin adı isə XIII əsrdə monqolların işğallarında iştirak etmiş *kingit* tayfasının adı əks etdirir Etnotoponimdir

Künüdağ or. *mür* Şahbuz r-nu ərazisində dağ Oronim türk dillərindəki *küni* (alçaq, yastı) və *dağ* sözlərindən düzəlib, "alçaq, yastı dağ" mənasındadır

Küpcəl oyk. *sada* Quba r-nunun cymiadlı i o v -də kənd Qudyal çayının sahilindədir Kəndin adı türk dillərindəki *qapçal* (keçilməz yer, sıldırım dik qaya) sözündən yaranmış, yaşayış məntəqəsinin yerləşdiyi coğrafi mövqeyi təyin edir Kənd Qudyal çayının omolo gətirdiyi uçurumun, sıldırım yaxınlığında salındığı üçün belə adlandırılmışdır

Küpcəlqışlaq oyk. *mür* Quba r-nunun Hacıhüseynli i o v -də kənd Qudyal çayının sahilində, Qusar maili düzənliyindədir Kəndin ərazisi vaxtilə Küpcəl kəndinə məxsus qışlaq yer olmuş, XIX əsrdə həmin kənddən çıxan ailələr qışlaqda məskunlaşmış kollektivləşmədən sonra qışlaq daimi yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir Oykonim "Küpcəl kəndinin qışlağı" mənasındadır

Kür oyk. *sada* Şəmkir r-nunda ştq Düzənlikdədir Yaşayış məntəqəsi 1975-ci ildə Şumxor Sİ S-in tikintisi ilə olaqodur olaraq,

həmin tikintidə çalışan mühəndis-fəhlə işçiləri üçün salınmış, 1978-ci ildən isə rəsmi olaraq Kür qəsəbəsi adlandırılmışdır. Qəsəbənin adı Kür çayının adından götürülmüşdür.

Kür hidr sada Gürcüstan, Azərb və Türkiyə ərazisində çay Qafqazda ən böyük çaydır. Mənbəyini Türkiyədəki Qızılgöhdək dağının şm -şş yamacından (2740 m yüksəklikdən) alır. Xəzər dənizinə tökülür. Azərb ərazisində Kür çayının başlıca qolları səkkiz Ağstafa, Həsənsu, Tovuz, Zəyəm, Şəmkir, Gəncə, Kürək, İncə, Tərtər, Araz, soldan isə Qabırçı, Qanux, Göyçay və Turyan çaylarıdır. Kür çayı haqqında bir çox antik və orta əsr müəlliflərinin əsərlərində məlumat verilmişdir. Qədim yunan, latın, ərəb, fars, türk, erməni, gürcü mənbələrində Kor, Kür, Kir, Kır, el-Kur, Mtkuarı və s kimi adı çəkilir. Tədqiqatçılara görə, "su, çay" mənası verən *kür* sözü yerli alban (Qafqaz) tayfalarının birinin dilindəndə götürülmüşdür. Azərb -da yaşayan qızılın və buduqların dillərində indi də *kur* sözü "su, çay" mənasında işlədilir. Türk dillərində isə bu sözün "sürətli, inadkar, güclü" mənaları vardır. "Dədə Qorqud" dastanlarındakı "kür qopdu, ərəc qopdu" ifadəsində də *kür* eyni mənada işlənmişdir.

Kür-Araz ovalığı or müz Azərb -nin mərkəzi hissəsində Kür və Araz çaylarının aşağı axarları boyunca yerləşir. Kür-Araz ovalığı ç -də Mingəçevir su anbarından başlayaraq ç -də Xəzər dənizinədək uzanır. Ovalığın mərkəzi hissəsində Kür çayı ilə Araz qovuşur. Çaylar ovalığı Şirvan, Qarabağ, Mil, Muğan və Salyan düzlərinə ayırır. Oronim Kür və Araz çaylarının adından yaranmışdır.

Kür Qaraqaşlı oyk, *mür* Salyan r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Kür çayının sahilində, Salyan düzündədir. Yaşayış məntəqəsi keçmişdə Şirvanda yaşamış qaraqaşlı tayfasına mənsub ailələrin Kür çayı sahilində məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonom *Kür* hidronimindən və *Qaraqaşlı* (etnotoponim) kənd adından ibarət olub, "Kür çayı sahilindəki Qaraqaşlı kəndi" mənasındadır.

Kür Qarabucaq oyk, *mür* Neftçala r-nunun Aşağı Qaramanlı i ə v -də kənd. Kür çayı sahilindədir. Keçmişdə burada mövcud olmuş

Qarabucaq adlı iki kəndi bir-birindən fərqləndirmək üçün bir Kür çayı sahilində yerləşdiyi üçün Kür Qarabucaq, digəri isə Kürün qollarından birinin üzərində yerləşdiyi üçün Xol Qarabucaq adlanmışdır. Oronim ikinci komponenti bucaqların bir qolu olan *qarabucaq*ların adı ilə bağlıdır.

Kürd oyk, *sada* I Göyçay r-nunun Potu i ə v -də kənd. Düzlüklükdədir. Kəndi vaxtilə kürd ailələr saldına görə belə adlandırılmışdır. 2 Qəbələ r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd Ərəş düzündədir. Yaşayış məntəqəsi özlərni *kurmanç* adlandırın və XIX əsrdə bu ərazidə maldarlıqla məşğul olan icmaya məxsus ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Etnotoponimdir.

Kürd Çullu oyk, *mür* Şərir r-nunun Şəhriyar i ə v -də kənd. Arəzboyu düzlüklüdür. Keçmiş adı Çullu olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi digər eyniadlı kəndlərdən (Ağdam, Cəbrayıl r-nlarında, Cənubi Azərb -də) fərqləndirmək üçün yaxınlıqdakı Kürdəkəndin adı ilə Kürd Çullu, yəni "Kürdəkəndin yaxınlığındakı Çullu kəndi" mənasındadır. 2003-cü ildən kəndin adı Kürdçü kimi rəsmiləşdirilmişdir.

Kürd Məhrizli oyk, *mür* Qubadlı r-nunun Zilanlı i ə v -də kənd. Dağətəyi düzlüklükdədir. Əsl adı Kürd Məhrizli olmuşdur. Yaşayış məntəqəsi 1820-ci ildə İrandan köçüb gəlmiş məhrizlərin bir qolunun adından yaranmışdır.

Kürdaşı or, *mür* Xəzər dənizində Bakı arxipelaqı adalarından bir Kür dili yaranması yaxınlığında yerləşir. Adada fəaliyyətində olan bir neçə kiçik palçıq vulkanı vardır. Oronim *Kür* çayının adı ilə bağlıdır. Səngi Müzəffər (Müzəffər daşı), Səngi Kür (Kür daşı) adası da adlanır.

Kürdəboraklı oyk, *mür* Bordo r-nunun Şatırlı i ə v -də kənd. Düzlüklükdədir. Əslki Kürdəparaq olmuşdur. Oykonom *kürd* (etn) və *paraq* (heyvan saxlamaq üçün hasarlanmış, çəpərlənmiş yer) sözlərindən düzəlib, "kürd poyosi, kürd tövlosi" mənasındadır.

Kürdçü oyk, *düz* Hacıqabul r-nunun Atdubağ i ə v -də kənd. Düzlüklükdədir. Tədqiqatçılara görə, oykonom *kürd* (etn) və -çü

(türk dillərində mənsubiyyət bildiren şəkilçi) komponentlərdən düzəlib, "kürdlər kəndi" mənasındadır. Yaşayış məntəqəsini vaxtilə kürdməşəli ailələr saldına görə belə adlanmışdır. Oykonomun Kürçü adının təhriki variantı kimi "Kür çayı sahilindən gələnlər" mənasında olması da güman edilir.

Kürdeldarbəyli oyk, *düz* İsmayilli r-nunun Hacıhətəmli i ə v -də kənd. Göyçayın sahilində, töpəlilükdədir. Kürd adı ilə də tanınır. Yaşayış məntəqəsi XIX əsrdə Eldarbəyli adı kürdə mənsub, maldarlıqla məşğul olan ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Oykonom "kürd Eldarbəyə məxsus kənd" mənasındadır.

Kürdəbəzli oyk, *sada* Masallı r-nunun Qarğalıç i ə v -də kənd. Düzlüklükdədir. XIX əsrdə adı mənbələre əsasən kəndin əsl adının Kürdəbaşlı olduğu məlum olur. Oronim kənddə məskunlaşmış *kürdəbaşlı* nəslinin adı ilə bağlıdır.

Kürdəxanlı oyk, *mür* Bakı şəhəri, Sabunçu r-nunun eyniadlı qəsəbə i ə v -də ştq. Aşeron yarımadasındadır. Oykonom *girdə* (doymir) və fars mənşəli *xana* (cv, bina) sözlərindən ibarət olub, "girdə evlər" mənasını bildirir. XVI əsrdə qızılbaşların tərəkübündəki *kürd* tayfalarına mənsub ailələrin məskunlaşması nəticəsində kəndin yaranması ehtimala görə, kəndin yaxınlığındakı Kürdlər burnu adlı kiçik yarımada və kəndin yerni homin ailələrə Səfəvi hakimləri vermişlər.

Kürdəmir oyk, *mür* I Azərb -nin mərkəzi hissəsində inzibati r-n Mərkəzi Kürdömir şəhəridir; 2 Azərb -də şəhər. Eyniadlı r-nun mərkəzidir. Şirvan düzündədir; 3 Zaqatala r-nunun Verxıyan i ə v -də kənd. Düzlüklükdədir. Adın Zaqatala r-nu ərazisində "götürülmə" olduğu güman edilir. Tədqiqatçıların bir qismi Kürdömir toponimini "kürd Əmir", "qurd Əmir" şəklində izah etmişlər. Bözi tədqiqatçılara görə, Kür ovalığındakı orazi-ler çoxlu çay daşqınlarına moruz qaldığından "Kürün doymədiyi yer" kimi, yəni "su bəsməsindən komarda qalan səho" kimi Kürdömir adı formalaşmışdır. Oykonomun *kür* (dillimiz qədim dövrlərdə "hirsli, qozobli,

dəliqanlı, coşqun") və *temirdəmir* (etn) sözlərindən düzəlib, "qozobli demir, dəliqanlı demir" mənasında olması da güman edilir. 1728-ci ildə İrovan oyalətinin Dərələyəz nahiyəsində də Kürdömir adlı kənd qeydə alınmışdır.

Kürdəmir hidr, *sada* Girdiman çayından Kürdəmir şəhərinə çəkilmiş arxın adıdır. Arx eyniadlı şəhərin adını daşıyır.

Kürdəmiş oyk, *mür* Göyçay r-nunun Qızıllağac i ə v -də kənd. Düzlüklükdədir. Oykonom *kür* (çay, su) və *dəmidəmi* (dəmyə, su çıxmayan yer) sözlərindən, -ş (burada siddətləndirmə bildirir) şəklindən ibarət olub, "tamamı su çıxmayan yer, dəmyə, əkilməyən səho" mənasındadır. 1917-ci və 1933-cü illərdə Şamaxı r-nu ərazisində də eyniadlı kənd qeydə alınmışdır. Oronim keçən əsrdə Kürdömir, Kürdəmic vəbanlarında işlənmişdir.

Kürdədəşi hidr, *sada* Gədəbəy r-nu ərazisində çay Şamaxov çayının yuxarı hövzəsindədir. Araşdırmalara görə, çay başlanğıcını Şahdağ silsiləsinin yamacındakı *Qurdədaşi* deyilən yerdən aldığı üçün homin dərənin adını daşıyır. Oronim təhriki olunaraq hidronimə keçmişdir.

Kürdəsar oyk, *mür* Lenk r-nunun Nüvədi i ə v -də kənd. Dağlıq ərazidədir. Kəndin əhalisi talış dilində danışan kürdlərdən ibarətdir. Bu faktı istinad edən tədqiqatçılar oykonomu "kürdlər yaşayan yuxsəklik, töpə" kimi izah edirlər. Yerli əhali kəndin adını *Qurdəsa* kimi tələffüz edir və oykonomu "qurd kəndi" mənasında izah edir. Başqa bir ehtimala görə isə, kəndin adı talış dilindəki *kirdə* (Azərb dilində girdə, yumru, doymir) və *sar* (baş) sözlərindən ibarət olub, "doymir başı" mənasındadır. Kəndin coğrafi mövqeyini əks etdirir.

Kürdhacı oyl, *sada* Laçın r-nunun eyniadlı i ə v -də kənd. Kürdhacı çayının sahilində, Qarabağ silsiləsinin yamacındadır. Keçmiş adı Qasımşağı olmuşdur. Oykonom yerli əhalinin dilində *Qurdquji* kimi tələffüz edilir və "qurd aşırımı" şəklində izah olunur. Kəndin adının belə dəyişməsi rus dilində olan odobiyyatdan uğurlu tərcümənin nəticəsidir.

Kürdhacı hidr. sadə Laçın r-nu ərazi-sində çay Cəy adını özündən axdığı Kürdhacı kəndindən almışdır

Kürdill or mür Xəzər dənizi ilə Qızıl-ağac körfezi arasında yarımada Oronim Kür çayının adından və coğrafi termin olan dil (deniz, göl və çayların sahil zonasında qum və çınqıllardan ibarət alçaq, hamar səthli uzunsov quru zolağı) sözlərindən ibarətdir

Kürdilli oyk., sadə Neftçala r-nunun Şirvanlı i ə v -də kənd Xəzər dənizi sahilindədir Kənd Kürdili yarımadasının adı ilə adlanmışdır

Kürdkənd or mür Şərir r-nunun Şəhriyar i ə v -də kənd. Düzenlikdədir Oykonim *kürd* (etn.) və *kənd* sözlərinin birləşməsindən düzəlib, "kürdlərin kəndi" mənasındadır 1933-cü ildə Kürdəkənd variantında qeydə alınmışdır 2003-cü ildən kəndin adı Kürdək kimi rəsmiləşdirilmişdir

Kürdqəbə hidr mür Ağsu və Kürdəmir r-nları ərazisində çay Girdiman çayından ayrılıb bilavasitə Qarasuya tökülür. Tədqiqatçılara görə, hidronim Qurdqəbə (canavar dəresi) adından təhriftir Hidronimin *kürd* etn -indən və *qəbu* (kiçik dərə, yağın, çay dəresi, dərən arx və s.) sözlündən düzəlib, "kürdlərə məxsus çay dəresi" mənasında olması da ehtimal edilir

Kürdlər oyk. sadə 1 Ağcabədi r-nunun cəmiyyədi i ə v -də kənd Qarçay çayının sahilində, Qarabağ düzündədir Kənd musanın tayfasının *kürdlər* tirəsinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır; 2 Ağdam r-nunun Əlimədədi i ə v -də kənd. Dağətəyi ərazidədir Yerli əhalinin məlumatına görə, vaxtilə kürddilli ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır və belə adlandırılmışdır; 3 Cabrayıl r-nunun Sirk i ə v -də kənd. Qarabağ silsiləsinin ətrafındadır Yerli əhalinin məlumatına görə, keçmiş adı Hacısaqlı olmuşdur Əvvəllər bu ərazidə Zəngəzur qəzasındakı gəlməli kürd tayfasına məxsus qışlaq yeri (Kürdlər qışlağı adlanırdı) olmuşdur Sonralar burada salınmış yaşayış məntəqəsi köhnə qışlaq adı ilə tanınmışdır Əslində isə kənd sakinlərinin kürdlərlə heç bir etnik əlaqəsi yoxdur 1922-ci ildə çap edilmiş yaşayış məntəqələrinin siyahısında da kəndin

adı Hacısaqlı kimi qeydə alınmışdır; 4 Cəlilabad r-nunun cəmiyyədi i ə v -də kənd Burovar silsiləsinin şm -ş ətrafındadır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarında panavand tayfasının *kürdlər* tirəsinin oturuşması nəticəsində yaranmışdır; 5 Füzuli r-nunun Əbdürrəhmanlı i ə v -də kənd. Düzenlikdədir Mehdiy Kürdü də adlanır Yaşayış məntəqəsi Mehdiyev adı şəxsə məxsus *kürd* ailələrinin məskunlaşması nəticəsində yaranmış və məskunlaşan ailələrin ümumi adı qəbul etmişdir Etnotoponimdir

Kürdmahmudlu oyk. sadə İmişli r-nunun Xəlfəli i ə v -də kənd. Düzenlikdədir Yaşayış məntəqəsi *kürdmahmudlu* tayfasının burada məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Kənd bu tayfanın adını daşıyır

Kürdmaşı oyk. sadə İsmayilli r-nunun cəmiyyədi i ə v -də kənd Dəvəbatan çayının sahilində, dağətəyi ərazidədir XIX əsrdə kəndin adı rusca Kurtmaşı variantında qeydə alınmışdır Tədqiqatçılara görə, oykonim *Qurd* ləqəbi *Maşı* adı şəxsin adından yaranmışdır Oykonim bitki adından yaranmışdır da güman etmək olar

Kürdsəban oyk. sadə Göyçay r-nunun Məlikkənd i ə v -də kənd Şirvan düzündədir Oykonim *kürd* (etn.) və *Səban* (ş a.) sözlərinin birləşməsindən əmələ gəlmişdir Yaşayış məntəqəsi ilk dəfə orada məskən salmış *Kürd Səbanın* nəslinin adı daşıyır

Kürdüvan oyk. sadə İsmayilli r-nunun Basqal i ə v -də kənd Niyaldağ silsiləsinin ətrafındadır Oykonim *kürd* (etn.) və *-van* (məkan bildiren şəkl) komponentlərindən düzəlib, "kürdlər olan yer" mənasındadır 1917-ci ildə kəndin adı Kürdüvan variantında qeydə alınmışdır Oykonimin *kür* (çay, su) sözlündən və *divandivan* türkdilli tayfa adından yaranması da mümkündür

Kürdyurd or mür Goranboy r-nu ərazisində dağ Goran və Buzluq çayları arasında yerləşir Hün 2190 m Oronim *kürd* (etn.) və *yurd* (məskən) komponentlərindən düzəlib Görünür, dağın ərazisi maldar kürdlərin yaylaq yer olduğundan belə adlandırılmışdır

Kürəkçay hidr. mür Xanlar, Yevlax və Goranboy r-nları ərazisində çay Kürün sahilində Monbəyini Murovdağ silsiləsinin

şm yamacından (3100 m yüksəklikdən) alır Ən böyük qolları sağdan Ağsu, Samsu, Buzluq və ya Balakürək çayları, soldan isə Azad və Korçaydır Çaykənd kəndindən aşağıda suvarma üçün istifadə edilir Çayın üstündə kiçik SES tikilmişdir Hidronim mənbələrdə XIV əsrdən məlumdur Tədqiqatçılara görə, çayın adı qəd türk dilindəki *kürək/kürək* (qaçın, sürətlə axan, yuyub aparın) sözü ilə bağlı olub, "sürətli çay, it axan çay" mənasındadır

Kürəkçay oyk. mür Goranboy r-nunun Goranlı i ə v -də qəsəbə, d y stansiyası Düzenlikdədir Kürəkçay d y stansiyası yanında salınmışdır D y stansiyası 1908-ci ildə tikilmiş, yaxınlaşan axan Kürəkçayın adı ilə adlandırılmışdır Yaşayış məntəqəsinin adı da çayın adındadır

Kürəkçi oyk. sadə Yardımlı r-nunun cəmiyyədi i ə v -də kənd Vileş çayının sahilində, Peştəser silsiləsinin ətrafındadır Yaşayış məntəqəsi pirembl tayfasının *kürəkçi* tirəsinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır

Kürəkçidəğ/Kürəkçidəğ or mür Ağsoron r-nu ərazisində dağ Veqver çayının sol sahilində yerləşir Hün 521 m Əslinin Kürgeçə olduğu söylənilir Tədqiqatçılar oronimi tat dilindəki *kürğ/qrğ* (canavar) və *cə* (yer) sözlərinin birləşməsi hesab edərək "canavar yaşayan yer" kimi izah edirlər Azərb dilinin Bakı dialektində *kürğə* "qotman, ot tayası" mənasında işlənir Oduq ki, oronimi "qotmana bənzər dağ" kimi də izah etmək olar

Kürkəndi oyk. mür Sabirabad r-nunun cəmiyyədi i ə v -də kənd Muğan düzündədir Oykonim *kür* (çayın adı) və *kəndi* sözlərindən düzəlib, "Kür keçən kənd, Kürün yaxınlığındakı kənd" mənasındadır

Kürkən oyk. sadə Quba r-nunun Alpen i ə v -də kənd Qusar məli düzənliyindədir Tədqiqatçıların fikrincə, oykonim ləzgi dilindəki *kürkən* sözlündən olub, "yüksəkliyin yamacı" mənasını bildirir Yaşayış məntəqəsi tobi-coğrafi mövqeyinə görə belə adlandırılmışdır

Kürkət hidr. sadə Qax r-nunda çay Əynçayın qollarından bürdir Böyük Qafqazın c yamacından axır Hidronim türk dilində

rindəki "kükəyən, uğuldayan" mənalı *kükə-röt* sözlündür

Kürməli/Quirmux hidr. sadə 1 Qax r-nunda çay Qanıx çayının sol qoludur Mənbəyini Baş Qafqaz silsiləsinin c yamacından (3280 m yüksəklikdən) alır Alazan-Əynçay vadisinə çuxdıqdan sonra bir çox qollara ayrılır Çayda güclü sel hadisələri baş verir; 2 Qax r-nunun İlisu kəndi yaxınlığında min bulaqlar Quirmux çayının sağ və sol sahilində yerləşir Az mineralı olub, suyu mülayim-isti iki bulaqdan ibarətdir Hidronimə ilk dəfə XI əsr gürcü mənbəyində təsadüf edilmişdir Tədqiqatçılar belə hesab edirlər ki, hidronim qədim türk dillərindəki *körmük* (gölməçə) sözlündədir Çayın adı mineral bulaqlardan alınmışdır

Kürsəngi oyk. sadə Salyan r-nunun Qaracala qəsəbə i ə v -də qəsəbə Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Keçən əsrin ortalarında 1 №-li sovxozun 3 №-li şöbəsinin malikanasında salınmış qəsəbə 1965-ci ildən yaxınlığındakı *Kürsəngi* dağının adı ilə adlandırılmışdır Dağ keçmişdə maldar ellərin qışlaq yeri olmuşdur

Kürsəngi or mür Salyan r-nu ərazisində dağ və sönmüş palçıq vulkanı Cənub-Şərqi Şirvan düzündədir Kür-Araz ovalığının ən böyük palçıq vulkanlarından bürdir Hün 77 m Oronim *Kür* (çayın adı) və fars dilindəki *səng* (daş, qaya) sözlərindən düzəlib (burada *-i* mənsub şəkli -sədir), "Kür daşı" mənasındadır

Kürtport or mür Goranboy r-nu ərazisində dağ Murovdağ silsiləsinin şm yamacındadır Hün 2190 m Oronim türk dillərində, o cümlədən Azərb dilinin dialektlərində "qar, qar yığını" mənasında işləyən *kiirt* və *partiport* (parıldayan, işıldayan) sözlərindən düzəlib, "qarı parıldayan dağ" mənasındadır

Küsəkeran oyk. mür Lerik r-nunun Ven i ə v -də kənd Peştəser silsiləsinin yamacında Yerli əhali arasında Küsəkeran şəklinə işləyən Oykonim tələs dilindəki *kü* (dağ), s. s. (üst və *kəran* (burada "kənd" mənasındadır) sözlərindən düzəlib, "dağın üstündə, dağın zirvəsində salınmış kənd" mənasındadır

Küsnet

Yaşayış məntəqəsi təbii-coğrafi mövqeyinə görə belə adlandırılmışdır

Küsnet oyt., sadə. 1 Qebele r-nunun Qebele şəhəri e v -də kənd. Baş Qafqaz silsiləsinin yamacındadır Kənd Quba r-nunun Küsnet kəndindən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. 2. Quba r-nunun Kıpçal i e v -də kənd Baş Qafqaz silsiləsinin etəyindədir Yaşayış məntəqəsi əvvəlcə indiki Vladimirovka kəndinin yerində idi və Dağıstanın Küsnet kəndindən qədində gəlmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdı Rus ailələri ora köçürüldükdən sonra küsnetlilərin bir hissəsi indiki Küsnet kəndinin əsasını qoymuş, digər hissəsi isə Qebele r-nuna gedərək Küsnet kəndini yaratmışdılar Küsnet sözü Ağdaş r-nunda "ağır-xasiyyətli, qaraqabaq" mənalarında işlənir. Bu sözün türk dillərində "payızlıq", "dağlıq ərazi", "quzey" mənaları da vardır

Kyunçal

Küsnetqazma oyt., mür Quba r-nunun Kıpçal i e v -də kənd. Qızıqlaya yaylağının etəyindədir. Keçmişdə Qazma Küsnet, Küsnet qazmaları, Küsnet qışlaq da adlanmışdır Yaşayış məntəqəsi XIX əsrin ortalarında Küsnet kəndinə məxsus pay torpağında həmin kənddən çıxmış ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır Oykonom *Küsnet* (kənd adı) və *qazma* (ev tipi) komponentlərindən düzəlib, "Küsnet kəndinin qazmaları" mənasındadır

Kyunçal/Günçal/Künçal oyt., mür Siyazan r-nunun Ağbaş i e v -də kənd Samur-Deveçi ovalığındadır Əsli Günçaldır. Yeri əhali arasında Güneyçal da adlanır Oykonom "Güneydəki çaldə, yaldə yerləşən kənd" mənasındadır Oykonom 1917-ci ildə də Günçal variantında qeydə alınmışdır Kyunçal (Qyunçal) bu coğrafi adın rusca teleffüz formasıdır

MÜNDƏRİCAT

<i>Ön söz</i>	5
<i>Şərti ixtisarlər</i>	6
Aa	7
Bb	70
Cc	117
Çç	128
Dd	146
Ee	174
Əe	177
Ff	191
Gg	195
Hh	218
Xx	233
İi	253
Jj	264
Kk	265

Buraxılışa məsul:	<i>Əziz Güləliyev</i>
Texniki redaktor:	<i>Rövşən Ağayev</i>
Kompyuter səhifələyiciləri:	<i>Ələkbər Kərimov Aslan Almasov</i>
Korrektor:	<i>Kəmalə Cəfərli</i>

Yığılmağa verilmişdir 17.04.2007. Çapa imzalanmışdır 19.07.2007.
Formatı 60x90 $\frac{1}{16}$. Fiziki çap vərəqi 19. Ofset çap üsulu.
Tirajı 10000. Sifariş 104.

DÜST 5773-90, DÜST 4.482-87

Kitab "CBS-PP" MMC mətbəəsində çap olunmuşdur.
Bakı, Şərifzadə küçəsi, 3.

Ш163

A 99

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İlham Əliyevin

“Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə
kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında”

12 yanvar 2004-cü il

tarixli sərəncamı ilə nəşr olunur.